

पेशावे दसरांतून निवडलेले कागद

三

Baldaji Bappa, Basavdasa
बालाजी बाजीरावः कर्नाटक

(୧୭୪୦—୧୭୬୦)

3544

[किंमत—६ रुपये २ आणे किंवा १० शिलिंग]

954.042
Sar

संपादक—गो. स. सरदेसाई, बी. ए.

G. S. Sardesai

CENTRAL LIBRARY LOGICAL
LIBRARY, NEW DELHI
Acc. No. 35144
Date. 1. 12. 57
Call No. 954. 041
Ser

(या प्रकाशनांतील संपादकीय टीका व मते यांजबद्दल कोणतीही
जवाबदारी सरकारावर नाही.)

EXPANSION OF MARATHA POWER INTO KARNATAK (1740-1761)

1. It is a well-known fact that the Maratha expeditions were frequently undertaken, not in pursuance of a set plan of campaign, but as a result of various political forces, which operated on the vacillating mind of Shahu, the nominal figurehead, whose will the Peshwa skilfully and gradually contrived to divert towards the accomplishment of his own purposes. The Peshwa's position was often anomalous. There were the older sardars like Fatesingh and Raghoji Bhonsle or the Pratinidhi and Babuji Naik, whom the Peshwa could not directly control and who often persuaded Shahu to make commitments in defiance of his policy. To avoid friction of this kind, the Peshwa took care to keep a member of his own family in constant attendance on the King. Bajirao's brilliant successes first against the Nizam-ul-mulk and afterwards against the Imperial armies in Malwa and Bundelkhand, only served to excite the jealousy of the stay-at-home advisers at Shahu's court. When Bajirao's successes in the North had come to a climax, his opponents, Raghoji Bhonsle, Babuji Naik, Murarao Ghorpade and others, headed by Fatesingh Bhonsle, persuaded Shahu to allow them to undertake a rival scheme, namely, the conquest of the South, popularly known as the Karnatak, i.e., peninsular India south of the river Krishna. It must be remembered at the outset that, by the treaty of Warna, Shahu had already yielded this field of Maratha expansion to his cousin Sambhaji of Kolhapur. The Nizam-ul-mulk had also cast a covetous eye on the same sphere of action, as he claimed the South to be a Mogul possession ever since its conquest by Aurangzeb and Zulfikarkhan. Once in 1721 the Nizam had entered the Karnatak but was prevented from realising his aims by a peremptory recall from the Emperor to Delhi. Thereafter Bajirao appeared on the scene and allowed the Nizam no leisure to direct his attention to the South. A further factor in the situation, not always fully borne in mind by students of this period, was the Maratha kings of Tanjore, whom Shahu looked upon with particular affection, as they were his near cousins and were struggling to maintain their existence in the midst of powerful enemies all around them in a far off corner of the country. Thus the struggle which is described in the following papers is principally between the Marathas and the Nizam in Southern India, and it is difficult to distinguish one particular field of campaign from another; chronologically studied, these papers doubtless yield a lucid, eloquent and connected story.

2. When Sidi Sat was killed in the summer of 1736 and Shahu's objective at Janjira almost accomplished, he turned his attention to the South. The situation is well summarised in the discussion at Shahu's court in 1736 reported to the Peshwa in the first papers of this section. Nothing, however, came of the project for the next two years. Shahu himself undertook a campaign in the southern direction; but his progress during two years did not go beyond Miraj, and he returned to his capital

after despatching Fatesingh and Raghoji Bhonsle towards Arcot and Tanjore. When Chimaji Appa achieved his life's ambition by the conquest of Bassein, he and his brother turned their attention to the South chiefly for the sake of curbing the aggressive spirit of Raghoji. Bajirao's death, however, in the summer of 1740 and his brother's a few months thereafter, facilitated the plans of Raghoji, who led his forces right up to the gates of Pondicherry and brought Chandasaheb captive to Satara, thereby greatly enhancing his prestige with Shahu. Venkaji Shivdev's detailed letters of the early part of 1741 describe these events and prove that the exploits of Raghoji did not finally settle the subject of Karnatak. For a time Babuji Naik obtained from Shahu the field of the Karnatak for himself, but he too was unable to accomplish any tangible results owing to the opposition of the Peshwa. In 1747 Murarao Ghorpade came to Satara and setting aside Babuji Naik claimed the Karnatak for himself, the Peshwa taking this opportunity to befriend Murarao and oust Babuji Naik. The whole subject however remained in abeyance for some two years more, owing to Shahu's death in the end of 1749. The movements of Nizam-ul-mulk for the few years before his death in 1748 will be found minutely described in these papers and they will form a fresh addition to our present knowledge. Upon the death of the King, the Peshwa now had a free hand in executing his plans, as the detailed letters of Shamrao Yadav will show. Ramchandra Bavaji was the Peshwa's agent in the extreme south-west for the conquest of Bednur. Complications increased owing to the jealousy raging between Nasirjang and Muzaffarjang: their invasion of the South and their sudden death are famous topics of Anglo-Indian history, as the English and the French appeared on the scene each supporting one of the rival claimants. In the meantime Sambhaji of Kolhapur and his spirited Rani Jijabai called in Murarao and through his instrumentality tried to assert their claim to that region. Ramchandra Jadhav also claims attention at this juncture as a person of some prominence. Thus during the two years 1750-51 the Karnatak was the scene of a terrible scramble for power, echoes of which reverberated throughout India, chiefly owing to the exploits of Clive, Dupleix and Bussy. The last quieted the situation by placing Salabatjang on the Nizam's *musnud* and protecting him with his well-trained French troops, thereby bringing about a great revolution in the art of war in India. It will thus be noticed that during the years 1751-52 fighting was almost incessant in both theatres of war, in the northern dominions of the Nizam and in the Southern Karnatak. The state of affairs is well illustrated by the profuse papers here presented. As a counterpoise to Bussy, the Peshwa contrived to call in Ghaziuddin from Delhi to Aurangabad, but failed in his scheme owing to the assassination of that remarkable personality in October 1752. This incident at once led the Peshwa to befriend Salabatjang by contracting with him the treaty of Bhalki (November 1752).

3. This treaty, however, was a temporary makeshift. The real causes of friction had neither been settled nor removed. The field of activity was for a time transferred from the Deccan to the far south in the direction of Arcot and Pondicherry. The keen rivalry between Dupleix and Clive

extended to all the neighbouring potentates and split them into two hostile camps. The Peshwa sent his trusted agent Shamrao Yadav to report the actual state of things, and fortunately this agent's letters are full and clear for the year 1753, in which many severe engagements which were hitherto unknown to history were fought. Murarao Ghorpade and Nandraj of Mysore are found figuring prominently in these battles on the side of the French. The whole Karnatak was astir with the din of war; and the shrewd Peshwa, ably assisted by his cousin the Bausaheb, in order to make the best use of the situation in the interest of the Maratha cause, started, with well equipped forces, his long and brilliant series of Karnatak campaigns in 1753, which brought the whole region under his sway so completely within the next five years that by the beginning of 1759 he stood at the zenith of his power. His attention to the South, however, naturally created laxity and confusion in the northern scene of operations, to remedy which he had suddenly to abandon his projects in the Karnatak and send succours to the north. Panipat intervened to arrest Maratha progress as has been already mentioned in the introduction to the Campaign of Udgir.

4. Unfortunately ample papers for the years 1754-56 are not forthcoming, probably because the Peshwa was himself on the spot during that period and no news-letters were despatched to Poona, beyond some desultory items. The outstanding events of the two years 1756-57 were the conquest of Savanur and the winning over of Gardi Muzaffarkhan and Murarao Ghorpade with whom a permanent treaty of offensive and defensive alliance was contracted on 11th May 1757. At the same time Salabatjang was induced to dismiss Bussy and thus remove the only cause of friction. Mukund Shripat, Tubaji Anant, Visaji Baburao are some of the news-agents employed by the Peshwa whose reports are ample and clear. During 1758 Murarao Ghorpade, Gopalrao Patwardhan and Balwantrao Mehendale, all acting in intimate concert, subjugated the various turbulent spirits and completed the conquest of Mysore, Bednur, Kadappa, and other places.

5. For the accounts of Mysore and the early exploits of Haidar Ali, the papers printed in this selection will be found to make a considerable addition to the information already contained in Wilkes' History. The state of Mysore was on the point of dissolution and the Peshwa had very nearly annexed it to his dominions and would have completed the conquest if the disaster of Panipat had not intervened. This was Haidar's opportunity and how dexterously he availed himself of it, is well illustrated in the letters presented here for the first time. Altogether this selection contains letters from many eminent persons who took an active part in the war and diplomacy of the period, such as Murarao Ghorpade, Visaji Krishna Binivale, Gopalrao Patwardhan, Malharrao Bhikaji Raste, Mukund Shripat and others. Mukund Shripat's long and eloquent letter towards the end of this selection lucidly summarises the situation in the southern region.

The following interesting extract from a paper read before the H. R. Commission in 1930 is here presented in order to elucidate the activities of Babuji Naik in the Karnatak region in the years 1744-45.

"Nawab Anwaruddin fought with Bapu Naik, the Sardar of the Marathas who under the orders of the Peshwa advanced into the South with the object of collecting Chauth, and he is said to have given battle to the Marathas at Andol (Hindoli) and defeated and driven them away to Poona. The Peshwa thereupon collected a large army and surrounded Nawab Asaf Jah who had returned from the Carnatic after having settled its affairs in 1743-44.

"Anwaruddin then effected the recovery of all arrears of tribute from the Raja Pratapsing of Tanjore. Bapu Naik, the Maratha leader, advanced into the South with a large body of horsemen, when Asaf Jah wrote an urgent letter to Anwaruddin to come to his help. In spite of his being 70 years old he immediately marched north with a body of 12,000 cavalry and was joined by his son Hazrat Ala Mohammad Ali from Hyderabad. The rulers of Kadappa, Karnool, Savanur, Sira, Bednur, Mysore and Adoni all joined Anwaruddin, totalling in all 69,000 men. The two armies met face to face near Basawapatan. The fight went on for one week and Bapu Naik was pursued in the direction of Trichinopoly and the Nawab defeated him for the third time at Basawapatan after fighting hard for three days and nights. Finally the enemy ran away in the direction of Poona and the victorious Nawab turned back and reached Arcot safely.

"A Madras despatch dated 15th February 1745 states, in December 1744 'Anwaruddin marched against Bapu Naik. Though the armies are near each other, no action has as yet taken place. The Nawab offers a sum of money but the Marathas demand Trichinopoly.' " (Dodwell's Madras despatches and the Diary of Ananda Ranga Pillay.)

श्री

श्रीमंत राजश्री

आपा स्वामीचे

सेवेसी

सेवक दौलतराव मुरार कृतानेक साष्टांग दंडवत प्रणाम विनंती. येथील कुशल तागार्डृत छ ८ जिल्हेज मुकाम म्हसाळ श्रीमंत राजश्री नानास्वामीजवळ सुखरूप असो विशेष. श्रिंगेरीतून श्री स्वामींनी राजश्री सुभराव कितेक राजकारण सांगोन व पुरवणींत सूचनार्थ लेहून श्रीमंत राजश्री रायांकडे पाठविलें हीते ते खेडराजुरीवर येऊन रायाचें दर्शन जाहालें. कितेक वोलीचाली होऊन पुन्हा त्या स्थलास पाठविलें. तो प्रसंग ठीक करून आले. राजश्री नानासाहि भेटविलें. त्यांहीं स्वामीस पत्र लिहिले आहे त्यावरून कलों येईल. सारांश, ह्या राजकारणात श्री स्वामी आहेत; त्यांचेहि कार्य आहे आणि आपलेहि कार्य मातवरच आहे. तेथें मातवर मनुष्य जावा लागतो तेविशी नानासाहेबीं लिहिले आहे त्याप्रमाणे करावं. आमचं जाणे ते प्रांतीं मातवरीने जालियास हेंहि राजकारण होऊन येईल. आणीक आमचे आजि राजश्री शामजी बाबा तेथें राजश्री संभाजी माहाराजांकडून आहेत त्यांहीं कितेक राजकारणे मातवर सांगोन पाठविलीं आहेत तीं राजश्री नानास श्रुत केलीं आहेत, कागदींपत्री ल्याहावीशीं नाहींत. तीं ठीक करून राजश्री वेंकटराया रुजूं करून देऊ. त्यांतहि कार्य विशेषच आहे येविशी विस्तारे ल्याहावींसे नाहीं. वरकड सविस्तर वर्तमान राजश्री सुभराव व राजश्री मल्हारपंत निवेदन करितां श्रुत होईल. विशेष काय लिहिणे? कृपा असो दिली पाहिजे हे विनंती.

¶Doulatrao Murar to Chimaji Appa reporting his visit to Nana Saheb and the arrival of Subharao after having visited Bajirao in connection with certain undertakings in the Karnatak. The letter shews how skilfully the Peshwa and his brother and son were developing the subject of pushing on Maratha conquests in the South.

श्री

विनंती सेवक महिपतराव प्रलहाद कृतानेक सा नमस्कार सेवेसी विज्ञापना. तागार्डृत छ २३ रावल पवित्रो स्वामीचे कृपाआवलोकेकरून येथास्थित असो

विशेष. राजश्री बाबूजी नाईक याचा मजकूर तर आज छ मजकुरी प्राथकाला-पासून दोनप्रहरपर्यंत मजकूर राजश्री येमाजीपंत आणा व रा सचिवपंत व रा घनबा व लाला व रा येशवतराव देवराव नागोजीराव अपा चिटनिवीस व सुकानंद सुकल राजश्री सिवाजीपंत व लखमोजी वौरे मंडली इतक्यास राजश्री स्वामीनी आज्ञा केली की तुम्ही येकांती गजरावाईच्या घरांत वैसून रा बाबूजी नाईक याचे समजाविसीचा येक करार सिधांत करणे. यावरून येणेप्राप्त अवधं जण मिळोन गजरावाईच्ये घरात वैसले आणि मागती नाईक मारनिलेचा मजकूर झापासून आजपावेतो कोणेकोणे प्रकारे कैसा जाला याचा नीर काढावयास लागले. राजश्री स्वामीनी नाईकास काये लेहून दिलहे आहे ते पाहावे. त्यात काही कर्ज तुमचे वारू येसे लेहून दिलहे असिले तर तो दस्तावैवज काढावा म्हणजे नाईक म्हणतात हे खेरे प्रमाण, नाही तर सालगुतस्ताच नाईकाचा करार जाला होता की आपण मामला अवंदा मात्र करितो, पुढे काही करणार (नाही), म्हणून राजश्री येसूदादापासी नाईकानी करार केला. येसे असता सरकारचे रुपये तीन वरशाची बाकी त्याजकडे असून तेच म्हणतात की आमचे कर्ज फंडावे. हा मजकूर येणेप्राप्त सर्व अगोधर राजश्री स्वामीस विदित करावा की आम्ही नाईकासी येणेप्राप्त त्यास बोलाऊन आणून पुसतो. त्यावरून अवघ्यानी रा. देवराव यास राजश्री स्वामीस अर्ज करावयास पा की राजश्री येमाजीपंताची येक गोस्ट माहाराजास आर्ज करावयाची आहे. त्यावरून राजश्री स्वामीच उठोन गजरावाईच्ये खोलीत आले आणि सर्वत्रास पुसू लागले की आम्हास काये पुसता? त्यावरून राजश्री येमाजीपंत बोलिले की नाईक मारनिलेची समजावीस कोणे रीताने काढावी. माहाराज हुकु(म) करीतील त्याप्राप्त वर्तण्यूक करू. त्यावरून राजश्री स्वामी बोलिले की आम्ही काही बोलत नाही. तुम्ही अवघे जण मिळोन माझे घरी ब्रह्महत्या करिता, हा उठऊन देणे, इतके अवघ्यास मी मागतो. नाईक मारनिलेची आमची काही बहूतसी वलख नवती. अगोधर त्यानी येक आम्हास घोडा विकत दिलहा होता ते वलख, की दुसरी वलख मिजबाईची आमची धाकुट-पणापासून आहे. आपण खेळवली आहे. ते वलखाने यास आपण मामला सांगितला. आता ही भिजबाई आसती आणि आम्हास हाती धरून सांगती की हे मजला तुम्ही द्या तर आमच्यान काही नाही देवत येसे म्हणवताना. तिजपुढे आमचा विलाज चालताना. आम्ही काही बेइमान नव्हे. नाईक मारनिलेसी आपले वचन जाले आहे की तुमचा मामला आपण काढू नये; परंतु त्यानीच आपणासी बेइमानी केली. त्यावरून आपण त्यासी बोलिलो की यात तुमचे बरं नाही. फजित ब्हाल. परंतु त्यानी आमची गोष्ट आयेकली नाही.

त्यावरून नाईक फजित पडले, म्हणून राजश्री स्वामी कितेक प्रकारे वहूतच फिरफिरू बोलिले. त्यावरून राजश्री येमाजीपंतानी अर्ज केला कीं पुढे समजावीस कोणे रीतीने काढावी. त्यावरून राजश्री स्वामी बोलिले की पूर्वी कारभार औघा आम्हापास्सीच होता. परंतु आता नाव राजा मात्र मी आहे. वरकड खावंद राज्याचे तुम्ही. तुम्ही चवधे जण येकत्र जाला तर राज्य नवे कराल. यैसे असून मी येकला बोलिलो तर तर माझे कसे चालते. तुम्ही सरकारकून अवघे मिलाला आहा. याचा विचार जो काढावयाचा आसल तो काढावा. नाईक मारनिलेनी मामला आपला केला तर काही पहिले वर्षी रुपये दिल्ले. काही दुसरे वर्षी दिल्ले. सरकारची चाकरी केली. निजामनमुलुक क्याचे डेरियासी तनाव देऊन राहिले. त्याचा हस्ती येक पाडाव करून आणिला तो सरकारांत दिल्ला. त्यास मामला सांगितल्याने तन्ही काये वाईट केले. आता तुम्ही खावंद आहा. मामला सांगा; नका सांगू. तुमचे चिता(स) येईल ते करा. यैसे कितेका प्रकारे राजश्री स्वामी बाबूजी नाईक याचा प्रतिपक्ष धरून बोलत. त्यावरून रा येमाजीपंत बोलिले की नाईक मारनिलेस उभयेता बंधूस बोलाऊन आणून च्यार गोस्टी विचाराव्या, पुसाव्या की तुम्ही आपला मामला पुढे करिता की नाही. तुमची समजावीस कैसी काढावी यैसे पुसावें. त्यावरून राजश्री स्वामी बोलिले की मी उठीन सदरेस बसतो आणि तुम्हीच त्यास बोलाऊन आणून च्यार गोस्टी पुसा. त्यावरून नाईक मारनिलेस बोलाऊ पा. ते येईनात. त्याणी रा हरवाजी⁺ व सिंवाचा (न)ईक पा दिल्ले. त्यास राजश्री स्वामीनीहि उभयेतास यावयाची आज्ञा या उभयेता नाईकापासी केली. त्यावरून हे मागती उभयेता बंधु नाईकास बोलाविले. परंतु ते येईनात. म्हणो लागले की तुम्हीच अवधी मंडली येथे या. आपणास उपासाकरिता चालवत नाही; उठवत नाहीं. त्यावरून अवधी मंडली बाबूजी नाईक जेथे बैसिले होते तेथे गेले. त्यास च्यार गोस्टी सांगितल्या. परंतु त्यानी उतर दिल्ले की मी काही द्वा बाजारात अवघ्यादेखता बोलत नाही. त्यावरून रा येमाजीपंत व सिंवाजीपंत व आबाजी नाईक यैसे येकीकडे बायेंचे डेरियांत जाऊन बैसिले. परस्ये बोलने जाले. परंतु काही निकालावर आबाजी नाईक येईनात. त्यावर अवधी मंडली व बाबूजी नाईक तेथे गेले. मागती सर्व भजकूर परस्ये जाला तेब्हा बाबूजी नाईक बोलिले की राजश्री पंतप्रधान जबरदस्त म्हणून दोन वर्षे येथे राहिले होते. तुम्ही त्यास निरोप द्यानात. याजकरिता त्याणी फौज दाहाहजार मिळेऊन जबरदस्तीनेच निवोन गेले. कर्जाचे रुपये येथे येक कबूल केला नाही. राजश्री गोविंदरावजीस

+ नाईक रास्ते.

खानदेशपावेतो वेऊन गेले. तैसे आपण काही जबरदस्त नाही. गरीब आपण आहो. आपणास कर्ज पनास लक्ष रुपये जाले आहे ते फंडावे. वरकड काही मामला करावयाचे तर आपण काही अद्यापि हिमत सौडली नाही. तुम्ही कृपाळु होऊन आपले नवाजून मामला सांगितला तर्ही करून. आपला कर्जाचा निर्गम जालियाविना दुसरा कोन्ही मामला करून वस्त्रे वेईल यैसे तो कधी होणार नाही. आपण ते वेळेसच ब्रह्महत्या करू. त्यावर रा येमाजी पंत बोलिले की तुम्हास मामला कोणे विचारे आम्ही द्यावा, तुम्ही कोणे विचारे करावा, याचा विचार वोला. त्यावरून नाईक बोलिले की, मी येकांती वोलेन. त्यावर आवध्यानी राजश्री बाबूजी नाईकासी करार केला की दोन रोजानी तुमचा निकाल आपण काढितो. त्याजवरून त्यानी मान्य केले. हे अवघे वर्तमान राजश्री स्वामीस अवध्यानी विदित केले; आणि निरोप घेऊन भोजनास आपलाले वरोधर गेले. सारावंश की राजश्री स्वामीचे चितात आहे की नाईक मारनिलेस मामला सांगावा, हे अंतरयामीपासून मर्जी आहे. पुढे काये होईल ते पाहावे. राजश्री रघोजीवावा व राजश्री फतेसिंगबावा यास वस्त्रे करनाटकाची देत होते ती राहिली. आपणहि अवध्या मंडलीमध्ये बैसली होती. जाले वर्तमान विदित जाले पाहिजे. बाबूजी नाईकानी आद्यापि स्नान केले नाही. निन्हाराचा फराल सरबत अगर काही फल मिळेल ते करावे. विदित जाले पाहिजे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना. सारावंश राजश्री स्वामीची मर्जी बाबूजी नाईक याची समजावीस करावी. मामला देऊन करावी अगर कर्जाची वाट ज्या रीतीने निघेल त्या रीतीने काढावी. परंतु समजावीस करावी हे मनोदय फार अंतरयामीपासून आहे हे विज्ञापना.

¶ *Mahipatrao Pralhad describes in detail how Shahu tried to satisfy Babuji Naik who had gone on hunger-strike for his money and how he settled the question of his debts by granting him a 'mamla' in the Karnatak. Incidentally the writer also refers to the way in which Shahu came to know of Babuji Naik through Bhiubai, the daughter of Balaji Vishvanath.*

No. 3]

[Received on 3-5-1747

छ ३ जमादिलौवल

श्री

पुरवणी तीर्थस्त्रप राजश्री भाऊ

स्वामीचे सेवेसी

विनंती. रघोजीवावा व फतेसिंगबावा यास कर्नाटक थोरले बाईनी सांगोन दोघांस येक करून फतेसिंगबावास बाहेर काढले. बाबा खेडावर जाऊन राहिले.

त्यास रघोजीबाबानीहि जावें तों मशारनिलेची श्री वारली. याजकरितां आठ-पंधरा दिवस गुंता जाहला. फत्तेसिंगबाबावार धाकटी वाई इतराज; बाबाला तोंडघसी पाडवें हे वासना. त्यास रकारनामकास धाकटे वाईनी साफ सांगितलें कीं तुम्हीं कर्नाटक केलत तर मी तुमची नव्हे. त्यावरून रकारनामक मार्गे सरले. फत्तेसिंगबाबावास रकारनामकानी साफ सांगितलें कीं तुमचा आमचा बनाव बसत नाहीं. आम्ही कर्नाटक करीत नाहीं. त्यावरून बाबा फसलेसे जाहले आहेत. थोरले वाईस हें वर्तमान कललें. ती बहुत रकारनामकावर बेमर्जी जाली आहेत. रकारनामकावर रायाजी भोसल्याचे वगैरे कजिये उठविले आहेत. येवंच कर्नाटकाचा मजकूर असा नासला. फत्तेसिंगबाबा तोंडघसीं पडले. थोरले वाईनी केले तें मोडलें, चा(ल)लें नाहीं. वाईसहि पटकी बसली. परस्परे कलहे माजला आहे. परिणाम कलला तो मजकूर लिहिला आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञपना.

¶Nana Purandare to Sadashivrao Bhau reporting how Rani Sakwarbai's arrangement to dispatch Raghuji and Fatesing Bhonsle to the Karnatak was upset by the younger queen Sagunabai.

No. 4]

[July 1735

श्री.

राजश्री बाजीराव पंडित प्रधान गोसांवी यांस

६) सकलगुणालंकरण अखंडितलक्षुमीआलंकृत राजमान्ये श्री राणोजी थोरपडे सेनापेति दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणउन स्वकिये लेखन केलें पाहिजे. सांग्रत पत्र पाठजुन परामश केला नाही हे वडीलपणास विहित नव्हे. सदैव पत्रप्रेषण करून पूर्वशेहाची अभिवृद्धि केली पाहिजे. यानंतर आम्ही रायेचुर प्रांते स्वारीस जात आसतां मार्गी कृष्णातीरी चिरंजीव दौऱ्हतराव यासी युध्यप्रसंग जाहला तो परभरे श्रवण जाहलाच असेल. तदोत्तर राजश्री आपाजी सितोले सैन्यसह खडकलाटेस आले. आम्ही जैररे मनोलीस गेलो होतो, तेयें मास पक्ष राहून पटणकुडीस आले. राजश्री स्वामीनी दर्शनास यावयाविशी आज्ञा केली आहे. श्रावण मार्सी प्रतिपदा करून करवीरास जात आहो. यानंतर राजश्री वेकटराव यांस आपण फौजसह स्वारीस रवाना केलें होते, तिकडे उत्तरेची कैंटी

१ तोंडघसी पाडले.

२ कर्तवीर्जना.

३ चुलतवंशु.

४ सदे.

५ थोरपडे, बाजीरावाचा मेडुणा.

६ कजाख.

७ तोंडघसी.

८ तोंडघसी.

९ तोंडघसी.

१० तोंडघसी.

११ तोंडघसी.

१२ तोंडघसी.

१३ तोंडघसी.

१४ तोंडघसी.

१५ तोंडघसी.

१६ तोंडघसी.

१७ तोंडघसी.

१८ तोंडघसी.

१९ तोंडघसी.

२० तोंडघसी.

२१ तोंडघसी.

२२ तोंडघसी.

२३ तोंडघसी.

२४ तोंडघसी.

२५ तोंडघसी.

२६ तोंडघसी.

२७ तोंडघसी.

२८ तोंडघसी.

२९ तोंडघसी.

३० तोंडघसी.

३१ तोंडघसी.

३२ तोंडघसी.

३३ तोंडघसी.

३४ तोंडघसी.

३५ तोंडघसी.

३६ तोंडघसी.

३७ तोंडघसी.

३८ तोंडघसी.

३९ तोंडघसी.

४० तोंडघसी.

४१ तोंडघसी.

४२ तोंडघसी.

४३ तोंडघसी.

४४ तोंडघसी.

४५ तोंडघसी.

४६ तोंडघसी.

४७ तोंडघसी.

४८ तोंडघसी.

४९ तोंडघसी.

५० तोंडघसी.

५१ तोंडघसी.

५२ तोंडघसी.

५३ तोंडघसी.

५४ तोंडघसी.

५५ तोंडघसी.

५६ तोंडघसी.

५७ तोंडघसी.

५८ तोंडघसी.

५९ तोंडघसी.

६० तोंडघसी.

६१ तोंडघसी.

६२ तोंडघसी.

६३ तोंडघसी.

६४ तोंडघसी.

६५ तोंडघसी.

६६ तोंडघसी.

६७ तोंडघसी.

६८ तोंडघसी.

६९ तोंडघसी.

७० तोंडघसी.

७१ तोंडघसी.

७२ तोंडघसी.

७३ तोंडघसी.

७४ तोंडघसी.

७५ तोंडघसी.

७६ तोंडघसी.

७७ तोंडघसी.

७८ तोंडघसी.

७९ तोंडघसी.

८० तोंडघसी.

८१ तोंडघसी.

८२ तोंडघसी.

८३ तोंडघसी.

८४ तोंडघसी.

८५ तोंडघसी.

८६ तोंडघसी.

८७ तोंडघसी.

८८ तोंडघसी.

८९ तोंडघसी.

९० तोंडघसी.

९१ तोंडघसी.

९२ तोंडघसी.

९३ तोंडघसी.

९४ तोंडघसी.

९५ तोंडघसी.

९६ तोंडघसी.

९७ तोंडघसी.

९८ तोंडघसी.

९९ तोंडघसी.

१०० तोंडघसी.

१०१ तोंडघसी.

१०२ तोंडघसी.

१०३ तोंडघसी.

१०४ तोंडघसी.

१०५ तोंडघसी.

१०६ तोंडघसी.

१०७ तोंडघसी.

१०८ तोंडघसी.

१०९ तोंडघसी.

११० तोंडघसी.

१११ तोंडघसी.

११२ तोंडघसी.

११३ तोंडघसी.

११४ तोंडघसी.

११५ तोंडघसी.

११६ तोंडघसी.

११७ तोंडघसी.

११८ तोंडघसी.

११९ तोंडघसी.

१२० तोंडघसी.

१२१ तोंडघसी.

१२२ तोंडघसी.

१२३ तोंडघसी.

१२४ तोंडघसी.

१२५ तोंडघसी.

१२६ तोंडघसी.

१२७ तोंडघसी.

१२८ तोंडघसी.

१२९ तोंडघसी.

१३० तोंडघसी.

१३१ तोंडघसी.

१३२ तोंडघसी.

१३३ तोंडघसी.

१३४ तोंडघसी.

१३५ तोंडघसी.

१३६ तोंडघसी.

१३७ तोंडघसी.

१३८ तोंडघसी.

१३९ तोंडघसी.

१४० तोंडघसी.

१४१ तोंडघसी.

१४२ तोंडघसी.

१४३ तोंडघसी.

१४४ तोंडघसी.

१४५ तोंडघसी.

१४६ तोंडघसी.

१४७ तोंडघसी.

१४८ तोंडघसी.

१४९ तोंडघसी.

१५० तोंडघसी.

१५१ तोंडघसी.

१५२ तोंडघसी.

१५३ तोंडघसी.

१५४ तोंडघसी.

१५५ तोंडघसी.

१५६ तोंडघसी.

१५७ तोंडघसी.

१५८ तोंडघसी.

१५९ तोंडघसी.

१६० तोंडघसी.

१६१ तोंडघसी.

१६२ तोंडघसी.

१६३ तोंडघसी.

१६४ तोंडघसी.

१६५ तोंडघसी.

१६६ तोंडघसी.

१६७ तोंडघसी.

१६८ तोंडघसी.

१६९ तोंडघसी.

१७० तोंडघसी.

१७१ तोंडघसी.

१७२ तोंडघसी.

१७३ तोंडघसी.

१७४ तोंडघसी.

१७५ तोंडघसी.

१७६ तोंडघसी.

१७७ तोंडघसी.

१७८ तोंडघसी.

१७९ तोंडघसी.

१८० तोंडघसी.

१८१ तोंडघसी.

१८२ तोंडघसी.

१८३ तोंडघसी.

१८४ तोंडघसी.

१८५ तोंडघसी.

१८६ तोंडघसी.

१८७ तोंडघसी.

१८८ तोंडघसी.

१८९ तोंडघसी.

१९० तोंडघसी.

१९१ तोंडघसी.

१९२ तोंडघसी.

१९३ तोंडघसी.

१९४ तोंडघसी.

१९५ तोंडघसी.

१९६ तोंडघसी.

१९७ तोंडघसी.

१९८ तोंडघसी.

१९९ तोंडघसी.

२०० तोंडघसी.

२०१ तोंडघसी.

२०२ तोंडघसी.

२०३ तोंडघसी.

२०४ तोंडघसी.

२०५ तोंडघसी.

२०६ तोंडघसी.

२०७ तोंडघसी.

२०८ तोंडघसी.

२०९ तोंडघसी.

२१० तोंडघसी.

२११ तोंडघसी.

२१२ तोंडघसी.

२१३ तोंडघसी.

२१४ तोंडघसी.

२१५ तोंडघसी.

२१६ तोंडघसी.

२१७ तोंडघसी.

२१

फौज चालून आली होती ते नामोहरम होऊन स्वस्थलास गेली; हे महद कृत्य आपले प्रतापे जाहळे. हे वृत श्रवण होऊन सतोषावासि जाहली. पुढे आपण मनसावियाचा प्रसंग काये योजिला आहे तो विचार व वरकड कुशलार्थ लिहून परामृश करावयास आपण वडील आहेत. विशेष राजश्री वेंकटराव नांदणीस येणार म्हणोन येकिले. येसियास आमची वासना आहे की त्यांची आमची भेटी न्हावी हा विचार आपणाकडूनच घडून येईल. बहुत काय लिहिणे? कृपा आसो देणे हे विनंती.

¶Ranoji Ghorpade to the Peshwa informing him of a skirmish between himself and Daulatrao. He further requests him to arrange for an interview between him and Vyankatrao.

No. 5]

[1753

श्री

श्रीमंत राजश्री राऊसाहेबाचे सनिधानासी

आश्रित कृष्णाचार्य कृतानेक नमस्कार विनंती उपरी. येथील क्षेम जाणून आपला सांबऱ्येवैभव लेखनाज्ञा केली पाहिजे. यानंतर भंगारयममनायेड संस्थान वेंकटगिरी हे या प्रांतीं उमदे मनसवदार पंजहजारी साहेब नौबत मातवर घराणेदार आहेत. आपली आगमनवार्ता यैकून मातवर वकील पाठवणेचा योजिला आहेत. इतकेंत राजश्री आमृतराऊजीचे येणे चंनापटणासी जाहळे. येथे नायेडचा वकील मातवर ग्रहस्त राजेश्री त्रिमलराऊ येऊन राऊजीस भेटून संस्थानाचे पूर्वोत्र साकल्य सांगितले. पूर्वीपासोन श्रीमंत साहेबासी कागद-पत्रामुळे श्वेत व निष्ठा राखितात आणि प्रस्तुत आपली दया संपादोन त्यामुळे श्रीमंताचे कृपेस पात्र व्हावे यैसी अपेक्षा यांची आहे. या प्रांतासी खासा स्वारी येईल ते समर्थी आपली व त्यांची संदर्शन लाभ व्हावे, तेहिं वांछा आहे. प्रकृत आपणासहि पत्र लिहिले व खेळे पाठविलीं असत. चितास आणून याजविषयी दया ठेऊन श्रीमंताची दयाहि वाढऊन यांचे उर्जित होयेसे कृपा केली पाहिजे. यांविरीं दयारूप कडून चालविले जे यांकडून सरकारचे बहुत काही उमदे काम घडून येतील. चितास आणून त्याचा जवाब व नायडाचा वकील त्रिमलराऊ

येथे आहेत त्यांचे नावींहि कागद दया करून पाठवितेसे करविले पाहिजे. बहुत काय लिहिणे ? कृपा असू दिजे हे विनंती.

¶One Krishnacharya recommends to the favour of the Peshwa a certain panchhazari sardar of Venkatgiri.

No. 6]

[1740 ?

श्री

राजश्री चिमाजी गड गोसाबी यासी

६१ सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य श्री सुब्राहु

सिदे साहेबसुभा दंडवत विनंती. येथील कुशल जाणोन स्वकीय लेखनज्ञा करीत गेले पाहिजे. यानंतर आपण स्मरणयुक्त वार्तिकासमवेत पत्र पाठविले ते उतम काळी पावोन लेखनार्थ-श्रवणे समाधान पावल्यो. याच प्रकारे पत्री परामृष्ट करीत गेले पाहिजे. पत्री लेख केला जे, टोपीकराचा उपमर्द करावयास पूर्वी राजश्री वेंकट-

रायास रवाना केले होते. परत अवरंगाचार्देहून नसरतजंग जात होता त्यास अवरोध करावा येदनिमित्य बोलाऊ पाठविले. मोहिमेस विलंब जाला. मागती फौजेनिसी रवाना करीत आहो. त्यास तुम्ही अनकूल व्हावे म्हणोन लेख केला तर हा किला मामला तुमचा असता तुम्ही लिहिले. कायास आम्ही अंतर करू की काये ? हे गोष्ट सहसा घडणार नाही. अजरेचे मोकामाहून राजश्री वेंकटरायाचे पत्र येताच आम्हाकडील फौज रवाना केली तो तुम्हाकडे जाणे जाले. मागती रवानगी करीत आहो म्हणोन लिहिले तर यापेक्षा उतम ते काये आहे ? आम्हापासून साहिता होईल त्यास दुसरा विचार होणार नाही. अजरेचे ठाणिकरीता लेख केला तर आपले ठाणे तेथे असता कोण तसा विचार करणार आहे ? ज्या गोष्टीचे आपणास आवश्यक ते आम्हासहि परम अवश्येकता आहे, दुसरा विचार होणार नाही. आम्ही तुमचे आहो कलले पाहिजे. बहुत लिहिणे न लगे. लोभ असो दिला पाहिजे हे विनंती.

श्रीराजारामचरण
तत्पर मुरारजी
सुत जिवाजी
शिंदे * *
किंकर

कलले पाहिजे. बहुत लिहिणे न लगे. लोभ असो दिला पाहिजे हे विनंती.

लेखन
सीमा

¶Subrao Sindia to Chimaji intimating compliance with his instructions to proceed and join Vyankatrao in holding Nasarjang in check.

श्री

यादी राजपत्रे:—

हिंदूराऊ धोरपडे यास पत्र जे,
राजश्री नारो राम मंत्री व राजश्री
कुसाजी भोसले यांची तुमची भेटी
जाली. तुमचे निषेचा अर्थ याणी
स्वामीस विदित केला त्यावरून स्वामी
बहुत संतोषी जाले. तुमी पुरातन
येकनिष्ठ सेवक, तुम्हापासून निषेस
अंतर होणार नाही हा स्वामीस भरोसा
आहे. तुम्ही राजश्री मुरारराऊ धोर-
पडे यास हुजूर स्वामीसनिध पाठवाव-
याचा करार केला आहे, म्हणून राजश्री
नारो राम मंत्री यासी करार केला आहे.
तरी त्यांचीहि रवानगी लौकर करणे.
स्वामीस तुमचे हातून महदकार्ये
घेऊन ऊर्जित करावें हे अवशक आहे.
तरी चितात दुसरा विचार न आणिता
राजश्री मुरारजीराऊ धोरपडे यास हुजूर
पाठवणे. राजश्री नारो राम मंत्री
तुम्हासी बोलिले आहेत त्याप्रमाणे
स्वामी तुमच्या मनोदयानरूप ऊर्जित
करून देतील. वरकड कितेक आज्ञा
करणे ते राजश्री नारो राम मंत्री यास
केली आहे. लिहितील त्यावरून कलेल.
म्हणून पत्र १

रांजश्री बँलवंतराऊ यास पत्र जे,
राजश्री नारो राम मंत्री याणी जमावा-
नसी तुम्हास कोपल प्रांते ठेविले
आहेत. आणि येतेसमई तुम्हास
त्या प्रांतीच बदोबस्ताविसी आज्ञा

राजश्री गोविंदराऊ मेरे व सुभा-
नजी मेरे यांस पत्र जे, तुम्ही किले
कोपल येथे स्थल रक्खून होता. सांप्रत
राजश्री नारो राम मंत्री त्या प्रांते
फौजेनसी गेले. तुम्ही येऊन त्यांची
भेट घेऊन स्वामीच्या पायासी निष्ठा
धरिली. तो अर्थ मारनिलेनी स्वा-
मीस विदित केला त्यावरून स्वामी
तुम्हावर बहुत संतोष जाले. तुम्ही
कदीम राज्यातील सेवक. तुम्हापासून
निषेस अंतर घडो पाहेल की काय ?
पुढेहि तुमचे सर्व प्रकारे ऊर्जित करणे
स्वामीस आवशक आहे. तुम्ही आ-
पले समाधान असो देणे. राजश्री
नारो राम मंत्री याणी किले मारीं
राजश्री बँलवंतराऊ ठेवले आहेत. ते
व तुम्ही येका विचारे राहेन त्या प्रांत
चौका वसऊन सेवेचा मुजरा करून
घेणे. तुमचे चिरंजीव राजश्री मानाजी
मेरे आले. हुजूर स्वामीसनिध मुख-
रूप आहेत. त्याचे स्वामी सर्वा-
प्रकारे चालवितात, चिंता न करणे.
वरकड कितेक आज्ञा करणे ते राजश्री
नारो राम मंत्री यास केली आह. ते
लिहितील त्यावरून कलंल म्हणून
पत्रे २

कैली याप्रमाणे त्या प्रांतीचा बदोवस्त
करून स्थल जतन करून त्या प्रांतीचे
वर्तमान वरचेवरी लिहीत जाणे. म्ह-
णून पत्र १

¶These are orders issued by King Shahu. One is addressed to Hindurao Ghorpade giving him assurance of promotion in return for his loyalty, and asking him to send Murarao for an interview with the King. The other two refer to the occupation of the fort of Kopal by Balvantrao and Govindrao More. This letter refers to a successful Karnatak expedition by Naro Ram at the beginning of Shahu's reign, and further shews how Shahu strengthened his position by winning the confidence of the old sardars of the South.

No. 8]

[6-1-1740 ?

पौ छ २८ सवाळ

श्री

पुरवणी राजश्री राऊ व तथा राजश्री
आपा स्वामीचे सेवेसी

विनंती उपरि. छ १७ सवाळी रविवारी प्राथःकाळी राजश्री फतेसिंगबाबा यानी राजश्री स्वामीचा निरोप घेऊन सातारियास गेले. राजश्री रघोजीबाबाहि सातारियास होते. याउपरि उभयेतांचा विचार होऊन सातारियाहून कूच करून ज्या रोखे जातील तें वर्तमान आलियावर स्वामीचे सेवेसी लेहून पाठऱ. राजश्री पंत प्रतिनिधि व उभयतां घोरपडे येकत्र होऊन सगर प्रांते गेले म्हणोन वर्तमान आले होतें. सांप्रत वर्तमान आले नाही. आलियावर लेहून पाठऱ. राजश्री पंत प्रतिनिधि याचीं पत्रे राजश्री फतेसिंगबाबास व राजश्री रघोजीबाबास आली होतीं की आम्हाकडे येणे. त्याचीं उत्तरे यानी काये पाठविलीं तें कलले नाही. रविवारी राजश्री फतेसिंगबाबा गेले तेबाही राजश्री येमाजीपंत याच्या डेरियास गेले होते. उभयेतानी खलवत केले. मग निरोप घेऊन गेले. विदित जाळ पाहिजे. सेवेसी श्रृंत होये हे विज्ञापना.

¶Purandare to Bajirao informing the latter that Fatesing and Raghuji had started for the South.

छ २८ जिल्हेज

श्री

श्रीमंत महाराज राजश्री नाना

स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक वेंकाजी सिवदेव कृतानेक सां नमस्कार विनंती उपरी. येथील क्षेम तो धर्म माहाराजांच्या कृपाकाटाक्षेंकडून छ ३० जिल्काद पावेतो सेवकाकडील वर्तमान येथास्तित असे विसेष. श्रीमंत आपा स्वामीस कैलासवास जाहालियाचे वर्तमान आले त्याजपासून श्रीमंताकडील द्याव्यास यैवज नाही म्हणताहेत. आम्हींहि येक दोनीदां रदबदली केली कीं आरकाट प्रांतीची चौथाई व सरदेशमुखी श्रीमंतास आहे. आम्हीं कांही पैका सोडणार नाहीं, आणि तुम्हांसहि दिल्यावेगांले सुटणार नाही. रकारपूर्वकांस व वरकडास संमंध काये आहे? राजश्री स्वामीनी आमचे ताळूक आजी दाहापांच वर्षापासून आमचे स्वाधीन केला आहे, चालत आले आहे. आमचा तगदा सहसा सुटत नाहीं, यैसी रदबदल बहुत केली. सफदरआलीखान व रकारपूर्वकांसी आंतरंगे आण-भाष क्रिया जाहली आहे कीं निजामनमुळुकाचे भये आहे, इकडे आलियावरी पांचा वर्षाचा पैका साठी लाख परियेत देणे आहे आणि आधिकाराचीहि घालेली करून नवे जुने करील. तरी त्याविसर्ईहि भरवसा रकारपूर्वकाने दिला आहे जे, येकंदर निजामनमुळुक चालोन आला तर त्यांसी कजिया करून परिहार करितो, आणि तुमचा अधिकार तुम्हांसच होये, यैसा विचार करून स्तापना होये ते करीन. आरकाटीची चौथाई व सरदेशमुखी आपणास जाहली आहे. श्रीमंतास संमंध नाही यैसे वरचेवरी लेहून पाठवितो. श्रीमंत आपा स्वामीचे भये रकारपूर्वकाचे चिर्तीं फार होते, ईश्वरे थोर गजव केला. उभयेता श्रीमंताचे ठारीं माहाराज समर्थ आहां. यैसे समर्थी अभिमान चिर्तीं धरूण दुष्टांचे मर्दन करून गर्वहृत कराव्याचा समये आहे. जे करणे तो विचार निजामनमुक करीतच आहे. परंतु माहाराजानी मनी धरून अरकाट व त्रिचनापली देखील दोनी संवस्तानेचा मामला माहाराजांचे मारफतीने चाले यैसा केला पाहिजे. इतके निमित्य करणे माहाराज म्हणतील तरी रकारपूर्वकाचे चिर्तीं षक्रंहि ठेंगणा आहे, आपणासमान सरदार भारी ये समर्थी दुसरा कोण आहे? इतरांच्याने होणे जाणे काये आहे? यैसा दुराभिमानास बहुत चढोन द्रिष्ट असमानास गेली आहे. फतेसिंगबावास तो गणनेत आणीतच नाहीं. त्यांची गोष्टी तिलतुल्या

चालों देत नाहीं. जैसे चौधे सरदार तैसेच पांचवे हे आहेत. त्यांची गोष्टी येकंदर मानीत नाहीं. वरकड कितेक येथील अर्थ तान्हाजी जासुदास सांगितले आहे, आणि येथील तमाम हकीकतहि पाहून आला आहे. विस्तारें सेवेसी निवेदन करितां चितारुद्द होईल. सर्वज्ञाप्रति विसेष लिहिणे पक्ती नव्हे हे विज्ञापना.

¶Venkaji Shivdev sends news to the Peshwa from Arcot about the movements of Raghuji Bhonsle and his dealings with Nawab Safdar Ali Khan, adding that the attitude of Raghuji Bhonsle was extremely defiant, setting at naught the authority of the Peshwa and of Fatesing Bhonsle.

No. 10]

[February-March 1741

श्री

श्रियाविराजित राजमान्य राजश्री आयाचा
स्वामीचे संवेसी

पोऱ्ये वेंकाजी सिवदेव कृतानेक नमस्कार विनंती उपरी. येथील क्षेम जाणोन स्वामीनी आपणांकडील स्वानंदातिये कुषललेखन सदैव करीत असिले पाहिजे विसेष. पोऱ्य सुध दसीमीचे पत्र रात्रा कृसणाजी नाईक जोसी यानी आपले गुमस्त्यास लिहिले कीं श्रीमंत आपा स्वामी दुर्वार्ता लिहिली तें वर्तमान तमाम मुळकात जाहले. येथील आधिकारी सफदरआलीखानाने हे वार्ता यैकून पहिले द्रव्य देतो म्हणत होता. रिकामे निरोप देत नाही म्हणोन व्हतुत प्रकारे समाधानपूर्वक बोलत आला. आलीकडे श्रीमंत आपा स्वामीचे वर्तमान आल्यापासून उत्तर देतो कीं आपणापासी काये आसें? तमाम राज्य वैरान जाहले. आपणापासी द्रव्य घावयास अनकूल नाही म्हणोन उत्तर देतो. किं-निमित्य म्हणाल तरी रो रघोजी भोसले यानी आरकाटकरांचा श्रेह करून भाकभरवसा दिला आहे कीं येथे कोणाचा उपसर्ग लागू देणार नाहीं. कदांचित निजामनमुळुक येऊन नवे जुने करून आरकाट सुम्भ्याची घालमेली करील तरी सकळविषयी आपण आहे यैसा भरवसा सफदरआलीखानास दिला आहे. त्या भरवसियावरून बसले आहेत. श्रीमंत नाना स्वामीची व निजामनमुळुकाची भेटी जाहली आहे यैसे समयी आरकाट सुम्भ्याची घालमेली करून नवे जुने करावयासी घालमेली केलिया उतम आहे. आणि येथील सुम्भ्यास येक पत्र निजामनमुळुकाचे पाहिजे कीं सुदामत श्रीमंत राव स्वामीचे विद्यमाने बारा वर्षापासून चालत आले आहे, तरी आताहि त्याचप्रमाणे श्रीमंत नाना

स्वामीचे मारफितीने आरकाटीची चौथाई व सरदेसमुखीचा मामला चालत आला आहे त्याचप्रमाणे आतांहि देत जाणे म्हणोन येक पत्र पाठविलिया द्रव्याचे कार्यभाग करून आले जाईल. श्रीमंत राऊ स्वामीनी संपादिले स्तल आपले हतीचे दुसऱ्याकडे सहसा जाऊ न देणे. श्रीमंत आपा स्वामीचे वर्तमान रकारपूर्वकानी थेकून बहुत हर्ष मानिला आहे. यैसे समर्थी निजामनमुलुकाकडून सुभ्याची घालमेली केलियां चौदू मुळीकी नांव होऊन आरकाटचा मामला येथाप्रकारे आपला होतो. वरकडाचे दंतभग्न केलेसारीवे होईल. सकलविषयी आपण चतुर आहां. जैसे कलेले तैसे रितीने आपणाकडील मामला हातीचा जाऊ न देता राहिला पाहिजे. विसेष काये ठिहिणे हे विनंती.

¶Venkaji Sivdev informs Ayaba that on receiving news of the death of Chimaji Appa, the ruler of Arcot has changed his attitude and has begun to give evasive replies to demands for Chauth and Sardeshmukhi. This recalcitrance of the Nawab the writer attributes to the instigations of Raghujji Bhonsle to whom the news of Chimaji's death was welcome.

No. 11]

[1-2-1741]

श्री

श्रीमंत माहाराज राजश्री नाना

स्वामीचे सेवेसी

सेवेसी आज्ञाधारक वेंकाजी सिवदेव कृतानेक सां नमस्कार विनंती उपरी. येथील क्षेम तो धर्म माहाराजांच्या कृपाकटाक्षेकडून ता छ २९ जिल्कादपावेतो सेवकांकडील वर्तमान येथास्थित असे विसेष. श्रीमंत राऊ स्वामीनी आरकाटकर सादुलाखानापासून श्रेह धरून आभिमानपूर्वक चालविले. आरकाटकर सादुलाखानानीहि श्रीमंत राऊ स्वामीरीं श्रेह संपादून साळ दरसाळ येक लक्ष पंचाहतर हजार करार करून राजश्री स्वामीचीहि पत्रे आरकाटकरास श्रीमंत राऊ स्वामीनी करून दिलही कीं करार केला त्याप्रमाणे चौथाई व सरदेसमुखी देखील मोकरर कैल्याप्रमाणे श्रीमंताचे विद्यमाने राजश्री स्वामीस प्रतिवर्षी देत जाणे. यैसा तह जाहालियावरी आठ दाहा वर्षे चालत आले. सादुलाखान निवर्तल्यावरी अलीदोस्तखानानीहि त्याचप्रमाणे चालत आला. राजश्री फतेसिंग भोंसले व राजश्री रघोजी

मोंसले हे उभयेता येऊन अलीदोस्तखानाचा आर्थे व प्राणे गेले व तमाम राज्य लळून फना केले. सफदरअलीखान ते समर्थी विचनापलीकडे राहिला होता. हंगामा होऊन गेलियावरी मागून आला. त्याची आमची भेटी वेरूरी जाहली. जे जाहले ते ईश्वरास करणे ते होऊन गेले. श्रीमंत राऊ स्वामीनी व्युत्त दिवसापासून अभिमान धरून चालविले आहे. त्यास आलीदोलाखान गेले म्हणोन श्रीमंताच्या शेहास आंतर तिलुतुल्य पूऱ्य देणार नाही. पहिल्यापरीस विसेष श्रीमंताची कृपा संपादून घेईन. प्रस्तुत राजश्री फतेसिंगबाबा व राजश्री रघोजी मोंसले या उभयतानी जबर्दस्ती करून च्यालीस लाख परियंत करार केले आहे. त्यांजकडील मोकदमा फरीकू जाहलियावरी श्रीमंताकडील कार्यभाग करून खाना करीन म्हणोन ठेऊन घेतले. वरचेवरी श्री(मं)ताकडील पत्रे येत गेलीं तों इतकियांत वर्तमान आर्लं की श्रीमंत राऊ स्वामीस कैलासवास जाहला. येथ रकारपूर्वकास व्युत्त हर्प जाहला. हें वर्तमान रकारपूर्वकानी यैकतांच खुशहाली व्युत्तच केली. परंतु राव स्वामीचे ठार्यी श्रीमंत आपास्वामी व माहाराज आहेत हा वचक रकारपूर्वकांचे चिर्तीं वसला होता. रात्रीदिवस भयं वागवीत होता. तों इतकियांत सातारियाकडून कितेकांचे लिहिले आर्लं आहे कीं श्रीमंत आपा स्वामीस व्यंथा प्राप्त होऊन व्युत्त संकट आहे म्हणून पहिले लिहिले आर्लं. त्यामागून राजश्री कृष्णजानी नाइकानी आपले गुमास्त्यास पत्र लिहिले की पोप्य सुध दिसिमी दिवसीं श्रीमंत आपा स्वामीस कैलासवास जाहला म्हणोन लिहिले आर्लं. तेंच पत्र सफदरअलीखानास गुमास्ते यानी वाचून दाखविले आणि रघोजीचे लस्करास लिहिले. त्यां वरून रघोजी मोंसल्याने नाना प्रकारची कुस्याली केली, कीं आजी आपले चितानरूप जाहले. जे सत्य वागवीत होतों ते ईश्वरं आनयासें वारिला. त्यास अहंभाव निर्माण जाहला आहे कीं आजी आपणासमान दुसरा कोण आहे? जे आहे ते आपणच आहे; वरकड किती असिले तरीं त्याच्यानें कायेहोणे आहे? म्हणोन अभिमानास चढला आहे. सफदरअलीखान यांसी व रकारपूर्वकांसी प्रमाणपूर्वक करारमदार जाहला आहे कीं कदाचित निजामनमुळुक येऊन सुभ्याची घालमेली करून नवे जुने करील, निजामनमुळुकाचे जाहागिरीबाबती सतर लाख रुपये देणे आरकाटकरांस आहे, त्यास घालमेली करील तरी ते विषयीची भाक-भरवसा दिला आहे कीं कोणे विषयीची तोसीस लागें देणार नाही. कर्नाटक

प्रांतास निजामनमुळुक आला तरी रघोजी भोसले व आरकाटकर भिळून निजामन-मुळुकासीं टकर द्यावी यैसा तह केला आहे. आरकाट प्रांती चौथाई व सरदेस-मुखीचा मामला आपणाकडे आहे, श्रीमंतास द्यावयास गरज नाही, म्हणोन यैसी पत्रे सफदरआलीखानास आली. श्रीमंत आपा स्वामीची दुर्वर्ता आलियावरी आम्ही येक दोनीदा सफदरआलीखानास द्रव्याविषयी हटिकिले. त्यास उतर यैसे दिल्हें की उभयेता श्रीमंत गेले. आतां आपणास द्रव्य द्यावास गरज काये आहे? सकल राज्य रकारपूर्कानी आटोपिले आहे. द्रव्यहि च्यालीस लाख परियंत देणे आहे; त्याचे हातीतून निर्गम जाहलियावरी मग पुढील विचार पाहून घेतल जाईल. प्रस्तुत उभयेता सरदार फैजेनसीं मुळुक सोळून गेले नाहीत. आद्यापिवरी राज्यांत धामधूम करीतहेत. तसियानसीं उभयेता श्रीमंतास कैलासवास जाहला. ज्याणी ज्याणी श्रेह केला ते सर्वहि गेले. आतां आपण कोणासी श्रेह करून सार्थक काये आहे. आपल्याच्याने द्रव्य द्यावयास आनकूल पडत नाही. यैसे स्पष्ट उत्तर सफदरआलीखान देतो. आम्हीहि उत्तर दिल्हें की उभयेता श्रीमंतापेक्षां माहाराज अधिक आहेत. कोणेविषयी नून्य काये आहे? तमाम हिंदुस्तान प्रांतीचा मामला देखील दाखल जाहला आहे आणि सार्वभौमाने कृपा करून बहु-मानाचा सिरपाव पाठविला. माळवा दरोबस्त दिला. निजामनमुळुक याची बहुत कृपा आहे. श्रीमंत राऊ स्वामीचा जेणेप्रमाणे निजामनमुळुक गौरव करीत आला अहे त्याहिंपेक्षा विसेष श्रीमंतास करून समागमे ठेऊन घेतले आहे. यैसा विचार आसोन काये निमित्य द्रव्य द्यावयास आनकूल नाहीं म्हणता? हे गोष्टी उक्त नव्हे. आपण कांही चौथाई व सरदेषमुखीचा करार जाहला आहे त्याप्रमाणे द्रव्य दिल्या-खरीज सुटणार नाही म्हणोन उत्तर दिल्हे. सफदरआलीखानाचे चितीं आहे जे, येकंदर श्रीमंताकडील श्रेहांस अंतर करून रकारपूर्वकांसी श्रेह केला आहे, वर-कडाच्याने काये होणे आहे यैसा त्याचे चितींचा भाव दिसतो. आनयासं माहाराजांचा व निजामनमुळुकाची भेट जाहली आहे. आरकाटची सुभ्याची नवी जुनी तगीरी बहालीचे विचार करीत असतील तरी माहाराजानी चितीं धरून श्रीमंत राऊ स्वामीनी संपादिले संवस्तान तें रकारपूर्वकाकडे जाऊ न द्यावे. यैसे समर्थीं जे वचन माहाराज निजामनमुळुकास सांगतील तें ताळ्काळ करून दर्दैल. बहुता दिवसापासून चालू आले आहे तें सहसा न सोडवे. कदाचित सुभ्याची वालमेली केली तरी उतम आहे आगर हेच करार जाहाले तरी निजामनमुळुकाची ताकीद यैसी पाहिजें की सुदामत श्रीमंत राऊ स्वामीची कृपा संपादून घेऊन जैसे देत आलेल तैसेच आतांहि माहाराजांच्या मारफतीने आरकाटीचा यैवज देत जाणे.

ये इष्यारी गर्व कराल तरी कार्यास येणार नाही. यैसी द्वावणीची ताकीद आलियाविना दिष्टी उघडणार नाही. सर्वज्ञाप्रति विसेष लिहिणे घंकी नव्हे हे विज्ञापना.

"Venkaji Sivdev reports to the young Peshwa the mischievous activities of Raghaji Bhonsle who had invaded the Karnatak. When in the midst of the campaign news reached him of the death of Bajirao and Chimaji Appa, the only persons who could curb him and of whom he theretofore stood in great awe. Being thus relieved of this check on his activities, Raghaji made himself master of the situation, wrung large amounts of money from the Nawab, Safdar Ali, by promising him help in difficulty. The Nawab being advised not to recognise the Peshwa's claims of Chauth and Sardeshmukhi was evading payment. The writer advises the Peshwa to bring pressure to bear on the Nawab through the Nizam."

No. 12]

[3-3-1741

पौ २६ मोहरम

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री राऊऱ्जी स्वामीचे सेवेसी

विनंती वैजाप्युरचे मुक्कामाहून पत्रे स्वामीकडे पाठविले आहेत पात्रोन अर्थ चित्तात आला असेल. आलीकडे वर्तमान. नवाब वारी चढलियावरी संगमनेर जुनराकडे जावे हे अवाई टाकून वैजाप्युरावरून पुणतांवियास आले. तेथें सोभाग्यिंग वर्गेरे इकडील प्रहस्तानी अर्ज केला की नाशिकाकडे कित्येक काज कामे आहेत, गणिमानी किले घेतले आहेत, हजरत तिकडे आलियावर हस्तगत होतील. अकोल परगणियांत गेल्यासी अबदुल आजीजखां जुनरास बलावला आहे, त्यासी शह पोहोचेल, यैसे कित्येक अर्थ दर्शजून तो रोख टाकून तामसवारीचे मुक्कामास आणिले. तदनंतर नाशिकाकडील विचारहि टाळून सिन्नरावरून मुक्काम मजकुरास छ १२ जिल्हेजी आले आणि सोभाग्यिंगावार पांचसे पाये माणूस सहा हजार स्वार देऊन किला विर्तिगां येथे रवाना केले. अगोधर गंगातीराहूनच आपण राजश्री हरिकृष्ण व राजश्री बहिरजी बलकवडे यास सावध केलेच होते. त्याणी कल्याणाकडे राजश्री संकराजी केशव यासी लेहून तिकाहूनहि जमाव आणविला व आपण किलोकिल्डी

बलकठी केली होती. तो वित्तिगियास हे जाऊन पौज तो खालीं दो कोसावर पाण्याचे आसरियाने राहिली. पायेचे माणूस सोभागर्सिंग वेऊन किल्ल्याचे वर्दींस जाऊन तीतफी मोर्चेवंदी केली. वरचे लोक सावधच होते. त्याणी दगड धोंडा एक वेल मार केला. तेव्हा तैसेच दडोन असरा पाहून मोर्चेकरी राहिले. खाल्द्यन मार जेजला रेकिले याचा करतात. परंतु कारागीर होत नाही. गडकरी तरी मजबुद वसले आहेत. गला व दारु गोली सामान पोल्ता आहे. आजी वारा रोज जाले, सोभागर्सिंग कस्त करितात; परंतु एकदोन माणूस जायाच होते. वरी शह पोहचत नाही. हरि कृष्ण व बहिरजी बलकवडे याणी कावनई मदनगडची मजबुदी करून अलंगकुरंगेवरील कांहीं माणूस व कोकणांतून खंडो चिमणाजी पांच सासे माणूस कांहीं स्वार वेऊन आले त्यास वेऊन वित्तिगियाचे उपरालियासी चोकोसावरी रानांत येऊन राहिले आहेत. किल्ल्यावरी माणूस युक्तीने पाठवून हरद मनास आणिले, तो वरील लोक हिसतीने आहेत; कोणिविर्यी डगमगत नाही. नवाब या मुक्कामी तेरा रोज जाहले, इरेस पडिले आहेत. किल्डा घ्यावयाचा अत्याग्रह मांडिला आहे. पहिलेच आम्ही कोटूनहि यासी गेलो होतो, तेव्हां नवाबानीं वलाऊ पाठवून नेले. आपण लळकरास आल्यावरी नवाब ते दिवशी पटा किल्डा पहायासी गेले होते. खान सैद लळकरखान याणी आम्हास बोलाऊन नेऊन फर्मीविले की किल्डे आमचे गनिमानी घेतले आहेत, ते किल्डेदास लिहून खाली करून देवणे; यौं राजशी मलहारपंत या तालुकियाचे जिल्हेदार आहेत किल्डे व जागिरी किल्याच्या त्याचे स्वाधीन आहेत त्यास लिहून किल्डे कावनई, अलंग, मदनगड, वित्तिंग चारी देवणे म्हणोन मुख्यानीं आज्ञा केली आहे, याचा जाव खानानीं पुसिला. ते समई आपण उत्तर प्रत्योत्तर केले कीं आम्ही वर्काळ. काजकाम असले तरी खांवंदास लिहावे. ते धनी आहेत. आज्ञा करितील तैसी वर्तणूक करावी. आपल्याच्याने किल्डे देवत नाहीं व आमचे बोले किल्डेदार किल्डे देतील हा अर्थ नाही. मलारपंत तरी सरदेशमुखीचा मात्र तालुका करून अमल करितात. किल्डेजात त्याचे निसबत तिलतुल्य नाहीं. किल्यावरी माणूस हुजुरचे आहे. ते यिना श्रीमंताची आज्ञा किल्डा देतील हे गोष्ट नाहीं. यैसी किल्डेक उत्तरे दिल्यावरी खान बोलिले कीं आम्हास खामखा किल्डे घ्यावे लागतात; हयेक यत्ने किल्डे वेऊन, यैसे बोलिले. तेव्हां आम्ही जाव दिल्हा कीं श्रीमंताचा नवाबाचा सख्याचा विचार. किल्डे मागणेच होते तरी येदलावादेवरी भेटी

जात्या, तेव्हांच मजकूर करावा होता ते गोष्ट न केली, आणि ते तिकडे गेत्यावरी मार्गे हे विचार करितात, तरी सहळा कैसा राहतो ? विगाड करितांसे दिसोन येते. खानानीं उत्तर दिल्हे कीं गनिमानी किंडे घेतले ते सद्गुरुंतच घेतले आहेत. आपण फिरोन घेतल्यास सहळा काशानें विघडेल, या प्रकारे बोली जाली. दुर्से दिवशीं खायानेहि बोलाऊन नेऊन हाच मजकूर केला. ते वेळेसहि तोच जावसाल केला. हे वर्तमान श्रीमंत मलारपंतास लिहिले व तुम्ही कोणेविधीं चिंता न कीज म्हणोन लिहिले; त्यासी पंतानीं काये विचार केला न कळे. छ १४ रोजी रात्री उठोन वावीवरून सांवरचोलाचे घाटानें देसास गेले. भिंवरांतीर पावल्याचे पत्र आले. पुढे पुण्यास पावले असतील. आलीकडे नवाब वरच्यावरी कुमकहि पाठवितात. मावळे लोक चाकर ठेऊन दोनतीनसे पाठविले व मदनगड कावनाईकडे मावळे पाठविणार. सोभागसिंग वरचेवरी अर्जी देतो कीं किहळा जेर केला, आजी उधां हस्तगत करितो, त्याजवरून यांस आशा लागली आहे. किहळा तरी आजीवर मेचतं नाही. याउपरी पहावे. राजश्री हरि कृष्ण यास लेहून एकवेळ रात्री मोर्चेंकरियास नसीयत पावावयाचा विचार करविला आहे. तो विचार जाल्या, यांचे डोले उवडतील. सोभागसिंग लिहितो ते मिथ्या होऊन हर एखादा निकाल काढून येथून कुचाचा विचार करितीलसे दिसते. खानाचे विचारेही येथून कूच दारमदार करून करवावे यैसे आहे. परंतु अवदुल अजीजखान राऊ जानोजी पुढील प्रसंगी आहेत ते वृत्त आलाहिदा पुरवणीवरून कलेल. बहुत काय लिहिणे ? मिति फालगुन वा १२ भौम हे विनंती.

¶This is a news-letter by Baburao Malhar Barve narrating the attempts made by the Nizam and Subhag sing to recover the forts taken by the Peshwa. The forts were reinforced by Balkawade, Sankraji Keshao and others and therefore could hold out against the attacks of the Nizam. The letter also gives the substance of a conversation between the Nizam and the writer who tried to bring home to the Nizam that the attack on the forts was a violation of the treaty of Edlabad.

No. 13]

[11-3-1741]

श्री

राजमान्य राजश्री जिवाजी गोसावी यांसी

सेवक सदाशिव चिमणाजी नमस्कार सुा सन इहिदे आर्बैन मया व अलफ. तुम्ही विनंतीपत्र पाठविले ते पावळे. लिहिले कीं आझेप्रमाणे राजश्री रामचंद्र

हरि यांजपासीं आहों म्हणून लिहिले उत्तम. त्याचे आज्ञेप्रमाणे वर्तण्याक करणे. याउपरी संगमनेर वगैरे येथे तालुक सियादतखान याचा जाहला. त्यास मैजे असी उंवरी येथे पागा सरकारची राहते, ते गावीच्या बंदोवस्तास त्याजकडील च्यार माणसे राजश्री शामजी गोविंद याचे पत्र घेऊन येतील ते मैजे मजकुरीं राहोन अमल ते आपला करतील. त्यास तुम्हाकडील तेथें मैजे मजकुरी असेल त्यास तुम्ही लेहोन पाठऊन ते चौधेजण त्याजकडील गावात घेऊन त्यांचा अमल सुरक्षीत चाले ते करणे. त्यासी कोणी खटखट न करीत ते करणे. पेस्तर वर्तमान लेहोन पाठवणे. येथून आज्ञा कर्तव्य ते केली जाईल. संगमनेर प्रांते पागेची वगैर ठाणी पाडावयाचा नवाबांनी हुक्म केला, तेव्हां मैजे मजकुरीचे ठाणेहि पाडावयाची फौजेस आज्ञा केली. त्यावरून राजश्री शामजी गोविंद याणी रदबदल करून सदरहूप्रमाणे करार करून येथे लेहोन पाठविले. त्याजवरून आम्ही रा मानसिंग यांचे नावे पत्र लेहोन दिल्हे आहे ते पत्र घेऊन खानमारनिलेकडील लोक आमलास मैजे मजकुरास येतील त्यास गावात घेऊन त्याचा अमल चालवणे. तुम्हीहि तेथें तुम्हाकडील असतील त्यांस लेहोन त्याचा अमल चाले आणि नालीस कुँची न करीत ते गोष्टी करणे. कथला जाहलिया ठाणेयासी कजिया होईल. जाणिजे छ ४ मोहरम.

¶ Sadashiv Chinnaji to Jiwaji communicating orders on the settlement of the dispute about Sanganner with the Nizam's Officers.

No. 14]

[4-11-1744

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान साहेबाचे सेवेसी

विनंती सेवक आज्ञाधारक नेगोजी पा सां दडवत विनंती उपरी. येथील क्षेम ता छ १० माहे सौवालपावेतो वर्तमान यथास्थित असे विशेष. साहेबांची आज्ञा घेऊन आलों ते छ ४ सौवाली लस्करास रा संकराजी निकम याजवल पावलों. दुसरे दिवशी छ ५ रोजी मंगळवारी प्रातःकाळी मोगल तळावर चालोन आला, मग आपणहि चालोन गेलो. ते प्रातःकाळचे प्रहर दिवसास मोगलाची आमची गाठी पडिली. ते प्रहर दिवसापासून संध्याकाळपावेतो युध्य जाले. साहेबाचे पुन्यप्रतापेकरून मोगल सिकिंदा करून सोडून कसवियांत घातला. ऐसियासी मोगल आपणावर चालोन आला तेव्हां त्याचा मुदा जे यांजला

१ श्यामजी गोविंद निजामाकडे वकील पेशव्यांचा. हरि जिवाजी कोण?

२ चेष्टा.

पिटून गंगापार करावे आणि तमाम परगणियांतील मातवर गाव पाढावे आणि कुली पाटील व रयत धरून न्यावी, ऐसे करार करून चालोन आला, त्यासी साहेबाचे पुन्येकरून आपणासच यश आले. मग सर्व गोष्टी राहिल्या. ऐसियासी आपण आइकिले कीं नवाब नासरजंग याजकदून अर्जवेगी सहेबाकडे येणार आहे म्हणोन आपण आइकिले. तर खोजे हशम याणे खंडाळे व वैजापूर मिळोन इजारा रुो तेवीस हजारास केला आहे, तरी साहेबी कृपा करून दो परगणियाचे तेवीस हजार रुपये मोगलाची निशा करून मोगल दूर होय ते गोष्ट जाली म्हणजे सर्व परगणा राहतो. नाही तर परगणकरी तों मोगलास रजावंत नाहीत; म्हणतात की मोगल येथून गेला तर आपण राहतो, नाही तर आपणास लक्षाची जोड जाली तर राहत नाही. मोगल राहिला म्हणजे आपणास सहकुटुंब बंदीस घाल(णार) आणि संगमनेर परगणा वैराण जाला तैसाच होईल ऐसे म्हणतात. यास्तव हे विनंतीपत्र सेवेसी लिहिले आहे. सेवेसी श्रृंत होये हे विज्ञासि. तथापि हा मोगल दूर करावा; नाही तर हा दूर करून दुसरा आणावा. परंतु याजला राहू न घावा. सेवेसी बहुत विस्तारे विनंतीपत्र ल्याहावे तर साहेब खावंद आहेत हे विज्ञासि.

¶ Negoji Patil to the Peshwa reporting a skirmish with the Nizam's forces on 4th August somewhere near Vaijapur and negotiations started by Nasarjang.

No. 15]

[21-1-1748

श्री

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामी व तथा राजश्री
भाऊ स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक नारो विडुल दिमत राजश्री नागो राम चरणावर मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार विनंती विज्ञापना. तागाईत छ १ सफर प्रातःकाल मुकाम शेहर अवरंगाबाद येथे स्वामीचे कृपादृष्टीकरून सेवकांचे वर्तमान येथास्थित असें विशेष. नवाब असवज्याह व नासरजंग काल छ ३० मिनहूस तिसरे प्रहरी शेहरांत हवेलीदाखल जाले. लप्कर काले चबुत्रियांचे आसपास उतरलें आहे.

मुलतानजी निबाळकर करणपुऱ्यावर उतरला. पठाण भावसिंगपुऱ्यावर उतरले. मुमेदार कंचेनवाडीवर उतरले आहेत. भिकाजी वाकडा यांचे जवानी वातमी लिहिली असें. राजश्री नागोराम सातारियास दीक्षिताचे घरीं आहेत. स्वामीस कळाव. विशेष काय लिहिणे हे विज्ञापना.

¶Nago Vithal informs the Peshwa that the Nizam-ul-mulk and Nasarjang are encamping near Aurangabad.

No. 16]

[21-1-1748

छ ४ सफर रविवार

श्री

श्रीमंत राजश्री

नाना स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक नागो राम चरणावरी मस्तक ठेऊन साईंग नमस्कार विनंती विज्ञापना. तागाईत छ १ सफर मुकाम सातारे नजीक शहर येथे स्वामीचे कृपादृष्टीकरून सेवकांचे वर्तमान येथास्थित असें विशेष. नवाब असफज्या व नासेरजंग तमाम फौजेनशी शहरास काल दोन प्रहरास दाखल जाहले. तमाम लळकर व सरदार व तोकखाना वगैरे शहरावाहेर काळे च्युऱ्यावर आहे. उभयेता पितापुत्र शहरांत आपले हवेलीं दाखल जाहले. राजश्री पिलाजी जाधवराव नक्षेत्रवाडीचे व कंचेनवाडीचे * * थं नदीवर राहिले आहेत. शहरांत वार्ता तब आहे की स्नेह जाहाला; परंतु वरचेवरच जाहाला; यास कांहीं चिता प्राप्त जाहाली म्हणोन हा उठोन शहरांत येऊन राहिला हे वार्ता आहे. हस्तनापुरचे वर्तमान काल सायंकाळीं शहरांत येकां दो जागां सावकारियांत ऐकिले कीं, हस्तनापुरकर राजा तांब यास देवआज्ञा जाहाली; वेथा नल्युद जाहाली. म्हणोन दो चव जागा वर्तमान फुटले; सत्तेमिथ्ये ईश्वर जाणे. बहुधां हे सर्ते वर्तमान असेल म्हणूनच हा तांब शहरांत आला. हा न येतां हे वार्ता फुटतीच तर येथे शहरांत पातशाहागदीं होती. याजकरितांचे हे उभयेतां शहरांत दाखल जाले. ऐकिले वर्तमान सेवेसी लिहिले; आणखीं येक दोन लिहिली येतील तेव्हां सर्ते मानावें. आपण वार्ता ऐकिली म्हणून सेवेसी लिहिले. आपण सातारियास राजश्री वासुदेव दीक्षित यांचे घरीं राहिलों. शहराचे वर्तमान राजश्री नारो विठ्ठल यांनी सर्व लिहिले त्यावरून कळेल. सेवेसी श्रुत होय. मज जशी आज्ञा येईल तशी वर्तणूक करीन. येथे सांप्रत वर्तमान लिहावयास फार आहेत. आज्ञेप्रमाणे वर्तणूक करीन हे विज्ञापना.

¶The arrival of Nizam-ul-mulk and Nasarjang at Aurangabad is communicated to the Peshwa by Nago Ram. The rumour of the death of the Emperor is also reported.

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री
पंतप्रधान स्वामीचे सेवेसीं

कृतानेक विज्ञापना. छ १ जिल्हेजीं पांचांडचे मुकामीहून कूच करितेसमई नवाबानें आज्ञा केली कीं आम्ही सोमवंसियाचे कर्जाचे मजकुरांत रावजीस खत लिहिले आहे व तुम्हीं किंतेक मजकूर सांगितलेत, त्या मजकुराचें येक खत लिहिले आहे. खतें तयार आहेत. आम्ही शाहगडचे मुकामीं जातांच खतांवर मोहरा करून थेली तुम्हांकडे शहरास मुजरद माणसावरोवर पाठवितों. आमची थेली तुम्हांजवल पोंहचलियावर तुम्हीं खतें लिहिलीं आहेत ते रवानगी करणे. दरम्याने न करणे म्हणोन बोलीन स्वार जाले. सेवक शाहरीं आलियावर दोन तीन दिवस प्रतीक्षा केली तों थेली न आली. याजकरितां विनंतीपत्राची रवानगी हुजूर केली आहे. सेवकासमागमें जासूद जोडी येक आहे ते रवाना करावी तर लस्करास जावयास कोणी माणूस वरावर नाहीं, याजकरितां अंजुरदार करून पाठविला आहे. सेवक छ ८ जिल्हेजीं शहरेहून स्वार होऊन नवाबाजवल जातों. सेवकाजवल सरंजाम केवल नाहीं. घोडी स्वारीची आहे ते वृद्ध, सुधी चालत नाहीं, व जीन आहे तो अगदीं गळाला. स्वामीने सकलाद दिली आहे तिणे जीन आळाडून स्वारी करीत असतों. प्रस्तुत लस्करास जाणे याजकरितां येथे येक राहुटी सिध्ध करविली व राहुटींत येक जाजम करविले व स्वयंपाकाकरितां लाहानसी येक कनात करविली. सेवकाजवल कंठालेचा येक तदु आहे. त्याजवल ओळे सर्व न चाले, याजकरितां येक बैल भाडेयाने केला. या प्रकारे वेगमी केली. जर याप्रमाणें न करावें तर स्वामीचा नांवाचा लौकिकहि राहिला पाहिजे. वरकड मालाचा मौल आहे तोच आहे. सर्व प्रताप स्वामीने भूषण दिघले त्याचा आहे. समागमे पोरगे दोगेजण आहे. कचेरीस जावें तेव्हां येक घोडे धरावयास पाहिजे व येक समागमे असावा. तेव्हां मार्गे कंठालेजवल येक ब्राह्मण मात्र राहतो. सेवकाचे वर्तमान या प्रकारचे आहे. पुढे सर्व उर्जित करावयास व परवर्दी करावयास स्वामी समर्थ आहेत. येथे खर्चवेंच होईल त्याचा हिसाब मागाहून हुजर लेहून पाठवितों. सेवेसीं श्रुत होय हे विज्ञापना.

¶News-letter from Nasarjang's camp. The writer describes his humiliating position for want of funds.

No. 17-A]

[17-12-1745]

पो छ १४ जिल्हेज

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री
पंत प्रधान स्वामीचे सेवेसी

कृतानेक विज्ञापना. नवाब नासरजंग यांचा पेशाखानां निघाला. नवाब असाफज्याहाचे भेटीस जातात हें वर्तमान पूर्वी विनंतीपत्री लेहून सेवेसी पाठ-विलेंच आहे. घैशास छ २७ जिल्कादीं नवाब नासरजंग शहराहून कूच करून जसवंताचे तलेयावर डेरेदाखल जाले. कुचाचे समई सेवकास खलबतांत बोलाऊन आज्ञा केली कीं तुम्हीं जसवंताचे तलेयावर तिसरे प्रहरीं येणे. ते जागां तुम्हांजवल जावसाल केला जाईल. नवाबाचे आडीप्रमाणे तिसरे प्रहरीं जसवंताचे तलेयावर डेरेयास गेलीं. सेवट ते दिवशींहि काहीं मजकूर न जाला. नवाबांने आज्ञा प्रहर रात्रीस खलबतांत बोलाऊन केली कीं आज बोलावयास अनुकूल पडत नाहीं. उदैक आमचा कूच आहे, तुम्हीं मजलपावेतीं येणे. तेथून तुम्हांस रुसकत देऊन. दुसरे दिवशींहि छ २८ जिल्कादीं नवाब कूच करून चियवलेंठाणी-यास गेले. सेवकहि तेथें गेला. तेथेंहि रात्री खलबतात बोलाऊन आज्ञा केली कीं येथें अनकूल पडत नाहीं. पुढील मजलीस रुसकत देऊन. छ २९ जिल्कादीं नवाब कूच करून चित्तेपिंपळगावावर मुकामास गेले. ते दिवशींहि रात्री नवाबांने सेवकास खलबतांत बोलाविले. येथें दुसरे कोणी नव्हते. तमाम लोक दिवाणखान्यांत हैति. नवाबांने सेवकास आपणासमक्ष वसउन वर्तमान विचारिले. स्वामीचे आज्ञापत्राप्रमाणे सविस्तर अर्थ निवेदन केले. यावर तुम्हांस रावर्जींची पत्रे आलीं तीं रुजू करणे म्हणोन आज्ञा केली. तेव्हां स्वामीचे खासदस्तुरे पुरवणी हीती ते रुजू करून वाचून दाखविली. बहुत संतोष पावले. त्याचे प्रत्योत्तरांत नवाबांनी मजकूर सांगितले आणि आज्ञा केलीं, आम्हीं सांगितत्याप्रमाणे तुम्ही कलमबंद करून प्रातःकालीं आइकवणे. मग तुम्हांस रुसकत देऊ, शहरास जाणे. नवाबाचे आडीप्रमाणे रात्री सविस्तर अर्थाचे विनंतीपत्र लेहून सिद्ध केले. प्रातःकालीं दिवाणखानेयांत गेलीं, तों नवाबांनी खलबतांत बोलाऊन आज्ञा केली कीं येथें ऐकावयास अनकूल पडत नाहीं, पुढे मजलीस येणे. छ ३० जिल्कादीं नवाब कूच करून पाचवोडेचे मुकामास गेले. तेथें रात्री खलबतांत बोलाऊन मुख्य

विनंतिपत्रीं सविस्तर अर्थ लिहिले आहेत ते सविस्तर श्रवण करून अक्षरशा अर्थ मनास आणिला. याजवर व्याप्त संतोष पावले. वरकड वर्तमान अलाहिदा पुरवणी-पत्रीं लिहिले आहे त्यावरून सेवेसी विदित होईल हे विज्ञापना.

¶News-letter from the camp of Nasirjang, who read and approved the letter drafted by the writer, probably Raghunath Ganesh.

No. 18]

[5.9.1749]

छ ११ शौबाळ.

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक रघुनाथ गणेश चरणांवरी मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार कृतानेक विज्ञापना. स्वामीचे कृपादृष्टीने सेवकाचे वर्तमान तागाईत छ ३ माहे सवाल पावेतों मुकाम औरंगाबाद येथास्थित असें. खंडोपंत कारकून राजश्री बापूजी महादेव हिंगणे यांजकडून राजश्री रामचंद्रबाबाचे मारिफतीने येथे नवाबाजवळ आला आहे. अबदल हुसेनखान यांचे मारिफतीने रात्री खलबतात नवाबाची मलाजमत जाली. व्याप्त रात्रपर्यंत खलबत जालें. पश्चात् रात्री मर्कई दरवाजा उघडून मशारनिलेस बेगमपुरियांत पोंहचविले. काय जो मजकूर जाला हें कळलें नाहीं. सर्वांस हे गोष्ट अगम्य. सर्व पुसत असतात. मशारनिले रामचंद्रबाबाचे आगमनाची प्रतीक्षा करीत आहेत. नवाबजवळ जाबसाल जालियावर येक जोडी रामचंद्रबाबाकडे पाठविली. या मजकुरास दाहा बारा दिवस जाले. गोष्ट तहकीक ठिकार्णी लागली नव्हती म्हणोन पेशाजी विनंती लिहिली नाहीं. सेवेसी श्रुत जालें पाहिजे. रामचंद्रबाबा बन्हाणपुराअलीकडे आले म्हणोन येथे वर्तमान आले आहे. सैदलज्जकरखान व अबदुल रजाकखान अद्याप कृष्णेश्वरीकडे आहेत; पार जाल नाहीं. त्यांचे तैनातीस राजश्री मुलतानजी निबालकर व जानोजी निबालकर यांचे राऊत होते. ते रोजमरा न पावे म्हणोन उठोन आले म्हणोन वर्तमान आहे. कळलें तें सेवेसी विनंती लिहिली आहे. छ ३० रमजानीं दरवार वरखास्त जालियावर काजी दाईम व मुसवीखान मुसवी या उम्यतांनीं राजश्री बनाजी माधवराव व सेवकास दिवाणखान्यांत येकीकडे नेऊन मजकूर केला कीं रावसाहेबाची मर्जी मुजफरजंगाविशी कशी आहे हे गोष्ट तुम्हांस कळलीच असेल, जाहीर करणे. त्यांचा वकिलहि रावसाहेबांचे खजमतेस आला होता, त्याची विदाई जाली म्हणोन आईकितों. त्यास उतर केले की हे गोष्ट आम्हास काही दखल नाही. वकील आला होता तो माधवारा गेला, इतके

आङ्कतो. दुसरं ठावके नाहीं. मशारनिले उभयतांनी बहुत प्रकारे आम्हां उभयतां सेवकांजवळ पुशिलें, परंतु सदरहूपमाणेच वोलिल्यावर बनाजीपंतास बोलिले कीं तुम्हांवर नवाव बहुत मेहरबान आहेत. तुम्हांस बहुत चाहतात, तुम्हास रकसत करितात, परंतु तुम्ही तेर्थं जाऊन सदर्हू गोष्टीचा शोध करून मर्जी कोणे प्रकारची आहे ती मनास आणून लेहून पाठवणे. वकील लोकीं दुतर्फाही येकसारी धरून परस्परे स्नेह वाढवावा म्हणोन कितेक प्रकारे बोलिले, तं सेवेसी विदित व्हावयाकरितां विनंती लिहिली आहे. बनाजीपंतास निरोप लवकरच होईल. मशारनिले हुजूर आलियावर सविस्तर वर्तमान विदित करतील. सेवेसी श्रुत जाले पाहिजे. रामचंद्रबाबा आज पैठणदाखल होणार म्हणोन वर्तमान आहे हे विज्ञापना.

¶Raghunath Ganesh reporting to the Peshwa the arrival of Ramchandrababa beyond Burhanpur and that Said Lashkar Khan and Abdul Razak Khan had crossed the Krishna preparatory to marching into the Karnatak.

No. 19]

[20-10-1746

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान
स्वामीचे सेवेसी

कृतानेक विज्ञापना. राजश्री गोविंद सिद्धेश्वर नवाव असफज्याहा जवलोन खानदेशांतील नव माहाल इजारा करून आले तं वर्तमान पूर्वी विनंतीपत्रीं सेवेसी विनंती लेहून पाठविलीच आहे. नवा माहालांपैकी जळोद परगणेयांत खान अजम सैद लळकरखानाची जागीर गांव च्यार; पैकी कसर्वे जळोद व कसर्वे नांदेड व सोनखेडवी तीन गांवीं हिसा आहे व मौजे धावडे हा गांव दरोबस्त आहे. परगणे मजकुरीं गोविंदपंताचे इजरेयाचे गांव येकुणीस आहेत. येकुणीस गावांत सदर्हू खानांचे जागिरीचे हिसेयाचे गांव तीन आहेत. त्या गावांत गोविंदपंताचे इजरेयाची तकशीम आहे. ऐशास गोविंदपंतीं जळोद परगणेयांत आमील पाठविला. त्यांने खानाचे जागिरीचाहि अमल जफ्त केला. हें वर्तमान खानाचे आमिलाने खानास लेहून पाठविले त्यावरून छ १९ सवालीं खानांनी गोविंदपंतास कचेरीस बोलाऊन आणून बहुत फजित केला. शिवागाळ बहुत केली. तिसरा पाहर पावतों बैसविले होते. कटारी हिराऊ घंतली होती. तृतीय प्रहरानंतरे मग समजावीस केली. कटारी दिली. पांने दिली. बिराडीं जावयास निरोप दिला. सेवेसी विदित व्हावयाकरिता विनंती लिहिली आहे.

बहालकर जमीदार कोठीवाले यांचे पारिपत्याकरितां खानाजवळ आले आहेत. वर्तमान सेवेसी विदित आहेच. सेवकानेंहि खेडगावकर पाठलाचे दगादाजीचा अर्थ खानांस सांगितला त्याजवरून बोलिले कीं गोविंद सिद्धेश्वरास ताकीद करितों. त्यानें फौज धरली आहे. पारिपत्य करतील. छ १४ सवालीं खानांनी गोविंद-पंतास बोलाऊन ताकीद करावयाची ते केली. बहालकर जमीदारहि त्याचे हातांत दिले. मग छ १९ मिनहूस गोविंदपंतास फजित केलें. स्वहस्ते मुखावरहि मारिले. गोविंदपंतांचे अवसान गेले आहे. सेवेसी श्रुत व्हावयाकरितां विनंती लिहिली आहे. श्रुत होय हें विज्ञापना.

¶A complaint to the Peshwa about the insult offered to Govind Sidheshwar, Kamavisdar of Pargana Jalod in Khandesh, by Said Lashkar Khan.

No. 20]

[14-11-1746

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री

पंत-

प्रधान स्वामीचे सेवेसी

कृतानेक विज्ञापना. खान अजमानी कबुतरें दिलीं तीं छ १७ सवालीं हुजरू स्वामीचे सेवेसी रवाना केलीं. प्रविष्ट जालींच असतील. छ १० सवालचीं आज्ञा-पत्रे पूर्वी सादर जालीं त्यांत आज्ञा, कीं घेरणी कबुतरें खामखा मेलज्जन पाठवणे. यैशास पूर्वी खान अजम शहरीं असतां त्यांहीं घेरणी कबुतरांचा बहुत प्रयत्न केला; तथापि मिलाली नाहीं. याजकारितां जीं मिलालीं तींच हुजूर रवाना जालीं. किले जुनर चाकणचे मजकुरांत स्वामीने खानास पत्र पाठविले होतें तें पत्र नवाबाचे आज्ञेवरून जासुदावरावर खानाकडे पाठविले. त्याजवरावर सेवकानेंहि खानास पारसी अर्जी लिहिली. बँकारपूर्वकाचा व रकारपूर्वकाचा मजकूर व आणिखी स्वामीनें सेवकास आज्ञापत्रीं आज्ञा केली होती ते अर्थ, व येथे नवाबा-जवळ त्या गोष्टीचा जावसाल जालियाचे अर्थ, व गुलशनाबाद खानास जाली त्याची मुबैरखवादी स्वामीने सेवकाचे पत्रीं लिहिली तो अर्थ व घेरणी कबुतरांची मुकरर ताकीद आली आहे म्हणोन सविस्तर खानास लेहून पाठविलें होतें. त्याचा जावसाल खानाजवळोन घेरून जासूद परभारेच हुजूर आले असतील. त्या अर्जीचे जावान खानानी सेवकास लेहून पाठविलें, तें पत्र काल छ १० जिल्कादीं पावले. त्यांत लिहिलें आहे कीं तुम्ही लिहिली हकीकत तपसिले विदित

जाली. गुलशनाबाद सिंपुर्द जाली हे खुशवर्खती रावसाहेबास जाली म्हणोन तुम्ही लिहिलें; तर उचित आहे की खजमतीचा सरबरा हरयेक कार्य रावसाहेबाचे आहे. रावसाहेबांस करणे जरूर आहे; परंतु प्रथमता हे गोष्ट होतां किले आवढे-याचा मुकदमा दरम्याने येऊन पडिला की हे खजमत होतांच येक रोजहि आम्हांस घरी आराम सांपडला नाही. शहराहून लांब मजला करून आलों. अद्याप समागमचे लोकांची मांदैरी उतरली नाहीं. रावसाहेबांस हेच गोष्ट लाजिम आहे कीं, हे काम आपले जाणोन ताकीद व कोसीस फर्मावावी. घेरणी कबुतरांविसीं लिहिलें तर आम्हीं शहरीं आलियावर प्रेल करून मेलजून देऊन. किले भजकूरहि सत्वरच फते होईल म्हणोन सेवकास लेहून पाठविलें, ते सेवेसीं विदित व्हावयाकरितां विनंती लिहिली आहे. सेवेसीं शृत होय हे विज्ञापना. शहरींहून हजारामल म्हणोन वैद्य राजश्री पिलाजी जाधवराव येही वाढोलीस नेला होता; त्यास कांहीं भ्रंश जाला म्हणोन त्रिवकपंत कमाविसदार दिमत मशारानिले याजवरावर शहरास रवाना केला. मार्गीं घोडनदांचे कांठीं सुखर गांव आंह तेथें त्रिवकपंत संध्याकाळीं संध्या करित असतां, वैद्य मजकुरानें तरवारेनें त्रिवकपंतास जिंवे मारिलें, ते वर्तमान हजूर विदित जालें असेल. प्रस्तुत तो वैद्य ये जागां आणिला. कैदीत ठेविला आहे. पुढे होईल वर्तमान ते सेवेसीं विनंती लेहून पाठवितो. सेवेसीं शृत होय हे विज्ञापना.

¶Raghunath Ganesh sends news from Aurangabad reporting the dispatch of pigeons for the Peshwa and the pleasure Said Lashkar Khan expressed at Gulchhanabad (Nasik) having been handed over to his officer.

No. 21]

[24-10-1746

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान

स्वामीचे सेवेसीं

विनंती सेवक रघुनाथ गणेश चरणावरी मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार कृतानेक विज्ञापना. स्वामीचे कृपादृष्टीने सेवकांचे वर्तमान तागायत छ १९. माहे सवालपात्रेतों माझीं शहरीं येथास्थित असे. खानवालाशान सैयद लस्करखान किले आवढे याचे माहासरे यास छ १७ सवालीं कूच करून गेलियाचे वर्तमान सविस्तर विनंतीपत्री लेहून सेवेसीं रवानगी जाली. खान अजमानी सेवकास

समागमे नेले नाहीं. नवाब नासरजंगाजवल ठेविले. तेव्हां सेवकानें विनंती केली कीं आम्हास ये जागां कोणहांस सोंपून जावें? ते समई रव्वाजे नजमुद्दिन-खान खानाजवल होते. त्यास खानानी सांगितले कीं तुम्ही नसीब्यारखान नवाबाचे अर्जवेगी यास सांगणे कीं हे पंत प्रधानचे वकील आहेत, याचे तर्फेचे कामकाज आम्ही सरवरा करीत होतो. याउपर तुम्ही करित जावे. याची गौरपरदास्त करावी. त्याप्रमाणे नजमुदीखानानी सेवकास समागमे नेऊन नसीब्यारखानास निरविले. खान मशारनिले बोलिले कीं तुम्ही दिवानखान्यांत येत जाणे. कामकाज आम्हांस सांगत जाणे. सरवरा करित जाऊन व आम्हां-विषई रावसाहेबाचे खजमतेस अर्जी करणे कीं आमचे जागिरीचे गांव बेटावद परगणेयांत तीन आहेत. मैजे दसवेळ व मैजे होल व मैजे कलंबखेडे वगैरे आहेत. तेथें जानोजी ढमढरे यांचे कमाविसदार आहेत ते वाजबी पैका देत नाहित. त्यांस येक ताकीद रावसाहेबांची असावी की वाजिबी अमल देत जाणे म्हणोन बोलिले. त्याजवरून विनंती लिहिली आहे. कृपाळु होऊन सदरहू-प्रमाणे येक विनंतीपत्राप्रमाणे ताकीदपत्र बेटावदेस जानोजी ढमढरे याचे कमाविसदारास द्यावयाची आज्ञा करावयास स्वामी समर्थ आहेत व येक पत्र नसीब्यारखानास पाठवावयाची आज्ञा जाली पाहिजे, कीं सरकार तर्फेने वकील आहेत; हरयेक काजकाम सरवरा करित जावें. नसीब्यारखान बहुत नेक माणूस आहे. सेवेसी श्रृत होय हे विज्ञापना.

¶Raghunath Ganesh reports the departure of Said Lashkar Khan for commencing the siege of the fort of Avdha.

No. 22]

[1-11-1746 ?

छ २ जिल्हाकाद

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान

स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक रघुनाथ गणेश चरणावरी मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार कृतानेक विज्ञापना. स्वामीचे कृपादृष्टीने सेवकांचे वर्तमान तागायत छ २७ माहे सवालपावेतों मोकाम शहर औरंगाबाजेस येथास्थित असे. स्वामीचे आज्ञापत्र छ १६ मिनहूचे बरावर मुकदेव चौपदार छ २२ तेरी (यापुढे पत्राची एक ओळ

फाटली) * * शान सैद लस्कर खान यांस पारसी लखोटा होता तोहि पावला. छ १० सवालचीं आज्ञापत्रे वरावर रंगोजी मकाजी व कालोजी विठोजी जासूद नाईकी जोयाजी नाईक छ २४ रोजीं तिसरे प्रहरी प्रविष्ट जालीं. नवाबाची थेली व खान अजमाचा पारसी लखोटाहि प्रविष्ट जाला. छ १६ तेरिखेचं आज्ञापत्रीं किले आवंदे याचे मजकुरांत नवाबाचे खजमतेमध्ये व खान अजमास इतला यावयाची आज्ञा. खान अजम फौजसुधां किले मजकूरचे माहासरेयास रवाना जालियाचें वर्तमान सविस्तर छ १७ मिनहूस विनंतीपत्रीं लेहून सेवेसीं रवानगी केली आहे, तीं विनंतीपत्रे प्रविष्ट होऊन सविस्तर अर्थ सेवेसीं विदित जाला असेल. किलेयाचा मजकूर सविस्तर आज्ञापत्राप्रमाणे खलबतामध्ये नवाबाचे खजमतेस इजद्दार केला. याजवर नवाब येहीं आज्ञा केली कीं रावजीचं खत तुम्हांस आलं आहे तेच बजिनस रुजू करून वाचून दाखवणे. सेवकाचे जेविने आज्ञापत्रे व खान अजमाचा लखोटा होता तो काढून आज्ञापत्र वाचून दाखविलं. नवाब वहुत संतोषी जाले. खान अजमाचा लखोटा नवाबानी आणोन्जवल घेतला. आज्ञा केली कीं किला घेतांच किलेयाचे माहासरे यास फतेसिंग सिनरकर व सौभाग्यसिंग व दलपतसिंग व मीर महमद अली व अडगडवाला व मिरजा वकर वगैरे जाऊन महासरा केला. सैद लस्करखान बफौज सिनरास दाखल जाले आहेत. पुढे आपण जातील अगर फौज पाठवितील. इनशाल्लाहुतआला थोडकेच रोजीं किला फते होईल. आमचे स्वारीचा मजकूर तर मनसवा जाणोन स्वारी फर्मविली जाईल. रावजीने तुम्हांस लिहिले आहे कीं किला सिरके यानी घेतला तर जलद महासंरा करून किला घ्यावा. कदाचित राजे यानी कुमक पाठवावयास आम्हास आज्ञा केली तर चाकरीचा पेशा जाणोन कुमक पाठवावी लागेल. यैशास राजेयाजवल कुमक पाठवावयाची येनमान करावयाचा जावसाल रावजीजवल आहे. कोण तो म्हणाल तर नवाब साहेब हैदराबादेस आहेत. आम्ही शहरीं आहां. खान व फौज माहासरेयास गेले. नवाबसहेबी कूच करून धारूर तफेस येणार, याजकरितां कुमक गेलियाने निभाव कैसा होईल? आमच्या फौजा मालव्यांत राहिल्या याजकरितां कुमक करावयाची मसहूल दिसत नाही. यैसा जावसालास जागा आहे. रावजीने राजेयास खतल पाहावयाचा मजकूर दरपेश केला. त्याजवरून आम्ही राजेयास पत्र लिहिले आहे तो मुसविदा तुम्ही आइकावा. त्याप्रमाणे रावजीस ल्याहविं यैसे म्हणोन मुसविदा स्वमुखे सेवकास वाचून दाखविला. त्यांत मजकूर लिहिला आहे कीं आवढा किला सिरके याचे लोकानी घेतला याजबदल फौज पाठऊन किलेयास माहासरा केला. सैदलस्करखानहि बफौज रवाना जालं

आहेत. मागाहून किले घ्यावयाचे सामनानसी आणिकहि फौज रवाना होत आहे. इनशालाहुतआला किला थोडकेच रोर्जी फते होईल. बद्मामली लोक खराब हीतील, लेकिन आपण आपले लोकांस लाहान मोठियांस ताकीद करावी कीं येसी वेज्या वर्तणूक न करीत. सबव कीं यैशा वेज्या गोष्टी जालियांने येखलास कसा राहेल. तुम्हांजइन आम्हांजवळ यैसा कोणी माणूस नाहीं कीं त्यास आम्ही हरयेक गोष्ट सांगावी पुसावी. पूर्वी आनंदरात्र होते त्यांजवळ जावसाल होत होता. आताहि तसा कोणी माणूस ठेवावा जे हरयेक मजकूर त्यांजवळ सांगितलियांने तुम्हांजवळ जावसाल करील म्हणोन पत्र लिहिले आहे. तें वर्तमान सेवेसीं विदित व्यावयाकरितां विनंती लिहिली आहे. पुढे सेवकांने आज्ञापत्राप्रमाणे बकार व रकारपूर्वकाचे मजकुराचा उपक्रम केला कीं, बकारपूर्वक प्रस्तुत बारामतीस आला आहे. कर्जदार बहुत जाला. पत उडाली. याजमुळे पदरची फौज तुटली. खरावींत बाकी राहिली नाहीं. आव मात्र राहिला आहे. प्रस्तुत सातरेस यांव तर राजश्री संभाजी माहाराजाकडील वगैरा लचांडे यास्तव न आला. आबाजी नाईक सातारां आहेत. याजकरितां नवाबानी कणाटक जिलेयांतील सरदारांस येनायेतनामे सादर करून येव्हांपासोन फौजा हुशार करवाव्या. सालुदस्तां पैका देवविला तो मना करविलाच आहे. तो न द्यावा, पुन्हां त्या प्रांती याचा पराश्रम होय तें न करावें म्हणोन विस्तरं विदित केले. याउपर नवाब बोलिले कीं रावजीनें बहुत उत्तम लिहिले. आम्ही याप्रमाणे नवाबसहेबांस अर्जी करून बंदोबस्त करविलाच आहे. मागतीहि अर्जी करितां. अनवरुदीखान व बहादर-खान व अबदल नवीखान वगैरा सरदार तमाम फौजा तुंगभद्रेचा किनारा तयार राहतील यांत संदेह नाहीं. पैका मना करविला तो करविलाच. त्यास पावतो येसे नाही. याप्रमाणे रावजीस लेहून पाठवणे. व बाबू नाईक याचा मनसवा पैरदरपै रात्रजीनें आम्हांस इतला देत जावा त्या मोजीब वरचेवर बंदोबस्ती जियादा केली जाइल. रकारपूर्वकाचा मजकूर विदित केला कीं, त्यांने वराड प्रांते मनमाने तैसा उपद्रव केला आहे. त्याचाहि गलाठा तूर्त बाबू नायकाप्रमाणे आहे याचा विचार नवाबाने चित्तांत आणून पैरवी करावी. यावर नवाब बोलिले कीं रावजी या गोष्टी यकलास जाणोन बोलतात. यैशास रकारपूर्वकाचा विचार कोणेप्रकारे करावा तें रावजीनें खोदून आम्हांस ल्याहवें. जसें लिहितल त्याप्रमाणे मनसवा केला जाईल, याप्रमाणे लिहिणें म्हणोन सांगितलें. स्वामीने जुनरकर व चाकणकराचे मजकुरांत नवाबास थेली पाठविली ते रुजू केली. नवाबांन स्वमुखे पत्र वाचून पाहोन मुनसियास आज्ञा केली कीं या खताचा जवाब

रावजीस लिंग कीं, लिहिला मजकूर मालुम जाला. आम्ही हरदो जागा इनायतनामे सादर करविले आहेत कीं, वेज्या वर्तणूक न करावी, नारायण-गावचा पाटील आणिक ब्राह्मण कैद केले आहेत, याचा वार्यंस काय याची हकीगत तपसिले लेहून वावापीठ, त्याप्रमाणे खातिरेस आणोन आज्ञा केली जाईल व तुम्हीहि आपले आमिलांस ताकीद करावी कीं मुलकांत वाजवी पैसा घेत, ज्यादा तलवी न करीत. पाटेल ब्राह्मण काय सबंध धरून नेले ते हकीकत तपसिले लेहून पाठवावी. जर चाकणकर जुनरकराजवलोन वेज्या वर्तणूक जाली येसे दिसोन आलियास त्यास नसिहतनामे सादर करविले जातील, याप्रमाणे लिहिणे व हरदो जागाहि ताकीद लिहिणे म्हणोन सागितले. सेवकानेहि या मजकुरांत तपसिले नवाबास सांगितले. नवाब बहुत संतोषी जाले कीं हे गोष्ट रावजीन आम्हांस लिहिली याजवरून संतोष जाला, हरयेक गोष्टीचा आम्हांस इतला धावा, आम्हांजवलोन पारपत्य करवावी हे गोष्ट येकलासाचे जागा उचित आहे. येणकरून दिवसेदिवस श्वेतांची वृद्धि आहे. सेवेसी विदित ब्हावयाकरितां विनंती लिहिली आहे. किले आवड्याचे मुकदमेयांत खान अजमांस स्वामीचीं पत्र होतें तें नवाबानी खानाकडे रवाना केले. वरकड वर्तमान यथास्थित आहे. नवाब सेवकास बोलिले कीं आणिकहि कितेक गोष्टी तुम्हांजवल खलबतामध्ये बोलणे आहेत. बोलोन मागाहून तुम्ही रावजीस लेहून पाठवणे म्हणोन आज्ञा केली. नवाब स्वामीच्या स्नेहाचा स्तव बहुतच बहुत करित असतात, ते अर्थ कोठवर ल्याहावे वरकड नवाबाचाहि विचार वाहेर निधावयाचा दिसतो. गावखाना व सितंरखाना वगैरा सरंजाम आणविला आहे. वाहेर पडतील असें आहे. सेवेसी श्रृत होय हे विज्ञापना. चाकणकर व जुनरकरास नवाबाही इनायतनामे पाठविले. ते मुजरद सजावलाबराबर पाठविले आहेत. सेवेसी श्रृत होय हे विज्ञापना.

¶Raghunath Ganesh reports from Aurangabad the dispositions made by the Nizam-ul-mulkh and the movements of Raghujī Bhonsle, Babuji Naik and others anxious for a share in the affairs of the Karnatak.

No. 23]

[5-11-1746

श्री
श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान
स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक रघुनाथ गणेश चरणावरी मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार कृतानेक विज्ञापना. स्वामीचे कृपादृष्टीने सेवकाच्ये वर्तमान ता छ २ माहे जिल्काद

पावेतो मो शहरीं येथास्थित असे. किले आवढेयाचे मजकुरांत स्वामीने खानवाला-शान सैयद लस्करखान यास पत्र लिहिले होते. तो लखोटा नवाबाही खानाकडे पाठविला होता. त्याचा जवाब खानानी नवाबाकडे पाठविला. तो लखोटा नवाब येही स्वामीचे सेवेसी रवाना करावयाकरितां सेवकाजवळ दिला. तो लखोटा सेवेसी रवाना केला, त्याजवळून सविस्तर विदित होईल. खानाजवळोन कासीदा आला तो सांगत होता की खान सिनरास आहेत. फौज मात्र किलेयाचे माहासरे-यास पाठविली आहे. किलेयावर कोळियाचे लोक आहेत तेहि थोडकेच पंधरा-सतरा जाहेत. किलेयावरून येक गोसाबी बोलीस येत असतो. तूर्त बोली लागली आहे म्हणोन वर्तमान सांगत होता, ते सेवेसी विदित व्हावयाकरितां विनंती लिहिली आहे. नवाब निजामनमुल्लक छ २२ सवालीं कूच करून डेरे दाखल जाले. धारूरतफेस येणार म्हणोन आवाई आहे. सेवेसी विदित जाले पाहिजे. सेवकाचे वरावर जासूद जोडिया च्यार त्यापैकी राजश्री बनाजी माधवराव याजवरावर येक जोडी रवाना आली. येक जोडी कबुतरांवरावर रवाना जाली. येक जोडी छ १७ सवालीं हुजूर रवाना जाली. व येक जोडी सेवक-जवळ आहे. सेवेसी विदित जाले पाहिजे. अलच्चपूरवाला सैद शारीफखान रघुजी भोसले यास भेटले म्हणोन वर्तमान आले, ते सेवेसी विदित व्हावयाकरितां विनंती लिहिली आहे. सेवेसी शृत होय हे विज्ञापना.

¶Raghunath Ganesh reports the movements of Said Lashkar Khan against the fort of Avadha and the departure of Nizam-ul-mulkh in the direction of Dharur.

No. 24]

[9-11-1746

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान

स्वामीचे सेवेसीं

विनंती सेवक मलार दादाजी साठांग नमस्कार विनंती. येथील कुशल तागायत छ ६ जिलकाद रविवारपवेतो मुकाम कसवे पुणे स्वामीचे कृपादृष्टी-करून यथास्थित आसे. यानंतर राजश्री वासुदेव हरि स्वामीची आज्ञा घेऊन आले त्याणी सविस्तर वृत्त सांगितले, त्याजवळून कलले. तेच क्षणी त्यास गंगातीर प्रांते रवाना केले. आपणहि आठा चौं दिवसीं स्वार होऊन जाऊ. चिरंजीव बापूजी नारायण याचे पत्र मार्गसीर सुध ३ मंगलवारचे सिनरीहून आले. त्याणी वर्तमान किले आवंदा येथील लिहिले आहे की सैद लस्करखान दोन हजार

फौजेनसी शहरीहून आले. ते सिनरीचा मुकाम करून राहिले आहेत. किलियाखाली महसरियास मिर्जा बकर आमील परगणे नासीक, व राजश्री फतेसिंग व पटेकर किलेदार जाऊन वसले आहेत. गडावरून लुमा कोली याणे फतेसिंग याकडे पैगाम दाहा हजार रुपये द्यावे व आपल्या वाटेस कोणी न जावे, किला देतों थेसा लाविला आहे. थोडकियाच दिवसांत किला घेतील. किलियावर सामान चढों पावत नाहीं म्हणून लिहिले आहे. शेवेसीं विदित होये. पुढे येईल वर्तमान तें लेहूं. ताकीदपत्राविसीं चिरंजीव राजश्री बाबा व चिरंजीव आपा विनंती करिसील त्याप्रमाणे द्यावयाची आज्ञा करणार स्वामी समर्थ आहेत. सेवेसीं श्रृत होये हे विनंती.

¶The preparations made by Said Lashkar Khan to capture the Avadha fort are communicated to the Peshwa by Malhar Dadaji.

No. 25]

[14-11-1746

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान

स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक रघुनाथ गणेश चरणवरी मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार कृतानेक विज्ञापना. स्वामीचे कृपादृष्टीने सेवकाचे वर्तमान तागायत छ ११ महिने जिल(का)दपवेतों मो शहरी येथास्थित असें. किले आवढा छ ८ मिनहूस मंगलवारीं पाहाटेस मिरजा बकर याचे मारिफतीने मोगलांही घेतला. निशाण चढलें. छ ९ मिनहूस प्रातःकालीं खान अजम सैदलस्करखान यांहीं युजाबाबी नादिरशाही याजबाबावर नवाब नासरजंगास किला फते जालियाचे वर्तमान लेहून पाठविले. युजाबाबी मजकूर छ १० मिनहूस सा घटिका दिवस प्रातःकालचा जाला असतां आठा नवा प्रहरांत येऊन नवाबाजवळ दाखल जाला. त्याजवरून नवाब संतोषी होऊन त्यास वस्त्रे दिलीं व तेच क्षणी नवाब निजामनमुलुक यास वर्तमान लेहून सितुरस्वार रवाना केला. खान अजम सिनरासच आहेत. लवकरच शाहरास येतील. नवाबाकडील वर्तमान मनास आणितां नवाब हैदराबाजेस गोशेमाहालांत आहेत. अद्याप बाहेर पडिले नाहीं. मार्गे वर्तमान आले हेतें की नवाब हैदराबाजेहून कूच करून वराडचे रेखें सा कोशांवर मुकामास गेले. तें वर्तमान विनंतीपत्रीं सेवेसीं लेहून पाठविलेंच होतें. परंतु नवाबाचा कूच भागानगरीहून जाला नाहीं. नवाबास शारीरी समाधान नाहीं म्हणोन आवार्ड

आहे. नासरजंगाचे दिवाणखानेयांत येक मातवर मोगाल येकाजवल बोलत होता की नवाबास कोणही सांगितले की सांवरीचे दोडेयांतील बीजाची क्षीर करून भक्षिलेयाने शरीरीं कामाची वृद्धिध होते. याजवरून नवाबाने त्या बीजाची क्षीर तीन दिवस भक्षिली. भक्षितांच पोट फुगोन हातापायास सूज आली. इतका पदार्थ होयपर्यंत संकोचास्तव नवाबाने वैद्यांस सांगितले नाहीं. व्यथेचे प्रावल्य जालियावर वैद्यास सांगितले. यावर वैद्याने दाळक दिल्ले. आतां कांहीं नाहीं. उतार आहे म्हणोन सेवकाने वर्तमान आईकिले तें सेवेसीं विदित व्हावयाकरितां विनंती लिहिली आहे. नवाबाकडून दोघे मातवर माणूस सुरतेस जावयास नवाब नासरजंगाजवल आले. नवाबास भेटोन सुरतेस रवाना जाले. त्याजवल कागद-पत्रे आहेत. कोणे कार्यास्तव रवाना जाले हें कळले नाहीं. आढळे वर्तमान सेवेसीं विदित व्हावयाकरितां विनंती लिहिली आहे. शहरी जिनसास पाड दर रुपयास तांदूळ साडे सा पावणेसात सेर, गहू आठ सेर, बाजरी साडेतेरा चौदा सेर, हरभरे तेरा साडेतेरा सेर, जोंधले बारा सेर तेरा सेर, तेल तीन सेर, तूप दोन सेर नवटाक सवादीन सेर, दाल बारा सेर, याप्रमाणे पाड आहे. सेवेसीं विदित व्हावयाकरितां विनंती लिहिली आहे. सेवेसीं शृत होय हे विज्ञापना.

No. 26]

[16-11-1746

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान

स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक मलार दादाजी साष्टांग नमस्कार विनंती. येथील कुशल तागायत रांगसीर सुध १९ रविवार दोन प्रहर दिवस पावेतो स्वामीचे कृपादृष्टीकरून मुकाम पुणे वर्तमान यथास्थित आसे. यानंतर किले आवडा सैदलस्करखा याणी छ ९ जिल्कादी हस्तगत केला. कोली किलियाखाले उतरले. खानाचे लोक निशाण किल्यावर चढले. सविस्तर राजश्री वासुदेव हरि याणी सिनरीहून पत्र सेवेसीं लिहिले तेंच बजिनस पाठिवले आहे त्यावरून निवेदन होईल. आम्ही उदेक स्वार होऊन गंगातीरप्रांते जाऊन. शृत जालें पाहिजे हे विनंती.

¶Malhar Dadaji (Barve) informs the Peshwa of the capture of the fort of Avadha by Said Lashkar Khan.

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान

स्वामीचे शेवेसी

विनंती. सेवक रघुनाथ गणेश चरणावरी मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार कृतानेक विज्ञापना. स्वामीचे कृपादृष्टीने सेवकाचं वर्तमान तागायत छ १९ माहे जिलकाद पावेतो मो शहरीं येथास्थित असे. हुजरून कासिद्योडीवरावर नवाब नासरजंगास थैली पाठविली ते छ १६ मिनहूस दोहों घटका रात्रीस प्रविष्ट जाली. कासिदाही स्वामीची आज्ञा सांगितली कीं आम्हांस जलद रवाना केले साडे चौ रोजां आम्हीं शहरदाखल जालों. काम नाजूक आहे. थैली वरचेवर नवाबांस दाखल जाली पाहिजे. सेवकाचं नांवे स्वामीचं आज्ञापत्र नव्हते. कासिदाचे जबानीवरून तेच क्षणीं चोपदार कासिदवरावर देऊन थैली नवाबाकडे प्रविष्ट केली. प्रातःकालीं नवाबांने सेवकास बोलाऊन नेले. आज्ञा केली कीं आम्हांस रावजीनीं श्वेहवृद्धीचे अर्थीं बहुत कांहीं लिहिले आहे त्याजवरून बहुत समाधान पावली. तुमचे पत्रीं काय लिहिले आहे? सेवकास आज्ञापत्र नव्हते तथापि बोलिलों कीं, सेवकास इतकेच लिहिले आहे कीं नवाबांने आम्हांस श्वेहाचे जागां बहुत प्रकारे लिहिले होते त्याजवरून येथूनहि तदन्वये संविस्तर लिहिले आहे. आम्हांस नवाबाचे श्वेहपिक्षां दुसरे अधिकोत्तर आहे येसे नाही, म्हणोन विदित केले. त्याजवरून संतोष पावले. नवाबाने प्रयोत्तर लेहून दिले ते थैली कासिदवरावर सेवेसीं (दोन ओळी फाटलेल्या) सा कोश कुहिरी म्हणोन गांव आहं तेथपावेतों कूच करून आले. तेथोनहि च्यार कोशांचा कूच केला हे वर्तमान नवाब नासरजंगास छ ९ तेरिखेचीं पत्रे आलीं त्यांत लेहून आले. नवा(व) बिदराकडून शहरचे रुखें येत आहेत म्हणोन वर्तमान आले. नवाबाची जोहरा बेगम प्रसूत पावली, पुत्र जाला म्हणोन आवाई वर्तमान आहे. नवाब नासरजंग आजच प्रातःकाली कूच करून रोजेयास गेले. पेशखाना तां मागेच रोजेयास गेला हे वर्तमान पूर्वील विनंतीपत्री सेवेसी लिहिले गेलेच आहे. खानदेशामध्ये माणकोजी भापकर व गोविंद सिधेश्वर यांचा युधप्रसंग जाला. भावकराचा भाऊ मारला गेला. सिकस्त बहुत जाला म्हणोन वर्तमान आले ते सेवेसी विदित व्हावयास लिहिले आहे. खान वालाशान सैदलस्करखान यांहीं धरणी कबुतरे अमानुलाबेगास लेहून तलास करविला. त्यांने प्रयत्नपूर्वक दोन जोड मेलविले. आजच सेवकास सांगोन पाठविले. येका दो रोजां मागाहून क्युतरांची रवानगी करितो. कबुतरे केवळ जासुद्योडीसमागमे रवाना केलियाने सुरक्षित सेवेसी

प्रविष्ट होणार नाही. याजकरितां अमानुलबेगाजवलोन येक मनुष्य जनावराची दास्त करी यैसा नेमून, त्यास खर्चास लागेल तें देऊन, सत्वरच रवाना करितो. सेवकावरावर जासुदजोडिया च्यार; पैकीं तीन हुजूर रवाना जाल्या. वाकी येक राहिली ते कबुतरांवरोवर सेवेसी रवाना करितो. सेवेसीं श्रृत होय हे विज्ञापना.

¶Raghunath Ganesh reports that the Nizam is marching towards Aurangabad from Bedar, and that Govind Sidheshwar has defeated Bhapkar in the Karnatak.

No. 28]

[26-10-1749]

श्री

श्रीमंत राजश्री भाऊसाहेब
स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक रघुनाथ गणेश चरणावरी मस्तक ठेऊन साईंग नमस्कार कृतानेक विज्ञापना. स्वामीचे कृपादृष्टीने सेवकाचें वर्तमान तागाईत छ २५ जिल्कादपावेतों मो लस्कर नवाब नासरजंग येथास्थित असे विशेष. लस्करचे वर्तमान आढळल्याप्रमाणे तागायत छ २० माहे मिनहू सविस्तर विनंतीपत्री लेहून सेवेसीं पाठविले आहे त्याजवरून विदित जालेच असेल. छ २० मिनहूस नवाब कूच करून सेलक्याचे धानोरे प्रांत धारूर येथे मुकामास आले. तेथें ता छ २१ मिनहू मुकाम जाले. छ २१ रोजी दिवाणखान्यांत कमालदीअलीखान यास नवाबाचे औरंगाबाजेस जावयास रुखसत केले ते छ २२ मिनहूस शहरास रवाना जाले. त्यास शहरचे पारपत्य सांगितले. याचे वर्तमान सविस्तर पूर्वील विनंतीपत्रीं सेवेसीं विनंती लेहून पाठविली आहेत. मोरोपंती विसाजीपतं बंधु निर्गमले म्हणोन बहुत शोक केला. प्रपंचत्याग करून परमार्थवलंब धरावा म्हणोन आग्रह होता. नवाबाने बहुत प्रकारे समाधान केले. छ २१ मिनहूस दिवाणखानेयांत मोरोपंतास-हि शालजोडी मातंमपुरसीची दिली. औरंगाबाजेस अबूलखैरखानास पाठवावयाचा मनसवा नवाब योजित होते. मागती मजकूर क्षेत्र पडिला आहे. छ २३ रोजी नवाब कूच करून च्यार कोशा मौजे गोरजवलके परगणे तेरठोकी येथे तेरणातीरीं मुकामास आले. तेच दिवसीं नवाबाने उमावाई दामाडी यांजकडे सा रोजाचें वाहिद्याने कासीदजोडी पाठविली. यावर छ २४ रोजी मुकाम जाला. ते दिवसीं दरवार जालाच नाही. खलबतच तृतीय प्रहर उलंघ होयपर्यंत जाले

मोरोपंत मात्र खलबतांत होते. आणखी येक दोघे मुसाईव होते. खलबत बहुत जाले. खलबतानंतरे मोरोपंत बाहेर येऊन मुजरद येक जोडी रघोजी भोसले यांजकडे पाठविली व सैदशरीफखानाकडेहि रवाना केली. सैदशरीफखान व रघोजीबाबा मिळोन येणार म्हणोन आवाई होती. प्रस्तुत मुजरद जोडिया गेल्या आहेत व येक जोडी सातारेयास अबदलहुसेनखानाकडे गेली आहे. सैदलस्करखान व शाहनवाजखान कृष्णापार जाले. त्यांची अर्जी नवाबास आली की मुजफरजंग आरकाटदाखल होऊन तिरचनापली चंदावरचे रुग्णे चालिले. त्यांची फौज आवाई खाऊन बेस्तीकलाल जाली. त्याची तंत्री करणे ते आम्ही व पठान मिळोन करितो. याजवरहून नवाब बहुतच खुश जाले. प्रस्तुत नवाबाचे लयलक्ष सर्व सातारेयास श्रीमंताकडे लागले आहे. माहाराज स्वामीचे शत्रूव्यथा वहुत राज्यांत गडबड आहे. या संधीस नवाब दुर्बुधि योजणार. नवाबाचा मनसवा प्रस्तुत अरकाटाकडे जावयाचा दिसत नाही. माहाराजाचा विचार काय कैसा तो पाहावा. राणीचे व प्रतिनिधीचे अनुसंधान नवाबाकडे लागलेच आहे. प्रतिनिधीकडील नरसिंगराव वकील नवाबानें उमेद्वार करून अबदुल हुसेनखान याजवरावर पूर्वीच रवाना केला आहे. स्वामीचे प्रतापाचा उत्कर्ष नवाबास बहुत असाह्य जाला आहे. नवाबाचा विचार कीं प्रस्तुत मन्वतरी आहों ते आपणच आहों. राज्यांत तों गडबड जाली. वरकड सर्व आपले पायनाम आपले आज्ञेमध्ये आहेतच. सरकश म्हणावयास येक पेशवे आहेत. यांचा विचार पहावा म्हणजे आपणाहून थोर कोण आहे? पूर्वील मन्वतरी नवाब आसफज्याने कैलासवासी राव स्वामीस हातीं धरून वाढविले. आताहि आम्ही च्याहूं त्यास वाढजूं. हे काय आहेत? परंतु पूर्वी आसफज्याने हातीं धरून वाढविले म्हणतात. असो. याचा मनसुवा प्रस्तुत या गोष्टीचा दिसतो. येथे नवाबाजवल वौजीकार प्रस्तुत मोरोपंतच आहेत. याजपेक्षां दुसरा विशेष कोणही आहे येसे नाही. पंत मशारनिले वाईत्कारे उत्तम गोष्टी बोलतात, परंतु अंतरंगे सरकारफेसी चित्त शुध नाही, हे वर्तमान स्वामीचे सेवेसीं विदित आहेच. नवाब प्रस्तुत याच जिंल्यांत काळक्षप करणार. करकमभासे पंढरपूर इकडेच चळ यावा, दवाव पाडावा, दवावानें ठाणी लुठलीं तर उत्तमच जाले. इतक्यांत अबदल हुसेनखानाचे लिहिले काय येते, माहाराजाचा विचार कसकसा होतो, या दुर्बुधीवर नवाब आहेत. प्रस्तुत-

काळीं नवाबास मोठासा अभिमान जाला आहे. संधी पाहात आहेत, वरकड वर्त्तीसिसिराले यास बाजीरार्व रामचंद्र आहेत त्यांचे पारिषद्यास राणीने येमाजीपंत पाठविले होते ते सिकस्त खाऊन आले. अंतरंगे श्रीमंताकडील साहित्य जाले म्हणोन व राणीने येमाजीपंताचा लेक सातारेयावर ठेऊन सातारा किला आपले ताळुकेयांत करावा म्हणोन तजवीज योजून विचारणा केला तेहि फळद्वूपू न जाली. श्रीमंतासी राणीची चित्तशुद्ध नाही म्हणोनहि येथे वर्तमाने आलीं आहेत. या गोष्टीचा अर्ज नवाबासहि जाला. रोजचा रोज सातारियाचं वर्तमान नवाब आणवीत आहेत. या प्रकारचे येथील वर्तमान आहे. कितेक मुजफरजंगाचा उत्कर्ष सांगतात. कितेक सदरहूप्रमाणे म्हणतात. असो. आवाई वर्तमान आळकिल्याप्रमाणे सेवेसीं विनंती लिहिली आहे. सत्यमिथ्य म्हणवत नाही. नवाबाचा मुकाम छ २९ मिनहूसहि जालाच आहे. आणखीहि दान च्यार मुकाम तेरणातीरी होणार म्हणोन आवाई आहे. अबदल हुसेन येथून नवाबाने पाठविले ते केवळ श्रीमंताकडे पाठविले असे नाही. आणिक कितेक पर्याय योजून पाठविले आहेत. सेवेसीं विदित जाले पाहिजे. नवाब छ २४ रोजी खलबत संपूर्ण जालियावर संध्याकालसमई जनानासुधां सडेच स्वार होऊन मौजे माहू म्हणोन गाव दोन अडिचक कोशा माधारा आहे, तेथे दरगाह पिरांचा आहे, त्यांचे दर्शनास गेले. छ मजकुरीं तेथेच राहिले छ मजकुरींही तेथेच राहतीलसे दिसते. आज तेथून सिकारीस गेले आहेत. सेवेसी विदित जाले पाहिजे. वरकड येथे नवाबाचे समीपवासी सर्व हतप्रभ श्रमी आहेत. दवाव तों मोठा दिसतो. परंतु कोणही येखादा साहस करून आलाच तर मग येथील विचार कलतच आहे. स्वामिचे आज्ञापत्र छ १० जिलकादचं बराबर रंगोजी मुलतानजी हुवे वगैरा जथे बावाजी नाईक जासुदजोडिया तीन याज बराबर आतांच विनंतीपत्र लिहितां सादर जाले. कृपालु होऊन सेवकास खर्चास रुपये दोनशे पाठविले ते पावले. पोरगा येक जाजती ठेवावा म्हणोन स्वामिने सेवकाची आबाल जाणोन आज्ञा केली. आज्ञे-प्रमाणे ठेवितो. उंट पडथलाकरितां स्वामीनी कृपा करून पाठविला तो छ २३ मिनहूसच पावला. पडथलाकरितां सेवकाची मोठी आबाल होती. स्वार्म कृपालु म्हणोन सेवकांचे श्रम परिहरले. सेवक तों सर्व पदार्थे प्रवासास गैरवाकीफ व या कामाविषई अज्ञान आहे. परंतु स्वामीचा प्रताप प्रवासी संरक्षण करितो व स्वामीची पूर्ण कृपा सेवकांचे सेवेचा निर्वाह करिते. दुसरा पदार्थ नाही. स्वामीनी कृपालु होऊन कुपेस पात्र केले म्हणोनच सेवकांचे अज्ञपणहि सेवेसीं सरतें होतें. वरकड यैशा कार्यभागांत सेवकाचा निर्वाह व्हावा इतके सामर्थ्य

सेवकास नाहीं. सेवक आपले विचारास वरा जाणतो. स्वामी प्रजापालक समर्थ आहेत. श्रीप्रभूचा अवतार स्वामी आहेत. दुष्टनिप्रह सिष्टपालणस्तव हा अवतार जाला आहे. येक वेळ या यवनास बरीसी सिक्षा जाली पाहिजे. सिक्षा जालियाविहित याची उन्मत्तता उपशमास येत नाहीं. अज्ञानपणे विनंती केली आहे. क्षमा करावयास स्वामी धणी समर्थ आहेत. सेवेसी शृत जालं पाहिजे हे विज्ञापना.

¶News-letter from Raghunath Ganesh to Sadashivrao from the Camp of Nasirjang, reporting that (1) Visajipant, brother of Moropant, was dead; (2) that the Nizam had dispatched his agents to Umabai Dabhade, Raghaji Bhonsle and to Satara; (3) that Mujaffarjung was marching towards Tanjore, and that (4) the Queen and the Pratinidhi were intriguing with the Nizam. In short the Nizam was reported to be entirely hostile to the Peshwa.

No. 29]

[25-12-1746 ?

छ ९ मोहरम

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री पंत

प्रधान स्वामीचे सेवेसी

कृतानेक विज्ञापना. राजश्री गणेशपांताचे पुत्र सिध्येश्वरपंत यांचे मुक्ततेविषद्दै स्वामीने नवाबास पूर्वी लिहीले होते. त्याचा जाव खानानी वेऊन थेली सेवकां जवल दिली. ते कासिदावाबार सेवेसी पाठविली आहे. त्याजवरून विदित होईल. खान बोलत होते की, मुराजी घोरपडे यास नवाबानी बोलाविले आहे. ते अद्याप आले नाहीं. परंतु येतील. सिध्येश्वरपंत सोडून द्यावयावाचे नवाबाचा येनायेतनामा अनवरुदीनखानास सादर जाला आहे, ते सोडून पाठवितील; म्हणौन तुम्ही आपले धण्यास लेहून पाठवणे व जावहि पाठवणे म्हणौन वोलिले. त्याजवरून सेवेसी विनंती लिहिली आहे. सुरापूरकराने नवाबाचा भला माणूस नेऊन खंडणी दोन लाखावर चुकविली. त्याजमध्ये नवाबाने येक लाख रुपा घेतले. येक लाख हिदायेत मोहिदीनखानास देवविले. याप्रीं मुनकता (?) जाला. राजश्री नागो राम बोलत होते की, मनसुवा तीन लाख बाविसा हजारावर चुकला. त्याजमध्ये नवाबाने येक लाख रुपा हिदायेत मोहिदीनखानास दिले. बाकी सरकारी घेतले. परंतु मनास आणितां दोन लाखावर चुकले हें खरें. सेवेसी शृत बहावयाकरितां विनंती लिहिली आहे. दिलीहून जासूदजोडी आली

आहे. पातशाह जिंठेस स्वारीस गेले होते ते दिलीदाखल जाहालं. प्रस्तुत काळीं अलावरदीखान मकसुदावादेहून निवांन पटणेयाकडे चालिला. रघोजी भोसले याची व त्याची युध्याची मुरुवात मांडिली आहे; महणौन वर्तमान आइकिले. ते सेवेसी विदित व्हावयाकरितां विनंती लिला आहे. सेवक छ ७ जिल्हेजी लस्कर दाखल जाला. यावर छ १२ जिल्हेजी नागो राम यांचे मारिफत येक रवानगी सेवेसी केली व राव प्रतिनिधीचे हरकारे यांवरावर रवानगिया दोन येक छ १७ मिनहू व येक छ १८ मिनहू व वावजी नाईक स्वामीने जावसाळ आणावयाकरितां सेवकाजवल पाठविले त्यांस आजिप्रो जावसाळ देऊन सेवेसी पाठविले ती रवानगी छ २३ मिनहूची, येकूण च्यार रवानगिया जाल्या आहेत. हालींची पांचवी रवानगी आहे. आढळल्याप्रो वर्तमान विनंतीपत्री लिहितो. सेवेसी श्रृत होय हे विज्ञापना. हिदायेत मोहिदीनखानावरावर फौज देऊन रवानगी केली. छ ३० मिनहूस रवाना होतील. उदाजी चव्हाण वरावर दिला नाही. वाकी तमाम मराठे सरदार वरावर दिले. मुलतानजी तैनात होऊन जात नाही. त्यांस नवाबाने ठेविले. त्याची फौज वरावर दिली. आज्ञा केली की, बाबूजी नायकाचा पिंडा करून तंबी करावी. जंथवर जाईल तेथवर पाठलाग करावा. तिकडून अनवरदीखान वगैरा येत आहेत. सेवेसी श्रृत होय हे विज्ञापना.

¶The news of the release of Siddheshwarpant, son of Ganeshpant, by the Nawab and the settlement of certain monetary affairs, and that of an impending battle between Raghujji Bhonsle and Alivardikhan is communicated to the Peshwa.

No. 30]

[27-11-1749]

पो छ ६ माहरम

श्री

श्रीमंत रजश्री
स्वामीचे सेवेसी

पंत प्रधान

विनंती. सेवक रघुनाथ गणेश चरणावरी मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार कृतनेक विज्ञापना. स्वामीचे कृपादृष्टीर्ने सेवकांचे वर्तमान तागायत छ २७ माहे जिल्हेज मुकाम लष्कर नवाब नासरजंग येथें येथास्थित असें. लष्करचे वर्तमान आढळल्याप्रमाणे ता छ २१ माहे मिनहू विनंतीपत्री लेहून पाठविलें आहे. छ २२ रोजीं कसबे अलंदावर लष्करचा मुकाम जाला. छ २३ रोजीं लष्करचा कूच आला. लस्करची बहीर कलबुर्गेयासमीप तनि कोशांवर मैजें पाटणांस राहिली. नवाब जनानासुद्धां छ मजकुरीच सडे स्वारीनिशी कलबुरगेयास दाखल जाले. ता छ २५ रोज बहीर पाटणावर होती, नवाब कलबुर्गेयासच होते. छ २६ रोजीं

वहीरचा कूच जाला. कलबुर्गांचे दक्षण नैऋत्याश्रयी मुकाम करविला. नवाब छ मजकुरीं कलबुर्गेयासच राहिले. सेवेसी विदित जाले पाहिजे. गुटकालवाले याचा गुमास्ता सातआठेकरों पावप्यादेयानसी छ २४ रोजीं बहीरदाखल जाला. छ २५ रोजीं कलबुर्गेयास येऊन नवाबाची मलाजमत केली. चंदाखान अरकाटवाला याचा दिवाण पांचेकहजार स्वारांनिशी तिरचनापलीस गेला होता. किण्ठ्यासमीप मुकाम करून राहिला. रात्री तिरचनापलीवाला बाहेर पडोन छापा वालोन लुटिला म्हणून लष्करांत आवाई वर्तमान आले तें सेवेसी विदित व्हावया-करितां विनंती लिहिली आहे. दामोदर माहादेव वकील यांस अद्याप रुसकत जाली नाहीं. समागमेच आहेत. मशारनिलेचे दोनशे रुपये छ २४ रोजीं पाठणचे मुकामावर चोरानें नेले म्हणोन वर्तमान कळळें. तें सेवेसी विदित व्हावयाकरितां विनंती लिहिली आहे. मशारनिलेसमागमें काळगणनेचा तास होता तोही चोराने नेला. सेवेसी विदित होय. अबदलहूसैनखानांस स्वामीने छ १९ रोजीं रुकसत केले. येक हत्ती दिला व महाराज स्वामीनी येक हत्ती दिला. आज उद्यां लष्करदाखल होतील. नवाबचे कुमकेस फौज द्यावयाचा निश्चय स्वामीने केला म्हणोन येथे आवाई वर्तमान आले आहे. वरकड वर्तमान राजश्री बनाजी माधवराव येही सेवेसी विनंती लिहिली आहे त्याजवरून विदित होईल. छ २७ रोजीं नवाबाने कलबुर्गेयाहून कूच केला; बाहीरदाखल होतील. सेवेसी श्रृत जाले पाहिजे हें विज्ञापना.

¶Raghunath Ganesh to Peshwa, informing him that (1) Chanda Saheb's agent had attacked Trichinopoly but failed to capture it; (2) that Nasirjang had started from Kalburga; and (3) that the Nizam's agent Abdul Hussein Khan had visited Satara and was received with great distinction by Shahu and the Peshwa.

No. 31]

[3-1-1747

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान
स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक रघुनाथ गणेश चरणावरी मस्तक ठेऊन साषांग नमस्कार कृतानेक विज्ञापना. स्वामीचे कृपादृष्टीने सेवकांचे वर्तमान तागायत छ २ माहे मोहरमपावेतो मोकाम लस्कर आसफज्याहा येथास्थित असे. छ २५ जिल्हेजर्चीं विनंतिपत्रे सेवेसीं खाना केलीं ते दिवर्सीं नवाबाचा कूच चौं कोशांचा जाला. दुसरे दिवर्सीं कूच तीन कोशांचा जाला. छ २७ जिल्हेजापासोन आजपावेतों

ये जागां नवाबाचे मुकाम आहेत. छ २७ जिल्हेजीं नवाब आसफज्याहा येही सडी फौज निवडून खासा स्वारी गोटाबाहेर करून तमाम फौजिचा मोहला घेतला. नवाब नासरजंगाबाबाबर यावयाचे फौजिची नेमणूक होत आहे. च्यार रिसालदार नेमून दिल्हे. वीस हती दिले. याखेरीज बाणांचे उंट बगैरा सरंजाम दिला. कोण्हीकडे रवानगी होते हा अद्याप निश्चय नाही. अरकाटतफेकडील व वराडाकडील ऐसा दुर्फा दवाव घातला आहे. मग कोण्हीकडे रवाना होतील तेन कले. मागाहून सविस्तर विनंतीपत्री लेहून पाठवितो. राजश्री जानोजीराव निवालकर येही शादीचे निमित्ताने नवाबास दोन हती व पांच घोडे * * * * पकाळ्य पदार्थ येसी नजर केली. घोडे माफ करून बाकी नजर कबूल केली. राव मशारनिलेवर नवाब बहुत संतोषी आहेत. रघुजी भोसले यानी वराड प्रांते बहुतच खुंदाई मांडली आहे. त्याचा परामर्ष करावा हेहि नवाबास आवस्यक आहे. सेवर्सी विदित ब्हावयाकरितां विनंति लिहिली आहे. सेवकासहि आज पांच रोज व्यथेने उपसर्ग केला आहे. स्वामिचे पुण्यप्रतापाने आरोग्य होईल. सेवर्सी श्रृत होय. सेवकाची खर्चविचाविष्ट आवाल आहे. ब्रेगमी करावयास स्वामी समर्थ आहेत. नवाब नासरजंगाचे विचार सेवकास हुजूर स्वामीचे सेवर्सी खाना करावें येसै आहे. कदाचित रवानगी केलीच तर हुजूर येईन हे विज्ञापना.

¶Raghunath Ganesh reports from the Nizam's camp to the Peshwa that it was uncertain whether Nasirjang was being sent into Karnatak or Berar and gives news that Raghujji Bhonsle was creating trouble in Berar.

No. 32]

[19-2-1747

पांच छ ४ रविलावल

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान

स्वामीचे सेवर्सी

विनंति. सेवक रघुनाथ गणेश चरणावरी मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार कृतानेक विज्ञापना. स्वामीचे कृपाअवलोकनेकरून सेवकाचे वर्तमान तागायत छ २० माहे सफरपावेतो मो लस्कर नवाब आसफज्याह, समीप किले यादगिरी भीमातरीं येथास्थित असे. स्वामीचं आज्ञापत्र छ ई सफरचं छ १७ सफरी प्रविष्ट जाले. त्याजमध्ये कृपापूर्वक सेवकास गौरजून आज्ञा केली तेणकरून समाधान पावोन ऊर्जितास पात्र जालो. येथील वर्तमान तर नवाब आसफज्याह यांचे पुत्र

मीरशरीफ यांस देवी निवाल्या. याजकरितां आज दाहा दिवस ये जागां मुकाम करून आहेत. नवाबाचा कविला इसलाम माहाल ब्राह्मणीण याच मुकामीहून आपले माहिरास गेली. तिचे माहेर सगर प्रांते येथून समीपच आहे. रुस्तुमराव पांढेर आपले पुत्रास आणावयवाकरितां नवाबाजवलेन रुसकत होऊन विदर प्रांते रवाना जालियाचे वर्तमान पूर्वी सेवेसी विनंति लिहिलीच होती. प्रस्तुत वर्तमान आले की केयाजी पांढेर याचा पुतृण्या गोविंदराव याणे विदरासमीप येक गाव रुस्तुमरा(व) याचे जागीरपैकीं आहे तो मारिला. इतकियांत रुस्तुमराव जाऊन पावळे. त्यांचे यांचे युध जाले. गोविंदराव यास मोहून येका गांवांत घाटले. त्याचे हती व पालखिया वगैरा सर्व संपत्ति याचे हातास लागली. हे वर्तमान सेवेसी विदित व्हावयाकरितां विनंति लिहिली आहे. अबदल नवीखान कडपेकर नवाबास भेटावयास या मुकामाहून वारा कोशाचे अतंरायाने आले. त्यांनी मुजफरजंगास सामील होऊन त्यांजबरावर यावे ते गोष्ट न केली याजकरितां नवाबास विषम वाटले. म्हणोन नवाबांने त्याची अर्जी आली होती तेहि न घेतली. येतराजी केली. प्रस्तुत अबदल नवीखान माघारे मुजफरजंगाकडे जात आहेत. मुजफरजंगहि सगरासमीप आले म्हणोन वर्तमान आले आहे. नवाब असफज्याहा बाबूजी नाईकाचे येण्यांचे इतिजार बहुत आहेत. नाईक हा काळ-पांवतो येत नाही. याअर्थे श्रमी होऊन बोलिले की लवकर येते म्हणजे त्यांचा फैसला करून आम्हास जाणे तेथें जातो. अंबडे प्रगणेयांत सोमवंसी यासी व बालाजी भिकाजी यासी खटखट जाली याजकरितां सैद लस्करखान वाहेर निघोन गेले आहेत. म्हणोन वर्तमान आले तें सेवेसी विदित व्हावयाकरितां विनंति लिहिली आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

¶Raghunath Ganesh reports from the Nizam's camp at Yadgiri the encounter between Keyaji's nephew Govindrao and Rustum Rao Pandhre and the defeat of the former. He adds that the Nizam refused to receive the Nawab of Kadappa as he did not join Mujaffarjung, and that the Nizam was waiting to meet Babuji Naik.

No. 33]

[31-3-1747]

श्री

श्रामंत राजश्री पंतप्रधान

स्थामीचे सेवेसी

विनंति. सेवक रघुनाथ गणेश चरणावरी मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार कृतानेक विज्ञापना. स्थामीचे कृपादृष्टीने सेवकाचे वर्तमान तागायत छ ३० मार्ह

रविलावल मां लस्कर नवाब आसफज्याह कृष्णातीर येथास्थित असे. नवाब नासरजंग छ २७ मिनहूस नवाब आसफज्याह जवलोन रुखसत होऊन आघाडीस यंजन राहिले. तृतीय प्रहरीं सेवकास बोलाऊन स्वामीचे सेवेसीं ल्याहावयाची आज्ञा केली कीं नवाबसाहेबीं आम्हांस औरंगावादेहून बोलाविले. आम्ही येऊन धारुरचे मुकामी नवाबसाहेबांची मुलाजमत हासील केली. नवाबसाहेबीं कितेक प्रकारें मेहरवानी फर्माविली, गौर केली, तो मजकूर येथूनहि लेहून पाठविला व परस्परं रावजीस जाहीर जालाच असेल. यैशास आम्ही आजप्रेतों नवाब-साहेबांचें खजमंतमध्यं होतों. फिरोन आम्हांस औरंगावादेस रवाना करार होता. लेकिन दरम्यान कितेक मजकूर भार्तमांत पेचाचे दरेपेश जाले, त्याचा तपशील कोठवर ल्याहावा? त्या सवबेकरितां आम्हांस नवाबसाहेबीं अरकाटेस रवाना करावयाचा करार केला. हमरैस मातवर फौज वगैरा पुरुत सरंजाम देऊन रवानगी केली. अरकाटची मामिल्यत हरकुल आम्हांस सोपिली. इनशैल हुतआळा आम्ही अरकाटेस दाखल जालियावर त्या जिलेयाचा बंदोबस्त वार्कैंड होणे तो हाईल ते मजकूर रावजीसहि जाहीर होतील. आम्ही दूर गेलों म्हणून रावजीने खतखूतूत पाठवावयास फरामोश न व्हावे. हमेशा कलमजारी राखोन दीनबदीन येखलासाची तरकी(ब) होय तेच गोष्ट अमलांत आणावी, इतका मजकूर सांगोन बोलिले कीं सांगितल्याप्रमाणे लेहून आणणे. मजकूर आइकिल्यावर आणिकहि तुम्हांजवल मर्खफी मजकूर बोलणे आहेत तेही बोलोन त्याप्रमाणे लेहून खत लेहून तयार करणे. आम्हीदि खत लेहून देतों. रवानगी करणे म्हणोन बोलोन रुसकत केले, ते समई मुजफरजंग समीप होते. छ २८ मिनहूस सांगितल्याप्रमाणे पत्र सिध्ध करून दरवारीं गेलों. मलाजमत जाली. तेव्हां बोलिले कीं आज पत्र श्रवण करावयास व आणखी बोलावयास अनकूल पडत नाहीं. उदैक येणे. छ २९ मिनहूस नवाब आसफज्याह कूच करून कृष्णातीर सोडून भीमातीरीं मुकामास गेले. नासरजंग कृष्णातीरेच तीन कोशांचे कूच करून मुकामास आले. छ मजकुरीं तृतीय प्रहरीं दर्शनास गेलों. ते समई खलवतामध्यें नेऊन पत्र रुजू केले. ते समई बोलिले कीं रावजी राजेयाजवलोन पंढरपुरास यावयाचा बाहाना करून रुक्संत होऊन निघाले, याउपर परभारेच पुणियास जाणार. मग राजे वाईट मानितील तर मानूत, परंतु अतःपर सातरेयास जाणार नाहीं म्हणोन वर्तमान कलले. परंतु हे गोष्ट सहसा रावजीजवलोन होणार नाहीं. असो. रावजीस रुक्सत जाली असे आम्हांस पूर्वीच कलते तर

१ नानाप्रकारचा. २ पुढे. ३ बरोबर. ४ परमेश्वर कृपा करील तर. ५ योग्य.

६ कागदपत्र. ७ विसरेला. फरामोशी=विसर. ८ गोष्ट. ९ युम. १० परवानगी.

आम्हां सहसा अरकाटास जावयाचा विचार न करितो. खामखा औरंगाबांदेसच जातो. रावजीची व आमची भेट व्हावी हैं आम्हांस अवस्थक होते. पुढे कितेक मनसेव योजावयाचे होते. असो काय करावे? आमची खानगी अरकाटास जालियावर गव रुसकत जालियाचा मजकूर आम्हांस कळठा, यास काय करावे या प्रमाणे लिहिणे व आम्हांबाबार फौज मातवर दिली आहे म्हणोन लिहिणे म्हणोन बोलिले. तेव्हां बोलिलों कीं फोजिचा आवंवाव (?) किती लिहावा? तेव्हां बोलिले कीं प्रस्तुत जे तुमचे नजरेस फौज आली असेल तितकी लिहिणे. अद्याप आम्हांबाबार फौज जमा जाली नाही. पुढे अबदल नवीखान कडपेकर व बहादरखान कर्नेलकर थेतील व अबदल मजीदखान थेतील व अनवरुदीखानाकडून फौज घेईल व बौज जमीदारहि सामील होतील तेव्हां फौज मातवर होईल म्हणोन बोलिले. छ ३० मिनहूस मुकाम करूनच आहेत. प्रस्तुत याजबाबार फौज पांच सा हजार तेहि श्रमी आहे. बलत्कारे या दिवसांत लोक निवाले आहेत. मराठा सरदार तों कोणी बराबर नाही. तमाम मोगली फौज आहे. प्रस्तुत सगर प्रांते कृष्णा उत्तरतीरीं आहेत. पुढे काय काय मनसबा योजितील तो पाहावा. नासरजंगाची शरीरप्रकृतहि स्वस्थतेची नाही. सदैव श्वास टाकीतच असतात. यांची स्वारी सिरेपात्रेतों होईल थेसें दिसते. मुजफरजंग व कडपेकर्नालकर यांचे समागमे द्यावयास संतोषी नाहीत. कडपेकर्नालकर उभयता मुजफरजंगास वहुत राजी आहेत. मुजफरजंग त्या उभयतासी सुऱ्हालिथेतीने आहेत, त्याजकरितां योग पडिला आहे. नासरजंगाचा पातशाही तुरुला (?) आहे व प्रकृतहि जळद यास्तव विषम मानितात. मुजफरजंगावर नवाबाची कृपा व दोन्ही संस्थानिक त्यांचे स्वाधीन. यास्तव हे गोष्ठ नासरजंगास अंसाह्य म्हणोन वाबूजी नाईकाचे मजकुरांत नवाबास नानाप्रकारे समजाऊन त्याजवर अवकृपा करविली. या प्रकारचे वर्तमान आहे. सेवेसीं शृत व्हावयाकरितां चिनंती लिहिली आहे. जे जे वर्तमान होत जाईल तें तें सेवेसीं लेहून पाठऊन हे विज्ञापना.

¶Raghunath Ganesh writes to the Peshwa from the Camp of the Nizam-ul-mulkh, reporting the differences which had arisen between the Nizam and his son Nasirjang and the latter's anxiety to befriend the Peshwa.

१ अदमास, संख्या (?) .

२ इतर, अवांतर.

३ रनेहांन, मैत्रीनं.

४ असद्य.

ल ६ जालाकर

श्री

पुणा तीर्थरूप राजश्री भाऊ स्वामीचे सेवेसी

विनंती उपर. स्वामीनी लिहिले कीं कर्नाटक राजजी (श्री) रघोजी भोसले व फतेसिंगबाबा याजकडे करून दिलहे. त्यास त्याही पैकियाची निशा कसकसी केली, रोख रुपये काय दिलहें, उभयेताची वाटणी पहिले जाली होती त्याचप्रमाणे काईम राहून पुढे कर्तव्यार्थ मनसवा करणार किंवा त्यात कांहीं चलविचल जाहाली आहे, परस्पर उभयेतांचं नखालसता कसी आहे, कर्नाटक रघोजी भोसले याजकडे न व्हावें येतद्विष्ट तुम्हीं काही चालणा केली की नाहीं, सालजाब कसकसा जाला, पुढे तेथील विचार काय, कर्नाटकच्या मनसव्याची उभारणी करून उभयेतांस रवाना करावे हे सत्रोंतकर्ष थोरले वाईस अगत्य व थोरले वाईचा मनसवा शिधीस जाऊं देऊ नये हे धाकटे वाईस अगत्य, त्यास हा प्रकार कसकसा येक जाला किंवा दुईच आहे तं लिहून पाठवणे, धाकटे वाईच्या मनांत न व्हावेसे होतें त्यास फतेसिंगबाबापासून नजर घेऊन समाधान जालियाचे वर्तमान लिहिले, परंतु नजर काय पडली हे लिहिले नाहीं तर लिहिणे म्हणून आज्ञा व रघोजी बाबा व नाईक यास दोघासहि मामला जालियास आमचा नफा नाहीं, बाबूजी नाईकाच्या मामलियांत पेच पडावा यासाठी पदरचा पैका फार खर्च करून फार फौज नफा नसतां पाठविली, हाली बोलीचालींत तुम्हीं काही खटपट कसकसी केली हे तपशीलवार लिहिणे म्हणून आज्ञापिले. यशयासी रघोजीबाबा व फतेसिंगबाबा यास कर्नाटकचा मामला पूर्वीच आम्ही स्वामीपासीं असतांच मामला थोरले वाईनीं सांगितला होता. कर्नाटक या उभयताकडे जाहले म्हणून नाईकानी अतिशय करून दरबारी गोंधनीच्या झाडाखालीं बसले होते, तं वर्तमान पूर्वीच लिहिले होते. असो. फतेसिंगबाबावर धाकटे वाईचा ओध होता यास्तव रघोजी-बाबांनी समजावीस करून पंचवीस हजार रुपये नजर वाईस देऊन समजावीस केली. रागरोस चट वारला. चार दिवस फतेसिंगबाबावर ओध वाईचा होता यास्तव रघोजीबाबांचा समजावीस कर्नाटक करून नका म्हणत होती. आतां चट रागरोस वारला. कर्नाटक या उभयतांकडे जाहले. नाईक तों तोंडवर्सीं पडले आहेत. कोंठे थाक नाहीं. नाईकाच्या गोंधी थोरली वाई आम्हास पुसतात की तुमचे धरी असेच बाबूजी नाईकाने ढंग केले होते म्हणून पुसले व कसकसे जाहाले म्हणून पुसिले. आम्ही माहीत होतोंच. सविस्तर सांगितले. दुसरे वाईस म्हटले कीं

गतवर्षी साहेब नाईकाची पाठ राखून आम्हासी भांडत होती. ते सर्व प्रत्यास आले कीं तो तो (?) बाई म्हणतात खेरे, पुर्ता बाबूजी नाईक कल्ला. सारांश नाईकाचे ठिकाण कोठे लागल म्हटल्यास लागत नाहीं, व आम्हीही लागू देणार नाहीं. थोरले बाईपासी ठीक रात बांधून ठेविले आहे, व धाकटे बाईसीहि बोलून ठेविले आहे. नाईकाची सुधी गत होत नाहीं. कलले पा हे विज्ञापना.

¶Purandare's letter to Sadashivrao Bhau, informing him of the intrigues at Shahu's court by his Ranis, for the proposed assigning of the Province of Karnatak to Fatesingh and Raghoji Bhonsle, depriving Babuji Naik of the same.

No. 35]

[3-4-1750]

चिठलराज प्रसन्न

श्रीमंत महाराजाधिराज गोब्राह्मण-
प्रतिपालक राजश्री
स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक नारायण तुकदेव साष्टांग नमस्कार विनंति उपरी. येथील क्षेत्र तागायत छ ई जमादिलावल स्वामीचे प्रतापें यथास्थित असे. यानंतर येथील वर्तमान सविस्तर काळ सेवेसी लिहून पाठविले असे, पावळे असेल. आजचे वर्तमान तर राजश्री वजारतमाव यानी बहुत प्रकारे स्नेहाच्या गोस्टी सांगितल्या. मुख्य अर्थ हाच कीं राजश्री रघोजी भोसले यास तमाम वराड प्रांत दिघला व राजश्री उदाजी चव्हाण यास नवा मुलुक दिघला; आनिक आपना लोकांचे ऊर्जित स्वामीनी केले आनि करनाटकचा येक पैसा येत नसतां आम्हांस न घावें हे कोन गोष्ट आहे? हे आपल्याकडे आल्याने वीस हजार फौजेनसी जे समई स्वामी म्हणतील ते समई चाकरीस चुकणार नाहीत. आपण उत्तर दिघले कीं करणाटक जेरतलब आहे, आजपावेतों तुम्हीच करणाटकामध्ये आहांत, परंतु तुमचे लक्षकरपावेतों वाट फुटत नाहीं. तेथं अमल कैचा? येक दोन वरशीं श्रीमंत खुद येजन अमल वसऊन सुरलित जालियावर तुमचीहि तरतूद द्रष्टीस पडेल. मग तुमचे मनोदयानरूपहि होईल. हिंदुस्थानामध्ये पूर्वी येक दोन समई श्रीमंतानी जाऊन वंदोवस्त कैला. आतां वारंवार काही जात नाहीत तैसेच हेंहि होईल. तुम्ही उतावली न करणे. आतांच तुमचे स्वार्थीन केलियाने अमल करारवांके वसतो यैसा अर्थ नाहीं. गतवरशीं तुम्हीं श्रीनिवास-

राव पाठविले कीं राजश्री बाबूजी नाईक नसावे तें श्रीमंतानी कबूल केले. राजश्री नाईक न पाठविले. येंदाचे वरशीं तुमचे तुम्हींच अहांत. परंतु काये बंदोवस्त जाला? विना श्रीमंत येक दोन वरिशा आल्यावितरिक्त इकडील बंदोवस्त होत नाहीं. यैसे जावसाल बहुत जाले ते कोठवर ल्याहवे? परंतु याची द्विष्ट अवधी विठल अनंत व राजश्री केशोरायाचे उत्तरावर आहे. तेथून उत्तर आलियावर काय बोलतील ते पहावें, तदनुसार सेवेसी लिहिले जाईल. बहुत काय लिहिणें? वरकड वर्तमान छ ९ रोजी सविस्तर लिहिले असे.. श्रृत हैळ. यानी स्वामीचे ल्स्करापासून स्वारांची डांक वसविली असे. वरचेवर वर्तमान आनिताती. राजश्री रामदासपंत तांबाकडून स्वामीजवळ आले म्हणीन वर्तमान आले. बहुत काय लिहिणे हे विनंति.

¶The Peshwa's Vakil Narayan Tukdev reports the conversation between himself and Murarrao Ghorpade, in which he claimed the same freedom of action in the Karnatak as was given to Raghuji Bhonsle in Berar.

No. 36]

[29-5-1747]

विठलराज प्रसन्न

श्रीमंत माहाराजाधिगाज गोब्राद्धाण

प्रतिपालक राजश्री

भाऊसाहेबाचे सेवेसीं

आज्ञाधारक नारायण तुकदेव कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंति उपरी. येथील क्षेम तागायत छ २९ जमादिलावल स्वामीचे प्रताप करून यथास्तित असे. यानंतर येथील वर्तमान वरचेवर सेवेसी लिहीत गेलों श्रृत जाले असेल. तदनंतर राजश्री नाईकाचा व नवाब नासरजंगाचा विगाड जाला. नासरजंगाने सिरियामधं बाहिरुनगे ठेऊन जर्दीदे फैजेनसी रतनगिरीस गेले. नाईक राजश्री मुरारायाचा गड घेतला होता ते जागा गेले. नासरजेंगहि कूच करून पाच कोसाचे तफावताने उत्तरले. हें वर्तमान यैकून राजश्री नाईकानी गडावर ठाण घातले होते तेहि लोक बोलाऊन कूच करून आपले मुळकाची वाट धरली. राजश्री नाईकाचे लोक यकंदर तनच देत नाहीत. कोने वाटेने जाताती हें पाहावें. यानंतर येथील वर्तमान तर नवाब साहेबांस वर वाटत नाहीं. आज चौदा पंधरा दिवस जाले की बाहेर निघत नाहींत. पहिले पांच सात दिवस तो गाव मारले त्याचे दुखाखालेच चूर होते. त्या उपर राजश्री

श्रीनिवासराव लग्नाकारण गेले त्यास आठ नव रोज लागले. मग नवाब साहेबांस वरे बाटणासैं जालंभुळे हरकैसैं कालहरण करिताती. आतां श्रीनिवासराव म्हणतात कीं नवाब वाहेर आले म्हणजे नव हजार रुपयांची बाट करून देतों. वाकी राहातील त्याची पेरनी जालियावर निकाल काहाडितों. अमलामध्ये येईल तेब्हां खरं. नवाब वाहीर निवालियावर जें काहीं ठहरेल तें खरं. सांधियाचे पैसियाचाहि अदियापि काहीं बांट नाहीं. राजश्री महिमाजीरामासीही रोज बजिदी काहीं नरम कांहीं गरम करितों. ते म्हणताती की पैसियाची विलहे जाली तर उत्तम, नाहीं तर जिवापास आनवितों. कदानचित पैसियाची कांहीं वाटच न होये तर जिवापास येथें आणावै की काय व येथें आनलियावर हजूर कैसा पोहोचतो येविश्वै जैसी आज्ञा ते केली जाईल. व सिरहटीचे रुपयापैकीं हजार रुपये आले. वाकीहि राजश्री महिमाजीरामाचेथ लग्न आहे तें जालियावर वेतों. सिरहटीचे रुपये येतीलसे दिसतें; व बिदनूरचे हुंडीचें वर्तमान तर राम पाटील नरसपास लिए (पुढे गहाळ).

¶*Narayan Tukdev to Bhausaheb, reporting the estrangement between Nasarjang and Babuji Naik and also the illness of the Nawab.*

No. 37]

[4-10-1747

श्री

श्रीमंत राजश्री

पंतप्रधान

स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक त्रिवकराव गिरमाजी कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल आश्विन सुव १२ द्वादसी पावेतो स्वामीच्या कृपावलोकनेकडून सावणुरी सुखरूप आसो विशेष. सन सबामधे संभाजी माहाराज यानी स्वामीस हा जिला सांगितला होता, त्यास येथे दरसाल पनास हजार रुपये संभाजी महाराजास नवाब देत आसतात. सन सबामधे सनद संभाजी माहाराजाची नवाबास होती की श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान यास दरसालचा थैवजाप्रो सन सबाचा थैवज पावता करणे मणून सनद होती. त्यास सालाबाद आपल्याच ताळुक्यामध्ये संभाजी माहाराज याच्या वकिलास थैवज करून देत असतात. ते साली भगवंतराव व तमाजी वकील निया संभाजी माहाराज यानी सवीस हजार रुपये अधीन वसूल केले होते. वाकी चौवीस हजार रुपये राहिले त्यास श्रीमंत राजश्री भाऊ स्वामीची फौज आली तेसमई चौवीस हजार रुपयाची बाटणी करून जमीदारावरी परवाने दिलहे, तेचसमई जमीदाराकडून पंधरा हजार रुपये वसूल होऊन पोतास

रुपये पावळे आहेत. त्या यैवजी नौ हजार रुपये किंतूकर व डंबलकर व कुरबेटकर व कौजलगीकर या चौधा जमीदाराकडे रुपये राहिले आहेत. जेथे यांची फौज गेल्याविना यास पैसा प्राप्त होत नाही तेथे परवाने करून दिल्हे होते. सांप्रत नवाबाही कूच करून जमिदारावर स्वारी करणार आहे. परवानेहि घेतले आहेत ठाईचे ठाई परवानेहि पोहचाऊन ताकीद करिताहेत. सारांश सरकारच्या बाकीचा निकाल होत आला आहे. सादुलाखान बागडकोव्याचा आमील याजवरी वरात दिली आहे. बागडकोव्यास सेवकाचे जाणे होईल तेथे गेलियानंतर पैकाच निकाल करून लौकरी संवेसी पोहोचतो. सेवकासहि निरोप देणार आहेत. सीच्च निरोप होईल. सिवराव शंकर व वरगी नरासंगराव उभयेता कोल्हापुरास जाऊन स्वामीस नवाबानी तहनामे लिहून दिल्हे होते ते माधारे आणवाचे, स्वामीची फौज या प्रांतास न यावी, मणून बहुत उर्मीकडून उभयेता येणार आहेत. तहनामे अग्रे माधारे स्वामीकडून संभाजी माहाराज यानी आणुन सिवराव याच्या हवाल्हा केलिया पंचवीस हजार रुपये विशेष सालावादपेक्षा साव-पूरचे संभाजी राजे यास द्यावे यैसा करार केला. ईश्वरइच्छा प्रमाण. येथील दरबार बहुत दीर्घसूत्री, कालोचितवरी नजर फार ल्यास्तव दिवसगति लागली. सेवकाचा काही आपराध नाही. राजश्री रघोजी भोसले याजकडून गिरमाजी राम मणून वकील आला आहे. नवाबाची भेटी जाहाली. रा रघोजी भोसले यानी नवाबास लिहिले आहे की माहाराजानी आम्हास कर्नाटकचा जिला सांगितला आहे, त्या प्रांतास दुसऱ्यास यावयास कारण नाही. दसरा जालियावरी आमची फौज येते, थेसियास आपल्याकडील मातवर वकील वोलीचालीस पाठवणे मणून पत्र लिहिले होते. सांप्रत त्या विकिलास निरोप दिल्हा, तो विदरूरच्या राज्याकडे स्वार होऊन गेला. जे समई रघोजी भोसले येतील ते समई पाहून घेऊ मणून याला निरोप दिल्हा. बहुत लिहिणे शक्त नव्हे हे विज्ञापना.

“Trimbak Girmaji reports that the balance due from the Nawab of Savnur has been realized. He reports the Nawab looks on with disfavour on the Peshwa's entry into Karnatak and is trying to bring about his withdrawal from that region.

No. 38]

[Before 1745

श्री

नकल

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री दादोबा

स्वामी गोसांवी यांसी

पो व्यंकटराव नारायणे कृतानेक नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल ता जाणून स्वकीये कुशललेखन केले पाहिजे विशेष. नवाब अबदुल मजीदखान

व राजश्री दौलतराव घोरपडे व राजश्री सुभानजी सिंदे सेनाखासखेल राजश्री राणोजी घोरपडे सेनापति यांचे व आमचे फौजेवरी चालोन आले. त्यांचा पराजये जालेयाचे वर्तमान पूर्वी लिहिलेच होते. आलाकडील वर्तमान छ ७ जिल्हेजी रा गोविंद राम व हरि राम याणी सांवंचीपर्यंत जाऊन राजश्री सुभानराव सिंदे सेनाखासखेल यांस लस्करास वेऊन आले. त्यांजकडील जिजाजी वागमोडे याचा हती पाडाव आला तो देऊ केला व त्यांचा संरजामाचा अमल बसऊन घावा व माहाराज राजश्री स्वामीचा तोफा येणे असेल तीयें साहित्य करावें यैसा करार करून सेनाखासकेल यांचे व रा माहादाजी मुकुंद वकील दिला माहाराज राजश्री करवीरयासी स्वामी व हुजरे रामजी माने व अनंत सेट व सिदोजी निकम दिला मजकूर व जेष्ठ माहाराज राजश्री स्वामीकडील मानाजी मंरे व कुसाजी गोडसे व खलोजी मंरे राजश्री फतेसिंगबाबा यांकडे आले होते. यांचे विद्यमाने नवाब अबदुल मजीदखान याजकडील दिवाण रा श्रीनिवास गिरधरराऊ यांसी दबाव देऊन माहाराजांच्या तोफा याचा आर्धा निकाल पाढून मग वांसदेण्याची बोली केली. आम्हांवरी माहाराजानी व सौ वार्डसाहेबीं कृपा करावी येदर्थीच्या साहित्याकरितां सेनाखासकेल यांकडील नारो रामजी मातवर मनुश्य येत आहेत हे वर्तमान अगोधर तुम्हास कलावें यास्तव लिहिले असे. बहुत काये लिहिणे लोम असो दीजि हे विनंती.

¶Yankatrap Narayan after communicating to Dadoba (Purandare) the result of an affray between his forces and those of Abdul Majidkhan, Ghorpade, and Sindia, etc., supplies him the news regarding the agreement between the Nawab and the Raja of Kolhapur.

No. 39]

[20-12-1747]

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्रीपर्यंत प्रधान
स्वामीची सेवसी

कृतानेक विज्ञापना. छ १७ जिल्हेजी नवाबाचा मुकाम भिवरेवर जाला. छ १६ मिनहूस सध्याकाळी दरेगे यास आज्ञा केली कीं, उदैक तोफखाना नजरगुजार करणे आहे तर खासा स्वारिवावरच तोफखाना लावण्य यैसे बोलिले होते. छ १७ मिनहूस कूच करून येतां मार्फी तोफखाना नजरेने पाहातच आले. मोकाम-मजुकुरी आलियावर छ १९ मिनहूस भिवरेमध्ये गुंडगळे व रेहकळे वरैरा तोफखाना भरून तयार केला. नवाबाचे डेरे भिवरेचे दक्षण तीरी किनरेयावरच आहेत.

नदीमध्ये कनाता येकीकडीन चिरून बायकांस कौतुक पाहावयाकरितां आणिले आण सें दीडशें हती आणून तोफखानेयावर घातले. तोफखानेयास आग दिली. किंतेक हती पळाले. किंतेक राहिले. याप्रो संध्याकालचे सा घटिका दिवसापासोन संध्यासमय होयपर्यंत पाच सात मुठी (?) तोफखाना सोडिला. सेवेसी विदित व्हावयाकरितां विनंती लिहिली आहे. नवाब कृष्णेश्वरीकडे मुलकात दोन महिने गुजरान करणार, असे हरकारे याचे दरेगे दरगाह कुलीखान यांजकडे बोली आहे. नवाबाने वारीणिरे याकडील मार्ग हरकारे पाठजन ठीक केले आहेत. व मिरजेकडलि रोखाचा मार्गहि पाहविला आहे. मग कोणीकडे जातील पाहावें. ये जागा आणीकहि दोन च्यार मुकाम आहेत. जानोजी निंबालकर तुलजापुरावर आले म्हणौन वर्तमान आले आहे. बहैरजी सलगर सें सत्रासें राउतानसी छ १९ मिनहूस आला. भिवरेचे उतरतीरीच राहिला आहे. सुभानजी थोरात पारनेरकर याचा लेक राजजी थोरात सें दीडकसे राउतानसी छ २० मिनहूस लस्करदाखल जाला. तोहि सरगराचे सेजारीच राहिला आहे. हिदायेत मोहिदीनखान याची फौज नवाबानी छ २० मिनहूस नजर गुजार करावयास भिवरेचे उतरतीरास आणविली. पाहिलेयावर जागाचे जागा गेले. सेवेसी विदित व्हावयाकरितां विनंती लिहिली आहे. सेवेसी शृत होय हे विज्ञापना.

¶News that the Nizam is encamped on the Bhima, and a report upon a demonstration of the power of his artillery, together with the movements of various sardars are forwarded to the Peshwa.

No. 40]

[16-12-1747]

छ ९ मोहोरम

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीचे सेवेसी

कृतानेक विज्ञापना. छ २४ जिल्हेजीं प्रातःकालीं राजश्री तुकोपंत व सेवक खानाकडे जावयास निघालों तों नवाब पेरोजावादेसं स्वारीस जावयास निघाले. स्वरी तयार जाली होती. आम्ही उभयतां नवाबाचे मजूरियास गेलों. नवाब अंदर होते. हाजी हुसैन अर्जवेगी तगीर जाला हें वर्तमान छ २३ मिनहूचं विनंतीपत्रीं सेवेसीं लिहून पाठविलेंच होतें. हाजीहुसैन याचा अगत्यवाद नवाबाचे अंतर्गृही जोहरावेगमेस बहुत, याजबद्दल त्याजविषद्दै तिणे नवाबास अर्ज केला.

१ गुलबर्याचे द. सुमारे ३० मैल.

नवाबाची परवानगी जाली नसतां बेगमेचे दासीनी चोपदारांस सांगितलें कीं हाजीवर नवाब मेहरबान जाले मजुरेयास घेऊन येणे. याजवरून चोपदार धावोन येऊन अर्जवगीस घेऊन गेले तों नवाब * * * दिवाणखाने-याजवल येतांच अर्जवगीने मजुरा केला. परंतु नवाबाने करार केला नाही. येतराजीच केली. मागती निघोन आपले डेरियास आला. उभयता सेवकांनी नवाबास मजुरा करून नवाब स्वारीस गेलियावर अबुलु खैरखानाकडे गेलो. खानास वस्त्रे राव प्रतिनिधि यानीं तुकोपंतावरावर पाठविली होतीं तीं मारनिले येहीं रुजूं केली नवहती. खानाचीं ठार्ड नवाबाची कांहीं वैकृत जाली असें जाणीन मारनिलेयहीं ती वस्त्रे मुरसीदकुलीखानास द्यावयाचा विचार करून ठेविली होतीं. परंतु वस्त्राचा मजकूर खानाचे पत्रांत राव प्रतिनिधीयानीं लिहिलाच होता. याजकरितां खानानी छ २२ मिनहूस मुनसीजवलोन तुकोपंतास विचारिलं होते. तेव्हां वोलिले कीं नवाबास वस्त्रे गुजरलीं नवहती, याजकरितां न आणिली. तो तेच दिवसी नवाबास वस्त्रे गुजरली. याजकरितां खानास वस्त्रे होतीं ती तुकोपंती रुजूं केलीं. मंदील पैठणी मोतीचूर सरासरी यक व शाल गुलाली येक जमिवार महसुदी चिकणदोजी येक व दुपटा लाल येक व कमखाव येक येकूण पांच वस्त्रे दिली. देवराव प्रतिनिधिकडील खानाचे मिसलेसच राहत असतात तेहि आले. थेलिया रुजूं केल्या. खानानी आपले पत्र वाचून पाहिले व यां उभयतांस पत्र होते तें यानीहि वाचून दाखविले. यावर खान बोलिले कीं प्रतिनिधीचे दर जवाबांत येथून लिहिले होतें त्याचा मजकूर काहींच लिहिला नाहीं. निवालकरांचे होतें कर्नाटकाचा बंदोबस्त होत आहे, जाला तर उत्तम नाही तेव्हां माहाराज नवाबाची खातीर राखतील म्हणौन लिला आहे याचा मजकूर काय? निवालकरानी बंदोबस्त काय करणे आहे? वाबू नायकाने दुसाला कर्नाटकाबाबत चौदा लक्ष रुपये रंजे यास द्यावे. त्याजमध्ये येक लक्ष राजे यानीं माफ केले म्हणौन आइकतो. दोन लक्ष मात्र राजे यास दिले, बाकी अकरा लक्ष राजे याचं देणे राहिले. यासिवाय वाबूनायकाचा सिंदीखर्च व पोट आहे. येकूण मबलगा पैका वाबूनायकास पाहिजे. नवाब जें देतील तें कलतच आहे. पैलाडचे सालीं नवाबास वाबूनायकचा भ्रम होता व राजे याची खातीरदारी असतां नवाबाने सात लक्ष रुपये दिले. आतां दुसाला पैका देणे. पैशास साल गुदस्तां तर नायक मजकुराने फसाद केली. गुदस्तांचा पैका पावणार नाही. साल मारचा तह होणे

यैशास प्रस्तुत बाबू नायकाचा भ्रम गेला. हालीं सात लाख रुपये नवाब देतात येई नाहीं. त्याजमध्ये दोन लाखांची तिरचनापली गेली. तेव्हां पांच लाख राहिले. त्यासाह नवाबाने कमीच करवे. जाजती हरगीज होणार नाहीं. तुमची खातीरदारी जाणीन लिहिले होते. सेवट तुमचा जाव येकतन्हांचा आला. तुम्हीं उमदे लोक प्रथमच राजेयास समजाऊन नायकास मोक्ख करून बंदोवस्त केला असता तर सिंवंदीखर्च न पडता. तुम्हास वैसले जागा पैका मिलता. आता बाबूजी नाईक फौजवंदी करून बाहेर निवाला. आता नवाब त्यास तंबीची पौंहचावितील, तुम्हास पैका मिलणार नाहीं. असो. सालमारचा बंदोवस्त तुम्हास न हांव तर न हो, पस्तर सालचा तन्ही करून घेणे. तुम्हां तिवां जणानी जावसाल करावा म्हणौन आमचे पत्रांत लिंग आहे तर काय जावसाल तो करणे, आम्हीं नवाबास काय सांगावें ते सांगणे म्हणौन बोलिले. यावर सेवक तों काहीं बोलिलोंच नाहीं. उभयतां बोलिले कीं आपण बोलतात या प्रों आम्ही घण्यास लिहून पाठवितों. सारांश उभयताहि श्रमी जाले कीं येथे किंचित् विश्वास होता तोहि जाईलसा दिसतो. मग उभयतानी प्रत्योत्तर लिंग की खान बोलत होते जे, जावचा स्वाल यथास्थित आला नाहीं. नवाबास खानानी विदित केलियावर काय बोलतील पाहावे. मागती नवाबाच्या व खानाच्या येलिया स्वामीस येतील म्हणौन लिहून पाठविले. सेवकानेहि आपले पत्राचे प्रत्योत्तर लिंग कीं कर्नाटकचे बंदोवस्ताचा मजकूर आजपवितो आपणास ठावका नाहीं. सातसेयाहून खानगी जाली तेव्हां स्वामीने व श्रीमंत राजश्री प्रधानपंती आपणास आज्ञा केली नाहीं. या गोषीची जावसाल सेवकाने काय करावा? पांढरे यांचे संस्थानावावत मजकूर पडलाच तर पाहिजे तैसा जावसाल करून परिमार्जन करितो म्हणौन लिहून पाठविले. छ २९ मिनहूस जासुदांची खानगी केली व या मजकुरांत प्रतिनिधि येहीं नासरजंगासहि लिंग आहे. त्यांची अर्जी नवाबास आली आहे. काय जावसाल जाला कलत नाहीं म्हणौन राजश्री नागो रौम सेवकाजवल बोलत होते. सेवसी श्रृत होय हे विज्ञापना. अबूल-खैरखानाची ठाई नवाबाची काही वैकृत जाली होती खरीच, परंतु तिचे परिमार्जन जाले. मागती यथापूर्व आहेत. सेवेसी श्रृत होय हे विज्ञापना.

¶News-letter from the court of Nizam-ul-mulk, reporting daily occurrences and the intrigues of various persons.

१ देवराव मेवशामाचा भाऊ?

+ पत्र निजासुलसुलकच्या इवार्तीतले म्हणजे २१-५-१९४८ पूर्वीचे दिसते.

छ २९ जिल्हेज

नकल

श्री

सकलगुणालंकरण अखंडलक्ष्मीअलंकृत

राजमान्य राजश्री सदासिवपंत

स्वामी गोसावी

यासी

पोष्ये व्यकंटराऊ नारायणे कृतानेक नमस्कार विनंती. येथील कुशल जाणोन स्वकिये कुशललेखन करीत गेले पाहिजे विशेष. आपणाकडून वहुत दिवस वर्तमान कलत नाहीं येणेकडून चित सापेक्षित आहे. तरी यैसे नसावे. सर्वदा पत्रे पाठऊन चित सानंदवित गेले पाहिजे. यानंतर लस्करचे वर्तमान तरी राजश्री हरि राम व रा गोविंदराम याणी लिहिले त्या पत्राच्या नकला करून राजश्री दादोबाकडे पाठविल्या आहेत त्याव(रु)न कलो येईल व तेहि आपणाकडे पाठवितील त्यावरून सविस्तर कलो येईल. त्या अलीकडील वर्तमान तरी युध्याचा प्रसंग जालियावरी राजश्री सुभानजी सिदे याची बोलाचाली होऊन आमचे फौजेत आले व सावणूकर आबदुल मजीदखान याजकडील फौज व रा दादाजीराऊ याजकडील रा धोंडोबा लस्करात आपले फौजेसहवर्तमान आले. येकत्र होऊन पुढे मुळुकगिरीस सोधे प्राते गेले. हे वर्तमान आपणास कलावे याजकरितां लिहिले आहे. व राजश्री स्वामी करवीरवासी याच्या राज्यातील म्हणावयापैकी येक राजश्री दौलतराऊ धोरपडे मात्र निराले आहेत. नाही तर सर्वत्र येकत्र जाहले आहेत व राजश्री सेनाखासकील याची पत्रे व मातवर कारकून आमच्या व राजश्री स्वामी करवीरवासी याच्या समाधानास्तव रवाना करितात म्हणोन रा गोविंद राम व हरि राम याणी लिहिले आहे तेहि येतील. या उपरी जें वर्तमान होईल तें मागाहून लेहून पाठवितो. त्यावरून कलो येईल. सारांश उभयेता श्रीमंताचे पुण्य पदरी आहे. तेथे येशास नुन्य आहे यैसे नाहीं. राजश्री नानाकडील व आपणाकडील सविस्तर वर्तमान लिहून पाठवावयास आज्ञा केली पाहिजे. श्रीमंत राजश्री आपानी गला किल्याचे बेगमीस देविला होता त्यास न्यावयास अनकूल पडले नाही. हली रा नरो चिमणाजी लस्करात आले आहेत ते फोंडे प्रांती गेल्याउपरी गला नेहतील. त्यास प्रस्तुत गला च्यार रोज अधिक उणे लागतील बलवाचे प्रजन्य लागतील आणी गला नासल याजकरीतां रा खंडोजी माणकंर यासी आपण पत्र देऊन गल्यावर घर बांधे तो अर्धे केला पाहिजे. आम्हाकडील गल्याचे संरक्षणार्थ दुलबाजी बलाळ कारकून ठेविला आहे तरी घर बांधऊन

देविल्याने गला जतन करतोल. घरात गला साठऊन ठेवावयास खंडोजी माणकर यासी आज्ञा केली पाहिजे. गलाहि रा नारो चिमणाजी यासी ताकीद करून जलमार्गे लौकरीच नेवितो. वहुत काय लिहिणे? लोम असो दीजे हे विनंती.

¶Yankatrap Narayan to Sadashivrao Bhau giving him information relating to Abdul Majidkhan and Sambhaji of Kolhapur. He further writes that Khandoji Mankar should be ordered to protect the granaries from damage by rain. This should be read along with No 38.

No. 42]

[1747?]

श्री

पुगवणी श्रीमंत राजश्री

भाऊसाहेब स्वामीचे सेवेसी

कृतानेक विज्ञापना. शिरंकर दिलावरखान नासरजंगास भेटावयास येणार म्हणोन वर्तमान आइकिलियाप्रमाणे सेवेसी विनंती लिहिली होती. प्रस्तुत शिरे-याचा येक गृहस्थ लज्जरांत भेटला. त्याणी सांगितले कीं देवनहलीस श्रीरंग-पटणवाले याने मोर्चेबंदी केली आहे. फौज भारी आहे. तेथें दिलावरखान सातशे राउतांनसी गेला आहे. श्रीरंगपटणवाले याचे फौजिस सामील जाला आहे. श्रीरंग-पटणकर राऊतांस रोज निम्रलयाप्रमाणे देतात. नासरजंग येतात हें वर्तमान आइकोन दिलावरखानाने आपला कविला शिरेयांतून काढून आपणांजवळ नेला. साडेवारा लाख रुपये दिलावरखानाकडे नवाबाची इजारियावद्दल वाकी; त्याजपैकी प्रथम येक लाख रुपये नवाबास पावले. वाकी साडेअकरा लाख रुपये राहिले आहेत. याप्रमाणे दिलावरखानाचे वर्तमान आहे. श्रीरंगपटणची मामलियेत अद्याप फैसल नाही. श्रीरंगपटणवाले याचे जिल्यांतील किले बेद्दर व येद्दर दोन किले पाहाडी आहेत. त्याचे तलाशांत नाईक आज तीन साले होते. शंकराजीपंत म्हणोन ब्राह्मण शिरेयांस राहत असतो, तो नाइकाकडे चाकर आहे. त्याणें आज तीन साले त्या किलेयांचे लागांत राहीन किलेयांत भेद केला. दंद्हो किलेयामध्ये अंतर कोशा येकाचे आहे. सालमजकुरीं नाइकानीं शंकराजीपंतास हनुमंतसागराजवलोन खाना केला. समागमे येक स्वंदंसी ब्राह्मण दिला. त्यास सांगितले कीं तुम्ही त्या प्रांतांतील बेरड मेलजुन किले धेणे तीं आम्ही फौजिनसी येऊन पोहचतो. शंकराजीपंतानी किला व्यावयास लोकहि ठीक केले होते. नाईकाचा कांहीं पैकाहि खर्च ज्ञाला होता. शेवट शंकराजीपंताने च्यार पांच हजार बेरड मेलजुन छ २२ रोजीं दोहो किलेयांत लाग केला. किले भेदल्ये होते

तरी नाईकाचे तफेंचे लोक चढलेयावर कांही भेदाखेरीज लोक होतं ते भांडले. दोहो किलेया मिळोन शंभरेक लोक ठार जाले, कांही जखमी जाले. किले घेतले. प्रस्तुत वेरडांनी घेतले म्हणोन नांव आळकिले. यावर सामान दारु-गोळी व तांदूळ मैवलगा आहे. पाणी बहुत आहे. प्रस्तुत शंकराजीपंत या लळकरांत आला, थेथून नाईकांजवळ जाणार. शंकराजीपंतावरावर स्वदंशी ब्राह्मण नाईकांकडील मोर्चास होता तो सेवकाचा परिच्छ. त्यांने गुपरुंपे हैं वर्तमान सांगितले तें सेवेसी विदित व्हावयाकरितां विनंती लिहिली असें, हैं विज्ञापना.

¶A letter to Sadashivrao reporting the movements of the several Nawabs in the Karnatak and the doings of Babuji Naik, particularly the capture of the forts of Yelur and Bedur.

No. 43]

[19-1-1748

छ २ सफर शुक्रवार

श्री

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामी व तथा
राजश्री भाऊ स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक नारो विडुल दिंमत राजश्री नागो राम चरणांवर मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार विनंती विज्ञापना. तागाईत छ २९ मोहरम मुकाम शेहर अवरंगाबाद थेथें स्वामीचे कृपादृष्टीकरून सेवकाचें वर्तमान यथास्थित असें विशेष. स्वामीहीं सेवकास आज्ञापत्र सादर केले कीं शेहरीचं राहोन शेहरचें वर्तमान बातमीचें लिहीत जाणे म्हणोन आज्ञा केली. यास्तव आपण लळकरांतून माघरे अवरंगाबादेस आले. नवाब असवज्याहा व नासरजंग फिरोन माघरे पैठणास आले. रोज्यास जाणार आहेत, उपरांतिक परभारेंच मुरतप्रांतास जाणार म्हणोन घंदंता आहे. नासरजंगास अवरंगाबादेस ठेवावें ऐशी बोली मात्र आहे. स्वामीचें व नवाबाचें सखेत्र जाले म्हणोन चर्चा शहरी आहे. हरकारियाचा दारोगा दरगाकुलीखां याचा भाचा नवाबाचे लळकरांतून अवरंगाबादेस येत होता. समागमे दाहावीस राजत होते, तों वाटेत नक्षेत्रवाडीजवळ आला तों कोणीकडून दक्षणी राजत सा आले; त्यांनी खाशासच तरबारीनें जखमी करून घोऱ्याखाले पाडिला, आणि घोडा घेऊन गेले. मोगलाई राउतांहीं त्यांचा पिछ्या केला; परंतु ते हातीं

न लागले निवोन गेले; आणि घोडाहि वेऊन गेले. बांडा किमत हजारा रुपयांचा होता. हे वर्तमान छ २७ मजकुरी दोन शहरापासून ती कोसांवर जाहले. मागून हिदायेतमोहिदीखां हजारा राउतांनशी शहरात येऊन दाखल झाला. नक्षेत्रवाडीचे पाटील खुदावंदखां सुमा शहरचा करून नवाबाहिं ठिविला आहे. त्यांने जमीदारास कैद केले आहे व तेथील फौजदार यासहि तष्ट लाविले आहे कीं घोडा पैदा करून देणे, ऐसे वर्तमान आहे. हिदायेदमोहिदीखां व खुदावंदखां हें वर्तमान ऐकून फारसे विस्मित जाले कीं शहरानजीक गनिमाही घोडा वेऊन गेले ते आजी दरोग्याच्या भाच्यास जखमी केले म्हणीन अपूर्व त्यास वाठले; व नवाबास अर्ज जाली कीं यैसे वर्तमान नक्षेत्रवाडीजवळ जाले. स्वामीस कळावं. विशेष काय लिहिणे हें विज्ञापना. भिकाजी वांकडा लष्करांतच आहे अद्याप शहरास आला नाही. शृत होये हें विज्ञापना.

¶Naro Vithal to the Peshwa writing about the arrival of the Nizam and Nasarjang at Paithan and their intention to proceed to Surat. The writer also reports how some Deccani troopers wounded the envoy of the Nizam and carried off his horse.

No. 44]

[21-1-1748]

छ ३ मोहरम

श्री

राजश्री पंतप्रधान गोसांवी यांस

श्रीमंताखिलसद्गुणनिधान कृपाविधान प्रतापविष्टाभिधान स्नेहांकित माहाराज जानोजी जसवंत निवालकर दंडवत विनंती उपरी. येथील क्षेम तागाईत छ १ सफर मुकाम आवरंगाबाद जाणोन निजानंदलेखन कीजें, विशेष. पत्र पाठविले ते उत्तम समर्थी पाऊन समाधान जाले. पत्री लेखन केले कीं नवलविशेष वर्तमान लिहीत जाणे. ऐसियास नवल विशेष जें आढळलें ते वरच्चेवर लिहितच आहीं, अवगत होत असेल. यानंतर पत्राशय कीं बेलमंडाराचा मजकूर राजश्री मल्हारपंत खिजमतराऊ यांस सांगितला आहे; त्यांच्या लिहिल्यावरून काळू येईल. ऐसियास मशारनिलेच्या पत्रांत बेलमंडाराचा मजकूर कांहीच नाही; इतकेच लिहिले आहे जें श्रीमंतीं सांगितले कीं खान गेले. नवाबसाहेबांची मुलाजमत

+ सफर पाहिजे.

जाली. येकांती लंकांती काय बोलले दरबारीं बोलतां काय बोलले, त्यांच्या चित्ताचा आशय काय, नवाबसाहेबांची मर्जी करी, नवाब निजामुद्वला यांचे काय मानस, मुत्सद्दियांचे मनोगत कोण्या प्रकारचे हें तपशिले खवर लिहिणे. याच गोष्टीचा तपशील होता, आणीक मजकूर नव्हता. हस्ताक्षरे लिहिले हीती की सांप्रत राजश्री सुभेदारास व राजश्री वगाजीपंतास लिहिले आहे, ते व आपण बोलून नवाबसाहेबांस अर्ज करणे तो करावा. ऐसियास राउतांच्या लिहिल्यावरून राजश्री सुभेदार यांच्या डेरियांत जाऊन उभयेतांस विचारले; त्यांनी उतर दिवळे की आपणांस पत्र आले नाही; वराऊ वर्तमान लिहिणे म्हणोन लिहिले तर वरचेवर लेखनांत येतच आहे. नवाब निजामुद्वला यांसी कसे बोलला व त्यांनी कोणत्या मजकुराचे कसे जावसाळ केले हें लिहावे, ऐसा पत्रार्थ; तर नवाब नासरजंगवाहादर यांस मजकूर करणे म्हणोन मुख्यांनी काही आज्ञा केली नाहीं की त्यासी मजकूर करणे. अश्विवितरिक्त कसा मजकूर करावा? यास्तव त्यांसी काहीं मजकूर केला नाही. गंगेच्या तळावर इतकाच हक्कम जाला की त्याची मुलाजमत करणे; त्यांवरून त्यांस भेटून मुजरा मात्र करून आलो. त्यांची मर्जी तर ते तिकडून फौज वेऊन आले आहेत; त्यांच्या मरजीचा थांग लागतो ऐसे नाही. राजश्री वगाजीपंताची व त्यांची दरबारांत बोली जाली; व राजश्री वगाजीपंत त्यांच्या डेरियासीहि गेले हीत. सारांश येक दोन वेळा हासी व राजश्री वगाजीपंताशीं बोली जाली, हें वर्तमान राजश्री पंत मशारनिले यांच्या लिहिल्यावरून अवगत जालें असेल. अमरींची व मुतसद्दी यांची मर्जी व दरबाराचा मजकूर कसा हें लिहिणे म्हणोन लिहिले, तर बाध्याकार मजकूर जो होत येतो तो आपण लिहितो; व राजश्री वगाजीपंतहि लिहितात. बातनीचे हरकारेहि सांगत असतील. अवगत मजकूर लिहावा म्हणोन लिहिले तर त्यांच्या अंतरगतचा मजकूर मिडेस घालून पुशिल्यांने म्हणतात की खिलवतीचा मजकूर सांगावा हा दस्तुर नाहीं. प्रस्तुत वर्तमान तर नवाबसाहेब दाखल दवलतखाना (?) जाले. नवाबसाहेबांचे लळकर काहीं शहरांत गेलें व कितेक लळकर व झेंडे काळ्या चौक्यावर उतरले व नवाब नासरजंग इदगियावर बफौज उतरले आहेत. हिदायेत मोहिदीखान बायेजीपुरियाच्या शेजारी आपल्या गंजावर राहिले. राजश्री सुलतानजरिअ निवाळकर करणपुरियांशेजारीं उतरले आहेत. वरकड ज्यांस जेथें जागा मिळाला तेथें राहिले. पुढे जं वर्तमान हांड्ले तें लिहिणियांत येईल हें विनंती.

¶Janoji Jasvant Nimbalkar to the Peshwa reporting news of the movements and camping arrangements of the Nizam.

No. 45]

[22-1-1748

छ २ सफर

श्री

सेवेसी सेवक विसाजी कृष्ण कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील वर्तमान तागायत छ २ सफर मुक्काम कसबे गांडापूर येथास्थित असे विशेष. स्वामीची आज्ञा वेऊन स्वार जालो ते छ २९ मोहरमी टोकियास आलो. तेथें राजश्री हरि विड्ल याची भेटी जाली. त्यास आज्ञापत्र होती ते देऊन त्यास आज्ञेप्रमाणें वर्तणूक करावयास सांगितली. आज्ञेप्रमाणें ते कार्यास गेले. आम्ही टोकियाहून कूच करून छ १ सफरी कसबे गांडापुरावर आलो. तेथें राजश्री त्रिवक कृष्ण पथके वेऊन आले. त्याची भेट जाली. छ २९ मोहरमी नवाव शहरास दाखल जाला. आपण व त्रिवकपंतावरावरील पथके सारे येकत्र आहो. राजश्री सुभेदार याजला पत्रे दिलही होती ते त्याजकडे रवाना केली आहेत. त्याची उत्तरे आली म्हणजे सेवेसी रवाना करितो. जेऊर गांवावरून वेलापुरावरून डाक वसविली आहे. आम्हीहि फौजसुद्धा डाकेच्या मार्गावर गांडापुरच्या आसपास आहो. नवाबाच्या जासूदजोड्या टोकियावर बातमीस आल्या होत्या त्या आम्हास भेटल्या व गांडापुराकडे हि आल्या आहेत. तमाम गांवगांव ताकीद करितात की दाणादुणा लौकर गांवांत नेणे. नवाव नासरजंग याची स्वारी इकडे होणार मग सत्यमिथ्य नकले. ऐकिले वर्तमान सेवेसी लिहिले असे. पुढे आज्ञा होईल त्याजप्रमाणें वर्तणूक करून. मागेन येईल वर्तमान ते सेवेसी लिहून पाठवू. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

¶Visaji Krishna reports the movements of Nizam-ul-mulk after leaving Gandapur.

No. 46]

[22-1-1748

छ ३ सफर सनवार

श्री

सेवेसी विनंती. सेवक विसाजी कृष्ण व त्रिवक कृष्ण कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. तागायत छ ३ सफर संध्याकाळ दोन घटका दिवस मुक्काम माजरांव परगणे गांडापूर स्वामीचे कृपावलोकनेकरून सेवकांचे वर्तमान येथास्थित आसे विशेष. छ मजकुरी गांडापुरीहून कूच करून दोन प्रहरां डाकेच्या मार्गावर मैजे मजकुरास आलो. त्यास काळ त्रिवकपंताकडील राजत

स्वामीचीं पत्रे वेऊन राजश्री सुमेदाराकडे गेले होते ते येच समई सुमेदाराचीं पत्रे स्वामीस वेऊन आले ते वजिनस पत्रे लाखेटि डाकेच्या राउतावरावर सेवेसी खावा केले आहेत. पावतील. त्याजवरून तेथील सविस्तर अर्थ विदित हाईल. यानंतर मोंगलाचे लस्करचं वर्तमान राजश्री सुमेदार बोलत होते ते वर्तमान राउताने जवानी सांगितले की मोंगल सडा होत आहे आणि फौजहि आणाखी ठेवीत आहे. रांखी इकडेच दिसतो. याप्रमाणे वर्तमान आहे. राजश्री भवानजी जाखवहि शहरीहून सुमेदारापासून छ मजकुरी आम्हांपासी आले. त्यास त्याच्या रोजमुरी-याची वेगमी करून दिल्ही होती ते सरली. त्यास स्वामीनी रोजमुरिवाची वेगमी करून पाठवावयास आज्ञा केली पाहिजे. याजउपर कोठे रहविं, पुढे जावं किंवा येथेच असावं, जसी आज्ञा होईल त्याजप्रमाणे वर्तनूक करू. लक्षणराज आटोला येथे आला नाही. वाटेने राऊत डांक बसविली आहे. येथेही राऊत पाहिजेत याजकरितां आम्हांकडील पथकाच्या लोकास आज्ञा करून पाठविली पाहिजे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

¶Visaji Krishna reports news of the movements of Nizam-ul-mulk.

No. 47]

[22-1-1748

छ ४ सफर रविवार

श्री

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामी व
तथा राजश्री भाऊ स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक नारो विष्टुल दिसत राजश्री नागो राम चरणावर मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार विनंती विज्ञापना. तार्गाईत छ २ सफर प्रातःकाळ मुकाम शेहर अवरंगाबाद येथे स्वामीचे कृपादृष्टीकरून सेवकांचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. रुस्तुमराव पांढरा छ १ मजकुरीं शेहरास येऊन दाखल जाला. समागमे राऊत पांचशे व हत्ती साहा आहेत. मुलाजमत नवाबाची अद्याप जाली नाही व खान अलम दखणी व सवंतकर सातशी रावतांनशीं येऊन शेहरदाखल जाला. यासी आणावयासी पेशवा मोहतशेमखा वक्षी गेला होता. खान अलमची व नवाबाची मुलाजमत छ १ मिनहूस प्रहरां रात्रीं जाली. नवाबांचे नजर मोहर ५ व रुपये २९ गुजरानले. यांपैकी मोहर येक व रुपये पांच धंतले. बाकी त्याचे त्यास फिराऊन दिघले. नवाबांहीं काल मिठाई अवधे अमीरगंग पाठविली.

सुमेदारांसहि तीन खोन मिठाई पाठविली. महमदशाहा पातशाहा शरीरेकरून फार कष्टी आहे, म्हणोन नवाबाचे देवढीवर वर्तमान ऐकिले; व दरबारी बोली हेंच ऐकिली जाती. स्वामीची फौज सुमार आठ हजार जमा जाली आहे; व समागमेचे लोक स्वामीसी अजुरदा आहेत. फौज जमा होत नाहीं म्हणोन नवाबास अर्ज हात आहे, म्हणोन बोली देवढीवर यैकिली; यास्तव लिहिले जातें कीं स्वामीस कळावें. विशेष काय लिहिणे हें विज्ञापना.

“Interviews between the Nizam and Rustumrao Pandhre and Alam Khan are reported to the Peshwa. A reference is made to the illness of the Emperor Muhammad Shah.

No. 48]

[24-1-1748

छ ६ सफर

श्री

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे
सेवेसी

विनंती. सेवक नागो राम चरणावरी मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार विनंती विज्ञापना. तागाईत छ ४ सफर वार रविवार आंवशीची च्यार घटका रात्र मुकाम शहर औरंगाबाद येथे स्वामीचे कृपादृष्टीकरून सेवकांचे वर्तमान येथास्थित असें विशेष. आज प्रातःकालीं पत्रे पाठविलीं तीं सेवेसी पावोन वृत्तांत निवेदन जाहालाच असेल. काळ छ ३ मिनहूस खानाचे घरीं बगाजीपंत व आपण गेलों. स्वामीनीं छ २९ मोहरमचे पत्र बगाजीपंताचे नांवचे लिहिले त्यांत कितेक मजकूर लिहिला होता. तो सर्व मजकूर खानास वाचून दाखविला. खानानीं त्याच समर्थी त्यां पत्रांचीं पारसी करविली. आणि बगाजीपंतास व आपणांस सांगितलें कीं तुम्ही उदयिक येथे आपणाजवळ येणे. आज आपण दरबारास जाऊन नवाबास हेंच पत्र दाखवून याचे प्रतिउत्तर जे हेहील तें उदयिक तुम्हास सांगू. याप्रमाणे आम्हास सांगोन आज्ञा दिली. बगाजीपंत आपले घरास आले. आम्ही आपले विन्हाडास आलोंत व सायंकाळचे चव घटका दिवसास खान व जानवा दरबारास गेले. त्यावर सायंकाळीं बगाजीपंतास बलाऊ पाठविले. त्यावरून बगाजीपंत गेले. रात्रीस दीड प्रहर रात्रवर दरबारीं होते. नासेरजेंग यांजवळ अनवरखान व सैददेशीरखान व अबदुलखैरखान व मीरकासमखान वगैरे दरगाकुलीखान वगैरे आणीकहि उद्देउदे मनसवदार ऐसे येकीकडेस बसले होते. सैद लस्करखान व

जानबां ऐसे उभयेतां येकीकडेस बसले. त्यावर नासेरजेंगार्नी जानबास मात्र येकब्बास बलाजन दोन घटका खलबत जाहलें. मग सैयद ल्स्करखान यास बलाविले तेव्हां यांनीं पत्राचा मसोदा करून नेला होता तो बजिनस नासेरजेंगाचे हातीं दिला. नासेरजेंगार्नी आपलेंच स्वमुखें तो मसुदा वाचून हासला, आणि बगाजीपंतास बलाविले आणि पुसले की हें मतलब लिहिले यात तुमची सल्ला काय आहे? यांनीं उत्तर दिलें कीं आमची सल्ला काय कायीची? खावंदार्नीं जें लिहिले तें बजिनस तुम्हास दाखविलें. आपले चित्तास येईल तें आपण उत्तर द्यावें, याप्रमाणे बगाजी-पंतीं उत्तर दिलें. सेवेसी श्रुत होय हें विज्ञापना.

¶Nago Ram reports to the Peshwa that Nasarjang, Said Lashkar Khan and others conferred together and discussed the contents of a despatch from the Peshwa.

No. 49]

[24-1-1748

छ ९ मोहरम रविवार (?)

श्री

श्रीमंत राजश्री

नाना

स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक नागो राम चैरणायारी मस्तक ठेऊन सोषांग नमस्कार विनंती विज्ञापना. तार्गाईत छ ४ सप्तर रविवार प्रातःकाल मुकाम शहर औरंगाबाद येथें स्वामीचे कृपादृष्टीकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असें विशेष. आपण आजवर सातारियास होतों. त्यास नवाव आसफज्या छ १ मिनहूस शहरांत दाखल जाल्यावर आपण छ ३ मिनहूस येथे आलो. सैयद ल्स्करखान याची भेट घेतली. राजश्री पिलाजी जाधवराव याची व बगाजीपंत यांची भेट घेतली. स्वामींनी छ २९ मोहरमचे पत्र बगाजीपंतास लिहिले होतें तें बगाजीपंतांनी जानबास व खानास वाचून दाखविले. सर्व अर्थ उभयेतांस कलला. आपणांसहि खान च्यार गोष्टी सांगेन रवाना काळ करणार होते. त्यांस हे पत्र बगाजीपंतीं वाचून दाखविल्यावर खानांनी आपणांस येक दिवस राहाविले. आज निरोप देणार आहेत. येथन आज्ञा जाहाल्यावर सेवेसी येऊन पोहचेन. येथील सर्व अर्थ ऐकिंठेला सेवेसी निवेदन करीन. वरकड वर्तमान चिरंजीव राजश्री नारो विडल यांनीं वातमीचे सर्व वर्तमान सेवेसी लिहिले त्यावरून श्रुत होईल. नवाबाचा व नासेरजेंगाचा विचार स्नेहाचाच फार करून दिसतों. येथे सांप्रत फौज तश तमाम भिलाळी. कोणी सरदार यावयाचा राहिला नाही. तमाम शहरांत व शहरावाहेर बाजारबुणगे व

तोक्खाना वर्गैरा किंकोल मनसवदार व मन्हाठी फौज व पठाण शहराबाहेर राहिले. लस्करांत नित्य शिवार लुटून शाकू व गहूं हरभरा कापून आणितात. नवाबांनी ताकीदहि केली; पंतु लस्कर नित्ये पांच सात गांव दाहापंधरा कोशीं कही भरून आणितात. मोठा प्रलये शहराभोवता जाहाला. सर्वी लोकांस आळीर जाहाले कीं या मार्गे उदेड विघाड जाहाले; पंतु शेहराजवल इतकी फौज कर्वीं जमा जाहाली नव्हती. म्हणून सर्वांस आश्र्य होऊन भयाभीत जाहालीं आहेत. आणीक आठ पंधरा मुकाम जाहाले तर येवढ्या सैन्यास वैरण मिळणे कठीण आहे. वैरणीचा थेर काहार आहे. वरकड वर्तमान सेवेसी आल्यानंतरी श्रुत होईल. हे विज्ञापना.

¶*Nago Ram to the Peshwa reporting that he was detained by Said Lashkar Khan and that he would shortly return. The writer also says that both the Nizam and Nasarjang profess a desire to maintain friendly relations with the Peshwa, and that they had concentrated their forces near Aurangabad.*

No. 50]

[24-1-1748

छ ९ माहे सफर

श्री

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामी व तथा राजश्री भाऊ
स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक नारो विठ्ठल दिमत राजश्री नागो राम चेरणावर मस्तक ठेऊन साषांग नमस्कार विनंती विज्ञापना. तागाईत छ ४ माहे सफर प्राथःकाळ रविवार मुकाम सेहर अवरंगावाद येथें स्वामीचे कृपादृष्टीकरून सेवकाचे वर्तमान येथस्थित असे विशेष. नवाब असबज्याह यानी छ २ मजकुरी प्राथःकाळापासोन येक प्रहर परियंत खलबत केले. त्या खलबतीत नवाब व नासरजेंग व सैद लस्करखा व सेद सेरीफखां व मिरकासमखां व अबदुल खैरखां यैसे बसून विचार काय केला तो न कळे. ते समईस हरकारियांचे दारोगियास रुबरु बोलाऊन सांगितले कीं वाटा सोडवायावदल बोली जासूदजोळ्या चहूं मार्गाने जेलद पाठवणे; त्या आज्ञेवरून दारोगियाने चहूं मार्गीं जासूदजोडी १६ रवाणा केल्या. टोक्याचे मार्गाने जासूद-जोडी ४ व पुंतुमियाचे मार्गीं जोडी ४ व वैजापुराचे मार्गीं जोडी ४ व कांसाडीचे मार्गीं जोडी ४ येकूण जासूद जोडी १६ रवाना केल्या. नासरजेंग सेहरीहून कूच्य करून कोनीकडेस जाणार आहे, व नवाब असबज्याह सेहरीचे राहणार यैसी वंदंता दरवारी यैकिली जाती. चंद्रसेणाची फौज पांज हजार आज उर्द्धक सेहरी दाखल होणार आहे. दौलतावादचा किला घ्यावा यैसा हेत नासरजंगाचा आहे.

सर्वाईं जयेसिंगाचा लेक ईश्वरसिंग पंधरा हजारा फौजेनसी हस्तनापुरास दाखल जाला. पातशहाची मुलाजमत जाहाली. पातशाहाजीही त्यांस सिरपाव वस्त्रे ५ व समशेरे व कळगी व तुरा यैसा दिघला म्हणोन नवाबास अर्ज जाहाली. स्वामी-कडील फौजेची वातमी नवाबास गुजरली कीं बारा हजार फौज जमा जाली आहं. आसपासचे जवारचे गांव दाहा कोसी लस्करचे कहीकरितां पायेमलीखाले आले. शाळू व गहू वगैरे जिनस तमाम लस्करचे लोक ठेऊन येतात हें वर्तमान नवाबास कल्लों की लस्करचे लोक फार धामधूम करितात; आणि माल कापून ठेऊन येतात, त्यास ताकीदहि करितात; परंतु कोन्ही ताकिदीस मानीत नाही. स्वामीस कळावं. विशेष काय लिहिणे हे विज्ञापना.

¶Naro Vithal informs the Peshwa that the Nizam has held a consultation with Nasarjang and some of his sardars and despatched messengers in all directions. "It is rumoured"—he says—"that Nasarjang assisted by Chandrasen Jadhav wishes to capture the fort of Daulatabad". The writer also reports an interview between the Emperor and Ishwarsing at Delhi.

No. 51]

[25-1-1748]

पौ छ ६ सप्तर

श्री

श्रीमत राजश्री नाना स्वामी व तथा
राजश्री भाऊ स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक नारो विठ्ठल दिंमत राजश्री नागोराम चरणावर मस्तक ठेऊन साष्टांग नमस्कार विनंती विज्ञापना. तागाईत छ ५ सप्तर प्रातःकाळ वार सोमवार मुकाम शहर अवरंगाबाद येथें स्वामीचे कृपादृष्टीकरून सेवकांचे वर्तमान यथास्थित असें विशेष. छ ४ मजकुरीं प्रातःकाळापासून तिसराप्रहरपर्यंत सैद लज्जकरखान व बगाजीपंत व नागोराम ऐसें जानवा निंबालकराचे घरास वसले होते. खानाही व जानवायाहीं सुभेदारास तेथे बोलाविले. सुभेदार न आले. खानाचा चौपदार फिरोन आला; उपरांतिक दुसऱ्यानें चौपदार सुभेदाराकडे नवावांहीं व खानांहीं पाठविला. मग सुभेदार तेथे आले. काय विचार वसून त्यांहीं केला तो आपणांस न कळला. नागोरामजीस मजकूर तेथील विदित आहं; मग अवधे जन उठोन तिसऱ्या प्रहरीं दरबारास गेले. पाहावें तेथे तह काय ठहरतो

(I) A gem studded ornament for the turban.

बोली चाली काय होती तें नागोपारम लिहितालिच. नवाब असबज्याहा यांना पंधरा हजार फौज नासरजंगाचे तैनात केली व पठाण व दखनियांची फौज नासरजंगाचे समागमेच आहेत. ऐसी चालीस हजार फौज नासरजंगासमागमें देऊन नासरजंगास शेहरीहून सत्वरच रवाना करणार आहे. अवाई रोज्यास जावयाची आहे, परंतु मनसुवा झुंजायाचा दिसोन येतो ऐसी वदंता ऐकतों. नासर-जंग सत्वरच येकां दो रोजांत शेहरीहून निघणार आहे. सुर्तेस जावयाची अवाई टाकली आहे; परंतु सुर्तेस जातां दिसोन येत नाही. स्वामीकडे च बहुतकरून येणार आहे. कोण्या मनसुव्यावर येईल तें पाहावें. रस्तुमराव पांढरा व केयाजी पांढरा दोन अडीच हजार फौजिनसी नवाबास छ ४ मिन्हूस प्रातःकाळीं भेटले. चंद्रसेनहि येकां दो रोजां शहरास दाखल होणार आहे. तमाम फौज शेहरचे बाहेर काले चबुत्रियाचे असपास उतरली आहे. स्वामीस कलावें. विशेष काय लिहिणे हे विज्ञापना.

¶Naro Vithal reports to the Peshwa a consultation between Said Lashkar Khan, Bagajipant and Janba Nimbalkar, and also the mobilization of the army by the Nizam who—he adds—has planned an expedition against the Peshwa though he pretends that his objective is Surat.

No. 52]

[26-1-1748]

श्री

सेवेसी विनंती. सेवक विसाजी कृष्ण साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील वर्तमान तार्गाईत छ ६ सप्तर मुकाम गांडापूर स्वामीची कृपावलोकनेंकरून यथा-स्थित असें विशेष. राजश्री सुमेदाराकडील लाखोटा छ मजकुरीं साइंकाळीं मुजरद राऊत घेऊन आला. तो लाखोटा बविनस सेवेसी रवाना केला आहे. त्याजवरून तेथील वर्तमान विद्रित होईल. राऊत येथून मुजरद गेले होते त्यांनी जगानी वर्तमान सांगितले कीं नवाबाचे व नासरजंगाचे डेरे काळ्या चौकियावर जाले. टोकियावर येणार यैसे लळकरांत बोलतात, व टोकियास जासुदाच्या जोड्या येऊन जागा पाणी पाहून गेल्या हें तों आम्ही पाहिले. यैकिले वर्तमान सेवेसी लिहिले आहे; सत्यमिथ्या न कले. राजश्री सुमेदाराच्या पत्रावरून वर्तमान कठेल. सेवेसी श्रृत होये हें विज्ञापन. गुरुवार सुक्रवार हे दोनी त्याचे इदीचे दिवस आहेत; ते जाले म्हणजे मुकाम खाराडीवर येणार. जासूद तेथील जागा पाणी पाहोन गेले. आज बातमीस पुढे राऊत गेले होते त्यांनी वर्तमान ऐकिले तें सांगितले त्याजवरून सेवेसी लिहिले असें. हें विज्ञापन.

¶Visaji Krishna reports the movements of Nasarjang towards Toka.

श्री

सेवेसी सेवक विसाजी कृष्ण कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. यंथील वर्तमान तागायत छ ११ सफर मुकाम लासुर परगणे गांडापूर स्वामीचे कृपावलो-कलेनेकरून वर्तमान येथास्थित असे विशेष. स्वामीचा मुकाम कोलारावर होता तोपर्यंत जेऊरगांवचे मार्गे डांक बसउन सिवनद तीरीं काळ व घलगांव परगणे मजकूरपर्यंत आलो. काळ तिसरा प्रहरी वर्तमान येकिलें कीं स्वामीचा मुकाम देवठाणावर आला. त्याजबरून आज प्रातःकाळीं कूच करून कसवे मजकुरावर येऊन राहिलो. त्यास काळ रात्रीं राऊत बातमीस पेंडापुराकडे पाठिविले होते ते येच समई बातमी मोंगलाची घेऊन आले कीं निबालकराची फौज दोन हजार, हत्ती नोबत निशाणे सुधा पेंडापुरावर आले. आमच्या राऊताची त्याची गाठ पडली. परस्परे राऊत बोलिले कीं फौज तिसगावास जाते. इतके बोलोन फौज कूच करून आमच्या राऊतादेखत तिसगावच्या रोखें गेली. आमचे राऊत जलदीने बातमी सांगावयास आले. दुसरे वर्तमान नवाब नासरजंग रोजियास आले होते तेथून माघारे शहरास गेले. त्याजबरावर फौज होती, त्यापैकीं दोन हजार फौज रोजियापासीं उतरेन या रोखें आली आहे. हें वर्तमान दुसरे बातमीच्या राऊतानी सांगितलें म्हणून सेवेसीं लिहिलें आहे. येविसीचा अर्थ स्वामीस विदित असेल. राजश्री बगाजीपंतहि सेवेसीं येऊन पोहोचले आहेत. स्वामीचे कूच होते तिकडे व मोंगलाच्या रोखेचा रस्ता राखोन येथेपर्यंत आलो. पुढे स्वामीची आज्ञा होईल त्याजप्रमाणे वर्तणूक करून. येथे लोक आहेत त्याचेहि लोक लस्करांत आले आहेत त्याच्या कारकुनास आज्ञा होऊन झाइन लोक निशाणापासी येत तें करणार स्वामी धणी आहेत. ऐकिले वर्तमान सेवेसीं विदित होये हे विज्ञाति.

¶Visaji Krishna reports the movements of Nimbalkar and Nawab Nasarjang.

पौ छ ९ रविलाखर

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान

स्वामीचे सेवेसी

कृतानेक विज्ञापना. लस्करांत जे जे वर्तमान आइकिले तें तें सेवेसी विनंती लिहिले आहे. सत्य मिथ्य विचार करावयास स्वामी समर्थ आहेत. राजश्री

बगाजीपंत येही सविस्तर वर्तमान सेवेसी विनंती लिहिली आहे, त्याजवरून विदित होइल. श्रीमंत भाऊ विद्युतचा फैसला करून श्रीरंगपटणास गेले, म्हणोन नवाबाकडे बातमी आली आहे. स्वामीची खासा खारी पंढरपूर जिल्हेयांत होणार. खासा मुकाम वडुतावर जाला म्हणोनाहि वर्तमान आहे. नवाबास शारीरी सावकाश नाहीसें जालें आहे. शारीरावस्था बहुतच गलित जाली आहे. सेवेसी श्रृत होये हे विज्ञापना.

¶Raghunath Ganesh to the Peshwa reporting news of Sadashivrao Bhau's return and the illness of Nawab Nizam-ul-mulk.

No. 55]

[29-4-1748]

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान यांप्रति वासुदेव दीक्षित अनेक आशीर्वाद उपरी. येथील क्षेम चैत्र शुध ११ जाणुरुन स्वकीये कुशल लेखन केलें पाहिजे विशेष. बहुत दिवस आपणाकडून पत्र येऊन वर्तमान कळत नाही तरी येणारासमागमें सविस्तर लिहीत असावें तेणेकरून संतोष आहे. यानंतर सैदलस्करखान यास आपण आम्हाविर्षीं पूर्वी निर्विणूक केली होती त्यावरून आजपावेतो त्याणे आम्हासी शेह बहुत केला. त्याचे भरोसियावर निश्चित होतो. सांप्रत मुख्यांने त्यास बोलाविलें आहे व नासरजंग यांसही बोलाविलें हे समागमेच जाणार. अबदुल खैरखान म्हणून येथें अधिकारी होऊन आला आहे त्यासी आम्हासी परिचये नाही. शाहरांतील कितीक ग्रहस्तांची वर्तणूक आहे ते आपणास विदित आहे यास्तव लिहिलें असे. तरी आम्हाविर्षीं येक पत्र अबदुल खैरखान यांस पाठवावें कीं सैदलस्करखान शेह करीत होता त्यापेक्षा हा अधिक करी. हा नवा आहे. यास बहुत अन्यवे करून लिहिले पाहिजे. वरकड कितीक राजश्री शंकराजी नाईक भिडे निवेदन करितील त्याप्रापा साहित्यपत्रे पाठवावी कीं निरोप प्रविष्ट सुखरूप राहों बाहुत काय लिहिणे हे आशीर्वाद.

¶Vasudeo Dikshit writes to the Peshwa to supply him an introduction to Abdulkhair Khan, the new governor of Aurangabad.

१ निजामुल्मुकाने?

+ ईं अश्वरे वाळवोर्षी.

२ औरंगाबादचा अंमळकार.

पा छ २४ जमांदिलाखर

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान
स्वामीचे सेवेसी

विनंती उपरी. राजश्री फतेसिंगवावा याजकडील मुलुकगिरीचे वर्तमान तरी स्वामीस विदित जालेच असेल. वराडपर्यंत जाऊन माघां फिरोन तुलजापुरावरून मोहळेस आले. तेथून अकलकोटास छावणीस जावयाचा विचार चितात आणिला. त्यास रा रामाजीपंत कोनापा नाईक वगैरे सामादिकाचे मते अकलकोटाकडे न जावे. तेव्हां दिवाणानी रा गोविंदपत यांस सागितलं की तुम्ही कूच करून मार्ग काढा. त्यावरून यांणी बावाकडे चोपदारासमागम सांगोन पाठविले की आम्ही करकंबेस जातो. त्यावरून राजश्री फतेसिंगवावा याचे चितात अले की आम्ही सर्व प्रकारे आश्रय राजश्री पंतप्रधान याचा केला. काय निमित की राज्य या प्रकारचे जाले. समर्थाच्या आश्रय असल्या कार्याचा आणि वलकुवलीस कामास येईल यैसे जाणोन श्वेष संपादून फौज समागमे आणिली. त्यास आम्ही अकलकोटास जातो यैसे म्हणताच आम्हास * * * (न च) कळले बरे आम्ही जातो न जातो पाहवे होते. गेलो * * * री तेथें पाठजन निरोप मागावा होता. बरे * * असू. चोपदारावरावर सांगोन पाठवावेसे काये हो * * * ण येऊन निरोप वेऊन जावे होतं. वस्त्रे पात्रे बहु * * * * * कल्पना चितात आणिली होती. त्यास चोपदारासमागमे सांगोन पाठविले म्हणोन आपले ठायी त्रिमनस्क जाले. हे कूच करून पुढे आले तेव्हा त्यांचे कारभारी यानी समजाऊन सांगून अकलकोटाकडील रोख दूर करून पंढरपुरास आणिलं तो येथून थोराटे वाढ्यातील पत्रे बावास गेली कीं, तुम्ही अकलकोटी छावणी करणे, येथे न येणे. सराईस आपला मनसुवा करून सुलुकगिरीस जाणे. ते समयी दिवाणाजीस शब्द लाविला की याचा विचार काय करावा? तेव्हा दिवाणानी मलोली म्हणोन पिलवाजवल पंढरपुराहून आलीकडे येक मजल बावाचे पाणेचे ठाण आहे तेथे राहाण्याचा विचार सांगितला. बाबा तेथें राहिले. दिवाण व जयसिंग सिंके रामजी नाईक

यांचे पुत्र भगवंत नाईक सातारियास आले. बाबा राहिले यासुले राजश्री स्वामी किंचित विरुद्ध भाशण करू लागले. काय निमित्य वाडियातील आझेने, यावे राहावे जावे यैसे येवढे मातवर सरदार चालो लागले हे अनुचित. त्या उपरी दिवाणास हे कलोन वाडियात मजकूर केला की बाबास मलोलीस राहून कार्यभाग काही नाही व त्याचे स्वरूपासह योग्य नाही. तुम्हीं समर्थ व सी * * * निरोप लौकर दिल्ल्यास कार्यास येईल. परंतु * * * * नाही त्यास जाणवावें हे उचित आहें * * * * योन बोलली. त्यास राहिल्यासारखे मातवर * * * * से सांगितल्यास राबांस पावविला * * * आपणाकडील व राजश्री स्वामीस विनंती करून हुजूरचे राजश्री यशवंतराऊ यैसे पाठजन बाबास आणावयाचे केले, त्या समयात येक दिवस रामाजी नाईक यांचे पुत्र दरबारास गेले होते. त्यास राजश्री देवराऊ यांणी येकीकडे काढून बोलले की राजश्री बाबा आपणास बहुत च्याहात आहेत. तुमचे वडिलाचा आपला श्वेतभाव आहे. त्यास तुम्हीं इतकेच करा की थोरले वाडियात सांगोन यशवंतराऊ यांस पाठवावयाचे केले आहें ते आपणास पाठवावयाचे करा. म्हणजे आपण जाऊन बाबास वेऊन येतो. बाबाचे पदरी बाबूजी नाईक यांस वांधतो. राजश्री स्वामीची मर्जी बाबावरी उतम प्रकारची होय ते करिता संपूर्ण कर्णटक विच्चानापली बावांचे हांती येईसे करितो. म्हणोन भाशण केले. हे उगेच राहिले. याणी वाडियात कांही सांगितले नाही. राजश्री सिवाजी हरि व यशवंतराऊ छ ११ जमादिलाखरी स्वार होऊन गेले. वंसंपा माहादेवी आहेत, त्यास तिकडूनच वेऊन जाणार. राजश्री बाबाहि येतील. त्यास येदा बाबूजी नाईक यांचा वैल जिरला आहें. काही बाकी नाही राहिली. मुख्ये-करून घटाई करितील इतके मात्र, वरकड काही नाही. आणि त्यास कळलेहि आहे की याउपरी आपण येकव्यास हे साध्य होत नाही. त्यास कदाचित राजश्री फतेसिंग बाबा यांस येक करून घ्यावयाचा विचार करू लागल्यास फतेसिंगबाबास त्यांस येक होऊ देतां तरी येत नाही. बाबाची वृत्ति आपले ठायी कायमच आहे. येदां स्वामीच्या आश्रयेकडून च्यार टकेही मिळालेच आहेत, त्यास पुढील कर्तव्य मनसुबा पुसिल्यास कोण्हे रीतीचा बोलावा? येदा तहनामा करून दिल्ल्यास अंतर काहीसे वाटणीत पडले आहे. त्यास रामाजीपंत यास आम्ही पुसिलें. त्याणी उत्तर केले कीं येथे येऊन तुमची भेटी जाल्यावरी त्याचे तुमचे विचरं होऊन येईल. त्यास हिसेबाप्रमाणे तेहि करून देतीलच आणि

आम्हीहि होऊच. परंतु पुढील उपयोग रचिला पाहिजे. स्वामीचे राहाणे त्या प्रांती जालेसे दिसते. यैशियास सालमजकूरचा मनसुबा याणी कैसा करावा? स्वामी कैसा परिणामास नेतात याचा विचार आम्हास कळला पाहिजे. काय निमित्य विचार ती * * * * रून उपस्थित केले पाहिजे. जवल * * * * वरचेवरी बोलावयास अथवा पुण्या * * * * लिहिण्यांत येते तेथें आइते समयी लेहून जाब * * * * पत्यांस दोन तीन महिने पाहिजेत. यास्तव अगोधर संज्ञापूर्वक लिहिले आहे. तरी सर्व ध्यानास आणून आज्ञा कर्तव्य ते करावी. येतद्विशयी श्रीमंत राजश्री भाऊ स्वामीस व राजश्री दादा यांस लिहिणे ते ल्याहवें. आमचे मते राजश्री फतेसिंगबाबाची सरदारी आपले लगामची जाऊ न द्यावी. बाबूजी नाईक यांची आणखी कोणहाची गाठ येंदाचे वर्ष न पडता नाईकच गेलेसे जाले तरी पुर्ताच परिणाम लागतो. लोक कोण्ही राजी नाहीत. गुदस्ताप्रोहि येंदा फौज जमा होता आमच्या तर्कानी दिसत नाही. पाहावें हे सर्व विचार स्वामी सर्वज्ञापुढे आम्हीं काय ल्याहवें? सर्वहि विविक्तपणे पाहून आज्ञा समर्पक सविस्तर लेहून पाठवावी, तदनरूप उत्पात करणे तो स्वामीचे प्रतये होऊन येईल. बाबूजी नाईक यांचे वकील थोरले वाडियात लाघावळ लावणार. नाईकाचा विचार स्वामीस अवगत नाहीसा नाही. कार्यापुरुंते जे म्हटले ते मान्य करितील. त्यास ते समर्थी भलते प्रकारे मनसुबा चालविला पाहिजे. त्यास याविशयी स्वामीची मर्जी जसी असेल तसी आज्ञा करावी. याचे उत्तर सत्वर सादर * * * विदित जाले पाहिजे. रा फतेसिंगबाबा * * * * याव्यांस यशवंत-राऊ, सिवाजी हरि रवाना होणार * * * * (व) तंमान वावास कळताच त्यांणी विचार केला की * * * * नाही जे यांणी यावे आणि आम्हास घेऊन जावें म्हणोन त्याणीं आशाढ शुध द्वितीया गुरुवारी कूच करून महसवडास आले. तेथून मजल दर मजल येत आहेत. हेहि गुरुवारीच येथून निघाले. त्याच्या याच्या भेटी खटावामाजी होतील सप्तमीस राजदर्शनास येतील. विदित जाले पाहिजे. बहुत काय लिहिणे? कृपा असो दिलही पाहिजे हे विनंती.

¶Letter of Trimbak Sadashiv Purandare from Satara to the Peshwa reporting the attitude of Fatesing Bhosle and the intrigues of Babuji Naik and their concerted efforts to secure the Karnatak for themselves. The writer asks for directions to proceed in the affair.

श्रीसुवराज

राजश्री बालाजी पंडित
प्रधान गोसांवी यांसी

६१ सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्री मुरारजी हिंदुराव घोरपडे वजारतमाब दंडवत विनंती. येथील कुशल जाणोन स्वकीये क्षेमातिशये लेखने चित प्रमुदित करीत आसिले पाहिजे विशेष. आपण स्मरणपूर्वक कृपा करून वार्तिकासमागमे पत्र पाठविले ते प्रविष्ट होऊन परम समाधान जाह्ले. सांप्रत आपणाकडील वर्तमान काये सविस्तरे लिहिणे म्हणून. तर राजश्री भाऊचा आमचा निरोप परस्परे होऊन आम्ही डंबलस आलो. राजश्री बाबूजी नाईक आम्हा उभयेतांच्या आंगावरून नदीपार होऊन गेले हे वर्तमान परस्परे आपणहि यैकिलेच आसेल. नाईकी किले मडकसिरे प्रांते जाऊन महदुपद्धाप आरंभिला, याकरिता त्याचा परामर्श करणे आवश्यक होऊन चिरंजीव राजश्री सुभानराव घोरपडे यास फौजेनिसी त्या प्रांते ठेविलेच होते. नवाब नासरजंग यांस लिहिणे ते लिहून चिरंजीवाची त्यांची मुलाजमत करविली. नवाबहि आम्हाठार्थी अत्यंत आस्त्वर धरितात. चिरंजिवास सकलविषयी साहित्य करून दिल्हे. चिरंजिवाने बहुतसी मेहनत करून नाईक यांस पूर्वपद्धतिप्रमाणेच बहुमानपूर्वक निरोप देऊन नदीपर्यंत बोलवीत आले. नाईकहि आपल्या संप्रदायप्रमाणेच आश्वादि पदार्थ देत देतच जिल्हा टाकून स्वस्त्रानास गेले हे वृत आपणहि परस्परे यैकिलेच असेल. नवाब नासरजंग याणी वरचेवरी पत्रे पाठविलीं जे परस्पर भेटी होऊन महकार्यभाग तुमच्या विचारे करावे यैसे लिहितच आले. तिकडील संदर्भ राखून समागमे चिरंजीव राजश्री सुभानरायास भारी फौजेनिसी ठेविले. कर्नोल कडपे आरकाटकर सुभेहि येऊन भेटले. मातवरीने पटणच्या मुळकांत गेले आहेत. परंतु पटणकराचा विचार नेणता नाही. निप्रहास प्रवर्तीले आहेत. हा साहेबसुभा यांस त्या संस्त्रानास नसियेत करावयाचे काये आगाध आहे? सांप्रत पटणास दोनी गावावरी जाऊन मोकाम केला आहे. अशा अमिरासी विरुद्धाचरण पुरी पडते असे नाही. सलाहि अचिरे चूर (?) केले. सांप्रत मागती नवाब नासरजंग याचीं पत्रे आलीं आहेत. चिरंजिवानीहि लिहिले आहे. पटणचा सलाह करून विदरूरच्या सरहदेने होऊन त्या संस्त्रानचा सला उरकोन वसवपटण प्रांते दिवाळी इतके येतात. तेथे आपली भेटी होऊन येकमते मनसबा कर्तव्य ते आपले मते करावे. जिल्याची बंदोबस्ती करून शेह संपादावा असे बहुत काही नवाबाचे चिती आहे. तोहि योग

ब्राद्बरसात ब्रडोन येईल यैसे चिरंजीवानी लिहिले आहे. आस्तु. तीर्थरूप राजश्री राव ममलकतमदारसाहेब याणी हकदार कर्जदार सर्वहि येलित्यारी आम्हावर सोपोन दिल्ही आहे. नदी अलीकडील जिल्यांत टांगे होऊन स्वामी-सेवकपणाची मर्यादा काहीं राहिली नाही. याकरितां करवारवासी माहाराजानी बंदोवस्तीबदल राजश्री राव ममलकतमदार यांस लिहिल्यावरून वडिलीं आम्हास आज्ञा केली जे राजदर्शन घेऊन स्वामिसेवा करणे. त्यास श्रीमत्सकल-सौभारथादिसंपन्न मातुश्री वार्द्दिसाहेबी तोरगलेस घेऊन बोलाऊ पाठवित्याकरिता आम्ही तोरगेलेस दर्शन घेटलें. यानी अतिशये केला जे करविरास घेऊन राजदर्शन घेऊन जाणे. त्यावरून तोरगलाहून सर्वहि मिळोन आम्ही जरारे पांच सातसे स्वारानिसीं करविरास आलो. राजदर्शन सन्मानपूर्वक जाले. या उपरी जो मनसवा होईल तो लिहिला जाईल. राजश्री नागो राम यानी व आपण लिहिले होते जे आपणाकडील मातवर विश्वासू कारकून पाठवणे. किंतोक मनसव्याचा विचार करणे आहे यैसे लिहिले. तर याहून विशेष काये आहे? आमच्या चितीहि तोच आशये होता. आलवता विश्वासू कारकून सत्वरीच पाठवितीं. उभयेपक्षीचा शेह परस्परे दिनप्रतिदिनी अभिवृद्धमान व्हावा हाच आमचा मनोर्धम आहे. तदनुसारच आपणहि लोभ करितां तर कृपेस पात्रच आहों. आमची स्थिति गति सर्वहि राजश्री भाऊनी निवेदन केलीच असेल. आम्ही आपल्यासिवाये किमपि नाही. किंतोकार्थ राजश्री केशवराऊ सांगता व लिहिता चितास येईल. उतर समर्पक पाठविले पाहिजे. आमी आपणासिवाय नाही. जेणकडून दौलतेचा बंदोवस्त होये आपणास यश येते करवे. इतक काय निमित्य लिहिणे ग्रहकुत्य येक याकरिता लिहिण जरूर. बहुत लिहिण तर गोंसावी सूझ असेत. कुपा लोभ असो दिला पाहिजे हे विनंती

राजते
केखना
वधि

¶Murarrao Ghorpade discusses the complicated situation in the Karnatak.

+ हा दौलतराव घोरपेंड गजेंद्रगडकर असावा, हा मुरारावाहून वडील.

श्री

राजश्री बालाजी पंडित प्रधान
गोसावी यांसी

६४ सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य श्रो फतेसिंग
भोंसले रामराम विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय लिहीत असिले
पाहिजे विशेष. राजश्री बाबूराव आपणापासून अलियावरी आम्ही तिकडे
यावयाचा सिधांत करून डेरेदाखल जाले हें वर्तमान पूर्वी, आपणाकडे लेहून
पाठविलेंचे आहे. तदोत्तर कूच करून पुढे यांवे तों राजश्रीचा मुकाम त्रिपुटीवरी
जाला याकरितां च्यार दिवस गुंता पडिला. तेव्हा राजश्री भाऊ यांकडे राजश्री
बाबूराव यांस पाठविलें होतें. त्यास त्यानी सांगितलें की, पुणियास जावयाचा
करार आंहे त्याप्रमाणे जावे यैसे सांगितलें. त्यांस राजश्रीच्या मरजीचाहि
प्रसंग पुसिला. तेव्हां त्यानी उत्तर दिलेहें कीं, आपणास हे गोष्ठी काही कलत
नाहीं. राजश्री प्रवानपंत यांचे पत्र येईल त्याप्रमाणे वर्तवे यैसे उत्तर दिलेहें.
त्यास आम्हास सर्वाविसीं आपला भरवसा आहे. आपण दुसरं जाणत नाहीं.
सविस्तर राजश्री बाबूराव व राजश्री त्रिंकपंत यां उभयेतांस लिहिलें आहे ते
आपणास निवेदन करितालि, त्याप्रमाणे मनास आणून आम्हांस जें लिहिणे तें
ल्याहावें. आपले उत्तर येईल तदनरूप विचार करू. कलंगे पाहिजे. रा
छ २३ सवाल. आम्हास तुमच्या वचनासिवाय दुसरे करणे नाही. काये ते
मनास आणून लिहावे त्याप्रमाणे वर्तणूक करू. बहुत काये लिहिणे लोभ
असो दिजे हे विनंती.

¶Fatesing Bhonsle expresses full confidence in the Peshwa and his readiness
to act upon the latter's advice.

श्री

श्रीमंत् राजश्री पंत
प्रधान स्वामीचे सेवसी

विनंती. सेवक शामराऊ यादव कृतानेक सा नमस्कार विज्ञापना यैसीजे. येथील
क्षेम ताा माघ वर्षे १२ मुा लस्कर नवाब मुजफरजंग येथास्थित जाणऊन कृपापत्री
सनाथ केले पाहिजे विशेष. पूर्वी चंदावरचे मुकामीहून कासीद जोडिया २ नवाब

मुजफरजंग याच्या सरकारच्या वाइदियाच्या पाठविल्या त्या आद्याप आल्या नाहीत त्याजबरोबर सविस्तर वृत्त लिहिले आहे त्याजवरून श्रुत जाले आसल. स्वामी-पासून येक जोड जासुदाची सवनुरीहून पत्रे लिहीली होती त्याचे उत्तर वेऊन आली. साताराहून छ ९ जिल्हेजी रवान केले ते जासूद छ ३ माहे सफरी चंदावरचे मुकाबी आले. पाउणे दोन महिनियानी येथे आले. त्याची घरे सावनूर प्रांती होती. आपले स्वदृच्छेने आले. हालीचे वर्तमान तर चंदावरकरानी तीस लक्ष रुा सध्या घावे. उरालियासी परगणे दिल्हे आहेत. तीस लाखपैकी पंधरा लाख आठा दिवसानी घावे. पंधरा लाखास वोळ मातवर देऊन यानी येथून कूच करावे. तेहि रुपये विसा दिवसानी घावे. यैसा करार जाला होता. त्यास पहिल्याच पंधरा लक्षास दोन महिने त्यानी लाविले. सात लाख रुपये वसूल नकद व रुपे, सोन व जब्दायेर यैसे मिळून भरणा केला. मग त्यानी हातां-पायावर घातले. कूच करून जाणे दिरंगाईवर घातले. मग बाकीचा पैका देऊ यैसे म्हणत. याचा सवब आनवरदीखान याचा जेस्ट पुत्र महमदआलीखान त्रिचनापलीस किलियासधे आहे तो चंदावरकरास लिहीत जायेकी, पैका न देणे. नवाब नासरजंग सिताबै येऊन पोहचतात. नासरजंगाकडे हि चंदावरकराची लिहीली जात आसत. त्याची पत्रेहि येत की, सिताब येतो. त्या आसरियाकरतां पैकियास दिरंग लाविला. यामुळे तमाम चंदावरचा मुळक खराव जाला. साळी या मुळकांत फार. तमाम साळी व घरे कोठे राहिली नाहीत. नवाब मुजफरजंग व हुसेन दोस्तखान यांसी विशाद आला. फिरून मोर्चे लाविले की, तीस लाख रुपये घेऊन, नाही तर किला वेऊन. फिरंगियानी तोफा व घरनाला मारूं लागले. किलीयाच्या चरिया तोफाखाले पाढू लागले. गावातहि गोळे घरनालाचे मारू लागले. चंदावरकराहि जुऱ्ऱ लागले. यैसे दाहावारा दिवस जुऱ्ऱले. मारगती फिरंगियाकडील मुजफरखान जमातदार व सैद करीम जमातदार नवाब मुजफरजंग याजकडील दरमियान चंदावरकरानी घातले. पहिले सात लक्ष हाली कापड व नकद मिळून चज लक्षाचा भरणा करावा. काही दिल्हे काही देतो यैसा करार-मदार जाला. पंधरा लक्षपैकीं च्यार लाख रुपये मुजफरखान दिला फिरंगी त्याचा निशा केला. कूच जालियावर घावे यैसा करार करून मोरचे उठविले. चंदावरचा मोठा मुऱ्डी हुसेनदोस्तखां त्याच्या मनात किला खामखा घ्यावा. चंदावरकरानी दिनचर्येवर घालून दगा केला. सिवंदीहि उभयेतावर चढली आणि त्रिचनापलीहि कायम राहिली. आपणास पैका दिल्हा आसता तर फुरसत होर्ती. तीं त्रिचनापली घेतों. आता हें स्थल तज्जी घ्यावे: नवाब मुजफरजंग यांचा

आग्रह तो कांहीं नवता. आम्ही बहुत प्रकारे सांगितले. त्यानी मान्ये केले. परंतु हुसेनदोस्तखानाची नजर बहकली आहे. त्याच्या चितास न ये. परंतु फौजने हाटले. नवाब नासरजंग खुद देवनहाली बालापूरचा गाव सिंग प्रांती आहे तेथे आहेत. पुढे फौजा रवाना केल्या. तमाम मन्हाटे व काही मोगली फौज बरोबर सरदार काजी दायेम व मोरोपंत दिलहे आहेत. पंधरा हजार फौज आहे. हे वर्तमान यैकून दार मदार करून कूच केले. काही चंदावरकरकानी दिलहे काही न दिलहे. यासी तो कूच करणे जरूर जाले कूच करून फुलचरीकडे जातात. फुलचरीच्या फिरंगियाने यासी लिहाले आहे की, चंदावरी न आटकणे. चंदावरचा पैका येईल. पुढे समजून घेऊन. तुम्ही कूच करून इकडे येणे. कांहीं तोफा मागून चंदावरचे मुकाबी पाठविल्या. च्यार मोठ्या, दाहा १० लाहान होत्या. आणीकहि सामान त्याने फा(र) केले आहे. त्याचा भरवसा यासी फार आहे. नवाब मुजफररजंगाचे ग्रहस्तपण पाहून तो यांचा रुणी पूर्वजन्मीचा जाला अहि तेथे जातात. छ १८ माहे सफरी गुरुवारी कूच जाले. पुढे फौज येते. त्यासी यासी पनास कोसाचा तफावत आहे. जाहिरा म्हणतात की, सला करायासी येतात. कुंफिया तो जैसे बनल तैसे करावे यैसा. विचार आहे. हेहि त्याचा इतवार करीत नाहीती. नवाब मुजफररजंग याचेथे आठ दिवस सिंबंदीने दंगा क(रून) घरणी पारणी फार जाली. काही तेवा राहिला नवता. परंतु याचे आदृत (अदृष्ट) चांगले. तमाम जमातदारास म्हणू लागले की, लडाईचे काम आता येऊन बनले आहे. हा हागामा केलियाने मुर्दई सेर होईल. तुमचा हक तो मजला देणे आहे. जर सबुरी आसली तर पैका आदवानीस आहे तो मार्ग-करतां येत नाही. उतावलीच आसिली तर जब्बाथेर मातुश्री व बेगमचे आहे. हाती, घोडे मालमालीयेत घेऊन जाणे. आपला तो निछये जो आहे तोच आहे. लडाईत जिणे मरणे जे होणे ते हो. याचे भलेपण पाहून मातवर जमातदार होते त्यानीच तमाम लोकास समाजाविले की, याचे नसीब बरेच आहेत. तर लडाई जालियावर हक घेऊन. थोर मनुशे आहे आणि उज्जूहि करवत नाही. याचे दौलत बहुत खादले आहे. यैसे समजावीस करून दंगा उठविला. लोकी म्हटले की, खायास मात्र देणे. बाद लडाई पैका देणे. तेव्हा करार केला की, फुलचरीस गोलियावर पैका खायास देऊन. फौजहि वरी आहे. पाहावे ईश्वर काये करील. जे होणे ते पंधरा दिवसात होईल. मुजफररजंग यासी पुत्र छ १२ सफरी सुक्रवारी दोन प्रहर दो घटकास दिवसा जाला. त्याचे मुबारैकवार्दीचे पत्र लिहिणे. वरकडहि समाधानाचे पत्र लिहीणे. श्रमित स्वामीचे

वर्तमान यासी कळले. श्रेमी जाले. म्हणौ लागले मोगलाईत वंदगाँनआली होते. मन्हाट रा(ज्या)त शादू राजे होते. यैसे माणूस पुढे होणार नाहीत. सर्व राज्ये स्वामीस सोपून गेले. हे वर्तमान वातमीचे हरकारे वेऊन आले. सेवकास म्हणू लागले की, आम्हास सर्व भरवसा प्रधान पंतांचा. तेच आता सर्व येवित्यारी आहेत. पुढे राजीं श्रीमंत राजश्री राजाराम बसविले हेहि वर्तमान यासी कळले. वरे श्री इच्छा प्रमाण. छत्रपतिसारखा राजा होणे नाही. राज्ये वरे नांदविले. अजातशत्रु होते. श्री इच्छेने त्यांचा आवतार समाप्त जाला. पुढे राज्याची फिकीर येऊन स्वामीस पडिली. लोकांच्या भाष्ये स्वामीस चिरकाल आयुशे हो. करनाटक प्रांत आपल्याकडे राजश्री बाबासोहवाचे नावे करून घेणे. स्वामीच्या नावावरून आमलहि वसल. मुलुकहि आवाद होईल. चंदावरचे स्वस्थान फार खराव जाहले. त्यासी आवाद होयासच दिवसगत लागल. राजश्री प्रतापसिंग राजे भोसले यासी येक पत्र लिहून पाठ्यणे की, तुमचे वर्तमान सविस्तर रामराऊ यानी लिहिले (त्याज वरून) कळू आले. मुलुकास कौल देणे, आवाद करणे. मोगलाईतून वंदोवस्त करून वेऊन समाधानाचे पत्र लिहिणे. हुसेन दोस्तखान यासीहि पत्र लिहिणे की, मुळूक खराव केला तो केला. जेथील पैका तुम्ही व्याल, तेथील आमचा यैवज आम्हासहि देणे. उरला मुळूक आमचा आम्ही समजून घेऊन. आरकाट व चंदावर, आदवानी येथील कागदपत्र आम्हाकडे पाठऊन देणे. फुलचर्चाच्या फिरिगियासी येक पत्र समाधानचे चितास येईल तर पाठवावे. श्वेत आसवा. आनवरदीखान याचा पुत्र महफुजखान याजकडे लडाईत सापडला होता, त्याने मीरमहमुदखान वक्षी याचे हांत राजकारण केले. त्रिचनापटीचा मुळूक आकरा लाख रायावर इजारा केला. दीड दोन लाख रुपयांच्या कवजाची यादी याच्या यासी आणून दिलव्या. याचा चाकर झाला. मुजफरजंग यानीहि त्याजवर कृपा केली. त्यासी त्रिचनापटीच्या मुलुकात गेला. समागमे पाचसे स्वार ९०० यानी दिल्हे होते. येक जमातदार २९० आडचसे स्वाराचा. आडचसे स्वार किरकोळ. त्याचा वंश महमदआलीखान याने सांगोन पाठविले की, किलियासी न येणे. परभार आमल मुलुकात करणे. येथे येऊ देणार नाही. तो मुलुकात फिरत होता. त्याने परभार नवाब नासरजंग याजकडे कागद पाठऊन सांगाते स्वार होतं हं फाझून परभार मुलाजमत जाली. जमातदार याचीहि जाली. तेथे चंपतराये दिवाण

आनंदरदीखानाचा आहे. लडाईतून पलून पालेकराचे मुलकात गेला होता. तो परभारे जाऊन भेटला आहे. महफुजखान भेटल्यावर पांचा सा रोजा दरवारात नासरजंग यानी मजकूर केला. येकाचे निमक खाल्यावर यैन [मुढील दोन ओळी कसरीने खाल्या आहेत. त्यामुळे पत्र पूर्ण कीं अपूर्ण हें समजण्यास मार्ग नाही.]

¶Shyamrao Yadav, Peshwa's news-writer, sends news from the camp of Muzaffarjang near Tanjore and Trichinopoli. He describes in detail the movements of Nasarjang, Muzaffarjang, and the sons of Anvaruddin and their intrigues with the French.

No. 60]

[27-2-1750 ?

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत
प्रधान स्वामीचे संवेसी

विनंती. सेवक शामराऊ यादव कृतानेक सांन नमस्कार विज्ञापना यैसीजे. येथील क्षम ता फालगुन सुद ३ मंगलवार मुा नजीक वैकटपेठ येथास्थित जाणजून कृपापत्री सनाथ केले पाहिजे विशेश. संवेसी पत्र लिहून तयार केले परंतु मार्ग न चाले. झाडी मोठी, पालेगर त्याच्या मुलकात कलह (रु १) म्हणजून चोर आहेत. मार्ग चालू देत ना; याजकरिता पत्र तसेच राहिले. पुढे वर्तमान आणीकच जाले. चंदाखानाचा कारभारी शेशाराऊ आरबा ब्राह्मण होता. तो चंदावरच्या मुलकात दोन हजार फौज वेऊन पैका वसूल करायासी गेला होता. लोकाच्या वराता करून दिल्या होत्या. गौरीमायूर व कनारगुढी दोन सुवे आहेत तेथे गेला होता. लस्कर चंदावरीहून कूच जाले. वर्तमान यैकून च्यारसे रावतानसी लस्करास सामील होण्यास येत होता. प्रा चितंबर करुपे-वालियाची जागीर आहे. फुलचरीच्या मार्गात आहे. चितंबर च्यार कोस राहिले. येका खेडियापासी राहिला होता. वरकड त्याचे फौजेचे लोक वराता वसूल करायाचे वहाणियाने तिकडेच राहिले. राजश्री जानोजी निबालकर व मुरारजी घोरपडे व सुलतानजी निबालकराचे पुत्र व रामचंद्र जाधवाकडील दोन हजार फौज यैस सात आठ हजार सडी फौज या लस्करच्या परामृशास येत होती. त्यास आकलिपत गाठी शेशारायासी पडली. त्याच्या डेरियावरच हे फौज गेली. ते थेडे हे फार, तेथे युध्ये मोठे जाले. पायेउतारा जमातदार जुँझले. शेशारावहि वरा माणसू होता. याजपासीं करोलाचे सामान फार गोल्याखालेच

जाया केले. दोन अडीच्ये पठाण ठार पडिले. से पनास माणून जखमी जाले. चालीस पनास राऊत मात्र पळाले. जानोजी निबालकर वगैरे यांचेहि दाहावीस माणू(स) ठार पडिले. चालीस पनास माणूस जखमी जाले. खुद जानोजी निबाल(कर) यासी तिराची जखम मानेस वेणुर्टी लागली आहे. मुरारजी घोरपडे यासी हातास गोली लागली आहे. त्या फौजित नव हाती, जमातदाराचे ७ व चंदाखानाचे दोन शेशारायावरोवर होते. त्यास दोन हाती जमातदारानी पोटं फाळून मारले. सात हाती तीन च्यारसे घोडे व वस्तमाव लुटून घेऊन गेले. त्याची स्वारी साधली. यास तीन च्यार दिवस जाले. नवाब मुजफरजंगाचा मुकाम चिंतांवरापासून चौ कोसावर जाला होता. फालगुण सुध १ रविवारी कूच जाले. तलापासून दोन कोस आले तों सळ्या फौजानी येऊन गाठी घातली. तों मुजफरजंग यांनी बंदोवस्त केला होता. दुमदारीस चंदाखान व फिरंगी व त्याच्या तोफा, मध्ये खुद आपण आपले हारोलीस सैदकीमखान वगैरे तीन हजार फौज. चंदाखानामधे व आपल्यामधे बुनगे उजवे वाजूस मीर महमुदखान बक्षी वगैरे तीन हजार फौज, प्यांदे दोन हजार त्यात फिरंगी व बाण व जाला, डांवे बाजूसहि मीरमुसाचा पुत्र व आणिक सरदार याच प्रकारे ठेविले होते. ते दिवसी ऊऱ्हा वरे जाले. प्रातकालापासून साईंकाल पावतो ऊऱ्हा होतच आले. मुवनगीर पावेतो आले. तेथे मुकाम जाला, परंतु त्यांचे तोंड कोठेहि लागले नाही. बारा घोडी त्याजकडील पाडाऊ आली. दोवे जीत धरले. दोनतीन मारले गेले. घोडीहि तीन च्यार मारली. साईंकाली तेहि दाणापाणी करायासी गेले. पाचा सा कोसावर काजी दायेम व मोरोपंत व कांही फौज व या फौजिचे बुनगे आहे. रविवारी प्रहररात्र बाकी राहतां पाच बाण लस्करात टाकले, परंतु कोणास लागले नाही. सोमवारी सुध २ मुजफरजंग यानी कूच केले. मागती फौजा मन्दाटियाच्या आल्या. भोवताले उमे राहिले. दुमदारीस ऊऱ्हा झाले. दोन च्यार माणसे फिरंगीयानी मारली. मग काहीं बाजूने आ * * * चितीस साईंकाल पावतों काहीं दाटी केली नाहीं. भोवताले उमे आसत. फिरंगीयाचा तोफाचा व बंदुखाचा मार मोठा, पुढे फिरंगी जात, ते मागे मागे सरत जात. पाच कोसाचे कूच झाले. नवाब नासरजंगासी याचे फौजिसी, विसा पंचवीसा कोसाचे आंतर आहे. फुलचरीपासी बारा कोस राहिली आहे, वर्तमान थेकतो. दोन हजार फिरंगी व दोन तोफा कोसावर टपा खात थेशा रवाना फिरंगियाने याचे कुमकेस पाठविल्या आहेत. आद्याप आले नाहीत. नवाब नासरजंगासी व यासी वाटेसच गाठी पडील की फुलचरीच्या मयेदानात पडील हे कलत नाहीं.

आतां कांहीं बहुतसी आवध राहिली नाही. जे होणे आठा दिवसात होईल. फौज पुढे आली आहे. याच्याने काही याची वाट बंद करवत नाहीं. यानी त्याला तोळून पाहिले, त्यानी याला तोळून पाहिले. जे होणे ते खुदाखुदासीच गाठ पडलियावर होईल. नवाब दलेलखान यासी नवाब नासरजंग यानी फार बंजिदी केली. भले माणूस पाठविले की तुम्ही येणे. त्यानी लिहिले की आपण येती, तोंवर तुम्ही सिरियाहून कूच न करणे. आपण सांगू ते तुम्ही ऐकावे. तुमची आमची मरजी मिलाली तर आपणच मुजफरजंगापावतों जाऊन तुमचा त्याचा सलूक करून देऊन पुढले वरसी त्याची तुमची भेटी करून. दलेलखानानी कूच करून भेटीस येत होते. पंधरा कोसाचा त्याचा याचा तफावत होता. नासरजंग यानी कूच करून मदगिरीस आले, तेव्हा दलेलखान तेथेच पाचसात मोकाम करून मावरे गेले. हे मासे ते भाचे त्यास मारायास चालले आहेत आपण न जावे. पारखा कोन्ही आसता तर लडाईस सामील होतो येसे म्हणजून वरावर तुंगभद्रा तीर तेथे गेले. पाच हजार फौज आहे म्हणतात, आणिक ठेवितात म्हणजून वर्तमान येकिले आहे. पुढे होईल ते खरे. बहुत काये लिहिणे हे विज्ञाति.

¶Shyamrao Yadav writes that fighting between Nasarjang and Muzaffar-jang has begun in earnest. Shesharao, the Brahmin Diwan of Chandasaheb, was surprised by a party of Nasarjang and put to death.

No. 61]

[15-9-1750

श्री

श्रीमंत राजश्री नानासाहेब व भाऊसाहेब
स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक सेवक रामचंद्र बावाजी कृतानेक साष्टांग दंडवत प्रणाम विज्ञापना. स्वामीचे कृपादृष्टीकून सेवकांचे वर्तमान तागाईत छ २४ शौवालपर्यंत यथास्थित असें. येथील साद्यंत वर्तमान मुदाम जोडीसमागमे सेवेसी लिहिले आहे त्यावरून विदित जाले असेल. अलीकडे येथील बंदोबस्तीकरितां राजश्री नारायणराव व विठ्ठल विश्राम यांजकडून स्वार प्यावे देविले आहेत, तीं पत्रे त्याजकडे रवाना केली आहेत. ते आलियावर सेवेसी वर्तमान लिहून पाठवितो. यांस यंदा येथें जबरदस्तीची

कमी पाहून रहादारी मार्ग बहुत करून परभारे जातात, तन्मुळे दांशील कमी व नवी रयत येणे अगर परगणायाखालील कांहीं खेडीपाडीं सुटणे हे गोष्ठ घडली नाहीं. आहे ते व वसवपटणाचीं पांच खेडीं हाताखालीं घाताचीं आहेत. तीं सामाळून सेवक स्वार्मीसेवेचरी खबरदार असें. राजश्री मुराररायांकडील फौज रायदुर्गप्रांतात मुलुकगिरी गव्या सोडवणे, खंडण्या घेणे तेणंप्रमाणे उद्योगतत्पर आहेत. मुजफरजंगाकडील पैगाम वरा दाट लागला आहे. श्रावणमार्सी मुगगाव चित्रदुर्गास येणार. प्रस्तुत स्वार्मीनीं येथील सरंजाम उत्तम प्रकारे करविला, फौज प्यावे देविले हे आवई उठेन वरकडांस वचक व येथील यांस भरणसा हात चालिला आहे. तदनुरूप येथील उस्तवारी होउन इवरत वाढे ते आज्ञा करणार स्वामी धणी मायवाप समर्थ आहेत. हरयाळाकडे राजश्री देवजी माहितं यांसी रवाना केले आहेत. इकडील गडवडीकरिता या दिवसांत जागा सोङ्न आज्ञेयिना सेवकास हुजूर येतां नये, या करितां राहिलो. राजश्री नारो मंदेश्वर कडनीस यांसी सेवेसी पाठविले आहेत. येथील सांचं प्रारंभापान्नून सर्वाहं सेवेसी निवेदन करितील. साहित्य सरंजामाची यादादास्त सेवेसी पाठविला आहे. सविस्तर पेजरीं व हळ्डीं राजश्री महिपतराव यांसी लिहाले आहे ते विनंती करितील तदनुरूप साहित्य सरंजाम दीजें. आज्ञा कर्तव्य ते करणार स्वामी धणी मायवाप समर्थ आहेत. आयुष्य शेष स्वामीचे आश्रयं क्रमून स्वामिकार्यं गतप्राण या प्रकारं सेवेचरी सादर असावे, हा हेतु सेवकाचा आहे. कृपा करून श्वायतेन सेवा देणार स्वामी समर्थ आहेत. सेवेसी क्षुत होय हे विज्ञापना.

¶Ramchandra Bawaji (Prabhu) to Nana Saheb and Bausaheb, explaining the situation of the various chiefs and the movements of Murarao Ghorpade. As Muzaffarjung is mentioned, the letter evidently belongs to a time before his death, which occurred in January 1751.

No. 62]

11-12-1750

पैवस्ती छ २७ मफर

श्रीरामोजयनि

राजश्रीयाविराजित राजमान्य राजश्री

नारोपंत नाना स्वामी गोसांवी यांसी

पोष्य रामचंद्र वावाजी कृतानेक साष्टांग दंडवत प्रणाम विनंती उपरा. भर्यांद कुशल तागाईत छ २२ मोहरमपर्यंत येथास्थित जाणोन स्वकर्मि कुशलरामगवळ कंलं पाहिजे. विशेष प्रस्तुत आपणाकडील पत्र येऊन वर्तमान कळां येत नाहीं तरी

ऐसे न करावें. इकडील वृत्त विदरुकरारांनी मिर्जानगडास वेढा घातला. लडाई जाली व दुर्गिकर लटके कलप रचून मनस्त्री वर्ततो वगैरे इत्यादि वर्तमान राजश्री राऊजीस लिहिले आहे त्यावरून कठोर येईल. मुख्य गोष्ट दुर्गकराचा गर्व हत केल्याविना आम्हांस चैन पडत नाही. सध्यां रिपू येथे हाच आहे. फौज श्रीमंतांनी आणविली म्हणोन वार्ता ऐकोन चित्त परमविन जाहाले, हे मिथ्य सत्य कळत नाही तरी साध्यां लिहिले पाहिजे. आम्हांकडील हिशेब सिध्दच आहे. लष्कर दूर, दुर्गकर ल्वाड, यामुळे येथील स्थळे सोडून येतां नये. आपले येणे समीप जाळे म्हणजे दर्शनास येतो. आम्ही सर्व प्रकारे पदरचे आहो. पूर्ववत्प्रमाणे साभिमान धरून आज्ञा कर्तव्य ते करीत जावी. वरकड किनेक अर्थ भेटीनंतर निवेदन करू. लष्कर कोठे आहे इकडे कधीं येणार हे सविस्तर ल्याहावे. वहुत काय लिहिणे कृपा असावी हे विनंती.

—॥Ramchandra Bawaji in his despatch to Naropant Nana describes the aggressive attitude of the Raja of Bednur.

No. 63]

[14-12-1750

श्री

श्रीमंत राजश्री भाऊ
साहेबाचे सेवेसी

विनंती सेवक राजो तमाजी कृतानेक सां नमस्कार विनंती. येथील कुशल ता छ २९ माहे मोहरम साहेबाचे कृपाकटाक्षकडून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित जाणौन साहेबी आपले स्वकुशललेखनाज्ञा निरोपिली पाहिजे विशेष. या प्रांताचे वर्तमान राजश्री मुराराव घोरपडे होनून प्रांत * * * दुर्गी आहेत. वरावरी फौज तिनी हजार स्वार आहे. त्याचा मनसुवा करवीर स्वामी

कडे कारकुनास व दोनी जोडे हरकारे यासमागमे पत्र पाठविले होते ते पत्र प्रविस्ट करून करवीर स्वामीचे तरफेन राजश्री सिवाजी त्रिमल म्हणोन कारकुनास घेऊन सवणुरास आले होते ते राजश्री सेवकाचे घरी दोनी तिनी दिवस राहिले होते. त्यानी सविस्तर वर्तमान सांगितले कीं स्वामी व वाईसाहेब उभयेता तजविजे-करून घोरपडे यास तोरगळे व दोनी लक्ष रूपये देऊन वीस हजार फौज ठेऊन कर्नाटक सर कराव याप्रकारे मनसुवे घाटून बंदोबस्त करावा म्हणोन घोरपडेस वळे व कारकुनावरावरी चितानरूप पत्र व सनदा पाठविल्या आहेत. घोरपडे चितीं आहे कीं सर्व प्रकारे येऊन खामीची भेटी घेऊन कर्नाटकांत दुसऱ्याच पाया. घालू देऊ नये, या मनसुवेत आहे. सिवाजी त्रिमल जाऊन भेटले. त्यासहि वळे देऊन सत्वरी स्वार होऊन तोरगालास येतो ते सौवती मातुश्री

बाईसहेबास घेऊन येणे म्हणौन निरोप देणार आहेत. तोहि सवणुरचे मार्ग सात आठ दिवसात येणार आहेत. अलियानं(तर) वर्तमान विचारून सेवेसी लेखन केले जाईल. सवणुरकराचे चितहि काही डौल करवीर स्वामी कडे आहे, परंतु डौल घडून आलियान त्याकडे सवणुरकर मनसुवा करतील. नवावासहि स्वस्त नाही. तिनी च्यार रोजात येकदा बाहेर येऊन दोनी घटिका वसत असतो. सिवंदीहि स्वाराचे सत्येतालीस लाख रुपये देणे जाले आहे. कर्नाटकाकडे खानजादेस पाठविले आहेत. त्यावरावरी सातसे स्वार गेले होते. त्यास खर्चास पावेनासे जाले, ते उठून येतात. म्हराठे? से सवासे आहेत ते राहिले आहेत. त्यास खर्चास दरमाहे अकरा हजार होन पाठवीत असताती. येलीकडे दोनी महिने जाले त्यास पाठवीत नाही. त्यानी खानजादे सांगून पाठविताती की खर्चास पाठविलियाने राहू नाहीतर उठून येऊ, याप्रकारे पत्र वरचेवर पाठवीत असताती. स्वार कंहेत नाहीसे जाले. सिवंदीकरिता काही सुचेत नाही. सर्व कारभार बकवी कीत असतो. दिवाणे ब्राह्मणाचे प्रबल नाही. साहेबास कर्नाटक जाले म्हणौन येथिल्या अधिकारानी तैकूण काही संतुष्ट काही असंतुष्ट आहेत. दोनी मजल फौज साहेबाची आलियाने रां सिवरायास रवानगी करतील; केलियान प्रसंग पाहून कार्य करणार. घोरपडेचे पत्र वरचेवर येत असताती. नवावाचे चितांत रुचले की जबरदस्ताचे पाया या प्रांती पडला म्हणौन आपले ठाई मनसवेत आहेत. कर्नाटकाकडे पाऊसे फार लागले आहे. अद्यापि पाऊसे राहिला नाही. चंद्रिचे किलेचे फिरंग्यानी रस्त पाठविले होते ते वर्तमान नासरजंगानी तैकून जानोजी निवालकर याजवरावरी दाहा हाजार फौज पाठून रस्त परतून त्याजकडील सरदारास पडाऊ घेऊन आले. चंद्रिचे किलेत जकिरा नाही. फिरंग्यानी सलाच पैगाम लाविला आहे. हे यैकत नाही, या प्रकारे वर्तमान लिहिली येत असताती. साहेबास कर्नाटक जाला म्हणौन यैकून सेतोषांत पावली. देवब्राह्मणाचे पुजास पुण्यपत्र जालेत. सर्वत्रास संतोष जाला आहे. कर्नाटकात सवस्थान त्रिचनापली व चंदावर या दोनी सवस्थानचे जीर्णउधार केला पाहिजे. वहू ब्राह्मण आहेत. सर्व पुण्यास पात्र जालेत. त्या प्रांतास सेवकास रवानगी करावयाचे ते आज्ञा निरोपली पाहिजे. सेवकाचे चितांत सेवा करून दयेस पात्र केले पाहिजे. विशेष कार्ये लिहिणे, कृपा असो दीजे हे विनंती.

¶Rajo Tamaji from Savanur to Bausaheb, giving news of Murarao Ghorpade's movements and of the plans of the Raja of Kolhapur for acquiring possession for himself of the Karnatak districts. The French, the writer says, have proceeded against Tanjore. The writer is delighted over the decision of the King of entrusting the Karnatak to the addressee.

श्री

सेवेसी केशवराव लक्ष्मण कुशलनेक सां नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल ताता छ ९ माहे सफर पावेतो मुा करवीर जाणून येथास्थित आसें विशेष. येथील कारभाराचा मजकूर तरी राजश्री हरि राम याचे पत्री तपसिलवार लिहिला त्यावरून विदित होईल. मातुश्री ताराबाई याचीकडील यांत्र सौ मातुश्री जिजाबाईचे माहेरचे सिंदे याचें मुखांतरे थोडकेस लागलें आहे, परंतु आमच्या राजकारणामुळे ते त्यास शास्त्र वाटत नाहीं. राजश्री मुरारजी घोरपडे याचें लस्कर सावनूर प्रांते आले. राजश्री नासरजंग याची व फिरंग्याची लडाई जाली ते समई हारोलीस पठाण सावनूरकर व कनोलकर व कडपेकर व आदवाणीकर ऐसें होते. दुमदारीस नासरजंग होते. फिरंगी मजकूर यानी दुमदारीस येऊन खाशासी युध्य केले ते दिवसी उभयेपक्षी काईम राहिले. दुसरे दिवसी नासरजंग यानी चितात आणिले की दक्षणप्रांतीचे सुमे हारोलीस आसता पिछ्याडीवर जुंज पडले. तस्मात हे फिरुत होते ऐसे जाणून पठाणवर हाला केली. त्याचे याचें युध्य जाले ते समई नासरजंग यास येक तीराची जखम व येक गोळी लागोन मृत्यु पावले. पठाणानी सिरकमल कापिले आणि त्याच्या पदारूढ हिदयेदमोदीखान यास केले. येणेप्रमाणे लिहिले सावनूरकर पठाणाचे राजश्री स्वामीस आले. ती वाराचा मजकूर. किल्याच्या सनदा घेऊन किल्यास पाठविल्या अहेत. स्वाधीन जाल्याचें वर्तमान मागाहून सेवेसी लिहितो. आम्हास निरोप यावयाचें मानस येथील ग्रहस्ताचें आहे. किले हास्तगत येकदोन जाले म्हणजे आणि स्वामीची आज्ञा आलियावर सेवेसी येतो. राजश्री स्वामीकडून कारभार थोडा वहुत निर्दर्शणास आला. आपणाकडून कराराप्रमाणे निभाव करणार स्वामी समर्थ. सेवेसी श्रृत होय हे विज्ञाप्ति.

¶Keshavrao Lakshman from the court of Kolhapur reports to Poona the news that Nasarjang has been killed by the Pathans who betrayed him during the battle with his rival, Muzaffarjang.

श्रीसुवराज

राजश्री सदासिवराव गोसांवी यांसी

६ सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य श्रो मुरारजी हिंदुराव घोरपडे वजारतमाव दंडवत उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल-

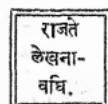
लेखन करीत असिले पाहिजे विशेष. आपण हरकारे जोडियांवरावरी पत्र पाठविलें तें प्रविष्ट होऊन व राजश्री केशवराव रघुनाथ यानी लिहिल्यावरून भावार्थ कलों आला. आपला मुकाम कोणे जागा आहे काये मनसुबा योजिला आहे, नवाब नासरजंग यांकडील काय मजकूर, पुलचरीवालेची गरमी कसी आहे हे कुल वर्तमान आपणाकडे येत असेल. सविस्तर लिहिले पाहिजे म्हणून लेख केला. तर आम्हीं सौंडूर हिरेहाल किले नजीक मुकाम केला होता. तेथून कूच करून फौजचा जथ भारी पाडोन दर कूच हणमसागर होनगुंद रायेचूर देवदुर्ग यानी चिरंजीव राजश्री दौलतराव व सुभानराव घोरपडे व राजश्री बलवंतराव सिंदे कितूरसहर्वतमान मुकाम करीत आहो. नवाब नासरजंग यांकडील फुलचरी-कडील अद्येत प्रथक पत्री लिहिले आहे त्यावरून कलेल. सांगोले आदिकरून ठाणीं सर्व खाली करून घेऊन राज्यभारास उपयुक्त बंदोबस्त करणे तों राजश्री स्वामीच्या मर्जीनस्तूप केला आणि राजश्री स्वामीजवळून कर्नाटक अहद कृष्णा तहद रामेस्वरपर्यंत देखील त्रिचनापली व श्रीरंगपटण दरोबस्त मुकासी राजश्री पंतप्रधान यांचे नावें करून घेतला. याचें कारण येक तों नाईकाकडे असल्यां आपणास उपयुक्त नाहीं. दुसरे थोरले नवाबापासून व नवाब नासरजंग हे कामें करून घ्यावयाविशीं वारंवार उतेजन देतात. तिसरें गतवर्षीपासोन उपरालियास बोलवितात. आम्हीं उपराला न करावा तरी कोणीं करावा? भारी फौजनसी जावें तर पचंवीस तीस लाख खर्चदाखल देतील. त्यावर फौजचा सेवट कसा लागतो? यास्तव हा प्रकार योजून त्या प्रांती यावयाचा उद्योग केला म्हणून दर्शविलें. तर राजश्री पंत प्रधान यांस पूर्वीपासोन राज्यभार दिलहाच आहे.

सांप्रत श्रीने सर्व राज्यभार दिलहा. याप्रसंगी कर्नाटक आदिकरून दुसरियास द्यावयाचे सामर्थ्य आसतां कर्नाटक मुकासा करून घेतला म्हणून लिहिले हेच अपूर्व आहे. कर्नाटक नाईकास अगर दुसरियास दिलहीया त्याचा विधनिषेध काय आहे? सारांश मागें आपली आमची भेटी जाली ते समर्थी कितेक मनसवियाच्या व

कर्तव्यतेच्या उमद्या उमद्या गोष्टी बोलीलें आहां त्याप्रमाणे पुढे सर्व प्रकारे ममतापुरसर कर्तव्यतेंत आणून श्रीहाचे दृढीवकरण विशेषात्करों बाबें हे दिवस ईश्वरे योजिले आहेत. राजश्री श्रीनिवासराव याचें मुखें नाईक पुत्रे नसावे हे कल्यावरून नाईकास चाकर ठेऊन निवेद दरोबस्त आपलेकडे करून घेतलें. काम करून घेतलें, कार्य करून देणे आपणाकडे म्हणून. तर मागें भेटी जाली

ते समयी आपणहि आम्हांसी बोलिले आहा. आम्हीहि बोलिलो आहो. त्याचे दृढीकरण होऊन तदन्वये निर्दर्शन घडवें याअर्थे राजश्री श्रीनिवासराव यांस आपणांसनिध ठेविलेच आहे. त्यानी आमचा मनोधर्म सांगितलाच असेल. आपण बोलिला त्याचे स्मरण आम्हांस आहेच. आपणासहि असेलच त्याप्री योग घडवाल हा चिताचा निशा आहे. नवाब नासरजंग याकडील मनसवियास व कर्नाटक प्रांतीच्या विचारा अचारास आपण माहीत आहे. हरयेक प्रसंग आपल्या विचारे करावा येतद्विषयीचा कितेक अर्थ राजश्री केशवराव रघुनाथ यांस सांगितला आहे. बोलितील व निश्चयात्मक राजश्री श्रीनिवासराव आल्यावर लेहून पाठऊ म्हणून लिहिले तर आपणच निश्चये लिहिला नाही तेव्हा आम्ही काये म्हणून ल्याहवें? हा कर्नाटक देश काटकी मुल्लक, येकास पदरी घेऊन येकावर प्रयोग करावा तेव्हां च्यार टके साधतात. त्यास दिवसहि बहुत पाहिजेत. मनसवे करावयाचे दिवस कोठे आहेत, कागदी पत्री कोणता कर्तव्यार्थ कलत नाही. याकरितां राजश्री केशवराव आपणासनिध आहेतच व राजश्री श्रीनिवासराव पुणेहून आले असतील अगर येतील व आपणाकडील मातवरास समागमे देऊन विर्गास निश्चयात्मक सांगोन आम्हाकडे पाठवावें म्हणजे सर्वहि कलेल. आपण आम्हांस बंधू म्हणविले आणि आमचा सर्व भार आपणावर. हे दौळत देवाब्राह्मणाची आहे, याची उभारणी करून आपणास यश ये ते गोष्ट केली पाहिजे. आम्ही आपणासिवाये नाही. राजश्री पंडित प्रधान गुजरातेच्या मनसवेस जाणार. नाईकास पोटापुरते देऊन बरोवर घेऊन जावयाचे केलं आहे म्हणून लिहिले. तर गुजरातचे मनसवेस जाणे युक्तच आहे. नाईकानी सर्व सोडोन संनिध असल्यावर आल्य लोकहि आहेत त्यांचे चालवणे विहितच आहे. वरकड अर्थ राजश्री केशवराव व राजश्री श्रीनिवासराव यांचं पत्री लिहिला आहे ते दाखवितील त्यावरून निवेदन होईल. याचे उत्तर समर्पक पाठवावे. बहुत लिहिणे तर सूझ असा. रा छ ७ सफर हे विनंती.

¶Murarrao Ghorpade's letter to Sadashivrao complimenting his cousin, the Peshwa, on his cleverness in securing the transfer of the whole of the Karnataka to him, as his sphere of action, from Babuji Naik and assuring him of his hearty support in his southern enterprise.

श्री

सेवेसी विज्ञापना. स्वामीकडे संभाजी माहाराज यानी जिला देऊन सनदा देखील दिल्हा. त्याचा वसूल देणे मणून आम्ही यास विचारिले. तरी यानी उतर दिल्हे की संभाजी राजे याजकडील वकील भगवंतराव तमाजी येथे आहे व त्यांची पत्रे येत आहेत की आपल्या वकिलास सालाबादप्रो वसूल देत जाणे मणून; तरी यैसियास संभाजी राजे यानी सनदा कोणत्या प्रकारे दिल्हा आहेत? वरचे-वर कुचोद्याची पत्रे पाठविताहेत की आम्ही कांही श्रीमंताकडे जिला दिल्हा नाही व सिवाजी त्रिमल मणून मुरारराव याजकडे कारकून पुढील बंदोवस्तीकारणे कुचोद्य करण्याविशी पाठविला आहे यैसा प्रकार आहे. तेणकरिता आम्हासहि बल पोहचत नाही. ज्या गोष्टीत फितवा जाहालियावरी अमल कसा चालतो? सांप्रत स्वामीकडे निश्चयेपूर्वक सनदा आलिया असल्या तरी अगत्य पाठविल्या पाहिजेत. सनदा पाहिल्याविना याचा गर्व परिहार होत नाही. संभाजी राजेकडून हुजरे वगैरे येताहेत. तेणकरिता वकिलास बल पोहचते. येक नवे ताकीदपत्र की श्रीमंताकडे सावणूर दिल्हे आहे. उज्जूर न करिता अमल देणे मणून व सनदा अगत्य पाठविल्या पाहिजेत. तेणकरून वाजिबी अमल वेऊ. तारावाई-कडून हुजरे वस्त्रे वेऊन आले होते त्याजबरावरी आपला वकील वस्त्रेसहवर्तमान सातारियास पाठवणार आहेत. सांप्रत वाई गडावरी आहे. त्याचे बल फार आहे यैसी लटकी कल्पना. बहुतकरून कालोचितावरी द्विष्ट दिली आहे हे विज्ञापना.

¶ Trimbakrao Girmaji informs the Peshwa of the unwillingness of the Nawab of Savanur to pay the tribute, which the Raja Sambhaji of Kolhapur had authorised the Peshwa to collect.

श्री

सेवेसी विज्ञापना. पूर्वी सन सबामधे स्वामीस नवाबानी साळ दरसाळ यैसी हजार रुपये ध्यावे यैसा करार करून तहनामा ठिठून दिल्हा. त्यास यांजकडे तीन लक्ष वीस हजार रुपये जाहाले. श्रीमंताची पत्रेही आणली होती. यावयास गति नाही म्हणून लवाडी करीत होते. सांप्रत स्वामीचे आगमन या प्रांती जाहालियाचे वर्तमान यैकून सिवरायाची व आमची रवानगी करावी. तेथे आलियावरी जो विचार होणे तो होईल मणून कालोचितावरी द्विष्टी देऊन बसले आहेत. फौज आलियाविना बाकीचा निकाल होत नाही. अगत्य फौज आली

पाहिजे. स्वामीनी सिवराव यास पत्र याप्रो पाठविले पाहिजे कीं त्रिबकराव याजवरावरी चौ साला वाकीचा यैवज पाठजन देणे म्हणून लिहिलेच आहे, त्यास काही रुपया सुटणार नाही म्हणून साफ लिहिले पाहिजे. तेणेकरून कार्ये होऊन येईल. सर्व काम व बंदोवस्ती तुमच्याच विचारे करूं म्हणून स्वामीचे पत्र येते. तेणेकरून यास गर्व प्राप होतो की आम्हास याप्रकारे लिहिताहेत. निष्ठुरपणेच यैवज लौकरच घेऊन येणे मणून लिहिले पाहिजे. येथे काही बल नाही. तिथे माणसे मिळून वोऱ्यास सेंपटी उठविताहेत त्येसे घोडबल आहे व अन्यायेही फार वर्तिलाच आहे. मुराराव याचे कुचीदांत ही आहेत. हेही काबूचीपणास चुकत नाहीत. फौज आलिया सर्व गोष्टी उतम आहेत. नवाबास कागद न लिहिता वातमीच्या जोऱ्या पाठविल्या तरी वातमी वरचेवरी लिहून पाठज. बहुत काये लिहिणे हे विज्ञापना.

¶ Trimbakrao Girmaji informs the Peshwa of the unwillingness of the Nawab of Savanur to make payment of the tribute and asks what steps are to be taken in the matter.

No. 68]

[February 1751

श्री

सेवेसी विज्ञापना. महिमाजी राम याचा पुत्र येशवंतराव याजकडे सोऱ्यांबा अठरा हजार रुपये होते. त्यास श्रीमंताचे पत्रेहि आणिले होते. त्यास पूर्वी स्वामी-कडील गोविंद बलाल मणून सेणवी येक जासूदजोडीसहवर्तमान बसला आहे. त्याला येऊन आठ महिने जाहाले, परंतु स्वामीकार्ये जाहाले नाही. आम्ही आलियावरी येशवंतराव यास निकट केली. नवाबास पत्रहि आणिले होते. बल बरेंच पोहचाविले. जीवणाहि येथे आणिला आहे. पैक्याची वाट निमे रुपये पावेतो सावकारी निषा करून देऊ मणताहेत. स्वामीचे अभयेपत्र नौ हजार रुपये सोडी दिली मणून आलियाने निषा नौवांची होते यैसा विचार आहे. येशवंतराव देखील व जीवणा सेवेसी येऊन सर्व माफ करून घेऊ येसे बोलताहेत. निमित्य गोविंद बलाल फितव्यात आहे. त्याजला येक आज्ञापत्र पाठविले पाहिजे की येशवंतरायाकडील गुंता त्रिबकराव वारील. तुम्ही देखत पत्र स्वार होऊन येणे मणून लिहिले पाहिजे. हरप्रकारे स्वामीकार्ये व्हावे परंतु सेणवी सेणवी येक. सेवकासहि एक पत्र पाठवावे की जासूदसहवर्तमान गोविंद बलालास पाठजन देणे. त्याप्रो पाठज. नौ हजारावरी भागवणे मणून आज्ञा आली तरी त्याजप्रो करूं, नाही

तरी सर्वास हुजूर पाठकन देणे मणून आज्ञा आलिया हुजूर पाठकन देऊ परंतु तेथे आलिया निकाल होता दिसत नाही. येथे घरदार बलखीदेखी आहे. कांहीं वाट होईल. जसी आज्ञा येईल त्याप्राप्त वर्तणूक करू वारं हे विज्ञापना.

¶ *Trimbakrao Girmaji to the Peshwa: gives news from Savanur.*

No. 69]

[December 1750

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य गजश्री

रामाजीबाबा गोसावी यासी

पोष्यांतर्गणीये विंवकराव गिरमाजी कृतानेक आसीर्वाद विनंती उपरी. येथील कुशाळ जाणून स्वकीये लेखन केले पाहिजे विशेष. पत्र पाठविले ते पाचोन बहुत संतोष पावले. लिहिले की जावसालाची चिंता कां करिता? बहुत शाहाणे आहा मणून शब्द ठेऊन आज्ञा केली. यैसियास आम्ही कांही स्वामीसेवेसी अंतर करीत नाही. स्वामिकार्पीं तप्पर असता तुम्ही आम्हावरी शब्द ठेविला अपूर्व आहे. श्रीमंताच्या पत्रावरून सर्व अर्थ नवाबास विदित केला. राजश्री सिवराजीस व आम्हास रवाना करणार आहेत. लौकरीच स्वार होऊन येतो. महिमाजीराम याजकडील पैक्याविर्शी विष्णु नार्दिक याजकडील गोविंद बलाल मणून पूर्वीच आला आहे. आम्हास पैका वसूल करून देत नाही. फितवा करितो. याजकरिता श्रांमताचे पत्र गोविंद बलालाचे नावे अगल्य पाठविले पाहिजे की तुम्ही देखतपत्र स्वार होऊन येणे. पैक्यांत खलखल करिता तो पैका विंवकराव यास वसूल करावयास सागितला आहे. ते वसूल करिताल, व येशवंतराव महिमाजीस पत्र की गोविंद बलालास निरोप देणे. शाळून पैका विंवकरायाचे स्वाधीन करणे मणून पत्र आलिया पैका वसूल होतो. नाही तरी फितवा होतो. काम बंद होते. सूजाप्रति विशेष काये लिहिणे हे विनंती.

¶ *Trimbakrao Girmaji to Ramaji Bava, asking for orders from the Peshwa in the case of recovery of dues from Yashwantrao, son of Mahimaji Ram.*

No. 70]

[1-11-1759

श्री

श्रीसकलगुणालंकरण परोपकारपरायेण राजमान्ये राजश्री कृष्णरावजी

स्वामीचे सेवेसी

विनंती. पोश्ये आपाजी जिवाजी कृतानेक साठांग नमस्कार विनंती. येथील कुशाल ता छ १० रबिलवल मुकाम फुलचरी जाणून स्वामीनी आपले स्वानंदलेखन आज्ञा केली पाहिजे विशाश. या प्रातीचे राजश्री गोपालराव व राजश्री मलारराव

याची स्वारी गेलियाउपर इंगरेज व फरासी याचा कजिया फारच बाढला. काही बल फरासी करीता काही इंगरेजाचे होते. फरासियाची जाहजे आली. इंगरेज माघरे सरोन गेले आहेत. सरकारची फौज या प्रांते नाही. फरासियाची कुमक करून संस्थाने घाट तोंडीची फरासियानी तीन लेन्ड्रून दिली ती हातास येती. त्रिपतसि आमल बसता. त्याजकडीलहि तह वारता. तेथून फौजेचा यावयाचे जाहाले तरी फरासियास हाताखाली घेऊन मुलकात चौर्थाई सरदेसमुखीचा अमल बसल. फरासियानी आजीपर्यंत फौजेची घाट पाइली. फौज न येते याजकरिता घेथून मुसा भुसी व नागोराव यास नवाब वसालतजंग याजकडे खाना केले व दलावरजंग पादरी यास राजश्री मुराराव घोरपडे याजकडे खाना केले. त्यास घोरपडेची फौज घाटमाथा आली. त्याचा वकील व पादरी येथे घेऊन पावले अद्यापवरहि त्यास आस्तिनास्ती म्हणत नाहीत. श्रीमंताकडील फौजेचा मार्ग लक्षित आहेत. आम्हास राजश्री गोपालराव यानी पाठविले त्याचा जावसाल व जिनस तुंगभद्रेस ते घेऊन पावले. तेथे घेऊन करार जाहाला त्या यादीच्या तालका व नजरेचा जिनस पावता करून त्यानी फरासी यास बहुमान दिल्हा तो घेऊन (रा)येचुरास आलो. तो मध्ये काही लोकोपवाद जे नागोराव व कृष्णराव निरोप घेऊन देशास जात होते त्यास अटकाविले. याजकरिता वर्तमान कल्दन घेऊन जावे म्हणून राहिलो. तो नवाब रजाखान तेथे आले. त्यानी घेऊन ललीसाहेब व गोरंदर याची भेटी करून जावसाल लाविला. त्यास राजश्री गोपालराव तेथे पावलेउपर श्रीमंताकडील जावसाल न आला याजकरिता राहविले असे. आम्ही स्वामीचे वोलीन स्थल रक्खून राहिलो असो. दया करून श्रीमंतास अर्ज करून पत्रे आमच्या नावे पाठविलिया यास विश्वास पडेल. कामकाज होईल. पुढे वोलीचा प्रसंग चालल. आम्ही आपलेच जाणून दया केली पाहिजे. कृपा निरंतर असो दिजे हे विनंती.

पी राजोवरसी कृतानेक सांग नमस्कार कृपालोभ आसू दीजे हे विनंती.

¶Appaji Jivaji to Krishnarao, giving news from Pondicherry about the fighting between the English and the French and a reverse suffered by the English arms. He also speaks of the men deputed by the French to Basalat-jang and Murarao to secure help from them.

No. 71]

[8-2-1751

श्री

श्रीमंत माहाराज राजश्री भाऊ स्वामीचे संवेसी

आज्ञाधारक त्रिंवकराव गिरमाजी कृतानेक सांग नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल माव वद्य ९ नवमी पावेतो स्वामीचे कृपाकटाक्षावलोकनेकडून सावणुरी

मुखरूप आसों विशेष. कासीद्जोडीसमागमे आज्ञापत्र सादर जाहाले तें सिरसा वंदून सनाथ जाहालो. तेथे आज्ञा की विनाफौज नवाब अबदुल मजीदखान चौसालायैवज निकाल करून देत नाहीत. बँजीद होऊन जा * * * पडेल तो विचार करणे व रो महिपाजीराम यांच्या पुत्राकडून सौभ्यावावत अठार हजार रुपयेपैकी निमे न घ्यावे, घेऊन कांही सिधि नाही मणून आज्ञा केली. तदनसार तो मजकूर मोघम ठेविला. चौ सालाचा यैवज यांस विचारिला त्यास हे हैगई करिताहेत. काळोचितावरी द्रिष्टि. विनाफौज द्रव्य प्राप्त नाही. जे समई स्वामीचे आगमन या प्रांती होते मणून भंडारकविठ्याहून वर्तमान आले ते वेळेस रो सिवराव यास व अम्हास कार्य सेवेसी रवाना करावे यैसा निश्चये केला होता. फौज पुण्याकडे जातांच रवानगीची गोष्टी राहिली. फौज कांही या प्रांतास येत नाही यैसे स्पष्ट समजले आहेत. फौज येऊन उपद्रव करील तरी सांप्रत मातुश्री ताराबाई साहेबासी अद्याप विरोध आहे. परस्परे सख्याहि होत नाही. तेव्हा फौजेचे अगमन कैचं यैसे समजले आहेत. पुढे सिवराव यास व अम्हास रवाना करावे यैसे बोलतात परंतु विश्वास येत नाही. अरकाटाहून यांची कासीद्जोडी आली ती खवर हिदायेत मोहिदिनखान फुलचेरीहून कूच करून अरकाटाबालिकडे लालांगेस उत्तरला आहे. चंदाखानास अरकाटचा सुबा दिल्हा परंतु तो अद्याप फुलचेरीस आहे. लेकास अरकाटास पाठविले. सांगाते फिरंगीहि आहेत. नासरजंगाचे बंधु मन्हाव्याच्या फौजेसहवर्तमान मुजफरजंगाचे हरोर्लीत चालताहेत व तिथे पठाण मिळून येके ठाई उत्तराहेत. येकाचा विश्वास येकास येत नाही. परस्परे चितशुद्धि नाही. तिथे पठाणास मिळून काही खर्चास दिल्हे मणून वर्तमान आले. हिदायेत मोहिदिन याचे विचारे यैस होत की पठाण (तिथे) व निबाळकर वगैरे यासहवर्तमान अरबंगाबादे जावे. इतकियांत श्रीमंतांची फौज तिकडेस गेली तेणकरिता सलावत मानिली. आदवानीस जाऊन पुढे मनसव्यानसार भागानगरास जाणार मणून वर्तमान आले व अबदुल मजीदखानजीस सिन्याचा सुबा व कोल्हार प्रांत देखील व केस्हर व बादामी व रटेहली व बेलगाव येथील किलेदारी दिली. सुव्याची सनदेची नकल व किलेदारीच्या सनदेच्या नकल्या येथे पोहचल्या. त्या भरवश्यावरी यानी छ ११ रविलौवली पेषऱ्याना बाहीर दिल्हा. छ २९ डेरे रविलौवली दाखल होणार. मग कूच करून सिन्याकडे जावे यैसा निश्चये जाहाला आहे. स्वार होऊन जातील ते समई सेवेसी लिहून पाठवितो. याजबराबरी दोनी हजार स्वार पावेतो जमाव

१ बँजीद—निकड लावणार; आग्रही.

२ भंडारकवडे.

३ पेशवाना—प्रवासात अगोदर पुढे पाठवाव्याने डेरे वगैरे सामान.

आहे. येथे अबदुल कादरखान मणून बखपी तो बहुत पेंथ आहे. त्याजला येक पारसी लाखोटा आगत्य पाठविला पाहिजे. त्रिबकराव ज्याप्रकारे सांगितील त्या प्रमाणे सरकारचे कामांत कोपीसै करून उभयेपक्षी श्वेह अधिक होये तो विचार करणे. सेवकास आद्याप येक पत्र येसे आले नाही की तुम्हास जाऊन बहुत दिवस जाहाले. पैक्याची वाट केली नाही, आपूर्व आहे मणून दवकावणीचे पत्र आलियाने कांही कामास बल पोहचल. ते पत्र यांस दाखविलिया चौ साला यैवजाचा मजकूर होऊन येईल. हे मणतात की श्रीमंत कांही तुम्हास लिहीत नाहीत. तुम्हीच उपद्रव करिता. मणून यास्तव दवकावणीचे पत्र यांस देखिल की चौ साला तीन लाख रुपया मार्ग करून त्रिबकरायास व सिवराव यास लौकरी रवाना करणे मणून लिहिले पाहिजे व शाहू पटीबाबा सोला हजार रुपये देणे मणून लिहिले पाहिजे. येथे फौज आलिया काम भारी आहे. नाही तरी सेवेसी ज्याप्रो विनंती लिहिली त्याप्रो समर्पक उतरे आलियां ते यांस दाखउन कार्य केलें जाईल. महिपाजी राम याजकडील सौंध्याबाबत यैवज येणे त्यास अठरा हजार रुपये सख्ती करून देणे मणून आज्ञा आलियां जबरदस्ती करून रुपये वसूल करू. येथे स्वामीकडून विष्णू नाईक यांचे मारफतीने गोविंद बालल मणून सेणवी पूर्वी महिपाजीराम याचे पुत्राकडे आला होता. त्याला येऊन वर्ष येक जाहाले. निकाल होत नाही. आम्हासहि रुपया वसूल करून देत नाही. फितवा करितो. यास्तव त्याजला पत्र सादर जाहाले पाहिजे की तुम्ही तो रुपया वसूल करीत नाही. त्रिबकराव रुपया वसूल करितील तुम्ही हुजर स्वार हांऊन येणे व येशवंतराव महिपाजी यांस पत्र की अठरा हजार रुपये त्रिबकरायाचे हवालीं करणे. बहुत दिवस जाहाले काही रुपया सुटणार नाही व त्याजप्रो सेवकासहि पत्र की अठरा हजार रुपये जबरदस्तीने वसूल करणे. कदाचित याची हिमायेत जो करील तो रुपयाचा जाव करील मणून लिंग पाहिजे. स्वामीनी दोनच्यार पत्रे सिवराव यास येण्याविशी लिहिली परंतु याचे येणे होत नाही. निमित्य कीं जे समई लस्कर येईल ते समई पाहून घेऊ. सध्या सरकारांत पैका नाही. पैका देणेहि लटके मणून नाना प्रकारे बोलत असतो. याजकरिता याजला येक पत्र कीं त्रिबकराव याजबराबरी पत्र पाठविले होते कीं सरकारचे कर्ज तीन हजार रुपये घेतले ते पाठऊन देणे मणून लिहिले होते. आद्याप वाट दिसत नाही. * * * ता देखत पत्र तीन हजार रुपये त्रिबकराव याचे स्वाधीन करणे व आम्हासहि पत्र की तीन

हजार रुपये सिवराव याजकडील वसूल करणे मणून लिहिलिया दबऊन सरकारच्या कामात मन घालून निकाल करून देतो. आम्हासहि दबकावयास जागा होते. या लोकास यैसे लिहिलियावेगले हे समजत नाहीत. बहुत कांबूची. आम्ही कांही स्वामीसेवेसी अंतर नाही करीत व कामामधे फितवाहि फार. याजकरिता चाकर लोकावरी शब्द येतो. क्षमा केली पाहिजे. बहुत काये लिहिणे हे विज्ञापना.

¶ Trimbaik Girmaji informs Bhausaheb how the Nawab of Savanur is evading payments of arrears. He incidentally refers to the movements of Muzaafferjung and Chandasaheb.

No. 72]

[8-2-1751

श्री

श्रीमंत माहाराज राजश्री पंत प्रधान
स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक त्रिवकराव गिरमाजी कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशलं माघ वद्य ९ नवमीपावेतो स्वामीचे कृपाकटाक्षावलोकनेकाहून सवतुरी सुखरूप आसो विशेष. कासीदजोडीसमागमे आज्ञापत्र सदर जाहले ते सिरसा बंदून सनाथ जाहले. तेथे आज्ञा कीं चौसाला यैवज काही फौजेविना येत नाहीं. परंतु बजीद होऊन कांहीं निकाल पडेल तो विचार करणे मणून व रो महिपांजीराम याजकडील सोंध्यावाचा सोला हजार रुपये पैकी निमे न घ्यावे. निमे वेऊन सिधि नाही मणून आज्ञा केली त्याप्रो तो मजकूर मोघम ठेविला; व अबदुल मजीदखान याजकडील यैवजास विचारिले तरी हैरगईची गोष्टी सांगताहेत. विनाफौज द्रव्य प्राप्त नाही. फौज या प्रांतास येत नाही हे स्पष्ट समजले आहेत. येथे खबर आहे कीं आद्यापि मातुश्री ताराबाई साहेबामध्ये व स्वामीमधे सह्य जाहले नाही; व फौजिज अवरंगाबादेकडे गेली. तेणेकरिता हे काबूपण करिताहेत. श्रीमंत राजश्री भाऊ स्वामी इकडे येणार यैसी आवाई होती. तेसमई सिवराव यास व आम्हास सेवेसी पाठवणार होते. फौज तिकडेस स्वार होऊन जाताच ते गोष्टी राहिली. अरकाटीहून याची कासीदजोडी आली. ती खबर सांगत होते कीं हिदायेत मोहिदीनखान फुलचेरीहून कूच करून अरकाट अलीकडे लालापेटेस उतरला आहे. चंदाखानास अरकटाचा मुबा दिल्हा, परंतु तो आद्यापि फुलचेरीस आहे. त्याला याचा विश्वास येत नाही. आपल्या पुत्रास

१ कांबूची = लबाड, कपटी.

पाठविले आहे. सांगाते फिरंगीहि आहेत. नासरजंगाचे भाऊ मन्हाव्यांचे फौजेसहवर्तमान मुजफरजंगाचे हरोलींत चालताहेत. तिव्हे पठाण निराले उतराहेत. परम्परे कांही चित्तशुद्धि नाही. येकाचा विश्वास येकास येत नाही. हे अवधे वारु चढोन येतील ते समई चंद्रखान अरकाठास येणार. तोंपावेतो येत नाही. अवदूल मजीदखानजीस सिन्याचा सुवा दिल्हा व कोलहारदेखील स्वाधीन केले व बदामी व रंगेहली व केखर येथील किलेदारीही दिली व सुव्याच्या सनदा व किलेदारीचे सनदेच्या नकला येथे येऊन पोहचल्या. त्या भरवश्यावरी यानी छ ११ रविलोवली पेपखाना वाहीर दिल्हा. छ २७ रविलोवली डेरेदाखल होणार. मग कूच करून सुव्याच्या बंदोवस्तीस जाणार आहे येसी आवाई आहे. तिघा पठाणास खचार्साहि दिल्हे मणून आवाई आहे व हिदायेत मोहिदीनखान यानी तजवीज येसी केली कीं पठाण व मन्हाटे व आणखी फौज मिळून अवरंगावादेस यावे. इतकियांत स्वामीची फौज त्या प्रांतास गेली. तेणकरिता सलावत खाऊन अद्वानीस जावे. तेथून मनसव्यानसार भागानगरास जावे, यैसा निश्चये केला आहे, मणून येथे खबर आली. येथे दिवाण आदिकरून महिपाजीराम याच्या पुत्राकडे कांही यैवज नाही. निमे यैवजाचा निकाल कैलिया उतम गोष्टी आहे. श्रीमंतास विनंती लिहिणे मणून आम्हास बलाऊन संगितले. कदाचित आज्ञा होईल, तरी नौ हजार रुपयाची वाट करून घेऊन निमे रुपये माफ केले मणून त्याजला पत्र पाठविले पाहिजे. व त्याच्या प्रमाणे आम्हासहि पत्र की त्याजपासून निमे यैवज घेणे मणून लिहिले पाहिजे व आम्हास पत्र की सिवराव याजकडे तीन हजार रुपये आहेत. त्यास बहुत दिवस जाहले ते अगत्य वसूल करणे मणून लिहिले पाहिजे. तेणकडून रुपये वसूल होतील. सिवरायासहि पत्र की फार दिवस जाहले अद्यापि रुपये पाठविले नाहीत. अपूर्व आहे. देखत पत्र त्रिवकरायाचे स्वाधीन रुपये करणे. चौसालाचा यैवज बाकी राहिला आहे. यैवजाचा निकाल करून त्रिवकराव व तुम्ही मिळून लौकरी येणे मणून अगत्य लिहिले पाहिजे. हे विज्ञापना.

¶ Trimbaikrao Girmaji informs the Peshwa of the movements of Muzafar-jang and of Chandasaheb and the various Nawabs.

सुखरूप असों विशेष. आम्हास आज्ञापत्र सादर जाहाले पाहिजे की तुम्हास जाऊन बहुत दिवस जाहाले अद्याप अबदुल मजीदखान चौसालाचा यैवज निकाल करून देत नाहीत अपूर्व आहे. काये समजलेत आहे कीं न कलेत * * *

दिल्हावर काही पैका सुटत नाही येसे सम * * *

मोकदमा फारखे केला असता तरी उतम गोष्टी होतील त * * फौजेची तिकडे स्वारी होईल तेच समई वावे येसे असेल तरी फौजेमुळे मुलकाची खराबी होईल. व्यानी जमानसाजीवरी दिष्टि दिल्ही आहे. वरे तुम्ही रदबदली करून निकाल करून घेणे व सिवरायास पत्र लिहिले पाहिजे कीं तुम्ही काही सरकारचे कामात मन वाळून येवज पाठवीत नाहीत. नवाबास समजावीत नाही, अपूर्व आहे व तुम्हाकडे तीन हजार रुपये सरकारचे कर्ज आहेत ते अद्याप पाठविले नाहीत व तुमचे येजमानाची गोष्टी व तुमची गोष्टी देखील कालोचितावरी दिसते. हाली त्रिवकरायाचे स्वाधीन कर्जाचे रुपये स्वाधीन करणे जाणून आम्हास पत्र कीं सिवराव याजपासून कर्जाचे रुपये वसूल करून जिनस रुपयाचे व सोन्याचे करून पाठकून घेणे म्हणून लिहिलिया हा प्रहस्त दबाऊन सरकारचे कामकाज करून देतो. नाहीतरी मगरुने बहुत कामास हरकत करितो व नवाबासहि पत्र की लौकीरी येवजसुधा त्रिवकराव यास व सिवराव यास रवाना करणे. पैका काही सुटणार नाही म्हणून लिहिलिया कामास बल पोहोचते. आम्हास रदबदली करावयास जागा होते. कदाचित आम्ही बोलिलो तरी श्रीमंत काही तुम्हास लिहीत नाही व तुम्हीच उपद्रव करिता मणून बोलताहेत यास्तव याप्रकारे लिहिले पाहिजे. इतक्या गोष्टी ल्याहावयास कारण हेच की फौजेच बल नाही. स्वामिकार्य तो जाहाले पाहिजे. आमच्या पत्रांत येसे लिहिले न पाहिजे कीं तुम्ही याप्रकारे त्याहावे माणून विनंती केली त्याजप्रो लिहिले आहे म्हणून न ल्याहावे. तेथून कल्पना करून लिंहिल्याप्रो यांस भासले पाहिजे. राजश्री महिमाजी राम याच्या पुत्राकडे सोंध्यावावत अठरा हजार रुपये आहेत. अद्यापि देत नाही. बेमुलाहिजा जबरदस्तीने वसूल करणे, अनमान न करणे, व त्याजप्रो येशवंतराव मयार्जीस पत्र की देखत पत्र अठरा हजार रुपये त्रिवकराव याचे स्वाधीन करणे इतकी * * * * * होणार नाही मणून स्पष्ट लिहिलिया वसूल * * * * * देतो. नासरजंगास मारण्यामुळे याचे दृष्टीस कोणी नाही. पूर्वी बाबूजी नाइकाचे रुपये बुडविले त्यास कोणी काये केले त्याप्रो हेहि करू. मातुश्रीबाईसाहेबासी व स्वामीसीं विरोध आहे, फौज काही येत नाही, मणून समजले आहेत. छ २७ रविलोवली कूच करून सिन्याकडे जाणार व बढिरंगे खुषामतीच्या गोष्टी सिवराव नवाब देखील लिहीत असतील.

परंतु सरकारचे काम काही करीत नाहीत व करून देत नाहीत. वातमी मात्र राखताहेत. कावूपण्यास चुकत नाही. याजकडे दीडहजार तँटे आहेत. कांही फौजेचे वर्ल नाही. चालीस लाख रुपये तलब झाली आहे. गर्व तरी पृथ्वीमध्ये आपल्यावरीवरी कोणी नाही माणून समजले आहेत. याचे समर्पक उत्तर आलिया वर्ल पोहचते. बहुत काये लिहिणे हे विज्ञापना.

¶ *Trimbakrao Girmaji informs the Peshwa how Abdul Majidkhan, the Nawab of Savanur, was trying to evade the payment of tribute and what measures should be adopted to exact the payment.*

No. 74]

[2-3-1751

श्री

श्रीमंत राजश्री

पंतप्रधान

स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक त्रिवकराव गिरमाजी कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल छ १४ रविळाकर पवेतो स्वामीचे कृपाकटाश्यावलोकनानेकद्वान सवनुरी सुखरूप आसो विशेष. आवदूल मजीदखानजीचे कासीद्जोडी समागमे आज्ञापत्र सादर जाहाले तें सिरसा वंदून सनाथ जाहालो. तेथें आज्ञा कीं हिदायेत मोहिदी-नवान यानी कसा वंदेवस्त केला व पठाण काये तजवीज करिताहेत. अवरंगगावाद प्रांतीक * * येणार मणून लिहिणे मणून आज्ञा केली त्यास येथे छ २९ * * * वली आवदूल मजिदखानजी यांची कासीद जोडी तहकीक खवर घेऊन आली. तो मजकूर हिदायेत मोहिदीनवान व पठाण व मन्हाटे सरे वाट चढून कडाव्याच्या मुलकांत आले. सांगाते फिरंगीहि होते. पठाण चंडोलीस राहिले होते. तेथें फिरंगियानी रथ चालविला. तो एका पठाणाच्या राहुटी-वरून गेला. राहुटीस धका पोहचून पठाण वाहीर निवाला. त्या फिरंगियास मारिले ते समई सरे फिरंगी एक होऊन हिदायेत मोहिदीनवानास सांगून पाठविले कीं, आम्ही तयार होऊन पठाणावरी जातो. आमचे अगल्य आसेल तरी साहित्य करा. नाहीं तरी आम्ही काही बांचत नाही. मणून सांगून पाठवून सिध जाहाले. हें वर्तमान तिघा पठाणास जासुदानी सांगितले की फिरंगी तयार जाहाला आहे. यैसे यैकताच त्रिवर्ग सिध होऊन फिरंगियावरी चाळून घेतले. लडाई मातवर जाहाली. ते समई बहुतेके फिरंगी मारिले गेले, व पठाणाकडीलहि

लोक मारिले गेले. इतकियात मुजफरजंग तयार होऊन फिरंगियाची हिमायेत करावी म्हणून तयार होऊन आला. तेच समई कनोलकर यानी व सवनूरकरानी बहुत कस्त करून हत्तीस हती मिडवून हिदायेत मोहिदीनखान याचा गला कापिला. बहादरखान कर्नोलकर यानें मारिले व कनोलकरास जंबुन्याची गोली कपालास लागून ठार जाहाला, व अबदुल मजीदखान याच्या पुत्रास जोडगोली लागली. ठार जाहाला. व अबदुल नवीखान कडपेकरास पायांस गोली लागली वांचला. सिघवट मणून किला आहे तेथे पळून गेला. व तिघा पठाणाचे लस्करातून येक सिपाई लडाईतून वांचून वाहीर निघाला नाही. सरे मारिले गेले. व कर्नोलकर व सवनूरकर यांचा नाश होवयास कारण कडपेकर, अगर कडपेकर पळून न जाता तरी यांचा बंदोवत जाहाला होता. तो पलताच त्यामागे मन्हाटे लागले. तो निघोन गेला व सवनूरकर व कनोलकर दोनसे स्वारानिसी राहिले. ते समई मारिले गेले. सवणूरकर मूळ होऊन बहूत * * केली. याप्रमाणे येथे वर्तमान आले. त्यांच्या लस्करातून हिस * * वर्तमान आले असेल ते निश्चये सांप्रत नासरजंगाचे भाऊ मसनितिसीन जाहाले असतील. अबदुलमजीदखान बोलिले की कडपेकरासाखा आपला पुत्र पळून गेला नाही. कामास लडाईत आला हेच थोर गोष्टी जाहाली मणून बहुत धैर्याच्या गोष्टी बोलिले. सारांश स्वामीच्या श्रेहापेक्ष्या दुसरा विचार मानीत नाहीत. थोड्याच दिवसांत सेवेसी राजश्री सिवराव यांस व आम्हास पाववणार आहेत. लौकरीच स्वार होऊन येऊ. बहुत काये लिहिणे हे विज्ञापना.

¶Trimbakrao Girmaji gives the Peshwa graphic details of the murder of Muzaferjang by the Nawabs of Karnool and Savanur near Kadappa.

No. 75]

[3-3-1751

श्री

श्रीमंत राजश्री	भाऊ
स्वामीचे सेवेसी	

आज्ञाधारक त्रिवकराव गिरमाजी कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल फालगूण वद्य द्वितीयापावेतो स्वामीचे कृपाकटाक्षावलोकने सवनूर सुखरूप आसो विशेष. हिदायेत मोहिदीनखान घाटावर आले. फिरंगियासी व पठाणासी युध्य जाहाले. फिरंगीयांचा पक्ष धरून मुजफरजंग पठाणावरी चालून आला. युध्य मातवर जाहाले. सवनूरकर व कर्नोलकर यानी हिदायेत मोहिदीन

खान यास जिवे मारिले. उपरातिक करनोलकर व सवनूरकर मारिले गेले. कडपेकर यास गोली लागली. तो आपल्या ठिकाणास गेला. आद्यापि नासर-जंगाचे भाऊ कडप्याजवळ राहिले अहेत. आद्यापि भागानगराकडे जावयाची तजवीज नाही मणून येथे वर्तमान आले व आणखी स्वामीकडे त्याच्या लस्करचे वर्तमान आले आसेल. सांप्रत सेवेसी सिवरावजीस व आम्हास सत्वर रवाना करणार आहेत. जेथे आज्ञा होईल त्या स्थलास सिवराव व आम्ही येऊ. बाकी वर्तमान आपूर्व होईल, ते सेवेसी लिहून पाठवितो. बहुत कायें लिहिणे हे विज्ञापना.

¶ Trimbaikrao Girmaji reports to Bhausaheb news of Muzaffarjang's death.

No. 76]

[6-3-1751 ?

श्री

श्रीमंत राजश्री	भाऊं
स्वामीचे सेवेसी	

आज्ञाधारक श्रिवकराव गिरमाजी कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल फालगूण वद्य ९ पंचमी पावेतो मो सावनूर जाणून स्वानंदाम्बुद्य लेखनाज्ञा केली पाहिजे विशेष. आबदूल मजीदखान यांची कासीद जोडी हिदायेत मोहिंदीनखान याच्या लस्करातून आली. ते खबर सांगत होती कीं, हिदायेत मोहिंदीनखान व अबदूलमजीदखान यांचा पुत्र व करनोलकर व कडपेकर व फिरंगी आदिकरून परस्परे कलह प्राप्त होऊन जिवे मारिले गेले, मणून वर्तमान सांगितले. निश्चये वर्तमान आहे. सांप्रत सिवराव यास व आम्हास सेवेसी लौकरीच रवाना करणार आहेत. सत्वराच स्वार होऊन येतो. येथे आज्ञा होईल तेथे सिवरायास घेऊन येऊ. द्रव्यविर्षद्धि रद्दवदली लागली आहे. स्वामिकार्यविशी काही अंतर नाही. हे काबूची याजकरिता च्यार रोज विलंब आहे. मागाहून सेवेसी वर्तमान लिहून पाठवितो. बहुत कायें लिहिणे हे विज्ञापना.

¶ Trimbaikrao Girmaji to Bhausaheb : reporting the battle between Muzaffarjang and the Pathan Nawabs.

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री बाबांसाहेबाचे सेवेसी

विज्ञापना यैसीजे. नवाब वसालतजंग येतात हे वर्तमान तेथें कंस आहे, व मुरारराव यांजकडील काय वर्तमान, घाटाखाले फौज आहे त्यांचे वर्तमान, मुरारराव यांचा स्नेह विरुद्धभाव कसकसा आहे, हे सविस्तर मनास आणून लिहिणे म्हणून आज्ञा सादर जाली. त्यास सलावतजंगाकडीलहि पंत्रे आलीं. कनोलासमीप आले. तेहि येणार. त्यांजकडील पंत्रे यांजला आलीं आहेत. स्नेहभाव दाखलन लिहिले आहे. बाकीचा निर्वाह करणे म्हणून लिला आहे. त्यांहीं विचारांत पडले आहेत व आम्हाकडील फौजेचाहि शह समीप आला. आम्हीहि येऊन बसिलों. मोगलाकडील कोणी मातवर अद्याप आला नाही तों आगोधर आम्हीं पावलों. आमचा आधीं निर्वाह करावासा जाला आहे या फिकी-रीत आहेत. तिसरे मुरारराव यांची बाकी संस्थानांत आहे. त्याजकडील वकील आपाजी नाईक म्हणून आले आहेत ते जवाबसाळ करितात कीं आम्हास सलावत-जंगाकडे जाणे जरूर आहे तर तुम्ही आमचा पैका देणे. पुढे यैसा विचार करवितों कीं श्रीमंताकडील फौज इकडे येऊ नये. कांहीं कर्नाटकचे मेकरर करून बाबूजी नाइकाप्रमाणे ठिकाणी प्रविष्ट करावयाचा विचार करितों म्हणून लिहितो, वकीलहि बोलतात. परंतु त्याचा इतवार यांस येत नाहीं. हे गोष्ट होणार नाहीं यैसेहि समजले आहेत. नंदराज सर्वाधिकारी श्रीरंगी आहेत त्यानी घाटावर येऊ नये हाच संकल्प केला आहे. फिरंगीयानीं आठरा महिनियावर घातले. दीर्घसूत्रावर घालून तूर्त तिकडे कंजिया मकूफ केला आहे. दोनसे फिरंगी याजपासी फुलचेरीकर आहेत. तसेच इंगरेज त्रिचनापलीस आहेत. महमद अलीखानाने किल्याची बेहबुदी अशा प्रसंगांत येथास्थित करून घेतली. चंदाव-रकर वगैरे आपलाले स्थळीं स्वरूप आहेत. येकून पेंच मातवर यांजवर आहे. सारांश कोणहाच्यानेहि या प्रसर्गी बिघाड स्वामीच्या फौजेसी करवतो यैसा अर्थ दिसत नाहीं. इतकेच कीं गतवर्षास कांहीं अधिक उणे पाठ पोट दाखलन करितील तितकेच. परंतु केवल विरुद्ध करणा(र) नाहीं. सुचला अर्थ येथील भावगम्भी कलों आला तों सेवेसी लिहिला आहे. आणखी वरचेवर सेवेत लिहून पाठवीन. श्रृत होये हे विज्ञापना.

¶This is a news-letter giving information from various quarters in the Karnatak—from Salabatjang, Murarao, the French, the English and Nandraj of Seringapatam, and finally assuring the Peshwa that there would be no opposition to his armies from any of them.

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक त्रिंबकराव गिरमाजी कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल चैत्र वद्य ५ पंचमी पावेतो स्वामीचे कृपाकटाक्षावलोकनाने सावनुरी सुखरूप आसो विशेष. सरकारचे कासीदजोडीसमागमे आज्ञापत्र सादर जाहले ते सिरसा वंदून सनाथ जाहलो. तेथे आज्ञा कीं सर्व पत्रार्थ नवाबास विदित मणून आज्ञा. आज्ञेनसार पत्रार्थ विदित केला. त्यास नवाबानी उत्तर दिलहे की सिवराव यास व तुम्हास लौकरीच रवाना करितो मणून उत्तर दिलहे. ईश्वरइच्छेन सत्वरीच स्वार होऊन येतो. वरकड वर्तमान मागाहून सेवेसी लिहून पाठवितो. सिवराव यानी लिहून पाठविले आहे त्यावरून सर्व अर्थ चितारूढ होईल. विशेष लिहिणे शक्त नव्हे हे विज्ञापना.

¶ *Trimbakrao Girmaji to the Peshwa from Savanur: reports the delivery of letters to the Nawab.*

छ १० सप्तर

श्री

श्रीमंत राजश्री भाऊ स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक त्रिंबकराव गिरमाजी कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना. येथील वर्तमान ता छ २२ मोहरमपावेतो स्वामीचे कृपाकटाक्षावलोकनेकरून सावनुरी सुखरूप आसो विशेष. आज्ञापत्र सादर जाहले ते सिरसा वंदून सनाथ जाहलो. तेथे आज्ञा की, पूर्वी राज (श्री भाऊचे) अगमन या प्रांती जाहले होते ते समयी नवाब बहुत कांही बोलत होते. त्यास ईश्वरइच्छेने कर्नाटक प्रांत जाहला यांचे मनोगत काये व रा सिवराव याचे व सेवकाचे येणी लौकर हाये, व रो मुरारराव घोरपडे कोणत्या खेलयांत आहेत व विदरूरकर व सोधे येथील वर्तमान बातम्या आणून लिहून पाठवणे मणून आज्ञा. यैसियास स्वामीकडे कर्नाटक जाहलियाचे वर्तमान नवाबानी ऐकोन बहुत संतोषी जाहलियाचे वृत्त लिहिता पुरवेना, निमित्य की, रा बाबूजी नाईक याचा पाया या मुलुकातून निघाला. ईश्वरे श्रीमंतास हा प्रांत दिलहा. इतकियावरी विदरूर व श्रीरंगपटण येथील बंदोबस्ती आमच्या विचारे करितील मणून बहुत भरवसा मानिला आहे. स्वामीचे आगमनाचे पत्र

येताच राजश्री सिवराव शंकर यास व आम्हास रवाना करावे यैसा निश्चये जाहला आहे. लौकरीच रवाना होऊ. राजश्री मुरारराव घोरपडे वहुत कुच्यो-द्यांत आहेत. या प्रांतची फौज कांही मिलवावी व सोंधे व विदरु व रायेदुर्ग व चित्रदुर्ग येथील कांही फौज मिळून व देसकांकडील प्यादे जवादे सिंदे व नारगुंदे यैसे स्तोम करून कुचोदा करावे यैसा हेत धरून सोंडुरी बसला आहे. याजकडे-हि पैगाम याजप्रकारी चालविला होता. त्यास यानी उत्तर साफ सांगून पाठविले की कदाचित रो बाबूजी नाईक याचे आगमन या प्रांती होते तरी तुमच्या मन-सव्यास आम्ही (सा)मील होतो. सांप्रत श्रीमंताकडे कर्नाटक जाहले आहे. त्याच मनसव्यानसार आम्हास उमदी कामे करणे जरुर मणून लिहून पाठविले. त्याजकडील वकील नरसिंगराव काही येथे नाही. आपल्या येजमानाकडे गेला आहे. राजश्री बाबूराव दादाजी विदरुरास पावळे. संस्थानिकाच्या भेटी जाहल्या. रो नरसिंगराव बारगी यास समागमे देऊन सेवेसी रवाना करणार होते इतकियांत काये अनमान जाहला की न कले. सांप्रतहि लौकरीच उभयेता सेवेसी येणार आहेत, यैसे वर्तमान येथे यैकिले. वरचेवर वर्तमान सेवेसी लिहून पाठवितो. सरकारचे कामात सेवकाकडून अंतर नाही. दरबार सुस्त याजकरिता विलंब क्षमा केली पाहिजे हे विज्ञापना.

¶ *Trimbakrao Girmaji informs Bhausaheb that Murarao Ghorpade was setting out on an expedition and invited the Nawab of Savanur to join, but the latter turned down the proposal.*

No. 80]

[6-1-1752]

श्री

श्रीमंत राजश्री भाऊसाहेब स्वामीचे
शेवेसी

सेवक विस्णु नायक प्रतापराव सरदेसाई मामले फोंड सां नमस्कार विनंती उपरी. माव शुभ प्रतिपदा मुा डंबलपरयंत स्वामीचे आसीर्वादं वर्तमान यथास्थित असे विशेष. निरोप घेऊन आलों तें शरीरी समाधान न होऊन आजवेर राहणे जाहले. यानंतर राजश्री माहादाजी राम निंा राजश्री मुरारराव घोरपडे यानी आम्हास बरोबर घेऊन आणिले आहे. कितेक कार्यभाग सांगितला तो मजकूर राजश्री हरिपंतास लिहिला आहे. विदित करतील त्याप्रों उतरें पाठवावया स्वामी समर्थ आहे. यास घेऊन यतों. दोन हजार फौज यांची आहे. राजश्री श्रीनिवास-

राव व राजश्री मोरोपंत याची पत्रे अंतस्ती आली तोहि मजकूर विदित करतील. सिरहटी, डमल, नवलगुंद, किंतूर याचे वकील वरोवर आणिले आहेत. कोपालचे रोखे हे आलेवर पुढां यतो. कृपा असो दीजे विज्ञाप्ति.

¶Vishnu Nayak Sardesai of Phonda writes to Bhausaheb that he is accompanying Murarao Ghorpade on his tour along with the vakils of the various chiefs.

No. 81]

[7-2-1752 ?

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान

स्वामीचे शेवेसी

आज्ञाधारक राणोजी नाईक मुकाम श्रीरंगपटनाहून चरनावर मस्तक ठेऊन दंडवत विनंति. येथील वर्तमान माहे छ २ रविलाकरपवेतों स्वामीचे कृपादृष्टी-करून स्वेस्त असो विसेस. संवस्थानाचे वर्तमान तरी पेसजी विनंतिपत्र लिहिले आहे, अनि येथील वर्तमान माहे छ १ सफर रोजीपासून बातमी भागानगरीहून आली कीं श्रीमंताची व नवाबाची लडाई होनार आहे. या उभयेतामधे केसी वर्तनूक होती की पाहावी लहान जूज दलवाही व सामादिक मिळून तजवीज कैली आहे कीं याकारितां पका धीर द्यावा आनि बनाजी माधवराव यानी दरवाजा बंद करून कितीयेक निष्ठुर गोस्टी केल्या म्हणुजन पैकास विलंब लाविला. त्याजवर बनाजी माधवराव यानी दरवारास जाऊन रजा मागितली. त्यानी विडे दिखले. मग रागे रागे उठोन आपले हवेलीस आले. मग लढन्येची सामग्री करून कार्तिक वद्य १० दसमीचे लडूने? करून माहे मार्गेस्वार सुध ७ सप्तमीचे दिवसीं स्वार होउन सोमवार पेठेस जाऊन राहिले. तेथून देवदरसेनास किलेयांत जाऊन आले. तेथें रामराव वकील दोनदां आले कीं दलवाही बोलले कीं आपली भेट घेऊन जाने. यानी कबूल केले नाही. ऐसे मुतसात केले. मग तेथून मयेल्कोट ८ कोस आहे तेथें गेले व जाताना आम्हास थेयेली दिवली कीं दलवाईयास देऊन तेयाचा जाबसाल घेन. मग आम्ही मागती फिरून येऊन अगरालेया राहिलो. मग थयली घेऊन आम्ही व विठ्ठल शामराज मिळून दलवाईपाशी गेलो. थेली गुजरानली. मग त्यांनी वाचून पाहून आम्हास बोलले कीं तुम्हा बातमीस ठेविले आहे, तर तुम्ही सुखी राहावे. आम्ही बोलिलो कीं एकंदर परवानगी एकंदर होये. त्यानी आम्हापासी जोडा २ दोन तयनात करून दिल्या की हे कोनाचा घरास दरवारास जातील तर कोन्ही अटकाव न करी. मग आम्ही दोन

चार दिवस सरवाचेथ व दरवारास जात येत होतो. मग दलवाईयास थेलीचा जाव मागितला. त्यानी बोलिले कीं थैली तयार करून पाठवितो. त्याजवर बनाजी माधवराऊ चेनरायपटनाहून फिरून आले. माहे छ २६ रबिलावल रोजीं येऊन दाखल जाले. यानंतर बनाजी माधवराव दलवायाची भेट येऊन नजर दिघली, अनी बसून सोर्मीचे पत्र दिघले, ते वाचून पाहिले. बहुत संतोस मानिले. मग बोलिले कीं याचा जाव समजून देऊन. त्याजवर दोनतीनीदा जावासाठीं सांगून पाठविले कीं तुम्हा जोडी पाठवायाची असेल तर रवाना करने, असे बोलले. कलले पाहिजे. याउपरी वेदमूर्ति दक्षेनामूर्ति स्वामी येथे आले आहेत. दलवायाची भेट जाली अनी त्यास कागद देऊन रवाना करतील. वेदमूर्ति कुस्पात्तारीये येथे आले आहेत, त्यासी दलवायास भेट जाली. व सामादिकास कुल यास वस्त्र दिघली, अनि दलवाई यानी वस्त्र देऊन खर्चासहि देऊन निरोप दिघला व येथून कुनीकडे जात आहे तेही लिहून पाठवू. या उपरी महमदअली तो अरकाट प्रांती आहे व त्याचे भाऊ माफूजखान मदरामधी आहे, तेथे जमाव करीत आहेत. याजवरी येथून हयेदर अली नाईक याचे जमाव स्वार तीन हजार व पेदे तीन हजार व बारगीर (?) हजार दोन यैसे सरंजामानशी दीडकोसावरी आहे. घाटाखाली आहे. आनि मागून लोक पाठवीत आहे. तरी येथे शिपाई रोज खाटखट दंगा करीत आहेत. विजेति शुत होये.

¶Ranoji Naik to the Peshwa : sends news from Seringapatam about the plans of the Dalvai and Haidar—the former was the Commander-in-Chief of the Raja of Mysore. The movements of Mohammad Ali and his brother Mafurjkhan are also mentioned.

No. 82]

[15-7-1752

पो छ १२ सौवाल

श्री

श्रीमंत माहाराजे मातुश्री आईसाहेबाचे सेवेसी

विनंती. अज्ञाधारक जानोजी घारगे मो सावनूर सेवेसी विज्ञापना विनंती. ता छ १४ माहे रमजानेपात्रो साहेबाचे कृपादृष्टीकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्तित असे विशेष. साहेबाची आज्ञा येऊन निघालो ते मजल दरमजलेने नवाब बालाशान यांच्या लस्करास परगणे कोकामवर पावलो: भेटी तेच दिवसी जाली.

आङ्गेप्रमाणे पत्रे व पदक व सिकारखाना पावता केला. उपरांतिक बहुत खुश होऊन साहेबाकडील सविस्तर विचारिले. हुकुमप्रमाणे वर्तमान सांगोन पुढे साहेब ज्याप्रमाणे आज्ञा करतील त्या प्रा वर्त्णक करू यैसे बोलिले. त्याउपरी कूच करून मजल दरमजले सावनूरचे रोखे आले तो चौ दिवसा शरीरास वरे वाटेनासे जाले. आज महिना दीड महिना वाहीर निघत नाही. प्रस्तुत उतार आहे. भेट जालियावर आज्ञा मागतो. रो सिवराव शंकर निघणार यैसे आहे. आम्हास म्हणता की वरावर निघो. त्यास भरवसा दिसत नाही. विचारानसार निघतील. आम्ही आज्ञा सांगोन येतो. मीर सिकारी आज्ञा न घेत आले. त्यास नवाबास वरे वाटत नवते. उतावलीने माघारे आले आहेत. त्याची खानगी येथे न केली त्यास रुा ३० तीस व पांगोटी तीन दिली ते आम्हापासी आहेत. येते-समयी सेवेसी घेऊन येतो. या प्रांतीचे वर्तमान तरी चंदाखाने हे त्रितनापलीस भांडत होते. त्यास रा मुराराव व चंदावरकर व श्रीरंगपट्टेवाले यानी जेर करून बुडविला. खासा मारिला गेला, लस्कर लुटले यैसे वर्तमान आहे. यानंतर पेशव्याकडील जासूदजोडी येथे आली. नवाबास पत्रे लिहिली आहेत की दिलीहून गाजुदीखान दक्षणेस सुभा होऊन आले. वरावर मलारजी होलकर व जयाजी सिंदे आहेत. त्यास नवाबास लिहिलं की तुम्ही मातवर फौजेनिसी तयारी करून गाजुदीखानाचे साहित्य करणे यैसी पत्र आली आहेत. सेवेसी श्रुत होये. पुढे ज्याप्रमाणे साहेब आज्ञा करतील त्या प्रा वर्त्णक करू हे विज्ञापना.

¶Janoji Charge reports to Tarabai his visit to the Nawab. He also gives her news of the death of Chandasaheb while carrying on the siege of Trichinopoly and Ghaziuddin's advance to the south with Sindia and Holkar.

No. 83]

[14-9-1752]

श्रीराम प्रसन

श्रीमंत राजश्री भाऊ-
साहेबाचे सेवेसी

विनंती. आज्ञाधारक रामराये नागनाथ त्रिकाळी सां नमस्कार विनंती उपरी. येथील क्षेम ताा छ ९ जिल्कादपावेतो अरकाट जाणोन माहाराजाचे दयेकडून क्षेम आसो. माहाराजी वैभवलेखनआज्ञा केली पाहिजे. यानंतर छ ३ रमजानचे पत्र छ ९ जिल्कादी अरकाटी कासिदाने आणून दिलहे. माआली-

खानास परभरे पत्र पावत करून उतर घेऊन कासीद अरकाटास आला. तेह्या पत्र पावत केल. माआलीखान यास वरचेवरी पत्र चंपतरायेजीची व कपितानाची पाठविली जे, सलावतजंगास कुमक न जाये. पायेलग होयेस करणे. यैस लिहिलेवरोन मा आलीखान पुदचेरी असपास फिरतो. चंदावरचे प्रतापसिंगास कपितानाने पत्र लिहिली जे, नवाब गाजुदीखा येणार. मा आलीखान व आमचा जमाव देऊन नंदी तुंगभद्रावरी पाववितो तुम्ही काही कुमक मानाजीचा पाठविणे. वाजे जमाव भारी करून पुढ पाठज. सीघ पुदचेरीस येणे महणून लिहिल आहे. पुदचेरी सोडून फौज याची तरी मुळक जातो. मनास आलेसारिख किले घेऊन मुळक बळकाऊन वसतो. पुढ सोडवणे कठीण पडत. पुदचेरीच खाणून काहिंतो. यैस मजपुढ फार शेफत केली आहे. नवाब गाजुदीखानाकडे जमाव पाठजून त्याची दया संपादावी यैस द्रट्टा धरिली आहे. पुदचेरीवालेस खानून काहिंलियाने पुढ आपला पईस इतका वकीर राहाणार नाही. यैसे कितेक लोक त्याचे अस तजविजा देताती. नवाब गाजुदीखानाकडे कपितानाचे पत्राचा रायिताहि वरा आहे. नवाब माआलीखानाकडे जाऊन त्याचा मनोभाव नीट करून घेऊन विस्तार लिहिल. पहिली चाकरी मेहनत करणे यैसे निरोपिल. माहाराजाच अन खाऊन सवते करणार नाही. चाकरीस चुकणार नाही. येकदा चाकरी नीट करून दाखवावी, सरफराजीस पावावे, हा मनात निस्त्रये केल आहे. माआलीखानाची पत्र राविता गाजुदीखानाकडे फार आहे. निस्त्रय(य)हि तैसच आहे. परंतु सिपाह खाले दबला आस. मुळक सोडून येता नये. आलियाने मुळक जातो. यैस नानापरी विचारात पडला आहे. सेवट त्याचा भाऊ आबदूल बाहवखानाबाबा जमाव घेऊन नदीवरी पाविस करितो. कपितानानेहि यैसच करार केला आहे. मा अलीखानाचे फौजेस रोज पावला पावण कठिण जाहल आहे. शास ८८९ तादूळ ८८९ कुलथी आहे. जिनस अरणीस ठेऊन माआलीखानाकडे गेलो. पुढ होईल ते लिहिल जाईल. सरकारचे हरकारेपैकी मुकुंद नाईक दिला सुभानजी त्याने रोजमरेकरिता मनास आलेसारिख बोलून नव वकील घेऊन येतो आला आहे. यैस हल्के बोलालियाने वकार कवणेपरी राहील? वरकड हरकारे गरीब कसिवी. सुभानजी नाकसवी आहे. पुढ तरी त्यास ताकीद जाहली पाहिजे. कासीद वितैना जालिया उतम आस. माहाराजी आज्ञा केलीप्रो घेऊन पावतो. येक दिवस माघ पुढ. कडपेवाला सिपायाचे दगेकडून पळून गंजिकोटेस गेला. सेवाचोर होणार नाही है विनंती.

¶Ramrai Nagnath sends news from the court of Mohammad Ali, who is reported to be bent upon destroying the power of the French.

१ तंजावर, २ मानाजीराव जगताप, तंजावरच्या प्रतापसिंहाचा सेनापति. + दवाव, इत्रत = Prestige.

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत
प्रधान स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक शामराऊ यादव कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना यैसीजी. येथील क्षेम ता भाद्रपद सुद १० मुा नारायण पेठ येथास्थित जाणजन स्वकाये क्षेम लिही ती आज्ञा केली पाहिजे. विशेश:—पूर्वी पत्रे सेवसी पाठविली आहेत ते पावली आसतील. त्याजवरुन वर्तमान श्रृंत जाले आसल. तर नंतर फुलचेरीस आले. कपिधान गोरदोर याची भेटी जाली. परसपरे बोलणे जाले. कारभार तो आवधा विस्कळीत जाला. परंतु उपद्वापात परसपरे आहेतच. आम्हादेखता दोन जाहाजे त्याच्या पातशाहापासून आली. माळहि सकलाद व रुपे वगैरे जिनस आला. त्यात फिरंगी पाच सातसे नवे आले. आणख जाहाजे येणार आहेत म्हणतात. आठ जाहाजे येणार आहेत. सत्येमिश्ये देव जाणे. येथून तर पूर्वी सा जाहाजे गेली होती. पाच हजार फिरंगी येतात यैसे म्हणतात. काही फिरंगी आले. वरकडी येणार आहेत येसी वार्ता आहे. येक जाहाज माहीबदर येथून गाडदी याचे आले. हिंदू गाडदी आहे, परंतु नामी आहेत यैसे म्हणतात. त्यात च्यारसे माणसे आली. येसी जमा होत जातात. वरचेवर नवाब सलावतजंग याची पत्रे व मुसे बुसी याची पत्रे येतात. नवाब गाजुदीखान याचे वर्तमान लिहितात. त्याजवरुन दोन जाहाजे फिरंगी येका जाहाजामधे तीनसे व माही बंदरचे गाडिदी मछलीबंदरे मार्गे भागानगरास पाठविले. आणीकहि पाठवावयाच्या विचारात आहेत. आम्हादेखता तर इतकेच वर्तमान जाले. मार्गे आणिक पाठविले किंवा नाही हे कलत नाही. परंतु तिकडल्याच विचारात फार पडिले आहेत. परंतु करनाटकचा कारभार सुस्तीखाले पडिला आहे. भागानगराकडीलच उपद्वाप येऊन पडिला आहे. जे ठाणी फुलचेरीवालियाची आहेत ते फुलचेरीकराकडेच आहेत. जे चेनापटणवालियाची ठाणी आरकाट प्रांतीची आहेत ते त्याजकडेच आहेत. फुलचेरीवाला माणूस पाहून निगादास्त करितो. स्वार ठेवायाचा भर फारसा नाही. आगत्याआगत्ये ठेवितात. पायेचेच ठेवितात. मोठे बोढे भागानगराकडील येऊन लागले आहे. सलावतजंगास आसरा तितकाच आहे. चंकारपूर्विकाचे पुत्राचे छळीचे समाधान केले की, चंकारपूर्वक आहे यापण नाही

यैसे समजण. जवित जीव आहे तोपावतों सोडनार नाही. चंदावरकरानी कौल देऊन विस्वासवात केला आहे. त्यासीहि समजल. यैसे म्हणून समाधान केले. पुढे होणजाणे श्रीआशीन आहे. दुसरे वर्तमान महमदआलीखानाकडील नंदराज विरादर देवराज दलवाई पटण व मुरारराऊ घोरपडे हे त्रिचनापलीस आहेत. त्याचा व महमदआलीखानाचा कजिया आहे. त्रिचनापलीचा किला घ्यावा आगर पैका घ्यावा. आवल तर किलाच घ्यावा. दुसरे जरूरीस पैका घ्यावा. त्यास महमदआलीखानास तो दोन्हीहि आनकूल पडत नाहीत. दरमिया लोक घालून ठराव केला की, दोन महिन्यात किला देऊ अथवा पैका देऊ. यैसी रदबदली करून किल्याची बदोबस्ती करून त्याजपासून निरोप मागितला की देवनापटणास जातो. इगरेजास समजाऊ किला तन्ही देतो. आथवा पैका आणून देतो. यैसा परसपरे निरोपानिरोपी ठीक करून वरोबर इगरेस व आपली फौज वेऊन देवनापटणास येतां वाटेमध्ये त्रिवादी गरुडनदीचे तिरी मातीचा किला आहे तेथे फुलचरीवालियाचे ठाणे होते ते घेतले. दुसरे त्रिवणामल म्हणजे आरुणाचल त्याचा देवलाचाच किला केला आहे तेथेहि ठाणे फुलचरीवालियाचे होते तेहि घेतले. महमदआलीखान व आवूलूलवाहव्याखान दोवे भाऊ बरो-बरच त्रिचनापलीहून निघाले. येक तिसरा भाऊ व इगरेज वगैरे त्रिचनापलीस ठेविले आहेत. नंदराज व मुरारराऊ घोरपडे त्रिचनापलीसच वाहीर आहेत. त्रिवादीस महमदआलीखानाचा सुकाम होता. त्यास देवनादपटणाचा कपिथान यास वरे वाटत नवते तो मृत्ये पावला. दुसरा त्याचा यैवजी चेनापटणाहून ये तोव्रे त्रिवादीस महमदआलीखानाचा सुकाम होता. पहिला कपिथान देवनादपटणाचा तोच सुरवी महमदआलीखानाचा होता. नव्या कपिथान देवनादपटण यांची व मा आलीखानाची भेटी जाली. त्यास म्हणू लागला की, तुम्ही जहाजे समुद्रातून घालणे व आणणाबरोबर जमियेत देणे. सुशकाहून आपण होतो. फुलचरी घेऊ. याने उतर दिल्हे की, त्याच्या पातशाहा व आमच्या पातशाहाचा सल्लख आहे. त्याची जाहाजे आमची जाहाजे समुद्रामधे येका बंदरावरून येकाची जातात. फुलचरीवालियासी बिगाड करनार नाही. तुम्हास जाणे आसल तर फुलचरीस जाणे. आमचे लोक तुमचे चाकर आहेत, ते तुम्हाबरोबर येतील. परतु फुलचरीवालियाची तुमची लडाई होईल. आमचे लोक काही त्यासी भांडणार नाहीत. यैसा जौबूसाल जालियावर ते सुस्त पडले. मग काही दिवस त्रिवादीस राहून चंदीस गेले. चंदीमधे फुलचरीवालियाने वरे सामान केले होते. त्यास चंदीकरानी येऊ दिल्हे. पेठेतहि सिरले. जागाजागा लोक दवे धरून होते. राजगडावरहि लोक तयारच होते. मग येकायेकीच वरा मार जाला. लोक

महमदआलीखानाकडील मारले गेले. जखमीहि फार जाळे. मोड जाळा. मागे ते लागले. काही बुलगे लुटिले. येक हाती घेतला. च्यार ब्राह्मण पालखीपदस्त पालखीसगट धरले. चंदीपासून च्यार कोसावर येक पाले आहे तेथें मां आलीखान गेले. मागे हैहि गेले. दुरून हे लोक होते. तेथेहि टिकाव न जाळा, दुसरे त्रिवादीसच गेले. त्रिवादी देवनापटणाहून पाच कोस आहे. देवनापटणाचे पछमेश आहे. फुलचरीवालियाचे लोकहि दुरून दुरून आहेत. इगरेजाची मां आलीखानाची रजबजल काये पडली आहे हे कलत नाही. प्रस्तुत करारवाकहि पुस्तपन्हा मां अलीखानाची चितापासून करीत नाहीत. परंतु आसरा इगरेजाचा आहे. मिसर किलीस चेनापटणवालियाचा बवरचीखानाचा दरोगा होता तो त्यानी वाढजून त्रिचनापलीचे कुमकेश पाठविला होता, त्यानीच दोन लडाया मारल्या. त्याचाच कारभारांतच हा विलहे लागला. फुलचरीवालियाकडील लोकहि त्याने धरले. त्याची वस्तभावहि त्याचे हाती लागली. बरा वाढला. नावलौकीक बराच जाळा. त्यास तो मागती चेनापटणवालियाचे भेटीस गेला. त्यास गर्वहि फार जाळा. वस्तभाव तफावत केला यैसे त्यास दिसून आले. येकाचे येक मुर्दई. दुसरे चंदा हाती सांपडिलियावर कसा मारला? मातव्र माणूस सापडलियावर आनुमोदन कसे दिलहे? यैसे दोनच्यार आरोप लाजवर आणून त्याचा सेंदूर उरला (उडला?) चेनापटणांतच आहे. हलका केला आहे. आवदूल वाहवान आरकाटात आला आहे. तेथे पहिले ठाणे इंगरेजाचे होतेच. परंतु अद्याप आमल कोणाचाहि सुखरूप चालूत नाही. अद्याप उपद्रापच आहे. येकास गाजुदीखानाचे बळ. येकास सलावतजंगाचे बळ. मुळूख खराव पडिला. कोन्ही खावंद नाही. नंदराज व मुरारजी बो त्रिचनापलीस आहेत. त्याचा वायेदाहि पुरा जाळा. त्रिचनापलीस रसद पटण्याच्या मुळुकातून येते. ते पटणवालियानी बंद केली. त्रिचनापलीस महर्ग आहे. मां आलीखानाचे भावाने बहुत मिनत केली. तेव्हा मुराराज यानी दोनसे गोणियाची परवानगी देऊन किलियात जाऊ दिल्या. मां आलीखानावरहि सिवंदीचा फार कजिया आहे. आम्हादेखता इतके वर्तमान जाले. मागे काये वर्तमान जाले आसल ते कलत नाही. सरकारात वरचेवर बातमी येत आसल. सेवकाचे वर्तमान फुलचरीमध्ये आसतां कपिथानास पुसिले की, सोला माहिने तुम्हापासी जाले. कार्येकरून देतो म्हटले त्यास दिवसे दिवस हे अव्रस्था होत चालली. पुढे येजमान स्वामीपासी आपली आवरू कसी राहील? त्यास म्हणो लागला की, चंदां जिवे गेला. आपण आर्थेकरून बुडालो. हा बंदोवस्त जालियावर कायें

होईल. तुम्ही राहणे. यैसे म्हणू लागला. सर्वा गोस्टीची प्रतिकूलता. ते तो आपल्या फिकिरीत आहेत. निरोप तो दईना. म्हणो लागला रामदासपतास आपण बहुत लिहून हायेराण जाली की, श्रीमंत प्रधान पंडित बहुत थोर मनुश आहेत, त्यासी बिगाड न करणे. नाहक बिगाड केला. सेवटी आपण मरून गेला. सलावतजंगाचे घर बुडविले. त्यानी गाजुदीखान आणिला. आता कोन्हाप्रकारे विवेक होये तर बरे. आपण त्याचे अजिवेगले नाही. आणीकहि कितीक बोलण चालणे उभयेता खीपुरुशाचे जाले. आपण उतर दिल्हे की, तो समये गेला. ठिकाणीच प्रहस्त आसता तर उतर प्रतिउतर होते. परतु त्याचा आग्रह फार. निरोप जाला पाहिजे. तुम्ही भागानगरास जाऊन, मुसे बुसेची भेटी घेऊन मग धण्याकडे जाल तर निरोप देतो. जखरीस मान्ये. येजमान स्वामीकडे जाऊन मग भागानगरास जाईन म्हटले तर नायेके. तीन दिवस रदबदल पडिली. निरोप देईना. प्रधानपंतास आपण लिहितो. तुम्हा-वर इतराजी करणार नाहीत. येथे जाहाजात बसून मछलीबंदरावरून भागानग-रास जाऊन जाणे. उतर दिल्हे आपण आथवा आमचे वडीलहि वसले नाहीत. जसे तसे मोडिले, परतु स्वामीचे पायाची आण वाहून घेतली. आणिक सफथा उदंड घेतल्या. भागानगरास जाऊन मुसे बुसेस भेटण. ते काये उतर सागतील त्याजप्रमाणे पंडित प्रधान सांगणे. आमचा पंडित प्रधान याचा ज्ञेह होये ते करणे. जखरीस मान्ये केले. काही वाकी मुसाफीची राहिली आहे ते पुरती व्हावी आहे. बरोबर त्याची माणसे आहेत. वाटेतूनच परभारे यावे तर स्वामीच्या पायाची शपत घेतली आहे. त्याचे करतुल तर कोठे दिसत नाही. परतु वैईमानी आम्हावर ठरावितील. याजकरिता जरीदा भागानगरास जातो. येथून भागानगर नव गावे आहे. अभिप्राव तेथीलहि कलल. होणार ते जाले. पुढेहि होणार ते होईल. सर्वत्र बोली हेच जाली. तमाम लोक म्हणतात की प्रधानपंतासी बिगाड केला. त्याचे फळ हेच की, त्यानी पातशाह यास लिहून पाठविले. होलकर सिदे यासी लिहून पाठविले. नवाब गाजुदीखानास घेऊन आले. त्या प्रांतचे वर्तमान तमाम मनास आणिले आहे. येतेवेळी आरणी, वेलूरचे किलेदार मूर्तजाखान व सातगडचे किलेदार हिरासदनखान याशी भेटी जाली. तेथून कडपेयासी आलो. उभयेता पटाणाची गोस्टीमात आभिप्राव कलला. राजश्री श्रीपतराऊ विठल याची भेटी जाली. वर्तमान कलले. कर्नोलावरून मार्गच. तेथे मुजफरखान याची भेटी जाली. तेथीलहि आभिप्राव सर्व कलला. त्याचे वकील गोपीनाथपंत त्याची पत्रे व सरकारचा आवधा आभिप्राव सागितला. कितीक बोलणे आहे ते सत्वरच सेवेसी येतो; विनती करणे लागते. वकिलानी

मुजफरखानास लिहिले आहे की, श्रीमंतार्नी खर्चास देतो म्हणुन कबूल केले आहे. मतालबहि नवाब गाजुदीखास लिहून पाठविले आहेत. होलकरासहि लिहिले आहेत. लवकरीच करून पाठवितो; म्हणुन लिहीले आहे. ते सर्व त्यानी सागितले. बजिनस पत्रेच दाखविले. त्याचा निरोप घेऊन गदवालास आलो. मार्गच गदवालावरून. रामराऊ गदवालकर याची भेटी जाली. हे आवधे स्वामीच्या पायासी रुजू आहेत. परतु मजला सेवेसी येऊ देणे. मुजफरखानाचे भाऊ धाकटा हसनुदीखान देवनापटणास त्रिचनापलीहून गेला आहे. तो त्याचे आटकेत आहेत. कल्ले पाहिजे. फुलचरीकराची माणसे गुप्तरूपे आतेस्तै चेनापटणास जातात. त्याचीहि येतात. काये विचार तो कोणास कलत नाही. किंतीक गोष्टी या दिवसात साधल्या पाहिजेत. समये हाच आहे. सर्व लोक पालेकर वगैरे स्वामीचे लगामी लागणार आहेत. परतु त्याचे विचार वेगले आहेत. ते काही कागदीपत्री लिहीता येत नाहीत. गड्यानें गडी साधून करनाटक आपले करावे. समये हाच आहे. कडपेकरावर सिवंदीकरानी फार दंगा केला. आवरू काही ठेविली नाही. सेवटी घरात भावावंदात भेदभाद करून, जमातदार फोडून त्याचा जीवघात करावा, दुसरियासी उमे करावा, यैसा विचार जाणुन तो रात्री पळाला. तो कसबे माहाल प्रात कनोळ ते ठाणे मुनवरखान विरादर हिमतबाहादरखान याचे हाती आहे. तेथे येऊन गढीत लपला. पाच सात दिवस ठिकाणच लागना. परतु मुनवरखानास ठाऊक होते. हयेणगणपलीच्या किलियासी जाऊन वेदा घातला होता. तेथेच खेळ रचिला. मग मुनवरखान दरमियान पडिला. चौथाई तलव सोडावी. जे लोक ठेवणे ते ठेवीन. दूर करणे ते करीन. हाजिरी गैरहाजीर पाहीन. स्वार जमातदारानी लिहवावे, आणि पुढे दाखलादुखला काही नाही. त्याजप्रमाणे डक(?) भरून घावा. जातीचा कारभार. कोणी कोणास मानीत नाहीत. त्याजमुले त्याची फौज किंतीक उटून कडपियासी गेले. फौजचा कारभार विस्कलित जाला आहे. सिराले कसवा नवलीयाहून पाच कोस कडपियाचे वाटेत आहे. तेथे फौज उत्तरली आहे. लोक उपासी मरतात. उटून जातात. मातवर आहेत ते सिरालीजवल उत्तरले आहेत. तेहि ठाणे मुनवरखानाचे आहे. आबदूल नवीखान यासी मुनवरखान बोलीचाली करून जमातदाराकडे येत होता. त्यास वर्तमान कल्ठे की तमाम पठाण जमातदार यानी विचार केला की, मुनवरखान याच्या गला पडावे की, पलविलेहि याने आणि आपल्या गढीत ठेविले आहे, आणि आपणाच मध्यस्ती करितो. यैसे वर्तमान कळून सिरालीयाचे गढीत येऊन मुनवरखान दोप्रहरार्ती येऊन राहिला. ठाणे त्याचेच आहे. दरवाजियावर

मजबूती केली. लस्करात न गेला. येक येक जमातदार बोलाऊन बोलीचाली करितो. येसे वर्तमान येथील. खुद त्याचेहि सिवदीचा हाच कजिया. उपासी मरतात. दंगा करितात. ताळ कोठे राहिला नाही. मुसे बुसेकडून येक हाती गोरदो यानी देविला आहे. तोहि त्याने दिल्हा तर घेऊन येतो. आले ते काशास टाकावे. तमाम करनाटकचा विचार मनास आणिला आहे. सत्वर सेवेसी येतो. जयेराम सदासिव हुसेन दोस्तखानापासी होते त्यास सोडले तेव्हा वरोबर गेले होते. च्यार पाच वरसे त्या प्रांते होते. मातवर आहेत. वाकीफ मनसुवेचाज आहेत. तेहि वरोबर आहेत. सेवेसी येतात. बहुत काये लिहिणे हे विज्ञासी.

¶Shamrao Yadav to the Peshwa giving news from Karnatak: the arrival of a fresh contingent of French soldiers, the constant correspondence which the French carried on with Salabatjang, the differences that had arisen between Mohammad Ali and Murarao over the payment of tribute and the possession of the fort of Trichinopoly, Muhammad Ali proposing to the English to lead an attack on Pondicherry and the English refusing help; a skirmish between Muhammad Ali and the French at Gingee, the successes attained by Clive over the French and his subsequent elevation in the service, the French Governor finding fault with Ramdaspati for creating ill-will towards the Peshwa and the standing discord between the several petty states in the Karnatak are the main items mentioned in this letter.

No. 85]

[Received on 17-10-1752—written in August.

पौ छ ९ माहे जिल्हेज सुा
सलास खमसैन मर्यां व
अलफ अश्विन शुभ विज-
येया दसमी

श्रीसुवराज

श्रीमन्माहा मातुश्री

साहेबाचे सेवेसी

आईसाहेब

सेवक मुरारजी हिंदुराव घोरपडे वजारतमाब कृतानेक शेवेसी विज्ञापना विनंती. येथील क्षेम ता श्रावण वदी पावेतो साहेबाचे कृपाकटाक्षेकडौन सेवकाचे व सेनेचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. वो राजश्री जीवणभटबाबा व राजश्री जिवाजीपंत यानी साहेबाच्या कृपा अंतःकरणाचा आशय विस्तारेकडौन लिहिल्यावरून, परम संतोश जाहाला. अशास पूर्वीपासोन या घरणियावर कृपा करून वडीलवडिलदारभ्य सेवा घेऊन, उर्जित करीत

आलां. पुढे हि ममतायुक्त सेवकाचे हातून सेवा घेऊन, चाळवणार साहेब धणी समर्थ आहां. तिरच्चनापली व चंदावर देवब्राह्मणांचे राज्य, यास चंदाखानानें उपद्रव केल्याकरितां सेवकानें पटणकर व नवाब महंमदआलीखान यास सामील करून घेऊन, चंदाखानासी युध्यप्रसंग केल्यास, साहेबाचे पुण्यप्रभावेकडोन पातशाः जादेप्रमाणें चंदाची दौलत होती. दौलतसहित अमित्र हतप्रभ जाहाला. साहेबांस येश येऊन देवब्राह्मणराज्यास निरोपद्रव जाळा. याउपरी इकडे गुंता नाहीं. इतः पर साहेबाच्या दर्शनास येऊन, दर्शन घेऊन, सेवा करून दाखउन, उर्जित करून घ्यावें हाच आहिर्णीसी घ्यास लागला आहे. तदनसूप अविलंबेच येत आहो. मुख्य गोष्टी हे दौलत वोटीस पडोन, कसालियाखाले आली आहे. दौलतचा व सेवकाचा उधार करून, कृपा करणार साहेब धणी मायेबाप असां. वरकड कितेक अर्थ उभयेता मारानिलेस लिहिला आहे, ते विनंती करितील; तदनसार समर्पक करून सेवकास आज्ञापत्र सादर करावया धणी आसा. सेवेसी सुत होय. मुख्य विचार सेवकावरी दया करून, सेवा घेणार साहेब समर्थ आहेत. हे विनंती.

¶Murarrao Ghorpade to Tarabai announcing his victory over Chandasaheb.

No. 86]

[16-11-1752

छ १० मोहरम

श्री

सेवेसी आज्ञाधारक नागोराम चरणावरी मस्तक ठेऊन साष्टींग नमस्कार विनंती विज्ञापना. सेवकाचे वर्तमान छ ९ रोज गुरुवार दीडप्रहर रात्र स्वामीचे कृपादृष्टीकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असें विशेष. स्वामीची आज्ञा घेऊन निघालो ते ती घटका रात्रीस लष्करदाखल जाहालो. लष्करांत येताच परभरेच नवाबाच्या डेरियास गेलो. राजश्री परशराम माहादेव याची मुलाजमत करविली. आपला स्नेह होणार म्हणोन आम्ही आल्या आगोधरच त्याचे वातमीबद्दल वर्तमान आलें. दुसरे पातशाही फरमान आला याजमुले नवाब आपले जागां बहुत आनंदात होते, त्यामुले लोकाही नजरा दाखविल्या, ते समर्या आपणहि रुपये ९ नजर केले; ते समर्या शाहानवाजखान व मुसामुसी व मुस्तेदखान त्रिवर्ग जवल होते. रुमीखान यांणी वर्तमान निवेदन करावें तों नवाबांनी आपले फरमानीयाचे हर्षची वर्तमान सांगो लागले. आम्ही (मुवारंख)

म्हणोन उत्तर दिलें. त्यांजवर मुस्तेदखान यास मुख्यांनी आज्ञा केली की नागोराव यास परवाना वाचून दाखवणे. मग परवाना वाचतेसमयी नवाब आपले स्वमुखें सांगेत. मर्दुमीची तारीफ फारशी व सुभेदारी तुमची तुम्हास बाहाल. तुम्ही व राव पंडित प्रधान येकदिल राहोन मुलकाचा बंदोवस्त करणे; त्यासहि आलाहिदा फर्मान रवाना केला आहे याप्रमाणे आम्हास समजाविले. मग कपितान व रुमीखान ऐसे त्रिवर्ग बैसोन सर्व वर्तमान ध्यानास आणिले. मग शाहानवाजखान यास बोलाऊन आणून आम्हासी उत्तरे प्रतिउत्तरे जाहाली. स्वामींनी ज्याप्रमाणे आज्ञा केली व * * * दिली होती तिचा पारशी मसुदा करून दाखविला. मग त्यांणी दोन तीन कलमांची रदबदल घातली. त्यांत सरदाराचे गांव मात्र न घावे म्हणोन आम्हासी जावसाल करूं लागले. मग आपण उत्तर दिलें की या गोष्टीनं परिणाम (शे)वटास जाणार नाही. आम्हास आर्धी त्या गोष्टीचे अगल्य; (तो) मजकूर होऊन आलियाउपर उभय पक्षीं योग्यता घेले; त्याजवरून त्यांनी ते गोष्ट कांहींशी साहालीसी जाहाली. बाकी मुख्य खानदेश व संगमनेर व जुन्नर हे जाहागिरा मुदावरहुकुम गाजदीखान याचे वरहुकुम सनदा करार केल्या. सरदारांच्या गांवाची मात्र रदबदल आहे. तेहि होऊन येईल. बाकी मुदे रकारपूर्वकाचा व तत्वाचा हात व परिणिन होत नाही. करनाटकचा वाजबी चवथाईचा रुप्या घावासा करार जाहाला. याप्रमाणे करार मदार होऊन कपितान आम्हास आपल्या * * * घेऊन येऊन स्नेहाचा भाव परस्परे उभयपक्षीं बोलतां रुमीखान यांणीही स्वामीचा स्नेहाचा व शूरत्वाचा फारसा सांगितला. फिरंगी संतोषांत पावला. कितेक आपले भाषण स्वीखान यास सांगितले की * * मेस्वर करितों की त्याचा आमचा मिलाफ जाहालिया उत्तम गोष्ट आहे. उदयिक शुक्रवारीं प्रहर दिवसास स्वीखान यास घेऊन सेवेसी येतों; सेवेसी आल्यानंतर मुख्याचा व कपितान याचा स्नेहभाव सर्व मजकूर निवेदिला जाईल. आपण बहुत सावधपणे असत जावें. कपितान याजकडील तो निसदेह आपणांस जाहाला आहे; परंतु दुसरं-कडील मोगली मसलत कलत नाही; आणि निमित्यास मात्र मी आहे; याजकरितां बहुत सावधपणे राहात जावें. उदयिक नवाबाचं कूच होऊन नारंजानदीवर (?) घेथून कोंसावरी मुकाम आहे. सेवेसी श्रुत घ्यावें याजकरितां लिहिलें आहेहैं विज्ञापना.

¶Nago Ram writes to the Peshwa describing the delight of Salabatjang on receiving the firmans from the Emperor, which he read out to the writer. The Emperor—he adds—bestowed the Subhedari on Salabatjang, and asked him to administer it in consultation with the Peshwa. The writer refers towards the end to some other jagirs and jamidars regarding which the Nizam held a talk with Rumikhan and Bussy.

श्री

श्रीमंत राजश्री रावसाहेबाचे
संनिधानास

सेवक लक्ष्मण तिमाजी व वेंकटराव तालुक कृष्णाचार्य वकील चंनापटण कृतानेक सास्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील क्षेम तां वैशाख सुा १० वास्तव्य वंदर चंनापटण साहेबाची कृपा जाणून साहेबी आपले सांत्राज्यवैभव लेखनाऱ्हा केली पाहिजे. यानंतर येथील वर्तमान. नवाब माहंमद आलीखान तधीपासोन चंनापटणासमीपच आहेत. मोहीम आरकाट प्रतिस निघणेस बरोबर जमाव नाही. खर्चाची सरंजामी नाही. यास्तव नवाब यानी गोरंदुरास अनुसंधान लाविले कीं जाहजे बंगालेहून जंगी आले आहेत. त्यासमई हजार फिरंगी व खर्चाची मदत करून देणे म्हणजे पालेगार व फरासीस यांवरी मोहीम करूं म्हणाले. यास गोरंदुरानी जवाब दिलहे कीं पूर्वीपासोन हिसेब करून वसूल बाकी ठराऊन माथील गुंता वारणे म्हणजे अळिंदेस येक गोस्टी केली जाईल. सर्वदा याच प्रकारी हिसेब न पाहतां पैके कोठ पावेतो घ्यावे म्हणून या प्रकारी जवाबस्वाल जाहला. यैस असतां येकायेकीं इंगरेजाची व फरासीसाची लडाई पडली. आगोधर फरासीस यानी पाण्यात बारा १२ जाहजे जंगी तयार करून देवणापटणाचा किला घ्यावा म्हणून हे बारा जाहजे बिलंगेर करून देवणापटणा-समीप राहिले. हे वर्तमान इंगरेजास कठून सामानसहित जंगी जाहजे ९ निवाले त्यापैकी च्यारी जाहजे माझे राहिले. बाकी पांच जाहज आठ मकटसहित (?) देवणापटणासमीप पोहचले. हे जाहजे पाहतांच फरासीसाची बारा जाहजवालेनी लंगर काहडून माझे सरकले. इंगरेजांची पांच जाहजे त्यांचे बारा जाहजावरी नजीक पोहचोन पाण्यावरीच बरी लडाई जाहली. फरासीसाची दोनी जाहजे तोफाचे माराने फुटू(न) तमाम पाणी भरून बुडाले. येक सरदारहि ठार जाहला. बाकी १० दहा जाहजे थरून राहणेस ताकत न होतां पुलचेरीपावेतो राहिले नाहीत. लडाईचे समई दिवस चारी घडी बाकी राहिली होती. अणिखी च्यारी घटका दिवस असता म्हणजे फरासीसाचे जाहजे तमाम चंनापटणास घरून आणणेचा योग होता. चुकला. पाण्यात इंग्रजाचा बहुत चमत्कार चालतो. यैसे असता फरासीसाचे जाहजे पुलचेरीस पोहंचल्यानंतर त्यामधील लोक अवधे उतरून खुषकीने दीड हजार फिरंगी व च्यारी हजार बार व तोका २० व स्वार

२०० याप्रकारीं येऊन देवणापटणास मोहसरा देऊन मीर्चे लाविले आहेत. गुडलुरांत इंगरेजांचे ठाणा होता तो वलंदीवालेस इंग्रेजानी दिल्हे तेथें वलंदीवालेचा निशान ठाणा आहे, यास्तव फरासीसानी आपणाकडूनहि तें जागा वलंदीवालेस दिल्हे. पुढे देवणापटणावरीच शाहा पडून मीर्चे लाविले आहेत. यैस असतां आठ रोजाखाले देवणापटणचे किलेतील लोक निवून मीर्चेवरी पडोन पंनासजण फिरंगीस ठार मारिले व कितेक बारहि मारले गेले. इतकेंत फरासीसाकडील सरदारास खवर कठून कुमक करितांच इंगरेजाचे लोक परतून किलादाखल जाले. परंतु फरासीसांचे जमाव फार आहे. इंगरेजाची कुमकहि पोहचत नाही. फरासीस देवपटणचे किलेवालेस सांगून पाठविले कीं आमचा जमाव बहुत आहे, तुम्हाकडून जुज निर्व्वा होणार नाही. किला सोडून निवून जाणे, म्हणून सांगून पाठविले. त्यास तेथील कापितानानि त्यासी पांच दिवसाचा वाईदा करून येथें चंनापटणास गोरंदुरास लिहिला. त्यास गोरंदुरानी जवाब लिहिले कीं कुमक पाठऊन देतो. हिमत न टाकितां धीर धरून किलेत राहणे, म्हणून जवाब लिहिला. कुमक अद्याप पोहचला नाही. किलां अमाळसें जेर जाहला आहे. यास गोरंदुर आम्हास म्हणूं लागले की पूर्वीपासोन आम्ही श्रीमंतासी व राजश्री रावसाहेबासीं येखलासी केल्यास या समयास कुमक केली पाहिजे. रावसाहेबी सर्वदां काळं माणसावरीच मोहीम करितात, परंतु गोरे माणसाची तंबी करून त्याकडून यैवज घेत नाहीत, यासमई खामखा त्यानी कुमक केलियां मामला बंदोवस्त होऊन येईल म्हणून गोरंदुर म्हणूं लागले. त्यास आम्ही जवाब दिल्हे कीं गोस्टीने फौजा येणार नाहीत. नजरन्याज मातवर व सिपाई लोकांचा खर्चिं येक तह करून लिहून पाठविलिया फौज येऊन फरासीसांचे तंबी करून तुमचा मामलाहि बंदोवस्त करून देतील म्हणून जवाब दिल्हे. हाली गोरंदुर यांचे पत्र थैली येक पाठविले असें. त्यांनी थैली आम्हाकड देऊन आठ दहा दिवस जाहाले. आचार्य यानी निवर्तले कातीं येकास येक पाठवणेस जाहालें नाहीं. अता मुजरद जोडी सटवाजी व नरसिंगभाज कासद यासमागमं देऊन पाठविले असें. चितास आणून जवाब निरोपिले पाहिजे. तिरपतीचं वर्तमान राघवाचारी व रो वाळकृष्णशास्त्री हे कितेक फौज जमा करून तिरपती ठाणा बसवावे म्हणून तजवीज करून गोविंदराज पटणासमीप उतरले असतां तिरपती श्रीनिवासाचारीने तीनीसिंहे वार व कर्नाटकी प्यादे पांच सातसे हें जमाव करून लडाईस गेला. त्यांचे व यांचे जुज होऊन राघवाचारी मारले गेले. रो शास्त्रीवावा पलाकड निवून गेले. या प्रकारी नवाबजीचेथें वर्तमान आला. या विचारास गोरंदुर म्हणूं लागले कीं, आम्ही राजश्री रावसाहेबाचे श्वेषे संपादून साल्हासाल चौथाईची मामलत करीत जातों.

मध्ये या प्रकारीं किरकूळ उपद्रव करणेचा निमित्य काये? त्यास आम्ही जवाब दिल्हें कीं जेथपावेतो पुण्यक्षेत्र देवाब्रांम्हणाचीं स्थळे असतील तें सर्वांही उत्थार व परिपाळ करणेस्तव श्रीमंत साहेबीं अवतार केला आहे. या गोस्टीचा खेद न मानणे म्हणून जवाब दिल्हे; व नवाबहि याच प्रकारीं म्हणूं लागले. तो मजकूर सूर्वांही रो अपाजी जिवाजी यानी लिहिले आहेत त्यावरून विदित होईल. आजीचे रोजी रो मुरारीराऊ घोरपडे ममलकतमदार यांकडील जोडी गोरंदुराचे नावीं कागद घेऊन आले, त्यांचे मतलब काही कळले नाही तेही मनास आणून सेवेसी लिहून पाठवीत असें. विदित होये. वेदशास्त्रसंपन्न कृष्णाचार्य यांचे मजकूर प्रत्येक पुरुषी विनंती लिहिली असें. अम्ही साहेबाचे म्हणून चनापट-पांत राखून असें. पुढे अम्हास काये आज्ञा ते निरोपिले पाहिजे. रो आनंदराऊ कैवारकर यांसमागमे सुलतानी बनात ताके २ व मध्यमल गज १३ व बागड कोटवास व पसंटाचीं नजर वा दुरंगी पिवळे तांवळ्या रंगाची बनात उतम गज ३ व सुजनी १ याप्रकारे पाठविले होतें, ते साहेबाचे संनिधीस पावले अद्याप न पावले कळत नाहीं. पावले असलियां जवाब निरोपिले पाहिजे. साहेबीं आपशानी कागद पाठवणे म्हणून निरोपिले होतें. येथे तलाष केले मिळत नाहीं. तलाष करून पाठजन देत असें. पिस्तोल पूर्वी पाठविले होतें आणिखी पाहिजे असलियां खरिदी करून पाठवीत असें. मार्वे अमुतरावजीकड च्यारी घडियाले पाठविलीं होती संनिधीस पावले न पावले कळत नाहीं. अणीक पाहिजे असलियां पाठजन देऊ. अतां बंगलाहून नवे तोफ वैरे जिनस बहुत आले आहेत. परंतु माहाग फार; काहीं जिनस पाहिजे असलियां संनिधीस पाठवीत असें. हे वर्तमान सर्वांही चितास आणून पुढे आम्हास काथ आज्ञा ते निरोपिले पाहिजे. अभिज्ञाप्रति बहुत लिहिणे शक्त नव्हे. कृपा करावी हे विनंती.

¶News-letter from Madras. The letter speaks of a sea-fight between the English and the French in which the latter were worsted.

हे गोष्टी तुमच्या इनेहापासोन दूर आहेत. जैशा येकनिष्ठतेच्या गोष्टी बोलतां तैसी वर्तणूक केली नाहीं. तुमच्या पूर्ववेहावर दृष्ट देऊन फौज इकडे न पाठविली. तुमचा विचार ध्यानास आणायास्तव मजला आवीं तुम्हाकडे पाठविले. आतां तीन साला मामलत विले लाऊन माझी रवाणगी केलिया उतम. नाही तर

आम्हावर शब्द नाही. पुढे फौज येईल मुलक खराव होईल. यैशा कितीक प्रकारें साहेबाची सलावत व दाब दाखउन जवाबस्वाल केला व साहेबाची मुखोत्तरशब्दरत्ने हृदयपेटीत निक्षेपिली होर्टी तें खानाचे कर्णस्खिंद करून भूषणार्थ केली. सर्व गोष्टी यैकोन उतर दिल्हें कीं आम्ही आतां त्याच तज-विजीत आहों. सत्वरीच तुमची रवाणगी करितों. खा(तरजमा)असों देणे. पठाणी दरबार, बोलण्याचे (फार, करण्याचे) मानेसिक आहे, पुढे प्रसंगानसार रूपास येईल ते खरे. त्या उपरी पटियां देऊन आम्हास निरोप दिल्हा. थेली व वर्षें आबदुलमजीदखान दरबार करून बसले होते तेथें येऊन त्यांस दिल्ही. पत्र वाचून पाहिले व वर्षेंहि सोडून पाहिलीं व बोलले कीं ज्याप्रमाणे आमच्या बडिलांही तुम्हासी जवाबस्वाल केला ल्याचप्रमाणे सत्वरीच तुमची रवाणगी करितो. त्या उपरी त्यांचाहि निरोप घेऊन विन्हाडास आलो. परस्तुत चार हजार फौज चाकर आहे. त्यात दोन हजार फौज निसबत सिलेमखान कारभारी. ते खाऊनपिझन खुशाल घरचे दुरे (१) आहेत. बाकी दोन हजार हजुरात खानाकडील. ते लोक भुमे^२ खराव आहेत. तिसाला तल्ब सरकारांत चढली आहे. त्याचा निकाल यैसा जाला कीं चौथाई तलब लोकांही सूट घावी. बाकी तलब राहिली ते दोन सालांत मुलकावर तनखा करून घावी यैसा तीह जाला आहे. सिधेंटेंट पहिल्यापासोन आबदुलमजीदखानाचा अमल आहे. त्याच्या परवानगीवरीज मणुशा किल्यात येत जात नाहीं. खानावरहि त्याची चौकी. घडिघडि क्षणंक्षणंची वातनी राखीत आहेत. यैसी खवरदारी आहे. पठाणांचा कुल मुलक बावीस लक्ष रूपयाचा. पांच सरकारा. सरकार गुती व खमम व गुरुकुंडा व गंजीकोटा व सिधोट यैशा पाच सरकारा. मिळून बावीस लक्षाची तनखा आहे. त्यापैकी पालेंगारखाले दाहा लक्षाचा मुलक आहे व बारा लक्षाचा खानांचे कमायेशीत आहे. कुल पालेंगरसुधा बारा लक्ष वसूल होत आहेत. परंतु अमलाची * * * याकरिता पालेंगर करारवाईकैर्ह पैसा देत नाहीत, बळूके जबरदस्तीने खानांचा मुलक व ठाणीं हिरूण घेतात. गुतियाचे ठाणे व मुलक असता जबरदस्तीने मुरारराव घोरपडे यांहीं ठाणे हिरूण घेतले. आधीं मुरारराव याहीं महमदआलीखानासी श्वेह करून दोन लक्ष रुा त्यापासोन घेतले व फुलचरीकर फिरंगी यांचे पारपत्य करितों म्हणौन फुलचरीस गेले व

१ कान उपटले.

२ अल्प; जबळजबळ नाहीच.

३ विडे.

४ लखोटा पत्राचा.

५ हुजरात, खारी फौज.

६ डुटारा; लगासू; पेंडारवजा.

७ पागर; बाकी.

८ ठाराव.

९ जहांगिरदार संस्थानिकासारखा कर्नाटकांतील एक वर्ग.

१० बडलयाप्रमाणे; वरोवर; अचूक.

११ बळके = किंवद्दना,

त्यांचा मुलक खराव केल्यानंतर फिरंगियाही मुरारायांसी इनेहे केला. तेव्हां त्यांतच मिळून महमदअलीखानांस बुडवितो म्हणून दोन लक्ष रुपये घेण्याचा तह केला. येक लक्ष रुा फिरंगियाही नगद दिल्हे, बाकी लक्ष रुा कार्यसिधि जाल्यातपरी देऊ म्हणून करार केला. त्यावरून मुराराव सात हजार फौजेनसा फुलचरीचे फिरंगियास समागमे घेऊन अरकाटेवर आले. तेथें महमदअलीखानांचे ठाणे व देवनापटणचे फिरंगी होते त्यासी व मुराराव फुलचरीकर फिरंगी समागमे होते त्यासी युध्यप्रसंग जाला. मुरारायाचा मोड जाला. पद्धन गेले. म्हणून येथे वार्ता आहे. महमदअलीखानाहि आपल्या फौजेनसी वाहेर निघाले आहेत. नवाब सलावतजंग यांच्या शैन्याहून काली आमचे वकिलाचे पत्र आले कीं शेख अलीखान जुनेदिन नवाबाची मातुश्री अवरंगाबादेस होती तिजला आज्ञेप्रमाणे समागमे घेऊन येऊ लशकर दाखल जाले. लशकरचा मुकाम राजूर नजीक निरमल येथें मुकाम आहे. निरमलकराचा मुकदमा फैसेल जाल्यानंतर भागानगरप्रांती जाणार यैसा मजकूर लिहिला होता. काली रात्री खानाकडील जासूदजोडी सहेबाच्या शैन्यातून बातनी घेऊन आली कीं रायेदुर्गची खंडणी पंचवीस लक्ष रुपये मुकरार करून पुढे चित्रदुर्ग व सिंध्याकडे श्रीरंगपटणचे रुखें लशकर गेले. पूर्वी हनूरप्रांती शमशेरबाहादुर वगैरे फौज आली होती तेव्हा पठाणाहीं बहुतसी सलावत मानली होती. हे लोक कावूऱ्याची, जैसा शहचा रोख पाहातात तैसा जवाब स्वाल करितात. दाहा हजार फौज मातवर सरदार उगाच या प्रांती चालीपनास कोसी शह असता तर येथील पालेगर लाखो रुपये देत यैसी संस्थाने आहेत. सहेबाचा पुण्येप्रतापकटाक्ष थोर आहे. येथामतिप्रमाणे जवाबस्वाल करून सत्वरीच येथील वकील समागमे घेऊन येतो. खानाचे दिवाण, नांवाचे त्रिमलराव नामे पाणतू अंतो साबाजीचे आहेत. कुलकारवारी सिलेमखान व बाकरअलीखान आहेत. आर्ही त्यांच्याच विद्यमाने आपला जवाबस्वाल करितो. येथील निरखवजन पके दर रुपयास हरभरे पंधरा सेर व कुलधी वीस सेर व तूप तीन सेर, गुल सा सेर, भीठ वीस सेर, गहू पाच सेर, जोरी बाजरी वीस सेर, या प्रमाणे निरख आहे. परंतु चान्याची बहुत कमती आहे. पावल्यास गवताचा भारा यैसा मिलतो कीं येक्या धोडियाचे पोट न भरे. अबदुलमजीदखानास सरदारी दिल्ही म्हणून सरवरखानामे खानाचे पालऱ्युपत्र व गनिमियाखानाचे पुत्र जे कडपियात आहेत, याणी तेथील बंदोवस्ती करून

आपल्या जागा खबरदार आहेत. येथे जवाबस्वालाची गोष्ट येक झोकितात. घरचा फिसाद येकाच्या गोष्टीत येक नाहीत. आजी आम्ही जवाब-स्वालाची बहुतसी निकड केली की आमच्या खांविदाचा हुक्कम दोन रोजाहून ज्यादा राहायाचा नाही. त्यास च्यार रोज आम्हीं तुमची वाट पाहीली. उद्दीक हँगामी आम्हीं राहात नाहीं. त्यावरून वाकरआलीखां कारबारी म्हणू लागले कीं च्यार गोष्टी नवाबास समजाऊन सागतो. जलदी न करणे परंतु हे लोक काबूची. याच्या बोलण्याचा इतवार नाहीं. नाक धरावे तेव्हा तोड पसरितात. वकील समागमे देऊन सत्वरीच खाणगी करितो यैसे बोलतात श्रीनिवासराव नामे वकीलहि समागमे देयास नेमिला आहे. जे काही बोलतात त्याची पैरवी^१ करीत नाहीत, यावरून इतवार येत नाहीं. साहेबाचा पुण्य-प्रताप थोर. सत्वरीच सेवेसी येऊन सविस्तर वर्तमान विनंति करितों. सेवेसी श्रृत होये हे विज्ञापना.

¶News-letter to the Peshwa from his Vakil with the Nawab of Karnool.
The paper contains two sheets, Nos. 3 and 4; the first two are missing.

No. 89]

[Just after 30-5-1753?]

श्री

श्रीमंत राजश्री गवसांहाबाचे
संनिधिस

सेवक लक्ष्मण तिमाजी व वेंकटराव मोकाम बंदर चंनापटण तालुक कृष्णाचार्य कृतानेक सास्टांग नमस्कार विनंती उपरी. वेदशास्त्रसंपन्न कृष्णाचार्य यानी अमृतरावजीकड जाणेस्तव व फळशोभनास्तव चंनापटणाहून जाताना नवाबसाहेब व गोरंदूर यांकडील जवाबस्वालास्तव अम्हास चंनापटणांत ठेऊन आपण तिकड गेले. फळशोभन जाहल्या आठवे दिवसीच उभयेतासाहि येकच मुहूर्ती हिंवज्वर आला तोच पंधरा दिवसाने बाईको निवर्तली. तदनंतर आचार्य यांसाहि शरीरास स्वस्त नसतां आरकाटासी आले. तेथोन कंचीस आले. कंचित उखद पथ्य जे काये करणेचें केलें. परंतु रोग प्रवल होऊन आरोग्य न होता चैत्र बहुल १२ दिवसीं देवज्ञा जाहले. आचार्य यांचे चिती होतें जे लस्करासी येऊन साहेबासीं भेटून पुढे काहीं उमदा मनसुवा करावा म्हणून होता.

दुसरे साहेबाची कृपाहि पूर्ण संपादिली होती. आयुष्यमर्यादा व सत्य संकल्प याप्रकारी असतां आम्हाकडून काये होऊ सकल ? आचार्य यानी चंनापटणाहून गेले तागाईत च्यारी महिनेपासोन येथील जवाबस्वालास आम्ही असों परंतु आचार्य यांचा बहुत काही भरवसा धरून बहुत दिवसापासोन समागमी होतों. त्यानी सर्वासहि दगा देऊन गेले. येथें साहुकाराकड कर्जवाम फार आहे. सरकाराची जिनस व हती वगैरे सुदसहीत साडे पंधरा हजार रुपये पावेतो आहे. याचा हिसेब साधांत रो अपाजी जिवाजी यांकड दिली असे. त्यानी साहेबास लिहितील. हे कर्जे अगदी चंनापटणांत बागडकोट वसवद सेटी म्हणून साहुकार मातबर त्याचे गुजरातीने केली असे. या यैवजास अमृतरावजी असतां दोम राजपालेची तफ्फीक पंधरा हजार रुपये देविले होते, व साहेबाचे पत्रेहि याच प्रकारी अचार्य यांची नावची आली होती. दोमराजपालेवाढेनी अद्याप पैक्याचा मार्ग काहीच केले नाही. रा अपाजीपंत आलेवरीहिं नवाब यांची ताकीद पाठजन प्रयेत्न केला असत. परंतु यैवजाचा मार्गच दिसत नाही. साहुकारांचा तगादा बहुत जाहला आहे. आचार्य यांनी साहेबास सर्व विषई पातेजून या स्त्रीलीं राहिल्यास कर्जाकडून मुक्त करावे. आचार्य यानी चंनापटणास आले तागाईत यानी खर्चास कर्पदिक दिलहे नाहीत, यास्तव हजार दीड हजार रुपये कर्ज खाऊन आज्ञानसार येथे राहून होते. सरकार तालुकचा कर्ज बहुत आहे. यास नवाब यास व रा आपाजीपंतास कोणे प्रकारीं ल्याहावै ते जोर ताकीद लिहून यैवज पावेसें आज्ञा करणेस साहेब समर्थ आहेत. आम्ही उभयेता सर्व प्रकारी साहेबाचे चरण पातेजून चंनापटणांतच गोरंदुराजवर्ली राहून यांकडील जवाबस्वाल घरचे-वरी पाठवीत असें. आम्हासर्माप जासूदजोऱ्या दोनीच्यारी आहेत. फिरंग्या कडून खर्चास पावत नाही. सर्वासहि साहेब खावंद आहेत. आज्ञानसार वर्तणूक करू. आतां रा आपाजी जिवाजीहीं पत्र लिहाले आहेत, त्यावरीन सर्वहि विदित होईल. इकडील सर्वहि वर्तमान सटवाजी जवानी श्रुत कारतां चितास येईल. सर्वज्ञाप्रति बहुत लिहाणे शक्त नव्हे. कृपा करावी हे विनंती.

¶Lakshman Timaji and Vyankatrao to the Peshwa, communicating the death of Krishnacharya who was the Peshwa's agent at Madras and the news of his having left behind huge debts, The writers urge that their wages be paid.

१
श्री

श्रीमंत राजश्री

पंत

प्रथान स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक शामराऊ यादव कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना यैसीजे. येथील क्षम ताा पौशी वये वितीया सह चतुर्थी इंदुवासेर मुा घाट कडपनाथ नजिक सातगडी येथास्थित जाणऊन कृपापत्री सनाथ केले पाहिजे विशेश. स्वामीची आज्ञा मार्गेस्वर वये १० मंदवासेरे तें रोजी घेऊन मंतगिरी किलियापासी राहिलो. दुसरे दिवसी पुरत्या मजली करीत गदवलावरून आलपुरापासी तुंगभद्रा उत्तरून कडपियातून मुा मजकुरास पावलो. येथून ६ रोजी फुलचरीस जाऊन पोहचतो. गोरंदोराचे हरकारे स्वामीकडे त्यानी पाठविले ते येथे भेटले. स्वामीस पत्रे उभयेता खीपुरुशानी लिहिली अहेत. मजलाहि लिहिले आहे; आपण श्रीमंतासी श्वेत केला आहे तो आकृत्रिम केला. पहिले रामदास-पतंजाच्यासुले काये आंतर पडिले आसल ते खरें; आतां दुसरी गोस्टी होणे नाही. तुम्हीहि राऊ प्रधान त्यासी विनंती करणे. त्यास वर्तमान कोण्हे सांगितले अहे कीं महमद आलीखानाची (सा)हेता करून त्याचा उपराळा आपण येऊन करावा. त्यास होणार ते होतच आहे, परंतु गोरंदोर व जानवेगम त्यासी समाधानाची पत्रे लिहून पाठवणे. आपलीहि कामेकाजे त्याजकाऱ्हन होणे अहेत. शामरायाने पहिलेहि तुमची हकीकत वचनप्रमाणाची सांगितली आहे. आतां शामराऊ तुम्हापासी पाठविले अहेत. येथीलहि हकीकत तुम्हापासी सांगितील. तुमच्या म्हटत्यावरूनच सलुक सलाबतजंगासी केला, यैसे समाधान पत्र पाठवणे. आपण तेथे पावल्यावर सर्व वर्तमा (न) सेवसी लिहून पाठवितो. आथ (वा) मीच येतो. यैकतो कीं, मुराररायासी सलुक करून फुलचरीस आणून श्वेत करून त्रीपदीस फिरंगी तोफा देऊन पाठविले अहेत. मा आलीखानाकडे इंगरेज आहेत. ठिकाणास गेलियावर तथ्ये वर्तमान कलल. मदनतपत मुनसी आहे, ब्राह्मण आहे, दुभाशाहि आहे. आपलीकडील गोस्टमात समजाऊन सांगत आसतो. त्याने सेवसी पत्र लिहिले त्यास उत्तर समाधानाचे लिहिणे. तुमचे वर्तमान कर्तृपणाचे व येकनिस्टेचे शामराऊ यानी सांगितलेच आहे. तुम्ही आमचेच आहात. समाधान आसू दीजे. आतांहि शामराऊ पाठविले आहेत. सांगतील त्याजप्रमाणे कायेभाग करून देणे. बहुत काय लिहिणे हे विज्ञासि.

¶Shamrao Yadav, Peshwa's agent at Pondicherry, goes back to his post after visiting the Peshwa. He is advocating a conciliatory attitude on the part of the Peshwa towards the French.

श्री

पुा श्रीमत

सेवसी विज्ञापना येथे त्रिवर्गाचा ग्रंथ आणीक प्रकारेच जाला होता, परंतु स्वामीचे पुन्ये थोर, नावाचा प्रताप मोठा, आवधे वारापाणीच जाले. आता स्वामीचीच कृपा इछितात. कागदीपत्री काही समाधाना वेगळे लिहितात जाले. आता लोकहि फार देईन म्हणतो. तोफा दाखगोली सरंजाम करीत आहे. या चौ रोजात वाटे लावितो म्हणुन बोलतो. आपण रोज उटून तगादा करितो. देहावर आला आहे. नंदराज पटणकर त्याने मुरारराऊ यासी लिहिले की आपण श्रीरंगामध्ये व जंबुकेस्वरामध्ये ठाणी देऊन मैजे करून येथे जातों. त्रिचनापलीचाच गांव करूर आहे, ते पटणीवालियानी घेऊन बांधले आहे. पटणीवालियाचे सरंदेस आहे. पौध्ये वये ९ गुरुवारी जाणार होता परंतु गेला नाही. जरिंदा होऊन श्रीरंगामध्येच आहे. त्याच्या बातम्या रात्रिंदिवस वर्तमान घेऊन येतात. जरी सडी फौज धावली आणि त्यास वेदा घालून धरले तर चितानरूप काये होईल. आपण येथे आणीक सा महिने राहिले नही सोमउपचारे काही कार्याची वाट होत नाही; यासी येथे दरमाहा देणे लागतो. वरकड आपल्या लोकासहि देणे सदा लाख रुा दरमाहा आहे. त्याच कारभारात आहे. जेव्हा निकड लागेल तेव्हा होणे ते होईल. मुसे बुसीने त्यास लिहिले नाही आमका पैका देणे. कराराची नकल मात्र दाखविली. जो सरंजाम जमियेतीचा व त्याचे तरफेने येक भला माणूस घेऊन येतो. तेथे आलियावर रुबरु जे विनंती करणे ते करून; हे विज्ञापनि.

¶Shamrao Yadav to the Peshwa, writes news of the movements of Nandraj and the other chiefs engaged in the Kamatak contest:

श्री

श्रीमत राजश्री पत
प्रधान स्वामीचे सेवसी

विनती सेवक शामराऊ यादव कृतानेक सा नमस्कार विनती उपरी विज्ञापना येसीजे:—येथील क्षेम ता माघ सुद ९ गुरुवार मुा फुलचेरी येथास्थित जाणुन

स्वकीये क्षम लिहिंग. विशेश. फुलचरीस पावलो. वस्त्रे त्यानी समारंभेकडून वाजतगाजत नेली. भेटी जाली. संकलित बोलणे जाले आहे. तथ्ये गोस्ट होणे आहे. ते उभयेतासी बोलून सर्वंच लिहून पाठवितो. स्वामीस येथे पावलियाचे वर्तमान कलावे म्हणजून लिहीले आहे. स्वामीचे ठार्ड याची आस्ता तो फार दिसत. बोली चालीत काये निवाडा होतो ते सेवसी लिहून पाठवितो. मुराराऊ बोरपडे त्रिवादीस आहेत. श्रुत जाले पाहिजे हे विज्ञासी.

¶Shamrao Yadav announces to the Peshwa his arrival at Pondicherry and the ceremonial presentation of the dresses he had brought for the French Governor.

No. 93]

[13-2-1753]

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत
प्रधान स्वामीचे सेवसी

विनती सेवक शामराऊ यादव कृतानक सा नमस्कार विज्ञापना येसीजि. येथील क्षम ता माव सुध १० मंगलवार मुा फुलचरी खथास्थित जाणजून स्वकीये क्षम लिहीती आज्ञा करणे विशेश. फुलचरीस पोहचल्याचे वर्तमान कासिदावरावर लिहून * * * * आहे * * * * * जी वस्त्रे दिल्ही हांती लास आपले फिरंगी पालखीनसी व कारभारा पाठविले. से दोनसे माणसे व वाजांतरी पाठजून वाजत गाजत पालखीत वाळून वस्त्रे नेली. दोघे उभयेता खीपुरुश येकेठार्ड बसून तमाम फिरंगी बोलाऊन मजलस करून वस्त्रे पुढे येऊन घेतली. मस्तकीं वंदिली. त्याच्या दंडकाप्रमाणे कर्तव्याहून आधिक मानमर्यादा केली. त्यास भूशणाच * गोस्टीचे आहे. कागदपत्र दिल्हे. वर्तमान सांगितले. पाहिले दिवशी बांलीचालीमध्ये सख्तीच जाली. एका दो विचाराकरतां नजर वहकली देखून आपणहि काहा मुलाहिजा केला नाही. स्वार होऊन यावे यैसा विचार होता. लास मागती देहावर येऊन, भले माणूस पाठजून बो(ला)उनु नेले. बहुत आसतेच्या गोस्टीमाता सांगीन आपले स्वकीये मुख्य सांगितले. आम्ही फरासीस, राऊ प्रधान यासी श्वेत केला तो दुसरे होणार नाही. आमचा दुसमन तो त्याचा दुसमन, त्याचा तो आपला दुसमन, आसे आसता महमदआलीखानाचे विषर्द आपणास सिपारस लिहीली. माआलीखाने सर्वस्ये आपणास बुडविले, त्याच्यामुळे जीवहि गेले. दोन करोडी रुपयानी धरणार नाही. सरंजाम जो गेला तो तुम्हासच ठाऊक आहे. मजहून

तो काही मातवर नाही. आपण तो सर्व गोस्टीने राऊ प्रधान याचे शेरीक आहेत. थेसे उंदड बोलणे जाले. सेवट लोक, दारूगोली, तोफा, पाठवायाचा विचार; त्यास उतर दिल्हे की, तमाम फिरंगी व स्वार व गाडदी व मुराराराऊ याची फौज तमाम लोक त्रिपदीस माआलीखानाचे लडाईस गेले आहेत. तें लोक तेथून पाठवावे तर आपली आबरू राहात नाही. बाजी बोँडा पडते याजकरितां पाच सासे गाडदी व च्यार पाचे तोफा देतो. फिरंगी तो तेथे गुतले. जाहाजाची खवर आली आहे दाहाळैतीयात तीन जाहाजे आपली येतात. त्याजवर फिरंगी आले आहेत. जाहाजे आलियावर देईन. पैकियाचा विचार तर * * * डच सांगितला. सेवट हे गोस्ट * * ली, पहिले-पासून दंडकहि आहे. तमाम किलेदार व जागीरदार सुभे आरकाट याजवर पटी करून देतात व सरकारचा खालिसीयावरहि पटी वसते. थेसी करून भरती करून देतात. प्रस्तुत मूर्तजाखानाच्या नावे सलावतजंगपासून सनद सुवेदारीची आणविली आहे. परंतु त्यास वेळे आदियाप दिल्ही नाहीत. त्यास पयेदरपये माणसे वेळुरास बोलावयासी गेली आहेत. तो आलियावर तीन लाखाचा मार्ग करून घावा म्हणुकून आपणास राहिले आहे. आमलहि ज्याचा त्यास ताकीद करून परवाने लिहून घावे. सरकारातहि जेथे जेथे आपला आमल आहे तेथे आमिलास ताकीद लिहून घावी. आरकाटच्या तालुकियांची ठाणी व किले इंग्रेज व माआलीखान यानी घेतली आहेत. तेथल्याहि जमिदारांचे नावे परवाने करून देतो. तुमच्या आमलास उज्जूर कोण करणार? आपण काम चाली लावितो. परंतु इतकियाहिं गोस्टी मूर्तजाखान आलियावर करून देतो. वेळर फुलचेरीहून तीन दिवसाचा मार्ग आहे. लवकरच येईल. मूर्तजाखानासहि आसरा स्वामीकडीलच आहे. सरकारच्या कार्यास आंतर करणार नाही. फिरंगियाचा भरवसा कायं? याजकरितां स्वामीचाच आसरा मूर्तजाखा धरितात. सादुलाखान याचा नातू आहे, नवा इतीयांत आता मातवर तोंच आहे. नंदराज श्रीरंगपटणेकर करूर म्हणुकून येक जागा त्रिचनापलीच आहे, पटणियाचे सरदेस आहे, ते जागा पटणेकरानी बांधली आहे, तेथे जाऊन राहिला आहे. ठाणेमात्र श्रीरंगस्वामीच्या देवाईलात ठेविले आहे. मधून कावेरी नदी आहे, दक्षण प्रांतात किला त्रिचनापली, उतरेस देवाईल. तेथे ठाणे आहे. मुरार-राऊ याचेहि लोक तेथे आहेत. त्रिचनापलीत माआलीखानाचे ठाणे व इंगरेजाचे लोक आहेत * * * आहे. माआलीखानानी तमाम बुनगे डेरे व

सामान वगैरे हत्ती तमाम कूच करून देवनापटणाचे आसरियात नेऊन ठेऊन सडा होऊन मागती त्रिपदीस आला आहे. तेथे देवाईलांचा किला पहिलेच कोणी केला आहे. देवनापटणास जाता लडाई देतच गेला. झाडी होती. घोडी माणसे मुरारराऊ याजकडील जाया जाली. पहिलीहि लडाईत घोडी माणसे येक दोन सरदार पडले. याची सिपाईगिरी घोडियावरील त्याची लडाई आरबियाची याजकरिता लोक घोडी जाया होतात. रसद व चारा बंद करितात. माआलीखानाचे लोक रात्री चोरी छवीने रसद व चारा आणितात. श्रुत * * पाहिजे हे विज्ञाति.

¶Shamrao Yadav reports his arrival and reception at Pondicherry. He then gives full details of the situation of the various parties in the Karnatak and mentions the cordial attitude of Dupleix, the French Governor.

No. 94]

[22-2-1753

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत
प्रधान स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक शामराऊ यादव कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना यैसीजे. येथील क्षम तां माघ वद्ये ९ गुरुवार मुा फुलचेरी येथास्थित जाणऊन स्वकीये क्षम लिहावयासी आज्ञा करणे. स्वामीची दोन पत्रे येऊनु पावली. गोरंदोरास येक पत्र छ २१ रविलालचे ते छ १९ राखरी पावले. रोजा २४ पावले. दुसरे पत्र छ २७ राखलचे छ २७ राखरी पावले. नवाब गोरंदोर यानी जमियेत पाठवावयासी तयार करितात. सत्वरच रवाना करितील. स्वामीचे ठाई याची ममता फार आहे. पटणेवाला नंदराज यासी पत्रे लिहिली आहेत, कीं श्रीमंत राजश्री राज प्रधान याचा मामला खातरखा चुकजन त्याची रजावंदी करणे; नाहीतर आम्ही ते येक व्हावे लागते; त्याचे उतर आले नाही. प्रस्तुत पटणेवालियासी हे काही आसरा देत नाहीत. जान वेगमहि स्वामीच्या कार्यावरच फार मनापासून आहेत. राजश्री मुराराव घोरपडे व गोरंदोर यांचे फिरंगी व गाडदी व तोफा वगैरे सामान त्रिपदीपासी आहेत. त्रिपदीपासून दीड दोन कोस याच्या तफावताने आहेत. मुलकात रसद व कहीकवाडे मना करीत फिर(र)तात. तेहि वेल अवेल पाहून नेतात. मा आलीखानाहि जरिदा त्रिपदीस आहे. तेहि बाहीर निघत नाही. नवाब गोरंदोर याचे लोक यासी येऊन खबर सांगतात. दो चौ रोजात मा आलीखान त्रिचनापलीस जातो. त्याजकडील लोक पळपळू जातात. काही स्वार मुराराऊ याचा कौल घेऊन गेले आहेत यैसे म्हणतात.

खरे खोटे श्री जाणे. गोरंदोर म्हणू लागले कीं आम्ही फरासीद, आपण कागद लिहून दिलहा ते वर्तमान आपण आपल्या पातशाहास लिहून पाठविले. पिढी दरपिढी आम्ही तुमचे, दुसरे होणार नाही. दो चौ रोजात मा आलीखानाचा जाणे त्रिचनापलीस जातो. हा निवाडा होतो आणि कुली फौज पाठवितो. खातरखा पैका चावा. जलदीने फैसल करू नये. पैकियासी ठिकाण तेह्हांचे; पटणीकरहि पैका देतील. स्वामीच्या नावाचा प्रताप थोर आहे. (फार) से ल्याहा म्हटले; बहुत काये लिहिणे हे विज्ञासि.

¶Shamrao Yadav assures the Peshwa of the support of the French Governor for his measures.

No. 95]

[27-2-1753

श्री

श्रीमंत राजश्री

पंत

प्रधान स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक शामराऊ यादव कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना यैसीजे. येथील क्षम ता माघ बहुल १० दसमी भोमवासर मुा फुलच्येरी येथास्थित जाणऊन स्वकीये क्षेम लिहिती आज्ञा करणे विशेश. पहिले दोन पत्रे सेवसी पाठविली ते पावली आसतील. मजलाहि दोन पत्रे पाठविली तेहि पावली. गोरंदोर याजपासी सर्व कार्येकर्ती जानवेगम ते स्वामीच्या कार्यास बहुत तत्पर; गोरंदोर यांस सांगेन आपणच मसुदा करून सैदलस्करखानास पत्र लिहिले आहे, त्याची नकल बजिनस पाठविली आहे त्याजवरून श्रुत होईल. वरचेवर कागद गोरंदोर व जानवेगम यासी येऊ लागले. त्याजवरून यासीहि फारसी माया निर्माण जाली. तोफा तयार करविल्या तीन च्यार गाडियावर चढविल्या; आणिक चढवीतच आहेत. पहिले सामान मा आलीखानाचे लढाई गुंतले; आतां नवेच दुसरे करून पाठवावे. त्यास कारखाने हमेशा चालतच आहेत. ताकीद करताच गाडे तयार जाले. गाडदी फिरंगी जागाजागाहून आणिले. इतकियासधे यासी वर्तमान दिलावरखान सिरेकर व आणिकहि लोक ज्याचें मनी स्वामीचें आगमन या प्रांतात न व्हावे ते या शोधांतच आहेत यानी लिहून पाठविले की ताराबाई-साहेबी सातारियाकडे हंगामा केला आहे. बाबूजी नाईकास फार वाढविले. कितीक सरदारहि त्यास मिळाले. याजकरिता तातडीने श्रीरंगपटणचा मामला वकीलाचे विद्यमाने आठरा लक्षावर चुकऊन मजल दरमजल फिरून सावनूरच्या

प्रांतास पावळे आसतील यैसे वर्तमान आले. त्याजवरून आपणास बोलाऊन हे वर्तमान सांगितले कीं आम्ही किंती भरवसा मानिला होता कीं या प्रांतास आलिं-यांवर पुढे जाऊन त्यास वेजून येऊ. त्याचा सन्मान करून त्याच्या आल्याने सर्व कुशल होईल, रथेत नांदल. त्यास आपला हरूष मंद जाला. दुसरे तोफा दाखलगोली लोक जमियेत पाठवावी, त्यास पैका देणे लागतों तो पैका वेर्थ होऊन जाईल. तकरार वर्तमान खेरे खोटे आलियावर त्याजसारखी रवानगी करून म्हणऊन ठेविले आहे. पत्र पावताच उतराची आज्ञा केली पाहिजे. स्वामीच्या ठाई उभयेताची प्रीति बहुत आहे; परंतु दिवसेदिवस अविकच प्रकार होतो. या करनाटकांत अमल बसावयाचा समये हाच होता; परंतु जस्तर कायें आसल ते आगल्ये करावे. मुलुक कोठे जात नाही. समयोचित आवधेच होऊन येईल. मां आलीखान त्रिपदीस आहे. याचेहि लोक दुखन दुखन राखोन रसद चारा बंद करून आहेत. किंती दिवस हे पुरवल कलत नाही. मां आलीखानाकडे हि सिवंदीचा हंगामाच आहे. ईश्वर कोणे गोष्टीस राजी आहे कलत नाही. राजश्री मुराराज घोरपेड यासी रोजमुरा दरमाहा सवालक्ष रुा द्यावे. प्रथम भेटीस दोन लक्ष रुा द्यावे, जातेसमई दोन लक्ष रुा निरोपसमई द्यावे, यैसी बोली; येथे आले ते समई हती व जब्हाईर वस्त्रे भूशणे बहुमान फारच केला. करारापैकी दोन दरमाहा दोन लक्ष पैकी येक लक्ष त्यांस पावळे. आतां येक लक्ष रुा व येक दरमाह चढला आहे, तो तयार करितात. कांहीं तयार केले, कांही होणे आहे. नंदराज श्रीरंगस्वामीचे स्थलीच आहे. त्यासहि जोर जाला. आम्हास बोलाऊन सांगितले कीं तुम्ही नानासाहेबास लिहिणे की दोन तीन रोजात तोफखाना व दाखलगोली व जमियेत रवाना करितो म्हणऊन लिहून पाठवणे यैसी आज्ञा केली आहे. स्वामीच्या नावावरून उभयेताहि दया करितात. नित्ये छृत्यास सामग्री पाठवितात स्वामी कायें काही गोष्टी मातने * * होत नाही. ज्याजती आधीन प्रस्तुत कायेंभाग ते सध्या करावे लागते. कलले पाहिजे. बहुत काये लिहिले हे विज्ञाति.

¶Shamrao Yadav informs the Peshwa that the Governor of Pondicherry and his wife have been won over to the Peshwa's cause and are manufacturing ammunition to meet the Peshwa's needs.

श्री

श्रीमिंत राजश्री
प्रथान स्वामीचे सेवेसी

पंत

विनंती सेवक शामराऊ यादव कृतानेक साँ नमस्कार विज्ञापना यैसीजे. येथील कुशल क्षेम ताळ २७ माहे राखर माघ बहुल १४ मंदवासर मुा फुलचेरी येथास्थित जाणजन स्वकीये क्षेम लिहीती आज्ञा करणे विशेश. पत्र पाठविले ते छ २६ रोजी सायंकाळी पावळे. छ ७ राखरचे पत्र आहे. येथून तीन जोडिया जासुदाच्या सेवसी पाठविल्या आहेत, पावळे असतील. येथे चढूकडून लोकी, यासी वर्तमान लिहीत कीं फौज फिरून गेली त्याजवरून हे सुस्त पडिले. तोफा व लोक रवाना करावे त्यास ढाल केली. कांहीं समाधान काही असमाधान. या प्रांतास येते तर कलह तुटता, आमचा बंदोबस्त (क)रून देते, येणेकरून दिलगीर. दुसरी गोष्टी दुस्टच दुस्ट मिळाले आहेत; त्यास संतोश की हे कार्ये आपणच करून. जे समई मजला पत्र आले तेच वाचून दाखविले, तेव्हाच घावरी जाली. वर्तमान यैकिले. याजकरितां दोन दिवस ढील जाली. आता तूरं रवानगी करितो. पत्र सेवसी त्यानी लिहिले आहे, येक फिरंगी सरदार मोकरर केला आहे. त्यास पाठवावे. तो आम्हासी भेटविला, जलद रवाना करितात. आपण घेऊन येतो. मा आलीखां त्रिपदीस आहे. सडा आहे, मुरारराऊ घोरपडे व गोरंदोर याचे लोक फिरंगी गाडी व स्वार त्रिपदीपासून दीडा दो कोसावर आहेत. रोज उटून स्वारी आहे. कजिया होतच जातो. मां आलीखानाचा भाऊ आबुल वाहवरखान आरकाटात आहे. अवघा जोर मा आलीखानास इंगरेजाचा; त्याचीच ठाणी जागाजागा आरकाटच्या मुल्कात आहेत. किंतीक मुल्क त्याच्याहि हाताखाले आहे. नंदराज श्रीरंगांमधे आहे. त्रिचनापलीच्या किल्यांत मा आलीखानाचे ठाणे व इंगरेज आहेत. इंगरेजानी येक हिकमत केली आहे, नंदराज याचा सरदार त्याच्या हवाला मुद्गल व किंतीक मुल्क त्रिचनापलीचा पहिले हुसेनदेस्तखां धरलियावर त्यानी घेऊन बलकाविला आहे. दोन तीन हजार फौजेचा सरदार. त्याचे नांव बेंकटराऊ बारकी. त्यास चेनापटणवालियाने बोलाऊ पाठविले कीं मा आलीखानाचा तुमचा कजिया वारून देतो येसे करून बोलाऊन नेले. नंदराजयानी पाठविले ते चेनापटणात आडकाऊन ठेविले आहे. त्रिचनापलीमधे किल्यांत पाचसे माणूस येक सरदार मातवर किल्यात पहिलेच मा आलीखान याने ठेविले होते. त्यास येके दिवसी इंगरेज किल्यात होते. यानी हिकमत करून तमाम नंदराजाच्या लोकांची हृत्यारे

हिरऊन घेतली. सरदारास कैद केले. मा आलीखानाच्याहि लोकांची हत्यारे हिरऊन घेतली. मागती त्याची गुतख्ये फिरून दिलही. नंदराजाच्या माणसास बाहीर निघू देत नाहीत. दो जागा, दोन सरदार गोविले आहेत. नंदराज यानी श्रीरंगस्वामीचे स्थल व जंबुकेस्वर स्वामीचे स्थल हे दोन्ही स्थळे बलकाऊन बसले आहेत. मधून नदी कावरी आहे. दक्षेण्यस किला त्रिचनापली, उत्तरेस देवाइले आहेत. जागे मातवर आहेत. नंदराजासहि कुवत मुराररायांचीच; गोरंदोर व मुरारराऊ व नंदराज तीन वर्ग येकास येक हमेशा पत्रे लिहितात. परंतु स्वामीचे प्रतापाचे भये निर्माण जाले. नंदराजाचा वकील वेंकट नारायण येथे आहे; कलाले पाहिजे बहुत काये लिहिणे हे विज्ञासि.

¶Shamrao Yadav writing to the Peshwa gives him some idea about the relative strength of the two sides, one represented by Murarrao, the French and Nandraj, the Raja of Mysore, and the other by Muhammad Alikhan and the English. He further describes how the English had treacherously imprisoned a Sardar of Nandraj and deprived his men of their weapons.

No. 97]

[8-3-1753

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत

प्रधान स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक शामराऊ यादव कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना. येथील क्षम ता छ २ माहे जावल फालगुण सुध ३ गुरुवार मुा फुलचेरी यथास्थित जाणऊन स्वकीये क्षम लिहावयासी आज्ञा केली पाहिजे विशेष. पहिले च्यार पत्रे पाठविली ते सेवसी पावली असतील. मधे वर्तमान उठविले की फौज फिरून गेली, त्याजकरिता काम सुस्त पडिले होते. मागती पत्रे माझ्या नवे आलियावर मागती जलदी केली. जाहाजेहि दोन आली. त्याजवर जिनसहि आला व फिरंगीहि आले; व बंदुखा फिरंगी आल्या. तोंडानें उपरी म्हणतात परंतु आल्या हे खेर. फिरंगी दोनसे तांबडे असल व गाडदी दीड हजार; दोन म्हणतात परंतु दीडच. च्यार तोफा पंचरसी गाड्यांवर घालून तयार केल्या. आणीक येक दोन तोफाची रदबदल आहे. तयार करितो म्हणतात. दोन गाडियावर दाखलगोलिया व गोले(च)रसे वगैरे सामान घालून तयार केले आणि काही येका दो गाडियावर सामान घालणार. फुलचेरी बाहीर झेंडा उभा करून डेरा दिल्या व पनास राहुटिया फिरंगी राहण्यास जाऊन दिल्या आहेत. फिरंगी वगैरे सामान चौखैट आहे. पाचसे स्वार

वरोवर यावे त्यास राजशी मुरारराऊ घोरपडे यांजकदून पाचसे स्वार आणविले आहेत ते आले म्हणजे रवानगी करतात. आणीकहि मागून वरचेवर सामान पाठ्यीत जाईन, व जमियेत ही * * * * * आंतर करणार नाही येसे म्हणतात. त्रिपदीस फिरंगी गाडदी तोका मुरारराऊ देखील मा आलीखानाचे कजियात गुंतले आहेत. तो जाणार म्हणतात. त्रिचनापलीस किंवा कोठे जाईल तर हे सामान देखील घोरपडे आवधेच पाठ्यान देतो. दोघेहि म्हणतात नानासाहेवाच्या श्वेतात आंतर करनार नाही. बोलता चालतां उभयेता नानासाहेवाचे म्हणाऊन उतर प्रतिउतर करीत असतात. छ २९ राखरी सायंकाली आम्हास बोलाऊन ते म्हणू लागले, आम्ही नानासाहेवासी दुसरी गोषी धरीत नसतां आमचे मुर्दई इंगरेज, त्यास देवनापटणास सिरपाच वकिलाबरोवर पाठविला हे काये? त्याचा आपणास खरेपण वाटत नवते, परंतु आपला फिरंगी येक मातवर आला, त्याने सांगितले कीं खरेच आहे. त्याजवरून आपूर्व वाटले की आमच्या मुदयासी श्वेत आम्हासी श्वेत, दोन्ही कसा चालतील? आम्ही फरासीद लिहूनच दिलहे आहे. जीव जाईल तर आंतर करणार नाही. मा आलीखानाकडील वर्तमान येते त्याजवरहि मेहरवानगी आहे. त्या भरवसियावर तो बसला आहे. देवनापटण चेनापटण हेहि लिहिल्यावरून व सिरपाच पाठवितात, त्याजकरता ते मगरूर आहेत येसे वर्तमान यैकून आपण दिलगीर होतो. त्यास उतर प्रतिउतर देयाचे ते देतो. मूर्तजाखान वेळीहून निवाले. चेनपटच्या किलियासी आले; येथून तीन मजलीवर आले आहेत. ते येताच, त्याची आमची व तुमची बोली चाली करून रवाना करितो. येक आपले तरफेने भला माणूस दुभासी देतात. नंदराज श्रीरंगी आहेत. मुरारराऊ व फिरंगी त्रिपदीच्या आसपास आहेत; कलले पाहिजे. मा आलीखानावाबत च्यार लाख रुा आपण देईन येसे गोरंदोर म्हणतात. त्यास आसरा न देणे. मुलकाचा बंदोबस्त करून देणे. चौथ सर-देशमुखी व मोगलाई पैका सुरक्षित पावल, रयत नांदल येसे करून च्या म्हणतो. तुम्हा * आणीक थोर कोण येणार आहे. रयेत नांदे येसे करवे म्हणतो. पहिले नंदराज व मुरारराऊ व गोरंदोर येसे त्रिवर्ग येकत्र जाले होते. आता स्वामीचा प्रताप देखोन आपले आपले ठाई आहेत. विचार पडिले आहेत. बहुत काये लिहिणे हे विज्ञासि.

¶Shamrao Yadav informs the Peshwa of the arrival of a French contingent and ammunition on the East Coast and of Murarrao having joined them with his squadron. Murarrao and the French complain against the Peshwa for keeping friendly intercourse with the English who are their enemies.

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत

प्रधान स्वामीचे सेवसी

विनंती सेवक शामराऊ यादव कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना यैसीजे. येथील क्षेम ता चैत्र सुध १ सौम्येवासर मुक्ता किले चेनपट येथारिथत जाणऊन स्वकीये क्षम लिहीत आज्ञा केली पाहिजे विशेश. कृपापत्र पाठविले ते चंदीहून येतवेलेस मार्गी पावळे. छ २७ माहे जावली पावळे. छ २७ माहे राखरचे पत्र येका माहिनियानी पावळे. स्वामीनी जे जे लिहिले ते कार्याच्याच गोस्टी लिहिल्या, परंतु त्याच्या होणारास उपाये काये? येथील वर्तमान तर पहिले मुसे बुसी नवाब सलावतजंग याजपासी आसता गोरंदोर त्यानी लिहून करनाटकाची सनद गुलाम मूर्तजाखां साददुलाखानाचे नातू पुतन्याचे पुत्र वेलूरचे किलेदार त्याच्या नावे सनद आणविली, ते सनद फुलचेरीस आली. त्यानंतर गुलाम मूर्तजाखानास बोलाऊ पाठविले. ते वेलूरीहून आले त्यास सिरपाव व परवाना दिल्हा. चंदाखानाच्या पुत्रांचा अभिमान न धरला. चंदाखान मूर्तजाखा साड्हाहि होत. चंदाखानाच्या पुत्रास गोरंदोर म्हणू लागले की बाहीर फितूर मोठा आहे. तुम्ही धाकटे, नेंकंबंद जाली तर काये करावे, याजकरितां यांच्या नावे सनद आणविली. बंदोबस्त जालियांवर तुमचेच हवाला करून यैसे धातुपौशन केले. गुलाम मूर्तजाखान यानी तूर्त तीन लाख रुा गोरंदोरास यावे त्याजपैकी तूर्त लाख रुा दिल्हे. बाकी यावे करार जाला आहे. काळ-हरणावर घालून आजपावेतो आम्हास ठेऊन घेतले. आज वाटे लावितो, उद्या वाटे लावितो, मूर्तजाखा आलियावर वाटे लावितो, जमीवेत देतो, तोफा देतो, यैसे करून ठेविले. उगोच उठून यावे तर दरवाजियावर फिरंगी अक्षराची चिठी फिरंगियास ब्हावी. किलियात जाता ही चिठी तपसीलवार असावी. येताहि याचप्रकार चिठी असावी. दिवसगतीवर घालून सरंजाम करून दिल्हा. फिरंगी २०० व गाढदी १५०० व तोफा च्यार ४ त्याचे सामान दाखलाली गोले सा सात गाढांवर घालून रवाना केले. फिरंगी नवे जाहजावरून उतरले आहेत.

दिवसांत दोनतीन कोश चालतात. तीन कोस चालले तर मोठी मजल कैली. जेथे उस्तु लागते तेथेच राणात राहतात. पाचसे स्वार रा मुरारराऊ घोरपडे याचे दिल्हे. यैसी चालीने फिरंगियास पाच सात महिने येयासच पाहिजेत ऐसे जाणूनच हे कर्म केले, तोंवर पटणीचा मामला काही राहात नाही. खासा फौज पटणियासीच आली आहे. कमवेश मामला फैसल होईल; पटणेवालियापासी आपला भेह राहील. जर फौज या रोखे आली तर लोक जाऊन रुजू होतील; नाहीतर फौज घाटाखाली न आली, तर आपले लोंक घाटाखालेच राहातील. शामराऊ आले वाटेने जातील. फालगुण वद्ये ९ नवमीस निरोप घेऊन सदेच मुरारराऊ याचे भेटीनिमित्ये गेलों. गुलाम मूर्तजाखा यासीहि निरोप दिल्हा. ते वेळूरास जातात. त्याजबरोबर चंद्रीचे मार्गे फौज व तोफा रवाना केल्या. आही मुरारराऊ घोरपडे याची भेटी घेऊन वेळूरास यावे. मार्ग तोच. तेथून मूर्तजाखाजीचा निरोप घेऊन जावे. फालगुण वद्ये ९ भोमेवासरीं मुरारराऊ याच्या लस्करास येऊन भेटी घेतली. परस्परे इस्टलाभाच्या गोष्टी जाल्या. गुरुवारी दसमीस त्यानी राहविले. त्रितीये प्रहरी ते आपण येकांती वसून गोस्टी-माता जाल्या. त्याचा आशये सर्व कलला. सुक्रवारी येकादसीस प्रातकालीं वर्तमाने मुराररायासी आले कीं महमद आलीखानाची स्वारी तयार जाली आहे; न जाणो कोठे जातात. यानीहि आपली स्वारी तयार केली. खासाहि तयार जाले. त्या गडबडेत आपण जाऊन निरोप घेतला. ताळतंत्र कलले. उगेच राहून कारण काये? महमद आलीखान तयार होऊन देवणापटणास गेले. वाटेमधे याची लडाई होत हैहि गेले. ते देवनापटणा पावले. हे फिरून त्रितीये प्रहरी गोटास आले म्हणजून वर्तमान मजलीस आपणास कलले. येकादसी द्वादसी दोन दिवस मा आलीखान देवणापटणी राहिले तेथे चेनापटणाहून मिसर किलीस व फिरंगी आले होते. त्यांची भेटी होऊन काये त्यांचे बोलणे चालणे होते ते करून स्वार जाला. फालगुण वद्ये १३ रविवारी त्रिपदीस येण्यास तेथून निवाला. मुरारराऊ यासी वर्तमान कलले. हे खासा फौज देखील तोफखाना व फिरंगी आपल्या सामानासी गेले. वाटेत महमद आलीखान मिसर किलीस याची गाठ पडली. मोठी लडाई होतच आली. हजारे हजार तोफा सुटल्या. घोरंदैर युध्ये जाले. से सवासे घोडे पडिले. से दोनसे माणूस मेले. जखमी

जाले. भुजंगराऊ घोरपडे मुरारराऊ यांचे बंधु सतरा अठरा वरशाची उमर होती, फार दाटी जाली तेव्हा लोक कचे पके होऊ लागले. तेव्हा बेजरब घोडा चालविला. लोकास सिव्यागाली करून ऊंज सावरले. इतकियात आकस्मात गोला येऊन खोपडीच उडून गेली. भुजंगराऊ मृत्ये पावले यैसे वर्तमान जाले. महसद आलीखान व मिसर किलीस येऊन त्रिपदीस पावले. मोठा दबाव इकडे पडिला होता. जेव्हा यानी यैकिले की पटणियाचा मामला चुकला, फौज माघारे गेली, त्याजवरून कितीकास सणतोस कितीकास दिलगिरी जाली. वरे स्वामीवर राजयेभार आहे; जसे देखलें तसे केले. मी येथे वरीस सामहिने राहिलो तज्ही कांही सार्थक नाही. येथील प्रसंग येकप्रकारचा जाला आहे. कायें जबरदस्ती-वांचून होत नाही. तीन लाख रुपयाचे परवाने आर्काटच्या मुलकावर करून दिलहे. कोठे रयांत कोठे आकस, कोठे नावच नाही, यैसे केले परंतु आपण बाकीफ हांयानिमित्ये कागद मात्र वेतले. उगीच मोघमे गोस्टी होती ते ठिकाणे कलर्णी. आपण उदंड शाहाणपणाच्या गोस्टी सांगितल्या तर कोण पुसतो? शंकराचार्यासारखे संच्यार करीत फिरलियाने साहेबकाम काही होता दिसत नाही. पत्री आज्ञा होतीं की रंग राखून च्यार दिवस आसणे; मागून जो विचार होईल तो लिहून पाठवितों. याजकरितां मात्र वेळूरी गुलाम मूर्तजाखाजीपासी आहे. त्याचा जीव मात्र स्वामीपासी आहे. त्यांनी आसरा स्वामीचा केला आहे. फुलचेरीकर ते हे येकच आहेत. येथून कागद तेथे जातात, तेथून येथे येतात. स्वामीच्या आज्ञे-प्रमाणे वर्तनूक करतीं तर इतका भारी मनसवा न पडिता आणि फजीतहि न होते. उभयेपक्षी थोरले बाईचा बस जाला आहे. बहुत दिवस निभत नाही. इतकियात ज्याचा ज्याचा मृत्ये आहे तो होतो. फुलचेरीकरास त्यांचे ढ्वीच्या हाते त्यास वाटेवर आणिले. उदंड उडणे, पडणे, राग लोभ करून सेवट ठिकाणास आणिला. स्वामीचे मरजीप्रमाणे करावें. स्वामीनी त्यास ठिकाण नेमिले आहे ते द्यावें; परंतु स्वामीनी यासी पत्र ल्याहवें. जसा मुसी बुसी सलावतजंगाचे दरमियान येऊन करारमदार केला, तसे स्वामी या गोस्टीमधे आसलियाने नवेदिगर होणार नाही. हे कर्म स्वामीसारखे पुन्येश्लोक दरमियाने आसलियाने आज्ञेप्रमाणे वर्तणूक करावी. गरीबगुरीवाचे काम नाही. यांचे समयासी येणे जाले नाही. स्वामीचे इकडे येणे घडत नाही. करनाटकाचा भोग सरला नाही. मुळक उज्याड पडिला. रथेत परागंदा जाली. घांटमाथां फौज येती तर येथे आमल बसता. आवधे पादाक्रांत होते. आवधी गुंज विसकटून जाती. येथल्या

प्रसंगाप्रमाणे सेवकाने लिहिले. तेथला प्रसंग मजला ठाऊक नाही. स्वामीच्या चितास थेंईल तैसे करतील. वर्तमान मात्र विज्ञापना केली आहे. बहुत काये लिहिणे हे विज्ञासि. मुसा नुसी हैदराबादेहून मठलीबंदरास गेले अहेत. तेथे जाहजात बसून फुलचरीस येतील. लग्नहि होणे आहे; धनहि संपादले आहे. ते झतन करून आणावे हे विज्ञासि.

¶Shamrao Yadav to the Peshwa, writes that through Bussy's influence at the court of Hyderabad a sanad for the Karnatak has been secured in the name of Murtaja Khan who in return for the favour has promised the French Governor a sum of 3 lacs. He then describes a skirmish between Muhammad Ali assisted by Clive and Murarrao Ghorpade in which the latter lost his brother and sustained a defeat.

No. 99]

[21-4-1753

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री

पंत प्रधान स्वामी

विज्ञापना यैसीजे. चैत्र वद्ये ४ शणवार छ १६ जाखर ते रोजी आबदुल वाहवखान विरादर महमद आलीखान यानी फौज स्वार ५०० व फिरंगी ५० व गाडी हजार दीड हजार व तोफा २ दारूगोल्याचे गाडी येक १ व बाण व जजाला यैसे कुपम म्हणून येक खेडे वेलूर आरकाटच्या मार्गामधे आहे, तेथे येक गढी होती ते पाडायानिमित्ये वेलदार व कामाठी पाठविले. वेलूर आरकाटास सा कोस आहे. तीन कोसांवर ते खेडे कुपम होतें ते गढीस पाडायास वेलदार लाऊन फौज त्या खेळ्याहून पुढे येऊन उभी राहिली. गुलाम मूर्तजाखानास हे वर्तमान कल्ले. यानीहि आपली फौज पाठविली. च्यार घटका दिवस असता लडाई मुरु जाली. तीन च्यार सरदार आबदुल वाहाब-खानाकडील आले होते. बरे झुंझ जाले. साईकाल होता होता आरकाटची फौज मोडली. तोफाचे झुंझ राहिलें. तरवारा तरवारी झुंझ जाले. सरमिसळ जाले. आबदुल वाहाबखानांकडील मोड जाला. तोफा २ यानी पाडाऊ केल्या. दीडसे दोनसे बंदुखा घेतल्या. दारूचे गाडी आणली. नगारियाचा उंठ बमये नगारा घेतला. इंगरेजाचा सरदार तोफाकारोवर आला होता तो पाडाऊ केला.

त्याजबरोबर पंधरा सोला फिरंगी सापडिले. पाचसांत भेले. दाहाबारा घोडे सांपडिले. साठी सत्तर माणूस ठार जाले. सें पनास माणूस जखमी होऊन पलाले. गुलाम मूर्तजाखानाकडील वीस माणूस ठार जाले. पनास साठी माणूस जखमी आहे; त्यात काये मरल, काये वाचल ते न कले. सात घोडी गोल्याखालें पडली यैसे वर्तमान जाले. इतकियात च्यार सा घड्या रात्र जाली. आपले पारऱ्ये कलेना. आंधारांत चहुकडे पळू लागले. हेहि काही मागे लागले. आंधारी रात्र याजकरितां फिरून आले. जर दिवस असता तर याचा नाश फार होता. मोड जालियावर सांभाळणे कठीण. सुज्यायेतखान वकिलीस गोरंदोराकडून आला आहे. बोलीचाली आवधी मजसी जाली आहे. तो जलदी करून पुढे आला आहे. दरशणास येयाचा उदोग करील तर त्यास हेच आज्ञा करणे, शामराऊ आलियावर भेटी होईल. मज आगोंवरच लाची भेटी जाली तर परिकी दरखारात आम्हा लोकाचा वकैर राहणार नाही. यावर स्वामी खावंद आहेत. विनंती मात्र लिहिली आहे हे विज्ञासि. सैद तकी म्हणऊन सरदार आरकाटावालियाचा पाडाऊ यांजकडे आला आहे; त्यास चौदा जखमा लाहान मोठिया आहेत परंतु वांचल. तिकरी म्हणऊन येक किला आरकाटाजवल आहे तेथेल्या किलेदाराचा जावाई होये हे विज्ञासि.

¶Shamrao Yadav describes an action between Abdul Wahabkhan, brother of Muhammad Ali, and Gulam Murtajakhan at Kupam; the latter assisted by the French was victorious.

No. 100]

[22-4-1753]

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत
प्रधान स्वामीचे संवेसी

विनंती सेवक शामराऊ यादव कृतानेक सां नमस्कार विनंती उपरी. येथील क्षेम ताता चैत्र वद्य ९ रविवार छ १७ माहे जाखावर मुा किले वेळूर प्रांत करनाटक येथास्थित जाणऊन स्वकाये क्षेम लिहती आज्ञा केली पाहिजे विशेश. किले चेनपट येथले मुकामीहून कासीद रायेमल मिर्धा याचे जोडी १ त्याजबरोबर विनंतीपत्र सेवसी पाठविले ते पावले असल; त्याजवरून या प्रांतीचे वर्तमान श्रुत जाले असेल. हाली वर्तमान तर मुजंगराऊ घोरपडे लडाईत वारलियावर

लस्कराने इवरत खांदली, त्याजवरून बुलगे तमाम किले वरधांवर येथे आले. सेंडी फौज मात्र तेथे राहिली. पहिलेच लस्कराभोवतां खंदक खांदून वांटा ठेवल्या होत्या तेथे बुरुजे बांधून तोफा ठेविल्या होत्या व बरकंदाज बारवाले चौकिया होत्या त्यास महमद आलीखानान याची बाजू शेर जाली. याजकरितां त्रिपदी सोडून पुढे येऊन उतरले. पाठीमागे त्रिपदी टाकली. गोल्याचा मारा चुकऊन येऊन उतरले. त्याचा मुदा कीं मुरारराऊ घोरपडे याची बाजू कमी पडली. भाऊ व लोक मारले गेले. आतां काही त्यांच्याने टिकवत नाही. तीन दिवस लडाई बरी जाली तोफाची लंडाई जाली. महमद आलीखानाचा मतलब मुरारराऊ घोरपडे यांजपासून जागा सोडवावा; त्या जागियावर आपण जाऊन राहवे यैसा मतलब होता. त्यास मुरारराऊ हि आपल्या जिवावरच उठले. जाता जावो, राहतां राहो, आपण जागा सोडिनार नाहीं. भाऊहि मारला गेला आतां कोठे जाऊन तोंड दाखवावे? मारीन, मरन, हाच हठ धरला. जागा जागा लोकाहि रसद बंद करावयासी गेले होते तेहि जमा जाले. शेरमाईशीरीमी फिरंगीहि टिकले. जागा सोडिली नाही. महमद आलीखान मयेदानांत येऊन राहिले होते. रसद येऊ पावना; मुरारराऊ घोरपडेहि जागा सोडून जातना. मग मागती फिरून त्रिपदीस गेंडे. त्रिपदी देवनापटणाहून पाच कोस आहे. दरमियान झाडी नाले आहेत. रातबिरात रसद येऊन पावते. मयेदानात येऊ पावत नाही, याजकरिता त्रिपदीस असरियासी गेले. जाते वेळेस काही होईल. येक दोन तोफ दाळू गोली यासी सापडली. जातेवेळेस घालमेल जाली. मुरारराऊ यानी जागाजागा घाटावर माणसे पाठऊन लोक बोलाविले आहेत. त्यांचे लोक जागाजागा होते; आणिक नवे चाकर ठेऊनहि आणविले आहेत. ईरेस गोस्टी येऊन पडली आहे. मुंडासे बांधत नाहीत. दिवसे-दिवस जमाव अधिकच होतो. स्वारी त्रिपदीभोवती कोसी दुकोसी होत असते. आता गोरंदोर याचाहि येलित्यांर मुरारराऊ यांजकडेच पडिला आहे. स्वामीच्या फौजाचा मोठा दबाव पडिला होता. श्रीरंगपटणाकडे फौज आली आहे. तेथील मामला चुकलियावर घाटमाथा फौज येईल म्हणऊन दुस्टच दुस्ट याजवर इवरत पडली होती. फौज फिरून गेली यैसे वर्तमान यैकून दुस्टास समाधान, गरिबास दिलिगिरी जाली. नंदराज पटणेकर यानी त्रिचनापलीवर मोठा हंगामा केला आहे. सूप्यासी च्यार सेर तांदूल जाले आहेत. मिलत नाहीत याजकरिता गरीबगुरुव बाहीर जातात, यैसे वर्तमान येथे यैकिले आहे.

सत्य मिथ्ये श्री जाणे. पहिले येक वर्तमान यैकिले ते सेवसी लिहिले ते लटके जाले. माा आलीखानास जखम व सरदार मारले गेले है लिहिले होते तें तहकीक करतां मिथ्या जाले. जसे यैकिले तसेच लिहिले होते. फुलचेरी-कराकडील वर्तमान तर दोनसे फिरंगी, दीड हजार गाडदी च्यार तोफा त्याचे (सा) मान पाचसात गाडियावर घाल्हन रवाना केले. सुज्यायेतखान म्हणजन दुभाशां रूमीखानाचा भाचा रूमीखानापासी होता. त्यास रूमीखानासी वे (व) नाव जाला. तो उटून फुलचेरीस गोरंदोर याजपासी आला. पाचसात महिने येथे होता तो फिरंगियाच्या स्वधर्मात मिळाला. त्याचे भक्त खाऊं पिऊ लागला. देखणाहि आहे. तों आम्हावरोवर वकिलीस दिल्हा व गुलाम मूर्तजाखांन यासीहि वेलूरास जावयासी निरोप दिल्हा. यैसे आवधे मिळून वेलूरास आले. सुज्यायेतखानावरोवर वच्चे दिल्ही. साहेबास व राजश्री भाऊ-साहेबास व जानवेगम यानी सौभाग्यादिसंपन्न मातुश्री वाईसाहेबास वच्चे दिल्ही आहेत ते अवधी सुज्यायेतखानापासीं आहेत. साहेब फौजसहवर्तमान फिरून माघारे गेले, हे वर्तमान यैकून गोरंदोर यानी लोक फिराऊन बोलाविले. तिकडे हंगामाहि जाला आहे. ते लोक फिरून गेले. सुज्यायेतखांन मात्र वेलूर पावतों आला. मी आरणीस होतो. आरणी वेलूरीहून वारा कोस मार्गे, तेथे च्यार दिवस राहिलो होतो. शोरीरास सावकास नवते. दोन तीन लंघणे जाली. तेथून वेलूरास आलो तो सुज्यायेतखान स्वार होऊन पुढेच गेला. न जाणो, ठिकाण पावतो येतो किंवा वाटेतूनच फिरून माघारे येतो हें न कले. येकादो रोजा आपणहि गुलाम मूर्तजाखाजीचा निरोप वेऊन त्रिपदीवरून श्री चे दर्शण वेऊन कडपियावरून कनोंग गदवाल पंचमाहाल या मार्गे येतो. लस्कर गेले त्यामार्गे निर्वाह होणार नाही. स्वामीचे पुन्ये समर्थ पदरी आहे. या मार्गे येतों. या प्रांतीचे वर्तमान फार सेवसी निवेदन करणे आहे. सत्वरीच येतो. कदांचित सुज्यायेतखान तेथे आला तर त्यास स्थळ मात्र राहयास देववणे. भेटी मी सेवसी आलियावर होईल म्हणजन आज्ञा करणे. उतावली करून शामरायासी मार्गे टाकून आलेत, आठदाहा दिवसात शामराऊहि येईल, यैसे सांगणे. मुसा बुसी अद्याप मछलीबदरीच आहे. अद्याप फुलचेरीस आले नाहीत. आबदुल वाहबखां महमद आलीखाचे बंधु आरकाटात आहेत. आरकाट शहर किल्यांपासून गोल्याच्या मारियावर पाडून सांफ मयेदान करून टाकले. त्याचीहि स्वारी वेलूरच्या मुळकात येते. गुलाम मूर्तजाखांजीची स्वारीहि त्याजवर जातें. लडाई होती. दुतरफा माणसे जखमी होतात. ते फिरून जातात,

हे फिरून येतात थैसे नित्ये उठून लागले आहे. श्रुत जाले पाहिजे. वहुत काये लिहिणे हे विज्ञानि.

“Shamrao Yadav writes news from Vellore regarding a skirmish between Muhammad Alikhan and Murarao in which the former was repulsed. “Murarao is determined to rout him completely and then make use of his head gear and not till then.” “The French have deputed Sujayatkhan to the Peshwa with robes of honour for him and Bhausaheb. He should not however be called in for interview until my arrival,” says he.

No. 101]

[23-4-1753]

२

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री
पंत प्रधान स्वामी

विज्ञापना. महमद आलीखान त्रिपदीस होते त्यास चैत्र वद्ये ९ सोमवार ते दिवसी देवनापाटणास गेले. त्रिपदीस ठाणे ठेविले. मुरारराऊ घोरपडे यानी आपली फौज व फिरंगियाचा जमाव तोफा वाट बांधायासी पुढे पाठविले की देवनापटणीहून रसद घेऊन येतां वाटेमधे लडाई करावी. त्यास सोमवारी साईंकालपवेतों देवनापटणानंजीक राहून रात्रीस कूच केले. त्रिपदीचा मार्ग सोडिला. रातोरात चिंदंबर येथे येऊन पावळा. त्रिचनापलीस जावयाचा उदेग केला. चिंदंबर म्हणजे कडपेवालियाचे ठाणे. देवनापटणवालियाचा चिंदंबर-कराचा श्वेह. त्यानीहि आपले गावांत इंगरेज आणू पाठवेले आहेत. त्याचे ठाणे त्याचा झेंडा लाविला आहे. महमदआलीखानांचा चिंदंबरकराचाहि श्वेह. ते ते आवधे एकच आहेत. तेथे श्री चे देवाईल मोठे आहे. त्याचाच किला त्यानी केला आहे. त्या आसरियावर तेथे येऊन राहिले. मुराररायाचे लोक वाट धरून दिवस उगवेपवेतो होते. दिवस उगवलियावर मनास आणिले तो देवनापटणीहि झेंडे दिसत नाहीत. त्रिपदीस फिरून आला नाही. काये जाले तहकीक करतां दिवस उगवता मंगलवार चिंदंबरास जाऊन पावळे. फौज मुरारराऊ याजपासीं फिरून आली. बातमी चिंदंबरचीहि आली, तेव्हा यानी आपली फौज व गोरंदोर याचे लोक त्याजकडे रवाना केले. आपण मात्र खासा तीनसे स्वारानसी दोनसे फिरंगी व गाडदी व कांही तोफा गोरंदोराकडील घेऊन तलावरच राहिले. नंदराज पटणेकर त्यास पुढे हूलस्वार ९ पाठविले की

महमदआलीखान त्रिचनापलीस येतो; तुम्ही सावध राहाणे. आपले फौजेस सांगितले की तुम्ही पाठलाग करणे. आपण त्रिपदीचे ठाणे घेऊन मागून येतो. पाच्चसे माणूस त्रिपदीच्या ठाणियात मा आलीखानाचे आ (हे). याची त्याची खटपट होत आहे. येक मुकाम चिंदवरी करून दुसरे दिवसी कूच करून कावेरी उत्तरून मा आलीखान चंदावरच्या मुलकात चंदावरकराच्या ठाणियाच्या आसरियाती गेला. चंदावरकरांही काहीं फौज कुमकेस पाठविलीं, खर्चीवेचाहि परामृश केला. त्रिचनापलीस नंदराज यानी जेर केले होते. तेथूनहि लिहिली आली होती; सेतुपति करवर व तोडमान व चंदावरकर याचीहि लिहिली मा आलीखानास येऊन पावली की सत्वर इकडे येणे. नंदराजाचे ठाणे मारून काहाड, खर्चीसहि देऊ. त्यासहि आपले आपले स्वस्थानाचे भयेच आहे, याजकरिता सामील होणार. याच्या फौजा भोवताल्या हाका बोंबा मारीत जातात. मा आलीखान त्रिचनापली पावला असल किंवा पावल. हे विज्ञाप्ति.

¶Shamrao Yadav sends news to the Peshwa about the plans of Murarao against Muhammad Ali who was proceeding to Trichinopoly. The rulers of Tanjore and Mysore and some adjoining chiefs are mentioned as taking part on one side or the other.

No. 102]

[28-4-1753]

३

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री

पंत प्रधान स्वामी

विज्ञापना यैसीजे. मुजफरखान याचे बंधु हसनुदीखान देवनापटणात कैदेत होते. त्यास श्री ने कृपा केली. चैत्र वद्ये १० शणवारी प्रातकाली होता येऊन फुलचेरीस पावले. सुक्रवारचे रात्री त्यास श्रीने बाट दिलही. दांधे भोई व हमेशा पकवान्ये व भक्षायांस फुलचेरीहून प्रतेहि घेऊन जात आसत. खिजम-तगारहि येक पालीप्रमाण जात होते. अगोधर ठीकठाक करून ठेविले होते. तटावाहीर घोडा आणून ठेविला होता. चौकीदारासी बहुत खायापियास दिवंसवड उदंड देऊन त्यास राजी ठेविले. फारसी खबरदारीहि नवती. मा आलीखान गेलियावर प्यादेहि बहुतसे सावधतेमधे नवते. भोईयाची पांघुरणे चिंध्या आपले

आंगी घातल्या. आपल्या जागियावर येक चाकर निजविला. खाणेपोशी डोर्ड्वर घेऊन रात्री निघाला. तटावरल्या प्यादियासीहि पहिलेच राजी ठेविले होते. हमेशां रावता भोई याचा होता. परवानगी त्यास येयाची जायाची होती. रात्री खाणा घेऊन यावा, दिवसा जावे; दिवसा यावे रात्री जावे. येक बेल मोकरर नवती. येकलाच डोर्ड्वर खाणेपोश घेऊन तटाबाहीर पडिले. कोण आहे म्हटले तर हसनुदीखानाचा भोई आहे म्हटले. येक भोई व येक खिजमत-गार मागून आंतर्ज्याने आले. तटाबाहीर पडलियावर घोडियावर बसले. याप्रकारे फुलचरीस घेऊन तटावर पावले. प्रातकाळ होताच गोरंदोरास समाचार कलला. फार संतोश मानून लोक पुढे पाठविले. मोठे समारंभाने घेऊन गेले. फार खुशवैखती केली. तोफा फार सोडल्या. इतका तपसील यैकिला तसाच लिहिला आहे. सारांश हसनुदीखान फुलचरीस घेऊन पावले. श्रुत जाले पाहिजे, हे विज्ञासि.

¶Graphic details are given by Shamrao Yadav of the escape of Hasan-ud-din Khan to Pondicherry from the confinement of Muhammad Ali. Hasan-ud-din was the brother of Muzaffarkhan, probably the first artillery expert trained by Bussy.

No. 103]

[4-5-1753

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत

प्रधान स्वामीचे सेवेसी

विनती सेवक शामराऊ यादव कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना. येथील क्षेम ता वैशाक सुद १ भूगुवार मुगा किले वेलूर येथास्थित जाणउन स्वकीये क्षम लिहीत आज्ञा केली पाहिजे. विशेश:—कृपा करून आज्ञापत्र पाठविले ते छ २३ जाखरी पावले. छ २० जमादिलवलचे पत्र होते त्यास जासूद परभारे फुलचरीस गेले. तेथील कागदाचा जाबू घेऊन फिरून वेलुरास आले. तेब्बा पत्रे दिघली. त्यास पूर्वीच किले चेनपटचे मुकामीहून रायेमल मिर्धियाचे कासीद-

जोडी खाना केली त्याजपलीकडे हि पाच सा कागद पाठविले त्याचे उत्तरच नाही. हली वेळरचे मुकाबीहून भिकाजी ना याचे नाईकीची जोडी छ १८ जाखर चैत्र वये ६ खाना केली आहे. तेहि सेवसी पावळ. स्वामीनी कृपा करून श्रीरंग-पटणाचे वर्तमान व माघारे जावयाचे लिहिले त्याजवरून कल्द आले. आज्ञा केली की च्यार महिने तुमचे राहणे जाले, तर सेवकास आज्ञा प्रमाण. परंतु पत्री आगोधरच फुलचीरीहून निघालो. कितीक वर्तमान कागदीपत्री लिहिलियाने बनून येत नाही. स्वरूच विनंती केली पाहिजे. या प्रांतीचा प्रसंग येक प्रकार जाळा आहे. गोरंदोर याचा वकील मुज्यायेतखाननामे पुढेच आला आहे. त्याचे वर्तमान सेवेसी लिहिले आहे. गोरंदोर व ज्यान वेगम उभयेता स्वामीचे आज्ञेवेगली नाहीत. त्यास जे सांगावयाचे ते सांगितले आहे. ते सर्व प्रकारे स्वामीचे आहेत. तोफ येक मागून घेणे म्हणजून आज्ञा. तर येक तोफ काये दोन तोफा देतील, परंतु आतां देसास पावणार नाहीत. फौज इकडे आलियाने जे आज्ञा कराल ते हाजीर आहेत. तोफाचे संरजामीचे माणसे व गोलंदाज मागोन घेऊन पाठवणे म्हणजून आज्ञा केली त्यास मी तर आगोधरच तेथून आलो. तेथे आसतो तर पाठवितो. आताहि त्यांस लिहिले. तेथे येक कारकूनहि आपाजी राम म्हणजून ठेविले आहे. जे वर्तमान होई ते वरचेवर लिहून पाठवीत जाईन. त्यास तीन च्यार जोडिया या प्रांतीच्या ठेवावयासी सांगितले आहे. गुलाम मूर्तजाखान वेळरी आहेत. त्याजपार्सीहि येक ग्रहस्त ठेवितो. त्यास आरकाट (क)चा तालुका जाला आहे. ते सादतुलाखानाचे नातू. त्याच्या पुतन्याचा पुत्र बहुत मातवर आहे. त्यास स्वामीचा भरंवसा फार. पूर्वी वडिलाचा घरोवा आहे. याजकरिता त्यास भरवसा फार आहे. फौज इकडे यावी. त्यामुळे कामकाज होऊन यावे. सरकारचेहि काम व्हावे. आपलाहि बंदोबस्त करून घ्यावा. यैसा त्यास भरवसा आहे. गोस्टीमातेने काही कामकाज होत नाही. सर्वा गोस्टीस भयाची प्रीत आहे. प्रस्तुत या प्रांतीचा कलह तुटत नाही. कजियाच आहे. मजला पंधरा दिवस राह्यास कारण शेरीरास उपाध निर्माण जाली. त्यास योशध करून उपचार केला. वैशाक मुद ३ रविवारी येथून स्वार होऊन मजल दर मजल सेवेसी येतो. स्वामीचे कृपेकरून वेथेस उतार पडला. श्रृत जाले पाहिजे बहुत काये लिहीणे हे विज्ञाति.

“Shamrao Yadav reports the friendly attitude of the French Governor Dupleix and his wife and their readiness in helping the Peshwa with guns and ammunition.

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान
स्वामीचे सेवेसी

सेवक विठ्ठल विश्राम साष्टींग नमस्कार विज्ञापना. तागायेत छ २२ जमादिलाखर मुकाम भादुरबांडा स्वामीचे कृपादृष्टीकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असें. यानंतर स्वामीकडून आज्ञा घेऊन आलों ते आठवे रोजीं येथे पावळों. मार्गी पावसामुळे व बुनगे फार तन्मुळे गुंता पडला. येथे पावतांच लष्कर परभारे भादुरबांडानंजीक ठेऊन आम्ही विसहलीस जाऊन राजश्री चिमणाजी कृष्ण यांस भेटून त्यास बरोबर घेऊन लष्करास आणून रा तात्याची व सर्वीच्या भेटी करून मशारनिलेस घेऊन किलेस जाऊन राजश्री खंडोजी मेरे व नरोजी मेरे यांस आणून. लष्करामध्ये सर्वीस भेटून दुसरे दिवशी प्रहर दिवसास सुमुहूर्ते सरदार आदिकरून समागमे घेऊन निशाण चढविले. नौबत व तोका सरबत्ती करून पेशजीं लोक होते त्यास व राजश्री खंडोजी मेरे व नरोजी मेरे यांस कविलेसुद्धा किलेखाली उत्तरून ठेविले, आणि येतेसमर्थी खानदेशीं लोक व खासबारदार आणले होते त्यास तटावर व बुरुजांनी व दरवाजेस नेमणुका करून किलेवर जावजी जाधव यास ठेविला. किलेचा बंदोबस्त केला, दास्तगोळी आणिलेप्रमाणे चढविली. गैरकबजी मुलुक आहे. तो दबामुळे हारी यावा, त्यास प्रस्तुत फौज थोडकी, येवढे फौजीने मातवर कामे कैशी होतील? याविशी कितेक तपशिले लिहावे तें राजश्री तात्याचे पत्रीं लिहिले आहे त्यावरून सर्व विदित होईल. तो मजकूर सर्व समजोन जी आज्ञा करणे ती करावी त्याप्रमाणे वर्तौं. मुळ्य गोष्ट स्वामीचे आगमन हे स्थळी होते म्हणजे कितेक काजकामिंहोतीं, व किलेची बंदोबस्ती होऊन सर्व वृत्त ध्यानीं येतां किलेवर व शाहार कोटांत येकूण हजार प्यादा पाहिजे; त्यास लष्करास असतील तर खाना करावे. नाहीतर सेवकास आज्ञा जाहाली तर त्या प्रांतातील विश्वासू मर्दाना ऐसे पाहून जामीन घेऊन लोक ठेऊ. किलेवर पेशजी सामान काय आहे त्याची अलाहिदा याद व तट घेरा व बुरुज व वरील घरे आहेत त्याचा तपशील लिहून मागाहून पाठवितो. आठा रोजांचा अवकाश करून येणे जाहलेवर सर्व बंदोबस्त होऊन आणखीं ठाणियाचा विचार होईल ऐसे आहे. रायदुर्गास स्वार व कागद पाठऊन पैका आणवितो. त्याच्या बोली स्वामीसंनिध आहेत, त्यास आज्ञा करून येथवर खाना करावे. स्वस्तान जातें, आज फार खराब जाहाले याजकरिता कांहीं सोड यावी. ऐसा

त्याचा अर्ज आहे. याविशी राजश्री तात्यांनी लिहिले आहे त्यांस आज्ञा करणार स्वामी समर्थ आहां. यादवाडची वोलूं नवाबाजवल तिसा हजारास पडली आहे त्याविशी विनंती करणे ती केलीच होती. शावणुरचे बोलीमध्यें तीस हजार रुपये बजा करून त्याची वोल राजश्री रामचंद्र आणांजी व पांडुरंग शामराज व विसाजी नारायण यांणी करार केलेप्रमाणे सोडून आणवावी, तोहि बंदोवस्त करावा लागतो. सदर्हू वोल व त्याचे कतवे नवाबांकडून आणवया स्वामी समर्थ आहां. सेवेसी श्रुत होय हे विनंती.

¶Vithal Vishram, the Minister of Savantwadi, writes to the Peshwa from Bahadur Binda on the project of capturing Bisehalli and other places.

No. 105]

[1753 ?

श्री

पुरवणी सेवेसी विठ्ठल विश्राम विनंती. कुडालाहून फौज कूच करून अजरेस आली. समागमें तीर्थस्वरूप राजश्री पांडुरंग वावा दोन हजार प्यादा व साहशें स्वार घेऊन आले. आणावांवचें ठाणे घेतले. सरकारचे ठाणे ठेऊन फुढां शाहापूर बेलगांव किंतु प्रांतीं तमाम गांवखेडीं मारून खंडणी घेत घेत राजहंस-गडाखाली तळ देऊन वैसले आहेत. इकडून स्वामीचीं पत्रे गेलीं फौज येणेविशीं, तेव्हां तिकडील मनसवा राहिला. तीनशें राऊत विसाजीपंत यावरावर ठेविले आहेत तेवढे राहतील. वरकड बेलगांवचें काम बोलीचाली जाहाली आहे. परंतु आपण जात आहूं. गेलेनंतरी कसकसा विचार होऊन येतो तो पाहून, जर करितां कार्य प्रस्तुत उरकून येतं ऐसे असेल तर उरकून स्वामीस लिहून पाठवितों. तैसेच मर्दनगडच्या कामास नारो गणेश यावरावर कृष्णपा कलबुलकर पाठविला होता दाखला ध्यावयास, तोहि तेथील दाखला ज्या ज्या प्रकारचा होऊन यावा त्या प्रकारचा होऊन आला. वाडीस आहेत. तेहि काम करावें लागतें. कोकणांत जातेक्षणीं दोन्ही मनसवे कसकसे विचार होतो तें सविस्तर सेवेसी लिहून पाठवितों. मुख्य गोष्ट कोणतेहि धर्णीकाम या प्रांतीचीं आपण करावीं आणि निसवतदार इतर होतात. तेव्हां याचा अभिमान स्वामीस असावा. आपला हेत जे, धर्णीकाम करून मजुरा करून ध्यावा हाच हेत येहून दुसरे चिर्तीं आहे ऐसे नाहीं. याचा सविस्तर भावगर्भ सेवेसी पहिलाच श्रुत केला आहे. कांतर तो प्रांत आमचा. सर्व प्रकारे माहीत आम्ही. जे सेवा ध्यावी ते आम्हांकडून ध्यावी ऐसे आहे.

एतद्विशीचा अर्ज स्वामीचें येणे पुण्याप्रांत जहाले तर विदित होईल. बहुत काय लिहूं? चिरंजीव गुणबा स्वामीसंनिध आहेत. त्याचे सर्व प्रकारे ऊर्जित करणार स्वामी आहेत. रोजमरेचे त्याचे चालीस लाऊन यावया स्वामी आहेत. सेवेसी श्रुत होय हें विज्ञापना.

¶Vithal Vishram to the Peshwa, informing the addressee of the tributes the writer exacted from Belgaum and territory round it and requesting him to come to those parts personally.

No. 106]

[2-5-1753]

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत
प्रधान स्वामीचे सेवेसी

सेवक विठ्ठल विश्राम साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. तागायेत छ २७ जमादि-लाखर मुकाम पराक्रमगड स्वामीचे कृपापट्टीकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असें. यानंतर सांडणीस्वारावरोवर आज्ञापत्र पाठविले. पावोन संतोष जाहाला. किण्डा मात्र घेतला. पुढीं वरकड तरतूद व्हावी येतद्विशीचा विचार पेशजी स्वामीस लिहिलेच आहे. हाली कोपलचा मजकूर येथील कितेक तपशीले लिहावे तें सर्व राजश्री तात्याचे पत्रीं लिहिले आहे त्यावरून विदित होईल. याजउपरी स्वामीकडून आज्ञा होईल त्याप्रमाणे वर्तो. सर्व मजकूराची पुरवणी अलाहिदां लिहून राजश्री नारायणराऊ याचे नावीं सेवेसी पाठविली आहे. तें मनन करून जे आज्ञा कर्तव्य ते करावी. किण्डे मजकूरचा वेरा व टाकी व वरील सदर दरवाजे पाहरे वगैरे मोजदाद करून आलाहिदा याददास्त सेवेसी पाठविला आहे, त्यावरून विदित होईल. किण्डेवर पेशजीचे मोन्याकडील सामान कांहीं होतें तें त्याजकडून घेतले. त्याची मोजदाद आजच्या उदैकच्या रोजांमध्ये करून सेवेसी लिहून पाठज. कांहीं दारूं व शिसें व * * * व मीठ हुके वगैरे ऐसे सामान किंचित आहे तें सर्व घेतले आहे. त्याची याद मागाहून पाठवितो. मुख्य गोष्ट स्वामीचे पाय येकवेळ येथे लागलेनंतर सर्व मनोरथ सिध्दीस जातात, आणि सरकारचेहि स्वहित होतें. पत्रीं पालाळ आलाहिदा पुरवणी लिहिल्या आहेत त्यावरून सेवेसी श्रुत होईल हे विनंती.

¶Vithal Vishram reports to the Peshwa his capture of the fort of Parakramgad with all its belongings.

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान
स्वामीचे सेवेसी

सेवक विठ्ठल विश्राम कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल तागाईत छ १ रजेब मुकाम बाहादुरवांडा जाणोन स्वामीचे कृपेकरून सर्व वर्तमान येथास्थित असें विशेष. येथील बंदोवस्त थोडाबहुत जाहला. याजउपरी येथील भले लोकांस हुजूर आणून कराराप्रमाणे बहुमान करावा लागतो. स्वामीचें आगमन या प्रांते होईल म्हणोन बहुतांस भरोसा होता. परंतु परस्पर ऐकिले की, याजउपरी मजल दरमजल देशास जाणे होते. यैसेयास ज्याप्रमाणे आज्ञाप्रत्र येईल त्याप्रमाणे वर्तणूक करू. दारूगोळी व तूपतेल व जेजाला वगैरे पाठविले-प्रमाणे पावले. याची याददास्त तपशीलवार मागून सेवेसी लिहून पाठवितो. सामान येतेक्षणी किलेवर चढऱ्युन जमा केले. यानंतर राजश्री रामचंद्र आणांजी व पांडुरंग शामराज उभयेतांस कागद पाठुन येथें आणविले. ते प्रांतींचा सविस्तर मजकूर सांगितलेवरून कळला. ते प्रांतींचे नाजूक कामाचे संदर्भ राखोन धरावें त्याप्रमाणे धरिलेच आहेत. परंतु त्याप्रांती दोन तीन हजार फौज घेऊन गेलेविना कामकाजे होऊन येत नाहीं, या गोर्ढींचा कितेक मजकूर आहे तो पर्णी लिहो नयें, हुजूर येऊन सेवेसी श्रुत करावा लागतो. प्रस्तुत राजश्री विसाजी नारायण यास यादवाडामध्ये ठेऊन उभयेतां आम्हाकडे आले. यादवाडकर व गोकाकर देसाई यांसहि आणविले आहेत. ते येतांच त्यांस बरावर घेऊन हुजूर आणून त्याचा करारमदार विसाजी नारायण व पांडुरंग शामराज यांणी दिलहेप्रमाणे बहुमान व बोलीचे सुटकेचा विचार करून द्यावा लागतो. यांचा बोलीप्रमाणे गुता उरकोन दिलहेवर आणखी ते प्रांतींचे येक दोघे देसक पदरीं पडतात. परंतु यादवाडकरांचा कोणत्या प्रकारे निमाव होतो येसे पाहात आहेत. धारवाडचाहि प्रसंग पूर्ववतप्रमाणे आहे तैसाच आहे. तेथीलहि दोघे चौधे मस्तकाशीर आम्हाकडे स येथें आले आहेत. ते दिवशीं रामचंद्र आणांजी व पांडुरंग शाम स्वारी घेऊन गेले ते दिवशीं शिंदे याणींच दगाबाची केली त्यामुळे कार्य न होतां माधारां आले. फुटां ज्यासमयी होणे होऊन येईल; आगाध नाहीं. प्रस्तुत धकारनामकाचे संदर्भी आठ आसामी येथें आणिली आहे. भेटीअंतीं सेवेसी श्रुत होईल. हे विनंती.

¶Withal Vishram to the Peshwa, reports his doings and his disappointment at the prospect of the Peshwa's return to Poona direct and not through the western parts where the writer is administering.

श्रीसुवराज

राजश्री माहादाजीपंत पुरंदर
गोसावी यासीं

सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य श्री मुरारजी हिंदुराव वोरपडे ममलकतमदार दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये लेखन करीत असिले पाहिजे. यानंतर पत्र पाठविले पावोन लिहिला भावार्थ कलो आला. राजश्री श्रीनिवासराव चिटनीस यास आपणाकडे जाऊन स्वालजाव करून लेहून पाठवणे म्हणून मारनिलेकडे मुदाम जासुदाची जोडी पाठविली आहे. आपणाकडे येऊन सांगितल्याप्रमाणे स्वालजाव केलाच असेच. या घराणियाचे जहर आपणास असतां लेहून जाणवणे काये? मारनिलेची आपली भेटी होऊन बोलणे जात्याचा वृत्त सविस्तर लेहून पाठवावया सुज्ञ असा. रा छ १० माहे शाबान. बहुत काये लिहिणे.

Murarao asks Purandare to report to him the outcome of the joint deliberations between him and Shrinivasrao Chitnis who is specially deputed for the purpose.

छ २१ रमजान

श्रीराम

पुरवणी सेवेसी विज्ञापना. स्वार्मीनीं आज्ञापत्रे सादर केलीं ती पावली. फौजेचा वैरे अर्थ लिहिला तो कलों आला. थेसियास स्वार्मीनीं आमचे वेगमीची नेमणूक आर्द्धीच निमे करून दिली. त्यांतहि पांच लाख कमी. त्यामध्येहि स्वामीच्या प्रतापे सित्रायें मुख्य तीसवत्तीस लाख रुपये आजपर्यंत मेळविले. परंतु फौज संमाळून मोठा बोढा श्रीरंगपटणकरांकडील ठाण्याचा बोढा बोढणे लागला. सिवंदी खर्च वेम्बळग न करावा, त्यांस खर्चास न घावें, तरी ठाण्यांतून लोक उठोन येतील; शह टळेल. तेह्वांन सर्व प्रकार ध्यानांत आणून ठाण्याकडे रुपया देणेच पडला. तो खर्च जरी नसतां तरी कांही रुपया मार्गे पडतां. नालवंदी समजाविशीचा प्रकार तरी गुदस्तां स्वार्मीनीं शंभर राउतांच्या पथकास दाहा हजार रुपये दिल्ले. त्याचा सुमार पाहून आम्ही शंभराच्या

पथकास येक हजार कमी करून नऊ हजारच दिलें. या लक्षाने वर्तणूक करून रवानगीचा प्रकार तैसाच राखणार. सेवेसी लोक आत्यावरी स्वामीच्या मर्जीस आले तरी देतील. न ये तरी न देतील. या प्रमाणे त्यांतल्यात्यात करारवेत करून हे दिवस गुदरून अद्याप स्वामीच्या जुन्या मुळुकास ठका न लावितां दुर्ग पर्यंत आलों. यांत विदरूरचा यैवज कांहीं नालवंदीस लागणे तो लागला आहे. पटणचे फौजेने गाडवांनी बेमुवलग पैका खादला. यास आमचा उपाये काये आहे? आम्हावरावराली फौज जे होती तिचे कबज देखील स्वामींनी भरून या म्हणतील तर देऊ. या गोष्टी चाकर लोकांनी काय निमित्य बोलाव्या? परंतु ठाणियास खर्च व छावणीस कमनेमणूक जाली यामुळे मिलाला पैसा खर्च जाला म्हणून पांचसापवेतों विदनूरपैकी खर्च होईल. बाकी यैवज घेऊन येत आहों. व बाकी तीन च्यार पवेतों गोपालराव याजकडे रुजूं करून देऊ. फौजेस नालवंदी अकलहिशेवीं गुदस्तां स्वामींनी नालवंदी दिली. त्याप्रमाणे येथील गणतीप्रमाणे नालवंदीचा यैवज तकूब गुदस्तांप्रमाणे ठेऊन बहुदा थेडेसे अधिकच तकूब ठेऊन तूरू यैवज दिलहा. तकूब परवानगीचा यैवज स्वामीजवळ ठेऊन ज्याप्रमाणे स्वामीचे मर्जीस येईल त्याप्रमाणे निर्गम होईल. छावणीस लोक राहिले म्हणून व जुंजले, जखमी जाले, दोन वर्षे मेहनत केली, मोर्चे फार जागां लावले म्हणून कांहीं आम्हावर उपकार नाही. चाकराने चाकरी केली म्हणजे कांहीं उपकार नव्हे. हें ध्यानांत आणून अक्कलहिशेवीं यैवज दिलहा व याप्रमाणे कच्चे वर्तमानहि सेवेसी लिहिले आहे. तर पुढे रवानगीचं वेळेस मोघम द्यावे न द्यावे हें लौकर सांडणस्वारावरावर आली पाहिजे. त्याप्रमाणे वर्तणूक होईल. पत्राचे उत्तर सल्वर यावयासी आज्ञा जाली पाहिजे. मार्ग लक्षीत आहों. सेवेसी श्रुत होयें हें विज्ञापना.

¶The writer, probably Balvantrao Mehandale, complains about the shortage of funds for the maintenance of the army at Seringapatam.

श्री

श्रीमंत राजश्रीं पंत प्रधान स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक शेषो नारायणे साष्टांग नमस्कार विनंती. येथील क्षेम माघ वद्य चतुर्थी मंदवासरपर्यंत स्वामीचे कृपावलोकने येथास्थित जाणून स्वकीयं संतोष लेलेन आज्ञा केली पाहिजे विशेष. स्वामीनी दया करोन स्मरणपूर्वक

पत्रीं आज्ञा निरोपिली. सुसमयी पत्र प्रविष्ट होऊन सेवकास संतोष जाहला. तेथें लिहिले जे तुम्ही सर्वप्रकारें पदरचे आहां, राजश्री विसाजीपंत धण्यासनिध ठेविले आहेत. धण्याचे आज्ञेप्रमाणे होईल वर्तमान तें मशारनुलेस सांगत जाणें. तेणप्रमाणे ते लेहून पाठवितील म्हणून पत्रीं लेखन करविले. आज्ञेप्रमाणे सेवेसी सादर आहों. सांप्रत मशारनुलेस धण्यानी आज्ञा करीन स्वामीकडे पाठविले आहेत. धण्याची आज्ञोतरे निवेदितील त्यावरून श्रृत होईल. इकडील अर्थ श्रीमंत राजश्री भाऊसाहबीं धण्याचे मनोगतानन्हूप निवेदन केलेच असतील. तदनन्हूप स्वामीचे आगमन घडोन दर्शनाचा योग घडावा येविशी मशारनुले विनंती करतील त्याजवरून सेवेसी श्रृत होईल. कृपा केली पाहिजे हे विनंती.

¶Shesho Narayan to the Peshwa, communicating the writer's wish to come and visit the Peshwa in person. The writer's identity cannot be fixed.

No. 111]

[24-2-1755]

श्री

सेवेसी विठ्ठल विश्राम कृतनिक सां नमस्कार विज्ञापना. ता छ १२ जमादि-लावल मुा नवलगुंद जाणून स्वामीचे कृपेकरून क्षेम असां. यानंतर तीफखाना व राजश्री शामराव यांची आमची भेट आज जाहाली. आम्हास त्यास दोन कोशाची तफावत आहे. आम्ही तोंडावर आहों. ते मागा दोन कोश आहेत. उद्यां कूच करून आम्हाजवल आणू यैसेयास वाणीं तों अद्याप कोणी आले नाही. धारवाडी तीन हजारपर्यंत व नरगुंदी दोन अडीच हजारपर्यंत भरताड येणे-प्रमाणे गेले आहेत. कांही मनोलीस वैरे प्रांती गेले आहेत. अद्याप आले नाहीं. चौं रोजासवे कुलीं येतील. तोफा तो आणावयाची निकड, यास कैसी तजवीज करावी ते आज्ञा होईल त्याप्रमाणे कूच करून येक मजल हरदू वाटा नेमिल्या आहेत त्यामध्ये येक वाटेने येत आहों. जे वाणी बरावर येतील ते घेऊन येऊ. तोफा वाण्याकरितां तटून ठेविता नये, याकरितां येत आहों. आणखी येक प्रसंग सरल-स्कर समीप आले असेत. तेहि बहुतेक हुवलीचे मार्गे येतील. यैसेयास आम्ही ते येकत्र जमा होऊन भारीपणे यावे कीं दुसरा कितुरच्या हशमी वैरे जमाऊ येतो, *

* धारावाडच्या रस्ता व पैका येणेचा येणार. हुवली पावेतों या वाटेने गेलेने रस्तेचे वाणी येकड दुकड येऊन मिलाले तर फिकीर नाही यैसे आहे; आणि स्वामीनी निरोप दिले या समई हुवलीचे ठाणे घेणेस येईल. फार तर

येक मुकाम पडल. इतकेने रस्ता येणेजाणेस रान मोकलेच जाहाले. तोफखाने च्यांस सत्वर ल्स्करास जावयाची तांतड. कुंदगोलावरूनच यावें तरी काही फौज रवाना करावी. हुबलीविसी आज्ञा जाहालेने विलहेस लाऊनच येऊ. हुबली काही मजबूद ठाणे न्हवे. चालते स्वारीत येका दिवसांने हस्तगत होईल. कुंदगोलावरून यावें तर बराबर कापला जुलला नाही. वाटेने फुडा जाहालों म्हणजे मारील येणारास वाट फुटणार नाही. कुंदगोल, संवांसी, येलवती, सिरहटी येका वारीनिच आहेत. त्यांचाहि जमाऊ भारी, कुंदगोलावरील वाटेस पाण्याचा तोटा, तोफखाना तीन कोश चालतो. बैलांचा तोटा, अधिक जावत नाही; सांगितले मार्गाने जाणेस हेका करितात. कुंदगोलावरील वाटच कोणी विदविली(?) आहे; परंतु त्यांत आपण कैसे जावें हे उमजत नाहीं. कुंदगोलचे गलीं सध्या पडावें तर फौज भारी पाहिजे. गडीहि मजबूद; आठ च्यार दिवस लागतील. दुसरे जामदारखाना व कातवार बराबर आहे. हे पला पाऊन मग गलां पडावे यास्तव हुबलीवरून यावे ते गडी बेऊन मोकलें करावें म्हणजे धारवाडपासून पटी मोकली जाहाली. फुडा कुंदगोल सांवर्सीस आणखी फौज आणून नेहमी तेच काम विलहेस लावावे म्हणजे चोरटे राऊताचीं जागा मोकली जाहाली. दोन वाटानी यावयाची तजवीज केली; [यापुढील पत्रांचा बंद गहाळ आहे.]

¶Vithal Vishram writes about the movements of the army in the Karnatak, roundabout Dharwar, Hubli and Kundgol, and asks which way he should proceed.

No. 112]

[8-3-1755

श्री

श्रीमंत राजश्री बाबासाहेब स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक बनाजी माधवराऊ कृतानेक सां नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल ता छ २४ माहे जमादिलौवल पावतों कृपाकटाक्षीं जाणून स्वानंदातिशय लेखनाज्ञा केली पाहिजे विशेष. मार्गी सावणुराहून आलिकडे कडुरांस पावली-यांची पत्रे वरचेवर पाठविलीं, पावलीं असतील. कडुरी गढी चिठी यावयास दिवसगतीमुळे पंधरा दिवस राहणे जाले. गढी चिठी आलियानंतर मार्गी पाच सात दिवस येऊन येथे अष्टमी फाळगुण वद्य बुधवारी पावलीं. आज च्यार

दिवस जाले. अद्याप दलवार्ड यांची भेटी जाहली नाही. दिनसुधी नहती याजकरितां रामरावजीची भेटी होऊन सर्व वर्तमान त्यांस विदित जाले. वरचेवर बालपाकडील पत्रे येतात, त्याजवरून त्यांस लस्कर समीप आले हेहि कलले आहे. रामरायांसी यांसी बोलणेहि जाले आहे, परंतु संस्थान बोढीखाले पडले. दुसरे मोगलाचा शहहि आहेच. घाटाखालील फैजेस खर्चास पाठवावें. चौकडूनहि यास फिकीरच आहे, यास्तव संकटांत पडले आहेत. आमच्या फैजेसी विगाड करावा. दुसरी गोष्टी सांगवते यैसा तीं अर्थ नाहीच; परंतु आठ च्यार दिवस मार्गे पुढे निर्वाह करतील. स्वामीनी वरचेवर पत्रांची रेज लावावी. सांडणी-स्वार पाठवावे. कसदि जासुदांस लौकर आम्हाकडे पाठवीत नाहीत, याजमुले सांडणीस्वार पाठऊन देत जावे. स्वामी येशस्वी आहेत. येश स्वामीस येह्ल याविषयी काही अनमान आहे यैसें नाही. जितके आपले आगमन समीप होईल तितके कार्य साधतें यास्तव तुंगमद्रातीरी आलियावें वर्तमान सीत्र लिहून पाठविले पाहिजे. स्वामीकडील पत्रे कासीदासमार्गीं आलीं तेच बजिनस दलवार्ड यांस पाहावथास पाठविलीं. त्याजवरून वरेच आवगत जाले. सारांश निकट फैज आली यावेगले सीत्र गुंता उरकत नाही. पर्जन्यकाळ समीप आला, माघारे सीत्र जातील, गतवर्षांहि यैसाच अर्थ घडला, याजकरितां च्यार दिवस दीर्घ-सूत्रावर घालवावे यैसे कितेक दुर्मत्री विचार सांगतात. यास्तव फौज समीप आली यैसे कलले म्हणजे पांया पद्धून कार्य सत्वर करून देतात. कलावें म्हणून सेवेसी लिंग आहे. शृत होये हे विज्ञापना.

¶Banaji Madhavrao to Mahadoba Purandare writing from Kadur says that he was unable to see the Dalwai. He then describes the monetary difficulties of the state and asks the addressee to direct forces at once to the river Tungbhadrā.

No. 113]

[4-5-1755]

पो छ २९ रजब

श्री

श्रीमित महाराज राजश्री भाऊसाहेबाचे सेवेसी

आज्ञाधारक विसाजी कृष्ण कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील वर्तमान ता छ २१ माहे रजबू पावेतो स्वामीचे कृपेकरून सेवकाचे वर्तमान यथास्थित असे विशेष. स्वामीचे आज्ञापत्र आले ते मस्तकी वंदून सनाथ जालो. तेथे आज्ञा कीं इकडील सविस्तर वर्तमान लिहिणे, त्यास सोंधे, विदरूर, वसवपटण,

चित्रदुर्ग येथील कारभार उरकला. लस्कर वालीयाचे नदीवर आले. साव-नूरचे खंडणीची निमे बाकी राहिली आहे तिचा निर्गम करून घेऊन अधिकमास सरतां सेवेसी येऊन पोहचणे होईल. श्रीमंत राजश्री वावाच्या शरीरास आठ-पंधरा दिवस फार वेथा ज्ञाली होती; परंतु महाराजाचे कृपेकरून प्रस्तुत थोडेबहुत आरोग्य जाले आहेत. इकडील सविस्तर वर्तमान सेवेसी श्रीमंत राजश्री वावानी-स्वामीस लिहिले आहे त्याजवरून सविस्तर विदित होईल. स्वामीच्या चरणाचे दर्शनाची उन्कंठा फार लागली आहे दर्शन होईल ती सुदिन. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाती.⁺

¶Visaji Krishna to Sadashivrao Bhau, informs him of the settlement of the affairs of Bednur, Basavapattan and Chitradurg.

No. 114]

[2-6-1755

पौ छ १२ रमजान

श्री⁺

श्रीमंत राजश्री नानासाहेब व
तथा राजश्री भाऊसाहेब स्वामीचे
शेवेसी

आज्ञाधारक विसाजी कृष्ण कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. ता छ २१ माहे शाबान मुकाम देवनहली स्वामीचे कृपाद्विकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. इकडील वर्तमान तरी पेसजी गुमनाडपालेच्या मुकामीहून सेवेसी लिहिले आहे त्यावरून विदित जाहले असेल. त्या आलीकडे कूच करून बुरुकुंच्यास आले. बुरुडकुटे ठाणे चिकवालापूरकरांने, त्यास हला करून ठाणे घेतले, आणि तेथं सरकारचे ठाणे बसऊन चिकवालापुरानजीक मुकाम करून राहिलो. तेव्हां मातव्र वकील येऊन संस्थान मारची खंडणी येक लाख चालीस हजार करार केली, त्यापैकी निमे सध्या यावे व निमे दोन महिनियानी यावे, याप्रमाणे करार करून वोली चांगल्या दिलहा. तेथून कूच करून देवनहालीस आले. भोर्चे लावावे, हला करावी, हे तजवीज होती; त्यास स्वामीचे प्रतापेकरून देवनहालीकर गावासमीप जाताच कौलास आले. कौल देऊन बाहर काहाडिले आणि सरकारचे ठाणे देवनहालीत बसविले. राजश्री मुकुंद श्रीपत याचे स्वाधीन ठाणे केले. राजश्री बनाजी माधवराव या तलावरी

+ कर्नायकस्वार्ंतून पत्र. अधिकमास ज्येष्ठ शके १६७७.

आले, तेथील वर्तमान यैकता काही जीव दिसत नाही. कनवडी वेकटपंतीं सोडून आधिकार द्यावयास नेले आहेत व दलवाई मैसुरास आले आहेत. ते व हे येकत्र जालियावर काही जाले तरी कलेना; परंतु काही होता दिसत नाही. चित्रदुर्गकर याणी आणापाचे मारफतीने राजकारण लाविले आहे. आणापाहि लस्करात आले आहेत; परंतु राजश्री गोपालराव आजपावेतो आले, आसते तरी दोनीं फौजा मिळोन चित्रदुर्गस वरी जरब देतो, आणि स्वामीचे मर्जीप्रापा कार्य करून घेतो; परंतु ते आद्याप तुंगभद्रा उत्तरूनच आले नाहीत. कृष्णपलीकडील पत्रे आली होती. आता दिवस पाऊसालियाचे समीप आले फौज छावणीस राहिली. घोडी खराब, उंटे खराब, आणि आधिकामुळे येक महिना ज्याजती पडला, वरसाचा जेष्ट आला याप्रकारेचे वर्तमान आहे. तथापि होईल मजकूर तो करून घेतच आहो. जसा प्रसंग पडल तसा युंता उरकून घ्यावा लागेल. इत-कियात रा गोपालराव आले भेटी जाली आणि दोनीं फौजा मिळोन जरब बसली; तरी बसवीत आहो. जर त्याचे येणे नच होये तर जसे कलेल तैसे उरकून घेऊ, आणि देशास फौज घेऊन येऊ. सेवेसी विदित होये. वरकड इकडील सविस्तर आर्थ राजश्री वलवंतरावजी याणी लिहिला आहे. त्याजवरून विदित होईल सेवेसी श्रृत होये हे विज्ञापनि.

¶Visaji Krishna to the Peshwa, announcing the capture of various places in Mysore territory and awaiting the arrival of Gopalrao Patwardhan.

No. 115]

[3-7-1756

श्री

सेवेसी मुकुंद श्रीपत साष्टांग दंडवत. सेवेसी विज्ञापना. छ ४ सवालीं हलीहाल येथून कूच केले तें तिसरे प्रहरी मैजि सिपूर येथे पागासुधा सेटीबा देखील आज येथे मुकाम केला. उदयेक प्रातःकाळी राजश्री बालोजी सिंदे यांस पागा मुधांस सेवेसी रवाना करितो. सेवकास सुतकाचा अवरोध आहे यास्तव सेवेसी येता नये. महमद आलम व सुमेरसिंग उभयेताहि समागमे आहेत. आज संध्याकाळपावेतो येथे येतील. मुजफरखान बहादरबिंडियास आले म्हणून बाजारी वर्तमान कृष्णातीरी आले आहे. परंतु सत्ये वाटत नाहीं. तुलसाजी नाईक व जासूदजोऱ्या त्याजवल ठेविल्या आहेत. जर बाहादरबिंडियास येते तर रामचंद्रपंत याचे पत्र व सरकारचे जासूद पत्रे घेऊन येते. आले वर्तमान लटि-केसे वाटते. नारायणकिरेयावर त्यांस सेवकानीं सोडिले. बाहादरबिंडियास

दाखल जाहल्यावर येक जोडी मुजरद त्याजकडे पाठविली होती त्याचे जाव आले आहेत, तें सेवेसी पाठविले आहेत, त्याजवरून विदित होईल. नारायणकिरेहून त्याणी कूच करून हुसपेठेवर सुकाम केला होता. आदवानीचे रोखे जातात हे प्रमाण. कदाचित आमचे मागे सुबुध उपजोन आलेच तर वीस हजार रुपये पावेतो त्यास देऊन, तोफा वैरे तेयें ठेऊन सडे पुणियास रवाना करावें म्हणोन राजश्री रामचंद्रपंत यासी बोलोन आलो आहो. त्याणीहि मान्ये केले आहे. त्याणीहि पत्रे पाठविली आहेत. येका दो दिवसी तिकडील पत्रेहि येतील. सेवेसी शृत होये हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat reports the news of Muzaffarkhan's movements and attitude. Sumersing, the murderer of Narayanrao Peshwa, is here mentioned for the first time.

No. 116]

[1756

श्री

सेवेसी विज्ञापना. आहे यांत तुमचे बरे आहे म्हणोन सांगितल्यावरून काहीं जाबसाल केला नाही. तथाप सदरहू बोलावै थेसी स्वामीची आज्ञा नवते; परंतु बोलिलो. थेशांस येविसी स्वामींची मर्जी जैसी असल तैसी आज्ञा केल्याने यांसी बोलोन जो मनोदये याचा कल्ल त्याप्रापा सेवेसी लेहून पाठऊन. येविसी सेटिवा खराडे याणी सेवेसी लिला आहे त्याजवरून विदित होईल. पत्राचे उत्तर येईल त्याप्रमाणे वर्तणूक करून. सेवेसी शृत होईल हे विज्ञापना.

¶Negotiations with Murarrao Ghorpade of Gutti are the subject matter of this letter of which the writer and the addressee are not known.

No. 117]

[1-1-1756

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीचे सेवेसी

विनंती. सेवक विसाजी नारायण कृतानेक विज्ञापना. येथील क्षेम ता मार्गषीर्ष वदी १४ पावेतो स्वामीच्या कॉपेंट्स्टीकडून सेवक लोकांचे वर्तमान येथास्थित आहे. इकडील सविस्तर विनंतीपत्रे पाठविली पाऊन विदित जाहलेच

असेल. राजश्री नारोशंकर यानी मुऱात विज्ञापना केली त्यावरोन श्रुत होईल. सांप्रत इकडील वर्तमान राजश्री मुराराव घोरपडे वजारतमाव घाट चढोन कोल्हार प्रांते आले. मडगसिरेस येणार. त्याणी सावनूकरास पंते पाठविली जे तुमची आमची भेटी व्हावी. कडपे कनोल आदवानी वैगेर एकत्र होऊन भारी फौजेनिसी मनसवा करावा. नाहीतरी या दक्षणदेशाचा वक्र जातो. तेव्हां कळतच आहे म्हणोन लिहिले. त्यास याणी प्रतिउत्तर समर्पकेतन देऊनच लिहिले आहे म्हणोन वर्तमान आले. वजारतमाव याणी राजश्री भगवंत गोविंद यांस पांच हजार फौज ठेवणे म्हणोन रवाना करून पाठविले. तेहि सवणूरास आले. सेवेसी कळविं घ्याणोन लिहिले आहे. सवणूरकर वाहीर डेरेस दाखल जाहले. डंबळ सिरहटी हावनूरप्रांतास येणार आहेती. आदवानीकर नवाब न्यामदुलाखानहि फौजीची समजाविसी करून तेहि वाहीर निघणार. स्वामीची खास स्वारी जाहाळी म्हणिजे सर्वहि आपली स्थळे जवळ करून राहणार. कोपलकराकडील माराविसी अगोदर विनंती लिहिली आहे त्याप्रमाणे आज्ञा करावी. वगर पेठ घेतलेविना मार्गास येत नाही. स्वामीची खास स्वारी जाहाळियास वेंच विलेस लागेल. परंतु खेडी खगव होतील. घोडी बहुत फौजच रवाना करून पाठविलिया इकडील पाळेगार वैगेर एकत्र करून पेठ घेऊन कार्याकारण फौज प्यादे ठेऊन घेऊन, दोन तीन म्हैनत गोस्टी विलेस लागेल. बहुताले ठाणी सरकारची जाहाळी आहेती. रात्रीचे चोरीने खेडियास उपद्रव होतो त्यामुळे रयेतेस भरवसा बाटत नाही. पूर्वी या रौऱी त्याची धधशत पुढिली आहे. लोकिक येक प्रकार होतो. आणि येथे राहणारासहि नाकर्तेपण येते. सुचला अर्थ सेवेसी लिहिले आहे. यावरी आज्ञा होईल त्याप्रमाणे वर्तणूक केली जाईल. उगेच आहे. या सामा(ना)-निसी येथे बसल्यानें स्थळ जेर होत नाही. त्याचा उपद्रव राहत नाही. येविसी दोन च्यार वेळा श्रीमंत राजश्री तात्यास विनंती लिहिली आहे. आज्ञा करणार स्वामी समर्थ. प्रथमता पेठ ध्यावयास पाच सात हजार जमाव पाहिजे. उपरांतिक हजार स्वार दोन हजार प्यादे जाहले म्हणजे महिने दोन महिनेत विलेस लागते. स्वामीची आज्ञा जाहलिया च्यार हजार प्यादे व स्वार दोन हजार मिळतील. सेवक जमा करील. सरकारातील एक हजार फौज आल्याने सहजच कार्य होते. या रानचे मिळतील त्यावरी दवा असावा यास्तव येक पतक असावे. पेठ बेतल्याने तर फिरोन फौज पाठवावयाची आज्ञा जाहली (तर) पाठवावयास येईल. त्यात अज्ञानपणे विनंती लिहिली आहे. आज्ञेप्रमाणे सेवक वर्तेल. विनाकार्य दरमोहे रुा पंधरा हजार खाऊन येथे बसावे लागते. आज्ञा जाहलियाने

खामखा स्वामीच्या पुण्येकरून त्याचे ठिकाण लागेल. सेवक सेवेस अंतर करणार नाही. स्वामीसेवेवरी सरीराची आस्ता नाही. दया करणार धणी आहेत. सेवेसी श्रुत हेय हे विज्ञापना.

¶News-letter from Visaji Narayan to the Peshwa, informing him of the intended combination of Murarao and the Nawab of Savnur.

No. 118]

[Recd. 9-1-1756 ?

पौ छ ६ रविलाखर

श्रीसुब्रह्मण्य

राजश्री सदासिवराव भाऊ
गोसावी यासी

सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्रों दौलतराव हिंदुराव धोरपडे दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल-केखन करीत गेले पाहिजे विशेष. आम्हास ये(ऊन) साहा महिने जाहले. अद्याप कोणतेहि गोष्ट निर्गमांत येत नाही. आपण येथें असतेत तरी हरयेक गोस्टीचा निर्गम होऊन येता. येथें स्वालजाव येथास्थित होत नाही. आम्हांस आपणाविना दुसरा आगार आहे असे नाही. मुऱ्य गोष्ट ज्यांत आमचा परिणाम आणि सेवा घडोन येई; तिसरी गोष्ट भावावंदात हांसे न होय; आणि आमचे मनोदयान-नस्तू आमचे हातोन सेवा घडे ते आपण करावे. आम्हांविसी राजश्री पंतप्रधान यांनी आपणांस लिहिले आहे म्हणजेन यैकिले. अशास ज्यांत आमचा परिणाम तें करावै. वरकड राजश्री जि(वाजी)-दामोदर विनंती करितां विंदित होइल. उचित ते करावया (सुऱ्य) असा बहुत काये लिहिणे हे विनंती.

¶Daulatrao Ghorpade requests Sadashivrao Bhau to settle his affair finally and thus to give him an opportunity to serve the State.

No. 119]

[13-1-1757

पौ छ १० जमादिलौवल

श्री

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक विसाजी वाबूराव कृतानेक सां नमस्कार विनंती. येथील क्षेम ता छ २२ रविलाखर पावेतो मुा गुलीत येथास्तित असो विज्ञापणा यैसजि.

+ येथून पुढे अक्षर निराळे वळणाऱ्ये.

राजश्री अमृतरावजी छ ११ रविलाखरी दो प्रहरा दाखल जाले. राजश्री राव ममलकतमदार गुतीहून चेनमपली सा कोसावर ठाणे पाहवयास गेलेच होते. रायाकडील समादिक जाऊन सनमानेकरून यास अनिले. रायास पत्र लेहून पाठविलिया रायानी सांडनीस्वारावरोबर पत्र पाठविले जे. पौश वद्ये ९ गुरुवारी अठा घटिका उपर राव ममलकतमदार व अमृतरावजीची बहुत आदरे करून भेटी जाली. सरकारची पत्रे वळ्ये तेच क्षनीं जाली. दुसरे दिवसी राव ममलकतमदार अमृतरावजीचे सनमाने करून समादिक घेऊन याच्या डेसियास आले. पाच सात घटका वैसोन कितेक ममतेच्या व प्रीताची बोलने होऊन रावजीस वळ्ये विडे देऊन, दुसरे दिवसी तलकोटात हवेलीस बोलाऊन, येकांती स्वामीची व राजश्री मलारजी होलकर याची पत्रे वाचोन बहुत संतोश जाहले. राव बोलिले जे उभयेताची प्रीत ममता आम्हावर आहे याजकरिता मातवर आम्हास न्यावयास पाठविले. चितात दुसरा विचार नाही हे पूर्ण ठाऊक आहे. जावयाची तयारी करून निघतो. कितेक कल्पणा अंतकर्णाच्या व कोन्ही लाहन मनुशाने सांगितल्यावरून चितात संवशये होता. ग्रहकुत्य व फौजेचे नदी अलीकडील पलीकडील व ठाणे जाती मानपान व बुंजसखी ममतेची व कितेक अनेक कल्पणा होत्या तितक्या, व राजश्री मरहारजी होलकर गेले म्हणोन बोलिले. त्या राजश्री आमृतरावजीनी ध्यानास आनून, त्याचे उत्तर रावजीचे चितात दृढ होऊन, निशा जालीसे बोलणे जालियानंतर, जावेसे करार वचन करून, छ २१ रविलाखर प्राथकाली ब्राह्मण पंडित व शास्त्री बोलाऊन मुहूर्त करून, पत्रे लेहविली. माघ सुद ९ पंचमी सोमवारी प्राथकालीच खासगत अंगप्रस्थानेकरून, वाहेर निघावे दुसरे दिवसी कूच दरकूच जावे, दुसरा विचार नाही याजकरिता च्यार दिवस गुंता जाला. राजश्री नागोजीपंती तेथील कितेक युक्ति प्रयुक्तीचे ममतेचे व मलहारजी होलकर याजकडील रायासी बोलोने रायाच्या चितात खुशा होऊन स्वामीकडे जावयाचा दृढभाव राव ममलकतमदार याच्या चितातील संवशये व कुन्हा न राहेसे बोलणे नागोजीपंती चार दिवस परियेत रायाच्या चितातील संवशये दूर होयेसा निशा करून, मार्गावर आनिले. नंतर राजश्री अमृतरावजीनी लिहिले त्यावरून श्रुत होईल हे विज्ञासि.

सहेबाचे सेवेसी निवाजी नाईक चव्हान सां दंडवत.

¶Visaji Baburao reports to Nana the result of Amrutrao's visit to Murarao Ghorpade. Amrutrao was specially deputed to Gutti to conciliate Murarao Ghorpade and, according to the letter, has succeeded in his task.

श्री

साहेबाचे सेवेसी मानाजी पायगुडे सां दंडवत विज्ञापना ता १ जमादिलावल इंदुवार प्रातःकाल मुकाम हावेरी वर्तमान येथास्थित आसो विशेष. साहेबाचे आज्ञापत्र सादर जाहाले तेथें आज्ञा की तुम्ही तिकडे गेला. त्यास कहीकवाड बंद व्हावयाचा विचार कसा केला ते सविस्तर लिहिणे. अशास आम्ही ह्या तोंडास आलियावरी कहीकवाडाचा बंदोवस्त जाहलाच आहे. ह्या तोंडास कही यकंदर निघो देत नाही; परंतु रांगो विठ्लराव यास साहंवी लिहिले हांते, त्यावरून काल रविवारी हावेरीचे पेठेवर आलो; परंतु पेठ आगदी अगोधर आठाडाहा रोज पलोल गेली. येथे निरर्थक आलों; परंतु आज फिरोन माघारे कहीचे बंदोवस्तास आलो. आज्ञेप्रा बंदोवस्त करितो. येथे पेठेवरी आल्यास सऱ्या दांडग्यावरी दाहावीस माणूस जाया जाहाले येवढाच मात्र नफा जाहला. वरकड सविस्तर अर्थ राजश्री विठ्लराव साहेबास लिहितील त्यावरून कलेल. जाग्यावरून आमची फौज उठोन आलियावरी तिकडे कही जालो. अशास तेथे चार पाच हजार फौज पाठवून तिकडील बंदोवस्त होई तो अर्थ केल्यानें उत्तम आहे. इकडे मेहनत करावयास आम्हापासून आंतर होणार नाही. शेवेसी श्रृत होय हे विज्ञापना.

¶Manaji Paygude to the Peshwa about arrangements at Haveri.

श्री

राजश्री जावजी गोली
गोसावी यांस

अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य स्नो जनार्दन बलाल आसीर्वाद उपरी. येथील कुशल जाणोन स्वकीय कुशल लिहात जाणे विशेष. श्रीमंताचे पत्र आठवे रोजी लक्ष्मरांतून आले. तेथें लिहिले आहे कीं सावनूरकर व मुरारजी धोरपडे व मुजफरखान याणी येकत्र होऊन बखेडा केला, त्याच्या पारपत्यास सडे फौजिनसी पाठीवरी चालिलों, तेव्हां त्याच्यानें टिकाव न धरवसें जाहाले. तेव्हां सावनुराजवल गावचा आश्रा करून राहिले आहेत. आम्ही सभावता गराडा घालितों लौकरच जेर करून पारपत्य उत्तम प्रकारे केले जाईल म्हणोन लिहिले असे. हे तुम्हास कलांवे म्हणून लिहिले आहे. सारांश श्रीमंताचे सलावतीनं त्याच्यानें टिकाव धरवतो यैसे नाही. लौकरीच पारपत्य होईल. तुम्ही तिकडील

कार्यसिधी लौकर होये ते करणे. राजश्री खांडोजी माणकर व तुम्हीं येकविचारे राहून स्वामिकार्य होय तें करावे. कार्य करावयाचा समय हाच आहे. अवघे येकविचार होऊन दुसरा भावगर्भ चित्तांत न आणितां कार्य करणे. रवाना छ ७ जमादिलावल. बहुत काय लिहिणे हें विनंती.

¶Janardan Ballal Fadnis to Javji Gavli, communicating to him the news of the investment of Savanur and the efforts of the Peshwa to capture it.

No. 122]

[11-1-1756

छ ११ माहे जावल

श्रीसोमेश्वर

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री जगन्नाथर्पत स्वामीचे सेवेसी पैा माधवराव सोमनाथ कृतानेक नमस्कार विनंती. येथील क्षेम मिति पौप शुभ दशमी मुा लस्कर प्रांत सावनूर यथास्थित असो विशेष. आपण कृपा करून पत्र पाठविले तें पांवोन सविस्तर वर्तमान कलाले. शब्द लाऊन लिहिले कीं कांहीं वर्तमान गेलियातागाईत कांहीं न लिहिले. त्यास तुम्हापासून अलियास पाचवे रोजी पुणियास पोहोचलो. तेथे वीस बावीस रोज होतो. तदनंतर तेथून स्वार होऊन छस्करास आलो. ते गलगल्याच्या मुकामी मार्गशीर्ष वद्य द्वितीयेस लस्करास पोहोचलो. उपरांतिक श्रीमंताची दर्शने जाहली. मग तेथून दरकूच बागडकोटास आलो. तेथे मीर्चे लाविले. ते फते जाहले. आंता राजश्री मुरारराव घोरपडे व सावनूरकर नवाब व मुजफरजंग गार्दी व हरपनहलीवाले भुमे, ऐसे दहा बारा हजार फौज व दहा पंचवरा हजार गार्दी व फिरंगी व प्यादे ऐसे जमाव करून युधास म्हणोन आले आहेत. यासी त्यासी पंचवीस तीस कोशाचा तफावत आहे. या प्रकारे इतके दिवस जाहले. अद्यापवर आमचा कांहीं जावसाळ जाहला नाहीं. तीन चार वेळा इतक्या दिवसांत दर्शन जाहले आहे. तशामधे कांहीं जलदी करून जावसाळ करावा कीं पर्जन्य गेला आहे तर आम्ही दोही महालाची मामलत टाकली, याजमुळे कांहीं काळजी नाहीशी जाहली. बाकी फार गुंतली आहे ते उगविली पाहिजे. त्याची चिंता आहे. त्यास बोदवडच्या बाकीची तर येथे साहुकारी निशा करून घेतली आहे. महालात रुजवात होईल त्याप्रमाणे पैसा द्यावा. रावेची बाकी आहे त्याचाहि

काहीं ईश्वरे उपाय रचिला असेल तेहि उगवेल. पुढे धंदा मामलत नाही. त्याची चिता ईश्वरास आहे. बोदवडची मामलत गणेश विष्णु याणी केली आहे. त्यास तुम्ही तगादा केला म्हणजे (अपूर्ण)

¶This is the first sheet of a longer letter from Madhavrao Somnath to Jagannathpant informing him that the Peshwa had besieged Bagalkot and that Murarao Ghorpade, Muzaffarkhan and the Nawab of Savanur were preparing to oppose the Peshwa.

No. 123]

[2-3-1756 ?

श्रीशंकर

श्रीमंत माहाराज राजमान्य राजश्री
पंतप्रधान स्वामीचे सेवेसी

सेवक राघोबा नाईक वेणाळाळ कृतानेक साईंग नमस्कार विनंती. विनवावया प्रार्थना ऐशीजे. माहाराजांचे आगमन दक्षिण देशास होत आहे म्हणोन मशारनिले राजे प्रतापसिंग राजियांनी समाचार ऐकून वहू संतोष मानून मार्ग रक्खून होते. बागडकोट फत्तें करून सवपूर बंकापुरासमीप लष्कर मुकाम करून तेथील मनसुबा चुकून घेऊन कर्नाटकास येताती म्हणोन सेवकाचे गुमास्ते यानी वर्तमान लिहिल्यावरून महाराजियास श्रुत करितां मुजरद जासूदजोडे रवाना करून समाचार आणवणे म्हणोन निरोपितां सेवेसी विज्ञापनापत्र प्रविष्ट केले असें. सेवकावर कृपा करून या प्रांतास आगमनाचा मजकूर राजकीय मजकूर सविस्तरं ल्याहावया आज्ञा निरोपिले पाहिजे. यंथील राजकारण चैनापटणचे इंग्रेज फुलचेरीचे प्रांतवस उभये फिरंग्यांचे आठरा महिनियांचे करार सत्याच होते, त्यापैकी महिना दीड येक वाकी आहे. उभयेतांहि लढाईचे संरंजामी तयारी करिताती. त्रिचनापल्लीचा तालुका कालेरीस दक्षिण देशे इंग्रेज व नवाब महमद अलीखान या उभयेतांचे ठाणे आहे. उत्तर देश श्रीरंगापासून उटानुर तालुके फुलचेरी मावासकारांचे ठाणे आहे. अरकाट सुभाचे तालुके कितेकी इंग्रेज व महमद अलीखान इंग्रेजकराचे आज्ञाधारक होऊन आहेत. सविस्तर वर्तमान श्रुत व्हावे म्हणोन विज्ञापना लिहिली असें. विनंतीस चित्त देऊन सेवकास जैशी आज्ञा निरोप कराल की तैसा निरोपिलिया तेणेप्रमाणे वर्तणूक करितो. सेवक माहाराजांचे असो. कृपा केली पाहिजे. विशेष काय लिहिणे हैं विनंती. इव संवर्तत्वास फालगुन शुद्ध २ अंगारकवार मुकाम चंदावर.

¶Raghoba Naik in the service of Raja Pratapsing writes to the Peshwa about the activities of the French and the English in the Karnatak and declares that the Raja is anxiously awaiting the arrival of the Peshwa in the South.

No. 124]

[After 7th March 1757]

२

—ची फौज बारा हजार पालेस्वर प्रांतास आली आहे. हें वर्तमान यैकून मुसा भुसानी मुसालास व सुकुरलाखान याजबरोबर फिरंगी २०० दोनशे व गारदी ९०० व तोफा ९ देऊन मुधोजी भोसले याचे फौजेस सामोरे ४८ जमादिलाखरी खाना दो प्रहरां केले. मच्छलीबंदरीहून फिरंगी २०० व गारदी ९०० व राजहंमदरीहून फिरंगी १०० व गारदी ९०० व तोफा यैशा मुसालास याजला देवित्या आहेत. मच्छलीबंदरचा सरंजाम फिरंगी गारदी राजहंमदरीवर मुसालास सुकरलाखान याजपाशी येईल. व राजमंदरीकडील व सिकाकोलाकडील पालेकरी मुसालास वे सुकुरलाखान याच्ये मदतीस दिलहेआहेत. हा सरंजाम व पालेकरी वेजन मुसालास व सुकुरलाखान राजश्री मुधोजी भोसले याचे फौजेस सामोर गेले आहेत. मुसा भुसी सिकाकोलास जाणार आहेत. राजमंदरीच्या मुकामीहून सिकाकोल १० दाहा कोस आहे. छ १६ माहे जमादिलाखरी दिल्हीहून वर्तमान आले आहे की पठाण याने दिल्हीवर चढाई केली. दिल्हीस मोर्चे लाविले. तीन दिवस लडाई झाली. पठाणांनी जोरेकरून दिल्ही वेतली. पातशाहा धरला आहे, म्हणोन वर्तमान आहे. सेवेसी श्रुत होये हें विज्ञापना.

¶A mutilated letter giving news of the disposals made by Bussy and his despatch of Las and Shukurulla Khan. The letter makes a reference to the capture of Delhi by Ahmad Shah Abdali.

No. 125]

[March-April 1756]

श्रीशंकरप्रसन्न

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान

स्वामीचे शेवेसी

पोष्य मल्हार नाईक रास्ते कृतानेक नमस्कार विज्ञापना. येथील कुशल जाणेन स्वकीये लेखन करावयास आज्ञा केली पाहिजे विशेष. स्वामीनी पत्र पा त्यांत आज्ञा जे, वागडकोटास मोर्चे लाविले होते तेव्हा रा जानोजी भोसले यांचे गोटची उंटे गुलतगुंडकराने नेली ती गुलतगुंडकरास ताकीद करून देणे म्हणोन. त्यास गुलतगुंडकरास ताकीदपत्र पा. तो ताकीदपत्रास उंटे देत नाही. पुढे पारपत्य जाहल्यावर उंटे येतील. बहुत काये लिहिणे? कृपा असो दीजे हे विज्ञापना.

¶Malhar Naik Raste informs the Peshwa of the refusal of Gulatgundkar to send back camels belonging to Janoiji Bhonsle which he had captured when Bagalkot was invested.

छ २० जमादिलाखर

श्रीराम

पुा सेवेसी विज्ञापना येसीजे. हे पठाण लोक बहुत कुर्फरानी. दोन दिवस लांब गेली, इतकियांत ठारींठारीं आपलाले जागा हजार तजविजा करू लागले. गनुमिया यांणे जमलमद्गूस वेदा घातला, हें यैकोन तिकडून खमना प्रांते येऊन पुढे फौजा रवाना केल्या. यानी जाऊन त्याचे पारपल्य चांगले रीतीने केले. आम्हीहि दरकूच येऊन सिधवटास दाखल जाहालो. आणि सेवटील निकड चित्तांत आणून सान्याचे मर्ते तयारीनसी जाऊन पेठ घ्यावी, किंल्यास मोर्चे लावावे, हा इत्यार्थ करून तोफखान्यासुधा समीप उमे राहिलो. हा निष्कर्ष त्याणी चित्तात आणून सिलीमखान व राजश्री त्रिमलराव यांस पाठविले. बोली-चालींचा प्रकार घातला. गोलागोली मिनीने तकूब करविली. हे वर्तमान अलाहिदा पर्णी लिहिले आहे त्यावरून सेवेसी कलेल. पठाणी कारभार चिकट; कांही केल्या ताल्यावरी न येत. बोदावयाचे ते बोदावयास कांही कोताई केली नाही. सेवट घरोवियाचे रितीने कांही त्यावरी नजर देऊन कारभार करणे लागला. दुरंदेशी पाहातां हे पठाण घरंदाज, याजवरी स्वामीचे येहसौनाच असावे, याअर्थे त्याजकडील निमेनिम मुळूक सरकारांत घेतला त्यापैकीं दीड लाखाचा मुळूक त्यास दिल्हा; व गुरुमकोंडा किलाहि सरकारांत घेतला. पहिली बोली रुपये घ्यावे हे होती. परंतु यैवज पाहातां पठाणाजवल रुपया आहे यैसा अर्थ नाही. आणि आम्हास जफतीमुले वगैरे दीड दोन लाख रुपयेपर्यंत आले. खंडण्या त्याच्या तालुकियांतील घेतल्या हें तें कांही चित्तांत आणून व पुढील कार्यावरी नजर देऊन निमे मुळूक दीड लाख कमी व गुरुमकोंडा किला सरकारांत घेऊन तह केला. मुळकाची याद आलाहिदा पाठविली आहे त्याजवरून सेवेसी कलो येईल. इकडील नव्या मुळकातील कोणकोण्हा सरदारांस संरजाम घ्यावा म्हणौन आज्ञा. त्यास आज्ञेप्रों थोडा बहुत जे घेतील त्यांस देऊ. मुळूक जो सुटला आहे तो कोणताहि नाकारा नाही. अस्या पदार्थीत उतम आहे. असो. याउपरी येथून आज उद्या कूच होऊन येखादा रोख धरीत असों. मुसा बुसीच्या मुळकांत उपद्रव न करणे, फौज गेली असेल ते आणवणे, त्यांचा आमचा श्वेत; याकरितां यांच्या तालुकियास उपद्रव लागों नये, म्हणौन तीन च्यार आज्ञापत्रीं निरोपिले; त्यावरून त्यांच्या जागिरीस उपद्रव न देतां फिरलों.

राजश्री गोपालराव व राजश्री मलारराव फौजासहवर्तमान लौकरीच रवाना होतात म्हणौन आज्ञा. यैसियास वहुत उतम. सत्वर आलिया स्वामिकार्य येखादे होऊन येईल. येथून सुताकरितां व गोलेकरिता वहुत तारांबल तेथून याव्यास्तव लिहीत गेलो. सेवटी येऊन पावळे नाही. असो. आल्यास पुढे इकडे राहतील त्यांच्या उपयोगी पडेल. आज नव महिनेयांस येकेहि गोष्टीचे साहित्य न जाले. दारू गोला सूत हे पदार्थ काही इकडे मिलावयाचे नव्हते. स्वामीचे प्रतापे भलतसे चाललें गेले; व तीन महिने राहिले तेहि जातील. वर्षास खान-देश गुजराथ कोकाणातून गोले सूत फतान्या मेलऊन आणवे लागते तो कारखाना येथे छावणीस राहिला; परंतु सरंजाम तिकडून न आला, यामुळे जी तारांबल जाली ती कोठवर ल्याहावी? तोफास पांगोटी खरीदी करून रसे करून लाववे परंतु या गोष्टीस राजश्री येशवंतराव यानी वहुत प्रयेल करून काम खोलंबा होऊ दिल्हा नाही. या प्राक कारखानियाची बदोबस्ती व गाड्याची चौकसी हजीरी मेहनत फारच केली. प्रस्तुत वर्तमान आहे की, स्वामीनी संरजाम रवाना केला तो सिरियास येऊन पावला. तेथून इकडे येत आहे. याप्राप्त तेथून साहित्य जालियास रावणाराची अब्रू कसी राहील? अर्मांदा करून विनंती लिहिली आहे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

¶The campaign against the rebellious Pathans of Kadapa (Karnatak) and the subsequent treaty in which a large slice of their territory with Gurumkonda was ceded to the Peshwa are reported to the Peshwa probably by Balvantrao Mehendale.

No. 127]

[4-5-1756

श्री

सेवेसी मुकुंद श्रीपत विज्ञापना. ता छ ४ शावानपर्वत स्वामीचे कृपेकडून येथील वर्तमान येथास्थित आसे विशेष. काळ सोमवारी राजश्री मुरारराव घोरपडे व सेटिबा खराडे हे सलाबतज्येंग यांचे लस्करात रातचे गेले होते. ते दोन प्रहर रात्रीस फिरोन आले. तेथील सरदाराच्या भेटी होऊन मुरारराव याचा बहु मान येणेप्राक केला:

रामचंद्र जाधवराव

दाजिबा निवालकर

मुसा भुसी

१ हत्ती

१ घोडा

१ सिरपेच

१ घोडा	१ सिरपेच	१ वस्त्रे
१ वस्त्रे	१ वस्त्रे	१ घोडा
—		
३		
शाहा नवाजखान	हैदरजयेंग	
१ सिरपेच	१ सिरपेच	
१ वस्त्रे	१ वस्त्रे	

येणे प्रां राव मारनिले याचा बहुमान जाहाला. मुसा भुसी याचे व रायांचे खलबत फार जाहाले. परस्पर ममता फार. त्यास संकट पडले तर याणी साहित्ये करावे, यास पडेल तर न्याणी साहित्ये करावे यैसा त्याचा याचा वेल-भंडारा जाहाला. सेवकास कल्ले वर्तमान सेवेसी लिंग आसे. मुरारराव याचा मुकाम सात पाच दिवस आहे. वंकापूरचे ज्ञाडीत वगैरे जागा जागा फौज आहे ते आणविली आहे ते सारी जमा जाहालियावर कूच करणा(र). प्रस्तुत पाच साडेपाच हजार पावेतो फौज येथे जमा आहे. बाहेर होती. ताजीच आहे. कदीम फौज आहे तिचा गवगवा बहुतसा नाही. च्यार हजार पठाण नवे ठेविले आहेत. त्याचे तलबेचा दंगा आहे. त्याची समजावीस सेंदुरास गेलियावर थोडे बहुतानी करावी यैसे आहे. च्यार हजार वार आहे. त्याची तलब बहुतेक दिली आहे. बाकी राहिली तेहि देतील. सालावाज लोकांची समजावीस पाईचे लोकांची डेन्याजवल बलकटी करून करीत असतात. हालीं तो फौजेचा गवगवा आहे. यास्तव पाईचे लोक याचे समाधान राखिले आहे. सेंदुरास गेलियावर बहुतेक दंगा थोडी समजावीस करावी यैसे वर्तमान आहे. मुजफरखान याणी फकीरी घेतली आहे. खापर होऊन राहिले आहे. गाडदी फिरंगी याचे तलबेचा दंगा बहुत आहे. पदरी पैसा नाही. सरकारचा यैवजाचा गुंता त्याजकडे होता तो मुरारराव याणीच वारिला. मुजफरखानाचे हाल फारच आहेत. मुरारराव याजकडील यैवजाचा गुंता काही जब्हाईर व हती व तीस हजार रुपयाचे दोन मडकसिरेयाहून येणे. तिकडे काही राऊत पागेचे व आपणाकडील पाठऊन सदरहू प्रा आणऊ म्हणौन सेटिवा खराडे म्हणतात. येविसी स्वामीची आज्ञा होईल त्या प्रा वर्तणूक होईल. नारोपंत याजसमागमे आज्ञापत्र पाठविले ते पावले. दोन हजार रुपये मलहार मुकुंद याजकडून सावनूरचे यैवजी देविले ते वरात त्याजकडे पाठविली आहे. दाहा जासूद जोड्या पाठविल्या आहेत म्हणौन आज्ञा. त्याजपैकी च्यार जोड्या येथे आल्या. बाकी साजोड्या येणे, त्यास ताकीद करून पाठविणार धणी समर्थ आहेत. येथील बातमी

वारीक मोठी वरचेवर लेहून पाठवणे म्हणौन आज्ञा. आज्ञेप्रौ वर्तमान होईल ते सेवेसी लेहून पाठऊ. जासूद येथे आले आहेत त्याचे रोजमरियाची आज्ञा करणार धनी आहेत. पोटास नाही म्हणतात. सेवेसी श्रृत होई हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat writes about an interview between Murarao Ghorpade and Salabatjang and the dresses of honour that were presented to the former. "Murarao also tried to remove the difficulties of Muzaffarkhan by himself paying off the Government dues."

No. 128]

[May 1756]

३

प्रकार वाटेल. म्हणत असतात जे, बामणी चाकर, बामणी फौज. गणतीचे लुगारे द्या बोल्या आम्ही नवलास. घोरपडे आम्हापुढा उमे राहू सके कोण ही धमक ईस्वरास मानिती कैसी? विस्वासधात करून दंगा करावा ऐसे याजवल होते. आम्हास यामुळे दरकार काय होता? आज सोधेचे सरदेस जाऊन पनास साठ हजार रुपये मिळविले असते. काय करावे? स्वामीस मनस्त्री लिहिणार म्हणून जाहाला कंरीणा सेवेसी लिहिले आहे. याउपरी यादवाड प्रांतात स्वारीसिकारी करून गुर बरवरी न्यावी या विचारात आहेत. आम्हीहि ठाणेचा बंदोबस्त करावा तो केला आहे. परंतु रानाचा बंदोबस्त कोठवर करावा? तो दोन आडीचसी स्वार व प्यादा चार पांचसी जागजागी ठाणेनी ठेविला आहे. वरकड फौज घेऊन शाहापूर बेलगाव प्रांती गेला. तिकडील धंदा उरकून लौकरच सेवेसी येतो. पुणेस येथील साऊकारी होऊन नालबंदीच्या ऐवजी कंधी हुंड्या केल्या त्यास पांडुरंग शामराज दुखणैन पडला आहे. स्वामियासी विनंती करणार तेथें नाहीं. याकरितां पुणेंची वरात साठ सत्तर हजाराची आगत्यरुप पाठविणार स्वामी समर्थ आहेत. नाहीं तर पतीस अंतर पडते. सेवेसी श्रृत होय हे विज्ञापना.

¶A mutilated letter mentioning activities near Sondha, written probably by Gopalrao Patwardhan.

No. 129]

[May 1756]

श्री

सेवेसी मुकुंद श्रीपत साष्टांग दंडवत विज्ञापना. ता सावानपर्येत स्वामीचे कृपादृष्टीकून येथास्थित असे. सावनूचे खंडणीचे यैवजी दोन हजार रुपये

रा मल्हार मुकुंद स्वामीने देविलं. ते होन देऊ म्हणतात. येथे तो नित्ये चार पाच दिस लागतात. दोन पाइलीची धारण. माप उणे. दोन पायली कोणी घेत नाही. लस्करात कोणी सराफ मातवर राहतो. गाडी याणे रुपये देणे होतें ते सराफ मागो लागले. त्या सराफास गाडियाने मारामार केरळी, यास्तव होतें ते हाळी गेले. यैसा प्रकार येथील आहे. याजकरिता नारोपत सेवेसी पाठविले आहेत. तर दोन हजार रुपये पोताहून स्वामीने पा पाहिजेत. दोन हजार रुपयाचे होन येथे घेतले नाही पाहिजे. याचे चंदीपैकी आपले लस्करचे ठाणियाचे चौदा रुपये देणे तो ठाणी रुपयेकरिता येथे येऊन बसला आहे. * * * चे चौदासे रुपये दोन हजार रुपयापैकी दिलहे पाहिजेत. बाकी सासे रुपये शावान महिन्याचे वेगमीस राहिले * * याजसमागमे येक मास लागल. वेगमी पोस्ती पाहिजे. आणखी दोन हजार रुपयाची वेगमी करणार धणी आहेत. येथे कोणी वल्हाया नाही. निरुपाये गोष्ट * * यास्तव सेवेसी विज्ञापना लिला आहे. वरकड येथील आलाहिदा पत्री लिला आहे. त्याची याद आलाहिदा लेहून पाठविली आहे, तेणे प्रा सिवाजी वलाल यास सनद द्यावयाची आज्ञा करणार धणी समर्थ आहेत हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat requests that he may be supplied with funds.

No. 130]

[May 1756

श्रीव्यंकटेश

पुरवणी राजश्री नाना स्वामी-
चे सेवेसी

विनंती उपरी. फौज सावधार सोये प्रांते रवाना केली. याचा मजकूर पूर्वी आपणांस पत्री लिहून पाठविलाच आहे. सांप्रत सवनूरच्या मोगलासी युध्य होऊन, स्वामीच्या पुण्यप्रतीपे येश आलियाचे वृत साकल्य राजश्री गोविंद राम याणी पत्रे आम्हांस पाठविली, त्याच्या बजिनस ताळका पाठविल्या आहेत, त्यांजवरून सविस्तर कलो येईल. कैलासवासी राव व आपा याचे पुण्य स्वामीच्या पदरी आहे. त्यांच्या आसीवार्दि करून स्वामीस व स्वामीच्या सेवकांस फौजांस येश येऊन चतुःसमुद्र आदिकरून त्रैलोक्यात नंगनामोश होत असे. बहुत काय लिहिणे. कृपा लोभ असो दिल्हा पाहिजे हे विनंती.

¶The writer congratulates the Peshwa on his success in the action with the Nawab of Savanur.

श्री

सेवेसी मुकुंद श्रीपत साष्टांग दंडवत विज्ञापना. जासुदासमागमे आज्ञापत्रे तीन पाठविली ती काल छ ई शाबानी संध्याकाली पावली. राजश्री मुरारराव घोरपडे याजकडील व मुजफरखान याजकडील बारीक मोठे कचे वर्तमान लेहून पाठवीत जाणे म्हणौन आज्ञा. येशास मुजफरखान याणी पेशजी गोव्यास फिरंगियाकडून फिरंगी व हातगोली व बंदुखा आणविल्या होत्या पैकी बंदुखा तीनसे व दारू येक खंडी पाठविली ती काल येथे पावली. बंदुखा गाडियाच्या गोल्या होत्या त्यास वाटून दिल्या. फिरंगियासी खर्चास पाठवणे; पाठजन देऊ म्हणोन लिहिले आणे. मुजफरखान याचे लोकानी तलवेकरिता हंगामा बहुत केला होता. त्याजवरून मारैनिले व त्याचा दिवाण गोविंदराव मुरारराव याजकडे येऊन च्यार घटका खलवत होऊन आपले डेन्यास गेले. त्याजउपर गोविंदराव येऊन कांही येवज घेऊन निममाहा रोजमरा दिल्हा आणि लोकांची दिलभरी फार रीतीने केली. फकिरी तो घेतली आहे, लोक तो पाहिजेत याप्रारे त्याचा अर्थ आहे. मुरारराव यास म्हणतो की लोक व तोफा आपणाजवळ ठेवणे. आपण हनगलास जातो, फकिरी करितो हे अर्थ बाहेकारी बोलतो. परंतु लोकाची समजावीस दिलभरी सदरहू प्रो करितो. समय पाहून मनसवा करावयास चुकणार नाही. मुसा भुसी याजकडील जासूदजोडी पत्रे आली होती. याणीहि सांडणीस्वार व दोधे राऊत मुसा भुसीकडे पाठविले आहेत. हैदरजंग यासहि पत्रे पाठविली आहेत व कारकूनहि गेला आहे. विदित व्हावे. मुरारराव याजकडील मजकूर सावसीस फौज होती ती काल येथे आली. किरकोल जागा फौज होती तेहि काही आली, येत आहे. सात हजार पवेतो फौज जमा प्रस्तुत आहे. तीन हत्ती आपले लस्करचे त्यानी नेले होते तेहि आणे. उंटेहि संभर-पावेतो आली. आणखी राहिले ते येतच आहे. हजार वारासे बैल तोफाचे व कोठीचे बंकापुरापलीकडे होते ते आणविले होते, त्यास राजश्री गोपालराव सोध्ये प्रांते फौजसुधा गेले. त्याचे फौजेने सारे लुटून घेऊन गेले. त्यामुळे रविवारी कुचाचा मजकूर होता तो राहिला. याउपर ते बैल आल्यासिवाई कूच होत नाही. त्याजकडे येथून राऊत व दारकोजी वाग खिजमतगार पाठविला आहे. सरकारचेहि पत्र त्यास प्रविष्ट होऊन बैल व तटे सुटत ते करणार धणी समर्थ आहेत. मुरारराव याजकडे फौजेचे तलवेचा दंगा फार आहे. काल येक उपोशण जाहाले. परंतु सान्यास दिलभरीच्या गोष्टी सांगोन समाधान करितात. आल्या फौजेपैकी

कोणास काहीं देऊन येकहि सरदार निरोप देऊन गेला नाही. मुरारराव याचे निषेचा अर्थ स्वामीचे ठाई कैसा आहे तो मनास आणून लेहून पाठवावा म्हणोन आज्ञा. यैशास लौकिकात बोलणे निषेचे दिसते. परंतु अंतरयाम कलत नाही. बगर यांचे फैजेची गुंज फुटल्यासिवाई कराराप्रा वर्तील येसे म्हणवत नाही. आठाचूंह रोजी मानिलेचा अर्थ कल्ल. मुजफरखान याची ममता यास अद्याप सुटली नाही. तेव्हा याचे निषेचा भरवसा काये आहे? सेवेसी शृत होये हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat, the Peshwa's agent, accompanies Murarao Ghorpade back to Sondur, and gives details of the movements of Murarao and Muzaffarkhan. The writer suspects Murarao's loyalty towards the Peshwa.

No. 132]

[8-5-1756

श्री

सेवेसी मुकुंद श्रीपत साष्टांग दंडवत विज्ञापना. ता छ ८ शाबान पावेतो स्वामीचे कृपेद्रष्टैकडून वर्तमान येथास्थित असे विषय. येथील वर्तमान मुरारराव याजकडे तलवेचा दंगा नित्ये बहुत होतो. सिलेदार वरे वाईट बोलतात; परंतु त्यास देतो म्हणोन बोलेन कालहरण करितात. मुजफरखान याजकडे काल संध्याकाळी तलवेकरिता दाणादाण खाशावरच व्हावी यैसी बनली होती; परंतु त्याजवल लोक होते, याणी पुढे होऊन त्याचा बच्याव केला; परंतु लोक चैवे जखमी जाहले. याउपर सर्वांचे समाधान केले की तुमचे तलबेकरिता आपण येथे आहो. जाहला पैसा तुमचा देऊन. आपण दरगियास आणोन म्हणोन समाधान करीत आहे. तुलसाजी नाईक याजवल बोलिले की आपण फकिरी घेतली. याउपर कोणाची सेवा करावी यैसी नाही. आपले सिपाईगिरीची शर्त जाहली, की दोनी पादशाहा आम्हावर चालोन आले, त्यासी जुजलो. याउपर फकिरीच उतम; परंतु साहेबानी आपला गौर करून येखादी सेवा घ्यावयाची होती. हाली पोटास मिलते तर इकडे काशास येती? याउपर फकिरीच करावी; याकरितां नानासाहेबानी आपला गौर करून दाली बांधविली तरच करावी, नाहीतर करणेच नाही म्हणोन दोन घटका बोलत होता. मुरारजी व पठाण यांचे तोंड काये की याणी नानासाहेबासी लढाई करावी; मी मुजफरनेच केली म्हणोन आपले मर्दुमीचे अर्थ व पुढे आपला गौर करावा हे अर्थ बोलत होता. स्वामीस विदित व्हावे. सावर्नुकर पठाण याणी काल फर्मानबाबी केली. गावाबाहेर डेरे देऊन फर्मान

देऊन गेले. फर्मांने काये म्हणोन आले, याचा शोध करिता वर्तमान कलले की सलावतजंग यांस व स्वामीस पादशाहाची वस्त्रे आणविली की हे पठाण पातशाई बंधू आहेत, याचे सर्वप्रकारे चालवावे, मुलकास उपद्रव न यावा म्हणोन वर्तमान कलले. फर्मांने मोर्चेवंदीतच आले होते. परंतु छपाऊन ठेविले होते. हली या प्रो जाहले. वर्तमान विदित व्हावे. मुजफरखान याणी जोडी आज मुसा भुसी याजकडे पाठविली आहे. याचा लगा तिकडेच आहे. मुरारराव याचे कूच या तलावरून पाच सात दिवस होत नाही. बैल गेले आहेत ते येतील तेबां तोफा चालतील. दाणा अडीच पाइली धारण आहे तेहि पुर्ते मिलत नाही. वैरण तो नाहीच. या प्रा वर्तमान आहे. सेवेसी विदित व्हावे हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat reports to the Peshwa his conversation with Muzaffar-khan Gardi, who shewed great regard for the Peshwa and his willingness to serve him. The Nawab of Savanur is also alluded to.

No. 133]

[12-5-1756

श्री

पुरवणी सेवेसी विज्ञापना. छ ११ शावानी मुजफरखान याच्या ढाला पूर्वेच्या रोखे गोटावाहेर बाणाच्या टप्पावर जाहाल्या. मुरारराव याच्याहि काळ तेथेच जाहाल्या. काही गाडी फिरंगी दोन तोफा पाठविल्या. फिरंगी मुरारराव याजकडील तलवेकरिता रसून कोसावर गेले होते. ते आणवियासी भला माणूस पाठऊन आणविले. आण काळ संध्याकाळी आपण खासा त्याचे डेंच्यास जाऊन येकांती लेकांची समाधान बहुता रीतीने केले. थोडेवहूत पोटासहि देविले. वाकी तलवेचा झाडा सेंडुरास करून देऊ म्हणोन करार केला. सिलेदार लोक व पठाण लोक यांचेहि समाधान कोणास देऊन कोणास न देऊन करीत आहेत. माग साराच दंगा निये बहुत आहे. राजश्री गोपालराज याजकडील फौजिने मुरारराव याचे बैल नेले आहेत. त्याजकरिता द्वारकोजी खिजमतगार व आम्हा-कडील चौधे राजत गेले आहेत ते अद्याप आले नाही. जाऊन साहा रोज जाहले. मुगारराव याजकडे आम्ही व सेठिबा रात्रीस गेलो होतो त्यास विचारे संगोन कोणी वैसले होते त्यासहि च्यार गोष्ठी सांगोन आज छ १२ शावानी येथून कूच करावयाचा मजकूर करून कुचाचा नगारा कराविला. येथून दोन कोसावर मुकाम आहे. मौजे येळकीवर मुकाम आहे. सेवेसी श्रृत होये हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat reports a mutiny in Murarao's forces for arrears of pay.

श्री

सेवेसी मुकुंद श्रीपत विज्ञापना. ता छ १३ शावानपर्यंत स्वामीचे कृपादृष्टीकद्दून येथील वर्तमान यथास्थित असे विशेष. काळ मुरारराव याचे कुचाचा नगारा जाहाला. बुलगे काही गेले. तोफा सान्या मुकामास गेल्या. डेरे पडो लागावे इतकियात वागमोडे व पठाण याणी येऊन आण घाळून तल्बेकरिता घेरून संध्या(का)ल पावेतो उपवासी वसविले. (आ) मर्यादा वोलले त्याजमुले काळ मुकाम (जा) हाला. राती सेवक व सेव्याजी खराडे (या) जकडे जाऊन वागमोडे पठाण यास च्यार गोळी सांगितल्या की, धण्याचा हुक्कम आम्हास आहे की, यास नेऊन सेंडुरास पोहचवावे. कितेक काजकाम सांगितले आहे ते करावै. येसी आज्ञा असतां तुम्ही येऊन असे करिता हे कार्याचे नाही. तलबा विचारे करून मागोन घेणे. येसे कितेक बोलोन आज कूच करावे येसा विचार करून आलो. त्याजवरून आज कुचाचा नगारा करविला आहे. येथून दोन कोसावर मुकाम आहे. सेवेसी श्रृत व्हवे. मुजफरखान याचे बुलगे तोफा येथेच आहेत. आज कूच त्यांचेहि होऊन समागमे येतो. सेव्याजी खराडे काळ त्यांचे डेन्यास गेले होते. लोकांचा दंगा त्याजकडे हि निये आहेच. प्रज्येन दोन दिवस लस्करावर फार पडला. लस्कराची हैरण्यागत फार आहे. माहागाई. वैरण नाही. घोडी वैले मरतात विदित (व्हवें). याजबराबर आमची घोडी वैरणीकरिता उपवासी वैरण मिलत नाही. दाणा माहाग. घोडी रोड फार जाहाली. खर्चाची तारंबल जाहाली आहे. हे लस्कर कंगाल. उसने व कर्जहि मिलत नाही यास्तव पोल्यावी वेगमी करून नारोपंत कारकून याची रवानगी सल्वर करणार धणी समर्थ आहेत. सेवेसी श्रृत होयें हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat to the Peshwa informing him that Murarao was willing to start, but was prevented by Vaghmode and Pathan who wanted to receive their arrears. The writer says that he settled the affair and arranged for Murarao's departure. The monetary difficulties of Setyaji Kharade and the writer and the consequent straits to which his detachment was reduced are described by the writer.

श्री

सेवेसी मुकुंद श्रीपत साष्टांग दंडवत विज्ञापना. छ १४ शाबानपर्यंत स्वामीचे कृपैकाढून येथास्थित असे विशेष. मुरारराव याचे कुचाचा नगारा कालहि जाहला. परंतु कालहि राहणे जाहले. कविला व बाजार पुढे लाऊन दिल्हे. आज छ मजकुरी कूच करऊन येथून दोन कोसावर मुकाम आहे. विदित व्हावे. मुजफरखान याचे लोकानी काल हैराण त्यास फार केले. त्याजवरून त्याणी सेटिबास व सेवकास बोलाऊन पाठविले. त्याजवरून तेथे जाऊन च्यार गोष्टी त्यासहि सांगितल्या. लोकांचे समाधान करून कूच करविले. त्याउपर त्याणी येकीकडे काढून आपले निष्ठेच्या पूर्वीच्या गोष्टी कितेक सांगितल्या. हालीहि धण्याने आपले समाधान करून, आपले हाती काम घ्यावयाचे होतें ते न जाहले. उतम. याउपर कोणाची चाकरी करणे नाही. फकीरीच उतम. त्याजवरून आम्ही बोललो की तुम्हास वाईट न वाटे तर आम्ही बोलतो; परंतु यातच तुमचे वर आहे. याउपर तुम्हास कोण ठेवितो? सावनूरकराने ठेविले त्याचे घर बुडाले. आमचे धण्याची अवकृपा यैसी लोकात जाहले. त्याजमुले तुम्हास कोठेहि जागा नाही. याउपर तुमचे स्वहिताचा अर्ध सांगतो तो यैका म्हणोन बोललो की तुम्हीं याउपर रजवदली न करावी. धणी सांगतील तैसे यैकावे. पाचाने पंचविसाने ठेवितील तैसे मान्ये करावे. धन्याजवल निष्ठेने सेवा करावी. धण्याचें कसोटीस उतरला म्हणजे दौलतीस तुम्हास वाण काये? कसोटी नवी तुमची पाहावी लागत नाही. मर्द माणूस जे काम धणी सांगतील ते वज्याऊन आणाल; परंतु आलीकडे तुमचे पदरी दोशा आला, त्याचा परिहार होई तोपर्यंत धणी सांगतील त्याप्रा वर्तणूक करावी हे उत्तम.

“Mukund Shripat reports his efforts to win back Muzaffarkhan Gardi into the Peshwa's service.

श्री

सेवेसी सेव्याजी खराडे कूंगा दंडवत विवा विज्ञापना यैसीजे. साहेबी आज्ञापत्र पाठविले ते उतमसमई पावोन लेखनार्थ ध्यानास आला. राजश्री मुरारराव यांच्या कुचाचा मजकूर त्याच्या लोकानी दाहावारा रोज मोठा हँगामा गेला होता. त्यास

लोकांचे समाधान करून मग कूच करावे यैसे जाहले. तों तोफास बैल नाहीत. मग काही कामाठे काही बैल यैसे करून कूच केले. छ १६ शावानी कूच करून श्रीमंतगडापासून चौकोसावर आलीकडे मुकाम जाहला. सोमवारी चतुर्थीचे दिवसी तुगमद्रा उतरोन हरपणहळीच्या मुलकांत मुकाम केला. नदीतून तोफा उतरावयासाठी आजी मंगलवारी मुकाम केला. दोन प्रहर पावेतो तोफाहि उतरोन आलीकडे आल्या. आम्ही कूच जाहलियावर पत्र साहेबाकडे रवाना करीत होतों परंतु हिंदुरायानी सांगितले की नदीपार जाहलियावर पत्रे रवाना करू त्याजवरून सेवसी पत्र न पाठविले. उद्दृक्त कूच करून मजल दरमजल सेंडुरास पोहचतो. त्याच्या घोडियांत व उंटात जीव नाही याजमुले मजली हालकिया होतात. लाखा सृप्याच्या थैवजासाठी रथांचा कारकून व आम्हाकडील येक कारकून व स्वार पांच व दोवे बाणदार मठकसिरियास पाठविले आहेत, त्यास बारा रोज जाहले. मागाहूनहि दोन ताकीदपत्रे गेली. सांप्रत या मुकामीहूनहि आजी प्राथकाली पत्रे रवाना केली. आम्ही काही निकड करावयास अंतर करीत नाही आणि त्यासहि मोठी काळजी आहे कीं आपली प्रामाणिकता राहिली पाहिजे. रथांचे मानस तों स्वामीच्या पायासी येकनिष्ठ आहे. वारंवार बोलतात कीं साहेबाच्या पायासी येकनिष्ठे ने सेवा करून आपले उर्जित करून घ्यावे. मुसाफरजंगाविसी लिला त्यास उत्तमप्रकारे ठिकाणीच ठेवले आहेत. हिंदुरावहि जे बोललेत त्यांत अंतर करीत नाहीत. सांप्रत त्याची मोठी लोकानी फजिती केली. देखील शागीर्दपेशा पोटाचाचून उपासी मरतात. भोई पालखिया तलावर टाकून गेले, मग लोकाचा हंगामा जाहला. यास्तव त्यानी आम्हास बोलाऊन नेले होते. समागमे रा मुकुंदरावहि होते. लोकास चार गोष्टी सांगोन धर्तंरफ्तर करून कूच मात्र करविले. पालख्या व कितेक सरंजाम सावनुरात आम्ही पाठजून दिलहा. त्याचे फजीतीस जोडा नाही. कफणी घालून फकीर होऊन बैसला आहे. त्याजविसी पूर्वीहि विनंतीपत्र पाठविले ते सेवेसी पावले आसेल. साहेबाकडून मारकडील रा कोनेरराव आले त्यानी कितेक वर्तमान सांगितले त्याजवरून त्यानीहि आम्हास बोलाऊन सांगितले. आम्ही निषेध जितका करणे तो केला. येकच गोष्ट सांगितली की आपलियास * * * जागा कोठे नाही. श्रीमंतच कृपाळू होऊन * * * पदरी घेतील तर सेवा करीन. नाही तर फकीर तों जाहलो. मकेस जाईन, हा निश्चये केला आहे. त्यास पद्री ठेवावे यैसे खावंदाचे मानस आसलिया आज्ञापत्र आलियावर मुसाफरजंगास समागमे

मुकुंदरायास देऊन आम्हासच आज्ञा जाहाळी तर घेऊन सेवेसी येऊ. राजश्री मुरारायाचे बुनगे पुढे चार रोज रवाना केले होते ते लक्ष्मेस्वरावरून मार्गाने जाताना तेथील ठाणेदारानी रवेतून घोडी आठ व त्याच्या सवनिसाचे बैल कंठाळा-सुधा पांच घेऊन गेले. त्यास आम्ही दोन कागद पाठविले व हाजुरचा पुताजी सावळाहि पाठविला परंतु त्यानी सोडली नाहीत. लटकेच म्हणतात की आमची गुरे सवासे व बकरी पनास नेली. तर त्याच्या लस्करात घोडे धावावयाजोगे तो येक राहिले नाही. हाती धरून मात्र वाटेने चालवावी. रोज वाटेने से दीडसे घोडी उंटे बैल मरतात. यैसा मजकूर आहे. रा गोपालरायानी हजार अकारासे बैल नेले तेहि दिले नाहीत. ते बैल सोडवावयास हजूरचा दारकोजी खिजमतगार पाठविला आहे. तोहि अद्याप आला नाही. बैल आले नाहीत याजमुले तोफा न चालेत. याजमुलेहि दोन च्यार मुकाम जाहले. राजश्री हिंदुराव बहुत श्रमी आहेत व आम्हाकडील लोकाची घरे फार करून त्या प्रांतीच आहेत आणि श्रीमंताची ठाणी सावनूरप्रांती व धारवाडप्रांती आहेत. लोक जातील त्यास यैसेच लुटतील तर जे लोक माघारे जातील त्याचा निभाव कैसा होईल ? येविसी श्रीमंतास विनंति लिहिणे म्हणून सांगितले. त्यास लक्ष्मेस्वरच्या ठाणेदारास ताकीदपत्र की जे वस्त्तभाव घेतली ती देणे व तमाम ठाणियास ताकीद की हिंदुरायाकडील लोक जातील येतील त्यास सुखरूप जाऊ देणे, कोणी मुजाहीम न व्हेणे, यैसे ताकीद करणार धनी समर्थ आहेत. सिरेटीचा मजकूर तर रा रायानी त्यास बहुताप्रकारे बोध केला परंतु त्यानी आपली नादारीच मात्र सांगितली. त्याचे मानस की मुळुक व ठाणी आपलियाकडेच राखावी आण शक्तीनसार रा घेऊन कृपा करावी. कोन्हे गोषीचा सिधांत नाही. रायानी मात्र सांगितले की तुम्ही श्रीमंताच्या आज्ञेप्रा वर्तणूक येकनिष्ठ केलियावाचून कूच होत नाही यैसे परिषिन सांगितले. रायाच्या चितात की सिरेटीकर याचा आपला श्वेह आहे, याजपासून सेवा घ्यावी, कामाचा माणूस आहे, परंतु श्रीमंताची मर्जी जी आसेल तेच करावी. कोन्हे गोषीचा आपला आग्रह नाही. साहेबाचे राहणे या प्रांते कितेक दिवस होईल ? आम्ही कोठे यावे ? कदाचित कामामुळे आम्हास च्यार दिवस जाजती अटकाव जाहाळा, माघोन येणे पडले तर तुंगमद्दा व कृष्णा नदी याचे दस्तके व बहादुरबिंडियाच्या ठाणेदारास येक आज्ञापत्र पाठविले पाहिजे. राजश्री सुमेदारानी पंधरा रोजाचा रोजमुरा दिला होता त्यास तो उडाला. येथे कोठे मागावयास जागा नाही. रायास मागावे तर तेच उपासी

मरतात. कर्जेहि कोठे मिळत नाही. तर कृपावंत होऊन खर्चाची बेजमी केलिया स्थित राहाती. इकडे सर्व जिनस माहाग, गवत देखील विकत घ्यावे लागते. बेजमी करणार धनी समर्थ आहेत. हे विज्ञापना सेवेसी शुगा होये.

¶Detailed letter from Setyaji Kharade giving news about the return march of Murarao Ghorpade from Savanur to Sondur. It also gives information about the Peshwa's scheme to persuade Muzaffarkhan to accept service with the Peshwa.

No. 137]

[25-5-1756]

श्रीगजानन

सेवेसी विनंती. सेवक शामराव भिवराऊ कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती. येथील क्षेम ता छ २९ सावान मुकाम नजीक मुदगल येथास्थित असे विशेष. आज्ञेप्रमाणे मलप्रभातीरी मुसा बुसीजवळ येऊन दाखल जालो. नदीस पाणी यामुळे दोन दिवस पलीकडे होते. उतार जालियावर जानिहाळासमीप हतीवरून उतरून अर्लंकडे आले. आपली व त्यांची भेटी जाली. तदनंतर कूच करून मजल दरमजल मलप्रभातीरास कृष्णा उतरावयासी जावे येसा निश्चय जाला. त्यासी दुसरे दिवशी बातमी आली की कृष्णेस पाणी आले. मलप्रभासंगमी टोकरे वगैरे साहित्य नाही आणि येथे कृष्णा उतरलियाने मागती भीमा उतरणे लागील. यास्तव काढल्दर संगमास जावे ऐसा निश्चय जाला. टोकरे वगैरे साहित्य मिळेल आणि मग नदीचा गुंता नाही ऐसे जाणून तिकडे जात आहेत. येथून बतीस कोस आहे. पाच सहा मजलीने जातील. काल छ २४ सावानी मौज करंडी पापा मुदगल येथे लस्कर मुकामास आले. गावकरी यांनी गोळागोळी केली. वैरणीस अगर लाकडास हात लाऊ न दिल्ला. दोन माणसें जखमी जाली. दोन च्यार वेळा सांगोन पाहिले परंतु त्यानी ऐकिले नाही. मग त्यानी च्यार तोफा नेऊन एक रंजक करून गाव घेऊन लुट्रून फंचा केला. गारदियाचा एक जमातदार मेला व दहावीस माणूस गारदी फिरंगी जाया जाले. हा कालपरियेत जे आपणासी बोलिलेत त्यांत अंतर दिसत नाहींसा रंग दिसतो. परभारे वार्तामात्र आहे की नवाबाकडील तोफा च्यार मात्र देणे आहेत व हैदराबादेस आपणा-कडील जिन्साना आहे तो घ्यावयाकरितां शहरासमीप इंद्रग्रासमीप जाऊन राहावे. आपला जिनसा व मुलेलेकरे जे असतील ते घेऊन जावी. आपणाकडील तहाचे

१ जकीरा, माल, असवाव.

२ ईदवे समारंभ करण्याची जागा.

वर्तमान सर्व आपले पातशहास ल्याहावें. त्याची आज्ञा होईल त्याप्रमाणे वर्तणूक करावी. जाहागीर आपणाखाले जे आहे त्यास कोण्ही मुजाहीम होत नाही तथापि कोण्ही जाले तर न द्यावी ऐसी ध्वनि मात्र थैकतोत. कृष्णा उतरून गेलियावर जे वर्तनुकेते येईल ते सेवेसी लिहून (यापुढोल मजकूर नाही.)

¶Shyamrao Bhivrao describes his visit to Monsieur Bussy near the junction of the Bhima and the Krishna. The second sheet is missing.

No. 138]

[5-6-1756

पौा छ २६ रमजान

श्री

राजश्री बालाजीराव पंडित
प्रथान गोसावी यासीं

सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य स्नेहा मुरारजी हिंदुराव धोरणे ममलकतमदार दंडवत विनंती उपर. येथील कुशाल जाणौन स्वानंदातिशये लेखने चित प्रमुदित केले पाहिजे विशेष. गोसावियाणी वार्तिका-समागमे पत्र पाठविले ते प्रविष्ट होऊन लेखनार्थ आवगत जाहाला. सांप्रत आपण कोठे आहा? सोंडुरास पावला किंवा नाहीं म्हणोन लिहिले. सवणुराहून दरमजल नदीपार होऊन सोंडुरास दाखल जाहालो. लोकाची समजाविसीकरिता किले मजकुरास न जाता बाहीर लस्करास राहून मनोती प्रारंभिली आहे. आठच्यार रोजामध्ये समजाविसी होईल. वसवापटण तालुका राजश्री रामचंद्र बावाजी याचे स्वाधीन आहे. त्याची पत्रे येतील; त्यांकडील साहित्य पुरवावे म्हणोन लिहिले त्याची पत्रे आलीं नाहीत. आल्यानंतरे तदनरूप साहिता घडेल. परस्परे दुसरा विचार काये आहे? श्रावणमासानंतरे आपले आगमन होऊन उमदे मनसुबे रुक्कार व्हावे यैसे लिहिले. आमचेहि मानस तेच आहे, येतद्विषईच्चा अर्थ राजश्री सेटिबा खराडे यांस सांगोन समागमे आम्हाकडील राजश्री नागोजी श्रीनिवास चिंतनीस यांस रवाना केले आहे. राजश्री मलहारजीबाबा होल्कर याच्या विचारे आपणास सकलार्थ श्रवण होईल. आम्हास सर्वप्रकारे आपण वडील; ममता अधिकोत्तर दिनप्रति करीत जावी. आपणाविना आम्हीं काये आहो? रा विसाजी बाबूराव यांस तेथें राहून वर्तमान ल्याहावयास पाठविले आहे म्हणून दर्शविले; तरी काये

चिंता आहे? मारनुले अद्यापि आले नाहीत. च्यार रोजां येथे येतील म्हणिजे राहतील. राजश्री गोपालराव गोविंद व राजश्री मल्हरराव रास्ते वगैरे दाहा हजार फौज छावणीस राहिल्याचे लिहिले उचितच आहे. सदैव पत्रद्वारा कुशलार्थ लेहून तोषवीत असावै रा छ ६ रमजान. बहुत काये लिहिणे, लोम असो दीजि हे विनंती.

¶Murarrao Ghorpade reports his arrival at Sondur from Savnur and promises co-operation in the Peshwa's schemes regarding Karnatak.

No. 139]

[18-6-1756

पो छ २६ रमजान

श्री

सेवेसी सेव्याजी खराडे कृतानेक विनंती विज्ञापना यैसीजे. येथील वर्तमान ता छ १९ माहे रमजान मुा तुंगभद्रातीर पार नजीक बहादुरविंडा येयें आसों. रा मुरारराव घोरपडे यानी छ १४ रोजी निरोप दिल्हा. त्याजकडील गुंता त्यानी याद लेहून दिली आहे त्या यादीवरहुकूम लाखा रुपयाचा भरणा मात्र केला. आहे. साहेबाची आज्ञापत्रे आलीं कीं मुसाफरखान निकालस होऊन सर्व अभिमान सोडून धणियाचे आज्ञेत राहून ठेऊ तैसे राहावे इतके कबूल केले तर घेऊन येणे म्हणून आज्ञा. त्याजवरून मुसाफरखान यास आम्ही रा मुकुंदरायानी नाना युक्तिप्रती वोध करून सर्व गोष्टीचा उमज करून सांगितले कीं धण्याचे पदरी पडे आण त्याचे उर्जित होये यैसे सांगोन ताळावर आणिला. मग त्यानेहि निश्चयेकरून आम्हास सांगितले कीं आपण तुम्ही सांगितले ते मान्ये केले. सर्व अभिमान सोडून पुणियास धन्याच्या पायाजवल तुमच्या वचनावर आपण येतो. मग खावंद वाईट अथवा बरें करोत. परंतु आपली भारवरदारी कैसी चालती? वाटेस पोटास मात्र यावे वरकड भारदारी बहादुरविंडियांत टाकावी. सडे मात्र खासा व कविले व मुले दोन हत्ती पालव्या व दोनसे गारदी इतके घेऊन तुम्हासमागमे येतो यैसा निश्चय केला; परंतु माझ्या लोकाचा गवगवा आहे तो वारावा लागतो, दोन मुकाम करणे आण तुम्ही आम्ही मिळेन लोकाचा तंदा वारं, मग कूच करू. त्यास आम्ही आपले लस्कर मुहूर्तेकरून पुढे तीन कोसावर मुकाम करविला. आम्ही व मुकुंदराव दोन दिवस त्याजसी राहून त्याच्या लोकाचा गुंता उगविला. वोझि-

यास हती येक दिलहा, दोन जमातदार मात्र समजावयाचे राहिले होते तों संध्या जाहाला. आपलियास सोमवार होता. देवपुजा पुढे आली होती. याजमुले लस्करात प्रहर रात्री आलो. मुकुंदरायास तेथे त्याजजवल ठेविले आहे. त्यास दुसरे दिवसी दोन प्रहरपर्यंत तलावर मुकाम केला. तों मुकुंदरायानी चिठी पाठविली की नदीस पाणी थोडके अहि यैसी खबर आली आहे. मुसाफरखानास अजिचा दिवस लागल तर तुम्ही कूच करून नदीपार लस्कर उतरोन मुकाम करणे तों आपण खानास घेऊन येतो; त्याजवरून कूच करून नदीपार होऊन मुकाम येक केला. काल संध्याकाळी चिठी आली होती की कुचाचे दोन (न)गरे जाहाले होते. आम्ही वाटेने खर्चास द्यावे यैसा करार केला आहे. इतकियावर काही त्याचे मतलब कलत नाही. बोलल्या गोष्टी सेवटास जातील तेव्हा खन्या. जाहले वर्तमान सेवेसी लिहिले आहे. मुसाफरजंगमुले मात्र दोन रोज गुंता होईल नाही तर मजल दरमजल येतो. रा मुरारजी घोरपडे यानी येताना किंतेक येक-निष्ठेच्या मायावादाच्या सांगितल्या. साहेबाच्या वचनावर विस्वास ठेऊन (पुढील बंद गहाळ)

¶Letter from Setyaji Kharade : Setyaji on behalf of the Peshwa persuades Muzaffarkhan to enter his service.

No. 140]

[22-6-1756

पो छ १८ जिल्हेज

श्री

श्रीमंत मातुश्री सगुणावाई बडिलांचे सेवेसी

विनंती. सेवक जनार्दन बलाल कृतानेक सांगंग नमस्कार विज्ञापना. येथील ताा छ २३ रमजानपावेतीं वर्तमान यथास्थित असे विशेष. आपण दोन च्यार पवें पाठविली ती पावली. श्रीप्रियगास पावोन तेथे त्रिआत्र राहून, पुढे श्रीवाराणसीस गेलो म्हणोन पत्र पाठविले तेहि पावले. बहुत संतोष जाहाला. श्रीमंतास पत्रे लिहिली होती ती लस्करास रवाना केली. श्रीमंताकडील वर्तमान तर श्रीमंत कर्नाटक प्रांती गेले तो मुरारराव घोरपडे याणी युध्याचा मजकूर आरंभिला. श्रीमंताची फौज मातवर जमा होतांच मुरारराव व मुजफरखान व सावनूरक मोगल यैसे येकत्र होऊन सावनुरांत जाऊन बसले, आणि युद्ध करू लागले. श्रीमंतानी

बेढा भोवता घातला. सावनूर जेर केले. सावनुरांतील लोकं फार मेले. इत-
कियांत नवाब सलावतजंग श्रीमंताचे कुमकेस आले. त्याणीहि सावनुरास मोर्चे
लाविले. फार जेर जाले. तेव्हां सावनुरावाला कौलास आला, आणि अकरा लक्ष
रूपये खंडणी केली, त्यापैकी कांही रोख कांही मुदतीने पाच लक्ष रुपयास बंकापुरचा
किला श्रीमंताकडे गहाण ठेविला. तेथे श्रीमंताचे ठाणे बसले. सावनूरांचा निमे
मुळुक घेतला. मुराराव व मुजफरखान येऊन श्रीमंतास भेटले. मुराराव
याणी च्यार हजार फौजेनसी चाकरी करावी याप्री करार जाहाला. मुराराव
निरोप घेऊन आपले गावास गेले. आवणमासीं पुणियास येतो म्हणोन करार
केला आहे. याप्री सावनूरचा गुंता उरकून नवाब सलावतजंग यास समागमे
घेऊन श्रीमंत तुंगभद्रापार गेले. तिकडे विदनूरची खंडणी वारा लाख जाली व
हरपनहली व रायदुर्ग व चित्रदुर्ग वगैरे लाहान मोठी संस्थाने आपोआप येऊन
भेटोन खंडण्या दिल्या. कोणी उच्चलून गोष्ट सांगितली नाही. श्रीरंगपटणास
व कील गेले आहेत, तेथून स्वारी माघारी फिरोन तुंगभद्रेचे आलीकडे आले.
सोंध्यास फौज रवाना केली होती तेथील खंडणी आठ लाख रुपये जाली. त्या-
पैकी कांही रोख कांही हवले. बाकी यैवज राहिला लास फौज मर्दनगड
श्रीमंताकडे गाहाण ठेविला तेथे श्रीमंताचे ठाणे बसले. वसवापटणचे ठाणे मातवर
होते ते श्रीमंतानी घेऊन तेथे ठाणे बसविले. याप्रीं कर्नाटक प्रांतीचा मजकूर.
नवाब सलावतजंग याणी श्रीमंतासी फारच घरोवा संपादिला. मोगलाचे भावा-
भावात कजिया होता, चितसुधी नवती, त्याचा बंदोबस्त श्रीमंतानी करून दिल्हा.
येकमते चालवे याप्री करार जाला. मोगलास निरोप दिल्हा तो भागानगरास
गेला. मोगलाजवळ मुसा भुसी फिरंगी होता, त्याचे मोगलाचे बनत नवते, याज-
करितां श्रीमंतानी मुसा भुसीस सांगितले की तूं आपले देशास जाणे, पुढे येणे, मग
आम्ही चाकर ठेऊ. मोगलाकडे जावयास गरज नाही, ल्यावरून मुसा भुसीवरावर
श्रीमंतानी फौज देऊन देशास फुलचरीस रवाना केले. पुढे आला तर चाकर ठेवि-
तील. याप्रीं कर्नाटक प्रांतीचा गुंता उरकून स्वारी माघारी फिरली. कृष्णा
उतरेन आलीकडे मिरजेजवळ आले. तेथून पत्रे आली. दरमजल पुणियास
येतो म्हणौन लिहिले. जेष्ठ अखेर अथवा आशाढ शुध पंचमी इतके श्रीमंत पुणि-
यास येतील. आपणांस कलावं म्हणून लिहिले असे. कोकण प्रांतीचे वर्तमान तरी
तुलाजी अंगरे याचे सरे किले घेतले. विजेदुर्गांत इंग्रेज सिरला आहे तो किला
देत नाही. काही आपला मतलब साधून घेऊन किला हवाली करणार येसे आहे.
इतकियांत श्रीमंत पुणियास येतील इंग्रेज किला दर्ईल असे करिता लवाडीस आला

तरी किर्ला घ्यावयास श्रीमंतास अगाध आहे येसे नाही. यथासांग पारपत्य होईल. तुलाजी आंगरे पुणियांत आणून ठेविले आहेत. सर्विस्तर वृत आपणांस कलवे म्हणौन लिहिले असे. बहुत काये लिहिणे कृपा केली पाहिजे हे विनंती.

¶A very lucid account of the Peshwa's achievement in the Karnatak, his capture of Savanur, his friendship with Salabatjang and the dismissal of Bussy from the Nizam's court, with a promise on the part of the Peshwa to re-employ him on his return, is given in this letter by Janardan Ballal Bhanu (father of Nana Fadnis) to Sagunabai (wife of Janardan Baba).

No. 141]

[Recd. 24-6-1756]

पौ छ २९ रमजान

श्री

सेवेसी विज्ञापना. मुरारराव घोरपडे येथे दाखल जाहाले तेच दिवसी कनवेहाली म्हणौन गडी चौवुरजी वारीनंजीक आहे, ती रातीचे जाऊन राहिले. गाडदी फिरंगी प्यादे चौकीस वसविले. परवानगीसिवाई कोणी जाऊ न शके. पठाण लोक याचे तलबेचे कजिये बहुत. येक दिवस याणी गडीवर चालोन वेऊन, कजिया मातवर जाहाला होता. कांही तोडातोड जाहाली. दोनच्यार जखमी जाहाले. याजउपर मध्येस्थ पडोन कजिया तूर्त वारिठा. पठाण लोक वैगरे याचा हिसेब तमाम करून कोणास निमे कोणास तीन तक्षिमा जाहाल्या. हिसेबापैकी देऊन कजिया फैसल केला. तोफखाना कदीम आहे त्याची तयारी केली. ज्याजती दोन तोफा तयार केल्या. स्वारीस जावे यैसा सिधात आभ्हास कलत्यावर सेटिवास वेऊन, रायाकडे गेलो. पुसिले की, श्रीमंतासी मध्येस्तमुखे करार केला श्रावणमासी पुणियास जावे. आपला मतलब श्रीमंतानी फैसल करून यावा यैसा करार असता, स्वारीची तयारी होते हे काय? त्याजवरून त्याणी उतर केले की, पालेगारावर आपले कर्ज आहे. चौधाईपैकी यैवज येणे त्याचा वसूल करावयाकरिता इनजखान यास फौजसुधा पाठवितो. आपण जात नाही. आपण केला करार बमोजिब श्रावणमासी पुणियास येणे. आपले बुद्धरुखी प्रा श्रीमंतानी चालविले तर सरदारी करणे; नाही तर सरदारी सोडून घरी बसणे म्हणौन त्याजवरून राव मारनिलेचे समाधान बहुता रीतीने केले की, तुम्ही मातवर राज्यातील, तुमचे खरूपप्रा चालून. मातवर काम हातून घ्यावे हे मनोदये असता वारंवार यैसे

म्हणावे उचित नाही. थोरले साहेबाचे चिती येक सरदार मातवर हिंदुस्थानात ठेवावे, येक मातवर कनाटिकात ठेवावे आणि आपण पुणियास आनंद करीत राहवें यैसे मानस आहे. जर करितां तुमचा लाभकाळ असिला तर हेहि गोष्ट घडल. तुम्हसिवाई मातवर आणखी कैसे असतात म्हणौन बहुताप्रो समाधान करून बोललो. श्रावणमासची तयारी करावी. दिवस राहिले नाही. त्यावरून राव बोलिले की, आपण फौजसुधा येणे नाही. से पनास राऊत शागरीतपेश मात्र घेऊन येणे. जाजती खर्च कशास पाहिजे, म्हणौन निश्चयरूप बोलिले. श्रावणमासी येतात यैसे दिसते. चहू पाचा दिवसी याची फौज बाहेर जाते. पुढे काये मनसवा होईल हे पाहावे. याजकडील लाख रुपये यैवज कराराप्रा तूत यावा. त्यास आजी पाऊणमास येथे जाहाले, आज उद्या म्हणौन खर्चाखाली आले. निकड जा * * दररोज करीतच होतो. त्यास मडकसिरेयास माणसे पाठविली होती ती आली. त्याजसमागमे हती, सोने, जवाहीर आले. दुसरे दिवसी सेटिवा आम्ही जाऊन सदरहू लाख रुा भरणा त्याणी दिल्याप्रा घेतला. त्याचा तपसील सेटिवानी सेवेसी लेहून पाठविला आहे, त्याजवरून विदित होईल. सोने व जवाहीर व तीन हती मिळोन लाख रुपये आपले जागा करून दिल्हे आहेत. परंतु किमत पुणियास होता तोटा येईल. सुमेदाराचे विचारे तोटा येईल तो आपण भरून दर्दैन म्हणौन दस्तायैवज लेहून दिल्हे आहे. घोडी तीन सरकारची मेली. सेटिवाकडील पाच मेली, खारबी जाहाली, उपाये नाही. मैदासी गाठ यास्तव हातास आल्याप्रा निकाल करून निघालो. सेवेसी श्रृत होये हे विज्ञापना.

¶Letter from Sondur to the Peshwa reporting the attitude of Murarrao Ghorpade and his intended departure for Poona in August.

No. 142]

[1-7-1756

पा छ ३ सवाळ

॥ श्री ॥

सेवेसी सेव्याजी खराडे कृतानेक दंडवत विनंती विज्ञापना यैसीजे. येथील वर्तमान ता ४ माहे सवाळ पावेतो मुा श्रीकृष्णातीर हालीहलच्या घाटावर येऊन पोहचलो. येथे दोन मुकाम जाहाले. पाणी फार आले आहे आणिक च्यार पांच रोज उत्तरावयास लागतील. नदीपार जाहालिया सत्वरच हजूर येऊन सेवेसी पोहचतो. तुंगभद्रेच्या मुकामीदून सेवेसी विनंतीपत्र प्रेशिले हीते त्याचे उत्तर मुा मजकुरी पावोन बहुत संतोश जाहाला. राजश्री मुरारायाकडील मजकूर

लाखा रुपयांची याद सरकारात लेहून दिल्ही त्याप्रमाणे भरणा मात्र करून दिल्हा आहे. सोने व जवाहीर व हत्ती दिल्हे याजविसी आम्ही जितकी कोशीस करावयाची ते केली. रायानी येकच गोष्ट सांगितली की जो वाजवी निरखामुळे तोटा येईल तो आपण भरून देऊ. येविसी त्याच्या स्वदस्तुरे लेहूनहि घेतले आहे. आम्हासमागमे राजश्री नागो श्रीनिवासराव चिटणीसहि दिल्हे आहेत. आम्ही त्याची मर्जी रक्खून जैसा निकाल निघाला तैसा करून घेतला. त्याच्या मनातील कितेक संदेहबोध करून निवारण केले. पुणियास यावे हा निश्चये केला. रावहि बहुत येकनिष्ठेने आहेत. साहेवरून मुसाफरजंग यासहि निरोप दिल्हा. तेथेहि आम्हास जे सुचले ते तजवीज करून उभयेतात परस्परे विक्षेप आणिला. आम्ही जितका उपाये करणे त्यास आंतर केले नाही. मुसाफरखानाविसी सा(हे)वाची दोन आज्ञापत्रे आली की निराभिमान होऊन काही मुद्दे न धालता धन्याचे आज्ञेप्रमाणे वर्तणुक करून येईल तर घेऊन येणे. त्याचे धनी गौर करितील म्हणून आज्ञा. याजवरून येकमासपर्यंत याच उदेगांत राहून नाना युक्तीने त्यास समजाऊन वाटिंवर आणिला. त्यानेहि सर्व गोष्टी बोललिया वरहुक्कूम मान्ये केल्या. आपण खामखा तुमच्या वचनावर खावंदाच्या पायाजवल येकदा जाऊ. मग धनी वरे अथवा वाईट करोत त्येसा निश्चयेरूप करार जाला. परंतु म्हणौ लागला की आपला गलाटा फार आहे. लोकांचा दंगा तुम्हास किदितच आहे. आण तोका व भारदारी कैसी चालेल? वाटेने खर्चास पाहिजेत मग आम्ही खावंदाच्या आज्ञेनितरिक्त त्यास वाटेस खर्चास वीस पंचवीस हजार रुा पावेतो यावे त्येसा करार केला. तोका वर्गेरे सरंजाम बाहादुरविंडियात टाकावा, मग पुणियात गेलियावर त्याची बेजमी करून पाठवावी. मुसाफरखान खासा व कविले व दोनसे गारदी इतकियानसी मात्र आम्हासमागमे चालावे, याप्रकारे सिधांत ठरला. राजश्री मुरारराव याचे व मुसाफरखानाचे कटाक्ष वाढले. त्यास खानानी आम्हास सांगितले की रायांचा आमचा भाऊपणा आण आपण निरोप न घेता उठोन जावे तर त्येसीच बदनामी जागाजगा येती; तर तुम्ही रायापावेतो जाऊन आपणास समाधाने निरोप मात्र देवणे. मग आम्ही उभयेताचे सोरश करून खानास निरोप देविला. मग कूच करावे तो लोकानी हंगामा केला. मग आम्हाजवल तीन हजार रुपये मागितले आण तुम्ही वसोन लोकांचे समाधान करणे, लोक तुमचे यैकतील म्हणून लागला. त्यास तीन हजार रुपयाचे सोने दिल्हे. त्यास जामीन महमद अलम घेतला. या ग्रहस्ताचा इतवार नाही म्हणून महमद अलमाचा कतवा घेतला. मग यैवज दिल्हा.

आम्ही व रा मुकुंदराव दोन रोज सुडे राहून त्याच्या लोकाचे समाधान केले. सरे लोक समजाविले. दोघे जमातदार मात्र समजावयाचे राहिले. तो संध्याकाळ जाहाला. आम्हास सोमवार होता. देवपुजा पुढे लस्करात गेली होती याजमुले सर्वांनी आग्रह करून लस्करात जाणे म्हणून अतिशये केला. खानानी करार केला की आपण प्राथकालीच कूच करून येतो. मुकुंदरायास येथे ठेवणे आण तुम्ही जाणे. मग आपण प्रहर रात्रीस लस्करात आलो. दुसरे दिवसी मुकाम केला तो दोन प्रहरा मुकुंदरायाचे पत्र आले की तुंगभद्रेस पाणी थोडके आहे यैसे वर्तमान आले आहे, तर तुम्ही लस्कर घेऊन नदीपार होऊन मुकाम करणे, तो आपण खानास घेऊन येतो. मग आम्ही कूच करून नदीपार होऊन च्यार मुकाम केले. मुसाफरखानानीहि सेंदुरीहून कूच करून दोन मजली आलीकडे आले. तुंगभद्रेच्या पलीकडे चौकोसावर मुकाम केला. मग मुकुंदरायास बोलाऊन नेऊन सांगितले की आपणास लोक काही येऊ देत नाहीत. लोकांचा निर्गम जाहलियावाचून आपल येण होत नाहीत. तर तूर्त आपणास नखत रुपये पाऊण लक्ष देणे, तर आपण येऊ. नाही तर परिणिन येत नाही. यैसे सांगून मुकुंदरायास निरोप दिल्हा. महमद अलम व सुमेरसिंग यैसे दोघे जमातदार घेऊन आलो. तीन हजाराच्या यैवजात हत्ती आणिला. महमद अलमास व सुमेरसिंगास दोन हजार रुपांच्या खर्चास दिल्हे. मुसाफरजंगाची अनुसंधाने जागा जागा वकील गेलेत. सलाबतजंगाची व फुलचरीवालियांची पत्रे येतात. मोगलाकडे जावयाचा फारसा मनसुभा आहे. त्याची बुद्धि शाश्वत नाही. आम्ही जितका उपाये करणे तितका केला. अंतर केला नाही. राजश्री मुराररायापासून तो तोडच करून काढून दिल्हा. या रीतीचा मजकूर जाहला तो सेवेसी लिहिला असे. मुग मजकुरीहूनहि मुराररायासहि पत्र पाठविले. सहेबी इनसखानाचा मजकूर लिहिला होता तो भाव दर्शीऊन सामोपचोरंच उमजोन लिहिला आहे. कृष्णापार जाहलियावर मजल दरमजल सत्वरच सेवेसी येऊन पोहचतो. मुसाफरखानाच्ये वर्तमान तपसीलवार राजश्री मुकुंदरायाचे पत्री लिला आहे त्याजवरून श्रृत होईल. हे विज्ञापना. सेवेसी श्रृत होये.

¶Setyaji Kharade, an officer in Holkar's service, writes to the Peshwa complaining about Muzaffarkhan's procrastination in the matter of entering the latter's service.

No. 143]

पौ छ ३ सवाल

[Recd. 2-7-1756

श्री

पुरवणी सेवेसी विज्ञापना. सविस्तर आलाहिदा पत्रावरून विदित होईल. मुरारराव श्रावणमासी येतात. त्याचे भाव कितेक मुख्यतरे बोलावयाचे आहेत.

मुजफरखान यांचेहि अर्थ बारीक बारीक विदित व्हावे लागतात, ते स्वार्मीचे दर्शनाअंती विदित होतील. सारांश स्वार्मीचे आज्ञेप्रां खानास सडे कविलासुधा वेऊन यावे हे गोष्टीचा प्रेत्न वहुत केला; परंतु सेवटी तैसा प्रकार त्याणी केला. तीन हजार रुपये सेवकानी देविले होते, ते धणियाचे पुण्येकळून उगवले. त्या थैवजी हती घेऊन आलो. महमद अलम याचाहि कतवा घेतला आहे. चिंता नाही. सदरहू खत सेटिबाजवल सेवकानी दिल्हे आहे. सुमेरसिंग, महमद अलम, सिदी अबर तिव्ये सुभेदार समागमे वेऊन यावे म्हणोन स्वार्मीची आज्ञा. त्याजवरून या उभयेतास जमावसुधा घेऊन आलो. दोन हजार रुपयाचे सोने त्यांस यावे लागले. दित्यासिवाई त्यांचे येणे न घडे. लोकास खर्चास नाही. तीन तीन फाके पडो लागले यास्तव सदरहू दोन हजार सेवकानी कवूल करून यास वेऊन तुंगभद्रापार घेऊन आलो. सेटिबास सांगोन थैवज देविला. सदरहूचे खत घेतले आहे. पुणियास पावळियावर दुसरे दिवसी माहाद सेटीजवळून निशा करून देतो म्हणोन लेहून दिल्हे आहे. याजवल च्यार हजारांचा हतीहि आहे. थैवज पाहून दोन हजार रुपये दिल्हे; आणि यांचे हुकुमासिवाई चाकर लोकी काढी मात्र वर्तपूक करू नयें हे खरेच आहे; परंतु प्रसंग पाहून आज्ञेसिवाई वर्तपूक केली आहें. क्षमा करणार धणी समर्थ आहेत. याचा अर्थ दर्शनाअंती सेवेसी निवेदन होईल. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना. सिदी अंबर पेशाजीच जमावसुद्धा सेवेसी आला आहे हे विज्ञापना.

¶The writer reports to the Peshwa his success in winning over Sumersing, Muhammad Alam and Sidi Ambar, all captains of guard under Muzaffarkhan, into the Peshwa's service though Muzaffarkhan withdrew his consent at the eleventh hour. As regards Murarrao, he desires to talk over the matter in a personal interview with the addressee.

No. 144]

[Recd. 2-7-1756

पौ छ ३ सवाल

श्री

पुरवणी सेवेसी विज्ञापना. अशाढ सुध द्वितीयेस कृष्णापार जाहलो. सेटिबा पलीकडे आहेत, ते दोन दिवसी उतरतील. येथे आल्यावर सेवकाची मातुश्रीस देवाज्ञा जाहलियाचे वर्तमान आलेयाउपर दाहा दिवस येथे गुंता पडला. सेटिबा पुढे येतील, मागांहून सेवेसी येतो. लोकास नालबंदी व कापड येंदा दिल्हे नाही.

गवगवा बहुत केला आहे. यास मिरजेहून निरोप दिल्वा पाहिजे. यास्तव तूर्ती राहा मिरजेस अथवा पुणियाहून ८००० येथे स्वामीने रवाना करावे. लोकाची समजावीस करून सेवेसी येऊ. पुणियास आल्यावर वेगमी होईल म्हणोन धणी आज्ञा करीतील तर लोक मिरजेस राहतील. त्यास रोजमरा दीडमाही दिल्वा पाहिजे यास्तव सेवेसी विज्ञापना लिए आहे. यांत धणियाची मर्जी असल त्याप्रा आज्ञा करणार धणी आहेत. वर्तणूक केली जाईल. हली आज्ञापत्र छ २ सवाळी जासुदासमागमे पाठविले ते पावळे. आज्ञेप्रो कलळे. मुरारराव याजकडे येक जोडी रवाना केली. धण्याचे मर्जीचा भाव त्यास लिए आहे. सेवेसी शृत होई. मुजफरखान याजवल तुलसाजी नाईक व जोडी १ येणेप्रमाणे ठेविली आहे. कोणे रोखे जातो कोठे पावतो हे पुरें मनास आणून लेहून पाठवावे म्हणोन सांगितले आहे. हे विज्ञापना.

¶*Mukund Shripat requests the Peshwa for funds to pay off his men in order to expedite his return to Poona; he also mentions arrangements he has made to watch the movements of Muzaffarkhan.*

No. 145]

[8-10-1756

पा छ २२ सफर

श्री

सेवेसी विज्ञापना मुजफरखान येऊन पदरी पडला त्यास ठेवावा कीं न ठेवावा हे लिहिणे म्हणून आज्ञा. त्यास ठेवावा न ठेवावा हा विचार कर्तव्य तो स्वामीनीच करावा. बडिलांचे बुधिपुढे आमची बुद्धि विशेष नाही. जे स्वामी करितील ते योग्यच करितील. रा छ २३ मोहरम. बहुत काय लिहिणे हे विनंती.

¶*Raghunathrao to Peshwa Nanasaheb, refusing to give a decisive answer to the query referred to him for opinion whether Muzaffarkhan, the artillery expert, should be engaged or not.*

No. 146]

[10-10-1757

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री
महिपतरावजी गोसाबी यांसी

श्रो विसाजी कृष्ण आसीर्वाद विनंती उपरी. येथील कुशल ता छ २९ मोहरम आस्विन वद्य १२ त्रयोदसीपवेतो मुा कसवे कडपे मुखरूप असो विशेष. आप-

णाकडून बहुत दिवस पत्र येऊन वर्तमान किमपि कलत नाही याजकरिता चित उदास आहे, तरी असे न करावे. सदैव येणारा माणसासमागमे पत्र पाठऊन संतोषवीत गेले पां. आम्ही छायणीस राहिल्यापासून आपणास दोन च्यार पत्रे पाठविली ती पावली. किंवा नाही हे न कले. आपली दोन वेळा पत्रे मागे आली होती त्या आलीकडे स्मरण करून पत्र न पाठविले; तरी तुमचा आमचा शेह असा नाही. मनोमन साक्ष आहे. तरी सदैव पत्र पाठऊन परामर्श करीत गेले पाहिजे. काटोकूल (कटकोळ ?) च्या मुकामीहून सविस्तर वर्तमान राजश्री बलवंतरावजी याणी व आम्ही तुम्हास लिंग होते त्यावरून कलले असेल. राजश्री शामराव भिरवाव यास कडपियास वकिलीस पां होतें, त्यास येथे न लिहिता लाख रु० खंडणी कबूल केली; आणि बलवंतरावजीस लिहिले की आम्ही लाख कबूल केले. त्यावरून राजश्री बलवंतरावजी यास व आम्हास सर्व सरदारास राग आला; आणि आम्हाबाबावरी फौजा सऱ्या देऊ(न) कडपियास खानाकैले, तो सिलीमखान वरैरे पठाण याणी गरीम मिया आबदूल मजिदखान याचा चुलत भाऊ यास पटावर स्थापिले. आबदूल मजिदखान आधीच सिवंदीच्या दंग्यामुळे सिद्वटास पद्धन गेला होता. कडपे रिकामे पाहोन गरीमियास बसविले हें वर्तमान आम्हास पहिले मजलीस कलले, तेव्हा बरे जाहले. दोया भावात दुही परिलक्ष जाहली. येकाकडे तरी सरकारचे काम साधले म्हणौन वरे. मागून कूच करून पुढे दुसरे मजलेस आलो तो वर्तमान ऐकिले की कोणी त्यास खवर केली की फौज येऊन पावली. तिकडून आबदूल मजिदखान, इकडून आम्ही याजमुळे धीर निघेना, मग जावेसे जाहले [पुढील १ बंद गाहाळ] सर्व पठाण मेलऊन रात्रीचे जाऊन कडपियात सिरावे ऐसी तजवीज केली. तयार होऊन पाहाटेच्या प्रहर रात्रीस निघाला तो पाऊस अतिवृष्टी जाली. तेव्हा तसाच गावाबाहर उभा राहिला. आम्ही चौकीबंदी करून उमे होतो. त्याचे वर्तमान आम्हास नाही. आम्हासहि पाहाटेस पाऊस लागला. आम्ही तसेच दिवस उगवे तो पाऊसाचे चौटाच्या दरवाजियाजवल गेलो. तमाम सरदार बलाऊ पाठविले. सिद्वटाकडे बातमीस राऊत याचे पाठविले होते ते आले. त्याणी सांगितले की दोन हजार प्यादे व पाचसे राऊत बारीत आले आहेत सावधपणे राहाणे. त्याजवरून हर्बास पुढे पाठविले. आम्ही फौजत येऊन तयार होऊन गेलो. पुढे हर्बाचे तोंड लागले. तो साराच आबदूल मजिदखानच आला. त्याची याची थडक जाहाली. हर्बाचे लोकानी बरीच केली. मागोन फौजा घेऊन आम्ही गेलो. आवध्यानी

तोंड लाविले; परंतु पठाण जोन्यानेचे कडपियास चालिला. मग सर्वांनी नेट करून तोंड लाविले. दोन कोस मोई^१ सवा प्रहर पावेतो रण जाहाले. सेवटी खासा अबदूल मजिदखान यास गोली लागोन ठार जाला. नव हती पाडाव जाले, व पाचसे घोडे आले. दोन च्यारसे माणूस त्याचे ठार आले; व दोनसे घोडे त्याचे ठार जाले, हजार पाचसे माणूस जखमी जाले. श्रीमंताच्या प्रतापे मोठी फते जाहली. आबदूल मजीदखान पाडाव मुरदा आणिला. श्रीमंताचे फैजेस येश आले. मोठे मोठे सरदार याचा वसवसा मानीत होते. तमाम करणाटक प्रांते पालेगावावर मोठ्या लोकावर त्याची इत्त्रम(त) होती. तमाम सरदारानी आपल्या फार मेहेनती करून धाडस करून जुंजले. मातवर लोक जखमी जाहाले. संभाजी वाजी घोरपडे मातवर माणूस पडिले^२. आम्हाकडील वाजीपंत यास गोली लागोन ठार जाले. राजश्री बलवंतराव यास कोटाकुलास पहिले दिवस संकलित वर्तमान लिहिले होते, त्याणी तेथून पत्र संकलित लिंग होते. आम्ही कडपियास होतो याजकरितां लिहिले नव्हते, म्हणोन आता लिंग आहे. वाजीपंताने येंदा शर्त केली होती. मेहेनत तरवार दोन वेळा मारली; परंतु गोली थोरल्या जुंजात लागली. येक दिवस होते, दुसरे दिवसी मृत्यु पावळे. मोठा घात जाला. आम्हास विसावा होता, वरे ईश्वर इछाप्रमाणे सरकार कामावर मोठ्या पडिला; चिंता काये आहे? श्रीमंत सर्व प्रकारे चालवितील, चिंता नाही. मजला हल्कासा तीर डाव्या गुडग्यास लागला होता. हल्का होता म्हणौन लिंग नाही. माझे बसले घोडीस दोन तीर आहेत. वरकड आर्थे प्राणे मेहेनत करावयास चुकत नाही. परंतु श्रीमंताच्या प्रतापेकडून येश मोठे आले. सर्वांनी मेहेनत केली, त्याचे सार्थक जाले. जुंजाचे रात्रीस कडपे घेतले. तीनसे सवा तीनसे घोडे नऊ हती सरकारात आले व किंकोल जिनस मालैबाजी नव्हे परंतु आला. सरकार उपयोगी होता तो सरकारात ठेविला, बाकी लस्करांत सरदारास वाटिला. आपल्या फोजेतील सात आठेस माणूस जखमी जाले. चालीस पनास ठार जाले. से सेवासे घोडे ठार पडिले. मोठ्या मोठ्या सरदारास जखमा लागल्या. याप्रो जाले. सर्व जखमा बन्या होत आल्या आहेत. से पनास माणूस जेर जखमी पाऊणसे पावेतो घोडे जेर जखमी आहेत कोण मरेल कोण वाचेल हे पाहवे. पुढे तहाचा मजकूर तरी निमे मुळदूक व दाहा लाख रुप्य द्यावे, म्हणोन बोलू आहो. होता होईल तो मजकूर लिंग पाठज. राजश्री बलवंतराव बहुत प्राक्तनवान, आणि त्याच्या शाहाणपणास जोडा नाही.

श्रीमंताची कृपा, ईश्वर या मनसवियास आनकूल होत आहे. आम्ही त्याच्या मर्जी प्रा वर्तणूक करीत आहों. तेहि आम्हावर फारच कृपा करीत आहेत. सविस्तर वर्तमान आपणास कलावे म्हणौन लिए आहे. आपण उभयेता श्रीमंतास अक्षरशा निवेदन करितील. सविस्तर राजश्री बलवंतराव याणी श्रीमंतास व आपणास लिए आहे त्याजरून विदित होईल. पहिल्यापासून दया करीत आहा त्याप्रो दया करून विस्तारे पत्र पाठजन परामर्श करीत जावा. हे आपणास विहित आहे. बहुत काये लिहिणे कृपा लोभ आसो दीजे हे विनंती.

राजश्री बच्यावां व रा धोंडावा व रा शामजीवावा व रा बालजीवावा यास आसीर्वाद. लिए परिसीजे. रा आनंदराव, रा शामराव येथे सुखरूप आहेत. चिंता न करणे, बहुत काय लिहिणे हे विनंती.

¶Visaji Krishna to Mahipatrao (Panse): writes an elaborate account of the battle of Kadappa in which Nawab Abdul Majid Khan was killed and a signal success was achieved by the Peshwa's forces. The letter is written in a very simple but eloquent style and can be taken as a good sample of eighteenth century prose. The short and simple sentences produce a striking effect on the reader.

No. 147]

[16-11-1756

श्री

श्रीमंत राजश्री रामाजी बावा स्वामीचे सेवेसी

पोष्य मुकुंद श्रीपत सां दंडवत प्रा विनंती. येथील कुशल ता कार्तिक वद्य नवमी मुा पुणे जाणजन स्वकीये कुशलोतर लेखनआज्ञा करीत असिले पाहिजे विशेष. आम्ही मिरजेहून लस्करात आलो, तेव्हा उभाउभी आपली भेट जाहाली. ते समई काही मजकूर बोलावयास अनकूल पडले नाही. गावामधे दसरी हिसेब कितेक होते ते तयार करून पुढा लस्करात यावे, आण आपले विचारे कितेक कामकाज करून घ्यावे हा अर्थ चिती होता. त्यास निघेन यावे तर शरीरास सावकास नाही * * * * जाहले. हिवताप येतो, आण उलटी होती, त्याणे काही खावत नाही. आणि काही खावे तर पोटात धारत नाही. दररोज हिवताप येतो, त्याणे काही शरीरी ताकत राहिली नाही. ऐशी अवस्ता आहे. वोशदउपाये करीतच आहो. परंतु श्रीमंत दरमजल मिरज प्रांत चालिले.

पागा श्रीमंतास दाखुजन चाकरीचा मनुरा घ्यावा हा हेत होता त्यास श्रीने आम्हास येथे ये अवस्थेने ठेविले. याउपर बडील आपण प्रसंगी आहेत. आमचे वर्तमान श्रीमंताचे कानावर घालावे, आण येक पालखी अनकूल करून तेथून पाठवावे. अथवा येथून देवावी म्हणजे लस्करात येऊ. घोड्यावर वसावयाची ताकद राहिली नाही, यास्तव आपणास लिंग असे. आपले खासगत घोड्याकरिता दाणा खरीदी करावयाविसी लिंग होते, त्यास मिरजेस रानारोपंत यास लेहून पाठविले आहे व हाली त्यास पत्र लिंग आहे ते मिरजेस रवाना करावे म्हणजे दाणा खरीदी होईल. आपण चिंता न करावी. आपणासिवाये आम्हास दुसरे अधिक नाही. येथे प्रज्येन पडला. गडगडले. त्यापासोन जखमांचे जागा तिढका बहुत लागल्या आहेत. नारायण तेल उतम सरकारात आहे. ते आपण विनंती करून पुण्याहून ८८। येक पावसर देवावे. सारांश आपले सिवाये दुसरा आश्रय नाही. बहुत काये लिहिणे लोम असो दिल्हा पाहिजे हे विनंती.

¶Mukund Shripat to Ramji Bawa: begs to represent to the Peshwa to excuse his absence owing to his illness.

No. 148]

[20-12-1756]

श्री

श्रीमंत माहाराज राजश्री नानासाहेब
साहेबाचे सेवेसी

विनंती. अज्ञाधारक भगवंत गणेश कृतानेक सा नमस्कार विनंती. सेवकाचे वर्तमान ताा छ २७ रावल मुा चंदापूर नजीक गुजमटकल येथास्थित असे. दरबारचे वर्तमान छ २९ रो खंदारकराचे स्वार २०० दोनसे आले. छ २६ रो राजश्री हनमंतराऊ निबालकर दाखल जाले. अजमासे अडीच तीन हजार फौज आहे. ते तो च्यार पाच हजार सांगतात; परंतु इतकी नाही. त्याचे डेरियास नवाबाकडून मुलाजमतीस आणावयास चवध भले माणूस पातशाही बकसी असमाल-खान वगैरे जाऊन घेऊन आले. दरबारास मुलाजमत जाहाली. अकरा मोहरा नजर केली. जे लोक मातवार शाहाजी सुपेकर, तुकोजी चव्हान, घाटगे, माने वगैरे याणीही नजरा केल्या. दोन घटका बसून सर्वांस विडे दिल्हे. येक घडीभर खलबत नवाबाचे व राऊ निबालकर याचे खलबत शाहानवाजखान याचे विद्यमाने जाहाले. फिरंगी याणी भा(गा) नगरीहून कूच केले आहे. परशराम-पंती आमची व शाहानवाजखान याची भेट केली. त्यास वर्तमान सांगितले की

हे तिकडून आले आहेत म्हनून त्यास सांगितले. सेवेसी श्रुत व्हावे. राजश्री मुरारजी घोरपडेहि जमाव करून सत्वर येणार, ऐसी बातमी त्याची आली होती. त्यास याणीहि पत्रे पाठविली जे, आपणहि मजल दरमजल येतो. कडपे व कर्नू-लच्या पठानास इनातणामे पाठविले की आम्ही सत्वर येतो; तर तुम्ही येऊन सत्वर शांभाली होणे. मागाडून जे वर्तमान होईल ते वरचेवर सेवेसी विनंती लिहीणे. श्रुत होये हे विज्ञास.

¶*Bhagvant Ganesh writes to the Peshwa, that the Nawab is mobilising forces with a view to lead an expedition in the Karnatak and has invited the Pathan Nawabs to join him.*

No. 149]

[18-9-1756 ?

पो छ २२ जिलहेज

श्री

सां नमस्कार विनंती. श्रीमंत स्वामीकडून कासीदजोडी मुजरद सेवकास आज्ञापत्रे छ १७ जिलकादचं पत्री मजकूर रायाकडील वर्तमान लिहिले कलले व मुसफरखान इकडून घाटाखाले गेला. तहाकिकात करून लेहने. राव राजकारण काये करितात, कोन्हाकडील वर्तमान काये, कचे लिहीत जाणे म्हणोन सेवकास पत्र कासीदजोडी माधारी जानार यासाठी सेवेसी पाठविली. आपण पत्रे देऊन इकडे कासिदास पाठविलिया येथून पत्रे देऊन रवाना करितो. रायाची फौज तयार करून सत्वर रवाना करवितो. छ २७ शौवाळचे पत्र यैसे दोनी पत्रे स्वामीची आम्हाकडे आली, आनिकहि जोडी येणार सेवेसी लेहून पाठवितो. राजश्री सुभानराव घोरपडे गजेंद्रगडी वेड लागले म्हणोन राव याही सांगितले-वरून लिहिले. सातापा व जासुदजोऱ्या दोनी पाठविल्या आहेत. येथून नवी जोडी मानकोजी नाईकाकडील पाठविली तर त्याचा रोजमरा देऊन आम्हाकडे पाठविली पाहिजे. राहोटीविशायी येक दोनी वेला सेवेसी लिहिले. त्यास राहोटी तयार करावी लागती. येथून कूच जाळे तर पाहिजे म्हणोन सेवेसी लिहिले आहे, हे विनंती. मुसफरखान याचे वर्तमान कसे लेहून पाठवावे हे सेवकास लेहून पाठविले पाहिजे हे विनंती.

¶*Letter to the Peshwa reporting movements of Muzaffarkhan and asking for some messengers to carry letters.*

४ पुरवँडी विनंती पत्र

फुलचरीस नवा कपितान आला होता तोही फिरोन आपले देशास गेला. खाती आहे जे गोरुंदर येथून हजूर जात होता. वाटेमधे, कोही—पातशाहा-जवल त्याचा मुंरवी आहे. त्याचे लिहिने पोहचले जे, 'तुम्ही जेथवर आले अंसाल तेथेच राहाणे, पुढे न येणे, तुमचे वर्तमान सविस्तर पातशाहास कलले. तुम्ही खेर आहा. तुमचा अपराध काही नाही. यैसे कलेन तुम्हास वहाल केले. माधादून तुम्हास फिरोन जायाची आज्ञा येते,' यासाठी गोरुंदर वाटेमधेच गुंतला आहे, हे वर्तमान मुसा भुसी सांगत आहे. खेरे लटके म्हणवत नाही. मायं येकदा त्रिचनापल्लीची फतेची खवर आली. यानी येथे नगरे वाजविले ते खवर मी हुजुर लिहिली; परंतु ते खवर लटकी जाली. नवाब पटणास पावले. वकीलहि येऊन भेटले. रदबदल पडली आहे. यानी दफतरचा हिसोब बहुत करोडीचा काहाडिला आहे. पैकी करोड रुपये हाली घ्या म्हणतात. तेही विसापावेतो चढले अहेत. पाहावे कोठवर चुकोती होते. हे विनंती.

रा दिनानाथ गोविंद यानी भागानगरचे हिशाबा ९२०० रु. बाबनसे रुपये खरीदी गालिचे वगैरे लिहिले असेत. अशास गालिचे वगैरे याचा हिशेब हजूर पाठविला आसे, त्यावरून कलो येईल. बाकी रुपये जमाखर्चात दाखला येईल हे विनंती.

¶News-letter from Pondicherry to the Peshwa, reporting that the French Governor returning to his country has been informed not to proceed further as he is to be reinstated.

श्री

सेवेसी विज्ञापना. राजश्री यशवंतराव पवार व राजश्री माहादोवा वाबाची फौज व सरलस्करची फौज आली म्हणोन यैकतों. हे सत्य मिथ्या नकले. हे लेखन करावयास आज्ञा करावी. तिन्ही फौजा आल्या असल्या तर तीन हजार फौज सडी आमचा जुना तल तेथे ठेवावयास आज्ञा करावी. गोपालराव व फत्तेसिंगवावाची फौज बंकापुरावर ठेवावी म्हणजे च्यारी नाकेबंदी जाले. सर्व गोष्टी त्याच्या बंद होतील. देसची फौज येती ते दगा खाती; तिच्या साहित्यास

१ पत्राचा हा ४ था बंद. परिले तीन गहाळ. २ पक्षपाती.

दोन हजार फौज मुळगुंदावर ठेवावी. देसची फौज येईल तिनें नवलगुंदावर रहावी. येथे येक शाहाणा माणूस दोनसें राऊत ठेवावा त्यानें त्या फौजेस तेथें रहावावें. पुढील फौजेस खवर करावी. त्यानीं जाऊन त्यास आणून लस्करास पौंहचवावे व फिरोन मुळगुंदावर जावे हे तजवीज. दोन च्यारशें येतील, त्यास हजार दोन हजार आले तर त्यास कांहीं भये नाहीं. येणेप्रमाणे बंदोवस्त करावा. रोज उठोन तोफा पुढे नेऊन मार देत जावा. फौजा आसपास आसाव्या. तोफावर गाडिदी अगर फौज चालून आली तर वेजरब घोडे घालून हत्यार लावावे येसें येक मास जाल्यावर निवाडाच होईल. हे विज्ञापना.

¶Vithal Shivdev outlines a plan of campaign for the capture of Mulgund, Navalgund, etc.

No. 152]

[April 1756?]

श्री

सेवेसी विज्ञापना ऐसी जे. काळ शुक्रवारीं संध्याकाळीं सावनुराहून दिलावर-खान पठाण व त्याचे समागमे दोघे भले माणूस ऐसे तिथे फकीर होऊन आले. शानवाजखानाची स्वारी मोर्चाकडून लस्करांत आली तेसमई मार्गीच त्यास भेटले. त्याणी सांगितलें कीं डेरेदाखल जालियावर येणे. उपरांतिक डेज्यास आले. पत्रे पांच साहा जणास होती. नवाबास शानवाजखानास मीरमामजकूर हुशेनखानास व आणिक कोणास होतीं तीं दिल्हीं. प्रतिउत्तर अद्याप जाले नाहीं. करीमखान गारद्याचा सरदार आहे त्याच्याजवल राहिले आहेत. त्यास उत्तरे घेऊन या लस्करांतून निवतील. त्या बातमीस माणसें ठेविलीं आहेत. आमच्या माणसांस आढळलें तरी त्यास हस्तगत केल्यानें पत्राअन्वयें कलेल; परंतु सांपडेले पाहिजेत. माणसें तरी ठेविलीं आहेत, परंतु उत्तर देतात न देतात हें कलत नाहीं. श्रुत होये. कांहीं लाकडाच्या पाव्या व कांहीं गोण्या उंटावर घालून मोर्चावर गेल्या. तोफा तरी आज जाता दिसत नाहीं. नवाबाकडील पांच सा तोफा उगऱ्या लस्कराबाहीर काढून ठेविल्या आहेत. नवाबाच्या तोफा गेल्या म्हणजे फिरंगियाच्याहि जातील. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

¶News-letter from the Nizam's camp, reporting the arrival from Savanur of Pathan Dilawarkhan on a visit to Shah Nawazkhan.

[पहिला बंद गाहाळ.]

हे आम्ही रायास बोलिलो जे, आपण पत्र श्रीमंतास त्याहावे. त्याही उतर दिल्हे जे, आम्ही इतके बोलिलो तुम्ही लिहीणे त्यावरून सेवेसी लिहिले आहे. दिलावरखान याही कडपेकर पठान याचा मजकूर रायास लिहिला की, कोल्हार प्रांती येक जागा मातवर ठाणे होते, ते तैसच आहे. पेठ घेऊन मोर्चे लाविले, पठान याजपासी सरंजाम च्यार पाच हजार फौज व तोफखाना सावधपणे आहे. तेथून कोनीकडे जातील हे तहकात करून लेहून पाठवितो. साहेबाकडील व राजकीय सुविदाराकडील मातवर येणार म्हणौन प्रतीक्षा करीत आहे. व रायास किंतेक प्रकारे सांगावयास आलस करीत नाही. कोनेह प्रकारे स्त्रामीकडे याही येऊन ममतेने आसावे. येथून वरचेवर पत्रे लेहून जोड्या पाठवीत आहे. तीन महिने जाले येकहि जोडी आज्ञापत्र घेऊन येत नाही म्हणौन चित स्वस्त होत नाही. राव म्हणत होते जे, आम्ही पुनियास येत आहो. तेथे आलियावर आमचे वडिलाचे कर्जदार गोसावी वगैरे येतील, उपद्रव करितील, आम्हापासी परस्तु यावयास ऐवज नाही. थोडेबहुत होते, ते आवंदाचे दंगियामुळे लोकास व कर्जदारास देऊन दंगा वारला. याजकरिता राव म्हणो लागले जे, श्रीमंतास हा भाव लिहीणे, त्यावरून लिहिले आहे. आम्हासी दुसरा विचार करीत नाहीत. बोलने किंतेक प्रकारेच बोलतात. पुनियास येऊ म्हणतात, परंतु याचे शाहानपण आदिक दिसान येते. येथे कोन्ही कारभारी मातवर आहेत त्याचे एकत नाही. जे करणे ते रुबरू करावे सावनूरचा दंगा जालियावर लोकांची समजाविसी करून तयारी करून, इनसखानास रवाना करून आपण यावयास सिव आहेत. साहेबाकडील यावयाचा आव(का)श मात्र आहे, वहुत काये लिहीणे हे विज्ञाप्ति.

साहेबाचे सेवसी निबाजी नाईक चब्हान सां दडवत

¶A mutilated letter addressed to the Peshwa from Sondur referring to the proposed visit of Murarao Ghorpade to Poona.

श्री

सेवेसी विज्ञापना. मुजफरखान यांस लोकानी तलबेकरिता घेऊन वैसविले आहें. बेजहा बोलतात. लोकांनी हती घोडे उंट सोडून नेली. त्याची समजाविसी करितात की, सोङ्गपावेतो तलबेचा दंगा करू नका तेथें गेलियावर

तुमची तलब ज्ञाहून देऊ. परंतु लोक यैकत नाही. राडा पडला आहे. मुरारराव याजकडे कारकून पाठविला आहे की आमची गत यैसी आहे. काही निकाल काढता तर वरी गोष्ट आहे, म्हणून बोलत आहेत. याउपर त्याचा निर्गम याणी काये काढावा? याची त्याची गत येक आहे. गोविंदराव दिवाण मुजफरखान याचा त्याची बेआदत लोकानी केली. तो ताप घेऊन राहिला. खाली जावसाल खाशावरच आहे. येथून आज ढेरे पडोन मुकामास जाणे होईल तेव्हां खरे. सेवेसी श्रुत होये. मुजफरखान याची जासूद जोडी मुसा भुसीकडे आज गेली. विदित व्हावें या उपर होईल वर्तमान ते सेवेसी वरचेवर लेहून पाठऊ हे विज्ञापना.

¶Report of a mutiny in Muzaffarkhan's force. His men are clamouring for their pay.

No. 155]

[May 1756

श्री

सेवेसी विज्ञापना. मुरारराव याणी सेंदुरास सत्वर जावे. आपले कामाचा उलगडा करून सेटिबाने व सेवकानी लस्करात दाखल सत्वर व्हावे यैसी मर्जी स्वार्मीची असल तर सेटिबाचे व सेवकाचे नांवे येक पत्र असावें की, मुरारराव यास सेंदुरास पोहचवावें. सरकारचे कामाचा गुंता उरकोन सत्वर लस्करास दाखल व्हावे यैसी आज्ञा तुम्हास आसता, अद्याप तेथेच वसला आहा हे कार्याचं नाही. याउपर मारनिलेचं कूच करऊन सेंदुरास नेऊन घालवणे आण आपला गुंता त्याजकडे आहे तो उरकोन घेऊन जलदीने येणे, कोणी तलबेकरिता दंगा करिताल त्यास बरे वजेने सांगणे, न यैकत तर हुजरू लेहून पाठवणे. पाच हजार फौज पाठऊन पारपण्ये केले जाईल म्हणोन पत्र आल्यास हे येथून जातात. धण्याचे मर्जीस येईल तर आज्ञा करावी हे विज्ञापना.

¶The Peshwa's agent to Murarao Ghorpade, requesting orders for being relieved of his mission that he may join the main army.

No. 156]

[June 1756

श्री

सेवेसी विज्ञापना. इकडील सविस्तर वर्तमान वरचेवरी लिहीत जाणे म्हणऊन. त्यास सावनूकर यांचे वरी सिंबंदीकरितां सर्व सिपाई दंगा करून वसले आहेत,

त्या दंग्यामुळे दुसरी गोष्टी त्यास सुचत नाहीं. त्याहीमध्ये बुधि नीत सांगावयाचा येखत्यार रा सिवराव शंकर यांचा आहे. प्रातःकालीं जाऊन खलबतास बसतात तें साहा तासपर्यंत बोलोन उभयेता भोजनास उठोन ठिकाणास जातात. त्या उपरी दोन तास निद्रा होऊन मागती येक जागा होऊन उभयेता येकांत स्थळीं बसतात, ते च्यार तास रात्रीपर्यंत बोलतात. काये हें कोण्हांस समजत नाहीं. पठाणाचा दंगा त्याजपासी गिरधराव व मोरोपंत हे उभयेता त्याचे वाटणीस दिलहें आहेत. आलीकडे ठाणी सरकारांत घेतली. त्याउपरी मोरोपंताचे व गिरधराव यांचे पत्र सेवकास आलें त्यात मजकूर, तह होऊन वाटणी जाहाली, येसें असतां आपली ठाणीं बंकापूरकर याणीं घेतली याचा मजकूर काये, येसे लिहिलें होतें. त्याचें उतर लिहिणे ते लेहून पाठविलें. केला करार तों तुम्हांकडून निभावला नाहीं याकरितां ठाणी घेऊन मुलुकाचा बंदोबस्त करून पैका सरकारचा वसूल करणे येसी आज्ञा आहे म्हणजून ठाणी घेतली; आणखीहि घेणे आहेत. तुम्हीं पैकियाची निशा करून दिल्हेयावरी ठाणीं कोठें जातात म्हणजून लिहिले आहे. मोरोपंत व गिरधराव यांची रेवानगी करून राजश्री गोपालराव यांजकडे पाठवणार आहेत म्हणजून वर्तमान आहे. विदरुरकर याणीं देवापा यास देवापाच्या लेकांस जिवेच मारिलें. त्याजवरी काये शब्द ठेविला हें कलत नाहीं. त्या संस्थानांत मातवर शाहाणा देवापाच होता. त्याची गति याप्रकारे केली. तेव्हां संस्थानास अपाय होणार येसे दिसोन येतें. सेवेसी श्रुत होये हे विनंती.

A news-letter to the Peshwa giving tidings about a mutiny in the army of the Nawab of Savanur for arrears of pay and the consequent consultation between him and Shivrao Shankar. The letter refers to Girdharrao and Moropant and their efforts to settle affairs in the province. The murders of Devappa and his son are also mentioned in the letter.

No. 157]

[About 15-6-1756

पौ छ २६ राखर

श्री

पुरवणी सेवेसी विज्ञापना. वालानदीवरून आज्ञापत्र सादर केले ते प्रविष्ट होऊन सविस्तर कलले. मुजफरखान याणी कोणी येक मुदा न घालिता निरापेक्ष होऊन हुजूर यावे. पूर्ववत प्रा चालवावयास अंतर होणार नाही. येविसी पेश-जीचे लिहिल्या बमोजिब बोलोन हुजूर घेऊन यावे. हरकोठे उसाली खाऊन

जातील तर जाऊ न यावे म्हणोन आज्ञा. ऐशास सावनूरचे तलावर आज्ञापत्र सादर जाहाल्यापासोन निये जाऊन आज्ञप्रा बोलतच होतो. त्यांचे जावसाला-वरून अंतरभाव कलत कलत कलले. मुराराव याचा त्याचा प्रेमा आधिकच पाहिला. निये खलबत सोंडूरास आल्यावर मुराराव गडीत जाऊन वसले तेथे-हि हे जाऊन खलबते करून लागले. आम्हाजवल मुद्रे सांगो लागले. विचारावर न येत. उभयंतांचे चितांत परस्पर विकल्प पडलियासिवाई आमचे बोलणे रुचणे नाही. धणियांचे हि कार्य होणे नाही हे चितात आणून महद प्रेन करून उभयंतांचा आठा रोजात परस्परे हस्ते परहस्ते विकल्प पाडिला. याची त्याची अंतरंग कुरसाकुरस वाढली. नवे दिवसी मुजफरखान यांजवर मुरारायाने तोफा रोगिवल्या. लोक जमा करून बंदोवस्त केला. त्यांगीही आपले जागा खबरदारी केली. प्रातःकाळी उभयंपक्षी नासाड ब्हावी यैसा प्रार जाहल्यावर संटिबा आपण मुराराव याजकडे जाऊन त्यांस च्यार गोष्टी सांगितल्या. शांत करून मुजफरखान यांजकडे हि गेलो. त्यास बोव केला. कजिया महकूब केला. खानास येकांती सांगितले कीं राव वेडमान; तुमचा परिणाम येथे वरा दिसत नाही. येथे राहिल्याने तुमचा घात दिसतो. हे त्याचे भाव दिसतात. तुमचा आमचा घरेवा यास्तव येकांती सांगतो. आपले चितांत समजोन हरकीटे पलियास जाऊन पोहोचणे यांत तुमचं वरें; नाही तर राव तुम्हांस लुटतात. आम्ही दो चहू दिवसी पुणियास जाणार. श्रीमंतांचे चिती तुम्ही यावे, सर्व प्रकारे चालवावे हे मर्जी आहे. आम्ही निये बोलतो; परंतु तुमचेच चित विचारावर येत नाही हे कायें? यांस तुम्ही भाव म्हणता याचा प्रकार यैसा. आम्ही हे समई नसतो तर नासाड होती. हाली आम्हांस येकांती म्हणतात कीं श्रीमंतास अगद्ये ते आपणांस करणे. यास लुटून टाकितो. श्रावणमार्सी हे पुणियास जाणार, आपले वरे करून घेणार यास्तव तुम्हासी याणी वेडमानी केली आहे. याउपर तुम्हीं दुसरा अर्थ करून नये. श्रीमंताकडे चलावे आण त्यांचे हातून याचे पारपत्य करावै. त्यांची स्थले उतम आहेत. त्याचे पारपत्य श्रीमंतास मनसवा देऊन करावे. त्या स्थलपैकी येक स्थल कविले ठेवावयास मागोन घ्यावे. हा मनसवा करवावा. यैसे बोलत्यावर आपणास हुक्कूम केला तर आपण याची स्थले वर्षेन. धणियाची चाकरी करून दाखवीन. आपणास ते दरवार तुटावयास हेच. त्याउपर खानास याच मन-सवियांवर मुतवंजी करून खुलासा काढिला. त्याचे याचे करारनामे होते ते पाहिले. पुत्रपौत्रादि वंशापरंपरेने त्याचे त्याचे चालावे यैशा शक्तात. आपले स्थलांतूत येक

स्थल राहावयास यावे यैसा करार. हे सविस्तर वाचून पाहिले. च्यार वाईट आम्हीं रायास बोलिलो त्याजमुळे त्यास घोबा यैसा भासला, मग खुलासा कलो लागला. पुणियास यावे यैसा करार होऊन सिधांत केला. येथून निघोन वाफगावांस मल्हारबाकडे जावे. तेथे श्रीमंतानी हाती धरून वेऊन जावे यैसा मनोदये. आम्ही मान्य केले. सेटिबाकडे जाऊन त्यासाहि सांगितले. या गोष्टीवर खानाची आड आहे. तुम्ही मान्ये करावी. हें येश तुम्हास सांगोन खानाजवल मान्ये करविले. विदित ब्हावे हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat reports how very cleverly he brought about a cleavage between Muzaffarkhan and Murarrao Ghorpade and how in consequence Muzaffarkhan has been persuaded to accept the Peshwa's service.

No. 158]

[20-1-1757

पो छ. २९ जमादिलौवल

श्री

श्रीमंत राजश्री नानासाहेब स्वामीचे

सेवेसी

आज्ञाधारक विसाजी बाबूराव कृतानेक सां नमस्कार विनंती. येथील क्षेम ताा छ २९ रविलाखर पावेतो मुा गुती येथास्थित असो विज्ञापणा यैसीजे. साहेबी राजश्री राव ममलकतमदार यास पत्रे राजश्री गोपालरावजीचे जासुदावोबरी पाठविलो. ते पत्रे रावजीनी पाहोन बोलिले जे, हे जागा रस्त्याची येणार जानार. आम्हास काये ठाऊक? लिहिल्यावरून त्या ग्रहस्ताचा सोध करू. प्रतिउतर पाठविले आहे. राव याही माघ सुद ९ सोमवारी मुहर्त करून अंगप्रस्थान करून निघावे दरकूच येतात म्हणोन बोलिले आहे. राजश्री अमृतरावजीनी लिहिले आहे. धर्मवरास हे नसताना जे मोरचे लाऊन जेर केले आहें. रायेदुर्गकरानी राजश्री अमृतरावजीस पत्र पाठविले होते जे आम्हाकडील मातबर बोलीस पाठवितो. त्यावरून राव ममलकतमदार यास विचारून रायेदुर्गास लेहून पाठविले आहे. स्वस्थानिक येथ आठियानंतर धर्मवराचे खंडणीचे विल्हे लावणार. येथून राव निघालियावर सविस्तर लेहून सेवेसी पाठवितो. हे विज्ञापणा.

¶Visaji Baburao informs the Peshwa that Murarrao is expected to march out of Gutti within a couple of days and that Dharamwar and Raidurg are being besieged and will shortly fall.

श्रीसुवराज

राजश्री सदाशिवराव

गोसांवी यासीं

सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य श्रो मुरारजी हिंदुराव घोरपडे व जारतमाव दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये लेखन करीत असिले पाहिजे विशेष. राजश्री पंतप्रधान याणी व आपण राजश्री श्रीनिवासराव व नारो तुकदेव यांस इकडे पाठविले. त्यास ते वेवलाहून यावे याअर्थं निवाले, यास्तव त्याच्या येण्यास विलंब लागला. छ ९ जमादिलावली राजश्री नारो तुकदेव येऊन पावले. भेटी जाली. मारानिलेच्या मुखतः सर्व अर्थ अवगत होऊन संतोश जाहाला. घोडी व वस्त्रं पाठविली तें पावली. याच प्रकारे सदैव पाठऊन परामर्श करावा हे बंधुपणास उचितच असे. सारांश आपल्या भेटीची उत्कंठा लागली आहे, ते पत्री कोठवर ल्याहावी? आमचे मनोदय राजश्री केशवराव याच्या पत्री लिहिले व राजश्री विठ्ठल अनंत याजसमागमे सांगोन पाठविले ते पावोन अद्यंत अभिप्राये निवेदन जाहाले असतील. तदनुसार समर्पक करून राजश्री केशवराव व विठ्ठल अनंत याची रवानगी अति सीम प्रकारावी. आम्ही गोसावियासिवायि नाही. वरकड अर्थ मशारनिले लिहितां कलों येईल. नारोपंती सर्वहि लिहिल आहे. बहुत लिहिण तर सूझ असा. हे विनंती.

Murarrao Ghorpade accepts the robes of honour sent to him by Sadashivrao Bhau and assures him of his loyalty.

श्रीसुवराज

राजश्री वालाजीराव पंडित

प्रधान गोसावी यासीं

सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य श्रो मुरारजी हिंदु-राव घोरपडे व जारतमाव दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लेखन करीत असिले पाहिजे विशेष. आपण पत्र पाठविले तें पावले. राजश्री सदाशिवराव भाऊ व राजश्री केशवराव याणी विस्तरे लिहिल्यावरून सर्व

भावार्थ कलों आला. पत्रीं दर्शविलें कीं, आपल्या श्वेहापेक्षा आम्हांस दुसरे अधि-
कोत्तर नाहीं. इतर लगाव सहसा धरणार नाहीत हा भरवसा आहे; व येथूनहि
गोसांवियाचे मनोदयाप्रमाणे होऊन येईल. आपण भेटीस यावे म्हणून ममतायुक्त
विस्तरेसीं लिहिल्यावरून बहुत संतोश जाहाला. अशास आपला श्वेह प्रमुख्य
जाणून भेटीचा हेतु धरून आपण पूर्वीं लिहिल्याप्रांतीं रायचूर प्रांतीं मोकाम करून
आपणास पत्र लिहिलें असतां इतर लगावाचा अर्थ दर्शविला तर चितापासून तो
प्रसंग असता तर आजीपावेतो तो संदर्भ घडोनच येता, याचा भाव आपल्या चितीं
येऊनच न घडेल हा भरवसा आहे म्हणून लिहिलें; त्याकडोन पत्रे आत्यामुळे प्रत्यो-
तरें येथून ल्याहवीच लागली. आपण आम्हांस बंधू म्हणविलें आम्हीं आपणास
बडील मानिलें त्याचे निदर्शन आमच्या मनोदयाप्रमाणे समर्पक करून परस्परे
भेटीचा योग घडवाल हा चिताचा निशा जाणोन सांगणे ते राजश्री विठल अनंत
यांस सांगून व राजश्री केशवराव यांस लिहून पाठविलें आहेत त्याची भेटी होऊन
पत्रार्थी व मुक्ता कलोन भाव समर्पक होऊन उभयेताची रवानगी आम्हांकडे
जालीच असेल. आम्हीं आपणासिवाये नाहीं. आमच्या मनोदयाप्रमाणे समर्पक
करून उभयेपक्षीं भेटीचा योग घडे तो अर्थ केला पाहिजे. कितेक अर्थ उभयेता
मारनिलेस लिहिला आहे ते सांगता कलेले. आपण लिहिल जे, न येणार सरदार
आले, आमच येण न जाहल याप्रकारे सुचविल. आमी रायचूर प्रांती मोकाम करून
उतरच मार्ग लक्षीत मोकाम केला आसतां हरकोणी विदित आपणास विदित केले
जे पागादरस (?) आले; मोगलाकडे जातात, याप्रकार वदंता उठविली. मजल
दरमजल येणेस चिता नाही; परंतु सधीचे प्रसंगामध्य मजल दरमजल आलेन
आपले चितास कस वाटेल याकरितां रायचूर प्रांतीच मोकाम केला. आमच
मानस हेच जे होणार राजकारणहि होतात; परंतु मुख्य आपली भेटी आमास होण
हाच मोठा मनसावा. आमास आपण बडील. आपले मनोधारण रक्षाव करिता
कोणतेहि राजकारव कलापामध्य पडल नाही. ही बोलतल आमी आपले बडी-
पणास विहित ते करवले की कसा? जर करणेस बडील. आपण बहुत लिहिणें तर
सूझ आसा. हे विनती.

¶Murarao Ghorpade in reply to the Peshwa's letter states that he is encamped at Raichur to meet the Peshwa and denies the report of his having joined the Mughals.

श्रीराम

श्रीमंत महाराज राजश्री राऊ साहेब
स्वामी याचे सेवेसी

आज्ञाधारक कासीराव अंमाजी देशपांडे परगणे कोल्हार व सरदेशपांडे सरकार सिरा कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती. विनवावया प्रार्थना ऐसीजे. प्रकृत विद्यमान धातुनामसंवत्सर माघ मुा ७ सौम्यवासरे वास्तव्य प्रांत मजकूर श्रीमंत पुण्यक्षेत्रीयाचे कासवद्विकडून सेवकाचे वर्तमान येथास्थिती असे. सांप्रत प्रकृत मनमंत्री (मन्वंतरी) जैसे काही पूर्वी युगांतरी रामकृष्णादि आवतार चरित्र धर्मशासनसंस्थापनार्थ तैसेच याही प्रकृत मनमंत्री देवब्राह्मणसंरक्षणार्थ अवतार प्रसिद्ध श्रीमंत नामना विश्वतोमुख कीर्तिविस्तार तेथें हाहि देश कर्नाटक केवळ काटकजन मिळेल्यादिकरून अतिप्रवळ, त्यामुळे देव ब्राह्मण साधु सजन इत्यादि प्रजा क्षोभ सर्वज्ञ जेथे तेथे समस्तहि श्रुत असोन, अद्यापि पुराकृत विछेदन होतां आहे. तस्मात स्थालीपाकन्याये द्रौपदी धावा श्रोत्रारूढ किंवा दुष्टजनसंहार कारणी विलंब अंतरसाक्षी तन्ही चातकन्याये चित्र केवळ व्याकूल होऊन आहे. सेवक पुरातन श्रीमंत स्थापित केवळ स्वामी सेवेसी अंकित एतद्विश्वार्द्धचा अर्थ चितारूढ जाल्याविना अविलंबे आगमन होऊन चर्मचक्षु दरुषणी संतुष्टेने होऊं सके, ऐसे जाणून सेवेसी राजश्री आपाजी बाळाजी हे आपले आत आणि सेवकहि पुरातन तीर्थरूप वडिलाचे स्थापित कारकदें श्रीमंताचे मनोगतांकित जाणून विनंतीपत्र देऊन पाठविले आहे. किंतेक इकडील प्रसंग स्वामीसंनिध विज्ञापना करितील तेच सेवकाचे स्ववचन आहे. श्रीमंताचे स्थापित असतां योग्यानसार सेवकास जे आज्ञा ते सिरसा हे विज्ञापना.

"This letter explains how Maratha rule was being welcomed in the Southern Karnatak. The flowery and artificial style of the letter is particularly noteworthy.

श्री

सेवेसी तुबाजी अनंत कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना. येथील वर्तमान तार्गाईत छ ९ जमादिलवळ दोन प्रहर मुा लस्कर तुंगभद्रातीर स्वामीचे कृपा-वलोकनेकरून येथास्थित आसें विनंती. स्वामीची आज्ञा घेऊन स्वार जालों,

ते मार्गी लस्करापासून सा कोसावरी गांव होता त्याणे कज्या केला; तेथें खंडोजा निंदालकर यास दूर उमे होतों तेथें उकाल गोली येऊन गुडध्यावर लागली. तेथून पुढे येऊन च्यार कोस रानात राहिलो. रात्रीं धोड्यांस कांही दाणापाणी व लोकांस पीठमीठ मिलालें नाहीं. तैसेच राहिले. दुसरे दिवसी तेथून कृष्णा उतरून उटनुरपलीवरी आलों. तेथे गावांत कांही दाणदुणां पोटाचा वेऊन संध्याकालपावेतों राहिलो. तेथून रात्रीं कूच करून सा कोस आलों, चांद मावलतां राहिलों. सोमवारीं संध्याकालीं लस्करात पावलों. त्याणी पुढे राजश्री भुजंगराव यास पाठविले. गोटास वेऊन आले. राजश्री मुराराव याणी सोमवारच्या पूजनास श्वान केले होतें. चौ घटकां रात्रीं भोजन जाले. मग आम्हांस व राजश्री केशवराव यांस बोलाऊं पाठविले. जाऊन भेट घेतली. भेटींअंतीं च्यार गोष्टी वहुमानाच्याच जाल्या. “आमची व श्रीमंत राजश्री भाऊसाहेबांची भेट जाली, त्या दिवसांपासून हेत होतां की श्रीमंतांची भेट ध्यावी. तो योग या समयांत घडोन आला. उतम आहे. आम्हांस त्याविरहित दुसरा आर्थ आहे यैसे नाहीं. सातान्याकडील व पनालियाकडील व मोगलाकडील पत्रे आली होतीं तितकीं येकीकडे ठेऊन, चौधां भावांसमेत भेटीचा मार्ग पाहात पंधरा दिवस या तलावरी मुकाम करून राहिलों. आमची निष्ठा श्रीमंताच्या पायांसी आहे. भेटून चिताविरहित होवें. त्यांस आपण वडिलासमान मानितों. ते कांहीं करोत. आमचा दुसरा विचार नाहीं. आतां तों रात्र दाहा घटका जाली. तुम्ही डेरियास जाणे. प्रातःकालीं बोलाऊ पाठवितो. येणे. जे श्रीमंतानी आज्ञा केली आसेल ते श्रवण करून मग कुचाचा निश्चये करणे तों करून,” म्हणून बोलीन बोलिले. आम्हास व केशवराव यांस आज्ञा दिल्हीं. आम्ही डेरियास आलों. विदित जाले पाहिजे. वहुत काये लिहिणे, हे विज्ञापि.

“*Tubaji Anant reports to the Peshwa his successful mission to Murarao Ghorpade. “Murarao,” he writes “declared himself wholly in support of the Peshwa’s scheme and is encamped upon the Tungabhadra with all brothers waiting for the proposed meeting.”*”

No. 163]

[26-3-1751

श्रीमुराराज

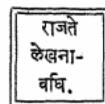
राजश्री बालाजी पंडित प्रधान

गोसावी यांसी

५ सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य श्री मुरारजी हिंदुराव घोरपडे वजारतमाव दंडवत विनंती. उपरी, येथील कुशल जाणून स्वकीये लेखन

करीत असिले पाहिजे. यानंतर राजश्री केशवराव रघुनाथ व तुवाजीपंत व विठ्ठल अनंत आले. यानी आपणाकडील सकल्यार्थ सांगितला व पत्र पाठविले ते पाऊन सकल अभिप्राय अवगत होऊन बहुत बहुत संतोष जाला. आमच्या मनांत जे होते तेच आपण सांगोन पाठविले. याहून विशेष काय? भेटीस यावयाचा सिधांत होऊन जे सांगणे ते उभयेता व राजश्री नारो तुकदेव यास सांगितले आहे. हे लिहितील त्यावरून कलेल. गुरुवारी कूच करून रायेचुरानजीक मोकाम नेमिला आहे. शुक्रवारी काढलूरसंगमासमीप मुकाम होत आहे. पूर्णमा अगर प्रतिपदेस भेटी व्हावी. आपण आम्हास वडील बंधु. सर्व प्रकारे आपल्याठाई ममता ठेऊन आल्यास आमचा मनोरथ सिधीते पावणेस आपण सूझ आहेत. रा छ ९ माहे जमादिलोवल. मुख्य विचार भेटी होईल तो दिन सुदिन. बहुत लिहिण तर आपण सूझ आसा हे विनंती.

[पत्राच्या पाठीवर शिक्का]

¶Murarrao Ghorpade to the Peshwa saying that he is proceeding to Raichur and will await his arrival there.

No. 164]

[30-1-1757

पो छ १० जमोवल

श्री

पुरवणी राजश्री त्रिवकराव
गोसावी यांस

दंडवत विनंती उपरी. निंबाजी थोरांत मुजफरखानाकडील पत्रे घेऊन आले आहेत. त्या पत्राचा भाव सविस्तर * * * * आम्हास कूच करून * * * अगर त्याच्या लिहिल्याप्रमाणे दोन चारसे गाडी पाठवावयाचे आसले तरी तसेच उत्तर पाठवावे. गाडीच रवाना करून आम्ही मजल दरमजल जातच होतो; परंतु निंबाजी थोरात आले त्याणी सांगितले की फौजचे कांहीं प्रयोजन नाहीं. फौज गेल्याने मुजफरखानाकडे आवधे जमा होऊन आले आहेत ते आवधेच धास्त खावून परागंदा होतील. अवघाच मनसबा मोडून मुळुक उजाड होईल. याप्रमाणे वर्तमान सांगितले याजकरितां आम्ही येथे मुकाम केला असे. राजश्री येशवंतराव पवार मांडवीवर आहेत त्याचाहि मुकाम

तेथेंच करविला असे. आपण तिकडील पत्राचा मशारनिलहे * * * चा भाव सविस्तर प्रविष्ट * करणे ते करावे छ ९ जमादिलावल बहुत काय लिहिणे लोभ असो दीजि हे विनंती.

¶Probably Malharrao Holkar writes this to Trimbakrao Pethe in the matter of dealing with Muzaffarkhan who had turned a rebel.

No. 165]

[January 1751 ?

श्री

कृतानेक सेवेशी विज्ञापना. रा वजारतमाव याणी अड घालोन बहुत प्रेत्ने-कडून तिन्हीं संस्थाने हुजुर ठेविली आहेत म्हणून संस्थानास पत्रे तयार करविली आहेत. सावनूरकरांची पत्रे हुजुर आली आहेत जे साल दरसाल त्रीपन हजार देतों. त्यासिवाय पंचवीस हजार रुपये जाजती देतों; परंतु तिकडे आपला दस्तवेज गुंतला आहे तो सुटून यावा म्हणून आशय; वकिलाचे पत्राची नकल सेवेशी पाठविली आहे. विदरूरकरांकडील नरसिंगराव वरगे मनोलीस आला आहे. सारांष मुरारायांचा व तिन्हीं संस्थानकारांचा आशय विलकूल स्वार्थीकडे मामलियत नसावी ये गोष्टीस दीर्घ प्रेल करीत आहेत. वाईसाहेबीं अद्याप हात राखिला आहे. प्रस्तुत वाईसाहेबांस शरीरीं समाधान नाहीं. सेवकांसी बोलतां उतम प्रकारे गोड बोलतच आहेत. इत्बार पुरत नाहीं. मागाहून सविस्तर लिहितों किंवा निष्ठंक करून येतों. रा भगवंतराव व सांवंत याणी मुडागड घेतला. पुढे मसुन भस जाणार. मुरारायांचे फौजेंत दंगा बहुत. येथील देण्यांस घोडीं से सवासें गाहाण ठेविली. कारकून घोड ठेऊन गेले. हुजुरची पागा पनास घोडी व निशाण समागमे घेऊन गेले. आपले तीर्थरूपाचे नंवे सरजाम होता तो आपले नवे करून घेतला आणि गेले. विदरूरचे हेजीब रघुराव यांस समागमे मागोन घेऊले. सोधि विदरूर सावनूर येथील तह नवे करून घेवज हुजुर पाठवितों म्हणून हुजुरचीं माणसें व मातवर व रामचंद्र नाईक समागमे नेले. येथून तलज्जाडा होऊन तेथून त्यांचे कूच जालियावरी सविस्तर सेवेशी लिहितों. सेवेशी श्रुत होये हे विज्ञापना.

¶The Peshwa is informed about the intrigues of Murarao Ghorpade and the Nawabs of Savanur and Bednur to oppose the Peshwa's claims in the Karnatak.

No. 166]

[3-2-1757

श्री

सेवेसी विज्ञापना यैसीजे. खातीरजमा होऊन अमृतरावजीसी करार केला की प्राथकाळी कूच करितो. हाच करार होऊन मुहूर्त माघ सुद १४ गुरुवारी प्राथकाळी डेरादाखल जाले. सरंजाम यावे याजकरिता दोनी दिवस मुकाम जाला. तिसरे दिवसी दरकूच कुडतनीस आले. रायाचा कारभार कोन्हावर येखतियार नाही. कोन्ही मातवर कर्ता मनुशा नाही. राजश्री श्रीनिवासराव व आताजीपंत फडनीस उभयेता येथे प्रसंगी नाही. लाहान मानसानी चढ देऊन दिसगत लाविली. श्रीनिवासराव व फडनीस मातवर यास राव बोलाऊ पाठवणार. जाले वर्तमान सेवेसी लिहिले आसे हे विज्ञापणा.

साहेबाचे सेवेसी निंवाजी नाईक सा दंडवत.

¶This note gives news about the march of Murarao as agreed upon with Amitrao. It further reports that Shrinivasrao and Antajipant Fadnis have been sent for by him.

No. 167]

[31-3-1751

श्रीसुवराज

राजश्री बालाजीराव पंडित
प्रधान गोसांवी यासी

सकलगुणाळकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्री मुरारजी हिंदुराव घोरपडे वजारतमाव दंडवत विनंती उपरी. येथेल कुशाल जाणोन स्वकीये कुशाल लिहीत असिले पाहिजे निशेष. आपण सुतरस्वारावरावरी छ ९ जमादिलावलचे पत्र पाठविले तें छ १२ रोजीं प्रविष्ट जाहले. व राजश्री तुवाजीपंत व राजश्री केशवराव यांस लिहिल्यावरूनहि कलों आले. अशास आर्ही आपला दर्शनाचा सिधांत करून स्वारासमागमें निश्चयेतर लिहिले असतां व्यवव्याप्त होईल असे नाही. तदनसार दरकूच छ १३ शनवारी श्री नदीतीर काडद्वारचे खालूतें दों कोसावर येऊन मुकाम केला आहे; परंतु गोसांवी यावयाचे आगमन अद्यापि न जाले. आर्ही लिहिल्याप्रमाणे आले. याउपरी विलंब न होतां उभये योग या या स्थली घडे तो अर्थ करावया सूझ असां. येविरीं उभयेतां मशारनिले लिहितां चितास येईल. रा छ १४ जमादिलावल. बहुत काय लिहिणे हे विनंती.

¶Murarao Ghorpade comes as far as Kadur and awaits the Peshwa's arrival.

श्रीसुवराज

राजश्री वालाजीराव पंडित
गोसांवी यासी

सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्रो मुरारजी हिंदुराव धोरपडे वजारतमाव दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणौन स्वकीये कुशल लिहीत असिले पाहिजे विशेष. बाबाखान व आपणाक (कडील) स्वार आले व पत्रार्थाहि कलाला. ये * * * रोजांत उभये योग घडावा म्हणून लिहिले तरी या उद्येश्येच आमचे येणे * कडलुरावरी जाले आसतां विलंब काये? आप * * * रे न लिहिल्यावरून आम्हीं सोम * * कूच करून पुढे आलो. ऊमे * * * त्वरेने घडावावयास आपण सूजा (आहा). येविरीं राजश्री तुबाजीपंत व (राजश्री) केशवराव व राजश्री नारोपंतहि लिहिताच * * येईल. रा छ १४ जमादिलोवल. बहुत लिहिणे तर सूजा असा. हे विनंती.

¶Murarao expresses his desire to meet the Peshwa.

श्रीसुवराज

राजश्री नागोराव व श्रीनिवास
गोसांवी यासीं

अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्रो मुरारराव हिंदुराव धोरपडे ममल-कतमदार सेनापति दंडवत उपर. येथील कुशल जाणून स्वकीये लिहीत जाणे विशेष. दसन्याचे मुहुर्ते गार्वींहून स्वार होऊन पुण्यास पाऊन राजश्री पंतप्रधान यांची भेटी वेऊन इकडील सकलभाव सांगितलाच असेल. उतर प्रतिउतरे समर्पक सीब्र पाठवणे. राजश्री पंतप्रधान यांजकडोन राजश्री गंगाधर बाजरिंव आले. भेटी होऊन लिखितार्थ व मुक्तान्यये सांगोन पाठविला तो कलोन संतोष जाहाला. खास स्वाराची तयारी जाली, सीब्र येऊन पावतो. आर्धीं आपली प्रयोजने करून यानंतर वरकड कर्तव्य करितीं म्हणोन लिहिले आहे. ऐशियास आम्हीं सकलप्रकारे त्यांचे आहो; उचितास येईल तें करावे. सारांश खासा स्वारी लौकर ब्हावी यांत बहुत प्रयोजने साधतात. शत्रूंचे पारपत्य व कर्नाटकचा

बदोवस्त व आमची मनोभीष्टता शेखर होऊन त्यास येश येत. राजश्री गंगाधरपंताबा पत्रे आली, तदउतरे लिहून पाठविली आहेत. आमची व राजश्री पंतप्रधान याची भेटी होईजेत व सनिध राहातात ग्रहस्त माकूल आहेत. इकडील वर्तमान पेशजी विस्तरे लिहिलेच आहे. सारांश आमचा लक्ष राजश्री पंतप्रधान यांसिवाय नाही हे मनोमन साक्ष असतां उपरोध लिहिणे काये आहे? पा घ्यावयाविष्ट लिहिले, त्यास आम्हांस त्यांच्या विचाराखेरीज इतर नाही. तुम्ही परगण्यांची कच्ची हक्कीकत त्यांस सांगोन ते ज्याप्रो मार्ग करून देतील त्याप्रो समर्पक करणे. या दौलतीचा अभिमान त्यांस असतां विहित दिसेल तेंच करतील. हालीं जोडी पाठविली आहे, याजवा सर्व वृत लिहून पाठवणे त्यासारखे केले जाईल. परगण्यांची कच्ची हक्कीकत सांगोन निदान विष्णुपंताचे कर्ज तरी वारेसे करावे. तेहि न होता तरी त्यांची मर्जी. तुम्ही केवल त्यांची गैरमर्जी न करिता परगणा घ्यावाच म्हटल्या तुम्ही आपल्या जिमे आहे तसा असो देणे. जाणिजे. छ १७ जमादिलोवल रुजु.

¶Murarrao Ghorpade writes to the Vakil sent to Poona that he is very anxious about the intended arrival of the Peshwa, as the whole situation in the Karnatak will be brought under control by his presence. He also requests to settle the dispute about the possession of the Paragana.

No. 170]

[12-2-1757]

पो छ २९ जमादिलोवल

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान स्वामीचे शेवेसी

आज्ञाधारक तमाजी चंदो कृतानेक विज्ञापना. विनवावया प्रार्थना यैसेजे. माघ बहुल अस्टमी स्वामीचे कृपाद्रिस्टीकडून सौंस्थानचे व सेवकाचे वर्तमान येथास्तित असे विशेष. राजश्री दलवाई यानी कर्तुल्व केले ते पूर्वीं सेवेसी विज्ञासि लिहून पाठविले होते, त्यावरून श्रुत जाहले असेल. त्याजवरी मध्ये प्रसंग जाहला तोहि परस्परे स्वामीस अवगत जाहले असेल. श्रीमद्राजाधिराज राजश्री स्वामी यानी दलवाई यांसी जिंदगानीसुधा निरोप देऊन सौंस्थानाबाहीर केले-वरी दलवाई यांचे दुस्टाचे दुस्ट बाहीर होते. त्याणी पालती ठेऊन दगियाने प्राणनास केला. स्वामीद्रोह केल्यास ईस्वराने परभारे नंतीजा दाखविला. केले कर्तुल्व पावला. यावरी सौस्थानाची येथप्रकारे बंदिस्ती जाहली. परंतु तांत्राचा व राजश्री मुराराव घोरपडे वगैरे * * * उपसर्ग लागोन

खेडीपाडी खरात्र होऊन पैका बेमबलग पडिला, यामुळे सौंस्थानासी कोढी पडोन काही ताखत नाहीसारीखे जाहाली. स्वामी यानी सावणरूचे मुकामी करारमदार केला. तांत्राचा व राजश्री मुरारात्र धोरपडे याचा नेहमी सिवाये वरैरे पालेगार इतकियाचा उपसर्ग लागो देत नाही. ज्याणी सौंस्थान ताळुकातीची खेडीपाडी घेतली आहेत तेहि सोडविली जातील, थैसा इत्यार्थ जाहाला आसता कोणताहि निवेंध जाहाला नाही. सौंस्थान स्वामीचे पदरी पडिलियास यैसे होऊ नये.

श्रीमंत राजश्री स्वामीचे चिती आपले पदरी पडिलियास सर्वस्व सौंस्थानचे उर्जित करून घेऊन श्वेह सारोधार विशेषत्कारे चालावे हे मानस बहुत आहे. सांप्रती स्वामी यानी राजश्री गोपालराव गोविंद याजवरी कुल येकितयार देऊन तोलदार फौज व तोफखाना सरंजामसुधा कर्नाटकच्या मोहिमेस रवाना केल्यास, राजश्रीनी तुंगभद्रापठीकडील अमित्रास तंबी पोहचाऊन मुलुक जातीस आणून, जागोजाग ठाणी घाळन चौका बसऊन निवेंध करून तुंगभद्रा आलीकडे तोलदारीनसी मुलुकात आले. सौंस्थानिकानी वळ्ये व हती आम्हासामागमे देऊन राजश्रीकडे रवाना केले. वळ्ये व हती ये (क) प्रविस्ट करून सौंस्थानचे अशांत वर्तमान सांगितलेवरी राजश्रीनी बहुत सन्माने-कडून श्वेहभावाच्या गोस्टी बोलिले. श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान स्वामी याचेहि आगमन होणार आहे. मनोगतानरूप सर्मर्पक होऊन येतच आहे. सौंस्थानच साभिमानपूर्ण असता वारंवार सांगावे थैसा अर्थ काही नाही. अमित्रास तंबी पोहचाऊन निवेंध करविला जाईल. याप्रकारे भरोसा दिल्हा. राजश्री हरि राम सौंस्थानास थेऊन श्रीमद्राजाधिराज राजश्री स्वामी यासी पठाभिसेक करून श्वेहभावाच्या गोस्टी बोलेन, स्वार होऊन लस्करास गेले. स्वामीचे आगमन कृष्णातीरास होताच सौंस्थानिक आम्हास स्वामीचे सेवेसी रवाना करीत आहेत. सर्व अर्थ भेटीअंती निवेदन करीत असो. सौंस्थानिकाचे चिती आपले भेटीचा योग घडोन यावा, मनोगतानरूप कायेंभाग करून ध्यावा, यैसे मानस बहुत आहे. आगमनाचा मार्ग लक्षीत असतीलच. जे दिवसी स्वामीनी लिहून मुजरद जोडी रवाना केला अशास जेठियासी चालत आलेप्रमाणे येथाप्रकारे चालत असे यासी अंतर किमपि नाही. परस्परे स्वामीस श्रुत जाहालेच असे. त्याचे चाल-वाव्रया कोणे गोस्टीची दिक्त नाहीं. सुदामद बोमोजीव चालत आहे. सूज्जप्रति विशेष लिहिणे शक्ती नव्हे हे विज्ञासि.

¶ Tamaji Chando (probably Minister of a petty state in the Karnataka) asks for protection from the raiding activities of Murarao and others. He also refers to the victories of Gopalrao Govind and of the dismissal of the minister Nandraj by his master, the Raja of Mysore and his subsequent murder.

No. 171]

[13-2-1757]

पो छ २९ जमादिलौवल

श्री

श्रीमंत राजश्री

नाना स्वामीचे सेवेसी

अज्ञाधारक विसाजी बाबूराव कुतानेक सां नमस्कार विनंती. येथील क्षेम ता छ २३ जमादिलौवल मुा हिरालेपरियंत येथास्तित असो विशेष. राजश्री राव ममलकतमदार याही गुतीहून कूच करून हिरालियास दाखल जाले. त्वरेने भेटीस यावे तर सिबंदी व कर्जाचा लोकाचा दंगा याजकरिता च्यार दिवस गुंता जाहला. आता काही गुंता नाही. कुडतनीस येक दोनी मुकाम करणे जरूर. घरचे लोकाची समजावीस व ठाणे याची बंदोवस्तीकरिता च्यार दिवस अदीक लागतील. कुडतनीहून कूच करून कनकगिरीच्या रोखे द्रमजल येत आहेत. मार्गाल लडा काही नाही. येथील विस्तार राजश्री अमृतरावजीनी लिहिला आहे; व राव ममलकतमदार याही पत्र लिहिले आहे त्यावरून श्रृत होईल. कुडतनीहून रायाचे कूच होऊन कनकगिरीच्या रोखे चालवावयाचे जाले म्हणजे जलद जोडी सेवेसी रवाना करितो. कुडतनीहून राजश्री नागोजीपंतास स्वामीकडे रवाना करणार. सेवेसी श्रृत होये हे विज्ञाति.

¶The Peshwa is informed that Murarao Ghorpade has left Kudatni and is marching towards Kanakgiri.

No. 172]

[16-2-1757]

पो छ २९ जमादिलौवल.

श्री

श्रीमंत राजश्री

नाना स्वामीचे सेवेसी

अज्ञाधारक विसाजी बाबूराव कुतानेक सां नमस्कार विनंती. येथील क्षेम ता माघ वद्ये १३ त्र्योदसी बुधवार मुकाम कुडतनीत येथास्तित असो विज्ञापणा यैसी. राजश्री मुरारराव घोरपडे ममलकतमदार याही हिरालियाहून कूच माव वद्ये १२ मंगलवारी त्रितीये पाहरास कुडतनीस दाखल जाले. येथे तीन मुकाम करणार. स्वामीच्या भेटीस याव्याकरिता सॉंडुराहून सरंजाम अनविला, व कुडतनीचा मामला आफतर ता याजकरिता येथील कमाविसदाराचा व सिबंदी लोकाचा गवगवा करिता मुकाम करणे जरूर. फालगुण सुद १ प्रतिपदेस येथून राव

निधानार. कनकगिरीचे सुमारे दरमजल येणार. पुढे राजश्री नागोजीपंतास व सेवकास रवाना करणार. दरकूच स्वामीच्या भेटीस राव येणार. कोणते मुकामी भेटी व्हावी हा विचार स्वामी आज्ञा करतील त्याच रोखे येऊ, यैसे राव बोलेले. राजश्री गोपालरावजी रायेदुर्गाचे सुमारे दरकूच स्वामीचे आज्ञेवरून गेले. ऐसजी रायाकडील ग्रहस्त यानी कितेक कल्पणा सवशेये नच जावे हाच करार करविला असतां, नागोजीपंतानी कितेक गोस्टी रायास येकांती बोध करून खातिरजमा करून निधावयाचा निश्चये केला. त्याचप्रमाणे स्वामीस गुतीचे मुकामीहून दरशनास येत आहेत म्हणोन रायानी पत्रे पाठविली. तदनुसार माध सुद ९ मुहूर्त डेरे दाखल जाले. राजश्री अमृतरावजी व सेवक व समस्त त्याच दिवसी रायासमीप मिसलीस जाऊन राहिलो. त्याच दिवसी माहदाजी राम सेनवी किंतु प्रांतीहून आले. त्याही रायाचे दरशन घेऊन खलवत रात्री केले. त्याचवरून रायानी दुसरे दिवसी अमृतरावजीस व सेवकास बोलाऊन पाठऊन काही अपशेकुनाचे निमित्य सांगोन माधारे गुतीत गेले. राजश्री नागोजीपंतास वेथा माहज्वराचा उपद्रव अतिशये जाला, त्यामुळे रायाकडील ग्रहस्त याही संध पाहोले रायास भर दिल्हा जे, येवढा महिना ठाळावा. इतकियात सर्व कलळ. ते हे वर्तमान सेवकास कललियावर दुसरे दिवसी नागोजीपंताकडे गेलो, यैसा मजकूर आहे. पंत मशारनिले बोलिले जे, राव येथे येणार त्यास च्यार गोस्टी निस्त्रूपणे बोलोन कूच करवितो. संदेह न मानणे. दुसरे दिवसी राव नागोजीपंतास पाहवयास गेले. च्यार घटिका येकांती भाशान होत असता, राजश्री माधवराव दिला पाटोले हेहि स्वामीनी आज्ञा केल्याकरिता रायाकडे आले होते. वरकड प्रहस्तास रायानी निरोप दिल्हा. त्रिवर्ग येकांती येक प्रहर बोलोन ज्या ज्या मनात कल्पणा इतरानी वाढविल्या हेत्या तितक्या दूर करून राजश्री अमृत-रावजीस व सेवकास प्राथकाळी बोलाऊन त्याचे मुखे खरे करून उभयेता बोल्याप्रमाणे खरेसे जाले तेहा रायाची [अपूर्ण]

¶A fragmentary news-letter from Visaji Baburao : intimates the Peshwa that Murarrao Ghorpade has started for Poona notwithstanding advices to the contrary from his dependants.

No. 173]

पो छ २९ जमादिलौवल

[17-2-1757]

श्री

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे संवेसी

आज्ञाधारक विसाजी बाबूराव कृतानेक सां नमस्कार विनंती. येथील क्षेम ता माध वड्ये १४ गुरुवार मुकाम कुडतनीपरियेत येथास्तित असे. विज्ञापणा

यैसिजे. राजश्री मुरारराव घोरपडे ममलकतमदार याही स्वामीचे भेटीस यावयास तयारी करीतात. फालगुण सुद १ येथून निवणार. दोनी दिवस गुंता सरंजाम करून निवावे याजकारिता मुकाम जाहला. गुंती वगैरे देणियाचे लडे होते तितके उरकोन राव दरशनास येतात. कनकगिरीच्या सुमरे येणार. स्वामीचे भेटी कोनते मुकामी भेटी व्हावी येविशर्ईची आज्ञा लेहून पाठविली पाहिजे. पेसजी पुजाजी जासुदावारावरी सविस्तर सेवेसी विनंती लेहून पाठविलीच आहे. राजश्री अमृतरावजीची व राजश्री गोपालरावजीची भेटी येरंडगिरीच्या मुकामी भेटी होऊन आमृतरावजीस याही निरोप दिल्हा. तेहि सत्वरच येतील. जाले वर्तमान सेवेसी लिहिले असे हे विज्ञापना.

¶Visaji Baburao informs the Peshwa that Murarao Ghorpade had made preparations and was marching to visit the addressee and asks him to fix up the place for the proposed meeting.

No. 174

[19-2-1757]

पो छ १ जमादिलाखर

श्री

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक विसाजी बाबूराव कृतानेक सां नमस्कार विनंती येथील क्षेम ता पालगुण सुद १ प्रतिपदा मंदवारपरियेत मुकाम कुडतनीपरियेत येथास्तित असो विज्ञापणा यैसिजे. राजश्री गोपालरावजीनी सेवकास पत्र पाठविले. राजश्री अमृतरावजीची भेटी होऊन येरंडकरीरेहून कूच करून बिदनुरचे रोखे गेले. राव ममलकतमदार हेहि सत्वरच स्वामीचे भेटीस येतात. अमृतरावजी रायेदुर्गाहून हिरालियास आले. उदयिक कुडतनीस दाखल जालियावर दुसरे दिवसी कूच राव करणार. पुढे राजश्री नागोजीपतंस व सेवकास रवाना करणार. रायापासी कोन्ही मातवर विवेकी नाहीत. जे कोन्ही आले ते लहान गोस्टीनी रायाच्या चितात सवशायें बिंबून कितेक कल्पणा वाढविल्या होत्या त्या दूर सेवकाने व नागोजी-पताने दूर करून, अमृतरावजीनी कितेक ममतेने रायाचे चित द्रवळून खामखा ये जावेसे करारवचण करून गुंतीहून कूच करून दरकूच कुडतनीस आले. येथील गुंता बारून सेवेसी भेटीस येतात. राव येथून कूच करून येकमजल येतील तेह्हा सेवक व नागोजीपतं यैसे पुढे रवाना होऊन येऊ. रायेदुर्ग प्रांती धर्मवारास इनसखान याही मोरचे लाऊन वसले आहेत. रायानी आपलेकडील राजश्री

सिवाजीपतास रायदुर्गास पाठविले आहेत. तहरह जाला आहे. निशा पंतमशार-
नुलेची जाली. येका दो रोजानी मोरचे उठोन लस्कर कूच होईल. त्याजकरितां
गुंता नाही. रायासमागमे सरंजाम थोडकाच आहे. इनसखानाकडील कोन्ही राऊत
व प्यादे यावयाचे नाहीत. सीधे राव निघतात. जाले वर्तमान सेवेसी लिहिले
आहे हे विज्ञापना.

साहेबाचे सेवेसी निंबाजी नाईक सांग दंडवत.

¶Visaji Baburao reports the departure of Murarao Ghorpade to meet
the Peshwa.

No. 175]

[19-2-1757

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री पंत-
प्रधान स्वामीचे सेवेसी

सेवेसी विज्ञापना विनंती. राजश्री मुरारायाकडील वर्तमान तरी खासा मडक-
सिन्यात आहेत. फौज इनसखान म्हणौन मुसलमान आहे त्यास कुल कारभार
सांगोन रवाना केले. फौज म्हणावी तरी च्यार हजार राऊत आहेत. येक तोफ
नारलाप्रा गोल्याची आहे. लहान दाहा आहेत. फिरंगी पावणासे आहेत.
गाड्डी येक हजार आहेत. दुसरे बार म्हणौन दोन हजार आहेत. येकून
तोफखानेची निंग पाईचे माणसे देखील च्यार हजारपर्यंत आहेत. राऊत आहेत
त्याजवर भर नाही. रोजमरा देत नाहीत. फार ममता फिरंगियावरी तोफखानेवरी
आहे. तोफखानेमुळे मुळकात दहशत फार पडली आहे. या रानच्या प्यादेयानी
आव टाकिला. फौज येताच ठाणे स्वाधीन करितात. मडकसिरेत आपण राहून
फौज पाठविलेवरी गड होनून म्हणौन रायदुर्गाचे पलीकडे आहे त्यावरी येऊन हला
केली. येके रोजी तो गाव वेताच त्या खालील खेडियाचे प्यादे पलोन गेले. त्या
प्रांतात मोकाम पंधरा रोजपर्यंत करून लाख रुपयेपर्यंत वसूल केले. रायदुर्ग
प्रांतात आले. त्याचे दाहा पाच खेडी घेतली. त्यावर सवस्थानिकानी साठ
हजार रुपयास खंडणी केली. तेथू(न) आदवानी प्रांतात आले. दाहा पाच
खेडी मोक्याजवल होती ती घेतली. मोक्याची पेठ मारिली. पंधरा हजार रुपये
घेऊन किला मात्र ठाणे घातले नाही. तेथून येकायेकी सिदमहली म्हणौन बलार्ची
आलीकडे आहे त्यास येऊन चौकी दिल्ही. दुसरे दिवसी फिरंगियानी हला करून
गाव घेतला. गावात रथतेस कैद करून लाख रुपये करार केले. कुडतनी

म्हणोन भुइकोठ होता तेथे जेठिगराज म्हणोन पालेगार होता. गुा बाहादूरवंडेस येऊन आमचे सवस्थान नातवार्नीस पडिले, आमचा उधार करावा म्हणोन दोन महिने किंवा मजकुरी होता. दोनेलीचा तलावरी विदनूरचे सरदेस तिगस्ता वर्तमान निवेदन कुडतर्नीचा मजकुर या प्रकारचा आहे म्हणोन विनंती केली. त्यावरून आज्ञा कुडतर्नीचा वंशीवस्ती करणे, त्या प्रांत स्वारी जाहाली तरी त्या खालील खेडी-पाडी सोडविली जातील म्हणोन आज्ञा जाहाली. त्यावरून तेथे निशाण लाऊन पेशाजी प्यादे होते त्याचे समाधान करून खर्चास देऊन पंनास प्यादे आपले निंदावातले होते, कारकून सरकाराचा होता गुा आदवार्नकर मोगलनिह कजिया निशाण सरकारचे लाविले पाहून कजिया केला नाही. हाली मुराररायानी सिदमहलीचे ठाणे घंताच दुसरे दिवसी कुडतर्नीसहिं ठाणे घातले. बाहादूरवंडेहून उपराळा करावा तरी तुंगभद्रेस पाणी फार होते. इतकेयातहि उपराळा केला, परंतु अगोधरच ठाणे त्याचे हातास गेले. वलारीची बोली लागली आहे. एकदोन दिवसा तह होईल. अनेंगुदीच्या प्रांतात उपद्रव केला जे तुम्ही त्याचे पदरी कसे पडिला? जु जावयाचं चितास येईल तरी जु जणे. सवस्थानिकाचा मजकुर कलततच आहे. उपराळा समयास न पोहचे पाहून सला पंचवीस हजार रुपयास केला. रुपया द्यावयास जागा नाही. आदवार्नीचा तह जाहाला नाही. हरपनहली प्रांतात येणार आहेत. त्यास लगामी लावून नदीपार होऊन सावनूकर व मुसाफरजंग येकत्र होऊन बाहादरवंडा व धारवाडासी कजिया करावा, पालेगार येकत्र घ्वावे, फार अंगेजणी केली आहे. सध्या नानाप्रकारे तजवीजेत आहेत. या रानी फौज पाच सातं हजार असती तरी पायवंद वसता. ती गोष्ट नाही. कोपल-कराचे साहित्य करावे त्यास ममतेस लावून आम्हासी कजिया केलेसारिखे दाखवून आपले ठाणे कोपलांत घालावे येसेहि चितात आहे. लवाडीस चुकत नाही. फौजा सवरच रवाना जाहालेवरी सर्वहि आपले घर जतन करावे म्हणोन ठिकाणास जातात. फौजेत जीव नाही. दाहा हजार फौज सध्या जाहालियावरी ठिकाणास ठावतील. श्रुत होये हे विनंती.

¶The writer supplies the Peshwa information regarding the activities of Murarao Ghorpade.

No. 176]

श्री

श्रीमंत राजश्री

नाना स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक विसाजी बाबूराव कृतानेक सां नमस्कार विनंती. येथील क्षेम ता फालगुण सुद ९ बुधवारपरियंत घटिका रात्री पावेतो येथेस्थित असो विज्ञापणा

यैसीजे. स्वामीनी आज्ञापत्र राजश्री आमृतरावजीस व राजश्री राव ममलकतमदार यास पत्र सांडनीस्वारावरोबरी पाठविलें ते घटिका दिवसा राजश्री रावजीस प्रविस्ट करून प्रतिउत्तर राजत निा आमृतरावजीचे स्वारावरावरी पाठविले आहे. राजश्री आमृतरावजी प्रहरा गत्री येतील, तैसेच स्वामीकडे येतील. राजश्री रावजीचं गाव जागजागा आहेत त्याची खववालीचे लोकास ताकीद जाली पाहिजे. राजश्री नागोर्जीपंतास व आम्हासहि रवाना करतील. सेवेसी येऊन पोहोचतो हे विज्ञापण.

¶Visaji Baburao to Nanasaheb, informing him that letters addressed to Amritraoji and Mamlakatmadar have been handed over to them.

No. 177]

[24-2-1757]

छ ९ ज्ञादिलावल

श्रीरामचंद्रायनमः

राजश्रीया विराजित राजमान्य राजश्री

बाबा (दादा!) साहेबाचे सेवेसी

पोऱ्ये परशराम माहदेव सां. नमस्कार विनंती उपरी येथील क्षेम ता छ २४ ज्ञादिलावल मुकाम आदेन जाणून स्वानंद लेखणार्थ आज्ञा लेखकास केली पाहिजे. विशेष यापूर्वी दोन पंत्रे सेवेसी रवाना केली ती पावली असतील. येथील वर्तमान तरी मोगलाई कटक आदेनीस आले. पुढे नीठ सिरियावरून श्रीरंगपट्टास चालतील. आपले सैन्य कोठे आहे हे कलत नाही. तरी कोठे आहेत, कोण कोण ठिकाणी कसा कसा प्रसं(ग) जाला, काय चुकाती जाली, पुढे कोणे ठिकाणास जाणार हे वर्तमान वरचेवर कलले पाहिजे. राजश्री माहराय रुखसत होऊन पांचाशा स्वारानसी दुखणार्ह असून गेले. गदवल दोन लाख रुपये व करनूल एक चुकले; करनूलकराने रुपयाची निशा केली. भेटीसाठी लिहिले आहे जे सिबंदीचा दंगा आहे अवकाश होईल तरी येईन. अद्याप आला नाही. कडपेकराचा समाचार काही आला नाही. मुरारराय व कडपेवालियाची लढाई जाली, मुरारराय मोडला ऐसे वर्तमान उडते यावेलेस कोन्ही येके येऊन सांगितले. तहकीक वातनी जोड्या आल्या नाहीत. मागेन जे कलेल ते लिहून पाठउन देऊ. पाम नाईक आला होता त्याची चुकाती दोन लाख जाली. पैकी एक लाख रुपयाची निशा करून बीँद होऊन गेला. किलीच नाईक सांगतेच आहे हे विनंती.

¶Parashuram Mahadev, the Peshwa's Vakil with Salabatjang, informs Peshwa which tributes were recovered from the various Nawabs of the Karnatak and which were not.

श्री

राजेश्वी बालाजी बाजीराव

प्रधान गोसावी यासी

॥६१ सकसगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्ये श्रीं
 श्रीमंमाहाराज राजेश्वी दलवाई वेंकटपति नाईक गिरापा नाईक दंडवत. उपरी:
 येथील कुशल जाणीन स्वकुशललेखन करित असावे विशेष. रो हरिवाबा व
 रो वापू सखो फौजेसहित रवाना केलेले ते येऊन पावले. भेटी जाहाली. बोली-
 चाली करून पैके च स वि ले (?) करून दिल्ले अस. सौस्थानावरी मांदगी
 आहे, करिता दोनी दिवस अभ्यांतरेने पावले. सकल विषई सांभाळून नेणेच भार
 आपले अस. सौस्थान आपले, आम्ही तुमचे असो. वरकड वर्तमान रो उभ-
 येतानी लेखन केले आहेत त्यावरून विदित होईल. सकलहि जाणता, सूझप्रति
 विशेष लिहणे काये आहे।

¶ Venkatpati Naik begs to be forgiven for the delay in paying off the tribute he owed to the Peshwa.

श्रीमुवाराज

राजेश्वी बलवंतराव गोसावी

यांसी

६२ सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीभिलंकृत राजमान्ये श्रो मुरारजी
 हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार दंडवत विनंती उपरी. येथील क्षेम जाणून स्वकीये
 कुशल लिहीत असिले पाहिजे. यानंतर अलीकडे पाच सात रोज आपणाकडे न
 पत्र येऊन वर्तमान कलत नाही; तरी यैसे न करितां सर्वदा वार्तिकासमागमे मनसवा
 व कर्तव्य लेख केला पाहिजे. राजेश्वी खंडेराव घोरपडे व राजेश्वी भीवराव व गोपा-
 लराव यास फौजेनसी पाठविले ते पाऊन भेटी गोष्टी होऊन राजेश्वी मलार रघुनाथ-
 सह सडेस्वारीस रवाना केल्याचे वर्तमानहि कल्ले. उतम गोष्टी जाली. येथे
 फौज आहे, त्याची समजाविसी होत आली. दिल्याविना निघेनात हे वृत्त आपणा-
 सहि कललेंच आहे. दोनी च्यारी दिवसांत फौजेची रवानगी करून पाठवितो.
 येऊन पावेल. रत्नगिरीकराकडे पत्रे देऊन वेदमूर्ती राजेश्वी वापूभट यास वसिरेचे
 स्वार कारकूनसह पाठविल्यास दरवाजा बांधून करावयाची खटपट करणेची केली;

परंतु कार्यभाग समर्पक न होतां राजश्री लक्ष्मण हरि याचे पत्र वेऊन वेदमूर्ति येथे आले. बजिनस पत्र देऊन मलोबा तेथे नाहीत, म्हणून राजश्री माहादार्जी राम यास लिहिणे ते लेहून पाठविले आहे. आपण पाच गाव वेऊन देतो म्हणून वचन दिलहेच आहे. ते खरे करून द्यावयाचे आपले चिती असलिया आपणाकडे रतनगिरीचा वकील आला आहे. त्यास परिणिन आस्पद न देतां खेडी दिल्या-विना सुटत नाहीत म्हणून पष्ट सांगून आपणाकडील मातव्र कारकून व पंचेवीस स्वार बापूभट याबा रतनगिरीचा वकीलसहित पाठविल्या संस्थानिक पाच गाव देतात. हे न हेथे तरी परिणिन देत नाहीत यास्तव लिला असे; तरी स्वार व कारकून व स्थलिकाकडील वकिलास वरजोर ताकीद करून बापूभट याबा पाठऊन गाव ठाणी पडेत, आपले वचन खरे हेथे ते करावयास आपण सूज असतां विषदे लिहिणे लागत नाही. रा छ ९ मोहरम. देण असल तर द्यावा. यावर आपणावर भार आमचा आहे. हे समर्पक करील हे त्रिनंती.

¶Murarrao writes to Balwantrao that he will pay off the arrears of the army and get it ready for march.

No. 180]

[22-3-1757]

श्रीसुबाराज

राजश्री बलवंतराव गोसावी

यासी

६ सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य श्री मुररजी हिंदुराव घोरेपडे ममलकतमदार दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत असिले पाहिजे. यानंतर आपण पत्र पाठविले ते पावले. लगती ठाणी वेऊन द्यावी भेटीहि द्यावी असा सिधांत आसता, राजश्री सुबारायानी ते गोष्टी राहविली. इकडोन अंतर नाही म्हणून दर्शविले. उभये पक्षी चितैक्य असतां परिहार त्याहावासा नाही. लगती ठाणी व आठाराची भरती व भेटी होऊन कितेक गोष्टी उपयोगी पडतील हा भरवसा आपला व आपणावर आमचा भार आसतां लिहून व बोलून सुन्नवोवरीसे नाही. आपणास आमचे आगत्य आहे, तेथें सर्वहि चितानरूप घडोन येईल. राजश्री पतं प्रधान याचा आमचा श्रेष्ठ सारोधार चालावा हेच मानसविना इतर नाही. सदैव पत्र पाठऊन तोशविले पाहिजे.

आपला मुकाम कोठे? गुरमकोडा हस्तगत जाला की नाही? व्हावयाचा

[शिक्का] विचार केला आसेल. पुढे कूच मुकाम कोणीकडे हे सर्वहि वरचेवरी लिहीत जावे. रा छ १ माहे रजब बहुत काये लिहिणे हे विनंती.

¶Murarao Ghorpade to Balvantrao regretting his inability to render him any assistance in the campaign. He further makes inquiries whether Gurumkonda has fallen.

No. 181]

[30-3-1751]

श्री

सेवेसी तुवाजी अनंत कृतानेक साधांग नमस्कार विनंती. येथील वर्तमान तागाईत छ १३ जमादिलवल दिवस आडीच प्रहरपर्यंत स्वामीच्या कृपावलोकने-करून येथास्थित असें विज्ञापना. सांडणीस्वार यांसमागमे छ ९ जमादिलवलचे आज्ञापत्र सादर जाले तें छ १२ जमादिलवलीं संध्याकाळीं प्रहर दिवसा पावले. लिहिले वर्तमान आवगत जाले. तेथें आज्ञा जे. येतात न येतात हे कांहीच लिहीत नाहीत, याजवरून काये म्हणावे, म्हणून लिहिले. त्यास तीन पत्रे सेवेसी लिहिलीं, त्याचे उत्तर न आले. यानी कूच करून गुरुवारी स्वार जाले ते शनवरीं पौर्णिमेस देवसुगुरनजीक श्रीकृष्णातीर गडद्वार संगम दोन कोस डावेकडे येथे आले. स्वामीचा मार्गप्रतीक्षा करितात. यांचा अवलंब स्वामीखेरीज दुसरा आहे येसें नाही. भेटीचा हेत धरून येऊन मार्गावरीच राहिले आहेत. यांची व स्वामींची भेटी येथे होये तो अर्थ करावया स्वामी समर्थ आहेत. मार्ग हाच आहे. येथे यांचे पदरीचे कितेक प्रहस्त आहेत त्यानी बहुतांप्रकारे याच्या मनात विक्षेप घातला कीं, ते मार्गस्त आहेत, त्यानी काये देणे करणे आहे, म्हणौन विकल्प घातला; परंतु यानी कोणाचे यैकिले नाही. कितेक आर्थ भेटी होईल तेव्हा निवेदन करू. बहुत काये लिए, सेवेसी श्रुत होये, हे विज्ञाति.

¶Tubaji Anant informs the Peshwa that Murarao has encamped near Devsugur on the bank of the Krishna and has been waiting for an interview.

(घडणी नं. ९८६.)

श्री

यादी तजवीजनामा याद मुराररायाकडील जावसाळ.

सावन्नूकरावर आम्हीहि रथात याउपर करावी. मुराररायानीहि करावी. त्याज-कडे निमे ऐवज माफ करावा. निमे आम्हाकडे मुळक आला. परंतु बहुत खराव जाहाला. लुटला गेला. तेथील सिंबंदीच फिटत नाही. यस्तव तहकीक ऐवज असेल त्यापैकी निमे करार करून ती साळा मुलकास लावणीचा इस्तावा दिल्हा आहे. ती साळा पंचवीस पनास पाऊण लाख याप्रा पुढले साळापासून घ्यावा.

पटणचे पना(स) हजाराविसी सख्त ताकीद करून सरकारचा ऐवज वसूल होईल त्याप्रा मारनिलेचाहि करावा.

सिरे याचे ताळुके यापूर्वी मारनिले-कडील असतील ते करार करावे. नवे सिन्याखाली चालत असेल त्यापैकी मागू नये. नवे ठाणे सरकारचे तेथे बसते त्याचा खर्च चालला पाहिजे. दिलावरखानास अबरूने ठेवावे लागते. मुराररायाचाहि अति श्रेहित त्यास कोलार जागीर घ्यावे लागते. ते जखर त्याकडे चालविले पाहिजे.

येणेप्रा त्याचे करून दिल्हियावर त्यानी मन घाळ्दन फौजसुधा सरकारचे फौजेस माहीतगिरीने निःकपटपणे मेहनत करून हमेशा फिरून विशेष पैका मिळे ऐसे

करावे. विशेष काम पडल्यास बोलाविले तर जिकडे काम पडेल ते येऊन करावे. संशये भेद मनात याउपर आणू नये. दोन वर्ष मेहनत करावी म्हणजे पदरी घेतल्याचा नफा वाढून पुढे दिवसेदिवस उतमच होईल.

¶This paper, wholly in the handwriting of the Peshwa Balajirao, sets down the terms of an agreement effected with Murarrao Ghorpade, when he agreed to serve the Peshwa and help him to carry out the plans proposed by him in the region of the Karnatak.

No. 183]

[4-5-1756

पौ छ ९ शाबान

॥ श्री ॥

सेवेसी सेव्याजी खराडे विनंती विज्ञापना. येथील वर्तमान काळ रात्री राजश्री मुरारराव घोरपडे मोगलाच्या लस्करांत गेले होते. साहनवाजखान व मुसा भुसी व हैदरजंग व राजश्री रामचंद्र जाधवराव व राजश्री आनंदराव निंबालकर याच्या भेटी घेतल्या. समागमे आपणहि घेऊन गेले होते. सर्वांचे येकांत जाहले. तेथे आपणहि होतो. शाहनवाजखान यासी भाशण जाहले कीं श्रीमंतानी कृपा केली तैसीच तुम्हीहि प्रीति असो याची. शाहनवाजखानानी उतम प्रकारे याचा गौर केला. राजश्री परसरामपंतहि सनिध होते. मुरारराव यानी मोगलाकडील किला व मुलुक घेतला होता, त्याच्या सनदा याच्या येसा करार शाहनवाजखानानी केला. उतम प्रकारे गौर करून सिरपाव घोडा व सिरपेच दिलहा. मुसा भुसी व हैदरजंगाचा येकांत जाहला. तेथे मजकूर येसा जाहला. मुरारराव बोलिले कीं तुम्ही कोन्हे गोष्टीचा चितात विकल्प न आणावा. राजश्री सुमेदाराचा पाये दरमियान आहे; आण श्रीमंतासहि तुमचे आगत्य; आण तुमचे आमचेहि इष्टत्व आहे. आम्हात्रहि श्रीमंतानी कृपा केली आहे. श्रीमंतानी या प्रांते काही कामकाज सांगितले तर तुम्ही आमचे साहित्य करावे येसे किंतेक भाशण जाहले. बहुता प्रकारे उभ(येता) रहिय भासेण जाहले. मुसा भुसी व हैदरजंग यानी मुरारंग्यासी भाशण केले कीं आपल्या पातशाहवर इंगरेज चालोन येतात; तर याजविसी आमचे साहित्ये करावे येसे वचन देणे म्हणून बोलिले. त्यास मुरारराव बोलिले कीं म्या आपले वचन येकास विकले आहे. मजला काही वचन देता येत नाही. श्रीमंतासहि तुमचे आगत्यच आहे, ते जे आज्ञा करितील त्यास आपण अंतर करणार नाही. तुम्हीहि त्याचे आज्ञेत राहून वर्तणूक करावी यात तुमचेहि कल्याण

आहे. मग ते बोलिले कीं आम्ही काही श्रीमंताच्या वचनाखवेरीज नाही, जेणे-प्रमाणे वर्तपूक करू येसे भाशण जाले. येक घोडा व सिरपेच देऊन, बहुमाने बाटे लाविले. राजश्री जाधवरायानी येक घोडा व हती येक दिलहा, व राजश्री आनंदराव निंबालकर यानी घोडा व सिरपेच दिलहा. दोनप्रहर साह घटका रात्र जाहलियावर डेरियास आलो. ते जेथे येकांतास गेले तेथे आम्हासहि घेऊन गेले. आम्हासी भाशण रायानी केले कीं, आपण श्रीमंताच्या पायासी येकनिष्ठ मिठी घातली आहे. तीन वरसे पावोतो उर्जिताचे पाहून मग त्याजसी उतर करीन. तीन वरसे होयेत तो परयेत काही भाशण करीत नाही. जैसे ठेवतील तैसे राहीन, यैसे कितेक मायावादे बोलतात. आजी राजश्री मुराहरायाकडील पांच स्वार व रायानी आपले स्वार येसे पुढे रवाना येवज व हती आणावयास रवाना केले. कितेक मजकूर राणोजी चासकर मुखोगत सेवेसी निवेदन करील त्याजवरून श्रृत होईल हे विज्ञापना शृत होये.

¶*Setyaji Kharade, Holkar's Sardar, was sent to Murarao and succeeded in winning him over to the Maratha cause. He reports the discussions that took place between Murarao, Bussy and other magnates of the Nizam, every one vying with each other in his enthusiasm for the Peshwa.*

No. 184]

[4-5-1757 ?

श्री

सेवेसी आज्ञाधारक मुकुंद श्रीपत विज्ञापना. तामायत छ १९ शाबान बुधवार प्रातः कालपर्यंत स्वामीचे कृपेकडून येथील वर्तमान येथास्थित असे विशेष. मागील वर्तमान सांडणीस्वारासमागमे काल दोन प्रहरा सेवेसी लेहून पाठविले आहे त्याजवरून विदित जाहालेच असेल. येथील रयेत व सावकार तमाम निवोन गेले. लस्कर येथे येते म्हणीन आवाईमुळे मोगलाने निरोप दिलहा. किल्यानजिकचे तले फोडून पाणी ठाऊन तले कोरडे केले. किल्याची वंदोवस्तीहि करीत चालला हैं जाणून नरसिंगराव यासी बोलिलों कीं लस्करची आवाई मोगलाने बहुत खादली, मोठा तोफखाना साकोलानजीक आला. याच प्रसंगांत नेटून मोगलास सांगावे कीं लस्कर नजीक आले. या प्रांतात आत्यानंतर गांव लुटले जातील. मग तुमचे आमचे बोलणे काय कामाचे ? करार कोठे राहतो ? मुल्कामुळे इतके तुम्हांसी बोलणे. याजकरितां सरकारचे निशाण किल्यात घ्यावे, किला सरकारांत दिलहा यैसे वर्तमान जाहालीवर गांव लुटले जाणार

नाहीं. श्रीमंतानी सांगितल्याप्रमाणे तुम्हीं यैकिले यैसें होईल. श्रीमंताची ममता तुमचे ठाईं विशेष होऊन तुमचे उतम * * * वरे होईल. याप्रमाणे भेटून बोलोन निशाण किल्यांत घेत यैसें करावें. उपरांत तुम्हीं श्रीमंताचे दर्शनास जावें. तुमचा त्याचा नवा करार जाहाला असेल तोहि श्रीमंत करार करून देतील. आम्हीहि विनंती करून तुमचें वचन जें जाहालें असेल तें करार करून देऊ. तुम्ही न जावें यैसें सांगत असतां विसरीन आले सेवेसी आले आहेत. मोगलाचे मनोदयानरूप जाहाल्यावर निशाण किल्यांत जाईल. आधी कैसे घेतो म्हणोन सेवकासी जावसाल केला. आमचीहि गाठ बोलावयाची पडीं देत नाहीं. मोगलाचा इतत्वार याजवर असतां यैसा प्रकार अहि. किला देतों म्हणोन मोगल बोलतो. दिसगतीवर तों लाविले आहे. मोगलासी याणी काये करार केला असेल, तो स्वामीने मान्य करून याची रवानगी जलदीनें केली पाहिजे. गाडी येथें होते ते खजिन्यासमागमें लस्करांत गेले. त्याची आमची गाठ मार्गी पडली नाहीं; यास्तव त्यास ताकीद देऊन येथें सत्वर पोहचते करणार स्वामी समर्थ अहित. सारांश, किल्यांत निशाण जलदीनें घेत यैसी नेटून ताकीद नरसिंगराव यास करावी. सेवेसी श्रृत होय हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat from some fort in the Karnatak, asks the Peshwa to warn the Nizam not to interfere in the affairs of the Maratha capture of the place.

No. 185]

[11-5-1757

(कर्नाटक रुमाल नं. (४९.))

श्री

तहनामा यादी राजश्री मुरारराव घोरपडे सुरु सबा खमसेन मशा अलफ छ २२ साबान मुकाम सिरे :—

नदीपलीकडे कृष्णा तुंगभद्रा मध्य-
देसी बंकापूर वगैरे मिळून सूपये
१४२४०० त्यापैकी व्यावयाचा करार
सूपये ६९००० पासष्ट हजार त्याचे
यैवजी सरंजाम मुलगुंद समेत कसबा
ठाणे व खेडी मिळून व्यावे निमे

तुंगभद्रा दक्षणतीरी नेहमीचा येवज
जागा जागा आहे त्यास ताकीद करून
जेथील तेथें देववावा. ज्याजती काडी-
इतका उपसर्ग कोठे न करावा करार.

हरिहर बसवापटण बुकापटण सर-
कारची ठाणी तेथील यैवज तेथें पुरत

३२९०० साडेबतीस हजार बाकी साडेबतीस हजार ते हरि राम याजकडे तनखा निवल ध्यावा करार.

होनगुदे देवस्थानचा माहाल नेहमी देवस्थानचा यैवज परभारा देववावा करार.

रायर हुबली पातशाही किलेदाराकडे व सरकार मजीदपूर मिळून होन ९९० दर ३।।। प्रमाणे रुपये ३९६२।।

तपसील

किलेदाराकडे सरकारमजीद रुपये १३१२।। पूर रुपये २२९०.

३९६२।।

गलाबाबत रुपये तेरासे साडेबारा परभरी देवकुन सरकारपैकी साडेबैवी-सशे राहिले ते साडेबतीसहजार तन-खियापैकीं मजरा सरकारात ध्यावे करार.

संस्थान बिदर्हर येथील नेहमी रुपये २८००० अठावीस हजार व बाकी सनवात व (?) सालमजकूर देखील गोपालरायास सांगून संस्थानिकास ताकीद करून देववावे व त्याचे वकील हुजूर येतील त्यासहि ताकीद करून क्षेपनिक्षेप देववावा करार.

कर्ज वारावयाकरितां मुलुकगिरी करणे त्यास सिन्याचा तालुका सोडून अन्यत्र मुलकात मुलुकगिरी करावी, सिरेचे तालुकियात फौज न यावी दोन

नाहीं याजकरिता निमे ऐवज होईल तो सिरे प्रांती देववावा करार.

कोल्हार व सिरे व बालापूर बुदरुख व चिक बालापूर वगैरा तालुका सरकारचा तेथील नेहमीचा येवज सालाबाद करार चालत आहे तो सालमजकूर सन सबा खमसैनात तेथील तेथे देववायाविसीं बलवंतराव यास ताकीद करावी. पुढील साली या यैवजाच्या समती सिरे प्रांते हरयेकजागा नेमणी-यास खासा स्वारी आलियावरी नेमून यावा. परभरी फौज पाठवून वसूल न्यायाचा सोहलतीने वसूल होईल तो होईल, न होय त्यास बलवंतरायानी ताकीद करावी क्षेपनिक्षेप यैवज देववावा करार.

अठरालक्ष्मपैकी तेरालक्ष्माचा तनखा यंदा ध्यावा त्यास सध्या परगणे नेमिले त्याची याद अलाहिदा आहे ते वजा करून बाकी तेराचे भरीचे माहाल स्वारी खासा या प्रांते आलियावरी माहाल तनखा पाहून नेमून यावे. करार.

फौज तोफखाना बलवंतरायास भाद्रपदमासानंतर सामील जाहलिया आपले फौजेस रोजमरा फौजेस यावा तोफखाना व तोफा व गाडदी फिरंगियाचा महिना असेल त्यास हजिरी गणतीप्रमाणे बेरीज होईल त्यापैकीं निमे रोजमरा दीडमाही देत जावा फौज

महिने मात्र तूर्त मुलुकगिरी करून
फौजेस फौज सामील करावी. सध्याहि
काम वाडल्यास फौज सामील व्हावी
करार.

रोजमरा आमचे फौजेस पावत जाईल
त्याप्रमाणे देत जावा करार.

¶This is a treaty of offensive and defensive alliance formed by the Peshwa with Murarao Ghorpade at Shira after having won him over.

No. 186]

[16-6-1756

पौष २९ रमजान

श्री

सेवेसी विज्ञापना. मुजफरखान याची राजकारणे फिरंगी गोवेकर याजकद्वान इलायेतसी केले आहे; व महमद आलीखान सुभा आरकाट याचा वकील येथे आला आहे. त्याचा मजकूर फरासीस व इंग्रेज याची लडाई इलायेतास सुरु जाहाली आहे. फुलचरीचे पारपये करावे. चिनापटणवाल्याची कुमक करावी म्हणौन इलायेताहून आपणास लिा आले आहे. पाच जाहाजे रवाना केली आहेत. तीहि थोड्याच दिवसी पावतील; तर तुम्ही आपले फौजसुधा येऊन सत्वर पोहचणे. सिंबंदी देणे असल ते आपण वारू. वीस लक्ष रुपयाची जाहागीर तुम्हास करार करून वजिराजवदून जाहागिरीचे इनायेतनामे आणवितो. सलावतजंग याणी पेशजी वीस लक्षाची जाहागीर दिली होती; त्याजपैकी दाहा लक्ष रुपयाची जाहागीर आपले तालुकी(या)त आहे. ते तूर्तच जिमे करितो; परंतु तुम्ही येणे म्हणोन पत्रे आली आहेत. त्यास जावसाल देऊन रवाना केले. काये लिहिले न कले. सलावतजंग याजकद्वृन शाहनवाजखान याचे मारुफतीने राजकारण आहेच. हाली अंमृतराज तिकडे रवाना झाला आहे. मुसा मुसी याचा व खानाचा पेच पेशजी होता तो दूर होऊन त्याजकडील भला माणोस याजकडे आला होता कीं, पुढे तुम्ही आम्ही येकत्र व्हावे. फुलचरीकडे जावे, चिनपटणवाल्याची फुलचरीकराची लडाई सुरु होणार. तुम्ही आम्ही मिलोन तिकडे जाऊ. हेहि राजकारण आहे. यातून कोणते सिधीस जाते पाहावें. सदरहू च्छू राजकारणापैकी येकहि घडोन आले तरी स्वामीचे उपयागी नाही. यास थेंडे बहुतानी पदरीच ठेवावे हे उतम. दुसरेकडे गेल्याने स्वामीचे स्वहित नाही, हे जाणून याजवल खरें लटके बोलोन, स्वामीचे सेवेसी घेऊन यावे यैसा करार केला आहे. तूर्त खर्चास पाहिजे. पंचवास हजार रुपये पुणियापवेतो तूर्त

आपणास पाहिजेत; यावे. त्यासिवाई आपले येणे घडत नाही म्हणाले; व दंगा बहुत रुपया दिल्यासिवाई याचे येणे होत नाही, त्यासे जाणून तूर्त च्यार हजार रुपये येथे यावे. बाकी दाहा पाचापवेतो बहादूरविंडीयास यावे यैसा करार जाहाला. त्याजपैकी तीन हजार सेटिबाचे आमचे विचारे यावेसे जाहाले म्हणौन दिल्हे. आण येथून कुचाचा नगारा त्याणी व आम्ही केला. आमचे बुलगे राऊत पुढे येके मजलीवर गेले. याजकडे लोकांचा देणेकराचा दंगा जाहाला, त्याजमुळे खानाचे राहणे जाहालें. आम्ही येथे राहून सेटिबां पुढे मजलीवर गेले. आज जेष्ठ वद्ये चतुर्थीसहि याचे कुचाचा नगारा जाहाला. आजहि राहणे जाहाले. लोकाचा दंगा कठिण. रुपया दिल्यासिवाई सोडीत नाही. यास्तव आज कोणास हती, कोणास घोडे, जवाहीर देऊन देऊन कजिया फारीक करीत आहेत. बाकी लोक कदीम आहेत ते समजले आहेत. पंचमीस कूच करून दर कूच बहादरविंडीस जावे. तेथे तोफखाना वगैरे ठेवावे आण सदे पुणियास यावे यैसा करार जाहाला आहे. स्वामीचे पुण्येकडून घडवे यैसे आहे; परंतु हा चालला आहे. समई काये बुध होईल न कले. सेवेसी श्रृत होये हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat writes to the Peshwa how Muzaaffarkhan was being lured in their service by the French to fight against the English and how the writer foiled the attempts.

No. 187]

[16-6-1756

पौ छ २९ रमजान

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत प्रथान
स्वामीचे सेवेसी

सेवक मुकुंद श्रीपत साष्टीं दंडवत सेवेसी विज्ञापना. ता जेष्ठ वद्ये चतुर्थी मो कनवेहाली नजीक सोंडून, (सोंडूर) स्वामीचे कृपादृष्टीकडून सेवकाचे वर्तमान यथास्थित असे विशेष. तुंगभद्रापार जाहाल्याचे वर्तमान सेवेसी लेहून पाठविलेच होते. त्याआलीकडे येथे येऊन येक मास जाहाला. जाहाली बातमी वरचेवर

+ शेवीबा खराडे होळकराचा सरदार मुन्फरखानाचे व्यवहारांत होता.

सेवेसी लेहून पाठवावी, त्यास जासूद जावयास पाई घेत नाही. मुरारराव घोर-पडे यांची जोडी सावनुराहून येत होती ते तुंगभद्रे आलीकडे वाटेस लुटली (गेली). हे वर्तमान आपले जासुदाने यैकिले. त्याजमुले कोणी जावयास पाई न घेत, यास्तव बातमीस अंतर पडले. हाली सविस्तर आलाहिदा पत्री लिला आहे त्याज-वरून विदित होईल. लस्टकरचे कूच होऊन येथून आज देन रोज गर्वेवर मुकाम केला. आम्ही सडे दाहा राऊत ठेऊन घेऊन राहिलो आहो. मुजफरखान यासी घेऊन उदयेक पंचमीस येथून कूच करून दर मजल बहादरबिंडियास पोहचतो. सेवेसी श्रृत हेये हे विज्ञापना. रा विसाजी बाबूराव याची रवा(न)गी स्वामीने केली. ते येथे येऊन सुध ससमीस दाखल जाहाले. जासूद जोड्या आम्हाजवल आहेत, त्या याचे जवल ठेऊन याचे म्हणौन स्वामीची आज्ञा. त्याजवरून जासुदास ठेवीत होतो; परंतु राहात नाही. चहू महिनायाची तलब आपली येणे ते याची म्हणौन आड ब्रातला. येक महिना रोजमरा देतो, राहणे म्हणून म्हणत असता राहिले नाही. तूर्त याजवल दोन जोड्या आहेत. आणखी तीन जोड्या हुजूरने पाठवणार धणी समर्थ आहेत. सेवेसी श्रृत हेये हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat informs the Peshwa that the army has encamped near Garga, and that Visaji Baburao has reached there. He also writes that he could not dispatch letters earlier as no mail-runners could undertake the journey owing to disturbance on the road.

No. 188]

[16-6-1756]

३

पौँ छ २५ रमजान

श्री

सेवेसी विज्ञापना. मुजफरखान यास रुपया देऊन आणावा हे स्वामीची आज्ञा नवती; परंतु रुपया दिल्याच्चून येणे घडत नाही, हे जाणून व हे दुसरेयाचे पदरी गेल्याने मनसबा उतम नाही, हे जाणून रुपये दिल्ले. पुढे बाहादरबिंडियास गेल्यावर दाहा हजार पावेतो याचे यैसा करार केला आहे; परंतु तोफा नव वगैरा भारवारदारी किलियास ठेवावी, आण सडे पुणियास जावे यैसे बोलोन ठीक केले आहे. तोफा तेथ ठेविल्या आण रुपया दिल्यास चिता नाही, यैसी स्वामीची मर्जी असल तर तैसीच जलदीने पत्री आज्ञा करावी. आठ च्यार रोज यांस आणखी पैसा देत नाही. घोलीत घोली आणितो. इतकियात स्वामीचे आज्ञा-पत्र सादर केल्याप्रा वर्तणूक होईल. महमद अलीखान यजकडील राजकारण यास आले होते; परंतु हे कबूल करीत नाही. पेशाजी फुलचरीकराचे चाकर

हेऊन त्याचे बांस लडाईत मारिले, याजमुले त्याचा याचा पेच आहे. हे चितात आणून मान्ये केले नाही. याउपर स्वामीचे पायांजवल यावे. तस्त पादाबुद म्हणावे धणी चिताप्रा ऊर्जित करितीलच. हे न व्हे तर खर्चाची बेगमी करून ज्याहाजावरून मकेस खाना करावे म्हणोन म्हणावें. यैसा यास बोध करीत आहो. सदरहूप्रा तुम्ही म्हटल्यास धणी थोर आहेत. मकेस खाना करणार नाही. पहिल्यापेक्षा उर्जित आधिक होईल. तुम्ही मर्द उमदे माणोस हे धणियास कलले. याउ(पर) दुसरा अर्थ चिती न आणावा; हर कोठून राजकारणे तुम्हास आली असिली तरी ते सिधीस जाणे कठिण आहे. याचा विचार तुम्ही पाहावें. त्याजवरून खानहि बोलिले की, हे खरेच आहे. दिलीपासोन रामेस्वरपावेतो लिहिली गेली आहेत की, मुजफरखान यास कोणी न ठेवणे. उतम यातच लौकिक आपला आहे. आपण या उपर कोणाची चाकरी करावी! जरकरितां नानासहेबी आपली फकिरी उतरोन उर्जित केले तर उतम. नाही तर फकिरीच सही आहे म्हणूनहि बोलिले. सुमीरसिंग, सिदी मसूद व महमद अलम याणी सरकारात चाकरीस यैसा करार केला आहे. त्याचे येणे पुणियास होई व आणखी लोक याजबळून फुटत ते करणे म्हणोन पेशजीचे पत्री आज्ञा. त्याजवरून ते हातीं घेऊन यांस सला पुणियास जावे म्हणौन देवऊन घेऊन येत आहो. जरकरिता हें पुणियास न येत तर आपण जमावसुधा पुणियास येतो म्हणौन करार केला आहे. सिदी मसूद तो तुंगभद्रेच्या तलावरून निघोन बहादरविंडियास सेभर लोकसुधां गेले. सेभर बंटुखा, च्यार घोर्डा, खानाची घेऊन गेले. ते पुणियास पावलेच असतील. आणखी फोडाफोर्डीचे तलाशात आहोच. याची जितकी सिबंदी कमी जाहाली तितकी कार्याची आहे, हे जाणून तलाशात आहेत. सेवेसी शृत होई हे विज्ञापना.

¶The writer describes his efforts to persuade Muzaffarkhan, the artillery expert trained by Bussy, to join the Peshwa's service. The letter illustrates the Peshwa's anxiety to secure the service of trained gunners, Sumersing being one of them.

No. 189]

पौ छ ३ सवाल.

[30-6-1756

श्री

सेवेसी मुकुंद श्रीपत साष्टांग दंडवत विज्ञापना. छ १ सवाल मुा दस्र कृष्णातीर सेवकाचे व पागेचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. सोंडरचे मुकामीहून राजश्री मुराराव घोरपडे याजकडील मजकूर व मुजफरखान याचा भावगर्भ वीस पंचवीस हजार रुपये बाहदूरविंडियास गेल्यावर घावे, तूर्ती तीन हजार रुपये दिलहे, आण

+ अन्वरुद्धीखान.

मशारनिलेस पुणियास वेऊन यांवैं याप्रो करार राजश्री सेटीबाचे आमचे विचारें जाहला है वर्तमान तपसीलवार सेवेसी जासूदजोडी समागमें लेहून पाठविलें होते, त्याजवरून विदित जाहलेच असल. आलीकडील वर्तमान मुजफरखान याणी आम्ही समागमेंच निघावैं येसा करार होऊन सॉंडुराहून कूच केले. आमचे बुनगे-फौज पुढे गेली. सेंडेच दोन प्रहर पावेतों राहिली. लोकाचा तलबेचा दंगा बहुत जाहाला त्याजमुळे ते दिवसी राहणे जाहले. तुंगभद्रेस नवें पाणी येत हे वर्तमान यैकोन सेटीबा फौजसुधा तुंगभद्रापार जाहले. आम्ही दाहा राउतानसी खानाजवल राहिलो. त्यास पाच दिवस कुचाचे नगारे होतच होते. लोकांचा दंगा नित्य पडतच होता. त्याजवरून लोकासी कितेक गोष्टी बोलोन सॉंडुराहून कूच करून दोन मजली नारायेण किरें तुंगभद्रानजीक येथे खानास वेऊन आलो. तेथून कूच करून नदीपार व्हावे तो लोकानी तलबेचा दंगा केला. म्हणू लागले की आपली तलब नदी आलीकडे देणे, आण पार होणे. म्हणोन कजिया बहुतच जाहला. लोक न समजत तेव्हा खानाने मजकूर केला की लोक कजियास आले याची तलब पावणा लाख रुपये तूर्त द्यावैं लागतात. यसिवाई आपली सुटका होत नाही. आपला बेटा व भाचा व गोविंदराव दिवाण त्रिवर्ग तुमचे समागमें देतों. बाहदरविंडियास नेऊन ठेवावैं, आण सदरहू पावणा लाख रुपये वेऊन यावैं. लोकांची समाजावीस तुंम्ही आम्ही करावी आण नदीपार व्हावैं. याप्रो मजकूर आम्हासी केल्यावर जावसाल जैसे करावयाच तैस धाणियाचे मर्जीनसूप केले. रुपया दिल्यावाचून येणे घडत नाही, हे पुर्ते जाणून त्यासी जावसाल केला की नदीपार जातो. सेटीबा आम्ही बोलोन त्याचा विचार लेहून पाठवितो. यैसे विचारैं बोलोन आपला हात तीन हजारास गुंतला होता तो उरकोन वेऊन आपले लस्करात नदीपार आल्ये. सेटीबाची भेट जाहली. पावणा लाख रुपये धाणियाचे आज्ञासिवाई कैसे कबूल करावे हा दिसता अर्थ जाणून खानास पत्रे लेहून पाठविली की रुपयावर नजर न धरावी. धाणियाचे आदरावर दृष्ट देऊन स्वार होऊन यावैं. पेशजीच करारावमोजीब यैवज पदरी पडल म्हणोन कितेक ममतेच आदर्श दर्शजुन लेहून पाठविले. दोन मुकामे बाहदरविंडियासहि केली; परंतु येणे त्याचे जाहले नाही. आम्हा उमयेतास पत्रे आली ती बजिनस सेवेसी पाठविली आहेत त्याजवरोन विदित होईल. खानाच कूच होऊन आदवानीच्या रोखे चालिले त्याजवरून आम्हीहि दरकूच येथे आलो. आदवानीवैं रोखे चालिले. तेव्हा सलाबतजंग याजकडेच चालिले यैसे दिसे ते विदित व्हावे.

¶Mukund Shripat from the banks of the Krishna writes to the Peshwa of his failure to pacify Muzaffarkhan's troops and in consequence of his having left the latter's camp.

श्री

श्रीमंत राजश्री बलवंत
राऊजी स्वामीचे सेवेसी

पोष्य रावो बावाजी कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती उपरी. येथील ता श्रावण शुध वंचमी मुकाम चंद्रापटण येथास्थित असे विशेष. राजश्री कृष्णराव तमाजी हे राजश्री जंगनाथराव श्रीनिवास दिवाण दिमंत रुस्तुम दीलखान बाहादर गाडदी यांचे मेहुणे. मारनिले यांचे घर आजपर्यंत कसबे बॅंगरूल येथे आहे, सांप्रत हुस्कोटे सरकारांत सर जाहाले. यैशास बॅंगरूल हुंस्कोटयाहून साहा कोसावर आहे, यामुळे लस्करचा उपसर्ग लागतो. सबब मारनिले कुटुंब सहवर्तमान हुंस्कोटयास येऊन राहणार. तरी किल्यांत येखादे घर जागा यांस अनुकूल करून देवावा. हे पदरचे आहेत यांचे हरयेकविसी साहित्य केले पाहिजे. राजश्री जगनाथराऊ यांचे वर्तमान तरी मुजफरखान व आलीखान हे उभयेता फुलचरीस फिरंगी याजकडे होतें; त्यासमई मारनिले तेथं उभयेतापासी होते. उपरांत रामदासपंताचे कारकीर्दीस मुसा भुसीजवल पांच हजार गाडदी यांचे तालुकेयास होते. मातवर शाहाणा चौकस प्रहस्त; परंतु ते मनवंतर अवघे गेले यामुळे येंदा श्रीमंत सिरेयांस असतां त्यांचे भेटीचे उदेशें आले परंतु गांठ पडली नाही. स्वामीचे दर्शन व्यावें तेहि गोस्ट घडोन न आली. याकारितां येथे चंद्रगायेपटणी आलीखान याणी आपणाजवल ब्राम्हण कोणी मातवर नाहीं याकारितां घेऊन आले आहेत; परंतु त्याचे चित्ती कीं स्वामीजवल असावें, सेवाकरून स्वामीपासून उर्जित करून घ्यावें यैसे आहे. स्वामीनी कृपा केलियास समीप आहेत. भेटीनंतर सविस्तर सेवेसी श्रुत होईल. सेवकाचें वर्तमान तरी आपण वरात बिदुरुचे यैवजीं देविली ते ता श्रावण सुध दशमी पावेतों पैसा नाहीं. सतरासे अठरासे फौज व. गाडदी वगैरे सोलासे माणूस तीस हजार आपण कर्ज घेऊन दिल्हे. पटणीहून दुहत्राचे व्याजे दाहा हजार रुपये आणिले. इतके जाले तरी रमजानचा रोजमरा गाडदी यांस नाहीं. सावानचा रोजमरा दिला. हालीं राऊतांस व सर्वीस पोटास नाहीं, यैसें संकट आहे. मुलखांत प्रजन्य नाहीं यामुळे पेराहि नाहीं; यैसे वर्तमान आहे. आपण धणी आहेत. भेट होईल तो सुदिन, यैसा प्रसंग आहे हे विनंती.

¶Ragho Babaji writes to Balvantrao Mehandale, recommending Krishnarao Tamaji to his attention and requesting a residence for him in the fort of Hoskota. The writer gives antecedents of Krishnarao.

पा छ २९. जिल्काढ

श्री

श्रीमंत राजश्री नाना स्वामी
साहेबाचे सेवेसी

आज्ञाधारक विसाजी वावूराव कृतनेक सा नमस्कार विज्ञापणा यैसीजे. मडकसिरियाहून हती व राजश्री भाणाजीपंत येथे आले. सरकारचे सावनूरचे हवालेचे राये पनास हजार याचे हती द्यावेसे करार, त्याजवरून हती च्यार अनिले व आनीकहि हती आनावयास मनुशे गेली आहे. येथून राजश्री सेटियाजी खराडे व नागोजी श्रीनिवास वकील यासमागमे लाख रुपया व जवाहीर हती सोने पाठविले, त्यास तेथे तोटा हेतो म्हणोन राव बोलिले. आम्हास सांगितले जे सावनूरचेमुळे खाराबी जाली असताना संकट पडले म्हणोन हवाला घेतला. त्यास कसे तरी करून निर्गम करून द्यावे हे तो येथे काही ताकत राहिली नाही. दांगियामुळे श्रीकुंवरस्वामीच्या दरशनास जावयास फावत नाही यैसा लीकाचा दंगा. राहिले पनास हजार रुपया याचे हती पाठवितो म्हणोन बोलिले. कुडतनीस याचे ठाणे हेते तेथे वाडा मातवर बांधितात. इनसखा बलारी व आनेगोंदीस जात आहे. रायास रुबरु सांगितले जे आनेगोंदीस उपद्रव न द्यावा, ते स्थल पहिले आपल्या राज्याचे आहे. राव म्हणतात जे तेथील दलवीचा अधिकार आम्हास आहे, नेहमी घेतो ल्याप्रमाने द्यावेसे म्हणतात. आदीक घेत नाही. तेथील वकीलहि आले आहेत. चित्रदुर्गाकडे याची बाकी राहिली होती, त्यापैकी यास दुर्गकरानी दाहा हजार रुपया पाठविले. सिरियाहून दिलावरखान याही पत्र लिहिले ते बजिनस व स्वामीचे पत्र रायानी आम्हास दोनी पत्रे दाखविली. त्यात भाव लिहिला आहे, जे सिरे प्रांतीची चौथाई व सरदेशमुखीचा अमल राजश्री नरसिंगराव केशव वकील पाठविले याचे विद्यमाने करून देणे म्हणोन लिहिले होते. पत्रे वाचोन पाहिलियावर आम्हास व मल्हारपंत चिटनीस यास बोलाऊन येकांती च्यार घटिका बोलत होते जे उभयेता मिलोन दरमियाने मल्हारजी होलकर याही आभिमान धरून दौलतीचा व फौजिचा व गड किले वगैरे बंदोवस्त करून द्यावा, त्यास सा हजार फौजिचा सरंजाम अठरालक्ष रुपया कैसे पुरतात. त्यास पंचवीस लक्ष बोलिले, परंतु करार जाले नाहीत. पुढे पुनियास यावे यैसा करार-मदार जालियावर, चहूकडून पत्रे येतात. दिलावरखान म्हणजे आम्हास ठाऊक आहे. त्याही परिणिन यैसे लिहिले. यावरून कैसे यावे? नदीपलीकडे आपण

बंदोबस्ती केली. नदी आलीकडे पैसी पत्रे येतात. यास आम्हास कोठे ठिकाण नाहीसे दिसते, त्यावरुन आमचे जागा ममता नाही. पुनियास येऊन आपण सांगितले तैसेच वर्तवि तरच मरजी राहती. इतके चितात दिसोन (अपूर्ण).

¶Visaji Baburao reports news about Murarrao Ghorpade.

No. 192]

[17-8-1757

श्रीसुवराज

राजश्री बलवंतराव

गोसांवी यांसी

सकलगुणालकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्रो मुरारजी हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लेखन करीत असिले पाहिजे विशेष. राजश्री सुवराव श्रीनिवास चिटणीस व राजश्री विसाजी बाबूराव आले. यासमागमे पत्र व यादी व मुक्रा(?) सांगोन पाठविल्यावरुन सकल भावार्थ विदित होऊन परम समाधान पावलो. आमच्या कसालियाकरितां आपणास लेहून व उभयेताबाबा सांगून पाठविल्यावर आपण वोटीत वोट करून तूर्त पंधरा हजार रुा सिरेवर राजश्री लक्ष्मणपंत व यादवराव याकडे देविले. दाहा हजार रुा महिनेचे वार्ददेने लस्करात देऊ केले तेहि पावतील. सिरेसहि कारकून स्वार पाठऊन पैके आणविले आहे व येताल. आम्ही लिहिलियास खाली न केले हेच आम्हास समाधान वाटले. आम्हावरील कसाला परस्परे ऐकण्यात येत असेल. या दौलतेचा व आमचा भार आपणावर मध्यस्थीस बसो दिला आहे. राजश्री पंतप्रधान व राजश्री भाऊ यास कोणे प्रकारे लेहून पाठवावे त्याप्रा लेहून व सांगोन पाठऊन पोस्ता सरंजाम होऊन येई ते करावे. त्याच्या आगमनानंतर चितानरूप समर्पक करावे. गुती प्रांते आपले आगमन कधी होणार, आमची फौज कधी पाठवावी हे लिहिले पाहिजे; तदनरूप पाठज. गुती लगते ठाणी वेऊन याचे जिमे करावी, रत्नगिरीकराविसी राजश्री विसाजी बाबूराव यास पत्र लक्ष्मणरायानी पाठविले होते ते बजिनस पाठविले आहे. त्यास व संस्थानिकास बरजोर ताकीद पाठऊन पाच गावची ठाणी दुमाला होत ते करावे. न होत तर आपले आगमन जालियावर आपण ठाणी वेऊन द्याल हे निशाच आहे. इफडोन करार केल्यास इतर विचार काये आहे? वरकड अर्थ राजश्री मल्हारराव रघुनाथ यास लिहिला आहे, हे सांगतील

व राजश्री विसाजी बाबूराव लिहिताल त्यावरून कलेल. सर्वदा पत्र पाठजन परामर्ष करीत जाणे. सांप्रत आपला मुकाम कोठे आहे? कडपेकरावर शा दिल्यास काये मजकूर वडला ते लिहीत जावे. मल्हारराव तो लिहिताल. आपण च्यार रोजा येक जोडी पत्रे देऊन पाठवीत जावी. रा छ १ माहे जिल्हेज आमचा भार आपणावर; उचित ते करीत जाव. वरचेवर मनसबा कल्वाल हे विनंती.

¶Murarrao Ghorpade acknowledges the receipt of money from Balwantrao Mehendale for the expenditure on his troops and requests him to settle the matter with the Peshwa and Sadashivrao Bhau regarding the grant of a saranjam for the maintenance of his troops.

No. 193]

[6-9-1757]

श्री

श्रीमंत राजश्री नानासाहेब व तथा राजश्री भाऊसाहेब स्वामीचे सेवेसी. आज्ञाधारक विसाजी कृष्ण कृतानेक साठांग नमस्कार विज्ञापना. ताा छ २९ जिल्हेज पावेतो मुकाम मोजे तवलंद नजीक पा दुबल स्वामीच्या कृपेकरून सेवकाचे वर्तमान यथास्थित असे विशेष. सांप्रत लस्कर कडप्याच्या सरदेस आहे. आटा चौ दिवसांत स्वामीच्या प्रतापेकरून कडप्याचा गुंता उरकून वेऊन पुढे पटणकराची मुदत जाहली आहे व चित्रदुर्ग व बिद्नूर वर्गे तिकडील संस्थानाच्या खंडण्या करावयाच्या आहेत, त्याजकरिता आटाचो रोजात इकडील गुंता उरकून त्या प्रांती जाऊ. पुढे वर्तमान होईल ते सविस्तर सेवेसी लिहून पाठवू. वरकड राजश्री वलवंतराव याणी सेवेसी लिहीत आहे त्यावरून श्रृत होईल. दलवैंद देवराज यावयाचे वर्तमान आले आहे. ते आले तरी थोडा-बहुत निकाल होईल. ते येत नाहीत तरी पहिली ठाणी आहेत ती आहेत. आणखी मुळक बांधेन घेणे लागेल. नंदराज यांच्याने तो पेकियाचा निर्वाह होत नाही हे परिछिन समजले आहे. तेच दोलतेस बेजार आहेत. चित्रदुर्ग-करानी तो फारच ताल टाकिला आहे व बिद्नुरी खानाइकी बहुनाइकी जाली आहे. वीरमांजीने बसवालिंगापास दूर केलें. सिवलिंगापास सर्वाधिकार दिल्हे आहे व राजेहि ठिकाणी ठागले. दुसरे बंकापुरच्या सेव्याचे मूळ आणून सरकारचे

आजेविरहित त्यास येथेहि न कलता राजी बसविले आहे. वंकापुरचा सेव्या विरमाजीचा मामा, त्याचा लेक साता वरसाचा आहे. त्याचे नांव सोमशेखर नाईक ठेविले आहे म्हणोन वर्तमान आले आहे. गतवर्षी देववर (?) या ठिकाणी लागले तेव्हां कोणी काही पुसले नाही, याजमुळे या प्रकारे घडत आले आहे, त्यास प्रस्तुत त्या प्रांते जावून त्यास बरेवजीने दबवून काम केलियास सरकार किफायेतच आहे, व चित्रदुर्गचिह्न पारपत्य जरूर जाले पाहिजे. याजकरिता इकडील गुंता उरकला म्हणजे तिकडे जाण्याचा विचार केला आहे. स्वामीची आज्ञा येईल त्याप्रो वर्तणूक करू. राजश्री बाळाजीपंत व नरसापा नाईक व रामापा नाईक सुभेदर येथे लस्करात येवून पावले. पेकाहिं त्याजकडील वहूतेक वहिद्याप्रो जाला. विदित होये हे विज्ञानि.

¶Visaji Krishna Binivale writes to the Peshwa details of the situation at Kadappa, Seringapatam and Bednur. The revolution at the Court of Bednur is also explained.

No. 194]

[9-9-1757

श्री

गंगाजलनिर्मल वीरमाजी सवस्थान
बिद्रुर यासी

श्वो बलवंतराव गण(पत) आशीर्वाद विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लेहवीत जाणे विशेष. आलीकडे पत्र येऊन वर्तमान कलेत नाही तरी सविस्तर लिहिणे. चेनबसवापा नाईक राजे यास देवज्ञा जाहाली आणि तुम्ही पटणसेट वंकापूरकर यांच्या पुत्रास राजी बसविले हे वर्तमान परस्पर येकिले परतु तुम्ही लिहिले नाहीं यावरून अपूर्व भासले. राज्यास कोणही दायाज गोत्रज नाहीं, यैसे असोन श्रीमंतास विदित न करितां मदचेमध्ये सवस्थानी बखेडा करून नवा राजा केला हे गोष्ट उतम न केली. व बसवलिंगापाकडे कारभार होता. सबव त्याणे सरकारच्या यैवजाचा हवाला घेतला व कारभारामुळे कबूल केला. त्यास त्याचा कारभार काढिला, याकरिता त्या यैवजाचा निकाल पत्रदर्शनी करून देणे व साळ मारचे खंडणीचा निर्गम फौज दूर या प्रांते आहे तोच केलिया मुलकाचा बच्याव होईल व सवस्थान कुशल

राहील. येविशीचा अर्थ राजश्री रामापाजवल सांगितला आहे. हे लिहितील त्याप्रो निर्गमात आणून देणे. विलंब लागला म्हणजे तिकडे फौजा येऊन मुलकाची खरावी होईल. हे दुरंदेशीने चितांत आणून सत्वर गुता उरके ते गोष्ट करणे. गुदस्तां ज्याप्रो निकालांत आणून मुलकाचे संरक्षण करून घेतलें तैसे येंदाहि फौज न येतां निकाल पडल्यास उतमच आहे. इकडील अरकाट वगैरे सवस्थानच्या खंडण्या घेऊन गुंते उरकले. याउपरी त्या प्रांतेच येत असो. रा छ २४ जिल्हेज.

¶Balavantrao Ganapat Mehandale writes a strong reprimand to the Dowager queen of Bednur calling upon her to pay the stipulated tribute without loss of time.

No. 195]

[17-9-1757

श्रीसुबाराज

राजश्री बलवंतराव गोसावी यासी.

श्री सकलगुणालकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य
मुरारजी हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये लिहीत असिले पाहिजे विशेष. होसूरची जकायेत व बाकीसाठी पेसजी राजश्री वेंकटराव नरहरि याजसमागमे आपणास पत्रे लेहून पाठविल. यास आपण होसूरच्या अमलदारास ताकीदपत्रे पाठविली. त्यास तो ग्रहस्त जकायेतीचा अमल सुरलीत चालवीत नाही. सांप्रत अमलदार आपणाकडे आले आहेत; तरी आपण आमलदारास सांगोन जकायेतीचा अमल सुरक्षित चालेस करवणे. सांप्रत वेंकटराव नरहरीस आपणाकडे पाठविले आहे. अमलदारास ताकीद करून सुधामद चाले ते गोष्टी करवणे. वरकड आर्थ [शिक्का] राजश्री मलहारराव खुनाथ यास लिहिले आसे. सांगता कलेल. सर्वदा पत्र पाठजुन तोशावीत जाणे. रा छ २ मोहरम समरपक कराल हे विनंती.

¶Murarrao Ghorpade requests Balwantrao to issue orders to the officers at Hosur to pay off the octroi duties.

श्रीसुवराज

राजश्री बलवंतराव

गोसावी यासी.

सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य श्नो मुरारजी हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत असिले पाहिजे विशेष. हरकारे व बाणदार च्यार जोडिया-बराबर पत्र सविस्तर लेहून पाठविले आहे ते पाऊन वर्तमान कलले असेल. आपले आगमन कडपियास होऊन तेथील बंदोबस्त व कर्तव्यार्थ करणे तोहि घडोन येईल. आपण चिती धरिलेवरी कोणते अगाध आहे? लगते ठाणियाचा करारमदार जाल्याप्रा आपणहि घेऊन घावयाचे वचन दिल्वहे आहे. त्यास फौज पाठविल्या मुलुक खराब होईल यास्तव आपल्याकडील फौज काही व आम्हाकडील काही व बार तोफा देऊन पाठऊन राजश्री विसाजी बाबूराव यांस रवाना करून गुती लगती ठाणी घेऊन घावी. आपले वचन सत्य करावे, येविसींचा अर्थ राजश्री त्रिवर्ग व मलोबा व विसाजी बाबूराव यास स्वदस्तुरे लिला आहे. हे सांगतील तदनुरूप फौज बार तोफा विसाजी बाबूराव आम्हाकडील कोणी येतील त्यांसह पाठऊन गुतीलगती ठाणी हस्तगत करून देऊन गुतीवालेची रसीद येऊन पावे ते करावे. रतनगिरीच्या पाच खेडियाच्या मजकुरास वेंद्रा बापूभट माहूलीकर यास पाठविले आहे ते पाऊन सविस्तर कलले असेल. रतन-गिरीकराचा वकील आला असलिया त्यास ताकीद करून त्यास व संस्थानिकास पत्र व पंचेवीस स्वार देऊन पाठविल्या आम्ही पाठवणारास पाठऊन त्याची दारकोंड करून ठाणी घेतली जातील. लिला प्रा बापूभटाची रवानगी करावी. टेंगिलभीचे (१) व निंबालकर व करोल इत्यादि येथें राहिलेली फौजेची मनोती करून सिध करून आपले पत्राचा मार्ग पाहात आहो. फौज पाठवणे म्हणून आपले पत्र सीध पाठऊन देणे ते क्षणी फौज रवाना करून पाठवीत आहो. कुठाकोली तोफ व नगारा आहे, घेऊन जाणे, म्हणून राजश्री विसाजी बाबूराव यानी लिला होते. तेथील ठाणेदारास परभारे पत्र व आम्हाकडे येक पत्र व आम्हास पत्र पाठविलियां आणऊन घेऊ म्हणून लिहिले होते. उतर आले नाही तेहि उतर काये ते पाठवावे. आमचा व दौलतेचा भार व मध्यस्ती आपणावर आहे. उचित ते करावे. पेस्तर मनसवा व कर्तव्य काये ते वरचेवरी लिहून पाठवावे.

लर्डाईमध्ये लोक व घोडी जखमी व जाया आहेत त्याचा व रोजमरियाचा परामृश करून व हाली फौज पाठऊन त्याचा परामृश करून चालवावे हा भार आपणावर आहे. रा छ १७ मोहरम बहुत काय लिहिण हे विनंती.

¶Murarrao Ghorpade requests Balwantrao to despatch a contingent to capture the villages in the neighbourhood of Gooty and to collect the revenue of Gooty. He also consents to send when so requested his own troops, at any time.

No. 197]

[10-10-1757]

श्री

पुणा राजश्री बलवंतराव गणपतस्वामी गोसावी यांसी.

विनंती उपरी. पटणकराकडील मजकूर बनाजी माधवराव लिहितात कीं दलवाई आणावयास गेले आहेत; ते आलियावरी निर्गम होऊन येईल. न होऊन येईल तरी मी काही झुंजत नाही. तुम्हाजवल येईन. संस्थान तुमचे, खातरेत येईल ते करावे असे म्हणता पैका नाही, मुदती टळून गेल्या. आमची ठाणी-ठुणी मजबूद आहेत म्हणौन विस्तरे लिहिले ते कलले. ऐशियास खासा स्वारी श्रीरंगपटणावर होती तेव्हां त्याणी मालियेत चुकऊन कालहरण केले. दिवस डोऱ्यावर आले हे मनात आणून पैका न दिल्हा, वोढले. आता मातवर फौज येईल तोपयेत वोढावे. ठाणीठुणी आहेत ती काही पैका दिल्हाखेरीज सुटत नाही. तेव्हाच पैका प्राप व्हावया येंदाचे साल घालवावे. यंदास जागा नाही असे प्रकारे मोगलाचे खंडणीचे देणियाचा प्रकार त्याणी आणिला आहे; आणि वकील तेथे आहे तो त्यास भरवसा आहे की कारभार नासणार नाही. यामुळे हातपाई लाऊन गोडमात्र बोलतात. त्यास गोड बोलणे आमचे कामाचे काय? पैका म्हणावा तर नंजराजाचे घरी पैका काये उणा आहे? राज्याचे घरी काये उणा? हा प्रकार सर्व तुम्हास अवगत आहेत. विना * * * * * सालियाखेरीज ते मलमलीत सोडून सारा * * निकाल व पुढील बोली बोलतील असे काही केले पाहिजे. दलवाई येऊन निकाल करितील तर वरे. ते न येत हे गोड बोलतील तर ते कामाचे नाही. त्यास साफ सांगावे की मुदत टलियाउपरी मुलकात उपसर्ग लागेल. आता आम्ही वाट पाहात नाही. मग भारी पडेल असे सांगावे. आतील बाहेरील राजकारणे सर्व चालावी. मागे राजकारण करीत होता ते पहावे. दलवाईयाचे त्याचे न बनले तरी त्यासी राजकारण लाऊन

त्याजकहून तिकडून उपसर्ग करवावा. आपणहि इकहून करावा. त्यास श्रीरंग-पटणात बसून राहाणे पडे अगदी हातपाय गुंडाळेत याप्रकारे करावयाचा प्रकार वाटतो. तुम्ही तिकडील माहीतगरीने सत्वर सरकारचा पैका मार्गील येऊन पुढीलहि बोली होऊन पैका हाती लागे हा प्रकार करावयाचा विचार करणे. येत्रिसी पेशाजी सर्व लिहिले असे. वारंवार आंतील बाहेरील बातमी लिहीत जाणे म्हणोन तेथे बातमीवर आहेत त्यास ल्याहवे. हुजूर वर्तमान लिहीत जाणे. छ २९ मोहरम हे विनंती.

¶Balwantrao Mehendale is instructed to speed up the work of realising tribute from the Raja of Mysore giving him no quarter.

No. 198]

[10-10-1757]

श्री

पुा राजश्री बळवंतराव गणपत स्वामी गोसावी यांसी.

विनंती उपरी. तुम्ही कुटाकुळास बुनगेसुधा राहून सडिया फौजानसी राजश्री सोनजी भापकर, इंद्रोजी कदम, व नरसिंगराव व विसाजी कृष्ण, हरबा बापू, भगवंतराव कदम यास सडे फौजिनसी कडपियास पाठविलें, तो वाटस खबर आली कीं अबदुल मजीदखान सिधोटास गेले आहे. गंनीमिया व सीलिमखान आहेत. ते काही लाखाहून ज्याजती देत नाही, परंतु हेहि पळून गेले. त्याजवरून सरदारानी जाऊन मोर्चे दिल्हे; हे खबर अबुल मजीदखान यास अवगत होताच ते तेथून कडपियास यावयाकरितां आले. यास खबर कळून सारियानें विचार करून त्याजवर चालून गेले. ती कोसावर गाठ पडली. झुंज मातवर जाहले. आपले लोकानीं फारच शर्ते केली. खासियाने निकड करून मिळ्या घातल्या. अबुल मजीदखान यास गोळी लागून ठार जाहले, फते जाहली; नव हाती सरकारात सापडले; हरबानी खासियाचा हती आणला. खासे खासे सरदार थोड थोडे जखमी आहेत; संभाजी घोरपडे यास मात्र जखम भारी लागून ठार जाहले. वरकड सर्वहि क्षेम आहेत. तेथून कडपियास आले. येथील प्यादियानें कोळ घेतला. ठाणे बसले. ठाणियात हती सात सापडले. पैका नाहीं. तोफा च्यार पांच चांगल्या मातवर आहेत. गनुमिया व सीलिमखान करनोलास गेले. पुढे ते लबाडी करतील तर त्याचे हित कशात आहे ही खबर आलिया उपरी कडपियास जाऊन तेथील बंदोवस्त करू म्हणोन लिहिले ते कळले. ऐसियास कडपेवाले या प्रांतात फारच मातवर. जर पहिल्यापासून खबरदार

१ सिधोट कडप्यापासून सुमारे २० मैल.

असते तर तुम्हासहि अवघड पडते; परतु त्याणी ठाणे सोङ्गून गेले आणि पुन्हा आले हेच करणे त्याचे हराप काळाचे; परतु तुम्ही मागे राहून सज्जा फौजा पुढे पाठविल्या हे काम केले, फार उत्तम गोष्ट. फौजेचे राहणियाचे व तुमचे करणियाचे यांगोष्टीने सार्थक जाहले. याउपरी सर्व लोकांचे उत्तम प्रकारे समाधान करणे. ज्याणी ज्याणी कामकाजे केली असत त्यासहि उमेदवार करणे. सर्व सरदारांस पत्रे नावनिसीवार पाठविली आहेत व डॉलेंहि दहा पाठविली आहेत. ज्यास देणे असतील त्याची नावे भरून त्यास देणे. याउपरी पुढे मनसुवा कोणता करणार काय विचार तो सविस्तर लिहिणे. कडपे प्रांत मोठा आहे. येवढे यश आल्यासारखे मुलुक हाती लागून बंदोबस्त होऊन येई ते जरूर करणे. च्यार दिवस अधिक लागले तर लाऊन बदोबस्त करून, मग आदोनीचा बंदोबस्त अमलाचा रगडून करून, बलारी आली तर घेऊन चित्रदुर्गचे पारपत्यास येणे. तुम्ही समयोचि (त) समजून फार चांगले करितां. मग विस्तार काय लिहिणे ?

छ २९ मोहरम हे विनंती.

¶Peshwa Nanasaheb to Balawantrao Mehendale at Kadappa, heartily congratulating the latter on his victory over Nawab Abdul Majid Khan, who was killed in action with the Marathas (24th September 1757). Congratulations are also extended to all those who made special exertions in the fight.

No. 199]

[21-10-1757]

श्री

पुणा राजश्री बलवंतराव गणपत स्वामी
गोसावी यासी

विनंती उपरी.

हती सात, पंधरा सवा पंधरा हजारास
वेतले म्हणोन लिहिले ते कलले.
यैशियास अमृतराव गेले तिकडे हता

कड्डर, बाणावर नागमंगल ह्या
दोन्ही पव्या मिळोन दीडमाही दीड
पाव (णे) दोन लाख रुपये लागतात.

+ येथून अक्षर खुद नानासाहेबाचे.

फारच स्वस्थ आहेतसे दिसते. घेतले ते बरे केले त्यास आम्हास स्वारी-लायक अंबारीजोगे चागले चालणार वेअयब असे च्यार हती जखर पाठवणे. बालाचे रिंझेचा येक दुसरा छावा चांगला मिलाला तर जखर पाठवणे.

गाडदी तिकडील आपल्यापेक्षां चांगले कमसेरीयाचे पडतात यामुळे आम्ही ठेवितो; व आपले या सेरिया-वरी आणून येतील त्यास निरोपहि देऊ म्हणोन विस्तार लिहिला; तर उतम आहे. सरकार कामाची गोष्ट असे; बरीच आहे. हुजूरहि असे गाडदी ठेऊन येथीलही सेरा बिघडला असेल तो नीट करीत करीत करावा लागेल. तुम्ही तेथे केले, येथील गाडदी यास दबवावयास गाडदी या सेरीयाचे आणले म्हणजे करावयास येईल. कमसेरा परंतु चांगले गाडदी मिलाले तर ठेऊन, त्यास ठाण्यास पाठऊन तेथे आहेत ते तुम्ही आपले जवल आणने. गंगाधर राघो बापूजी खासे तेथेच असले पाहिजेत.

अमृतराव शंकर याची पत्रे तुम्हास आली तीच पाठविली, त्याजवरून सर्व कलंग. तिकडील प्रकार माहितगारीने करणे तो तुम्ही करावा, लिहित जावा. येथून विशेष लिहिणे ते लेहून पाठऊ.

छ ७ सफर हे विनंती.

¶The purchase of elephants, the enrolment of Guards at a lower scale and the administration of Kadur, Banavar and Naglaml are some of the duties entrusted in this letter to Balvantrao Ganpat Mehendale, probably by Sadashivrao Bhau.

इतके दिवस आम्ही जवल होतो तो हर कसे चालविले. या उपरी आम्हास लाब जाणे आणि खर्च चालला पाहिजे. लांब मुळुकगिरीस जाऊन याचा खर्चहि चालवावा हे कसे बनेल, याविसीची आज्ञा व तरतूद काये कसी ते करावी म्हणोन लिहिले ते कलले. या गोष्टीस इलाज नाही. जखर यैवज तुम्हास तो दिल्हाच पाहिजे.

ठाणी फौज कमाविसदार वकील कोण कसा वर्ततो हे चवकसी करून फेर मोबदला केलिया तुम्हावर यस्तियारच आहे. ज्यात सरकार किफायेत, स्थलाची मजबुदी, जेथे जे दृष्टीस उपयोगी दिसेल ते करणे. दूर पथ हुजूरचे आज्ञेचा उज्जूर धरीत न जाणे.

श्री

पुणा राजश्री बलवंतराव गणपत स्वामी गोसावी
यासी

विनंती उपरी. कडपेकराचे पारपत्य केले. ही सिकार अवचित न व्हावयाची ज्ञाली. येश कीर्त आणि त्या प्रांती शत्रू आहेत त्याजवर विशेष दबाव की याचे पारपत्य नवाबास न जाहले. मातवर फौजा मागे जात होत्या; परंतु न घडले ते ईश्वर घडविले. त्यास याचा बाहेरहि दबाव, याचे प्रकारास वजन फार वाढले. यामुळे सर्वावर दबावाने कामे करावीच व (क)रालच. त्यास मुख्यत्वे पाहाता विसा लाखाचा मुळुक त्याचा खाली होणे, मातवर किले ठाणी जिवट जागे त्याजकडेच आहे. ते हाती लागल्याखेरीज हे जाहले तर आपले उपयोगी किती ते पाहणे, जखर पाहिजे की दोन तीन जागे मातवर राजकारणाने या जवरदस्तीने घ्यावे, सारा मुळुक निवेंध करावा; नाही तर दाहा बाराचा तप्ही क्षेपनिक्षेप सोडवावा, दोन तीन जिवट जागे हाताखाली घालवे, तरीच हे केले ते पायासुध चांगले जाहले असे होईल. नाही तर काही उपयोग? जितके मेलविले येश त्या अनुरूप सरकार किफायेतीचा नाही असा प्रकार आहे. याची तजवीज तुम्ही केलीच असेल; तर काये केली ते लिहिणे. पुढे काय करणार ते लिहिणे. कँडपे प्रांत मोठा, लाहान मोठे पालेगार बहुत. अमल बसणे व प्रत्येक तालुके माफक खंडणी घेणे. यश मिलाल्याचे सार्थक संसाराचे रितीने मुळुक हाती लागावा. अमल बसावा हे काम करावयास बहुत दिवस लागतील. जे होईसे असेल ते करावे. मोगलासी आम्हासी कलह वाढला तर गदवाल कर्णाल प्रांती असावे. बहुता प्रकारे कलह वाढणार नाही. मग तुम्ही आदवानीस निमे अमल चांगला माणूस मल्हार नाईकाचे दिमतीची म्हणून करून ठेऊन अमल बसवावा. मागील बाकी वसूल करावी. तदोत्तर बलारी जखर येईसी दिसली तर घ्यावी. मग चित्रदुर्गास जावे. इतके होय तो तीन महिने पाहिजेत. इतक्यात मोगलाचा कजिया वारेल. गोपालराव मल्हार नाईक येतील. सर्वांनी मिलोन येक काम माघ फालगुनात दोन महिने हुंझून करावेच करावे. सारांश कडपे अदोनी प्रांती अमल बसविता उसीर लागेल. अमल बसवावयास फौज ठेवावी लागते, थोडे फौजेने काम होत नाही. फार ठेवावी तर आधीच फौज थोडी, ठेवावी कीठे, किती, हे कलतच आहे. यास्तव तालुके माफक जेथे जसी साधेल

तैसी खंडणी रोख घ्यावी हाहि येक प्रकार आहे. तुम्हास नफा तोठा फार कलतो. ज्यात पैका आकारे सिंबंदी लटकी आंगावर न पडे यैसे करालच. छ ७ सफर हे विनंती.

¶Balwantrao Ganpat Mehendale is congratulated by the Peshwa on his brilliant victory over the Nawab of Kadapa. Suggestions are made to him how he should proceed about the revenue settlement of the newly conquered territory.

No. 201]

[28-10-1757

श्री

पुा राजश्री बलवंतराव स्वा-
मी गोसावी यासी

विनंती उपरी.

श्रीरंगपट्ट्यास नजराज दलवाई यास आणीत होते ते येत नाही. पैका हातास यावयाचे दिसत नाही. ठाणी-ठुणी सरकारचे लोकानी घेतली व पुढेहि त्यास दबावयाविसी विस्तारे लिहिले ते कलले. ऐशियास येविसी तुम्ही सर्व तेथील प्रकार व येथील लिहिणे ते वारंवार लिहीले असे. त्याजवरून तिकडील कर्तव्यार्थ करणे.

वापू सरनाईकाचे घर वाबा सर-नाईक उपसर्ग न करीत ते करावे म्हणोन. तरी मनास आणून वाजवी केले जाईल.

अरकाटचे सूपये आणावयास राऊत पाठविले आहेत. येतील. फरासी-साची नवी ज्याहाजे येऊन चेनपट्ट्यावर येतात, यामुळे महमदआली व चेनपट्ट्यावाले फार घाब्रे जाहाले. अमृतराव यास येऊ देत नाहीत. दोन हजार फौज पाठवा म्हणतात; परंतु आम्ही केवल येकपक्षी करावयाचा प्रकार घडणार नाही. याअन्वये त्यास लिहीले असे म्हणोन लिहीले ते कलले. उतम आहे.

बीडची सरदेशमुखीची, राजश्री सोनजी भापकर याजकडे मामलियेत यावयाचा करार केला. ती द्यावी म्हणोन लिहिले ते कलले. ऐशियास

मोगलाची गडबड आहे. येंदा तो मामल्याची रसद घेतली असे. पुढे जे करणे ते केले जाईल. येविसी पेशाजीहि लिहिले असे

व्हुत काये लिहिणे रा छ २१ सफर हे विनंती.

¶ Sadashivrao Bhau writes in answer to Balvantrao about Nandraj of Seringapatam, about the arrival of French ships and consequent terror it has created among the English and Muhammadali.

No. 202]

[11-11-1757

श्री

श्रीमंत राजश्री नानासाहेब व ता
राजश्री भाऊसाहेब स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक विसाजी कृष्ण कृतानेक साष्टग नमस्कार विज्ञापना. ता छ २८ सफर पावेतो मुकाम कडपे स्वामीच्या कृपेकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. स्वामीनी कृपा करून छ २९ मोहरमचे आज्ञापत्र पाठविले ते पावोन मस्तकी वंदून सनाथ जालो. तेथे आज्ञा की श्रमसाहयास करून महदे येश मेलिवले. त्यास येश आल्यासारिखा पुढे तेथील बंदोवस्त उतम प्रकारे करावा म्हणोन आज्ञा. यैशास, येश येणे हा प्रताप स्वामीचा आहे. आम्ही सेवक लोक जी चाकरी येकनिष्ठपणे करणे ते करीतच आहो. इकडील वर्तमान तरी कनोलकर वकील येथे आले. नवाबानी कितेक मायाममतेच्या गोष्टी सांगोन पाठविल्या होत्या; व कितेक हलाखी सांगोन सला करावा हेच त्याचे मानस आहे. त्यावरून येथून वकील कनोलास पा. त्यास सर्व करण्याचा प्रकार त्यास सांगोन पाठविले. त्यावरून कनोलास जाऊन तेथे बोलोन चालोन त्याजकडील वकील सखोपत आपल्याकडील श्रीपतराव विठ्ठल फिरोन आले. राजश्री सोनजी भापकर याच्या विद्यमाने बोली होती. त्यास यैन सवा लक्ष व दरवारखर्च दाहा हजार व हती तीन व घोडा येक येणेप्रो करार केला. कनोलच्चा प्रकार पाहाता ते केवळ फरव्हत पठाण, त्याच्या पदरी पैक्याचा प्रकार नाही, हे स्वामीस विदित आहे. त्यावरून येक हिसा यैन दोन हिसे जिनस कापड हाती घोडे वगैरे जिनस

घ्यावा, याप्रो महिन्यानें निशा करून घावी याप्रो करार करून कारभार उरकिला. वरकड इकडील संस्थानचे व पालेगराचे वकील आले आहेत. यास ज्या जागा फौज न पाठविता काम होणे ते करून घेतच आहो. फौज पाठवाची लागत्य येशास प्रस्तुत फौज पाठकुन गुंता उरकून वेतो. वरकड फौजाचा अर्थ व पुढील कर्तव्याचा आर्थ रा बलवंतराव याणी सेवेसी लिला आहे त्यावरून विदित होईल. विदरूरच्या प्रकाराविसी स्वामीनी आज्ञा केली होती. येशास पहिली स्वामीची मर्जी होती, त्या मर्जीपेक्षा संस्थानिकाकडे च्यार आन्याये त्याचे पदरी लाऊन त्याजपेक्षा अधिक च्यार गोष्टी सांगण्याच्या प्रकारे सांगितल्या, त्यावरून निदान बारा पावेतो खंडणी कबूल जाले होते. तेव्हा आम्ही त्यास म्हटल की बारा तो यैन खंडणी; परंतु राज्याची घालमेल केलीत, याजमुले नजर घावी, नजर दिल्याखो खंडणी करीत नाही. त्यावरून रा नरसापा नाईक व बालाजीपंत व रामापा सुभेदार बोलिले जे, नजर कबूल करणे ते येथे होत नाही. आम्ही विदरूरास जाऊन जी नजर खंडणीपक्षा येक दोन तीन जे करार होतील ते करार करून लिला पाठवितो. असे कबूल करून त्रिवर्गाची रवानगी विदरूरास केली. त्याजकडील जावसाळ अद्याप आला नाही. इतके दिवस न यावयास कारणे मिंजे म्हणोन त्याचे ठाणे सोधे विदरूरच्या सरदेस आहे. तेथील सूत्र बालापुरास राजश्री नारायणराव कृष्ण याजकडे आले. त्याणी हजार राऊत व काही प्यादे पाठविले, याजमुले प्रस्तुत त्या प्रांती दंगा आहे, यास्तव जाव यावयास विलंब लागला. पुढे जावसाळ लौकरच येईल. तिकडील जावसाळ काये येईल त्याप्रो सेवेसी लिहून पाठऊ. राजश्री बलवंतराव याच्या मर्जीप्रमाणे वर्तणूक करीत आहो. वरकड सरदार राजश्री बलवंतराव याच्या मर्जीप्रमाणे वर्तणूक करीत आहेत स्वामीच्या प्रतापेकरून सर्वहि गोष्टी उत्तमच घडेन येतील. सेवेसी शुत होये हे विज्ञापना.

¶Visaji Krishna to the Peshwa, informing him of the levy of tributes from Karnool and Bednur; the former, he adds, is paid in and the latter is under negotiation.

No. 203]

[12-12-1757]

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान

स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक विसाजी नारायण कृतानेक विज्ञापना. येथील क्षेम ता मार्गसीर सुध १ पावेतो स्वामीच्या कृपेद्वृष्टीकडून येथास्थित आहे विशेष.

इकडील सविस्तर वृत्त लिहून सेवेसी पाठविले त्यावरोन विदित जाहले असेल. आदवानीस बातमी पाठविली होती ती आली. किला ठाणे द्यावयाचा करर करून खाली करिताती. हिंदयेंद मोदीखानाचे वाइकोस मानवी कविताल जागीर करून दिली. येक दोन दिवसात स्थळ हस्तगत होणार असे वर्तमान आले. येंदा खास स्वारी या प्रांते होत नाहीं असे मोगलास व तमाम पालेगार व नाडगीर यास भासले आहे. येकास येक जथ मिळोन साहित्य पाडावे या कुचोऱ्यांत आहेती. मोगल इतके दिवस शाहास गुंतला होता. कोणासी स्पर्धा केली नव्हती. ठाणे जाहलेवरी बाहीर निघोन येणार. अनेगोंदी संवस्थान व कुडतीनी दोनी स्वामीच्या पदरीची त्याचा अभिमान पूर्ण आहे असे सर्वत्र प्रसिद्ध जाहले आहे. त्यावरी मोगलांचा पेच आहे. त्याहीवरी संस्थानांतील कितेक बाहीर पडिलेत तेथे गेले आहेती. छद्र सांगोन इजाडे (?) संवस्थानास उपद्रव देणार म्हणोन वर्तमान आले आहे. या गोस्टीस न्यामतुलाखान यास पत्रे व कारकून व जोडे^२ रवाना करून संवस्थानास उपद्रव न होतां केल्या शाची वाट होऊन सुरळीत पावे ते करावया स्वामी समर्थ आहां. खास स्वारी इकडे जाहलेवरी मोगल बाहीर निघतच नाहीं. कदाचित * * चितास येत नाहीं येविसी आज्ञा करणार स्वामी समर्थ आहेत याप्रमाणे जाहलेने सेवेचा परिणाम * * अज्ञानपणे लिला आहे. क्षमा करणार धणी आहेत. येंदा दोन हजार फौज या ठिकाणी असती तरी कोपळहि विलेस लागते. पेठेत जाऊन वसतो म्हणजे आदवानीची गति होती. आणि याप्रमाणे दूर वसलेने थोडियाचे हातून काही होत नाहीं. मेळऊन मसलत करावी तरी आज्ञा नाहीं. येजमानहि रागास येतील. यास्तव घडले नाहीं. फौज असती तरी आदवानीच्या दोन किल्यांतील एक स्थळ तरी हाती लागते. राजश्री नागोजीपंत आले ते परस्परे चरणासंनिध गेले. सुचला अर्थ सेवेसी विनंती लिहिली आहे. कृपा करावी. सेवेसी श्रृत होय हे विज्ञापना.

¶News-letter from Visaji Narayan to the Peshwa, reporting the aggressive attitude of the Nizam and proposing the capture of Koppal.

No. 204]

[20-12-1757

पौ छ १ जमादिलावल

श्री

श्रीमंत राजश्री नानासाहेब व ता

राजश्री भाऊसाहेब स्वामीचे सेवेसी आज्ञाधारक विसाजी कृष्ण कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना ता छ १९ राखरपावेतो मुकाम केंद्रे पोदले पा रापुर वेंकटगिरी

स्वामीच्या कृपेकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. इकडील साद्यांत पेशाजी कोा काते कोठे पा नोःसूम येथील मुकामाहून सेवेसी विनंतिपत्रे पाठविली आहेत त्यावरून सविस्तर निवेदन होईल. त्या आलीकडे जेला म्हणोन संस्थान आहे तेथील पस्तीस हजार रुा खंडणी जाहली पुढे खममास आलो. खममची खंडणी येथास्थित होईना, यास्तव खाममात ठाणे घालून पुढे रापुर वेंकटगिरच्या सरदेस आलो. यैशास त्याणे वकील पाठजन साडे तीन लक्ष रुा खंडणी चुकऊन दिलही. पुढे नेळूर सर्वेपली, कालहस्ती वगैरे दोन च्यार पालेगार आहेत, तेथील गुंता उरकून पुढे मटलेवरकर, मुसल्लनायेड, सिद्वटासन्निध आहेत. खासा नायेड बराबरच आहे त्याच्या सरदेस जाऊन तेथील गुंता उरकून घेऊ. सिद्वटाहूनही फिरोन कागद आले आहेत. हतखान सिद्वटाहून निघोन लस्करास येणार आहेत स्वामीच्या मर्जीप्रो सिद्वटाचा तह जाहला तरी उरकून घेऊ. पुढे आज्ञापत्रे येतील त्याप्रमाणे वर्तपूक करू. वरकड पुढील कर्तव्याचा अर्थ राजश्री बळवंतराव याणी सेवेसी विनंति पत्रे लिहिली आहेत त्यावरून साद्यांत विदित होईल. याजउपरी सिद्वटचाही प्रकार स्वामीच्या मर्जी प्रो उरकून घेऊन आदवनीच्या सुमारे लौकरच येतो. सेवेसी श्रृत होये हे विज्ञाति

¶Visaji Krishna renders an account of the tributes exacted from Karnatak polygars to Nanasaheb and Bausaheb.

No. 205]

[29-12-1757

श्री

पुा राजश्री बळवंतराव गणपत

गोसावी यासी.

विनंती उपरी पठणचा मजकूर सर्व कलला. ऐशियास ते पैका देत नाहीत. ते ती ठाणी राखावी, तेथील सिबंदी तेथे उगवावी. वरती पडली तरी सोडता येत नाहीं. त्यास गुदस्ता जे लोक आहेत त्यात ज्यास सोईस येईल ते राहातील. ज्यास न येई त्याचे मोबादला दुसरे अथवा कांही नवे ठेवावे व कांही इकडून गोपालराव, मल्हार नाईक याजकडील येतील. यापैकी मिलोन त्याची मजबुदी उत्तम प्रकारे करावी, असे करिता जसे बनेल तसे तिकडील कर्तव्यतेनरूप करावे. मोगलाचा सळक जाहला. याउपरी मल्हार नाईक व गोपालराव यास तिकडे रवाना करितो. हे तिकडे येतील. तुम्ही कडपियाचे कामातून निघोन रिकामे जाहालाच असाल. यासी हे तिकडे येताच तुम्ही व हे मिलोन जरब येक महिना दोन महिने दुर्गकरास देऊन, मातवर पैका साधावा. याप्रो हे करावे. भागानगराकडे जावयाची फार उमेद लिहिली. ऐशियास तुम्ही इकडील शहास

साहित्य करावयाचा प्रकार वराच मनात आणिलात. परंतु सांप्रत तह जाहाला. मुसा भुसीसीहि श्वेहच आहे. तेव्हां हा प्रकार काही करावयाचा नाही. तूर्त आपली कामे असतील ती जहर करावयाचे करणे. कडप्याचे मुलकाचा जमाखर्च होऊन, सिवंदी आंगावर पडे ऐसे न करणे. तेथील सिवंदी वारून दोन तीन हातास येत ऐसे करणे. छ १७ रविलाखर हे विनंती.

¶Nanasaheb advises Balwantrao Mehendale to complete his task at Kadappa and not to deflect his course towards Hyderabad with which state a treaty of peace has been signed. He further informs that Gopalrao Patwardhan and Raste have been instructed to advance in the Karnatak to support the addressee.

No. 206]

[26-1-1758?]

श्रीसुवराज.

राजश्री बालाजीराव पंडित
प्रधान गोसावी यासी.

६१ सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्री सुरारजी हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार दंडवत विनंती. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशलातिशये लेखन केले पाहिजे विशेष. शुतरस्वारावरावर प्रत्युत्तर पाठविले होते त्यावरून अवगत जाले असेल. तदनुरूप चिंजीव राजश्री सिवरामबाबा घोरपडे व खान इनिसखान नागड यांजसमागमे नामांकित सरदार व उतमलोक व तोफखाना व गारदी व फिरंगी सरंजामासहित रवाना केले. राजश्री गोपालराव राजश्री मलहारराव यासंनिध दरमजल जाऊन पावतील. येथील वोटीतोडीमुळे लोकाच्या समजाविसीकरितां फौजेच्या खानगीस कांही दिवस आलस्य जाहाला होता. आपण नेणता अर्थ काये आहे! आपले मनोगत रक्षित्यांत सर्व कार्य जाणून इकडील खानगी परगणियाची बंदोबस्ती राहती करोन खानगी केली. उभयेतां रावजीच्या चितानुसार प्रवर्त होयेसे चिरंजिवांस व खानांस बहुत प्रकारे सांगितले आहे; त्याविषयीं किमपि आंतराये येणार नाहीं. राजश्री विसाजी बाबूराव राजश्री सुवराव श्रीनिवास चिटनीस फौजेबरावर पाठविले आहेत. फौज तोफखाना येऊन पावलि-

याचा व प्रवृत्ताचा अर्ध उभयेता रावजी परोक्षी आपणांस लिहितील. आम्हांस आपल्या मरजीसिवाय दुसरे आविकोत्तर किमपि नाही. इकडील प्रवर्त आविनाभावे असतां दौलतेची पुरोवृष्टि आपण करतीलच. वारंवार लेखनांश किमर्थ? राजश्री नागोराव श्रीनिवास यांस लिहिले आहे. आपणास विदित करितील. रा छ १९ माहे जमादिलोवल. आमास आपली मरजीच कारण; परंतु आज्ञुनी आमचा कसाला जात नाही. सर्व भार आपणावर आहे. बडीलपणास विदित ते कराव. बहुत काय लिहिण हे विनंती.

¶Murarrao Ghorpade informs the Peshwa that as desired his troops have been despatched under Shivrambawa Ghorpade and Khan Iniskhan with instructions to join Gopalrao and Malharrao.

No. 207]

[1757

श्री

श्रीमंत राजश्री बावा स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक गोविंद शामराऊ साष्टांग नमस्कार विज्ञापना यैसीजे. स्वामीची आज्ञा घेऊन स्वार जालो ते राजश्री मुराराव याचे लस्करात कोट-गिरीवर पावलो. भेटी ध्यावी त्यास त्याचे येथे फौजेच्या दंगा; करिता भेटी जाली नाही. त्याणी सांगूण पाठविले की फौजेची दंगा वारलियावर भेटीस बोलाऊ, फौजेचा दंगा वारला. भेटीहि आज उद्दृक्ष होईल. भेटीनंतर सविस्तर सेवेसी लिहून पाठऊ. आपले लस्कर माघारे गेलियावर यांची फौज चित्रदुर्ग हरपनहलीस येणार. येथे वर्तमाण आहे कीं नवाब सलाबतजंग श्रीरग-पटणाची खंडणी करूण माघारे फिरले. याच्याच प्रांतातूण जाणार. बहुत काये लिहिणे हे विज्ञापणा.

¶Govind Shamrao writes that he would soon be called for an interview with Murarrao Ghorpade, the mutinies in his army having been quelled. He also informs that Salabatjang has received tribute from Seringapatam and is on his way back.

No. 208]

[1757

श्री

श्रीमंत पंतप्रधान

रावअजम बळवंतराव साहेबजी सलमुलाहुताला साहेब मुशफक मेहरबान कदरदान फैजबकश फैजरखान अजजानीबसेख गुलाम मोहिदिन किल्डार किल्डा रटेहली सलाम बादज सलाम मारूज अंकी येथील खैरबानजर जाणून साहेबीं आपली खुशवाल्ती कलमी करऊन इजानहाची मुरादहाशील करवावी. मेहरबान सलामत ईजानीबाची जाहगीर बमोजीब फर्मान हुमायुन परगणे

मजकूरचीं खेडीं पाऊणशीं अशीं दरोबरस्त ईजानहाकडे मुदतीपासोन चालत असतां मधें ईजानीवाच्या नांतवानी मुले सावनुरकर नवाबांनी आपला जोरा पोहचाऊन चाळीस पंचेचाळीस खेडीं वांधोन घेतलीं, त्याबादज आम्हाकडे जुज खेडीं सतरा अठरा राहिलीं. तितक्याचमधें वहूत बेहाल करून गुजराणी करीत असतां सावनुरकर साल दरसाल च्यार पांच गांव मारून लुट्रून दरज देऊ लागले म्हणून यासवब दरसाल दोन तीन हजार रुपये खंडणी करार करून देत असतांहि गुदस्तां आपला दिवाण केशवराव यासमेत फौज आमच्या तालुक्यांत पाठजन तमाम गांवखेडीं खराब करून कुल पायेमाळी केली. त्यावरून आम्ही राजश्री मलहारराव मुकुंद व रामचंद्रबाबा यांचा आसरा घेतला. त्यास उभयेतांनी बहूत वेळां आमचा उपराळा करून बचाव केला. बादज सैद इसुफ फौजदार आम्हांकडील यांने सावनुरकरांकडे अंग देऊन वेइमान होऊन तमाम किलत्यांतील लोक फोडन दंगा करून आम्हांस धरून कैद करून किल्डा सावनुरकरांकडे च्यावासा मनसुवा करून आम्हास कैद करून तमाम आमचा मवेशी माल लुट्रून घेऊन आम्हास बहूत बेहाल करून कैदेत ठेविले. बादज आम्ही आपले ज्यान व इजरा मात्र राखणेबदल अजम सोहेवाचे सरकार आळा जाणून राजश्री रामचंद्रबाबा व मलहारराव यांचा पैन्हा घेतला. त्यास उभयेतांनी फौजदाराची बदफैली मनास आणून आपल्या मर्दुमीने फौजसुद्धां येऊन माच देऊन किल्डा घेतला आणि आमचा बंद खलास केला. दरीविला सावनुरकर किल्डा मजकूर आपला तालुकेचा म्हणून हजूर रदबदली करितात म्हणून खवर ऐकिली. त्यास येथें सावनुरकरांचे नांतं काय आहे? आमचा तालुका मुदतीपासोन अलाहिदा आहे, याबाबें सावनुरकर हजूर लिहून रदबदली करितील तर साहेबीं त्यांचे मंजूर न करावें, ते आमजे मुर्दी दुष्मान आहेत. आम्ही आपले खुशरजावंदीने आपला तालुका किल्डासमेत सरकारांत दिल्हा असे. तूर्त आमच्या गुजराणी माफिक राजश्री मलहारराव चालवितात. कदाचित साहेबीं या गोष्टीच्या इनसाफ खातरेस न आणितां हा तालुका सावनुरकरांकडे जाऊ दिल्हा तर आम्हावरी मोटा गहजब होईल. आम्ही फकीर होऊन मुलकावरी जाणे पडेल. साहिब इनसाफ करतील तर आम्हास हुक्म आलीया हजूर येऊन जावसाल करू. गरीबावरी मेहवानगी करणार साहेब थोर आरीपँ आहां. ज्यादा लिहिणे यहतिर्याज नाहीं, हें किताबत.

¶Gulam Mohidin, Killedar of Ratehalli, to Balwantrao Mehendale : complains strongly against Said Isuf Fouzdar who attacked the writer and made him a prisoner. The writer asks redress for his grievances.

१ निष्ठ दशा. २ दुःखार्त, दुर्दशाग्रस्त. ३ गुरेडोरे. ४ असुच, श्रेष्ठ. ५ आश्रय.
६ दावेदार. ७ सुजा. ८ जरूर.

श्री

श्रीमंत राजश्री बलवंतराऊजी स्वामीचे सेवेसी

पोष्यं रामचंद्र बावाजी सां दंडवत प्रा विनंती उपरी. येथील कुशल ता
 छ २ जमादिलौबलपर्यंत येथास्थित जाणून स्वकाये कुशललेखन कैले पाहिजे
 विशेष. आपणाकडील पत्र येऊन वर्तमान कलत नाहीं तरी यैसें नसावें. निरं-
 तर प्रेशित पत्रीं कुशलबृतलेखनें सांभाळिले पाहिजे. श्रीमंतांची आज्ञा व
 आपलीं पत्रे पेशाजीं आलीं कीं विदरुर प्रांतीचा राजा नवा निर्माण होऊन बंड
 जाले तें मोडून त्यास हाताखालीं घेऊन हुजूर येणे. यैसियास इकडील प्रथमा-
 रंभापासून जें वर्तलें तितके हुजूर लेहून पाठविलें. हजारों लोक मलाड प्रांतीचे
 नाईकडे द्रव्यानिसीं प्राणानिसीं सामील जाले. येकायेकीं संस्थानांचे बूडस्थल (?)
 करावें यैसें जाले असतां आम्हीं सरकारकार्यावारी नजर देऊन, हरपनहालीकर
 विचारांत घेऊन, नानाप्रकारे युक्तीनें रक्षिलें. संस्थानिकांस लिहिले; ते सारेंच
 व्यर्थ होउन दरबारीं आमचा गिला लिहिणारानी व सांगणारानी केला जे सरकारचे
 लक्ष सोडून वर्ततात, हें बंड त्यांणीच उभें कैले त्यावरून, आम्हांस वरचेवर
 ताकिदी येतात. यैसियास आमचे सामर्थ्य किती? इतके बंड उभें करावयास
 पैका कोठील? अधार काये? हें कोणीही ध्यानांत न आणितां निमित्य घालविलें,
 तरी यांत आमचा उपाय काये? श्रीमंतांचे ठाई निष्ठेनें वर्तलें, आणि पुढेंहि अंतर
 न करितां सेवा करावी हेच उमेद आहे. ये गोस्टीचा प्रत्यय आत्यास प्रमाण.
 सध्या पत्रीं लिहिल्याने परिहार भासतो. राऊजी सर्वहि सोडून या हरिहर क्षेत्रीं
 जैसें टेविले तैसे राहिलों असतां मिथ्यारोप मस्तकीं येतो. वरें श्रीमंत व आपण
 कदरदा आहेत. या बंडाचेविसीं काये मेहनत केली असेल ते श्री जाणे. हाली
 हरपनहालीकराची फौज त्याजपासून काहाडविली. फितूर लोकांस सरकारचे
 आज्ञेचा दबाव घालून तेहि निधावयाचे कैले. घेतलीं ठाणीं सोडून देविलीं.
 राजश्री कृष्णापा नाईकांची मेटी घेऊन त्यांचे विचारे जे पैरवी करणे ते करीत
 आहों. हरिपंत व अगडबंब अंतोबा येथें येऊन मनस्वी वलगना करितात, यामुळे
 त्या राज्यास अविस्वास निर्माण होऊन दुर्गकराचे प्रांतात गेला. श्रीशंकराचार्य
 स्वामी तेथें आहेत त्यांचे अभय घेऊन श्रीमंतांचे विचारे स्थापना करून घ्यावी
 या विचारांत आहे. आम्हीं दूर्गकरासहि लिहिले जे, तुम्हीं त्यांचे साहित्य न
 करणे. त्यावरून त्यांणीहि आम्हाकडे संदर्भ लाविला आहे. श्रीकृपे युक्तीने त्यास
 हाताखालीं घेतो. खरें खोटें पाहाणे स्थापना करणे अगर पारपत्य करणे हें

सर्वेहि करावयास श्रीमंत समर्थ आहेत. आमचा येत्न आहे तितका करितो. आम्हांस अधार आपला आहे. जें करणे ते आपल्या आज्ञेशिवाय होणे नाहीं हे निश्या असावी. मुख्य गोष्ट आहे तसा कारभार लिहीन म्हणतां पक्षपात दिसतो. याकरितां सरकारचे लक्षावरी लक्ष ठेऊन आपले आज्ञेप्रमाणे वर्तणुकेस कदापि अंतर होणार नाहीं. बहुतांनी सांगितले तन्हीं आपण ते गोष्टीचा पुर्ता शोध घ्यावा. सेवकापासून आज्ञेसिवाय वर्तणूक जाली व सरकार किफायतीस अंतर पडिले, तरी वेउजुर पारपत्य करावे. आज्ञेप्रमाणे इकडील ठीक करून येतो. कृपा असावी हे विनंती.

¶Ramchandra Bawaji reports to Balvantrao Mehendale the affairs of Bednur and the revolution that took place there. The writer disavows any hand in the affair.

No. 210]

[21-1-1758

पौ छ २८ जावल

श्री

श्रीमंत राजश्री नानासाहेब
व ता राजश्री भाऊसाहेब
स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक विसाजी कृष्ण कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील वर्तमान ता छ १० जमादिलावल मुकाम कसबे खंमम स्वामीच्या कृपावलोकने-करून सेवकाचे वर्तमान यथास्थित आसे विशेष. पेशाजी वैकटगिरीचे साडे तीन लक्ष रुपये भंगार याचक नायेड याच्या तालुकियाची खंडणी करून पुढे पूर्वसमुद्र तटाक वंगोल व नेल्हर सर्वपली व कालहास्ती येथील खंडण्या होणे होत्या त्याजबद्दल पुढे जातो म्हणोन सेवेसी लिहिले होते. त्यास स्वामीच्या प्रतापे पुढे पूर्व समुद्रपर्यंत जाऊन समुद्रस्नाने लस्करसहवर्तमान केली व वंगोलची खंडणी साठ हजार रुपये व येक हाती केला व नेल्हर सर्वपली वगैरे तालुका नज-मुलाखान याचे येक लाख रुपये केले व कालहास्ती येथील पस्तीस हजार रुपो केले. किरकोल चालीस पनास हजार किरकोल दोन च्यार पालेगार मिळोन केले. इकडील गुता उरकला. ल्यास पुढे श्रीवैकटश उजवा घालून आरकाट प्रांतातून वेमराजपाले वगैरे खंडण्या घेत घेत जावे ल्यास ये गोष्टीस महिना दोन

महिने पाहिजेत. त्यास मागे कामे काजे फार आणि स्वामीचे मर्जीचे लक्ष आदवानीकडे. कडपियाचा गुता लवकर उरकून यावे. तिकडे हि आदवानीचा कारभार व बलारी, आनंतपूर, रायेदुर्ग, कंचनगुड हे कारभार व्हावयाचे आहेत व चित्रदुर्गचे पारपत्य येथास्थित जाले पाहिजे. हे लक्ष चितात आणून मागती माघारे सिधवटास जावयास आले. आज खममचा मुकाम आहे. येथून दरकूच साहवे रोजी सिधवटानजीक जाऊ. सिलीमखानहि सिधवटास आले आहेत व त्रिमलराव दिवाण लढाईतून जखमी होऊन पळून गेले होते त्याचेहि प्रस्तुत त्याणी समाधान करून आणिले आहे. त्यास आवदूल मोर्चेमिया नवाब याणीहि लिहीले होते की, सिलीमखानास व त्रिमलराव दिवाण यास पाठऊन देतो, आणि कलेल त्या रीतीने हे दौलतेचा बंदोबस्त करावा म्हणौन लिहून पाठविले होते, व उमेयेताचीहि पत्रे याच प्रमाणे येतो म्हणौन आली होती. राजश्री बलवंतरावजी याणी येणे म्हणौन लिहून पा आणि दरकूच तेथेच जाऊन जसा निकाळ निघेल तसा काहाडून तह करून पुढील कार्यास जाऊ याप्रमाणे सिधांत करून चालिलो आहो. ज्या ज्या रीतीने प्रयत्न करावयाचा तो तो करून सरकारकार्य येथास्थित होये आणि तह होये तेच करितो. कदांचित तह नच करीत तरी कडपियाचा व मुलुकाचा बंदोबस्त करून स्वामीचे अज्ञेप्रमाणे त्या प्रांतास येतो. स्वामीच्या प्रतापिकरून तहच या वेळेस होईलसा दिसतो. या मुलुकात आलियाने तमाम स्वारची लोक मछलीबंदरापावेतो व कृष्णा उतरून भागानगर प्रांतात धामधूम केलिया फौजेची दहशत तमाम भागानगरापासून मछलीबंदर आदीकरून आरकाटपावेतो पार पडली आहे व मुळकहि तमाम पळून वोस होऊन गेला आहे. ह्या गोष्टीने मुसा भुसी यास मोठा पायेबंद बसला, याजमुले मुकाम करीत करीत चालिले आहेत. याचे येणे लौकर न जाले येणे करून उपयोगीच पडिले आसेल. मुसा भुसी याचे पत्र येथेहि तेरावे दिवसी आले होते. मुलुकासाठी फार तपसिले लिहिले होते. त्याच जोडीने सागितले की सला जाला. परतु स्वामीकडील पत्रे फार दिवस न आली येणेकरून फार चित उद्दिश आहे तरी साकल्य लिहावयास आज्ञा करणार स्वामी समर्थ आहेत. श्रीरंगपटणकर याचे डोले आद्यापवर उघडत नाहीत. प्रथम दिवसच आहे. सरकारचे लोक जागा जागा नवी ठाणी घेऊन बंदोबस्त करितात. परंतु तेहि गोष्टीचे त्यास काही नाही. रा बनाजी माधवराव आद्याप तेथेच आहेत. येक दोन पत्रे पा की तुम्ही उठोन येणे, परतु आद्याप आले नाहीत. याजउपरी येतील तेज्हा तिकडील अर्ध काये आहे तो कलेल. वरकड इकडील तपसीलवार वर्तमान जाले ते व पुढील कर्तव्यार्थ राजश्री बलवंतरावजी याणी सेवेसी लिहिला

आहे त्याजवरून विदित होईल. स्वामी कारणे शंक्रमणाचे तील शर्करायुक्त पाठविले आहेत, स्वीकार करणार स्वामी समर्थ आहेत. सेवेसी शृत होये हे विज्ञप्ति.

¶Visaji Krishna reports to the Peshwa and to the Bhausaheb the splendid results of the expedition in the Karnatak down to the east coast where the writer says the territories of the local chiefs were completely subjugated and they were forced to pay tribute to the Peshwa. This letter is written in a vigorous style, worthy of the splendid achievements of the gallant writer.

No. 211]

[22-1-1758 ?

श्रीसुवराज

राजश्री गोपालराव व राजश्री
मल्हारराव गोसांवी यासीं

६४ सकलगुणालंकरण अखांडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्रीं मुरारजी हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार दंडवत विनंती उपरी: येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लेखन करीत जावे. राजश्री माणकोजी निंबालकर याच्या सुटकावस्तव राजश्री भगवंतपंत यांस च्यारपांच पत्रे लिहिलीं तरी त्यानी मान्य न केले. हे वर्तमान परस्परे राजश्री पंतप्रधान यांस विदित होऊन त्यानी राजश्री नागोराव श्रीनिवास यांस विचारून मारनिलेच्या सुटकेविषई ताकीद लिहून दिली ती नागोराव यानी इकडे पाठविली. हाली तें पत्रसह राजश्री विसाजीपंत व राजश्री मल्हारराव यांस लिहिलें तें लिहून पाठविले आहे; तरी आपण भगवंतपंत यांस त्रिवर्ग सांगतील त्याग्रमाणे पत्र लिहून देऊन निंबालकर मारनिले याची सुटका होऊन सुतलीचा तोडा जरावांजरा सुटोन ये तो अर्थ केला पाहिजे. त्याचे जस्तर आम्हास परम आहे यास्तव आपणास लिहिले आहे. येविषईचा आगत्यवाद धरून उत्तम प्रकारे पत्र लिहून मारनिलेचा सुटका होऊन येथे येऊन पावेसें करावे. रा छ ११ माहे जमादिलोखर त्याची सुटका होय ते करण; यावर आपणास विदित ते करल. बहुत काय लिहिण हे विनंती.

¶Murarao to Gopalrao and Malharrao, requesting them to write to Bhagvantpant and to arrange for the release of Mankoji Nimbalkar.

No. 212]

[23-1-1758]

पौ छ २९ जमादिलोवल.

श्री

सेवेसी विनंती सेवक येशवंतराव लक्ष्मण कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. येथील वर्तमान ता. छ १२ जमादिलोवल मो हायग्रीव नदी कुडदरहाल स्वामीचे कृपेदिष्टीकरून सेवकाचे व कारखाने मजकूरचे येथास्थित असे. कृपा करून संक्रमणाचा तील शर्करायुक्त पाठविले ते स्वीकारून चित हर्ष वहूत पावले. येणेकरून येश आयुर्दयासी वृद्धि जाली असे. येथील वर्तमान तर आदवनी प्रांतीचा गुंता निर्गमात आला म्हणजे आज्ञेप्रो फौजा विद्नूर प्रांते जात असत. राजश्री मुराराव मोहर्तेकरून वाहेर निघालियावर मागती शकुनास विरोध जाला म्हणून माघारे गेले. आज चतोर्दसीच्या मोहर्तेकरून निघणार. सरदाराचे भेटीस येणार आहेत. कलावे. धर्मवारास मारनिलेची फौज वेढा वाढून वसली होती. त्यासी रायेदुर्गकरानी आतून बाहेरून उपराला लोकाचा करून से पनास माणूस जाया करून वेढा उठऊन दोन तोफा सोडविल्या. येणे प्रोंगो वर्तमान आले आहे. चित्रदुर्गवालियानें अद्याप तहाप्रो निर्गमात आणिले नाही. फौज जवल गेलिया निर्गम होईल. विद्नूरचे वकील आले नाहीत. सौंदियांचिह तैसेंच आहे. या प्रांतात फौजेची सलावत उतम वसली. पैका मात्र मिळला नाही. किरकोल तीनच्यारपर्यंत जमा होतील. परंतु तूर्त वसुलास वेला मात्र आहेत. सेवेसी कळवे. आम्ही सर्वत्र येक्या विचारे स्वामी सेवा करीत आहोत. सेवेसी श्रृत होये हे विज्ञापना.

¶Yashvantrao Lakshman Panse sends news of the movements of Murarao Ghorpade and his engagements with the enemy at Dharmwar.

No. 213]

[25-1-1758]

श्रीसुबराज

राजश्री बालाजीग्राव पंतप्रधान
गोसांवी यासी.

सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्रो मुरारजी
हिंदुराव घोरपडे ममलकर्तमदार दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून

स्वकाये कुशलातिशये लेखन करीत असिले पाहिजे विशेष. आपण रविसंक्रमणाचे
 (शिका) तील शर्करायुक्त पाठविले ते स्वीकार करून अतिसंतोष
 (मुराररावाना.) जाहाला. सदैव पत्र पाठवून चित तोषविले पाहिजे. रा छ १४
 माहे जमादिलाखर हंघडी पत्र पाठवाव. बहुत काये लिहिण
 हे विनंती.

(राजते लेखनावधि.)

¶Murarrao Ghorpade acknowledges the receipt of "Tilgul" sent as
 season's greetings on the Makar-Sankrant day.

No. 214]

[8-2-1758

पौ छ २८ जौवळ.

श्री

⁺सेवेसी विसाजी कृष्ण साष्टांग नमस्कार विज्ञापना सिधवटचा तह लौकरच्च
 मनायोग्य जाला तरी दोन विचार आहेत. डावे हाते होऊन गुमनाड पुंगनूर
 चिकवालापूर वगैरे संस्थाने येथील सन समानची खंडणी जाताजाता करून
 बेंगसूलाइतके जाऊन पटणास शह देऊन तेथील जसा निकाल पडल तसा
 काहाडावा, म्हणजे गुदस्ताचा पैका उगवेल व सालमजकूरची खंडणी होईल
 आणि सरकारची सिंबंदी फारच खंच खाऊन बसली आहे त्याचीहि मोकळीक
 होईल, अथवा तह न होय तरी दोनच्यार स्थले बेंगद्वार वगैरे वेतली म्हणजे
 कावेरी आलाकडे त्याचा आमल तरी होणार नाही. दोनच्यार पाहाडी किले
 मात्र राहातील इतके आहे व सिन्याखालील चिलर लाहान पालेगार आहेत
 त्याच्याहि जाताजातां खंडण्या होतील आणि मग चित्रदुर्गच्या रोखे यावे तो
 स्वामी फौज पाठवितील तेहि येऊन पोहचेल आणि तेथील कारभार उरकून घेऊ
 याप्रमाणे येक विचार आहे. त्यास सिधवटचा तह लौकर न जाला, दिवसगत
 लागली तरी पटणाकडे जावयास बनणार नाही. कडपियाचा बंदोबस्त करून
 आदवानीच्या सुमारे येतौ. दोनतीन हजार फौज गुमनाड व पुंगनूर व बालापुर
 इकडे पाठऊन खंडण्या चुकऊन घेऊ. यात जे बनेल आणि स्वामीच्या प्रतापे

+ मुरारराव धोरपऱ्याचे हस्ताक्षर.

होईल ते करीतच आहो. हरपनहलीची तो खंडणी जालीच आहे. विदरुरचा मजकूर तरी स्वामीनी मिरजनगड त्याचा यास देविल्याप्रमाणे याचा त्यास पावला. गुदस्ताची ब्राकी साडेतीन लक्ष रुा याची निशा राजश्री बालाजीपंती करून घेतिली. साल मजकूर साडेपंधरा लाख खंडणी जाली आहे. त्यास मुदती व आमलशा लांब जात्या आहेत म्हणोन परभारे बालाजीपंता आज्ञा आली होती व येथूनहि लिहिले होते, त्यास मुदतीचा कांहीं होईल तो पालट करून पहिला हस्त वसूल चाली लावितो म्हणोन कागद आला होता त्याप्रमाणे वसूल घेतील. येंदा विदनूरचा वसुलांचा संशय धरावासा नाही. कडपियाची खवर येकूण वहूत भयाभीत जाले आहेत, परंतु पैका बेरीज फार आणि वरसाच्या वरसास भारी पडत चालिले आहे, याजकरिता दोन दिवस आलीकडे पलीकडे करून घेऊन सेवकारी निशा व मुदती करून लिहून पाठवितील त्याप्रमाणे सेवेसी लिहून पाठवितो. रात्रिदिवस सेवकास जे चाकरी सांगतात ते व आपणास सुचती ती करितो. विदित होये हे विज्ञाप्ति.

¶Visaji Krishna to the Peshwa : announcing his intention of proceeding against Seringapatam after having effected the settlement of Sidhout.

No. 215]

[8-3-1758 ?

श्री

सेवेसी विज्ञापना. भगवंत त्रिवक कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती येथील वर्तमान ता. छ २७ जमादिलाखर बुधवार प्रातःकाळ सिवरात्र मो गुरुमकोङडा स्वामीचे कृपेदृष्टीकरून येथास्थित असे. येथील वर्तमान हा कालपरियेत एकवीस दिवस जाहले, किले गुरुमकोङ्डावर निशाण होत नाहीत. किलेदार लटका * * * * सिवंदीचा करितो. त्याची नजर आणखे प्रकारची परिणिन आहे. किलेदारानें नवाब कडपेकर यास नकळत नवाब सलावतजंग व निजामअल्हाडी व बसालतजंग या तिघा * * * रवाना केली आहे * * * नवाबा (चा हु) कूम मानीत नाही आणि या नवाबासहि स्वामिसुख कोणते ? या लोकांचे कोण्हेहि गोष्टीचा इतवार धरतां येत नाही. खावंदानी कुली मुद्रक जप करून ठाणी बसविली असतां सिलीमखान त्रिमलराव यानी मध्येस्त होऊन तह केला. त्याचा परिणाम * * प्रकारे. तेव्हा कडपेकराचे कोणे प्रकारे बरे नाहीं, हा अर्थ सेवकास कळलाच आहे. केले कर्म सेवटास न नेलिया त्याचे स्वाकडेच दूशण राहिले. स्वामी खावंद. पुन्यप्रभावे होणे ते होईल. च्यार

पाच विनंतीपत्र पाच त्याचे एकहि आज्ञोतर आले नाहीं. स्वामीची आज्ञा मात्र पाहिजे. किला तो धणियाचे पुण्यप्रतापे फते होईल. खावंदानी मदत पाचसे स्वार व बारवाले तीनसें रवाना केले पाहिजेत. काम शीघ्रच होईल. खावंदानी मदत तेथून पाठवावया अभ्यंतर केले तरी सेवकास तरी बार ठेवावयाची आज्ञा करावी. व राऊतहि मिळतील ते ठेवावया आज्ञा करावी. हे खावंदाचे मर्जीस नये तरी ज्याप्रमाणे सेवकास आज्ञा येईल त्याप्रमाणे वर्तपूक करू. रा शामराव आम्हापासी आले यामुळे त्यानी किलियांतील फूट फार केली आहे. आम्हाजवळ प्यादे भ * * * * * चे हजारभर त्याचा इतवार पुरेना याजस्तव सिबंदीचे जखर लिहिणे लागले. हासनापूर दिनपाड खावंदानी पठाणाचे वाटणीत दिल्हे. त्या तालुकियांतील पाळेगार आम्हापासून चौकोसांत आलीकडे किली * * * * * कोस प * सेजस नावनिसी नागणगुंठेवाला त्या अलीकडे * * * कोंडा त्या अलीकडे तुमलगोंदी त्या अलीकडे * * टला डोगर वर पाणी आहे. येथून दीड कोस हे अवघी हासनापूर दिनपाड त्याकडे दिल्हे, यामुळे एक होऊन किलियास अनकूळ. आम्हासी लबाडी मांडली आहे * * अलीकडे खावंदानी येवढा मातवर कजिया ठेविला. नागणगुंठेवालियाने दतोपंताकडील घोडी छेपा घालून नेली. ते घालवडचे ठाणे घेऊन सोडविली व नागणगुंठ्यावरहि जरब पोहचउन नजर साहसे स्तो करार केले. परंतु त्याने कर्म केले त्याप्रमाणे पारपत्य न जाहले. हाली दोन्ही परगणे पठाणाकडे दिल्हे, ऐसे वर्तमान त्यास कळून गेले. त्यावरून आधीच लबाड पाळेगार विशेष, त्यांनी फंद मांडले. रंगा प्यादा याचा अभिमान पठाणानी धरून दोन महाल त्याचे हवाली करून खावंदाच्या मुलकांत कजिया राखला, आण धणियानी हे गोष्टीचा चितात अर्थ न आणिला. धणी सर्वज्ञ आहेती विज्ञापना.

¶*Bhagwant Trimba to the Peshwa : reporting the siege of Gurrum Konda, and asking more help, without which, he adds, that place would not surrender.*

No. 216]

[7-3-1758

श्री

श्रीमत राजश्री नानासाहेब
व तथा राजश्री भाऊसाहेब
स्वामीचे शेवेसी.

आज्ञाधारक विसाजी कृष्ण कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना. ता छ २६ माहे जमादिलाखर मुकाम का जमलमळू नजीक गंजीकोट येक कोश पिनाकी

उत्तरतीर स्वामीचे कृपाद्वृष्टीकरून सेवकांचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. पेसजी सांडनीस्वारावा सविस्तर वर्तमान सेवेसी लिहिले आहे त्यावरून सविस्तर कललेच असेल. त्याजवर सिदवटाहून निघोन आले. नोसुमाकडे सालमारची बाकी येणे होती व वेगणपली येथील खंडणी व्यावी याजकरितां मजल दरमजल करून आलो. नोसुमाकडे रुा सवा दोन लक्ष करार केले होते, त्यास खंडणी भारी जाहाली. वसुलाचा ज्ञाडा न होई यास्तव कांही सोड रुा पसतीस हजार देऊन बाकीचा निशा करून घेतली व वेगणपलीची खंडणी पसतीस हजार करार करून वोलीस मातवर माणूस घेऊन ठेविला आहे. पंधरा रोजात तोहि पैक्यांची निशा होईल. पुढे ताडपरीवरून राजश्री मुरारजी घोरपडे याचे मुळकातून ताडपरीस जावें तों राव मारनिले याजकहून रा सुवाराव श्रीनिवास येऊन रदबदल केली कीं आपल्या मुळकातून आलियावरी मुळकाची खरावी होईल यास्तव गंजीकोट नजीक कसवे जमलकडु या मार्गे ताडपरीस गेलो. ताडपरीचा गुंता लौवकरीच उरकोन उप्रांत राजेश्री मुरारजीराव घोरपडे याचा राजश्री बलवंतरावजी याचे भेटीचा आग्रह बहुत आहे, भेट जाहालियावरी पुढे गुमनाडास जावे, तेथील गुता उरकून चिकबालापुरास जाऊ. येविसीचे पुढील कर्तव्याचे जाहालियाचे सविस्तर वर्तमान राजश्री बलवंतरावजी यांणी सेवेसी लिहिले आहे त्यावरून विदित होईल. पुढे पर्जन्याचे दिवस जवल आले. त्यास या प्रांती फौजा येणार, आण दिवस तो थोडके राहिले. पटणचा निकाल काढणे आहे, आण चित्रदुर्गचेहि पारपल्य जाहालें पाहिजे. तरी फौज लौकर येऊन पोहचे ते आज्ञा करणार स्वामी समर्थ आ(हे)त. फौज आलियावरी पटणचाहि निकाल सर्वांचे मते ज्या रीतीने काढावा त्या रीतीने काढून चित्रदुर्गाचे पारपल्यास जावे लागेल. तरी स्वामीनी फौजीची रवानगी करावयास सत्वर आज्ञा केली पाहिजे. विदरुरच्या यैवजावर स्वामीनी वराता केल्या व राहिला यैवज हुजरू पाठवणे म्हणजे रा बालाजी देवराव यास आज्ञा आली आहे म्हणौन यैकिले, त्यास हे फौजेस इतके दिवस नालबंदी नाही. छावणीस राहिलेली फौज फार आबलली आहे, त्यास फालगुण मास आला, लोकाचा आन्याये नाही. याजकरिता तूर्त विदरुरचा यैवज लोकास रा बलवंतरावजी याणी देविला त्याप्रापा बालाजीपंती दिला. थोडा-बहुत राहिला त्याच्याहि वराता जाल्या आहेत, त्यास पावला आसेल. स्वामीचे मर्जीनरूपच येथील करणाराचे लक्ष आहे. खंडणी दडणीहि स्वामीच्या प्रतापे-करून आदमासेच जाल्या आहेत व राहिल्या आहेत त्याहि करून घेतो. आगोटीस येऊ लागो ते वेळेस पाच सात निदान दाहापर्यंत उरजून आणवे हे आहोरात्र मानस आहे. फार फार जपोन संसार करितात. याप्रा येथील प्रकार

करीत आहो. दुरुन कोठवर लिहावे? सेवेसी आलियावर निवेदन करून तेव्हा सर्व चितास येईल. राजश्री बलवंतराव धणियाच्या कामास फार जपतात हे स्वामच्याहि ध्यानास येतच आसेल. सेवेसी शृत होये हें विज्ञप्ति.

¶Visaji Krishna reports Balvantrao Mehendale's victorious march in the far South and informs that the latter is awaiting reinforcements from Poona to attack Seringapatam.

No. 217]

[21-3-1758]

पोा छ २२ रजब सुा
समान खमसैन मया
अलफ

श्री

राजश्रीयाविराजित राजमान्य राजश्री
त्रिबकराव विश्वनाथ स्वामी गोसावी
यांसी

पोा वालाजी बाजीराव प्रधान नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून खकीये कुशल लिहीत जाणे विशेष. राजश्री अमृतराव अरकाट प्रांती गेले होते तेथून चिदूरास आले. तेथे मेलवामेलवीची फौज मेलऊन तीर पातुरास मोर्चे लाविले. त्यास राजश्री बलवंतराव याणी वारंवार लिहिले कीं या भरीस न भरणे. असे असतां मोर्चे दिल्हे. फौजेस रागे भरून हला केली. फौज प्यादे मेलवामेलवीची होती ते फौज पलाली. नीट चालून गेले. आंतून हजार पांचसे माणूस आंतून आले. त्यांचे याचं तोंड लागले. खासा हे नीट चालोन गेलें. गोत्याचा मार जाला तेव्हां यांस गोली लागून घोड्याखाली आले. जीव असतां त्याणी येऊन दाटी केली. सेवटी पाडाव करून गांवात नेले. परंतु मांडीस गोलीची जखम व कंबरेत तरवारेची जखम होती. पौष अमवाश्योस जखमा लागल्या. दुसरे दिवसी देवाज्ञा जाली म्हणून बलवंतराव यांचे पत्र आले. यैशास अमृतराव याजसारीखा माणूस होणे नाही. ईश्वरे फार फटकाल केले. होणार गोष्टीस उपये नाही. त्यांचे नातूराजश्री हैवतराव शंकर यांस पत्र लिहिले असे. तरी तुम्ही त्याजकडे जाऊन बहुताप्रकारे समाधान करणे. घरी आणखी कोणी नाही. नाइकाचा विचार कलतच आहे. यास्तव समाधान उत्तम प्रकारे करावे. अमृतरायानी राज्यांत श्रम साहस बहुत दिवस केले.

मुलांचे चालवावें इतकी योग्यता त्याणी करून ठेविली; व प्रस्तुत सरकार कामास आले. त्यांचे नातवाचें चालवणे सर्व प्रकारे अगत्य आहे. त्यांचे वरी जाऊन पाठऊन विवेक करवणे. छ ११ रजब हे विनंती.

¶This is a letter from the Peshwa to Trimbakrao Pethe requesting him to offer on his behalf condolences to Haibatrao Shankar, grandson of Amritrao Shankar, on the death of his grandfather in a skirmish at Arcot. The Peshwa extols the splendid services of Amritrao for the Empire.

No. 218]

[4-4-1758

श्री

श्रीमंत राजश्री बाबा
स्वामीचे सेवेसी

विनंति सेवक मुकुंदराव श्रीपत दंडवत प्रणाम. विज्ञापना येथील सेवकाच वर्तमान तागायत छ २९ माहे रजब मुकाम बैंगूर नजीक बैंगरुल जाणून येथा-स्थित असे. स्वामीस च्यार जोड्या पाठविल्या, परंतु येकाहि उत्तर न आले. त्यावरुन चिंता प्राप्त फार जाली आहे. हलीं पटणाहून वेकटराव बारकी फौजसुधां बाहेर निघाला आहे. बराबर खूपशा व अमरसिंग जमातदार आहेत. फौज दोन हजार व हजार गादीं दोनसे फिरंगी पाचसात तोफा आहेत. हुल्ही दुर्गास येऊन तेथील मोर्चे उठऊन बैंगरुलास येणार म्हणौन राजश्री खंडेराव निवाजी यानी पत्र आम्हांस लिहिले आहे. ती पत्रे बजिनस सेवेसीं पाठविलीं आहेत त्यावरुन विदित होईल. स्वामीनी कृपा करून फौज पाठविली तर उत्तम आहे. गै केली तर पांच महिने मैहनत केली ते व्यर्थ जाती आणि बदनक्ष होतो. आम्ही जालें वर्तमान ल्याहावें त्याची पैरव करणे ते आपण करावी. बैंगरुल-सभोवतीं तेरा चवदा ठारीं घेतलीं आहेत. त्यांचा बंदोबस्त करून निय बैंगरुल-करासी लटाई करावी लागती. यैसा प्रसंग येऊन पडला आहे. आमच्या लोकांत कांहीं जीव राहिला नाहीं. जखमी कितीक आहेत, घोडीं जखमी फार आहेत, यैसें जाले आहे. मैसूरकर दिसेदिवस बलावत जात आहेत. याजकरितां वारंवार स्वामीस विनंती लिहितो, परंतु आपल्या खातरेस येत नाहीं. तेथें उपाये आमचा नाहीं. नक्ष आण बदनक्ष स्वामीचा. आम्ही सेवक लोक. आमचा गुंता काय आहे? आम्ही वारंवार लेहून पाठवितो. आपले खातरेस न येतां जाबहि येत नाहीं हे अपूर्व आहे! हरयेक मनसबा व दुरंदेसी स्वामीचे चित्तांत

येते, तैसी कोठेहि नाही. परंतु आम्ही इतके लेहून पाठवितों त्याचें उत्तराहि येत नाही हें काय आहे. याउपर आपण फौज पाठवावयास दिसगतीवर घातल्यास सेवकाचा आब राहत नाही. बेंगरुलकर आम्हांस भारी जाहाले. आम्हांजवळ जमेत थोडी, पैसा खर्चास नाहीं, याउपर आमचा केवळ सेवट पाहावा हें धणियास उचित नाहीं. सेवेसी श्रृत होय हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat sends a very urgent demand to Balvantrao Mehandale for troops to save the situation at Bangalore where he is hard pressed.

No. 219]

पो छ १२ रमजान मंदवार.

[29-4-1758]

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान स्वामीचे
सेवेसी

विनंती सेवक बनाजी माधवराऊ कृतानेक सां नमस्कार विज्ञापना येथील कुशल ता छ २० माहे शाबानापवेतों मुकाम लस्कर देवहनहली कृषकटाक्षें जाणून स्वानंदातिशये लेखनाज्ञा केली पाहिजे विशेष. सेवकाचें वर्तमान तर अँग्गापत्र सादर जाले कीं पटणकर सरकारच्या यैवजाचा निर्गम करून देत नाहीत, तर तुम्ही तेथें न राहणे. राजश्री बलवंतरावजीचे लस्करास जाणे. म्हणून आज्ञेप्रमाणे पटणाहून निवून मेलकोटियास आलों. तेथें या प्रांतीचे ठाणेदार अवघे जाले. त्यासमर्यां कडप्याहून रावजीनी कूच करून खमम वगेरे प्रांतास गेले. व हजूराहि दंग्यामुळे नानाप्रकारे वर्तमाने उटू लागलीं. त्या समर्यां ठाणेदार म्हणू लागले जे, रावजी तिकडे चालिले, तुम्हीहि रावजीच्या लस्करास चालिला, आमची आवस्था काये? खर्चाची वोढ फार. या समर्यां आमची बेगमी करून रावजीकडील व श्रीमंत स्वामीकडील फतेचे वर्तमान आलियावर जाणे म्हणून. तेव्हां नागमंगलीं राहून कर्जवाम पटणातून आती संकटे काढून आणून साठ सतर हजार रुपये पावेतों करून देऊन, च्यार दिवस यांस खर्चाचा उमग पडे यैसे करून पटणकरानी येक दोनदां बाहेर निघावयाचा उपद्रव केला त्या समर्यांहि बातमी राखून ठाणेदाराकडूनच त्याचे पारपत्य करून, श्रीमंताचा प्रताप ठाणेदाराचे मस्तकीं आहे यैसे सर्वांस कलो आले. दोनवेलहि फौजा निघाल्या, पारपत्य जाले. ठाणियांत ह * * ह काचा खर्चावेचाचा परामर्ष थोड्या बहुताने करून नागमंगलीच होतो. राजश्री रावजी कडप्याकडून

दिविवजेय संपादून या प्रांतास आले. आम्हासही आज्ञा आली. आज्ञेप्रमाणे हजीर जालो. आता देवनहली फते केली. पुढे काय आज्ञा करतील त्याप्रो सेवक हजीर असें. मार्गसीर्ष पुष्य माघ मासीं या प्रांतास आलियास कार्यभाग घडावा. त्यास वैशाख मासीं येथे आले. गतवर्षी फौजा छावणीस राहित्यामुळे फौजेस धीर नाही. पटणकराचा विचार तों स्वामीस विदित आहे. दीर्घसूत्री फार. वेंकटपतिआपासहि नंजराजानी बोलाऊन आणिले आहे. त्यास कारभार दिल्हा नाही. त्यास कारभार जाला तर स्वामीची कृपा संपादून यावयाची उमेद करितात. दलवाईहि मैसुरास येऊन पावळे. परंतु अद्यापहि पटणास यावयास किती दिवस लागतील न कळे. दलवाई पटणास आलियावांचून व्येंकटपतीस अधिकार घेतां येत नाही. उभयता वंधु येकचित होऊन अधिकार देतील तर निर्वाह करील येसें आहे. इतके होऊन यावयास किती दिवस लागतील पाहावें. रावजीस देशास यावयाची त्वरा फार दिसते. जे * * * घडून येईल तें सेवेसी विनंती लिहून पाठवीत असे * * कृपा निरंतर असू दिघली पाहिजे. हे विज्ञापना.

¶Banaji Mahadeo sends news to the Peshwa that after strengthening Maratha outposts near Seringapatam he joined Balwantrao Mehendale at Devanhalli. After a pretty long absence of a year and more the army under Mehendale is eager to return home. The writer explains the attitude of Nandraj, the Diwan of Mysore.

No. 220]

[3-5-1758]

छ २९ साबान

श्री

श्रीमंत राजश्री राऊजी

स्वामीचे सेवेसी

विनंति सेवक राघो वावाजी कृतानेक नमस्कार विज्ञापना येथील वर्तमान. तागायत चैत्र बहुल येकादसी सौम्यवासर मुकाम हुलीरुद्ग क्षेमरूप असो. यानंतर राजश्री नारो गोपाल व सदाशिव मुरार हजिरीस पाठविले ते आले त्याजबद्दल आज्ञापत्र सादर जाहालें तें पावलें. हजिरीविसीं लिहिलें तरी हजिरीस उज्जूर

काय आहे. दोनसे राऊत जागांजागां ठाणेयानी आहेत. वरकड सेवका-समागमे आहेत. या प्रकारे गाडदी सर्व जागांजागां गुतले आहेत. येथील हजिरी होऊन उभयेतां पंत वैशाखी पूर्णिमाइतकीं सेवेसीं येऊन पोहोचतील. येक जागां असते तरी लौकरीच येते. हिंडावयाचे फार याकरितां गुंता आहे. इकडील वर्तमान तरी दलवाई आले ते मेहसुरास आहेत. शारीरीं सावकाश नाहीं. कमरेपवेतों अंग सुजले आहे. त्यास उभयेतांचे मध्यस्तीस खंडेराव दिमत हैदरआली व आणखीं कितेक माजमादार मातवर आहेत, तेहि नियं जात येतात. परंतु हा कालपवेतों येक विचार होऊन यावयाचा सिधांत जाहाला नाहीं. कारभारी वेंकटपति तों आल्याखेरीज वस्त्रे येत नाहीं. स्वामी या प्रातीं येऊन देवनहली घेतलियाचे वर्तमान पटणास येऊन पावले तरी त्यांचे नेत्र उघडत नाहीं. राजश्री बनाजीपंत सेवेसी आले, सायंत वर्तमान निवेदन केलेंच असेल. उभयेतां दलवाई येक जाहल्याखेरीज येथून कोणी रवाना होत नाहीं. आमचे वराते येवर्जीं लाख रुपये श्रावणमासापासोन देत आहेत ते हा कालपवेतों देतच आहेत. येकदां विरंणाचे मारफतीने लाख रुपये यांची निशा राजश्री बनाजीपंताचे विद्यमाने केली ते सर्व मोडले. त्यावर येक जूज जाहले. दाहावीसा हजाराची आम्हां-कडीलच घोडीपिंडी पडलीं. याखेरीज चौदा घोडीं ग्रामवाले याणी नेलीं. छपा हेरगाजवळ घातला. च्यार हजार प्यादा जमा केला आहे. हेरगावर येणार. सभींवताहि गाव सर्व उज्याड केले. याउपरी आम्ही इकडे गुतलों. तिकडे धामधूम मांडली. ब्रह्मसुद्र (?) निसबत धोरात याजवर येऊन सिड्या लाविल्या. तीन दर्वाजे गढीचे पैकीं दोन दरवाजे घेतले, परंतु स्वामींचे पुण्य समर्थ त्याणेकळून मारून काहाडिले. याचप्रकारे बाणावरकरावर युध्य आहेच. बाणावरचे गांव नंबंगल व गरडगिरी गढी दोन राहिल्या, त्याणी धूम केली. येणे प्रमाणे जागाजागा हर्शामर्ष. कांहीं उमजतच नाहीं. हिसेबाचा प्रकार कळूर बाणावर येथील आला नाहीं. येथून चिक्का गाडदी लोकांस वगैरे दिल्या आहेत, त्यांत आदा गैरआदा नकले. चंद्राई पटण व बारनहलीचा हिसेब सिध आहे, तितका घेऊन येत होते तों हजिरीचा प्रसंग नूतन आला. बरें तेहि चाळीस लाऊन हिसेब रवाना करितों. लाख रुपये याचा प्रकार, हालीं पनास हजार तूर्त विरंणाची निशा केली, व पनास हजार येक महिन्यानी द्यावे त्याचे वोळीस बालाजी आको वकील दिल्हे आहेत. आण आम्ही व सर्वांही आपले स्थर्लीं जावे येसा करार केला आहे. परंतु पैका पदरीं पडेल तेव्हां खरा. आमचे तिकडे धामधूम करिता ते येकादे गढीवर जरब बसविली तरी सर्व गलाटा होईल, या करितां अम्हांस जखूर यैकावे सारिखे जाहले. स्वामींचे येणे पुढे कोठपवेतों

होणार याचा भावगर्भ काही कलत नाही. पटणावर यावयाचा प्रकार असता तरी आम्ही येथेच असतो. तो प्रकार कांहींच कलत नाही. याकरितां सर्वहि आपले स्थलीं जावे यैसे केले. पटणास पैकियाकरितां कारकून रवाना केले आहेत, पदरी येवज पडतो किंवा नाहीं हेहि कलेल. येक गोष्टीचे शासवत नाही. वेंकटराव बारकी फौज सुधां पटणास जाणार यैसा प्रसंग करून सर्वहि जावे यैसे जाहालें. ठाणेयानी राऊत लोक आहेत त्यांचा धीर स्वामी देशास जाणार याकरिता धीर सुटला. राऊताचा धीर सुटतो यामुळे गाडदी लोकांसहि धीर पुरत नाहीं. पोटाचाहि गवगवा; सालज्जाडा आला. देसीं धारण मर्हगता मोठी, सर्वांचे घरचीं माणसे आलीं तोहि गवगवा आहे. येथील सर्व बंदोबस्ती जाहाली पाहिजे. सिंदघट बासोल ही ठाणी पटणाचे नजीक दोन, वेनेहलीचे नजीक दोन सारतहली व उस्दहली हीं दोन, हसनग्रामचे समीप हेरग, हीं केवल त्यांचे आहारी आहेत. पूर्वी येवेसीं लिहिलेंच हेतें. परंतु त्यांचे उत्तर आलें नाहीं. याकरितां तैसीच आजपावेतीं राहिली. स्वामी म्हणतील कीं ठेवायास कारण काय तर आमचा व त्यांचा मुद्दक वेतला तो रक्षिला पाहिजे याकरितां ठेवणे जरूर जाहालें. किंकरी मात्र दरम्यान आहे ते उपद्रव करिते. पुढें याचा अर्थ सर्व चितांत आणून आज्ञा कर्तव्य ते करावी. आम्ही सेवेसीं कोणे मुकामी दर्शनास यावे ते आज्ञा केली पाहिजे. इकडे त्याची फौज सर्व पटणाजवल जमा आहे तैसेच नरसीपूर हसनवेल्हर येथें प्यादे फार जमा आहेत. आज्ञा होईल त्याप्रमाणे वर्तणूक करून. भेटीनंतर साद्यंत वर्तमान सेवेसीं निवेदन होईल. सेवेसीं श्रृंगार होय. पांगोस स्थल हा कालपावेतीं नाहीं. श्रीमंतास पत्र दिल्हे तरी पुढें रवाना करून हे विज्ञापना.

¶Ragho Babaji from Hulidrug to Balvantrao Mehendale deputed by the Peshwa for the conquest of Mysore : gives local news and describes the difficulties in the subjugation of the various places.

No. 221]

[25-6-1757

पो छ १३ जिल्काद

श्री

सेवेसी विज्ञापना यैसीजे. सांप्रत विदरुखचे वर्तमान जे आशाढ शुध आस्टमी दिवसीं रा बसवलिंगपा यांचा कारभार तगीर होऊन रा शिवलिंगपा म्हणून कारभारी जाहाले. यास कारण जे गतवरसीं देवापास जिवेच मारावा असी काही

मातुश्रीची आज्ञा नवती. असें असोन येवढा कर्ता माणूस जाया केला. पुढा बसवलिंगपाची कन्या राज्यास नेमस्त केली आहे. लग्न जाहात्यानंतर स्वशुर ज्यामात येक होऊन जी गत देवापाची केली तसीच आप(ली) करतील असी धास्त खाऊन बसवलिंगपाचा कारभार दूर करून शिवलिंगपास कारभारी केला. तोहि वयोवृत्त आहे. या मागा याणेहि काही दिवस कारभार केला होता. परंतु ते मनवंतर आणिक होते, हालीं या मनवंतरांत निभावणी होता कठिण आहे. याचें निमित्य जे संस्थानात ताकत नाही व आम्हास पैका दिवसें दिवस आधिकच पाहिजे. याकरितां परिणाम कठिण दिसतो. वरें जर्से लावितील तसें पावतील. जाहाले वर्तमान श्रुत व्हावयाकरितां विनंती लिहिली असे हे विज्ञापना.

¶News-letter from Bednur, mentioning that Basavalingappa has been dismissed owing to apprehensions that he would prove too powerful after his daughter's marriage with the young prince and that he has been succeeded by Shivalingappa.

No. 222]

[19-7-1758]

श्रीगणराज

राजश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री
बनाजीपंत स्वामी गोसावी यांसी

सेवक गोपालराव गोविंद व मल्हारराव भिकाजी नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणोन स्वकीये कुशल लिहीत जाणे विशेष. पटणकराकडील कालीं पत्रे आलीं त्याजवरून तिकडील मार सविस्तर कळला. पूर्ववत प्रोच मार आहे. इकडील वर्तमान तरी आम्ही कालीं तलकाहून कूच करून मधरीस आलो. आजी येथून कूच करून बिस्त्रास जातो. तेथून कूच करून मजल दरमजल कंदीकिरे चिकनायेकहालीकडे जातो. लानंतर पुढे कर्तव्य ते केले जाईल. सारांश संस्थानिकानी मुलकाची खराबी जाली नाही तो सरकारचे पैकियांची विलहे करून यावी. येणेकडून त्याचेच कल्याण आहे. सरकारचा पैका तो येईल. परंतु मुळक खराब न होये ते करणे रा छ १३ जिलकाद बहुत काय लिहिणे हे विनंती.

¶Gopalrao Govind and Malharrao Bhikaji to Banajipant, giving him their marching route. They ask him to settle the affair of the tribute with the Raja of Mysore, if he is anxious to save his country from being overrun.

पो छ २८ माहे जिलकाढ

श्रीगणराज

राजश्रिया विराजित राजमान्य
राजश्री बनाजीपंत स्वामी गोसाबी यांसी

सेवक गोपालराव गोविंद व मलहारराव भिकाजी नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत जाणे. विशेष. भवानजी नाईकाकडील जासुदासमागमें तुम्ही पत्रे पाठविलीं ती पावलीं. त्याची उतरे विस्तारे लिहिली आहेत त्याजवरून कलेल. मुख्ये गोष्ट तुम्ही पत्रे लिहितां तेथे बाकीचे ऐवजपैकी नऊ लक्षाची निशा जाली व रोकड यैवज येणे त्याची निशा करून घेतो म्हणून लिहितां. सन समान व तिसां दुसाला खंडणीचा मजकूर लिहीत नाही याचा विचार काय आहे? दुसाला खंडणीचा मजकूर तुम्ही संस्थानिकासी बोलिला की नाही, ते काये म्हणतात. दुसाला खंडणीचे यैवजाची निशा कोणते प्रकारे करणार? संस्थानिकाचा दीर्घसूत्री कारभार. आम्ही दोन महिने पत्रे पाठवितो. तेहि वकील पाठवितो म्हणून लिहितात. परंतु बडोन येत नाही. तुम्हासहि येथून जाऊन पंधरा वीस रोज जाले. अद्यापि कांही दिसोन येत नाही. सुस्तीचा मजकूर त्यास काये करावे? तुम्ही तेथे बोलीकरितां गेला. फार ठाणी न घ्यावी, या विचारे आम्ही येक दोन मुकाम जागा जागा करून ठाणी घेतली. कंदीकिरे व चिकनायेकनहली व होनेहली ही तीन ठाणी घेतल्याचे वर्तमान पेशजी तुम्हास लिहिलेच आहे. तुर्वीकिरे घ्यावयास फौज पाठविली होती ते ठाणे घेतले वगैरे किरकोल ठाणी होती ती घेतली. याउपरी कोठे मुकाम करावयास गांठ पडणार नाही. येथून कूच करून विरुर (?) वगैरे ठाणी आहेत ती घेऊन पुढे जात आहो. याउपरी विलंबावरी घालावयाचे दिवस नव्हेत. तुम्ही प्रतिपदे इतके जरी निघाला तरी पुढील मातवर ठाणियाचा भ्रम राहून प्रांतहि उद्दस होणार नाही. आमचे मनोदयानरूप पैक्याचा निर्गम तुम्हास सांगितल्याप्रो संस्थानिकानी केला तरी सन सबांत ठाणी घेतली ती ठाणी (प्राणी) हाली सन तिसात घेतलीं तीहि सुटतील यांत संशये नाही. आम्ही पटणकरांची ठाणी मात्र घेतली. मुद्दक सरकारचा खराब केला. पटणकरांचे ठाणे येक येक कसबा मात्र होतो, तेवढा घेऊन रक्षण केले. आमचे प्रांताची खराबी बहुत जाली. लस्कर अनिवार याउपर आणखी दोन तीन मजली प्रांत आमचा आहे. पुढे दरोबस्त पटणकराचा आहे, याउपर तरी पटणकर

कारभारी ज्यागृत होऊन संरक्षण केल्या उतम आहे. न होत तरी त्याचे भवितव्यानस्त्रप होणे ते होतच आहे. यात तुमचा इलाज काय? छ २७ जिल्काद बहुत काये लिहीणे हे विनंती.

¶Gopalrao Govind and Malharrao Bhikaji to Banajipant : enquire how he settled the question of the two years' arrears due from the Raja of Mysore. The writers threaten the Raja with punishment in case of failure to satisfy Maratha demands within a short time.

No. 224]

[18-8-1758?]

श्रीगणराज

राजाश्रियाविराजित राजमान्य राजश्री बनाजीपंत

स्वामी गोसावी यांसी

सेवक गोपालराव गोविंद व मल्हारराव भिकाजी नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लिहीत जाणे विशेष. तुम्ही येथून जावयाचे समई जें सांगावयाचे ते सांगितलेच आहे. छ १२ रोजीं श्रीमंताचे पत्र छ २० जिल्कादचे आले ते काळी संध्याकाळीं छ १२ मिनहूस प्रविष्ट जाळीं. तेथें आज्ञा जे आधी तो लक्षां वाव्यानी प्रांत नच सोडावयाची आज्ञा. कदाचित सोडणेचे ते पक्षीं मागील बाकी व दुसाला खंडणीची मातवर बेरीज ठराऊन सारा यैवज रोकड हातास येईल तरी प्रांत सोडणे. बोली बनत नसली तरी कावेरी आलीकडे बैंगरुल आदीकरून सारा प्रांतात ठाणी बसवणे. इतकीहि जालियाउपरहि तह नच करीत तरी कावेरीचे पाणी उतरलियाउपरी कावेरी पलीकडे जाऊन तिकडील प्रांताची खराबी होऊ लागली म्हणजे तुम्ही म्हणाल तितका पैका देतील अगर प्रांतच तहामुळे देतील. जर तूर्त पैकाच ध्यावयाचे तुमचे विचारास आले तरी बाकीची बेरीज व दुसाला खंडणी मिळोन धमक फार लिहिली. असों. श्रीमंतानी लिहिलीं ते खावंद आहेत. आतां बोली आम्ही चुकविली. त्यापेक्षा जाजती म्हणावी तरी घटकेस येक बोलणे दिसते यास्तव आम्ही बोली ठरविली तेच ठराविली. पैकाहि दुसाला आजीच ध्यावा म्हटले तरी आमचे वचनांत अंतर पडतें. आम्ही वचनाविसीं दुसरेयास शब्द ठेवितो ते लोक आम्हास ठेवितील. यास्तव तेहि गोष्ठी आम्ही नवी बोलत नाहीं. दुसाला खंडणीचे येवजाचे हुंडीचा प्रकार तों आम्ही तुम्हास येथेच असतां सांगितला आहे हे संस्थानिकाकडील आले ग्रहस्तास सर्वत्रांसहि ठावकं आहे. येविसी तुम्ही संस्थानिकास सांगावयाचे प्रकारे

सांगोन दुसाला खंडणीच्या येवजाच्या हुंड्या तुम्ही मुदती ठराविल्या त्याच मुदतीच्या वेगल्या हुंड्या करून पाठवणे. अगर तिही मुदतीची येकच मुदत करून तुम्हास सांगितल्या मुदतीस सान्याच येवजाची हुंडी दिली तरी कबूल करणे. हुंडीच्या प्रकारचा मजकूर तुम्हास सांगितला आहेच. इतकेहि असोन संस्थानिकाचे चिती हुंडी घावयाचा विचार होत नसला तरी उतमच जालें म्हणजे आम्हाकडे हि अप्रमाणिक नाही. आणि श्रीमंतानी सांगितल्याप्रमाणे वर्तले असेहि जालें. चेनापटण व बिंगरूल ही ठाणी घेऊन पुढे मुलुकगिरीस जाऊ. महिना दोन महिने मुलुकगिरी दवाब खाल्दून करून आलियाउपर तों पावेतो नदीचे पाणीहि उतरते. मग पलीकडे जाऊन प्रांतात उपद्रव केलियाने तह करून पैका येकदाच देतील. पाहिजे तरी प्रांत सोडजून घेतील. अगर रुपये न देतील तरी मुलुकाचा तह करून देतील. म्हणजे श्रीमंताचे मनोदयानरूपच जालें. श्रीमंताचे मनोदयानरूप जाल्यानें आम्हावरीलहि शब्द दूर होतो. मुख्य गोष्टी आजी तह जाला असा दुसरेयाने होणार नाही. येवजहि क्षेपनिक्षेप देणेच. मग हुंडी घावयास अनमान संस्थानिकानी कशास करावा? हुंडी दिलियानें आजीपासोन चवदा महिने निरोपाधि राज्य करावें. निरोपाधि राज्य केलियाने पेस्तरसाळीची खंडणी घावयास प्रांत असुंधा राहील. आमचे चिती हुंडी दिलियानें सर्व प्रकारे संस्थानाचे कल्याण व आम्ही केल्या कारभारावरी दोष येत नाही यास्तव इतके लिहिणे लागले. कदाचित तुम्ही म्हणाल कीं आपले मतेच लिहिले तरी आजी पुण्याहून पत्रे आली. तुम्हाकडील ग्रहस्त येथे आहेत त्यासही दखल आहेत. वरकड श्रीमंतानी लिहिला प्रकार येकीकडे ठेऊन आम्ही केल्या कारभारास बल घालून निमाविल्याने आमचे वचनाची प्रमाणिकता कोणीहि मानील. यास्तव आम्ही केल्या कारभाराप्रमाणेच निभावावें. पुढे आम्हावर बदनाम आली तरी सोसून घ्यावी. श्रीमंताजवल विनती करून क्षमा करवावी, परंतु केला कारभार सिद्धीस न्यावा या उद्देशे इतके तपसीलवार लिहिणे लागले. मुख्य गोष्ट बाकीची निश्या संस्थानिक करितात त्याच गोष्टीस आम्ही कबूल आहो, परंतु पुढील दुसाला खंडणीच्या येवजाची निशा तुम्ही मुदती करार केल्या त्याचप्रमाणे हुंड्या क्षेपनिक्षेप पुण्याच्या करून घाव्या. सेवट कार्तिक मासचे मुदतीची हुंडी न आली तरी येथे येवज घेऊ. परंतु फालगुन चैत्र या दोनी मुदतीच्या हुंड्या क्षेपनिक्षेप घेऊन येणे. आधी तो तिनी मुदतीच्या हुंड्याच घाव्या. न होये त्यापक्षीं लिहिलेप्रमाणे दोन मुदतीच्या हुंड्या खामखा तुम्ही घेऊन येता असलिया येक दिवस माणूस ठेऊन घेऊन

उत्तर पाठवणे की हुंड्या देऊन येतो. अगर हुंड्या देत नसेल्या साफ लिहिणे की हुंड्या यावया प्रकार घडत नाहीं म्हणजे तह होणे राहिला जाणोन वर्तणूक करू. विना हुंड्या दिलियावाचून तह परिछिन होत नाही. जर आजी श्रीमंताची पत्रे नच येती तरी हरकसे करितो. तथापि पत्रे न येताहि तुम्हास सांगावयाचा तो हुंड्याचा प्रकार सांगितला होता. पत्रे आलियावरी वरकड लिहिलेप्रमाणे न होये तरी याच प्रकारास बल घालून हुंड्या क्षेपनिक्षेप करून व्याव्या. न देत त्यापक्षी तह करू नये. येणेप्रमाणे निश्चये सर्वांनी बसोन करून तुम्हास लिहिले असे. येविसीचा जावसाळ सर्वास निखाळस कलेसा असा जलदीने लिहून पाठवणे. हुंड्या येतात असे तुम्ही लिहिले तरी तुम्ही येथे वाइदा करून गेल्या-प्रमाणे मुा करू. हुंड्या यावयाचा प्रकार तुम्हास दिसतासला तरी साफ लिहिणे. कोणे गोष्टीचा किलमेष नितात न आणणे. इतका प्रकार श्रीमंताचे आज्ञापत्रावरून लिहिणे लागला. हुंड्या देऊन तह केला तरी जसे कलेल तसे श्रीमंतासी बोलोन अवकृपा जाली तथापि कृपा संपादन करू. न होये त्यापक्षी अनियासे आज्ञेप्रो वर्तणूक केलीसी होती. आज्ञेप्रमाणे वर्तणूक केलिया तुम्हावरील आम्हावरील शब्द उठतो. संस्थानिकासी खडखडीत बोलोन निश्चय कोणताहि येक करून उतर मंदवारी अगर रविवारी पावेसे पाठवणे. आम्ही मंदवारी या तलावरून कुली तोफखानेयाचे पलीकडे कोसावरी मोकाम करितो. रा छ १३ जिल्हेज. हे पत्र धातुपोषणाचे नव्हे. बहुत काय लिहिणे हे विनंती.

¶Gopalrao Govind and Malhar Bhikaji to Banajipant : give details of a despatch from the Peshwa asking them to adopt vigorous measures against the Raja of Mysore and capture some of his posts in case the payment of arrears is delayed. The writers ask the addressee to speed up and settle the tribute and secure hundis from the Raja.

No. 225]

[19-8-1758

श्रीगणराज

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री

बनाजीपंत स्वामी गोसावी यासी

सेवक गोपालराव गोविंद व मलहारराव भिकाजी नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लिहीत जाणे विशेष. तुम्ही गेला तेच दिवसी

संध्याकाळीं छ १२ जिलकादचीं पत्रे श्रीमंतानी पाठविली ते पावली. त्याचा आशयेहि लिहिला व आम्ही वचनास गुंतलो यास्तव श्रीमंत रागे भरले तरी भरोन घ्यावें परंतु केला कारभार सिद्धीस न्यावा. यास्तव हुंच्याचा प्रकार तुम्हास जाताना सांगितला होता. त्यास हुंच्या दुसाला खंडणाच्या दिलियानें कारभार विलहेस लावावा. पुढे जसें होईल तसें पाहातच आहें म्हणून तुम्हास पत्रे लिहून काळीच शुक्रवारी प्रातः-काळी रवाना केली. तीं संध्याकाली काळीच तुम्हास पावलीं असतील. ती पत्रे आली त्याउपरी काळी पौर्णिमेचे दिवसीं दोन प्रहरा श्रीमंताचीं पत्रे आलीं तीं येथें वाचून संध्याकालच्या साहा घटिका दिवसास काळी शुक्रवारी संध्याकालचे तुम्हाकडे रवाना केलीच आहेत. तीहि पत्रे आजी मंदवारीं दोन प्रहरपवेतों तुम्हास पावतील. दोन पुरवण्या तुम्हाकडे पाठविल्या आहेत. त्यांतीलहि आशयें तुम्हास कलेल; मुख्य गोष्टी श्रीमंताचीं पत्रे यांप्रो येत असताहि केला कारभार सिद्धीस न्यावाच म्हणतों, परंतु आपणावरी लटिकवाद आणून घेऊ नये. पुढे श्रीमंत खावंद आहेत रागे भरले तरी पाहातच आहें. तुम्हास श्रीमंतानी पत्र लिहिले आहे म्हणून खेटे न होणे. हा कारभार आम्ही लिहिल्याप्रमाणे हुंच्या देऊन संस्थानिकानी विलहे लाविला तरी तुम्ही आम्ही येकाच टोकन्यांत वसलो आहो. संस्थानिकाचे चितास हुंच्या द्यावयाचे येत नसलें तरी ईश्वरे तुम्हावरी आम्हावरी अनियासें निमित्य वारिले. पुढे होणे ते संस्थानिकांचे अदृष्टानसार होर्हल. मुख्य गोष्टी हुंच्याचा प्रकार होत असला तरी तसेच लिहिणे. होत नसले तरी तसेच लिहिणे, म्हणजे पुढील कर्तव्यार्थ योजूं, हुंडी दिलियाखरेज दुसरा विचार होत नाही. हुंच्याहि क्षेपनिक्षेप द्याव्या. नवावाच्या फिरल्या तश्या फिरो नयेत. यास्तव बलकटी करून घेणे. फार काये लिहावें. श्रीमंताचे पत्रावरून तेथील आशये कसा आहे आणि आम्ही कोणे प्रकारची रयात करितों हे दोन्ही प्रकार संस्थानिकांस समजावणे. रा छ १४ जिलहेज. बहुत काये लिहिणे हे विनंती.

¶Gopalrao Govind and Malharrao Bhikaji to Banajipant saying that they have received a despatch from the Peshwa intimating that he is not inclined to exchange the ceded territory for treasure from the Mysore Raja. As the writers however have given their word they will abide by it if the Raja accepts the proposals.

No. 226]

[20-8-1758

श्रीगणराज

राजश्रिया विराजित राजमान्य

राजश्री बनाजीपंत स्वामी गो

सेवक गोपलराव गोविंद व मल्हारराव भिकाजी नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लिहीत जाणे. विशेष. तुम्ही येथून गुरुवारी

गेला. शुक्रवारी तेथे पावलाच असाल. ते दिवसीं तों कारभाराच्या गोष्टी कांहीच जाल्या नसतील. तुम्ही गेला ते दिवसींच श्रीमंताची पत्रे छ १२ जिलकादची आली. त्याडपरी पौर्णिमेच्या दिवसीं दुसरी पत्रे छ १४ जिलकादची आली. त्यांतील दोन पुरवण्या तुम्हाकडे पाठविल्या. पावल्याच असतील. त्यावरून श्रीमंताचे चितांतील दृढ विचार कलेल. मुख्य गोष्टी आम्ही केला कारभार व तुमचा श्रम व्यर्थ होतो. यास्तव आपण केला कारभार सिध्धीस न्यावा. यास्तव पेशाजीच बोलिल्याप्रमाणे कारभार सिध्धीस न्यावा म्हणून तुम्ही गेल्यापासोन या पत्रासकट च्यार पत्रे पाठविली. श्रीमंताची पत्रे आली म्हणुन गोष्टी कोणतेहि बोलिलो नाही. हुंड्याचा प्रकारहि तुम्हास निरोप देतेसमईच सांगितला आहे. संस्थानिकांचे विचारास हे गोष्टी येत असेल. उतमच जाले. तिनी मुदतीच्या हुंड्या करून पाठवणे. हुंड्या करावयास येखादा दिवस लागेल यास्तव तूर्त यावयाचा यैवज पुढे पाठऊन देणे. हुंड्या क्षेपनिक्षेप तेथे दिक्त न पडेश्या करून घेऊन येणे. जे मुदतीस यैवज यावयाचा करार आहे त्याच मुदतीच्या हुंड्या या कार्यास येतील. आलीकडे मुदतीच्या द्या म्हटल्याने नवा करभार होतो. जर हुंड्याचा करार संस्थानिकाचे चितास येत नसला तरी उतर तसेच लिहीणे. परवाचे दिवसी पत्रे लिहिली होती त्याची उतरे रविवारी पावेतसी पाठवणे म्हणून लिहिले होतें. आजी रविवारी प्रहर रात्र पावेतो आली तरी उतमच जाले. नाही तरी उद्याचा दिवस वाट पाहून परवाचे दिवसी तुमच्या पत्राचा मार्ग पाहात नाही. हुंड्या दिल्या तरी क्षेपनिक्षेप पृष्ठ सांगोन पुसोन घेणे. हुंड्या देत नसले तरी सद्धूख होत नाही. यांत तिलमात्र संशये नाही. उतराचा मात्र मार्ग लक्षितो. या तलावरून कूच केले नाही. आणखी प्रांत खराव होईल घरे जलतील यास्तव उतर सत्वर पा. बहुत काये लिहिणे. रा छ १५ जिलहेज साहा घटिका दिवस प्रातःकालचा हे विनंती.

¶Gopalrao Govind and Malharrao Bhikaji send an ultimatum to the Raja of Mysore through their envoy Banaji Madhav that in case of non-compliance with their demands within 36 hours they will invade his territory.

No. 227]

[24-8-1758

श्रीगणराज

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री

बनाजीपंत स्वामी गोसावी यांसी

सेवक गोपालराव गोविंद व मल्हारराव भिकाजी नमस्कार विनती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लिहीत जाणे विशेष. तुम्ही बुधवारी

प्रातःकालचीं पत्रे पाठविलीं ती गुरुवारी दोन प्रहरा पाऊन लेखनाभिप्राये अवगत जाला. दुसाला खंडणीची निश्या हैदरनाईक व व्यंकटपतिअश्या यांची चिती हरकेसे जालें तरी करावी, परंतु अप्रमाणिकता न घ्यावी. त्यास निश्येचा प्रकार वाराजण साहुकारांखेरीज होत नाहीं. वाराजणांचे मन मनावावयास दोन च्यार दिवस लागतील. त्यास आपली आज्ञा जाली तरी राहून गुंता उरकोन येऊ अगर उठोन येणे म्हणून आज्ञा जालिया उठान येऊ म्हणून लिहिले. यैश्यास तुम्ही मंगळवारची मुदत केली होती त्यास आम्ही मुदतीप्रमाणे वाट पाहिली. त्यास सोमवारीं लस्करची कही दोन अडीचश्ये घोडी नेली. आदित-वारीहि कही नेली. असेहि असतां बुधवारचा दिवस वाट पाहिली. बुधवार सारा गुदरोन गुरुवारी चेनपटणास तोफा लावाव्या असा निश्ये केला. तों बुधवारी तिसरे प्रहरी तुमची पत्रेहि आलीं. त्यातील आशये कलला. दिनेक (?) लागून मागती निश्येहि नाहीं हे येक. तश्यांत आम्ही ठाण्याठुण्यास तिलमात्र उपसर्ग न करिता अगर तह विघडल्याची संभूत नाहीं, तोच लस्करची कही नेणे आणि ते गोष्टी आम्ही साहावी हे अश्लाघ्य. यास्तव गुरुवारी प्रातःकाली प्रजन्य लागत होता तश्यांतच तोफा लागू केल्या. खंडकावर गुढेकरी होते त्याणी वस्तभाव तो गांवात लाऊन दिलीच होती. पांच च्यार हाजार गुरे मात्र बाहेर होती ती लस्कराने लुटिली. तोफा लागू व्हावयास दोन घटिका लागल्या. सात आठ तोफांची येक रंजक होतांच आतील लोक गडबडून पालू लागले तो दुसरी सलक जाली. तसीच हला पडकोटावरी चढली. तों मा(ग)ती पालू लागले. मग लस्करांत ताकीद करून लोक मारून काढिले. गांवांत सरकारचे लोक घातले. तिमद्युम्या राजविंडा बाहेर भेटीस आला होता. मागती गांवांत लाऊन दिलहा. गांवांत हाती दोन व घोडी लाहान थोर से दीडश्ये पावेतो आहेत. गांवांतील कुले देखील पटणास बाहेर आणून खंडणी करितों, उदैक कूच करून मदुरास जाऊन मदूर मनगोली वगैरे स्थले घेतों, तुम्ही तहाचा निश्ये करून लिहिणे, आज्ञा जाली तरी दोन च्यार दिवस राहून उरकोन येऊ, अगर न उरकितां येणे म्हणून लिहिले तरी येऊ म्हणून लिहिले. यैश्यास येक प्रथम सात दिवस आठ दिवस वाट पाहिली. बोलीचाली उरकावयास तीन दिवस येकूण अकरा दिवस लागले. आणखी दोन च्यार दिवस वाट पाहावयास गांठ पडत नाहीं. मागती बोली बनत नाहीं म्हटलें तरी काये करावे? मागती हीच ठाणी घ्यावी? यास्तव आम्ही आजी चेनापटणचे ठाणे घेतलें. राहिलीहि घेतों. तुम्हास संस्थानिकानी राहाविलें तरी राहाणे. दोन तीन दिवसात बोली उरकोन दिली तरी करार करून. लागलाच पैका समागमे घेऊन व हुंच्या घेऊन

साहुकारहि कोणी जे आणावयाचे असतील त्यास घेऊन येणे. दोन च्यार दिवसांत उरकूण दिलिया उतम आहे. आम्ही अद्यापि नाकबूल येत नाही. परंतु बोली उरकोन तुम्ही आम्हाजवल या तोंपावेतो आम्ही ठाणी घेतां राहात नाही. ठाणी घेऊन खंडणी करू ते दुसाळा खंडणीच्या यैवजात मजुरा देणार नाही. तेहि मागणार नाहीत. मागीलहि मज़रा दिली नाही. पुढील कश्यास मागतील? आम्ही कां देऊ? परंतु अगोधरच बोलले असावे. याउपर उ र ता येक बेगरूलची मात्र राहिली. वरकड ठाणी तों सहजातच आहेत. त्याणी बेगरूल जो घेतले नाही तो धावत करावी. ते करीतच आहेत. बेगरूल घेतल्यावर मग त्याणी तह करणे आणि आम्ही ठाणी सोडणे हे गोष्टी तश्याच सारिखी आहे. मुख्य गोष्टी तुम्हास दोन च्यार दिवस राहाविलें तरी राहून उरकोन येणे. आम्हाकडून होणे ते होतच आहे. ते जागृत होत नाही. आम्ही त्याजप्रमाणे निद्रा केलियात कुंभकर्णाचे भाऊ. बोलणे मानभावाचे करणी कसाबाची. तहाच्या गोष्टी बोलाव्या लस्करची कही मारून न्यावी. तेव्हा त्याणी मनापासोन तह करणे कलतच आहे. जाणिजे छ १९ जिलहेज संध्याकाल बहुत काये लिहिणे हे विनती.

¶*Gopalrao Govind and Malhar Bhikaji ask Banajipant to speed up the settlement of the question of the payment of tribute due from the Raja of Mysore; in the meanwhile, they say, they will be capturing the places as there is no knowing when the Raja and Haider would turn on them. They doubt the sincerity of the Raja's desire for peace as he is using the interval for warlike preparations.*

No. 228]

[31-8-1758]

पौ छ २८ जिलहेज

श्रीगणराज

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री
बनाजीपंत स्वामी गोसावी यासी

सेवक गोपालराव गोविंद व मलहारराव भिकाजी नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लिहीत जाणे विशेष. तुम्ही अष्टमी

शनिवारची पत्रे पाठविलीं त्यांत कांही गुंता नाही. याजउपर गढियांस उपसर्ग न घावा म्हणून लिहिले, त्यावरून आम्ही मदुरानजीक होतो. तेथून कूच करून बैंगरुलचे रोखें चालिलो; व नदीस पाणी होते. केवल तुमच्याच लिहित्यावरूनच कूच केले असेहि नाही. श्रावण वद्य येकादसीची पत्रे पाठविलीं त्यांतील आशये येक प्रकारचा, अष्टमीच्या पत्रांतील मजकूर येक प्रकार, येकादसीचा मजकूर येक प्रकार; तस्मात् क्षणभंगुर कारभार दिसतो, असे असतां तुम्ही तेथें कश्यास राहिले निघोन यावे. त्यास पाहिजे तरी आपणच येऊन निश्या करून देतील. याउपरी तुम्हीं निघोन येणे, येक क्षणभर न राहाणे. हैदरखान याणी झांडे आलीकडे दिल्हे; तेहि निघोन येणार, फार धमकेच्या गोष्टी सांगतात, सिपाईंगिरीची गोष्टी बोलतात, म्हणून लिहिले. यैश्यास खासा हैदरनाईक आपले जमावसुधां बैंगरुलांत येत असले आम्हीं वाट देतों. ते आंत गेल्याउपर मग बैंगरुलास मोर्चे लाऊं म्हणजे त्यांचा पुरुषार्थ तरी कलेल. जाब वलगाना कश्यास पाहिजेत? ते आपले जागां मनस्वी बोलिले तरी काये चिता? मुख्य गोष्टी मदूर पाण्यामुळे राहिले. वरकड मदूरचा विचार सर्वास दखलच आहे. तुम्हीं याउपर क्षण न राहातां निघोन येणे. त्यांचा विचार क्षणभंगुर; अविंध प्रामाणिक मनुष्य म्हणून तुम्हीं सांगत होता, त्यास मद्यप्राशन करून क्षणक्षणा येक विचार करितात. वरकडाची प्रामाणिकता कलली. कोणी आपले पदरचा पैका देऊन तूर्त प्रांत सोडवील तो सोडवील; अगर वेमुर्वत होऊन सर्वास वद्दन पैका वेईल तो सोडवील. हे मोकदम्यांच्याने प्रांतहि सोडवत नाहीं आणि यांत न सोडवल्या संवस्थानाचे कल्याणहि नाहीं; अगर रुपये देणे न होये तरी प्रांत तरी तहामुळे चावा. यांत कल्याण तें न होतां, घेतला प्रांत तो घेतला; राहिला प्रांत वादजबरसात तोहि घेऊं, ते कश्यास पाहिजे. पुढे होणार काळी होऊ, तूर्त बैंगरुलावर आपण आहें. ईश्वर कायें करितो ते पाहू. आमचा तोटा नाहीं. बैंगरुल कनिष्ठ पक्षीं वारा लाख रुपये तो आम्हास दर्ईल. निदानी निमेस तो खत्ता नाहीं. याउपर तुम्ही उठोन येणे. जाणिजे, छ २६ जिवहेज गुरुवार हे विनंती.

¶Gopalrao Govind and Malhar Bhikaji to Banajipant asking him to return as no useful purpose would be served by his remaining there on account of the wavering attitude of the Raja of Mysore. "We shall let Haider enter Bangalore"—they further write—"and then raise our batteries and see how he faces them."

पा छ ३ मोहरम

श्रीगणराज

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री
बनाजीपंत स्वामी गोसाबी यांसी

सेवक गोपालराव गोविंद व मलहारराव भिकाजी नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत जाणे. विशेष. तुम्ही शुक्रवारची पंत्रे पाठविली ती काळी रविवारीं संध्याकाळी प्रविष्ट होऊन लेखनार्थ अवगत जाला. पैक्याचा निर्गम न होये व आपले सिपाईच्या कसबास्तव हैदरनाइकानी च्यार गोष्टी अधिक उण्या बोद्धन चालून पैक्याच्या निर्गमास लाविले. दो चौ दिवसीं निर्गम करून घेऊन मी सेवक रिकामा कदापि येणार नाही म्हणून कितेक प्रकारे लिहिले ते सविस्तर कलले. येश्यास तुमचे हातची गोष्टी असती तरी हस्कसे करून तुम्ही मागेच उरकिली असती. वरे ते गोष्टी न जाली. हाली तुम्ही लिहिले बहुत उतम आहे. परंतु या गोष्टीस दिसगत न लागावी. जोपर्यंत बेंगरूल घेतले नाही तों पावेतों पूर्वीच संस्थानिकानी व तुम्ही निकड करावयाची करून पैका सुधां व हुंड्या सावकारसुधां आल्याने उतम आहे. आम्ही काळी तोफा नदीपार करून आजी सोमवारीं कूच करून खनखनहली आलीकडे मोकामास गेलो. उदैक खनखनहलीस जातो. जो पावेतों बेंगरूलास न पोहचून बेंगरूल न घेतले तोंपावेतों आल्यात उतम आहे. बेंगरूल आम्ही घेऊन मग तुम्ही आला तरी आजी पावेतों जितके श्रम केले तितके व्यर्थ जातील. बेंगरूल घेतल्याउपरी विना श्रीमंतीची आज्ञा आणिल्यासिवाय ठाणी सोडावयाचा विचार होणार नाही. बेंगरूल नामांकित जागा. भ्रम ते(व)द्या मात्र स्थलाचा राहिला. ते घेतल्या-उपर मग प्रांत कां सोडावा? यास्तव जि(त)का प्रेत्न होईल तितका करून हें पत्र पावताच तुम्ही निघोन दो चौ कोसावर पैका व सावकार सुधां येऊन आम्हाकडे पत्र पाठवणे. मग येखादा दिवस वाटहि पाहावयास येईल. तुम्ही पैका साहुकार-सुधा निघाल्याचे पत्र येत नाही. तरी लटक्या होपलं गोष्टीवर आम्ही वाट पाहात नाहीं. संस्थानात खरे बोलणे थोडे. लकडी फार आहे. आजी ता बोलले खरे कोणते जाले? तें हेच खरे असें मानावे. यास्तव तुम्ही निघाल्याचे वर्तमान येईतों पावेतों आम्ही करावयाचे करितो. मुख्य गोष्टी संदर्भ विघाडास अवध

बेगरूल मात्र आहे. हे संस्थानिकास समजाऊन सांगणे. उपरांतिक लाचे विचारे कल्याण दिसेल तें करितील. आम्ही व्यर्थ लेहून फाईदा काये? रा छ ३० जिल्हेज इंदुवार बहुत काये लिहिणे हे विनंती. साहुकारानी हुंच्या देणे त्या बहुत बलकटीने द्याव्या. मग लबाडी करितील तरी कार्याची नाही. हे साहुकारास पुर्ते समजावणे. हे विनंती.

¶*Gopalrao Govind and Malhar Bhikaji inform Banaji Madhavrao that they have commenced marching upon Bangalore and would refuse terms once Bangalore falls.*

No. 230]

[5-9-1758

छ ३ सफर ऊर्फ आश्विन
सन तिसा

श्रीसुबाराज

राजश्री सदासिवराव
गोसावी यासी

६१ सकलगुणाळकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्रो मुरारजी हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार दंडवत विनंती उपर. येथील कुशल जाणौन स्वकीये कुशले लिहीत असिले पाहिजे विशेष. आपले मनोगतानसार पुण्याचा यावयाचा सिधांत करून, राजश्री पंतप्रधान यांस व आपणास लिहिले असतां, सदुतरे अद्यापि आली नाहीत. यास्तव सांप्रत राजश्री पंतप्रधान यांस व आपणास पत्रे लिहून पाठविली असेत त्यावरून व राजश्री नागोरा(व) श्रीनिवास सांगतील तो सकल अर्थ ध्यानास आणौन ल्याप्रो समर्पकोतरे पाठवावी म्हणजे आमच्या येण्यास किमपि विलंब नाही. तेथे आल्यावर सर्व प्रकारे मनोगतनसार करून द्यावयाचा भार आपणांस अंतःकरणपूर्वक असतां वारंवार ल्याहावै यैसे नाही. रा छ १ मोहरम. वरकड मजकूर, नागोजी श्रीनिवास यास लिहिला आहे त्यावरून कलेल. आमचा भार आपणावर आहे, परंतु आजी-
[शिक्का] परियंती काही घडल नाही. किंचित घडून आल तर तेणकरिता निभाव नाही. आता जाहली तरी गोपाळराव यास लिहून रतनगिरीचे पाच गाव ठाणी पडेत ते कराव. आमची मध्यस्ती आपणाकडे

आलियावर या प्रकार विलंबावर न पडावा; परंतु आमचा भार आपणावर, आपणच निभून द्याल हे भरवसा आहे. पुणेस यणेस उज्जूर नाही. खर्च वेच व पुढ सर्व ससूत्र पक (पक्क) करण आपले हाती. बहुत काय लिहिण? हे विनंती.

¶Murarao Ghorpade informs Sadashivrao of his desire to come to Poona for an amicable settlement of his disputes with the Peshwa.

No. 231]

[13-9-1758

श्रीगणराज

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री
बनाजीपंत स्वामी गोसावी यासी

सेवक गोपालराव गोविंद व मल्हारराव भिकाजी नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत जाणे विशेष. तुम्ही ढलाईताबराबरी पत्र पाठविले, पावोन लिहिले वर्तमान कलंगे व सखोपंताबराबरी सांगोन पाठविले तंहि कलंगे. यैश्यास जवाहिर सावकारास यावे; साहुकारानी पैक्याची निश्या करावी असे आजीपावेतो होतें. हाली सखोपंताबराबरी सांगोन पाठविले की जवाहिर सरकारांत घ्यावे. यैश्यास रोज नवेंच बोलणे बोल्द लागला. तस्मात् सद्गुव होऊन पैका संस्थानिकानी देणे घडतच नाही. जवाहिर घ्यावयास गरज काय? तथापि जवाहिर देणेच तरी येथे आम्ही चौधे बसून किमत करू, त्याप्रमाणे देतील तरी घेऊ, अगर पुण्यास जवाहिर पाठवावें. पुण्याचे साहुकार किमत करितील तरी घेऊ, पठणकर साहुकारानी यावें; न दिल्हे तरी पठणकर साहुकारानी रुपयांची निशा पुण्यांत करून घावी. येणेंप्रो होत असलिया जवाहिरहि घेऊ, परंतु हे गोष्ट पठणकर कबूल करीत नाही. आधी तो आम्ही जवाहिर कबूल करीत नाही. ते नित्य येक बोलणे बोलतात. आजी चौ महिनियांत जवाहिर आम्ही घ्यावयाची बोली आजीच यैकिली. नित्य नवे बोलणे बोलतात; तस्मात् बोली बनतच नाही. आम्हास लिहिता कीं तातड न करावी. बैंगरुलास गेल्याउपर केले कर्म निर्फल होईल. यैश्यास तुम्हास जाऊन येक महिना जाला, तन्ही तातडच करितां म्हणून लिहितां. आजी कूच करून जाणार

होतीं परंतु संखोपंताची भेटी रात्री जाली नव्हती. हे काय सांगतील ते यैकावें म्हणून आजी मोकाम केला, तों मारनिलेनी जवाहिराचा प्रकार सांगितला. त्यावरून निश्चये जाला कीं पटणकरांपासून पैसा प्राप्त होणे नाहीं हें पुर्ते कलले. उदैक कूच करून पुढे जातो. बैंगरूलचे ठाणे घेतो. खंडणीहि बैंगरूलचे स्वरूपानसारच होईल. घेतल्या प्रांताचा बंदोबस्त करून तूर्त वाटबंधारीस जाऊन बाजतबरसात कावेरी उत्तरून मागती पैठणकराचे मुद्दकांत जाऊन तूर्त पैका जमा केला आहे हा स्या प्रांताबदल घेऊन. हा प्रांत सरकारांत राहील. येवंच प्रांताचा प्रांत कोणी आलीकडील जाऊन, मागती रुपये पटणकरांस देणे सुटणार नाहीं हे पुर्ती खातरजमा असो देणे. तुम्ही पुर्ते वाकीफ असोन जावाला आम्हास महिनाभर गुंता केलात; असो. तुमचे माहितगारीस व निषेद्ध मुलीन राहिलो असो. याजउपर देखतपत्र निघोन येणे अगर राहणे. जें तुमचे चितास येईल ते करणे. याउपरी आम्ही कोठें न गुंततां बैंगरूलास जातो. याजउपरी आम्ही वाट पहात नाहीं. रा छ ९ मोहरम. बहुत फाये लिहिणे हे विनंती.

¶*Gopalrao Govind and Malharrao to Banajipant: write expressing their resentment at the dilatoriness of the Raja of Mysore in the payment of dues. They say they would accept jewels instead, provided they are offered at the price at which they will be assessed by the Poona bankers.*

No. 232]

[28-9-1758]

पौ छ २२ सक्त

सुा तिसा

श्रीगणराज

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान
स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक गोपालराव गोविंद व मलहारराव भिकाजी कृतनिक सास्टांग नमस्कार विज्ञापना. सेवकाचे वर्तमान ताा छ २४ मोहरम मुकाम बैंगरूल स्वामीचे कृपावलोकनेकरून येथास्थित असों विशेष. स्वामीनी छ २२ जिल्हेजी आज्ञापत्रे पाठविलीं ती छ १६ मोहरमी पावलीं. तेथें आज्ञा कीं पटणकराकडील बाकी वगैरे मिलोन तीस बतीस लाख व साळ मजकुरची खंडणी वीस लाख येकूण पंनास लाख रुपये झाडून येक वर्षात पावते करावे ऐशी निशा जाली

म्हणजे ठाणी सोडावी. पुढे साल दरसाल तीस लाख रुपये देत जावे; याप्राप्नी निशा करून ध्यावी म्हणजे त्याचे संस्थानास उपद्रव लागणार नाही. दुसरा प्रकार पंधरा लाखाचा मुळुख सरकारात आहे तो मागू नये आणि दरसाल पंधरा लक्ष रुपये खंडणी देत जावी याप्राप्नी करणे. हेहि न होये तरी मुळुक सोडवणे म्हणून आज्ञा. ऐशास पटणकरास ऐवजाचा निर्गम करून ध्यावयाचे होत नाही. सुप्रयुक्तीने मुळुकहि देत नाहीत. हाली पटणकराकडून राजश्री बनाजीपंत व भवानी नो आले आहेत; हे येथास्थित बोलेत नाही. कदाचित निर्गमाचा मजकूर जाला तरी आंजिप्राप्नी करितो. प्रस्तुत वेंगरुलास मीर्चे लाविले आहेत. ठाणे जेर जाले आहे. अविलंबे फते होईल. यानंतर सविस्तर वर्तमान सेवेसी लेहून पाठऊ. वरकड मजकूर पुरवणी पत्री लिहिला आहे त्याजवरून विदित होईल. विदित होये हे विज्ञापना.

¶Gopalrao Govind and Malharrao Bhikaji report to the Peshwa that the Raja of Seringapatam is not willing to accept the terms proposed to him by the Peshwa and that Bangalore has been invested in consequence.

No. 233]

[10-9-1758

श्री

राजश्रीयाविराजित राजमान्य राजश्री
बनाजीपंत स्वामी गोसांवी यासीं

सेवक गोपालराव गोविंद व मलहारराव भिकाजी नमस्कार विनंती. उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत जाणे विशेष. तुम्ही पत्र पाठविले तें छ ५ मोहरमी पाऊन लेखनार्थ अवगत जाला. तुमचे हातचा कारभार नसता तरी मागेच उरकिले असते. याउपरी तन्ही साहुकारी हुंड्या घेऊन सत्वर येणे म्हणून आपण लिहिले; त्यास, आम्ही मनुशयेत्न होता तितका केला, परंतु निर्गमाचा विचार न होई तेव्हा उपाये काये? आपण येशास्वी आहेत. कोण्ही-कडून तन्ही येश येईल. आम्ही आपला निरोप घेऊन आलों त्यादारम्य येक दिवस रिकामे नाही. जे श्रम करावयाचे ते केले. पटणकरापासी ऐवज नाही. हरप्रयत्ने निर्माण करून तिसाची भरती सावकाराची करावी. त्याजकडून च्यालसाची निशा आपली करवावी म्हणजून येत्न करितात. पंचवीस वीस

पावेतो जमा जाले, आणिकहि तरतूद करीत आहेत. जलदीने होऊन यावे म्हणून आम्ही गुतल येथे आलो. गुहवारीं संध्याकालपावेतों आपाजीपत व भवानी ना याची पत्रे आली कीं साहुकारी निशा जाली, तुम्ही येणे. ऐशास पटणास जाऊन याप्रो जाले तरी करून घेऊ येत असो, नाही तरी आपणाकडे येतो, म्हणौन विस्तरें लिहिले ते कलले. ऐशास पटणकराचे निशेचा व बोलण्याचा भरोसा पुरत नाही. कदाचित त्याचा कल उतम असला आणि निशा करून देत असले तरी सवर करून घेणे. बॅगरूल वेतलियावरी सला होणे संकट आहे. बॅगरूल घेतले नाही तोपर्यंत निर्गम जाला तरी वरेच आहे नाही तरी मग मुळक मुटणार नाही. त्याचा दीर्घसूत्री कारभार. वहुनायेकी क्षणक्षण नानाप्रकारचे विचार होतात. कोण्ही कोण्हाचे कल्हात (कल्हात) नाही. कालानखूप संस्थानिकांस बुधिंशंश जाला, यास उपाये काये? आम्ही कर्तव्य ते करीतच आहो. इकडील वर्तमान तरी छ ३ रोजी खानकनहलीस आलो, ते दिवसी ठाण्यावरी गेलो नाही. दुसेरे दिवसी फौज तयार करून गेलो, तोफाहि आल्या, इतकियात गावकरी कौलास आले. ठाणे सरकारांत घेतले. येथील बंदोबस्त केला. तोफखाना नदीआलीकडे उत्तरोन आला. याउपरी येथून कूच करून बॅगरूलास अविठंवेच जातों. पटणकर कारभारी जलदी करीत नाही तरी

*(पत्राचा यापुढील बंद गहाळ आहे.)

¶*Gopalrao Govind and Malharrao Bhikaji to Banajipant negotiating the payment of money due from the Raja of Mysore.*

No. 234]

पौ छ २० सप्तर

[*Recd. 3-11-1757*

श्री

पुा सेवेसी विज्ञापना. अरकाटाहून राजश्री अमृतराव याची पत्रे आली तेथील ऐवज आणावयास रणसिंगाचे पथक पाठविले आहे ऐवज घेऊन दो चौ दिवसीं येतील. वरकड फुलचरीकरास, दाहा जहाजे जंगी सामानाचीं फुलचरीस आलीं, त्यावरून त्यास वहुत हिमत होऊन कांहीं जमाव खुषकर्नीं उतरला व जहाजे चेनापटणावरी उतरलीं. फरासिसाचा दुरोख शह होऊन महमदअलीखान इंग्रेज

१ अमृतराव शंकर, बळवंतराव मेहेदव्यांचा दिवाण.

बहुत डांवाडोल होऊन घावरे जाले आहेत. अमृतरायास म्हणतात जे, तुम्ही गे (त्यास) आम्हास दम रिघेत नाहीं ऐसे म्हणोन निरो * * * त्यावरून अमृतरायानी लिहिले कीं, दोन हजार फौज स्वाना करावी. तेव्हा मारनिलेस लेहून पाठविले की, या लढाईत लोक हजारवारासे जखमी, इकडील पठाणाची गडवड अद्याप वोरत नाहीं, इकडील वंदोवरस्त जात्याविना कसे बनेल? तशाहि मध्ये एकाची कुमक करावी तेव्हा पुढे येश व्यावें; नाही तरी कुमकच कोणहाची करू नये. त्यांची लढाईची लाट एकाएकी मिटावयाची नव्हे. हे एकदोन पर्यंते लेहून पाठविले आहेत. तुम्ही दावाने धमकावणीने तूर्त होईल तेथवरी करणे, पुढे पहातच आहों, म्हणून लिहिले आहे. पुढे सोई पाहून बनेल तसें करूं. स्वामीनी याप्रमाणे लिहिले आहे ते प्रमाणच आहे. त्याप्रमाणे वर्तणूक करूं. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञापना.

¶*Balvantrao Mehendale reports to the Peshwa that the arrival of the French fleet on the East Coast had terrified the Nawab of Arcot who on that account asked for Maratha help. No help, the writer adds, could however be sent in the present circumstances.*

No. 235]

[28-9-1758

छ २२ सफर सुा तिसा

श्रीगणराज

सेवेसी गोपालराव गोविंद व मलहारराव भिकाजी कृतानेक सास्टांग नमस्कार विज्ञापना ऐसीजे. पेशजी पटणाहून राजश्री बनाजी माधवराव व रामराव पटणकरा-कडील वकील ऐसे उभयेतां येऊन दुसाला खंडणीचा व बाकीचा करारमदार करून संस्थानास गेले. परंतु त्यास ऐवजाची सावकारी निशा न होये. सावकाराची मैनोती केल्याविना ते निशा न करीत. संस्थानिकाच्याने सावकारीची होत नाही. ऐसे कललियावर आम्ही वेगरू (ल) चा रोख धरिला व बनाजीपंत यास उठोन यावयाविसीं पंत्रे लिहीत गेलो. ते उठोन येत होतों परंतु संस्थानिकानी राहाऊन घेतले. सेवटी काही न जाले. यानंतर मारनिले व भवानजी ना छ १८ मोहरमी येथे लस्करात आले. वीस लाख नरत्व व पंधरा लक्ष रुपयाचे जवाहीर व रंगसेटी याजकडे दोन लक्ष रुपये व नील चिकया म्हणून सावकार आहे त्याची

१ त्याजाव्यतिरिक्त सावकाराला ऋणकोकडून मिळणारी यक विशिष्ट रक्कम.

दोन लक्षाची निशा व दोन लक्षाच्या वरात परगणियावर याप्रमाणे संस्थानिक निशा करून देतात. याप्रमाणे मान्ये करावे म्हणून उभयेतानी फार रदबदली केली. ठाणी सोडून द्यावी. त्यानंतर जवाहीर आणून देतों याप्रो बोलिले. त्यास जवाहीर नजरेने पाहिल्याविना त्याची किंमत कसी होती? व सरकारचे उपयोगी आहे नाही हें कसे कलते? याजकरितां ते मान्ये न केलें. याप्रमाणे होत नाही म्हणून साफ सांगितले. बैगरुलास मोर्चे लाविले आहेत. हे ठाणे फते जालें म्हणजे तहाचा मजकूर सहजेच राहिला. खानकनहाली नजीक आप्रमेयेदुर्ग म्हणोन पटणकराकडील पाहाडी किला फार सरस, वर्ती पाणियाची तीन टाकी, पाणी पुर्ते, बेलाग जागा, फौजेचा इलाज नाही, तोफाचाहि नाही, थोडक्या माणसानी राखावा, याप्रमाणे होता. परंतु तेथील किलेदारानी सरकारचा कौल घेऊन किला दिल्हा. आपले लोक वरते चढले. आप्रतिम स्थल हस्तगत जाले. स्वामीस कलावं यास्तव विनंती लिहिली असे. सेवेसी विदित होय. हे विज्ञापना.

¶*Gopalrao Govind and Malharrao Bhikaji speak of the settlement of tributes from Mysore effected by Banaji Madhavrao and Ramrao. They also refer to the capture of Aprameyadurga, a very strong hill-fort near Kankanhali.*

No. 236]

[Recd. 25-10-1758

छ २२ सफर सुा तिसा

श्रीगणराज

सेवेसी गोपालराव गोविंद व मलहारराव भिकाजी कृतानेक साा नमस्कार विज्ञापना. दुर्गकराकडील खंडणीपैकी बाकी राहिली होती, त्या ऐवजास हिरूर व आहीमंगल दोन ठाणी बोलीस घेतली होती आणि दीड लाख रुपये आलं म्हणजे ठाणी सोडून द्यावी याप्रो करार करून ऐवजाचे वसुलातीस माहादसेट दिला माहादसेट वीरकर यास पाठविलें होते. त्यास त्याणी सदरहू रुपये वसूल करून घेऊ(न) ठाणे मजकुरास आला आणि दोन्ही ठाणी सोडून देविली. ल्यानंतर रुपये घेऊ लस्करात आला. बाकी रुपये राहिले ते हसेबंदी प्रो येतील गुंता पडणार नाही. दुर्गकर फार येकनिष्ठेने आहे. कदाचित बाकीचा निर्गम कराप्रो करून न दिल्हा तरी माघारे फिरतेसमई वसूल करून घेऊन. बहुत करून रुपये ठेवणार नाही ऐसे दिसते. विदित होय हे विज्ञापना.

¶*Gopalrao Govind and Malharrao Bhikaji write about the two villages—Hirur and Ahimangal—being released on payment of the remaining portion of the tribute by Durgakar.*

No. 237]

छ २२ सफर सुा तिसा

[Date of despatch 28-9-1758 ?

[Recd. 25-10-1758

श्रीगणराज

शेवेसी गोपालराव गोविंद व मल्हारराव भिकाजी कृतानेक सा नमस्कार विज्ञापना ऐशीजे. घाटाखालील वर्तमान तरी फरसिसानी चंदावरास येऊन वेढा घातला होता. किला फार जेर जाला होता. तेहि हला करावयाचे तरतुदेत होते. परंतु चंदावरकरानी तमाम पालेगारास सामील करून त्याची रसद बंद केली. तेव्हा फरसिसानी सल्याचा संदर्भ आपण होऊन लाविला. याणीहि सला केला च्यार लक्ष रुपये घावयाचा करार करून पंनास हजार रुपये दिलहे. इतकियात त्यास गलाहि येऊन पोहोचला. तेव्हा मागती त्याणी विघाड केला. यानंतर चंदावरकरानी फौजसुधा वाहेर निघून मोर्चे मारिले. त्याचे लस्करावरी जाऊन पडले. तीन च्यारसे फरासीस जिवे मारिले. लास पिटून घातले. याप्रमाणे तिकडील घातमीची पत्रे आली आहेत. चंदावरकराचे व इंग्रेज व महमदअलीखान याचें मानस आहे की आम्हास कुमकेस नेऊन त्याचे पुर्ते पारपत्य करावे. याप्रो त्याचे संदर्भ आले जाहेत. बेंगरूल हस्तगत जालियावरी घाटा(खा)ली जावयाचे करितों. यानंतर तेथील मनसव्यासारिखी ज्याची कुमक करावयाची ते करून आपले उपयोगी पडे सारखे करितों. आधवा दोन्हीकडे भये प्रदर्शन करून सरकारचे कार्य सोईसारखे करितों. विदित होय हे विज्ञापना.

¶Gopalrao Govind and Malharrao Bhikaji describe how the French tried to attack Tanjore and how they were repulsed with a loss of some 400. They also write that the Raja of Tanjore, the English and Muhammadali desire to take the writer's help and to rout them completely.

No. 238]

छ ९ राखर सन तिसा.

[October 1758

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक मुकुंद श्रीपत साष्ट्यांग दंडवत विज्ञापना. ता छ सफर मुा येलवक ता बेंगरूल स्वामीचे कृपेदृष्टिकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. स्वामीने कृपालु होऊन आज्ञापत्र सादर केले ते प्रविष्ट होऊन संतोष

जाहाला. तेथे आज्ञा की, कोलार व होसकोटे व देवनहली व बैंगरुळ वगैरे तालुकियाचा येवज, सिंबंदी नेमून दिल्हे याप्रमाणे खर्च करून, बाकी येवज पुणियास हुजूर पाठवणे म्हणोन पेशजी आज्ञा असता, ऐवज अद्याप येऊन पावला नाही हे गोष्ठ कार्याची नाही. याउपर जलद येवज पाठवणे म्हणोन आज्ञा. ऐशास, राजश्री बलवंतरावजी देशी जातेसमई सदरहू तालुके सेवकाकडे करार करून देऊन संगकारच्या सनदा जमिदारास वगैरे इजारदारास करून दिल्या. त्याजप्रो अमल तालुक तालुकियाचा सुरु करीत असता रा गोपाल गिरधर याणी सरकारचे पत्र राजश्री बलवंतरावजीकडून सेवकाचे नावे आणिले की, प्रो कोलार सालगुदस्ता सन समानचा वसूल गोपाल गिरधर याजकडे सांगितला आहे, हे वसूल करितील. तुम्ही खलल अमलास न करणे म्हणोन. त्याजवरून आज्ञेप्रो सालगुदस्तापौ नजर व इजारदाराकडील ऐवजाविशी ताकीदपत्रे देऊन यैवज त्याजकडे देविला. सालमजकूरपैकी येवज आम्हाकडे वसूल होऊन पुणियास रवाना करावा म्हणोन येथून कारकून व स्वार वसुलास पाठविले. श्रावणमासाचा हप्त्यापैकी पाच सात हजार रुपये वसूलहि जाले. इतकियामध्ये सरकारची पत्रे राजश्री गोपालराव गोविंद याचे मारफातीने चित्रदुर्गाचे मुकामीहून गोपाल गिरधर याणी आमचे नावी आणिली की कोलार प्रांतीची मामलत यास सांगितली आहे. तुम्ही प्रांत मजकुरचा वसूल न करणे, कारकून वसुलास पाठविला तो माघारे घेऊन येणे म्हणोन. त्याजवरून राजश्री रावजीस लेहून पाठविले की, गुदस्ताचा वसूल मशारनिलेकड हुजरून सांगितला. सालमजकुरचा वसूल आम्ही करावा म्हणोन आज्ञा आहे तेणे प्रो करीत आहो. लेहून पाठविले असता फिरोन सरकारची आज्ञापत्र पाठविले की कारकून उठऊन घेऊन जाणे, खलल न करणे. त्याजवरून कारकून आणिला आण चिनपटणचे मुकामी येथून स्वार होऊन जाऊन राजश्री गोपालरावजीची भेट घेतली. सरकारचीं पत्रे रावजीचे नावे होती व जमीदार व इजारदार याचे नावे होती ते कुल दाखविली. त्याजवरून गोपाल गिरधर यास आणऊन मनास आणून येथास्थित करून देऊ म्हणोन उत्तर दिल्हे. परंतु आजपावेतों गोपाल गिरधर यास आणऊन त्याच्या आमच्या सनदा पाहून मामलत सुरलीत करून दिल्ही नाही. त्याजमुळे वसूल बंद जाला. इकडीली लोक लबाड; त्यामध्ये इतका आश्रय जाहाल्यावर पैसा कोण देतो? त्यामध्ये ऐवज वसूल करून आज्ञेप्रो पुणियास आम्ही पाठवणार. हे वर्तमान रावजी गोपाल गिरधर याणी सांगितले आण मामलत आपणाकडे करार करून घेऊन वराता आपणावर कराव्या, आपण पैका देतो म्हणोन बोलोन मामल्याची घालमेल केली. नाहाक पैका मामले-

दाराकडे राहिला. रावजीजवळ बहुताप्रकारे समजाऊन विनंती करीत आले. परंतु राजश्री बलवंतरावजीन केले ते सुरक्षित नसावे हेच मर्जी दिसते. मामलतीस खलल पडली नसती तर श्रावणमासीचे लाख रुपयाची हुंडी पुणियास पाठविली असती. समयास पोहोचून आमचे चाकरीचा मजुरा धण्याजवळ जाहला असता, घडोन न आले. प्रस्तुत छ मजकुरी गोपाल गिरधर येथे आले आहेत. याउपर कोळारचे मामलतीचा विचार रावजीचे मर्जीनरूप कैसा होतो त्याप्रो सेवेसी विनंतपित्र पाठविले जाईल. सदरहू येवजावर वराता कराव्या म्हणोन फडनिसास आज्ञा केली आहे. वराता करणार ऐसे दिसते. प्रो देवनहलीचा मजकूर कुल मामलत करून आम्हाकडे दिल्ही आज्ञेप्रो चनरायेपटण व बुधगिरे इजारदारास सवाईने देऊन तूर्त पाच हजार रुपये आधी इजारदार याजवळन रसद घेतली. पुढे मामलत सारी इजारियाने देऊन सरकार किफायेत करावी हा विचार करीत असता, धोंडो माणकेस्वर याजकडे पाच समतां देखील बुधगिरे व चनरायेपटण सवाईने करार करून देऊन आमचे नावे सनद सादर जाहाली, त्याजवळन बडगेनहली वगैरे तीन समता त्याजकडे दिल्हा. दोन समता आम्ही इजारियाने सवाईस पाचसे रुपये आधी करार करून देऊन दिल्हा आहेत. त्याकराराप्रो आपणाकडे ठेविल्या काहेत. कैवार व तीन समताचा ऐवज इजारपव्याप्रो आम्हाकडे घावा ते न कारिता म्हणतात की आपण ऐवज हुजूर पाठऊन देऊ, तुम्हाकडे देत नाही म्हणोन धोंडो माणकेस्वर बखेडा करून बैसल आहेत व चिनरायेपटण आम्हाकडे ओहे त्याजपैकी वेंसी गाव त्याजकड आहेत ते देत नाही. कजिया करून गाव घ्यावे तर राजश्री गोपालराव याचे ताकीदपत्र घेऊन आले त्याजमुळे त्यासी बोलता न ये. साहा समता देवनहलीपैकी राहिल्या. त्यास मोरो नारायण यांसी इजारा करून सवाईप्रो राजश्री बलवंतरावजीन करार करून देऊन सरकारची सनद सादर आमचे नावे जाहाली, येवज आम्हाकडे देविला. आज्ञेप्रा मामलत याचे स्वाधीन केली. त्याजपैकी राजश्री लक्ष्मण हरि निंग राजश्री विसाजी कृष्ण याजकड सतेचालीस खेडी आहेत ती त्याणी अटकाविली आहेत. मोरो नारायण याजकडे देत नाहीं. धोंडो माणकेस्वर याणीच खलिस खेडी अटकाविली आहेत. तेहि देत नाही. त्याचा वसूल ते घेतात. त्याजमुळे मशारनिलेचे मामलतीस खलल पडोन श्रावण-मासचे हस्याचे रुपये साडे आठ हजार येणे त्याजप्रो हजार रुपये मात्र वसूल जाहाले. बाकी पैसा येत नाही. आपले मामलतीचे ठीक करून दिल्हे तर पैका देऊ म्हणत आहे. त्याजवळन राजश्री गोपालरावजिवळ विनंती केली की सनदेप्रो ज्याची मामलत लाकड करार करून देऊन ताकीदपत्रे देवावी

+ समता=तर्फ, a territorial division.

म्हणोन विनंती केली. परंतु मर्जीस येत नाही. याप्रो दोनी मामलतीचा मजकूर. बेंगरुलचे तालुकियाची ठाणी आम्हाकडे आहेत त्याजपैकी काही पैका येणे तर गाव व ठाण्याच्या पेठा देखील कुल लुटिल्या गेल्या व घरे बरोबर जाहाली. अजमासे साठ हजार घ्यावे म्हणोन बेहडेयास लेहून दिल्हे आहे त्याची गत हे आहे. साठ पैसे मिळणे मुस्कील. होसकोव्याचा परगणा याचा मजकूर तर पिनाकिनी नदी कसवेयाजवल जवल आहे. त्या अलीकडील मुळ्यक पनास हजाराचा लस्करचे कहीने सेते व घरे व पेवे कुल लुटून रयेतहि लुटली गेली. गुरे चरतात. हाली नदीपलीकडे निमे मुळ्यक व कसवा राहिला आहे त्याची गत काये होते ते पाहून सेवेशी विनंतीपत्र लिहिले जाईल. जामदारीचे स्वारहि मागोन घेतले. हरघडी विनंती रावजी जवल करीत आलो की होसकोटी सरकारचा मुळ्यक; तिकडे कही पाठऊ नये. पटणवाल्याचा नवा मुळ्यक नलवगल व सोडेकोप वगैरे घेतला आहे, येथून दीड कोस आहे, तिकड कही पाठवावी. पुढे तह होऊन पटणवाल्याचा मुळ्यक तुम्ही सोडून देणार तो राखून घरचा मुळ्यक लुटवावा, उचित नाही, परंतु आजपवितो कही देवनहली व होसकोटे प्रांत जाऊन वर्तुलाकार मुलकाचा जाहाला. पुढे पैका येणे नाही. ठाणी राखणे तर पुणियाहून येवज आणऊन ठाणी राखावी ऐसे दिसते. आम्ही सेवक लोक जाहालेल वर्तमान धन्यास ल्यावे. आमचा येत्न नाही. येणे प्रो च्वात तालुकियाचा प्रकार आहे. सिबंदीस पैका नाही. धण्यास विदित व्हावे म्हणोन विज्ञापना केली आहे. वरकड वर्तमान राजश्री बलवंतरावजी यांचे पत्री लिला आहे. सेवेसी विनंती करिता विदित होईल. बहुत काय लिहिणे? कृपा निरंतर करणार धणी समर्थ आहेत. हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat communicates to the Peshwa his difficulties in the matter of collecting tributes in the newly occupied provinces of Bangalore, Kolar, Devanhalli and Hoskot.

No. 239]

[Recd. 12-11-1757

पौ छ २९ सप्तर.

श्री

भाऊ-

पुा श्रीमंत राजश्री

साहेबाचे सेवेसी

विज्ञापना यैसीजे. राजश्री सखोबा नाईक माहायात्रेस जाऊन आले. याच स्थळी भेट जाहाली. राऊत समागमे देऊन दोनच्यार मजली पोहचाविले.

+ जामदारखान्याचे=रत्नशाळेचे.

चंजावरास पोहचले. राजश्री मानाजीरायाचे त्याचे असारश्य आहे. कासिदाची जोडी ल्यासमागमे होती ते आली आहे, याजसमागमे आज्ञापत्रे बुधिवादाची सेवकास सादर करावी. नवाब महमदअलीखान याणी गुलाबी अतराविसीं बजीदी करून सांगितले कीं, पाच तोलेपावतो अतर उंच वेस श्रीमंतास अर्जी लिहून आणवावें. सरकारांत अधिक असिल्या पाठवावें. सेवकाजवल आल्या सेवक पोहचावील. महमदअलीखान कार्याचे सेवा करून दाखवावयाचे आहेत. हे सेवा करितील. स्वामी याजवरी कृपा करितील. प्रस्तुत चैनापटणात पेचात आहेत. आपली फौज कांही आल्यास तेहि येथे येऊन त्याचे आमचे रिफाकतीने कामकाज करून मुलकाचा बंदोबस्त केला जाईल. तूर्त देवब्राह्मणाचे साहा जाहाले पाहिजे. माहाराजानी छावणीचा विचार केला होता, परंतु तिकडील अनेक कार्यभागामुळे जाणेच लागले. राजश्री बलवंतराव व राजश्री विसाजी कृष्ण यास ठेविले. याणी येथाबुधि बंदोबस्त बराच केला व करीत आहेत; परंतु माहाराजाच्या आगमनाची सलावत आणीकच. सूर्योदये कोठे आणि किरणे कोठे? औंडी प्रजा व ब्राह्मण तोंडे पसरून मार्ग पाहात असेत. याच्या धावण्यास धावले पाहिजे. सेवक तो उपायात असे. सेवेसी कृत होये हे विज्ञापना.

A news-letter communicating to Bhausaheb that Sakhoba Naik has returned from pilgrimage and has reached Tanjore, that Muhammadalikhan requests the Peshwa to send him excellent rose perfume. The letter further describes the difficulties of Muhammadalikhan at Madras and the succour he is soliciting from Balvantrao Mehendale.

No. 240]

[November 1758

श्रीसुवाराज

राजश्री बालाजीराव पंडित

प्रधान गोसाबी यांसी

छ सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य श्रो मुरारजी हिंदुराव घोरपडे वजारतमाब दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लेखन करीत असिले पाहिजे विशेष. बहुत दिवस जाहाले, आपणाकडोन पत्र येऊन परामर्श होत नाही. उभयेपक्षीच्या श्रेहास व बंधुव्यास विहित आहे की काये? गोसाबी यासं स्मरण व्हावे याकरितां राजश्री श्रीनिवासराव

यांस येथोन आपणापासी पाठविले तरी पत्राभावच दिसो अला. यैसे नसावे. हे दौलतेचा भार व उस्तवारी करावयाचा प्रसंग अपणास मिलाला असतां येतद्विषई ल्याहवेसे काये आहे? वरकड अर्थ मारनिले यांस लिहिला आहे ते सांगतील ते ध्यानात आणून तदनसार करून अपले विभागास यश ये तो अर्थ करावया सूझ असा. बहुत काय लिहिण? हे विनंती. [शिक्का]

¶Murarrao Ghorpade requests the Peshwa to write to him frequently.

No. 241]

[Recd. 5-12-1758

छ ३ रबिलाखवर सन तिसा

श्रीमंगलमूर्ति

सेवेसी विज्ञापना यैसीजे. नवाब अबदुल मोसमखान याची व गनीमियाची भेटी जात्या. सिलिमखानहि होते. परंतु बेबनाव सिलिमखानासी जाला. छ १० रबिलाखलीं गंजीकोश्याच्या समीप भेटी होऊन येकत्र जालियाचे वर्तमान तहकीक रायास आले. गनीमियाच्या भावाने स्वारी करून ताडपत्रीचीं गुरेढारे वळून नेलीं, म्हणून ताडपत्रीहून कमाचीसदार यांनी रायास लिहिले. कनुमद्दूस सिबंदिची पंधरा हजार रुपये रायानी सिलिमखानाची निशा केली. कनुमद्दूस राजश्री राव ममलकतमदार याचें ठाणे छ ९ रबिलाखलीं बसले. ऐथल पाडकर यांनी गनीमियासी राजकारण केले. आउमवाले यांनी तीनशें प्यादे रायाकडे याडकीस कुमकेस पाठविले आहे. वैगनपलीकडे फाजलअलीमहमद याने कुमक केली. सिलिमखान याजवर नवाबाची इतराजी आहे. राजश्री गोपाळराव व राजश्री मल्हारराव यांनी राजश्री रायास पत्र लिहिले. पटनकर हैदर नाईक चेनपटणांत कोंडला आहे. फौज सत्वर पाठवावी. रायाची फौज याडकीस मोर्चें लाविले. अदियाप याडकी कौलास आली नाही. कौलास येईल अथवा हळा करून ध्यावी, लांतून दोन्ही होत नाही. फौज गेली पाहिजे. याजकरितां रायास कितेक प्रकारे सांगितले आहे. हळा करून घेणे तरच सत्वर याडकी येईल; नाहीं तर येत नाही. दोनी महिने पाहिजे. मग फौज जाऊन काय कार्याची? वज्रकरूर ठाणे सरकारचें राजश्री लक्ष्मणपंत यांनी बेनुरांत शेपन्नास

प्यादे ठाणियांत ठेविले. काटक व देशाई मिलोन राजकारण करून तीनशे पैदे अन्तून फितूर करून बेनुरचे ठाणे बळकाविले. करितां राजश्री भगवंतपंत व राजश्री नागोजीपंत यास पत्र लक्ष्मणपंतीं लिहिल्यावरून उभयेतां फौजेनिसी छ १० रविलावलीं दाखल करूरास जाले. बेनुरकर देशाई याचीं मुलेमाणसें इडपनलालांत आहेत. च्यारशीं प्यादे जमाकरून गावास पानी नाहीं, येक तलें गांवापाशी गोलीच्या टपियांत आहे, येक विहीर आहे, तें पानी पुरत नाहीं यैसे आहे. याजकरितां रायास राजश्री त्रिवर्गानीं पत्रे लिहिलेवरून दोनशें प्यादे व गोलंदाज ४ च्यार यैसे येऊन सेवक करूरास गेला. मागून आनखी राव प्यादे व गाडधी व सरंजाम पाठवीत आहेत. फौज जावी तो याडकीस फौज गुतले आणि कांहीं फौज जमा करून पाठवीत आहे. स्वामीचे प्रतापें देसक पराभवता पावतील. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञासि.

¶News-letter from the Karnatak to the Peshwa giving news of the activities of Murarrao Ghorpade near Gooty.

No. 242]

[14-10-1758

छ ९ राखर सन तिसा

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीचे सेवेसी.

विज्ञापना. स्वामीने सेवकावर कृपा करून पालखीची सनद पाठविली ती पावली. स्वामीचे आज्ञेप्रा विज्येयादसमीचे मुहूर्ते पालखीत बसलो. सेवेसी वृत्त होय. पत्री आज्ञा की, राजश्री मल्हाराराव रास्ते व राजश्री गोपालराव याचे वर्तमान, कोठे आहेत, काये मनसवा करितात, बारीक मोठे वर्तमान सविस्तर लेहून पाठवणे म्हणोन आज्ञा. येशास, उभयेता फौजसुधा छ १९ मोहरमी बंगरुलास येऊन मोर्चेबंदी केली. किला जेर फार केला. तोफाचा मार बहुत केला. त्याजमुले दोन अडीचसे माणोस व पनास साठ घोडे गोल्याने ठार जाहाले. दोती दिवसीं किला कौलास यावा यैसा अर्थ जाहला होता. मोर्चेहि खंदकावर गेले होते. इतकियात हैदर नाईक पटणाहून दोन अडीच हजार स्वार व दोन हजार बार व साठ सतर फिरंगी पंधरा तोफा लहान व दोन हजार कानडे प्यादे येणेप्रा जमावसुधा ठाणे मतूर येथे येऊन मुकाम करून सातसे स्वार व हजार बार चीनपटणास रात्रीचे पाठविले ते येऊन सिड्या लाऊन

किल्यात उतरले. मारामार करूळ लागले. तेच्हां सरकारचे लोक सावध जाहाले. किंतेक दस्त केले. किंतेक जखमी जाहाले. दोन च्यार ठारहि जाले. ते वर्तमान येथे कलताच दुसरे रोजी राजश्री वनाजी माधवराव पटणास तहाकरितां पाठविले ते जाऊन चीनप(ट)णास पावले. हैदरनाइकाची भेट घेतली. किंतेक बोलणे जाहाले. त्याणी उत्तर केले की आम्ही सेवक लोक. धण्याची आज्ञा की, बेंगरुलास जाऊन लडाई घ्यावी. त्याप्राप्ता आम्ही तो बेंगरुलास जातो. तुम्ही पटणास जाऊन काय बोलणे ते बोलावे. तेथून आपणास हुक्म येईल त्याप्राप्ता वर्तणक करूळ म्हणोन उत्तर जाहाले. पेशजी बोली त्याचे मास्फतीने होती. हाली उत्तर यैसे जाहाले. हे वर्तमान कलताच हैदरनाइकाजवल सदरवू लिहिल्याप्राप्ता भारी फौज येणार, बेंगरुलास श्रीनिवासराज दोनी सेह सोसणार नाही हे जाणून राजश्री गोपालरावजीने मोर्चेमध्ये रात्री छ २८ मोहरमी उठून छ २९ मोहरमी कूच करून ठाणे येलवक व बाणावर दोनीमध्ये बेंगरुलापासून दीड कोसावर मुकाम केला. विजयेयादसमी जाहाली. दुसरे रोजी कूच करून नीलवगलावरून मागडीचे सुमारे मुकाम जाहाला. तेथे थोर तोफा ठेऊन वाकी लान तोफा समागमे घेऊन हैदरअलीचे पारपत्यास दरकूच जाणार. स्वामीचे पुण्य-प्रतापेकडून त्याचे पारपत्ये सत्वरच होईल. बेंगरुलचे तालुकियाची ठाणी सरकारात आहेत त्याचे बंदोबस्तास आम्हास सांगोन दोनसे स्वार राजश्री दौलतराव घोरपडे याजकडील आमचे ताबिनांत देऊन आमचे दीडसे स्वार येकूण साडेतीनसे स्वार समागमे आहेत. ठाण्याचा बंदोबस्त करीत आहो. श्रीनिवासराव आठसे स्वार हजार बार सांडेपाच हजार प्यादा जमाव बेंगरुलात आहे. आम्हाजवल सामान थोडे, परंतु धण्याचा पुण्यप्रताप थोर आहे. चिता नाही. श्रीनिवासराज भारी जमावानसी आहे. आम्हाजवल जमाव थोडा परंतु आम्हास पुर्ते जाणत आहे. धण्याचे पुण्येकडून आजपावेतो त्याचे पारपत्येच करीत आलो. पुढे हेच उमेद आहे. जैसी निष्ठा ते सफल प्राप्त होतच आहे. सेवेसी वृत्त होये हे विज्ञापना.

“News-letter to the Peshwa reporting the fighting with Haidar near Bangalore. Bangalore was assaulted and would have capitulated but for the arrival of Haidar with a strong force which changed the situation. Gapalrao Patwardhan is reported to be trying his utmost to dislodge Haidar from his stronghold.

[Despatched about 14-10-1758]

No. 243]

[Recd. 11-12-1758]

पो छ ९ रविलाकर सन तिसां.

श्री

श्रीमंत राजश्री बाबासाहेब

स्वामीचे सेवेसी.

सेवक मुकुंद श्रीपत कृतानेक साष्टांग दंडवत विज्ञापना. तागायत छ सफर-पर्यंत स्वामीचे कृपेकद्वन सेवकाचें व पागाचें व परगणे हुसकोटें व देवनहली वगैरे प्रांताचें वर्तमान येथास्थित असे विशेष. येथील वर्तमान, राजश्री गोपालराव फौज सुधां येऊन बेंगरुलास मोर्चेवंदी केली हें वर्तमान पेशाजी सरकारचे कासिदासमागमें सेवेसीं लिहिलें होतें, त्याजवरून विदित जाहालें असेल. आलीकडील वर्तमान, बेंगरुलास मोर्च दिल्ह्यापासोन राजश्री रावजीस सांगत आलें कीं, तुम्हांस बेंगरुल घेणे तर तोफा च्यारपांच पूर्वेचे दरवाजेस पेट नेऊन जिभीवर मार च्यार दिवस करावा, आण दक्षणेकडे पाणदरवाजा आहे तेथें पांच तोफा लावाव्या. दोनी जिभ्यावर मार केल्यानें कोणी माणूस जिभीत ठरणार नाहीं. इमारत जिभीची कची आहे. जिभी पडलियावर दोहिंकद्वन हला करून दोनी जिभ्या घ्याव्या म्हणजे कौल घेतात, कार्य होतें, म्हणून बहुता प्रकार सांगितलें, परंतु खातरेस न आलें. जेथें तोफा न लावाव्या तेथें लाऊन नाहक दारूगोली खर्च जाहाली. माहाराज राजश्री येकोजी राजे याचे हातची इमारत चुनेगची, जिभीची इमारत मैसुरवाल्याचे हातची कची आहे म्हणोन हा प्रकार माहितगिरीनें सांगितला व लोकहि कितेक सांगत होते परंतु कोणाचेही ऐकिलें नाहीं. आम्हांस जाबसाळ केला कीं, आमचे विचारें येईल तैसें करू. तुम्हांस सांगो त्याप्रमाणे वर्तणूक करणें म्हणोन इतराजी होऊन बोलले. त्यावरून आम्ही बोलावयाचें टाकिले. पूर्वेकडील पेटेचा दरवाजियास आम्हास सांगितल्याप्रमाणें तीन दिवसांत हात दगडीवर मोर्च मिडविले. वरकड मोर्च या प्रमाणेच नजीक मेले. परंतु आम्हीं सांगितल्याप्रमाणें दोनी जिभीस तोफाचा मार दोन दिवस जाला असता तर चहू दिवसीं बेंगरुल हातास आले असते तें न जालें. येविसीं राजश्री मल्हारराव याणी सांगावें तर ते कोणी कारभारांत येकंदर मन घालीत नाहीं. यांचा कारभार येककली, मनास आलें तें करावें. आम्ही सेवटपावेतों सांगोन बदमर्जी करून घेतली. कारण काय, धण्याचें कार्य जलद व्हावें, नक्ष व्हावा. बेंगरुल

घेतल्यानें पंचवीस तीस लक्ष रुपये खंडणी होऊन पैका सरकारांत येतो हे आम्हांस पूर्ण ठावके, हे रावजीस निवेदन करीत आले. परंतु आम्ही तुमचे पदरचे स्थापित, तुमचे ठाई याची ममता ज्याप्रमाणे त्याचप्रमाणे आम्हांवर. अधिकोत्तर कृपा करितात त्याचा अर्थ कोठवर ल्याहावा? वरकड मजकूर अलाहिदा पत्री लिहिला आहे त्यावरून शेवेसी विदित होईल. बॅगरूलचे तालुकियाची रयेतेस कौल देऊन थोडी बहुत वसाहत केली होती. सेवेसी विज्ञापना. लस्कर आल्यावर देखील ठाण्याची पेटा लुटून बरावर केल्या. त्याजवर रावजीवल विनंती केली, ठाणी कोणाचे स्वाधीन करणे ते करावी, आम्हांजवल पैका नाहीं, ठाणी आपले स्वाधीन करून घ्यावीं किंवा सिंबंदीस पैका सरकारातून देणे, म्हणोन आजपावेतों बोलत आले. आम्हास उत्तर देत आले की, बॅगरूल घेतल्यावर काय सांगणे तें सांगोन तूर्त जतन करणे. त्याजवरून आम्ही उत्तर दिलेहे की, मुळक व ठाण्याच्या पेठा तुम्हीं लुटितां, सिंबंदीस पैका कोठून घावा? त्याजवर, आम्हांस धण्याचा हुक्म आहे की रावजी आल्यावर ठाणीं तमाम त्याचे स्वाधीन करणे. त्याजवरून आम्ही हमेशा विनंती करीत असतां, ठाणी स्वाधीन करून घेतली नाहीं, वेगमीहि करून देत नाहीं. याजउपर आम्ही आपले लोक उठऊन आणितों ऐसे निक्षूण बोलत आहों, परंतु येकाहि निराप होत नाहीं. दुसरा मजकूर, देवनहली हुसकोव्याच्या मुलकांत कही घालून रागींची सेते व धानमव्या कापून आणून गांव लुटून आणितात. होसकोव्याच्या कसब्याचे तल्यापावेतों मुळक कुल लुटिला. जामदारीसहि स्वार घेतले होते. जामदारीचा पैका देऊन मुळक लुटित गेले. च्याळीस हजार रुपयाचे नुकसान जाले. पुढेहि किती होईल हें न कले. बहुत काय लिहिणे? हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat to Balvantrao Mehendale complaining against the obstinate conduct of Gopalrao Patwardhan at the siege of Bangalore.

No. 244]

[Recd. 11-12-1758

छ ९ रबिलाकर सन तिसा

श्री

श्रीमंत राजश्री बलवंतराव बाबा
स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक भगवंत न्यंबक कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती. येथील वर्तमान तागायत छ प्रो मलफलचिंतकुटे कसवा मलफल येथें स्वामीचे कृपेदृष्टी-

करून प्रांत मजकूरचे व सेवकांचे येथास्थित असे विज्ञापना. श्रीमंताचे व व स्वामीचे दोन आज्ञापत्रे कासिदावराबरील नवाब मोहसेनखान याच्या थैल्या बराबर सेवकास पाठविली ते छ १२ सफरी हेच मोकामी पावली. स्वामीच्या पत्रांत आज्ञा जे, यैवज जमा असल त्यास हुंडणावली भारी पडती म्हणोन लिहिले. तरी हुंडणावल न देणे. यैवज सिन्याकदून रवाना करणे. आज्ञेप्रमाणे आहे यैवज त्याची रवानगी करित असौ. देवाब्राह्मणाचे सुदामतप्रकारे चालवावया सरकारची सनद नाही. ते सदरहू सनद सरकारची करून पाठविली म्हणोन पत्रीं आज्ञा जाली. परंतु सनद पावली नाही. पठाणाकडील करारमदार ठरला. त्यासी व सिलिमखान वगैरे याकडील खंडणीचा यैवज येणे त्याचा वसूल आदेपि आला नाही. त्यास नवावास व इतरास सरकारचीं पत्रे पाठविलीं याउपरी सिलिमखानाकडील वगैरे याकडील यैवज सत्वर वसूल करून पाठवणे व करारमदार प्रमाणे जगदेवगडचा प्रांत व ठाणी येणे वगैरे कासे विलहे लाऊन घेणे म्हणोन आज्ञा केली. यैसियासी प्रस्तुत आम्ही स्वारीस निघून घोलवडचे मोकामास आले. राजश्री नागोरामहि आपले पथकानसी ते मुकामी पावले. त्यावरी असल्या सामानांत कुमारलालवे नंदीमगल पुलंबिहाळ येथें मोकाम करून वेमन-वकठनायडे व लोहपटनुतक येथील पालेगार या दोघांचे पारपत्य करून दोनी ठाणी फते करून या मुकामास येऊन आज पंचवीस दिवस होत आले हें वर्तमान सविस्तर बयाजवार मुजरद जासूदजोडी बराबरी विनती लेहून पेसजीं रवाना केले. विनंतीपत्रे सेवेसी पावतील. सर्व अर्थ विदित होईल. सांप्रती येथे इतके दिवस मोकाम करणेचे कारण आबाजी जिवाजी यांनी लिहिले कीं पठाण याकडील करारमदार प्रमाणे निकाल पडत नाही. कागदीं पत्रीं बहुत लिहिले व सिलिमखान याकडील यैवजाचा निकाल येकंदर वारवाले पाठविले याचे हातून होत नाहीं व आम्ही सिलिमखानास बहुत साम दंड भेद लेहून पाठविला व आबाजीपतीहि प्रेत्न केला. सेवट आबाजीपतीं आम्हांस लिहिले पाठविले. जरीकरितां तुम्हीं दोन मजली कूच करून पठाणाच्या तालुकियांत मलयालपावेतों याल तरी सिलिमखाना-कडील पैकाहि बारबालीयाच्या वराताप्रमाणे पावले; व करारमदारपैकीही कामकाज कांहीं विलहे पडल, सत्वर या रोखें यावें, म्हणोन वकील याचें लिहिलेवरून" येणे जस्तर पडले. यैसियासी आम्हीहि ध्यानांत आणिले. गनिमियाचा व नवाबाचा घरकलहो शह दिलिया काम विलहे लागल जाणून येथें आले. पंचवीस दिवस जाहले. गनीम मिया पसकोल येथें हजार फौज दोनहजार प्यादे बार मिलोन आहे. नवाब मोहसेनखानहि पसकोल नजीक दोन कोसांचे आंतर आहे पोहचून तेथें माकाम केला आहे. आम्ही दोहीकडील बातमी राखून दोहीकडेहि सूत्र खेलउन

येथे आहों, परंतु प्रस्तुत गनीम मियाचा मजकूर लाच्यार, पुरी पडतां दिसत नाहीं. नवाब मोहसेनखान मूळ वडील जागा, त्याची गनीम मियाची भांजगड लागली आहे. नवाबाजवळ दोन हजार फौज सिंबंदीची व उमेद्वार हजार दीड जमा जाली आहे. प्यादेहि तीनच्यार हजार जमा जाले आहेत. सारांष त्याची भांजगड होणार. कर्नूलकर मनवरखानहि नवाबानें बोलाविला आहे. येणार आहे. मनवरखान यानें गनीचे ठाणे येथें खंडोपंत त्याचा पहिला व मेव्हणा होता त्यास ते बदले होते, त्यावर गनीचे ठाणियाजवळ येऊन खंडोपंतास इमान देऊन भेटीस बोलाविले आणि कैद केले. ठाणे जुजत आहे, हातास आदेपि मनवरखानाच्या आलें नाही. मनवरखानहि नवाबाकडे पोहचणार आहे. येके जागा होऊन पुढे मनसबा काये करतील पाहावा. आम्हास हा काळ पावेतों आवाजी जिवाजी याचीं लिहिली येत होती कीं दम धरणे. सिलीमखानाकडील मोहरमचा चांद तेरिखेस तीस हजार रुपये नागमंगळाचे व राघो वावाजी याजकडील हरवालियाच्या पदरीं पडतील. वाकीची मुदत फुरसत करणार, लाच्यारमुळे दिवसगत लागली, सिलीमखानाचे दिवाळे निघाले. यैवज तुम्ही दम धरलिया तीस हजार सध्या उगवळ व नवाबाची तुमची भेटीचा योग घडवावा यैसे करार नवाबाच्या चित्तांत आहे. आपणासहि दृढतर कलेल, तुम्ही च्यार दिवस मोकाम करणे. उतावळी न करणे यैसीं वकिलाचीं पत्र रोज दीन येत होती. हालीं पंचवीस रोज मोकाम करूनहि नवाब यानी पठाणी काम करून पसकोला आलीकडे साहा कोस होते तेथ आम्ही जावे. त्यानी त्रिमळराव सिलीमखान सामोर पाठविला, भेटीस न यावें व भेट जालियावर नवाबास आमच्या डेरियासी आणवें यैसा नवाबाचा करार करून आम्हास रोज पत्रे वकिलाचीं येत होती व नवाबाचा सेवट नवाब यानी कूच करून पसकोल नजीक कोसा दोनीवर देरे करून गनिमीयासी भांजगड लाऊन आपले धरक्रम्य समजावें. मनवरखान अलिंयापुढे जो मनसबा करणे करावा. चित्तांत आणून कूच केले. आमच्या कामाचा किमपि निकाळ पडला नाहीं. हालीं आवाजीपंतीं पत्र पाठविलें, पठाणाच्या मनांतील आम्हास काये केले दिसते व नवाब बोले तें वर्तमान लिहीत गेलों. सिलीमखानाकडील पैसा उगवतां दिसत नाहीं, करारमदारचीं कामहि प्रस्तुत विव्हेपडतां दिसत नाहीं, यैसे लिहिले पाठविले. यावर वकिलास आम्ही काये म्हणावें (?) वकील हुजरून ठेविले आहेत. सरकारकाम नुकसानी होणे जाणे श्रीमंताचे पुन्य समर्थ आहे. येथें मोकाम बहुत दिवस जाहालामुळे हा परगणा व हा गांव खराब आपदहशतीने वोस गनीमीयाचे लस्करचे दहसतीने होते. आम्ही आलियावर वोस गांव वैरणीकाडीमुळे खराबीच जाली. पुढे जावें तरी नवाबाचा मुळक खराब

गनीमियाचे कजियामुळे बोस जाला. आमचें लटके नांव होऊन लस्करचा उपद्रव लागलिया नवाबाच्या करारांत आंतर दिसल. त्याचे गुण दिसनात. स्वामीची आम्हांस ताकीद बहुत कीं त्याचे दाहा पांच अन्याय होऊं देणे मग पाहून घेणे. यैसियासी आम्ही राचोटीत, तोच घाटाखालील वानंवडीचे सरकारचे ठाणे अजीजखानानें त्याच्या घेतल. पठाणी कावा. अजीजखान आपले स्वाधीन नाहीं म्हणतात. वर्काल पाठविला ठाणे तुमचे सोडील यैसे जाव नवाब पाठवितात. नवाबाच्या चित्तांत सला विघाड करूं नये, परंतु सलीमखान व इतर मुतसदी पठाण त्रिमलराव यानी परिछिन वेमानी मनी धरून याप्रमाणे वर्तन करितात. वरै, त्याचे त्यास कामास येईल. प्रस्तुत आम्ही येथे गुंतोनहि कांहीं युक्तीस पडत नाहीं. आपला प्रांताचा बंदोबस्तास ताटकरी आनंतपूर नडमदुडीकडे जातो. तैसेच कुटाकुलाकडून घटच्या ठाणियासी घटचे पालेगार मूल व बाईको गुंजानडचा आश्रा करून तस्ती करितात त्याचे पारपल्य करून पुरनूरचा मोकदमा मनास तिसाचा आणून पिलेरीवरून तिरपतीस श्रीचे दर्षण घ्यावया जाणार. याप्रमाणे चित्तांत मनसबा आणून आस्त्रिन वद्य प्रतिपदेस येथून कूच करून जाणार. सारांश गोष्ट स्वामीनी ताकिदा पाठविल्या. सामदंडभेद तरी जगदेवगडची वाटणी पठाण देत नाहीत. वानंवडीचे ठाणे सोडीत नाहीत. कितेक करारमदार कामहि विलहे लावीत नाहीत. सिलिमखानहि पैसा वरवे प्रकारै देत नाहीत. याउपरी तजवीज हेच कीं, हासनापुर दिनपाड हे परगणे साठी हजार निवल वसुली गुरुमकोडापवेतों दोही परगणियाचे गांव व पालेगार सरमिसल यामुळे कितेक या दोहीं परगणियामुळे सरकारची नुकसानी हे परिछिन. आम्ही राचोटीस इकडील बंदोबस्त करीत तिकडे गेलियावर जस करितों. यामुळे सला विघडला तरी पाहून घेऊ. श्रीमंताचे पुन्य समर्थ आहे. विना हे केलियाविना किमपि कांहीं करारमदारप्रमाणे निकाल काकळती येऊन मागीतलियानें होत नाहीं यैसे परिछिन आहे. यैसियासी आपण धर्णी. सेवकास आनमोदन मात्र देऊन आज्ञापत्र सादर करणार समर्थ आहेत. दिसतो अर्थ सेवेसी विनंती केली. जैसी मर्जी असेल तैसी आज्ञा करावी. सांप्रत राजश्री गोपालरावजी यानी आमच्या तालुकियांत तमाम पालेगारावर रोखे मसाले करून वर्काल स्वार पाठविले. याची तपशीलवार विनंती पेशजीं विनंतीपत्रांत केली आहे. हा तालुका स्वामीचा. पालेगार याजकड येक येक पालेगार याजखालीं सरकारचे वसुली गांव दाहापांच गुतकियांनी पेशजीपासून करीत आहेत. त्याहि गांवचा वसूल पालेगाराकडे येणे, याप्रमाणे मजकूर असतां रावजीनी यैसीं दुही करून आमच्या वसुलास व साल-मजकूरचे खंडणीस डोहणा मांडिला आहे. तमाम पालेगार याचे बोलीचालीची

सूत्र येत असतां हा प्रसंग यैसा रावजीनी केला. आम्ही रावजीस विनंतीपत्रे बहुत पाठविली व हालीं वकीलहि पाठविला आहे. परंतु रावजी तो मजकूर गाळून पालेगारास ताकीद पाठवितात. आम्हांस मजकूर गाळून पत्र पाठवितात. हाली आमची जोडी मुजरत आली लाबराबरी रावजीचे पत्र आले कों, तमाम पालेगाराच्या तिसाच्या खंडण्या व हमीचा पैका तुम्हांकडे पाठविला यैसे पत्र पाठविणे. आम्ही त्या यैवजावर तुम्हांवर वराता लोकांच्या करूं. यैसा कागद रावजीचा आला. त्यास आमची मुजरद जासूद जोडी बेंगरुलच्या मोकामीहून आली. त्यास आमच्या आतविष्ट ग्रहस्तानें आम्हांस पत्र लिहिलें की रावजीची मर्जी येथस्थित नाही. यास कोणे प्रकारे चंद्राळे करून पैसा मिळेल तो हाताखालीं घ्यावा व रावजीनी आवाई खाऊन हैदर नाईक म्हणून पटणकराचा दीड हजार स्वार व दीड हजार बारव प्यादे, दोन हजार, फिरंगी दोनसें यैसे चेनपटणचे ठाणे रावजीनी घेतलें होतें. बेंगरुलापासून बारा कोस आहे तें हैदर नाईक याने दग्धानें पहाटे सिड्या लाऊन घेतलें. ठाणियांत दोनसे स्वार व प्यादे बार मिळोन आढीचशें होते. काही पलाळे. काही सांपडले, आमचे आस नारो गोपाळ पोतेनीस हुजुरातची आसामी राजश्री धाकटे नाना पुरंदरे यास ठाऊक आहे ते त्या ठाणियांत ठेविले होते व आणखी यैस्तियारी सरदार रावजीनी कोण ठेविला होता कळता जिवानसी मात्र लस्करास पावलेवर बाडविशाद लोकांची व यांची ठाणियांतच राहिली. त्या आलीकडे ठाणे रावजीने खण्खण-हलीचे बसविले होतें तें उठऊन आणिले आणि रावजीनी दहशत खाऊन बेंगरुलचे मोर्चे उठऊन दसरियाचे दिवरीं बेंगरुलाजवळ कोसाभरावर मोकाम केला. मोर्चे उठविताना बेंगरुलकरानी सर्वंम केली ते पत्रीं लिंग नये, यैसे आमच्या आस विशाई याचे पत्र लेख आला रावजीनी आम्हांस कांहीं लिहिले नाही. बालाजीपंत वकील यानी या वर्तमाना अगोधर सलाह करून, च्याळीस लक्ष खंडणी करार करून, वीस लक्ष सध्या घावे, वीस लक्षाचें जवाहीर अगर सावकारी हवाला घावा, ऐसा आठा दिवसाचा करार करून गेले तों हैदरनाईक चेनपटणचे ठाणे घेतलें याजवर येणार, छपा घालणार यैसे वर्तमान रावजीनी यैकतांच यानी मोर्चे उठविले. हैदर नाईकावर स्वारी सडी पाठवावी यैसे तजवीज होती म्हणून आमची जासूदजोडी जबानी सांगतात. कागदीं पत्रीं लिहिलें नाही. कचे वर्तमान सेवेसीं कळावे म्हणोन लिहिलें. हें वर्तमान पटणकरानीं ऐकिलिया दीर्घदिष्ट पाहून पैकियाचा मार्ग खंडणीप्रमाणे करतील तर उत्तम, नाहीं तर गोष्ट तूर्त पेचाखालीं पडली यैसे आहे. म्हणोन आम्हांस बातमी लिहिलें आमच्या ग्रहस्थाचे आले. हें वर्तमान ग्रस्परहि आपणास कलल. कलते प्रमाण आम्हास कले तें सेवेसी लिहिले. सारांश

+ सतम=कहर.

स्वामीचा स्थापित आण मी स्वामीच्या चिरंजिवाचा मुतालीक. या प्रांतीचा बंदोबस्त श्रीमंताच्या पुन्यप्रतापे येथामति करावया आंतर पडणार नाही. येक वरीसपर्यंत पालेगारामुळे व कितेक प्रसंगावदल येक हजार फौज व पांचसे सिंबंदी पायेदल नेहमी आसलिया हा प्रांत पुणेप्रमाणे धणियाचा होईल आणि राजश्री गोपालराव-जीनी पालेगारावर आमच्या तालुक्यांत रोखे केले हे मना जालिया आमची सलावत राहून सर्वहि धणियाचे केल्याप्रमाणे येथास्थित चालेल. कीर्ति आपली आहे. मजकडे गुंता काये? केल्याचा सेवट लावणार आपण समर्थ. त्वरेने रावजीस श्रीमंताचीं पत्रे सादर होऊन आम्हांकडील पालेगारास रावजीची ताकिदी येते कीं त्याकडे रुजू राहून वर्तणूक करणे यैसें जालिया उत्तम आहे. जैसी माहाराजाची यांत मर्जी असेल तैसी सेवकासहि आज्ञा करावी.

¶*Bhagwant Trimba, probably a Kamavisdar, narrates to his master Balwantrao Mehendale his difficulties in collecting chauth from Kadapa province.*

No. 245]

[Despatched 14-10-1758

छ ९ रविलाखर सन
तिसा.

श्री ३

सेवेसी विज्ञापना. बेंगरुलाहून कूच करून कोसावर राहिले. त्यास आठ दिवस जाले. पेशजीं बनाजी माधवराव व निराजी अनंत व धोंडो माणकेस्वर पटणास तह करून रुपये आणावयास गेले होते त्यास राजश्री रावजीनी हैदर नाईकाची सलावत खाऊन बेंगरुलचे मोर्चे उठऊन कूच केले तें वर्तमान पटणास गेले. त्याजवरून पटणकर सेर जाले. पेशजी बनाजीपंतासी करार करून पाठविले होते. फिरोन आले. त्याजवर मागती पंताची रवानगी केली. पंत पटणास गेले. पेशजीची बोली सोडून दिल्ही. बनाजीपंतास दर्शनाचें संकट जाले. लडाईच्या गोष्टी सांगो लागले. त्यावरून राजश्री पंत मशारनिले यांनी पत्र पाठविले की तुम्हांस बोद्धन गेलो होतो. त्यांनीहि करार केला होता. पंतु मोर्चे उठून कूच करून गेला ती आवाई येथें आईकोन हे बदल जाहाले. तह राहिला. ऐसी पत्र आलियावर दोन तीन दिवस दसरा पुढे होता याजकरितां

मनसबा न केला. दसरा जालियाचर चेनपटणास जाऊन हैदर नाईकांचे पारपत्य करावे, हैदर नाईकाची गाठ न पडे तरी चेनपटण घेऊन पुढे श्रीरंग-पटणास जावें, तह करावा, अथवा युध्य करावें ऐसा मनसबा केला. तोफा वगैरे बुनगे नलवगळास ठेऊन स्वारीच्या कार्यायुक्त तोफा व बुनगे व बाजार अगत्य पाहून घेऊन जावे, वेंगरूलच्या ताळुकियाचीं ठाणी वगैरे जेथें रखवाली असावी, यैसे चिन्तांत आणोन तदोत्तर आम्हांस बोलाऊं डेरियास पाठविले. नंतर पुसों लागले कीं कायें कैसे करावे? पटणास जावे किंवा न जावे? आम्ही उत्तर दिलहें कीं धणी आहां. आपल्या विचारास येर्इल ऐसे असेल ते करावें. आम्ही चाकर लोक जी चाकरी सांगाल ती करू. त्यावरून आम्हास उत्तर केले कीं तुम्हांसमागमे पांचसे स्वार देतों. ठाणियाचा बंदोबस्ती करणे. ठाणीठाणियांत गाडी पाठविले आहेत. तुम्ही तलवेयास फिरत असावें. जिकडे न्यून पडेल तिकडे सांभालावें. त्यास आम्ही उत्तर दिलहे कीं आपण सरकारांतून राऊत देता त्याची बेगमी आपण करितील. परंतु आम्हांजवल स्वार प्यादे आहेत त्याची बेगमी करावी. आम्हांजवल ऐवज नाही. बेगमी केली तर राहू. नाहीं तर राहणे होत नाही. ठाणीं कोणाच्या स्वाधीन करणे ती करावी. व हुसरा जावसाल केला कीं श्रीमंताचीं पत्रे येतात कीं यैवज पेशजीचा पाठवावा. तो न पाठविला तर हालीं जलद पाठवणे. त्यास आम्हीं यैवज पाठवावा तर तुम्ही गोपाल गिरधर यास ताकीद पत्रे दिलहीं. मामल्यास सख्य केले. पैका जमीदाराकडे व प्रांत मजकुरीं मुळकांत राहिला. आमचे स्वाधीन इजारदार करावे. गोपाल गिरधर यास निक्षेप सांगवे कीं गुदस्ताचा यैवज उगऊन वरातदारास देणे. सालमजकूरचे कारभारास समंत नाही. यैसे गोपाल गिरधर व जमीदार कसबे मजकुरी आले आहेत त्यास ताकीद करावी कीं मुकुंदजी वसूल करितील. तुम्ही त्यास पैका देणे. गोपाल गिरधर याजकडे न देणे. याप्रमाणे ताकीद करावी म्हणोन विनंती केली व देवनहलीचे गांव राजश्री लक्ष्मण हरीने घेतले आहेत ते मोरो नारायण याजकडे देवावे. यैसे दोन चार जावसाल करून द्यावे. पैका देवनहलीचा तटला आहे. मोरो नारायण पैका देत नाहीं, याज-करितां सुरलीत मामलती करून ध्याव्या. त्यास त्याहीं जावसाल केला कीं कोलारपैकीं तूर्त वीस हजार रुपये देवितों. तुम्ही सिबंदीस खर्च करावा. आम्ही विनंती केली कीं कोलार प्रांतीचा यैवज पुणियास पाठवावा म्हणोन आम्हांस आज्ञा. आपण खर्च करावा म्हणोन सनदा देत आहां, तर आम्ही जाले वर्तमान सेवेसीं निवेदन केले. यैवज तोच द्यावा ऐसे जाहले तर मुखरूप द्यावा. त्यावरून वीस हजार रुपये कोलार प्रांतीं देविले, गोपाल गिरधर याचा कजिया

तुटक न केला. दोन महिने तुम्ही व त्यानी कजिया न करावा. उगच असावे. यैवज आम्ही कमावीसदाराकडील व जमीदाराकडील नजरच घेतो. तुम्हांस पत्रे दिलहीं व गोपाल गिरधर यासहि पत्रे दिलहीं आहेत. आम्हांस कांहीं उमजत नाहीं. आम्हीं पत्रे पाठऊन तेथोन जाव आणून मग तुम्हांस सांगणे तें सांगू. तोंपर्यंत आपले जागीं राहणे. त्याचा पक्ष सर्व करीत आहेत. दरबार खर्च त्यानी फार केला आहे. आम्हांस पैसा द्यावयास मिळत नाहीं, याजकरितां आमचा अनादर करून याचा प्रतिपक्ष श्रीमंतानी वगैरे ग्रहस्तानी केला. आम्ही जीद करावी, कजिया करावा तर रावजीची मर्जी जलद व दुसरे तुमचे स्थापित याजकरितां आमचे ठिकाणी त्यांची अनास्था. दुसरा मजकूर राजश्री लक्ष्मण हरीस ताकीदपत्र देऊन देवनहलीचे तालुकियाचीं खेडीं कुदाणा (?) सिवाई घेतलीं, तीं देणे म्हणोन ताकीद यावी. मोरो नारायणाचे मामलेयाचा वंदोबस्त करावा, ऐवज घेणे लागतो, म्हणोन विनंती केली. परंतु खातेरेस रावजीचे कांहींच नये. राजारामपंताकडे हिसब घेणे; त्याजकडे वाकी शावूत दाहा हजार रुपये निवत आहेत, ऐसे सांगत असतां, ते गोष्टी न धरतां राजाराम प्राणनाथ याने घोरपडियाकडील ग्रहस्त वकील सुभराव व मलोबा त्याचा आश्रा करून त्यानीं रावजीस फार कांहीं सांगोन राजारामपंतास जगम (?) कोठे सांगितले. आपण राजश्री जगजीवनराव कृष्ण यास धंदा सांगितला होता, त्याकडून दूर केले. सवाईचे चडाने राजारामपंतास दिल्हे. पैका येणे संकट सालास साहा महिने जाहले. परगणेयाची लावणीसंचणी मशारनिलेने येथास्थित केली होती. हलीं प्रस्तुत जगजीवनरायास लस्करांत समागमे नेले आहे. निरोपहि देत नाहीं. ऐसे नानाप्रकारचे बखेडे आमच्या मामल्यात करितात. परंतु आम्ही काहीं दबून अर्जव करीत नाहीं. येकाचे म्हणोन घेतलियावर दुसरेयाचे अर्जव करणे हें आम्हांस होत नाहीं. जाबसाल करणे तों येथाप्रकरे करीत आहों. दबत नाहीं. आम्हीं त्यास बोलिलो कीं आदावतीमुळे आगदीं मामलत दूर केली, तरी सुखरूप करावी, परंतु अर्जव करणे कदापि घडणार नाहीं. धण्यासी निमकहरामी करणार नाही. जमीदार वगैरे त्यासी मिळोन च्यार रुपये आपण खावे. जमीदाराने खावे. तैसे आम्हांपासोन होत नाहीं. जमीदारासी पुरवल कैसे? याजकरितां आम्हांस राजी नाही. गोपाल गिरधर यास राजी आहेत, त्याचा परिणाम पुढे स्वामीस कलेल. सरकारचा यैवज वसूल नाहीं ऐसे म्हणतात. रुपया तो निमे घेतला आहे. याप्रो कोल्हाप्रांतींचा विचार आहे. श्रीमंत राजश्री गोपालराव यानी दसरा जाहालियावर कूच केले. बैगरूल तालुकियांत ठेवले. राजश्री दौलतराव घोरपडे याचे खार दोनसे आम्हांबरावर दिल्हे आहेत. आपण नल-

वगलास गेले. तेथें भारी सरंजाम तोफा वौरे ठेऊन हलक्या तोफा घेऊन बाजार बुनगे सुधां चिनपटणाकडे गेले. छ १० रोजीं नलवगलापलीकडे च्हां कोसांचे सुकाम होता. कोलार प्रातीचे जमीदार व कमाविसदार व गोपाल गिरधर समागमें आहेत. काय मनसबा करितील हें नकलें. येक बालखानाची मामलत आपण करार करून दिलही आहे, त्याजवर चड करून जलदीनें गोपाल गिरधर करणार आहे. पुढे फौज पटणाकडे जात आहे. तेथील वर्तमान जें होईल तें सेवेसीं लेहून पाठऊं. आम्हांसी जिद करावयास कारण काय, ऐसे आपण म्हणतील, त्याचा प्रकार हाच कीं द्या मुलुकांतील लोक व त्याचे लस्करचे लोक आबालवृद्ध म्हणत आहे, कीं मुकुंदराव दोहाशा स्वरानसीं बैंगरुलकरास बाहेर पडों देत नव्हते. च्यारच्यार वेल माझून (मोझून) बैंगरुलच्या किल्यांत घातले, बैंगरुलकरांवर सलाबत बसविली असतां धोरली फौज येऊन बैंगरुलास मोर्च्ये लाऊन फिरोन हैदर नाईकाचें धास्तीनें मोर्च्ये उठऊन कूच करून दीड कोसी मागें सरोन राहिले. बैंगरुलकराची सलाबत याजवर बसली. तमाम ठाणी पलों ठागलीं तेव्हां त्याचे सरदारीस काये म्हणावे? त्या गोष्टी कितीकानी त्याच्या रुबरु बोलले. त्यामुळे आम्हांवर जिद धरून हरकोठे फजित पाडवें हाच भाव आणिला. कांहीं मामलतींत रुपये खादले नाही. मोठा अभीव हाच आहे. आम्हांपुढे याची प्रशासा सागता काये निमित्य? परंतु आम्ही काही लोकांस सिकवीत नाहीं, कीं तुम्हीं बोलत जाणे. ऐसें नाहीं. लौकिकांत जालें त्यास आम्हीं काये करावें. याप्रमाणे तपसीलवार वर्तमान सेवेसीं लिहिलें आहे, त्यावरून विदित होईल. सारांश तुमचे म्हणवीत आहों दुसरें जाणत नाहीं. अभिमान असें द्यावा. पत्रे वाचून फाझून टाकार्वीं बहुत काय लिहिणे हे विज्ञापना.

¶This long letter, probably by Mukund Shripat to Balavantrao, makes a complaint against Gopalrao Patwardhan and explains his disagreement with him.

No. 246]

[7-3-1751]

श्रीसुबाराज

राजश्री सदासिवराव गोसावी
यासी.

६१ सकलगुणालंकरण आखंडितलक्ष्मीअलंकृत राजमान्य श्रो मुरारजी हिंदुराव घोरपडे वजारतमाहब दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून

स्वकीय कुशल लेखन केले पाहिजे * * * * * पत्र पाठविले तें सुसमई प्रविष्ट होऊन संतोश जाहाला. राजश्री श्रीनिवासराव व नारो तुकदेव पाठविले त्यांच्या भेटीनंतर व राजश्री केशवराव विशदे लिहितील त्याजवरून कलेल. ये प्रसंगी खामखा येऊन महत् कार्यसिधी संपादावी. येणेकरून इतके दिवस तुम्ही सर्व प्रकारे आपले हा अर्थ प्रत्ययास येतो म्हणून लेख केला तर उभयेता येऊन पावले नाहीत. लवकरीच येतील, साकल्यार्थ आवगत होईल. सांप्रत लिहिणे ते राजश्री पंतप्रधान यांस पत्र लिहिले आहे. उर्वरितार्थ मारानिलेच्या पत्री सादेत लिहिला आहे त्यावरून कलेल. तदनरूप

[शिक्का] उभयेपक्षी योग घडून येशास पात्र होणे. त्याप्रसंगी आपण असतां लेखनाडंबर किमर्थ? आमचा व या दौलतेचा भार गोसावी-यांस मिळाला आहे. आम्ही आपणासिवाय नाहीं, आपण बंधु म्ह(ण)विल्यास आमच्या मनोदयाप्रमाणे निदर्शन घडे तें करावें. रा छ १९ रबिलाखर बहुत लिहिणे तर सुज्ञ आसा.

¶Murarrao to Sadashivrao, assures him of his loyalty and brotherly feeling.

No. 247]

[1758?]

श्री

सेवेसी विज्ञापणा यैसीजि. राजश्री गोपालरावजी यानी रायास दोनी च्यार वेला लिहिले जे, श्रीमंताचे भेटीस आपण सत्वर जावे. आमचा हेत की आपले दरशन व्हावे. यैसे लिहित्याकरिता राव गुतीहून मदगिन्यास आले. दुसरे दिवसी गोपालरायाकडे भेटीच्या मजकुराकरिता नागोजीपंतास व सेवकास समागमे स्वार व साडनीस्वारसहित रवाना केले. गोपालराव बलारीवर आहेत यैसी बातमी होती. त्याजकरीता आम्ही उभयेता दरमजल राजश्रीकडे गेलो तों अधले रोजी दाह कोसाचे कूच केलेच होते. त्याही दरकूच करून रायेदुर्गाचे सुमारे गेले. लस्कर नाटेपे, करिता सांडनीस्वार पुढे रवाना करून राजश्रीकडे पत्रे लिहिली जे, मुकाम (क) राया आम्ही येऊन पावतो, पुढे रायाची आपली भेटी होऊन कितेक मजकूर घडावा लागतो यैसे लिहिले होते. त्याजवरून त्यानी

मुकामाचा निश्चये केला. इतकीयात त्याच रात्री स्वामीकडील सांडनीस्वार व आज्ञापत्र येऊन पोह (च) ताच सवच कूचाचा निश्चये केला. दुसरे दिवसी कूच करून गेले. आम्हा उभयेतास सांडनीस्वारासमागमे उत्तर लिहिले जे, श्रीमंत स्वामीची आज्ञा जे बिद्नूर प्रते तुम्ही जलद जाणे, दिसगतीवर न घालणे, यैसी आज्ञा आली. श्रीमंत स्वामीचा सला याप्रमाने असता अम्हास गुंतायास न ये म्हणून प्रतिउत्तर लेहून आम्हास पाठविले. त्यावरून आम्ही माघारे रायाकडे हवलगांचे मुकामास आले. रायास प्रकार भाशले. नागोजीपंती समजाऊन निकालसता दाखविली. राजश्री गोपालराव याही रायेदुर्गासमीप मुकाम केला हे ब्रातमी रायास आली. स्वस्थानिक लबाड नसता भर भरून धर्मवारचे कार्ये साधतील म्हणोन रायानी राजश्री अमृतरावजीस व सेवकास व नागोजीपंत त्रिवर्गास बोलाऊन कितेक धर्मवाराविसी सांगितले. तेव्हा राजश्री अमृतरावजी संडेच गोपालरायाकडे गेले. दुसरे दिवसी रायाही दरकूच करून कुडतनीस आले. अमृतरावजी आजीउदिया येतात म्हणजे याचे कूचहि होईल. कूच जालियावर नागोजीपंत व सेवक पुढे येत असो. स्वामीस मुखपत्री कितेक अर्जा लिहिले आहेत ते चितात येऊन प्रतिउत्तरास आज्ञा न करावी. सेवकास पत्र व पुरवनी ल्याहवयास आज्ञा होत असती त्याप्रमाने आज्ञापत्र पाठविल्या चिता नाही. जाले वर्तमान सेवेसी लिहिले आहे हे विज्ञापणा.

¶The news-writer Visaji Baburao informs the Peshwa of the movements of Gopalrao and Murarao Ghorpade and their proposed visit to Raidurg.

No. 248]

[August 1758

श्री

श्रीमंत राजश्री महिपतराऊ दादा स्वामीचे सेवेसी

सेवक मुकुंदराऊ श्रीपत साष्टांग दंडवत प्रा विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लेखनाज्ञा केली पाहिजे. विशेष. बहुत दिवस स्वामी-कडून पत्र येऊन सांभाल होत नाही याकरिता चित सचिंत असे, तरी यैसे नसावै. संदैव पत्र पाठऊन सांभाल करणार आपण वडील असेत. आम्हाकडील वर्तमान तरी चिरंजीव राजश्री राजबानी निवेदन केलेच असेल त्यावरून सविस्तर विदित जाहाले असेल. हाली हे प्रांतीचे वर्तमान तरी राजश्री गोपालराऊजी कंदीकिरे

चिकनाईकहली घेऊन निजगलदुर्गास आले. असेत. पुढे तेथून बैंगरुलास येणार यैसे असे. बैंगरुलचा प्रांत सर्व आम्हाकडे स असे. निवल येक ठाणे फरल्त राहिले असे. ठाणे हातास आले म्हणजे सर्व केल्याचे सार्थक असे. श्रीमंत राजश्री बलवंतराऊजी येथून स्वार होऊन देसी गेले. श्रीनिवासराऊ वेंकटेश बैंगरुलकर याणी फौज पटणाहून आणऊन आम्हासी दगावाजी करून येक ठाणे घेतले. लोक जाया केले. त्या दहशतेमुळे तीन ठाणी आम्हाकडील लोक टाकून पलाले. कानडे लोक नामद! काये करावे? त्याणी जमाव भारी आणिला. आठसे गाडदी, हजार स्वार, चार हजार प्यादे, च्यार तोफा जेजाला बाण वगैरे सरंजाम करून आम्हावर फार सेर जाहले. आम्हाजवल दोन अडीचसे स्वार, पाचसे प्यादा त्या हंगामी यैन समयास बालोजी सिंदे पागा घेऊन गेले. बैंगरुलकर तो बेलाशक ठाण्याच्या गली पडावे, आमचे गली पडावे हा विचार आरंभिला. त्याजमुळे नवी सिंबंदी स्वार व प्यादे गाडदी येकून साडेच्यारसे स्वार व तीनसे गाडदी सातसे प्यादा, तीन तोफा, जेजाला बाण वगैरे सरंजाम करून खबरदार राहिलों. इतकियांत बैंगरुलकर देवनहली ठाणेयावर जाऊन ठाणे घ्यावे म्हणोन फौज सुधां बागेतलापासून दोन अडीच कोस गेले. हे बातमी आम्हास कलताच आम्ही सडे तोफा ठेऊन त्याजवर गेलो. त्याची आमची गाठ पडोन धण्याचे नाव घेऊन लढाई सुरु केली. बेलाशक घोडी घाळन मोळिले. ते माघारे फिरोन बागेतलाकडे चालिले. त्याचा पिछा करीत बागेतलास आणून पोहचविले. पंधरा माणसे ठार व तीस पस्तीस माणसे जखमी, च्यार घोडी ठार, दाहा बारा घोडी जखमी, दोन घोडी पाडाव येणेप्रा त्याजकडील जाहले. आम्हाकडील च्यार आसामी ठार पंधरा वीस माणसे जखमी बारा तेरा घोडे जखमी दोन घोडी ठार. आमचे वसते घोडीस तीराची जखम, येणेप्रा होऊन धण्याचे पुण्येप्रतापे जाते जाहली. ते फार, आम्ही थोडे, परंतु धण्याचे पुण्येकडून थोर येश आले. त्याचा खातरजमा चागला जाहला. परंतु लढाई मोठे आंगोजीची जाहली. यैसे काम धण्याचे तहात जाहले असते तर फारसे उर्जित होते. वरे लाभकालास कार्य करावे त्यास वर आठ दाहा दिवस जाऊ दिलहे. येक दिवसी बागेतलचे पेठेवर जाऊन त्याची आमची लढाई चागली जाहली, परतु धण्याचे पुण्येकडून तेहि दिवसी मोडून पेठेत नेऊन घातले. किल्यापावेतो जाऊन किल्याचा मार आम्हावर होऊ लागला. मग फिरोन मुकामास आलो. ते दिवसी त्याजकडील आठ प्यादे ठार व कितेक जखमी व घोडी जखमी व येक सरदार स्वाराचा मातवर होता तो ठार केला. आम्हाकडील दोघे ठार येक घोडे ठार पाच साहा घोडी जखमी व दाहा बारा माणसे जखमी जाहले. मुकामास येऊन पाच तोफा फतेच्या

मारिल्या. त्या दिवसापासून आजपावेतो पेठ सोडून बाहेर निघत नाही. प्रस्तुत राजश्री गोपालरावजी चित्रदुर्गाकडील गुंता उरकोन कंदीकिरे चिकनायकेनहली दोन ठाणी घेतली. पुढे बागेतलावर येणार म्हणोन लिला आले आहे. आम्हीहि येथील कचे वर्तमान वरचेवर लेहून पाठवीत असतो. येथे येऊन बागेतल घेतली तेव्हा खरे. येथील वर्तमान सविस्तर स्वामीस लेहून वरचेवर पाठवीत आहे. कारण काये, आम्ही सेवक लोक, जाहली चाकरी सेवेसी निवेदन करावी. येदा कसाला फार केला. दाहा महिने लढाईसी प्रसंग परस्पर स्वामीस निवेदन जाहले असल, ते खरे. याउपर उर्जित करणे आपणाकडे. पुढे कोणे रीतीने वर्तवी, काये आज्ञा करिता, हा दुरंदेस, सर्व कुटुंब ते प्राते, दुसरा मजकूर शरीर अशक्त पहिल्या अंगांत जखमा, त्यांणी आग तिढकते. आलीकडे येथे येऊन दोन जखमा त्याजमुळे शरीरात बाकी नाही. यास्तव विनंतीपत्र लिला आसे. तर कोणे रीतीने वर्तणू(क) करावी हे आज्ञा केली पाहिजे. येक घडीचा अवकाश करून पत्री आज्ञा करावी. हे प्रांते राजश्री गंगाधर परशराम, राघो बावाजी, भगवंतपंत यैसे ठेविले आहेत. परंतु आम्हाप्राचा चाकरी कोणाचीहि जाहली नाही. आम्हाप्राचा लढाया कोणांवर पडल्या नाही. परस्पर स्वामीस विदित जाहले असल. आणी पटणात भवानजी नाईक व आपाजीपत सरकार तफेने आहेत त्याजकडून खबर आणावावी की पटणात याचे लडाईची खबर कैसी आहे? आजपावेता लढाया किती जाहल्या? ठाणी किती घेतली? माणसे किती मारिली? याचे अंगेज या हिंमत येविसीचे वर्तमान कैसे आहे म्हणोन आपण लेहून पाठविल्यास ते सर्व लेहून पाठवितील कीं, कोणाची चाकरी कैसी जाहाली, त्याजवरून स्वामीस विदित होईल. इतके आम्ही लेहून नये, परंतु खावै लागले. कारण काये, धण्याजवल आम्हा लोकांचे चाकरीचे वर्तमान कोणी सांगणार नाही. आपणांस मात्र कलावे यास्तव लिला असे. चिरंजीव रावबा तेथे पाठविले आहेत. बालोजी सिंदे याची दिवाणगिरीची आसामी आम्हास होती, ते चिरंजीवाचे नावे करार करून देवितो, म्हणोन श्रीमंत राजश्री बलवतराज बाबा याणी आज्ञा केली आहे, त्याजवरून आपणास विनंती लिला असे. वडील आहा, कलल तैसे करावे. श्रीमंतास विनंतीपत्रे लिला आहेत, प्रविष्ट करावी, यैसी आपली मर्जीस आले तर करावी. मुख्ये राजश्री बलवंत रावजीस वर्तमान कलावे, यास्तव कचे वर्तमान लिला असे. बहुत काये लिला, लोम असो दिवहा पाहिजे, हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat to Mahipatrao Chitnis, describing the sharp engagement he fought near Bangalore and informing the addressee how very assiduously and zealously he was sacrificing himself in the cause of duty entrusted to him.

श्रीराम

पुरवणी सेवेसी विज्ञापना आज्ञापत्रे आलीं तीं पावोन संतोष जाहाळा.

फुलचारीस वकील ठेऊन चौथाई मागत असावी. मुसाखुसीच्या तालुकी-यांत उपद्रव करून नये म्हणून आज्ञा. यैसियास वकील रहिमतुला तेथें आहेतच. चवथाई मागतात हत्ती जीन (स) मात्र तूर्त येईल यैसें दिसते. चौथाईचा तगादा करणे म्हणून लिहिले आहे. च्यार तोफा, दोन उत्तम, दोन मध्येम, राजश्री मलारायाचे स्वाधीन नेहमीं करणे म्हणोन आज्ञा. यैसियास आज्ञाप्राप्त करून गोपालराव मलारराव यांचीं पत्रे गुदगलाचे मुकामीहून आली ती पावलीं. लौकर येतील तरी उत्तमच आहे. पटणचा किला तरी जबरदस्त, दिवस थोडे राहिले याकरितां बेंगरूल वगैरे पेव्याच्या खंडण्या घ्याव्या. चैत्रमासीं दोन्ही फौजा येक होऊन चित्रदुर्गासि जरब घावी म्हणौन आज्ञापिले, यैसियास बेंगरूलास तीं मोर्चे लाविलेच आहेत. ती फौज आली मिलाली म्हणजे सव(ड) पाठून चित्रदुर्गाचं काम घडेल तें करून. फौजा नयेत अगोधर *

केंतर होईल तें करून.

सेवेसी श्रृत होय हे विज्ञापना.

¶The writer accepts the orders received regarding the affairs of Pondicherry, Arcot and Seringapatam.

बनाजी माधवराव यांस तिकडे न ठेवणे, घेऊन येणे, म्हाणोन आज्ञा. यैसियास येतील. नागमंगलास आले आहेत. कोणत्या कार्यास गुंतोन राहिले नकले. येतील तेव्हां घेऊन येऊ.

कोचे [फाटले]

अरकाटाकडे अमृतराँयाचें काम फारसे नसिल्यास त्यांस बोलाऊन गोपालरायाजवल आणणे म्हणोन आज्ञा. त्यास त्याचें वर्तमान पेशीं लिहिले आहे त्यावरून अवगत होईल. हालीं वाकी साकी अरकाटीं राहिली आहे, त्याचे बसुलास तूर्त राजश्री कृष्णराव भगवंत यांस सांगितले आहे. बसूल जात्यास करितील; नाहीं तरी निघोन येणे म्हणोन लिहिले आहे. सुमार पाहून येतील.

No. 250]

[1750?]

श्री

कृतानेक सेवेसी विज्ञापना नासरंजंगाकडील जमातदार वकिलीस आला होता. त्याचे जाबसाल वळेंपत्रे देऊन खानगी केली. मजकूर इष्टालापमात्र नासरंजंगानीं गजेंद्रगडाखालील तमाम खेडी घेऊन बादामीचे किलेदाराचे स्वाधीन केली. गजेंद्रगडासहि वेढा घातला होता सेवटी कांहीं द्रव्य घेऊन सोडून गेले. कपट-संगमावरी होते म्हणून खवर आहे. सावनूरकराकडील पत्रे आली आहेत कीं, शिवराम शंकर रवाना केले आहेत. सत्वरीच येऊन पोहचतील यैसी त्यांची पत्रे आली आहेत. येथून पत्रे गेलीं जे, आंम्ही राजश्री स्वामीस घेऊन निघालो. याउपरी तुम्ही कराराप्रमाणे घटपेवरी येणे म्हणिजे उभयपक्षी भेटी होऊन चितानुरूप मनसवा घडेऊन येईल म्हणून मुराररायांनी लिहिले. बिदस्राहून पत्रे आली जे, नरसिंगराव वरगी सेवेसी खाना केले आहेत. सत्वरीच येऊन पोहचतील यैसें लिहीले. सोंध्याहून अलीकडे कोणीं आले नाहीं. तुलाजी आंगरे याणी सालवणांजवलील राजश्री भगवंतराव यांचे गांव मारून बंदहि धरून नेले. वाडीकर सांवत खारापटणाचे रोखे आले आहेत. कोंकणांत धुंध आरंभिली आहे. वरघांटे चिकोडीवर सेनापती फौज प्यादे जमा करितात. सेवेशी शृत होये हे विज्ञापना.

¶A news-letter describes the capture of villages near Gajendragad by Nasarjang the younger, the despatch of Shivram Shankar and Narsingrao by the Chiefs of Savanur and Bednur, etc.

No. 251]

[1750?]

श्री

तीर्थस्वरूप राजश्री आनंदराव स्वामीचे सेवेसी अपल्ये रामराव व लक्ष्मणराव कृतानेक विनंती उपरी. येथील कुशाल जाणून स्वकाये कुशल लिहीत गेले पाहिजे. आपण पत्र पाठविले ते प्रविष्ट जाहाले. कडपेकर याचा मजकूर व राजश्री बलवंतराव याणी आपल्यास जाऊ न दिल्हे, आपणाजवळ ठेवून वेतले, समये होता म्हणून कितेक प्रकारे लिहिले ते कलले. ऐशास लस्करगिरी म्हणिजे हे गेले पुढे आहे नाहीं असे आहे की काये. पुढेहि तेच आहे. केल्यात जमा नाही.

येथील वर्तमान तरी समस्त सुखरूप काहेत. नवलविशेष लिहावयायोग्य नाही. कलले पाहिजे हे विनंती. सेवेसी देवराव बावाजी, सीवराव हेबतराव कृतानेक दंडवत प्रा विनंती कृपापत्रीं सांभाल केला येणेकरून बहुत संतोष जाला. या प्रकारेंच निरंतर पत्र पाठवून साभाल करीत असावे. वरकड तीर्थरूपांचे पत्रावरून कलेल. समय गेला असें चित्तांत न आणितां प्रात होईल त्या समई आपलें रक्षण करून समय रक्षावा उचित. बहुत काये लिहिणे लोभ निरंतर करीत असावे हे विनंती.

¶The writers Ramrao and Lakshmanrao address this letter to Anandrao. It cannot be ascertained who these three are. The writers strongly advise the addressee to exert his utmost in his undertaking.

No. 252]

[1759?]

श्री

राजाश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री
अंबाजी जिवाजी व श्रीपतवराव विठल
स्त्रासी गोसांवी यासी

सेवक गोपालराव गोविंद व मल्हारराव भिकाजी नमस्कार विनंती. उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीये कुशल लिहीत जाणे विशेष. तुम्ही व मिरजा कामीलबेग याणी पत्र पाठविलें ते पाऊन लेखनार्थ अवगत जाला. आपण सांगितल्याप्रो उभयेतां नवाबांस सांगितलें ते सर्व प्रकारे स्वामीसी येखलासीनें आहेत. सरकारचा पैका हरकसे करून द्यावा हा हेत आहे, परंतु नातवांनी फार आहे. नजरेचाहि मार त्यास सांगितला आहे म्हणोन लिहिले ते कलले. ऐशास येखलासीनें त्याणी प्रवर्त केलिया त्याचाच बच्याव आहे. तुम्हास सांगि(त)ले आहे त्याप्रो ठीक करणे. नजरेचा करारमदार करणे. आजी गुरुवारी राचोटी आलीकडे मोकाम आहे. उद्दीक शुक्रवारीं राचोटी पलीकडे येतो. शनिवारीं कुंभारकालव्याच्या बारीस येतो. मार्गाच्या सरदेंस गुरे द्वोरे असतील ती काढजून येकीकडे असरियास नेवणे. त्याजकडील कोणही मातवर माणूस आला तरी रखवालीस राऊत देविले जातील. उगाच राऊत कोण्हापासी द्यावे आणि कोण्हास पुसावे याजकरिता कोणही येथे आल्याखो राऊत देता न येत.

¶Gopalrao Patwardhan issues instructions to Ambaji Jivaji and Shripat Vithal about his marches.

श्रीसुवाराज

पुरवणी राजश्री बालाजी पंडित

प्रधान गोसावी यासी

विनंती उपरी. आम्ही किंतेक मनसवियाचा आर्थ तपसिलेसी आपणास लेहून राजश्री केशवराव यांसहि विशदे लिहिले होतें. तेणेप्रमाणे ध्यानास आणोन राजश्री केशवरायासी जो जावसाल केला तो आगदी मारनुलेच्या पत्रावरून कलो आला. आणि आपणहि पत्री दर्शविले जे, उभये मनसवा येकच आहे. आपणासी सहसा दैत करणे नाही. सकल प्रकारीं साहितेस व उभारणीस चुकतों यैसें न समजावे. ज्या गोस्टीस राजकारण जुमस न खाये, पोर्वता मनसुवा होये, तोच आर्थ योजावा. उतावली न करावी. गत वरषाप्रमाणेच करावें यैसें दर्शविले. त्यावरून परम संतोष पावलो. आम्हास आपणापेक्षा सहितेस आगर हरयेक प्रयोजनास दुसरे कोण आहेत? पूर्वीपासून वडील वडिलानी परस्परे साहिताच करून उभारणी केली आहे. तद्रुत आपलीहि ममता आम्हांठाई पूर्ण आहे. आम्ही हरयेक प्रयोजन आगर मनसवा योजू, ते आपत्या प्रत्ययास ये, लौकिकी उतम दिसे आणि यश ये तोच आर्थ केला जाईल. आम्ही तालेदारीनेच बिदरूरचे सरदेस आलो. बिदरूरकर, हरपनहली, रायदूरी या त्रिवर्गास येकत्र करून आपले कुटांत घेत आहों. आसपजा याणी आवदाचा मनसबेचा येहितयार आदवानीकरास देऊन त्याचे तैनातीस दाहा बारा हजार फौज केली. आम्हासहि सामील करून घेणे यैसे नबाब आसपजा याणी आदवानीकरास सांगितले होतें. त्याणी आम्हाकडे पत्रे रवाना करून पाठविली जे, गुदस्ता मनसबेस यशाधिकारी जाला. साल मजकुरी उभयेपक्षीं येकत्र होऊन गनिमास नसियेत करावी यैसें लिहिल्यास आम्हीहि समर्पक उतरे लेहून पाठविली. सर्वहि वरेच आहे. तरतुदेस आंतर करीत नाही. राजश्री केशवरायासी करार ल्याप्रमाणे सल्वर फौजेची साहिता होऊन यावी. आपणास यश ये तोच आर्थ करून. परंतु इतर विचार होणार नाही. आमचा दौलतेचा भार श्रीवर, त्याच्या आनुप्रेहे सर्व दुरित सहजी सहज परिहार होत आहे. मनसवाच्या प्रसंगास भरोसा आपला आहे. विहित ते कीजे. बहुत लिहिणे तर सुज्ज आहा.

¶The writer Murarao Ghorpade assures the Peshwa that he would never act in a way detrimental to his interests and that he is trying to win over the Chieftains of Bidnur, Harpanhalli and Raidurg to the side of the Peshwa. The letter refers to an earlier date.

श्रीरघुनंदन

तीर्थस्वरूप राजश्री दादा बडिलांचे सेवेसीं

अपत्यें रामचंद्रें कृतानेक साष्टांग दंडवत प्रणाम विनंती. येथील वर्तमान तागायत छ १३ जमादिलोवल पावेतों बडिलांचे आसीर्वादें येथास्थित असे. यानंतर आपण येक आसीर्वादपत्र कासीद्जोडीसमागमें पाठविले तें पाऊन बहुत आनंद जाहाला. पत्रीं आज्ञा जे, हे दिवस श्रम साहास करावयाचे आहेत. हमेशा खावंदापासीं राहून श्रम करीत जाणे म्हणून आज्ञा. त्यास आझेप्रमाणे श्रमास अंतर करीत नाहीं. रात्रंदिवस समीप असतों. दीड पावणे दोन महिने सडी स्वारी चेनपटणांवरी जाली होती ते समई मीहि समागमेच होतों. रावजी गोटांत राहावें म्हणत होते परंतु तेथेच राहिलों. माणसाची तारंबल, आपलेपासीं व गोटांत याप्रमाणे पाहीत. परंतु तैसीच च्यार दिवस वाट सोसून होतों. हालीहि स्वारीसिकारींत असतों. श्रमास किमपि अंतर होत नाहीं. कळावें. पटणकराचा तह जाला. ठाणी सोडिलीं. त्यास ठाणी जफ्तीदाखल होती. पत्रे आपलेकडील असावी त्याजविसीं रावजीस विनंती केली, परंतु रावजीने फडणिसी-कडील म्हणोन आज्ञा केली. आम्ही विनंती करावयाची ते केली. श्रीमंत राजश्री मलहाररावजीसही वर्तमान निवेदन केलें. त्याणी आज्ञा केली कीं तटास न लावणे. तुमचे कोण ऐकतो? समयानरूप वर्तणूक करावी. याप्रमाणे बोलिले. मीहि त्याप्रमाणे वर्तणूक केली. आपणांस कळावें. ही पत्रे कोणहाकडील न्यांवीं तें लिहिलें पाहिजे. याचप्रकारे कितेक पत्राचा गुंता पडतो त्याचा मजकूर कोठवरी त्याहावा? नालिसीचा प्रकार दिसतो. कळावें. पटणचे कारभारांत आनंदराव गोपाल आहेत ते आम्हांस पांचसें रुपये कारकुनी घ्यावी म्हणत होते. आम्ही प्रत्योतर केलें कीं पस्तीस लाखाचा कारभार तेथें पांचसें कसे घ्यावे? तीर्थ-स्वरूप दादा व रावजी समजून घेतील. माझा गुंता काय आहे? याप्रमाणे बोलिलो. रावजीचेहि मतें याच प्रकारे से दोनसें अधिक उणे या प्रमाणे आहे. त्यास आपला आज्ञा होईल त्याप्रमाणे वर्तणूक करून. येदां प्रातीचा विचार आहे नाहीं तो सर्वतोमुखे कलेल. मर्जी येक प्रकार आहे. शृत व्हावें हे विज्ञापणा. पटणचे कसें करावे ते आज्ञा खामखा करावी हे विनंती.

¶This letter, probably addressed to Mahipatrao Chitnis, announces that the Maratha commander Gopalrao has halted for nearly two months at Chenapattam and that negotiations with the Raja of Mysore are in progress.

No. 255]

[15-1-1759

श्री

राजश्री रघुनाथराव दादा गोसावी यांसी

६३ सकलगुणालंकरण आखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य स्नो मुरारजी हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशाल जाणून स्वकीय कुशाललेखन करीत असिले पाहिजे विशेष. राजश्री पंतप्रधान यांहीं राजश्री गोपालराव व राजश्री मलहारराव यांजकडे फौज व तोफखाना पाठवावा याविष्ट द्युतरस्वारासमागमे लिहिल्यावरहून आम्ही फौज व तोफखाना गा * * फिरंगी व मातवर सरदार सरंजामसहित चिरंजीव राजश्री सिवराम वावा घोरपडे व खान इनीसखान नागड या समागमे देऊन रवाना केले. मुख्य गोष्टी आम्हास पंत प्रधान यांच्या मर्जीविना अधिकोतर नाहीं. मर्जी रक्षणे जखर जाणून रवानगी केली. त्यास फौजहि लौकरी उभयेता रावजीकडे जाऊन पावेल. सांप्रत मकरसंक्रमणप्रयुक्त तिळशर्करा पाठविली आहे: स्वीकारली पाहिजे. इकडील सर्वार्थ राजश्री नागोजीराव श्रीनिवास यांस लिहिला आहे त्यावरहून कळो येईल. रो छ १९ माहे जमादिलोवल. बहुत काय लिहिणे हे विनंती.

¶Murarao Ghorpade assures Raghunathrao of his full co-operation in the policy of the Peshwa and of his having despatched troops to Gopalrao and Malharrao.

No. 256]

[January 1759 ?

श्रीरामो जयति

पुरवणी राजश्री महिपतराऊ दादा

स्वामीचे सेवेसी

विनंती उपरी. पटणकरानी तमाम धूम मांडली आहे. चिरंजीवाचीं पत्रे कडवाहून वरचैवरी जमावाविसीं येतात. पटणकराचा जोर फार आहे. सर्वांस

+ येथे डावे बाजस चौकोनी शिका,

आपलालीं ठाणीं जतन करावयाची फिकिर लागली आहे. राऊजीचा प्रकार बराच आहे. चिरंजीवावर या गडबडींत गारद्याच्या वराता करून कडबांत बरेडा मांडला आहे तो अर्थ पत्रीं कोठवर ल्याहावा? ठाणी जतन करावीं की वरातदारासी भांडत वसावें ऐसा पेंच पडला आहे. उपाय नाहीं. जैसे होईल तैसे पाहून घेतों. कांहीं मामलतीचा करार करावा तरी वराता केल्याचे उचित तेहि नाहीं. येकायेकीं वरातदार घरीं बसविल्यास काये म्हणावे येविसीं काये ते आज्ञा करावी. श्रीरंगपटणकरानी चेनपटण घेतले. रावजी बंगरूल सोहून निवाले. त्याणी यांचे वाजारबुनगे गलाव्यांत आणिले. प्रांत सारा अफरातफरीक जाला आहे. यांत गाडव्यांच्या वराता चिरंजीवावरी करून प्राणघाताचा प्रसंग आरंभिला आहे. आपण तावडतोव ये गोष्टीचा उपाय करून चिरंजीवाचा बच्याव हेये तें करावें. त्यांची पत्रे आली तींच बजिनस आपणांकडे पाठविलीं आहेत. या प्रांते त्वरेने खासा स्वारी अगर राजश्री बलवंतरावजी येतात तरीच सर्वांची स्थीत राहाते. नाही तरी कांहीं उवार राहतां दिसत नाहीं. याणी श्रीमंताचे प्रतांपं श्रीरंगपटणकरांस पराभविले तरी आम्हां सर्वत्रांचा बच्याव नाहीं असा अर्थ आहे. बहुत काय लिहिणे, लोभ असावा, हे विनंती.

¶The news of the capture of Chenapattan by the Raja of Mysore and consequent disorder in the Maratha ranks is communicated to Mahipatral.

No. 257]

[3-4-1758

श्री

शेवेसी दाजी नारायण विनंती विज्ञापना येसीजे येथील वर्तमान ता छ २४ रजब सोमवार मुा सासवडपावतो स्वार्मीचे कृपेकहून येथास्तित आसे. यानंतर रा बलवंतरावजी याणी सेवकासमागमे हाती व घोडी वगैरे जिनस किरकोली देऊन पाठविले. त्यासी खासास्वारी गंगातीरी आहे म्हणून यैकिल; यांजकरिता पंथ लांब आणि वाटेने हाती घोडी आणखी फारच हैराण होतील याजकरिता गंगातीराकडे खावंदाकडे न येता छ १७ जाखरी लस्कराहून मुा बैगनपली प्रा कडपे येथून निवालो ते छ २२ रजबी सासवडास दाखल जाले. तदनंतर उद्दीक कूच करून कवडीचे पागेस जाऊन मुा करितो. तेथे घोडियासी ठाण चांगले पाणी गवत उतम प्रकारे आहे आणि लस्कराहून रो इंद्राजी कदम आम्ही समागमेच आले. वाटेने इंद्रोबानी मजली दाहा कोस बारा कोस नित्य चालले याजकरिता घोडी मोगली सकुमार हैराण फार जाली, यास्तव तेथे राहून निगादास्त चांगली उतम प्रकारे करितो. यैसियासी येकपक्षी तिकडे खावंदाकडे

परभरेच यावे तर मागती धणियाची आज्ञा नाही यास्तव येथच राहातो. पुढे ज्याप्रो आज्ञा होईल याप्रो वर्तणूक करू. वरकड तिकडील लस्करचे वर्तमान तर रोा रायानी सिवेसी परभारे लिा होते त्याजवरून निवेदन जालेच आसेल. प्रस्तुत श्रीरंगपटण याचे मुलकातच जाणार होते. श्रीरंगपटणकरानीहि प्रस्तुत यैवजाचे येतकिचित तरतुदेस लागले होते. सेवक लस्करात आसता कागद बातमी आली होती की तमाम सावकार बसूजन चैपाची (चौत्राची?) लक्षा सो याची मुरलीदास वगैरे पटणचे सावकार याजकडे तरतूद केली आहे, म्हणून खबर आली होती. या आलीकडील वर्तमान सेवेसी आलेच आसेल त्याजवरून निवेदन होईल. आम्हाबराबर हाती सुमार १६ आहेत त्यापौ जुने आपले येथील समशीरा जाचकाबा १ नागीन लाडी नगारियाची १ यो दोन. बाकी हाती १४ व घोडी खासी कोतल २२ आहेत. त्यात चांगली उतम प्रतीची खावंदाचे रक्षेयोगी सुमार ७ सात आहेत. त्यातहि दोन घोडे फारच चागले आहेत. चंदन व शामकर्ण घोडे २ त्याचे गुण खावंदाचे आवलोकन जालियानंतर प्रत्यास सर्वहि येतील. परंतु घोडे सारेहि लगामावीण त्याचे रूप नाही. हातीत पाच हाती चांगले आहेत. आसत्या पदार्थात बरेच आहेत. बाजीदखानाचा बसता हुसेनी हाती आहे तो चांगला आहे. सेवेसी निवेदन जाले पाहिजे. आम्हासमागमे वाट खर्चास सो ४००० च्यार हाजार दिलहे होते त्यात सेवकाने युक्तीनेच कसोसी करून येत किचित यैवज सिलीकच ठेविली आहे. सेवेसी निवेदन जाले पाहिजे. वरकड वर्तमान खावंदाचे पायेदर्शण जालियानंतर सेवेसी निवेदन होईल हे विज्ञापना.

¶Daji Narayan informs the Peshwa of his having brought horses and elephants from Seringapatam and desires to know where he should meet the master.

No. 258]

पोा छ २३ सावान

[Date of receipt 1-5-1758

श्री

पुरवणी श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान स्वामीचे सेवेसी

विज्ञापना. कासीदजोडी समागमी आज्ञापत्र सादर जाहालें तेथ आज्ञा जै बिदरुर संस्थान येथील गुदस्ताची बाकी साडे तीन लाख रुपये वसूल घेतला.

* पत्र कर्नाटकस्वार्तीले. गोपाळाव पटवर्धनाबरोबर बलवंतराव मेहेंदले, त्रिंवकराव ऐंवगैरे होते, त्यांपैकीं कोणाचे तरी पेशव्यास हे पत्र आहे.

त्यापैकी येक लाख दाहा हजार रुपये तनखेदार किले मर्दनगड व बंकापूर किला यास आदा वजा करून वाकी दोनी लाख च्याळीस हजार रुपये राजश्री बलवंत-रावजी यांकडे देणे. सालमजकुरचा पहिला हता मार्गसीर मासाचा साडेतीन लाख रुपये त्याणी लस्करास नेले असिले तर वरेच जाहाले. न नेले तर कुली साडे पंधरा लाखाचा भरणा मार्गसीर व माघ व वैशाख हा येवज नस्त व अखेर भाद्रपद मासाची हुंडी पत्र व रा नरसपा नाईक यांचा जातरोखा व कार्तिक मासाचा रा शिवलिंगपा कारभारी याचा रोखा समेत हुजूर पुणियास तूर्त रवाना करणे म्हणून आज्ञा सादर जाहाली. येसियासी वाकी पैकी सिलक व पहिला हप्ता वसूल जाहला तो तपशील हुजुर विनंतीपत्री लिहिलाच होता, त्याप्रा लस्करास राजश्री रावजी यांसहि लिहून पाठविलेच होतें. त्यास तेथून लिहून आले जे वाकी-पैकी सिलक व सालमजकूर मार्गसीर माघ दोनहि हपते वसूल करून पैका मोजदाद करून थैल्यावरी आपली मुद्रा वाढवून बंकापुरी राजश्री नरसपा नाईक यांच्या दुकानी ठेवणे. रखवालीस राजश्री गोविंद सखदेव यांसी सरकारचे ताकीदपत्र पाठविले जे पंचवीस प्यादे विश्वासू नेहमी ठेवले म्हणून पत्र १ आणि सेवकास सरकारचे आज्ञापत्र जे वाकीचे सिलक व सालमजकुरचे दोनहि हपते बंकापुरी जमा करून ठेवणे. लस्कराहून वराता व तनखेदार येतील त्यास सनदेप्रा येवज बिलाकुसुर पोहचता करणे येसी ताकीदपत्रे आली. तेव्हा त्याप्रा करणेच लागले. आलीकडे तडका वराताहि होऊ लागल्या. दर्शनी हुंडीस काही तरी येका दिवसाचा वाईदा मुदत असती. परंतु लस्करच्या वरातदारास अवकाशच नाही. पुढां वैशाख मासाच्यां वसुलास आजच लिहून पाठवितात जे वसूल निकडीने घेणे. त्यायेवजीं तनखेदार यांची रवानगी मागून होते आहे येसी येथील निकड लागली आहे. हुजूरची आज्ञा तर सालमजकुरचा येवज झाडून पुणियासच पाठवावा येसें दोहीकडील पेंच सेवकानें कसे सांभाळावे? सालमजकुरचा येवज पुण्यासच न्यावा येसी हुजूरची मर्जी असेलच तरी राजश्री बलवंतरावजी यास आज्ञापत्र सादर व्हावे जे विद्रुहरचा येवज सालमजकुरचा हुजूर आणविला आहे. परभारे वराता न कराव्या. याप्रकारे वरातांचा बंद करविलेया काही राहिला येवज वैशाख मासाचा हप्ता तरी हुजूर पोहचता होईल. सेवेसी श्रुत जाले पाहिजे हे विज्ञापना.

¶The Peshwa's agent at Bednur solicits his orders as to how he should despatch the amount of the tribute to be realized from Bednur, whether send it direct to the Peshwa or to Balwantrao Mehendale.

छ २९ शौबान तिसा

श्रीद्वयंकटेश

पुरवणी श्रीमंत राजश्री पंत
प्रधान स्वामी गोपालवीयासी

विनंती उपरी. तावरगिरे येथे ठाणे घातले होते. त्यास अद्वानीकर सफदरजंग फौजसुधा या प्रांतात येऊन अनेगोदी व कनगिरी (कनकगिरी) येथे उपद्रव करू लागले. आम्हाकडे वकील पाठविले कीं तावरकीर सोडून देणे. राजश्री गोपालराव यानी अद्वानीची खंडणी केली आहे त्याप्रमाणे ठाणे सोडलिया ऐवज पावल. ठाणे सोडीत नाही तरी ऐवज वसूल होणार नाही; व मारनिलेकडील वकीलहि बापू नारायण आहेत, त्यानीहि लिहिले की ठाणे सोडिलियासिवाये ऐवज देत नाही. ठाणे ठेवावे तरी मुलुख अगदी बेचिराक दाहा पाच गाव मात्र आहेत. वरकड सर्वत्राने जागा जागा घेतले असत, ऐसा प्रकार आहे. मोगलाकडील वकीलहि आले असत. अनेगोदी व कनकगिरी येथे उपद्रव देऊ नये. रा गोपालराव यानी खंडणी केली त्याप्रा ऐवज सुरलीत घ्यावा ऐसा प्रकार ठीक जालिया ठरल त्याप्रा उलगडून सेवेसी लेहून पाठवितो. फौजेस परवानगी देऊन निरोप देतो. मर्दनगडाची व गोमांतकाची सीव नजीक खेडी-पाडी आहेत त्यांस सावतांकडील कुमक करावी म्हणोन आज्ञा जाली होती. त्यास सावंताचा मुलुक खराब होणार नाही. होता इकडीलच मुलुक खराब होईल. घाट बंद जालिया जकात वगैरे हसील बुडतो. फिरंगियासी सखेत्व आहे तेहि तुटते, यास्तव विनंती लिहिली असे. खिघाडच मर्दनगडकरी याने करावा ऐसेच जालिया आज्ञेप्रमाणे वर्तणूक होईल. फिरंगियाकडील वकील व रा विष्णु नाईक सेवेसी पाठविले असत. सर्व वर्तमान विनंती करितील. राजश्री उधव वीरेश्वर मर्दनगडची चौकसी करून परभारे गेले. बंदोबस्ती कोणे प्रकारे जाली हे कलले नाही. मारनिलेस स्वामीनी विचारून आम्हास आज्ञा करणे ते करावी. वहुत काये लिहिणे? लोम असो दिला पाहिजे हे विनंती.

¶The Peshwa's permission is sought to hand over Tavargire to Safdarjang who has made it a condition for the payment of the tribute. As regards sending help to the Sawant a policy of neutrality is recommended as the Portuguese are not, says the writer, likely to invade the Sawant's territory for the present.

No. 260]

पैा ११ रमजान

[26-4-1759]

श्री

पुरवणी बाबूराव सदाशिव
स्वामी गोसावी

विनंती उपरी पत्रे पाठविली ती पावळी. ताळेकोट वगैरे ठाणी घेऊन बंदोवस्त केला. राजश्री आपाजी रामचंद्र याजकडील ताळुका याजकडेच असो द्यावा, दुसरियाकडे न द्यावा म्हणोन लिहिले ते कलले. ऐसियासी आपाजी रामचंद्र याजकडील मुदेहालच्या ताळुकियाची ठाणीठुणी होती तो सरंजाम मुदेहाल
* * राजश्री सोनजी भापकर याचे लोकाचे स्वार्थीन सनदाप्रमाणे करवणे. ताळेकोट वगैरे ठाणी तुमच्या दवावानीं नवी ठाणी आली आहे त्यास आपाजी रामचंद्र याजकडील आनंदराव येथे आले आहेत. जावसाल होणे तो होईल, तदनरूप तुम्हास लेहून पाठविले जाईल. जाणिजे छ २८ शावान सुा तिसा खमसेन मया व अलफ हे विनंती.

¶The writer to Babuji Naik communicating how far he has executed the task entrusted to him of handing over the Taluka of Buddhehall.

No. 261]

[2-5-1759]

श्री

सेवेसी विज्ञापना. स्वामीनी सांडणीस्वारासमागमे पत्र पाठविलें तें पावळे. कर्नोंलचे कार्याचे काय केले तें लिहिणे म्हणोन आज्ञा, ऐसियास श्रीमंत राजश्री भाऊसाहेब यांणी पत्र पाठविले कीं कर्नोंलचे जमीदाराचे राजकारण आहे, तरी त्या प्रांते जाऊन तेशील जमीदाराचे गावास कर्नोंलवालियाचा वेदा आहे, त्याचे पारपत्य करून मुलुक हस्तगत करावा म्हणोन. त्यास आज्ञेप्रमाणे मजल दरमजल कर्नोंलसमीप पाच सहा कोसावर कृष्णातीरी नजीक पाठकूर येथे आलो. आठ मुकाम कैले, परंतु जमीदाराकडून कोणही आले नाही. आहाकडील फौजेचा शह व तिकडोन राजश्री गोपाळराव याचे फौजेचा शह यास्तव कर्नोंलवालियाने जमीदाराचे गावास वेदा घातला होता तो उठोन गेला. जमीदाराचा मतलब होता तो जाला, आणि पाहतां त्याचे हातीहि काहीं नाही. वेदा पडला होता, यास्तव आपले कार्याकरितां च्यार गोष्टी तेथे बोलिले असतील. येथे

निदर्जनास कांहीच आले नाही. मुलकांत जाऊन धामधूम करावी, तर दिवस नाहीत व तेथील घासदाणियाची चुकोतीहि राज श्री गोपाळराव यांजकडे जाली आठ दिवस जमीदारांचा मार्ग पाहोन वैशाख सुध शांती बुधवारी कृष्णातीरीहून कूच करून गंगातीरचे रोखे भागानगर प्रांती आलों. कृष्णातीरहून दोन मजली आलियावर लस्करांत मरी आली. दोन च्यारसें माणूस मेले. आणखीहि निल तोच प्रकार आहे. स्वामीचे पुण्यप्रतपिकरून सर्व परिहार होईल. हे पीडा निवारण जालियावर सेवेसी लेहून पाठवितों. भागानगर प्रांते आले. येथें कांहीं घासदाणा घ्यावा तरी नवाबाचें खालशाचा मुळुख त्यांचा स्वामीचा श्वेह, यास्तव विशेष घासदाणा घेता नये. आगत्याआगत्य चालते मजलीखालीं थोडे बहुत येते तितके घेतों. पुढे गंगातीरास जाऊन इंदुर बासवाडा वगैरे लाख पंनास हजाराची जागा होती, त्यास नवाब निजामअलीखान भागानगरास जावयाकरितां बोधनावर आले आहेत म्हणोन वर्तमान आहे. ते आठच्यार दिवस त्या प्रांते राहिले म्हणजे तिकडील रुपया येणे तो सहजेच राहिला. त्यांचे बातमीस सांडणी स्वार लस्करांत पाठविले आहेत. त्याजकडील व * (पुढे पान मिळालें नाहीं.)

¶Probably Malharrao Raste writes this to the Peshwa, explaining the condition of the Nawab of Karnol, his own difficulties in collecting Ghasdana and other dues and his journey towards Bhaganagar. The letter shews how the Marathas had nearly completed their designs in the southern region.

No. 262]

[1-6-1759]

छ १९ सवाल

श्रीगणराज

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान

स्वामीचे सेवेसी

विनंती सेवक गोपाल गोविंद कृतानेक साष्टांग नमस्कार विज्ञापना ता छ ९ सवाल मोा नरेंद्र स्वामीचे कृपावलोकनेकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे. विशेष. स्वामीचे पत्र खंडेराजुरीच्या तलावरील जासुदाबा सादर जाले. ते आजी छ मारी पावले. तेथे आज्ञा जे, फिरंगी मर्दनगडास आल्याचे वर्तमान तुम्हास कळून, तुम्ही कुमक न केली; म्हणून आज्ञा. यैश्यास फिरंगी गोव्यातच आहे. यावयाची तयारी करणार * * * * * श्री येसाजी राम याणी गडबड केली. यैश्यास त्याचे पत्र येतांच गाडदी तयार करून पाठविले. त्यास ते दो महिन्याची तलब मागां लागले. गयाल आसामी काढिल्या त्या करार

कराव्या यैसें मनस्वी भाषण करू लागले. त्यास आलीखान असावा तरी तोहि प्रसंगी नाही. गाडदी शंभर घरचे शंभर भाषणे करू लागले आणि खर्चाची बेगमी आम्ही करावी तरी ऐवजाची तरतूद कोठेहि कर्जवाम मिळेना. राजश्री हरिपंताकडील ग्रहस्थ धारवाढी आहेत. तेहि काही कर्जवामदेखील मेलऊन देईनात यास्तव गाडदी जावयाचे राहिले. आमच्या लोकानी रवानगी तकुवाविसी पडल्या घोड्याविसी गवगवा केला होता; तो हे वर्तमान मर्दनगडाहून आल्याउपर जसा कलेल तसा वारून, चिरंजीव नारायणराव याजवा पांच सातसे स्वार देऊन, घाटमाथा पाठवावे म्हणून तयारी केली. प्रस्थानदेखील ठेविले. इतकियांत राजश्री येसाजी राम याजकडून संतोषाचे वर्तमान आले जे, फिरंग्यानीं किल्यावर दोन तीन येलगार केले होते परंतु फिरंगी मारून काढिला. तो माघार फिरून कवळेजवळ नदी उतरून गोव्यास जावयास गेला. फिरंगीयाकडील दाहा वीस फिरंगी मारिले, पांच सात माणूस फिरंगी धरून आणिले म्हणून लिहिलं धारवाडास आले. त्याणी याप्रा आम्हास लिहिले. त्यावरून मग फौज पाऊसाची हैराण कश्यास करावी; म्हणून पाठविली नाही. काळी वर्तमान मागती आले जे, आपणांकडील लोकानीं फिरंगियाच्या साहा तोका पाडाव केल्या. फिरंगी मोडून नदीपळीकडे घातला; म्हणून वर्तमान आले. त्यास फिरंगी नदी उतरून नामोहरम होऊन गेला हे येथार्थ * * * परंतु तोफ घेतल्याचे प्रमाण वाटत नाही. आणखी वर्तमान येईल ते वरचेवर सेवेसी लिहून पाठवितो. आम्ही येथे आल्याउपर सावनूरकरांचे व सिरहटीकरांचे व सोंदेकरांचे वगैरे सविस्तर वर्तमान दो पत्री सेवेसी लिहिले आहे. त्यास प्रथम पत्र तों स्वामी पुण्यास दाखल जाले असतील म्हणून पुण्यासच जावयास सागितले होते. ते पत्र प्रविष्ट जाले नसले तर दुसरे मागाहून पाठविले. त्यास सेवेसी जाऊन पत्रे घावयास सांगितले आहे. तीं पत्रे सेवेसी दाखल होतील. सावनूरकर व सिरटीकर पैका देत नाही. त्यास सावनूरकरांचे परगणे जफ्त करावयास आज्ञा असावी म्हणून विनंती लिहिली आहे. आज्ञा येईल त्याप्रों वर्तणूक करू. काळी शनवारापासून पाऊस अतिशय लागला आहे. आणखी मर्दनगडाहून पत्रे आलियावर चिरंजीव नारायणराव यांची रवानगी करितो. फौज जाऊन करणे काय ते विदि(त)च आहे. परंतु घाटमाथापावतो पाठवितो. सेवेसी विदित होय हे विज्ञापना.

¶In reply to a communication from the Peshwa asking why he did not send help to Mardangad when it was attacked by the Portuguese, Gopal Govind explains that he could not secure money with which to pay the army. He however prepared an expedition under Narayanrao when he learnt that the Portuguese attack had been repulsed.

श्रीसुवराज

राजश्री सदासिवराव भाऊ
गोसांवी यासी

सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य
भ्रो मुरारजी
हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार दंडवत विनंती उपरी. येथील कुशल जाणून
स्वकीय कुशल लेखन करीत असिले पाहिजे विशेष. सुतरस्वारावरावर पत्र
लिहून पाठवले होते तदनुसार राजश्री सिवराम वावा घोरपडे व खांन इनिसखान
नागड यासमागमे नामांकित सरदार व उत्तम लोक वार फिरंगी व तोफखांना
सरंजामसहित रवाना करून उभयेता रावजीच्या मनोदयानुरूप प्रवर्तणे येसे
सांगून राजश्री विसाजी बाबूराव व राजश्री सुबराव श्रीनिवास चिटनीस यांसह
रवाना केले. दरमजल जाऊन पावतील. इकडील वोटीमुळे गुंता पडिला होता.
रवानगी परगणेची बंदोबस्ती राहती करून आपल्या मर्जीनच सर्व प्रयोजने
समजोन, लोकाची समजावीस (करू)न रवाना केले; तेथील प्रवर्तहि उभयेता
रावजी परोक्षीं लिहितील त्यावरून आवगत होईल. आम्हास आपल्या मर्जीविना
अधिकोतर कांही नाही. दौलतेची पुरोवृद्धि होऊन आपल्या मध्यस्तीस येश ये,
तो अर्थ करावा. वरकड अर्थ राजश्री नागोराव श्रीनिवास यांस लिहिला आहे.
आपणास सांगतील त्यावरून कलेल. आमचा भार आपणावर; वडीलपणास
विहित ते कराव. बहुत काय लिहिणे हे विनंती.

¶Murarao Ghorpade communicates to Sadashivrao Bhau that as desired
he has despatched a strong well-equipped force to reinforce Gopalrao
Patwardhan and Malharrao Raste.

खान अजम हैदर अली खांजी
दाम मोहबत हू

१ मोहीबान-पन्हा मखलीसान दस्तगाहा अजी मुरारजी हिंदुराव
घोरपडे वजारतमाव सलाम महवल मकसूद आंकी येथील खुसी जाणून आपली
खुसी कलमी करणे दिगर. मा दौलत बालाजीराव प्रधान याचे लस्करास वीस

स्वार रवाना केले आहेत यांस हमराह अदमी देऊन लस्करास पोहचाऊन देणे. तिकडोन येताना माणसे देऊन इकडे पावत करणे. लस्कर कोणे जागा येऊन उतरले आहे हे खवर तुमच्या माणसावरोवर खत देऊन पाठवणे. जियादी काये लिहिणे?

¶Murarao Ghorpade to Haidar asking for a free passage for the 20 horsemen proceeding to the army of the Peshwa.

No. 265]

[3-8-1759 ?

छ १६ जिल्हेज

श्रीसुब्राज

राजश्री विसाजीपंत

गोसावी यांसीं

सकलगुणालंकरण अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्रो मुरारजी हिंदुराव घोरपडे ममलकतमदार दंडवत विनंती उपरी येथील कुशाळ जाणून स्वकीये लिहिले पाहिजे विशेष. राजश्री श्रीनिवासराव व राजश्री विसाजी बाबूराव * * बरा व आपला निरीप घेऊन * * * * * न भेटून सर्व अर्थ सांगितला व * * * ष केली त्यावरून सर्व मजकुर कलला फौज व तोफखानासह राजश्री सिवराव घोरपडे व इनसखांन यास पाठऊन द्यावे, आम्हीं आपणासिवायें नाहीं येसें कितेक जाणविले. त्यास उभये-पक्षीचा त्रणानुबंध सामान्य नव्हे. फौजसह चिरंजीवास आपल्या भरवस्यानें पाठवावें. फौजिचा खर्च चालऊन तोफखान्याचा खर्च तद्दृ न देतां सर्व प्रकार परामुष कराल या गोष्टीची निशा जाणून चिरंजिवास पाठवावयाचा सिधांत केलाच आहे. प्रस्तुत शेरीरीं स्वस्त नव्हते त्यामुळे रवानगीस कांहीसा विलंब लागला. सर्व प्रकारे आपण निभावणार असता याच्या रवानगीस उज्जूर नाहीं, येतद्विषईचा मजकुर विसाजी बाबूराव यास सांगावयाचा सांगितला आहे. व श्रीनिवासराव मारनिले लिहितील त्यावरून कलेल. तदनुसार समर्पक उतरें पाठऊन द्यावी. सारांश आम्हीं आपणासिवायें नाहीं. चिरंजिवास तोफखाना व फौजसह खर्चवेच चालावयास आपलाच भरवसा मानून रवाना करीत आहों. पुत्र * * * * वर्तमान आईकून बहुतच * * * * * वच्चेसह पत्र पाठविल्यावरून वि * * * * यानी समारंभेकडून

प्रविष्ट केली; पाठविल्याप्रमाणे पावली. उभयेपक्षी दुसरा विचार नाही. हा हर्ष आपल्या घरचा आहे. वर्कड अर्थ राजश्री मल्हाराव रघुनाथ यांस लिहिला आहे; ते सांगतील त्यावरून कलो येईल. सर्वदा कुशलार्थ लिहून चित तोष्टवीत असिले पाहिजे. रा छ ९ जिल्हेज. * मुख्य विचार आमचे ठाई आपली प्रीत आसावी. फौज तोफखाना पाठवितो. च्यार रोज आधिक उण वॉडीकरिता व शरीर उपाधीकरिता; वितर नाही. मुलुकची रखवाळी करावी हे उतम होत; परंतु चितास येईल ते समर्पक. बहुत काय लिहिण हे विनंती.

¶Murarao Ghorpade writes to Visajipant that he offers to send Siwarao Ghorpade with an army and a park of artillery to support Gopalrao Patwardhan and Raste, on the assumption that the expenditure for the army will be borne by them.

No. 266]

[11-9-1760

श्री

राजनिधा विराजित राजमान्य राजश्री
वालकोबा तात्या स्वामी गोसावी यासि

पो विसाजी कृष्ण कृतानेक नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकीय कुशल लिहीत असिले पाहिजे विशेष. आपणाकडून बहुत दिवस पत्र येऊन वर्तमान कलत नाही तरी यैसे न करिता सदैव पत्र पाठऊन संतोषविले पाहिजे. यानंतर इकडील वर्तमान तरी श्रीरंगपटणची खंडणी गुदस्ता राजश्री गोपालरावजीच्या कराराप्रो द्यावयास संवस्थानिक रुजू असतां हैदर नाईक त्याचें काही येक चाळूं न देतां गतवर्षीं गोपालरायाजवळ लडाई दिल्ही होती त्यामुळे फारच शेर होऊन बेहोष जाहाला होता आणि खंडणी न द्यावी यैसा विचार करून आपले सामानसुमान तयार करून खवरदारीने पटणच्या शुक्रवारपेठेत बसला होता. दारू गोली वैरे सरंजाम बेमबलग यास्तव केवळ त्यासी झुंजेनच म्हटल्यास ठीक पडणार नाही, बरसातीचे दिवस व माणूसहि जाया कां करावे, सामदामेकरूनच कार्य करावे या अर्थे संवस्थानिकांसहि थोडे बहुत सांगून पाठवावयाचें ते पाठविले व मागाहून तीन च्यार हजार फौज निवडक घावडावाखाले पारपत्ये उतम प्रकारे करावें या उद्येश पाठविलीं, तों फौज पोहचताच सरकारची फौज आली. संस्थानिक व हे येक जाले. याउपरी आपला प्राण वांचत नाहीं यैसी दहशत खाऊन आवसान न धरवतां येकटा बाइकामुळे

टाकून रात्रीचा पद्धन बेगाळुरास गेला. तेथेहि जाऊन पारपत्य करावे या पैरवीत आहों. होईल ते करीतच आहों. सारांश शेर तों जाहाला होताच, परंतु धण्याच्या प्रतापापुढे त्यास टिकाव धरवतो यैसे नाही, त्यामुळे भयभीत होऊन पद्धन गेला. जाहाले वर्तमान आपणास कलावें म्हणून लिहिले असे. सविस्तर वृत्त सरकारांत व राजश्री बलवंतराव बाबास लिहिले आहे त्यावरून कलेल. संवस्थानिक दुसाला खंडणी गोपाळरावजीच्या कराराप्रौं व त्यासिवाय घासदाणा तीन लक्ष याप्रौं द्यावयाचा करार करून व नवी ठाणी त्याणी घेतली होती ते माघारी करून देऊन सरकारांत रुजू जाहाले. पुढे होईल वर्तमान ते लिहिले जाईल. प्रस्तुत आम्ही हुस्कोटियावर आहो व फौज पट(णा)सच्च आहे. पैका व हुंड्या व ठाण्याच्या चिठ्या वेऊन लौकरच येतील. पुढे घाटाखालील राजकारणेहि फार आली आहेत. होतां होईल ते करितो. मुख्य गोष्ट श्रीमंताचे कृपेकरून हे महदकार्य होऊन सेवक लोकास येश आले. संतोषाचे वर्तमान (आपणा)स कलावे म्हणोन लिंग आसे. तिकडील सविस्तर वर्तमान हिदुस्तानचे सविस्तर लिहून परामर्ष करीत जावा. रा छ १ सफर बहुत काये लिहिणे कृपा लोम आसो दीजे हे विनंती.

¶Visaji Krishna to Balkoba Tatya informing him of the writer's victory over Haider Naik and the submission of the Raja of Seringapatam.

No. 267]

पौ छ १ जमादिलोवल—
पौश सुा सितैन

[30-11-1759

श्रीमंगलमूर्ति

श्रीमंत राजश्री नानासाहेब
व ता राजश्री भाऊसाहेब
स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक विसाजी बाबूराव कृतानेक सां नमस्कार विनंती. येथील कुशल ता छ ९ माहे रबिलाखर मुकाम मडकसिरे स्वामीचे कृपेकरून सेवकाचे वर्तमान येथास्तित आसे विज्ञापणा यैसीजे: राजश्री भाऊसाहेब याजला मुसफर-खानाने समत करून दगा करून कटार मारिली ते डावे बगळे खालती जखम लागली, ईस्वरे घैर केली. स्वामीच्या प्रतापे क्षेम जाले. राजश्री राव ममलकत-मदार यास स्वामीनी पत्र लिहिले जे, राजश्री भाऊसाहेबास खफतियाने कटारी

चालविली. खुव्या खालती जखम कटारीची थोडकी आहे. क्षेम आहे. जखमहि सत्व(र)च बरी होईल म्हणौन स्वामीनी पत्र, मुदाईम जासूद जोडीवरोबर पाठविले ते पत्र छ २९ रविळाखरी मडकसिरियास पावले. पत्र पाहोन राव वहूत श्रमी जाले. राज्यात भाऊसाहेब म्हणता आनीक कोन्ही नाही. ईस्वरी क्षेम केले म्हणौन वारंवार राव श्रमी होत होते. आम्हा लोकास रुसावयास व बोलावयास अगाध नव्हते. हरकसे आम्ही राजश्री भाऊसाहेबास बोलिलो परंतु आमची भीड फार करून त्याही म्हणौन राखत गेले. आम्हास आनीक कोण आहे? त्याजवरच रुसावे ल्यानीच आमचा गैर केला म्हणौन आम्ही आपले जागा हे फिकीर आहे. मोठे अरिस्ट चुकले. तुरुकाने वेडमानी केली. त्यास नसीयेत जाली. जो जैसी कर्म करील तो तातकाल फल पावल. त्याची वर्तनूक चांगली नाही म्हणौन रायानी खेद खेद केला. श्रीस नवस केले आहे. शान केले, वस्त्रे श्रीमंत स्वामीनी राजश्री भाऊसाहेबास दिघली हे वर्तमान रायास आले म्हणजे ब्राह्मणभोजन करून तोफा कराव्या म्हणौन राव बोलिले आहेत. चितापासून हेच राव म्हणतात. येथून राजश्री रायानी राजश्री भाऊसाहेबास वस्त्रे नग ५ पांच पाठविले. स्वामीनी रुबरु राजश्री भाऊसाहेबास वस्त्रे रायाकडील द्यावी. वस्त्रे दिघली म्हणजे रायास पत्र येताच येकवीस तोफा कराव्या व ब्राह्मणभोजन करावे. राजेश्री नागोजीराव यासी रायानी पत्र लिहिले आहे. राजश्री लक्ष्मनं-पंत सिरियाहून पत्र सेवकास पाठविले त्यावरून राजश्री रायाचा निरोप वेऊन सिरियासी जाताना राव बोलिले जे, ल्याच्या चितात की, भेटी द्यावी. ल्यास मडकसिरे सिरे दोनी नाही. उभये पक्की दुसरा विचार नाही. भेटीस यावयास अनमान न करावे. याजकरिता राजश्री श्रीनिवासराव यास व सेवकास राजश्री राव सिरियास पाठवणार. भेटी जाल्याचे वर्तमान सेवेसी लेहून पाठवितो. सिरियाचे आसपास लाहान रत्नगिरी, मिडसिंगी, पावगड, नीलगड वैरंगे स्वस्थानिकानी सिरियात रुजू होऊन सरकारचे पैके द्यावे. ल्यास रायाकडील कमावीसदार व हर कोन्ही उपद्रव करतील ल्यास राजश्री रायानी ताकीद केली आहे. रत्नगिरीचे पाच गाव याविशर्दी राव काही बोलत नाहीत. मुबदला श्रीमंत स्वामी करून देतील हे रायाची निशा आहे. दोन तीन वेळा सेवक सिरियास राजश्री लक्ष्मनं-पंताकडे गेलो होतो. सरकारकार्याकरिता कितेक गोस्टी रायासी बोलिलो. राव बोलिले जे, आवी गुती, मग मडकसिरे, मग सिरे. दुसरा विचार नाही. आम्ही श्रीमंत स्वामीची मिर्जी राखने जखूर. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञानि.

¶Visaji Baburao congratulates Bhausaheb on his narrow escape from the fatal attack of Muzaffarkhan. He sends robes of honour to the Bhausaheb on behalf of Murarrao Ghorpade.

श्री

श्रीमनमहाराज राजपूजित राजमान्ये देवमान्ये गोब्राप्रतिपालक दृष्टजेननिग्राहा: सदा येशवंत अखंडितलक्ष्मी श्रीमंत राजेश्री बालाजी वाजीराऊ प्रधान ममलकत-मदार पुण्येश्लोक रायेकुपानिधि स्वामीचे चेरण सो

॥६॥ सेवक पोष्यवर्गवैभवअपेक्षित नारो अनंत कुतानेक त्रिकाळी सिरसां नमस्कार विनंति उपरी. येथील क्षेम जाणून महाराजानी आपले सांग्राज्येवैभव अखिलांडकोविदि सर्वदा लिहिती अनुज्ञा दिघली पाहिजे विशेष. पत्रिका सनाथ केल हेत जे करनाटक प्रांते खासा स्वारी येताहे तरी दरुशनास येणे म्हणून अज्ञापिलेवरून परम आलहाद पावळो. पत्रिका सिरसा वंदून कुतार्थ जाहलो. सेवेत सत्वर येऊन पावावे म्हणून वासना होती, परंतु स्वारीचे घोडा हजार राचे कुरकुरी उदून येकायेकी वाखा जाहले यास्तव येणेस विलंब पडिले. याकरिता विज्ञापना केल जाते जे येथील चेना म्लेंछपांग बैगनपली व चेंचलमलाचे किलेदार फजअलीखानजीचे नामे पत्रिका इनायेत सादीर करणे जे नारोपंती तुमचे तारीफ स्तुतिवाद लिलावरून कलले. यैसा यांस सांप्रत नारोपंतीस हजूर बोलाविले आहे. करनाटकचे प्रयोजन त्याचे ते घेणे आहे, तरी तुम्ही माकुल स्वारी देऊन बंदरका देऊन सैन्यस लवकरी पविजेसे रवाना करणे म्हणून इनायेत-नामा दया करून त्यासी निरोपिले पाहिजे. आम्ही ततक्षण विलंब न लावितां स्वारी घेऊन सेवेत येऊन पोहोचतो. दरुशणानंतरी या प्रांतचेहि कार्येभाग-उमदे करून देवितो. पुढे मैसुरासी गेले उपरांतिक मनमान ते लाखानिसा पैदा करून देऊ. संदेह नाही. जवळी लस्कर आहे. सेवेस यावे तरी लस्करचे फौज शुंड शुंड चारो तर्फा फिरताहे. यैसियास आम्ही क्षेम कुशल कडून सुरक्षित चेरण दरुशण लाभ घडावे यास्तव विज्ञापना केल जाते जे. सरकारचे जोडी मैचक (?) दया करून पाठविनेस निरोपिले पाहिजे. सेवेसी येऊन पावतो. दरुशणानंतर सर्व प्रयोजन महाराजाचे विजेये जाणावे दस्तगिरीचे अभिमान स्वामीचा आहे. मी सेवक असे. करनाटकाचे प्रयोजन मजकडून घेतली पाहिजे. विनंति चित्तास अणऊन तदानुसार किलेदाराचा नावी इनायेतनामा पाठउन मजला बोलावून घेणे. सर्व जाणते सर्वज्ञासी लिंग शोक्त नाहीं. हे विनंति.

¶Naro Anant writes to the Peshwa asking letters of recommendation to the Killedar to allow the writer to go with an escort to visit the addressee. The letter has more of a peculiar literary character than historical significance.

छ ४ जाग्वर माघ
बुधवार सितेन

श्रीभवानी

पुरवणी श्रीमंत राजश्री बाबा साहेबांचे-
सेवेसी

विज्ञापना. या प्रांतीचे वर्तमान नवाब बसालतजंग याचे लस्कर तालुकेस येऊन दोन महिने कडपे प्रांती राहून कडपेकरापासोन दीड लाख रुा कबूल करऊन तेथीन लस्कर कूच करून उपालवाडे जवली उतरून उपालवाडावरी हला करून बनगनपली(?)ला येऊन मिळाला. त्याने कुयुक्ती केली. याकरिता उपालवाडच्यावर बावडीस धरून गाव लूटून येक लाख पसतीस हजार रुपये कबूल करविले. तेथीन पुढे जमलमडा वगैरेस येऊन बनगनपलीकरानी नवाब बसालतजंग याच्या कुमकेने घ्यावे. इतक्यात सरवरखान येऊन सरकारच्या लस्करात दाखल जाहला. रा भगवंतरावजीसी भेटला हे आवाई यैकताच नवाब बसालतजंगाच लस्कर मुसुमावरी होते, तेथीन कूच करून तिमानायेच्या पेठेवरून बडकणमीहून याडकीस लस्कर दाखल जाहले. तेथीन आद्वानीस जाऊन तेथीन रायेचुरावरून नवाब निजामअलीखान कलवरगेस येणार. त्याच्या भेटीस नवाब बसालतजंग जाणार. परंतु बसालतजंगासहि सरकारचे लस्करचे व रा भगवंतरावजीची दहशत जाहली. नवाब निजामअलीखान हैदराबादेहून कूच करून जनवाडावरून शहर बेदरावरून कुडेरास दाखल जाहलियाची वरंती आहे. तेथीन मलहारगेस येऊन पुढे राजकारण करावे, सर्वत्रास येक जागे मिलवावे या प्रयेत्नात आहे, म्हणून त्याच्या सैन्यातून सवस्थानिकासी पत्रे येतात. मुसाखुसी येथीन जाऊन आरकाटास पाऊन तेथे जुलपकारजंगासी ठेऊन आपण पुलचेरूस गेला. पुलचेरूस दाखल जाहला. चेनपटाणकरानी वेदवासीचा किला नामधारक असता आडीच रोज वेढा घालोन किला वेऊन तेथे नवाब खासा अलीखान वगैरेचे मातवर लोक असता ते चेनपटणकराच्या हातास लागले. तेथीन अरकाटी जुलपकारजंग उतरले असत व त्यावरी छापा पडोन जुलपकारजंगाची घोडी तटे वगैरे नेली, बहुते(क) लोकास जखमी करून जुलपकारजंग मोड खाऊन आरकाटचा आसरा धरिला आहे. मुसाखुसी फौज इनसखान कडपनाथाच्या घाटीने उतरून गेली.

फौज आठसे हजार फौज पुलचरीपलेकडे गेली आहे. त्यासहि चेनपटणकरानी रोज बोडी तटे नेऊन उपसर्ग दिल्हा आहे. श्रीरंगपटणवालेकडील वर्तमान हैदरखानास नंदीराजास पत्र न येता तेथेहि राजकारण आरंभ होऊन हैदरखानानी मैसुरपटणी आपले लोक व मोर्चबंदी केली आहे. तेथेहि कजियाच आहे. कर्नूळकर कडीपीचे नवाब अबदुल महसनखान कर्नूळास आहेत यास—

¶News-letter from Ambaji Jivaji from the Karnatak reporting the movements of Nizam Ali, Basalatjang, Haidarkhan, Bussy and others.

No. 270]

[May 1756

श्री

सेवसी मुकुंद श्रीपत साष्टांग दंडवत विज्ञापना. छ १२ शाबानपर्यंत सेवकांचे वर्तमान यथास्थित असे विशेष. आज्ञापत्र जासुदासमागमे पाठविले ते पावले. आज्ञेप्रा वर्तमान वरचेवर लेहून पाठवीतच असतो. हाली इकडील वर्तमान मुजफरखान याजकडील मजकूर मुसामुसी याजकडे सांडणीस्वार छ ११ रोजी पाठविला होता. तो संध्याकालींच काल येथें दाखल जाहाला. आज फिरोन जासूदजोडी पाठविली आहे. गोवियास फिरंगी याजकडे मोहिदीनखान चिकोड कर पेशाजी फिरंगी वगैरे दारू बंदुखा आणावयास पाठविला होता, तो येथे आठ दाहा दिवस आला आहे. त्याची हाली फिरोन गोवियास रवानगी जाहाली आहे. समागमे जासूदजोड्या दोन दिल्हा आहेत. मुसामुसीकडे तों दाटच राजकारण आहे. फकिरी वेतली आहे. हे परिछिन्न मैकरी आहे. सेंदूरपावेतो मुरारराव याजसमागमे जावे यैसा विचार आहे. लौकिकात आपण दरगियास जातो म्हणौन बोलतो. विदित व्हावे. मुरारराव याजकडील मजकूर बिद्नूरकर याच्या जासूदजोड्या पत्रे वेऊन आल्या होल्या या आज रवाना जाहाल्या. रा मुभेदार याजकडे स्वस्ताक्षर पत्र लेहून पाठविले. काखुनाने न पाहाता आपले हाती लाखोटा करून दिल्हा. मानिलेकडील यैवज येणे त्याजकरिता माणसे त्याची आमची गेली आहेत. परंतु महिना सवा महिना माणसे फिरोन यावयास पाहिजेत. च्यार दिवस याचे येथून कूच होत नाही. काल लोकांचे डेंग्यास फिरोन समाधान केले. करीतच आहेत. विदित व्हावे सेवेसी शृत होय हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat to the Peshwa saying that Muzaffarkhan has opened negotiations with Bussy and the Portuguese.

पौ छ २६ रमजान.

श्रीकृष्णो जयेती

श्रीमंत माहाराजाधिराज, प्रतापोर्जित
 विश्रामधाम, परउपकारार्थ आवतरण
 राजश्री पंडित प्रधान स्वामीजीचे सेवेसी.

कृपाकृत राव मुकुंदराऊ कृतानेक सांन नमस्कार विनंती उपरी. येथील क्षेम जेष्ठ वद्य प्रतिपदा जाणून स्वकुशललेखन आज्ञा करजेल विशेष. तीर्थरूपजीची पत्रे तीन पृथक पृथक अजुरदार कासिदासमागमे * * सीहून औरंगाबादेस पावली ते अजुरदारापासी देऊन चरण सेवेसी (पा)ठविली जातात व पूर्वी पत्रे पाठऊन दिघली त्याची यादी व आताची पत्रे त्याच यादीत लेहून येकंदर पाठविली जाते. यैसियासी जे पत्र पावती होऊन प्रतिउतरे आली सुचविली असेत. राहिली पत्रे सुरक्षित आताच्या पत्रासहित पावतील. प्रतिउतरे सर्वाची येतील ते तीर्थरूपजीजवल पाठऊन देऊन. तीर्थरूपजी लिहीत असतात की माहाराजाचे आवतरण विद्यमानकाली धर्मसंरक्षणार्थ प्रजापालनार्थ आहे म्हणून येकनिष्ठेकरून वर्तमान (मान) लेखन करीत आहे. उदासीन न होता राज्यदंडप्रतापशुक्त ज्यामधे (य)श कीर्ति आचंद्राक राहे ते माहाराजाही करावे. औरंगाबाद प्रांतीचे विशेष वर्तमान दौलताबाद दुर्ग घेतलियाचे पूर्वी लेखनात आले आसे. माहाराजाही सिरा प्रांत दुर्गासहित घेतला. तेथे स्वकीये पराक्रमी ठेविले जातील त्यास आमचे उपजीविकेचे ग्राम व आणिक वेब्हार त्या प्रांतीत पूर्वापर चालत आला आसे ब्राह्मण शुभचिंतिक आहेत. माहाराजाही इतिहास राजनीतीचे बहुत श्रवण केलें आहेत. देश हस्तगत परराज्याचा जालिया ब्राह्मण जाती * व इतर शुभचिंतकाच्या उपजीविवृत्ति येथास्थित चालवाया हे स्मरण करून विनंती केली आसे. यैसियासी तेथे जे अधिकारावरी राहती(ल) त्याजला आज्ञा जाली पाहिजे की उपद्रव न करीत. ठाई ठाई हास्तके आम्हाकडू * * * ते राहून उपजीविका त्यांची व आमची चालत जाये व ये विपर्द आज्ञापत्रे कृपावंत होऊन दिघली पाहिजेत. बहुत काये लिहिणे हे विनंती.

¶Rao Mukundrao to the Peshwa entreating the latter to spare the writer's villages and property in the region of Daulatabad recently captured by the Peshwa.

No. 272]

[5-11-1760

पौ छ २६ रविलावर

ईहीदे सितैन

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान
स्वामीचे सेवेसी.

विनंती सेवक मुकुंद श्रीपत साष्टांग दंडवत विज्ञापना ता छ २६ रविलावल-पर्यंत स्वामीचे कृपावलोकनेकरून सेवकाचे व प्रांत मजकूरचे वर्तमान येथास्थित आसे विशेष. पेसजी स्वामीचे आज्ञापत्र सादर जाले तेथे आज्ञा जे, श्रावण मासचे दक्षेणकरिता लाख रु०ची हुंडी करून थैवज पाठवणे. यैशास ते समर्हच हुंडी करून पाठवावी तर विसाजी कृष्ण फौजसुधा सवादोन मासपर्यंत किल्याजवळ मुकाम केला. त्याजमुळे मुलुकाची तमाम पायमाली जाली. यास्तव हुंडी करून पाठवायास आनकूल पडले नाही. तेवेसीचा मजकूर पेसजी मारनिलेनी सेवेसी विनंतीपत्री लिा होता व सेवकानेहि विनंतीपत्र लिहिले होते त्यावरून सेवेसी विदित जालेच आसेल. हाली देव भुकणजी कासीदास याचे दुकानावर हुंडी रु०९०००० पनास हजार रु०ची केली आहे. हुंडी पावलियावर येक महिनियाचे मुदतीने थैवज घेतला पाहिजे. थैवजास तपसील आर्कट रु० सततीस हजार व तेरा हजार रु० चेकवणी बागलकोटी व सावनुरी आहेत. येथे थैवजास कुल रसद फलमी(?) येत आहे. नखत रु० मिळत नाही. फुलचरी व अर्कट इकडील रु० येत होते तेथे आज दीड वरिसापासून कजिया लागला आहे. याजमुळे नखत रु० मिळत नाही. याजकरिता चकवणी रु० मिळाले ते सेवेसी पाठविले आहेत. प्रविष्ट जाहाल्यावर सदरहू जाव पाठवावयास आज्ञा करणार धर्णी समर्थ आहेत. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat to the Peshwa saying that he could not arrange to despatch the sum of a lac of rupees as desired for the Shravan Dakshana owing to the disturbed state of the country and the presence of Visaji Krishna's army. He further says that he is sending a draft for Rs. 50,000.

No. 273]

[26-11-1760

श्री

श्रीमंत राजश्री महिपतराव
दादा स्वामीचे सेवेसी

सेवक मुकुंद श्रीपत साष्टांग दंडवत विज्ञापना ता छ १७ राखरपावेतो मुा मिरज येथास्थित असे विशेष. श्रीमंतानी बागडकोटास मोरचे लाविले ते समर्ह

सेवकास आज्ञा जाली जे पागासुधा येणे. त्यास सेवकाचे शरीरी समाधान नाही. याजकरिता लोकाची रवानगी पुढ करीत असतां लोकानी नालबंदीकरितां सात आठ दिवस गवगावा फारच केला. त्याजवरून दीड हजार दोन हजार रुा कर्ज करून वारगीर लोकास व पोरग्यास थोडीबहुत समजाविशी करून पागा धण्याच्या कामावरी समयास जाऊन पोहचावी म्हणून कर्ज करून रवाना केली आसतां, धण्याजवल जाऊन रुजू व्हावी ते न होतां राजश्री सिवाजीपंत याणी बगरहुकूम पागा बागडकोटात ठेऊन घेतली. रा नारो भिकाजी सेणवी कारकून पागेस आहेत त्यास किंतीयेक सांगितले. धण्यावरी हा समये तुम्ही जाऊन धण्याजवल जलदीने जाऊन पोहचावे. आम्ही मेहनत करून घोडी ताजी केली आहित. पागा धण्यास दाखवावी. हजूर सेवा करून आपले ऊर्जित करून घ्यावे. यैसे सांगितले आसता इतकेहि येकीकडे ठेऊन त्याचे व त्याजवल कारभारी सेवकाची सर्वांगाची आग्न जाहाली. घोडे ताजे च्यार लोक धडधडीत आठ दाहा आसाम्याच्च पागेत त्यास काजाकामाविसी उमेदवार करून रवाना केले आसतां याणे आम्हास सर्व प्रकारे घालविले. आमचे शरीरी आवस्था यैसी. तिघे कारकून आहेत त्याची रीत आहे ती कोठवरी ल्याहावी? याजकरिता राजश्री सिवाजीपंतास येक पत्र व नारो भिकाजी यास नंसीहतपत्र पाठऊन पागा हुजूर नेविलियाने सेवकाचे मनोरथ सिधीस गेले. स्वामी आमचे दैवत्य आमचे मनोरथ सिधीस नेहणे हे स्वामीसिवाई दुसरेकडे नाही. सविस्तर रामजी नलवडे वारगीर सेवेसी पाठविले आहेत, ते सांगता विदित होईल. सेवकाचे शरीरी स्वस्त वाटलेवरी सेवेसी हाजिर होतो. सेवकाचा भोग सबल. वरे, सर्व प्रकारे धणी वसिला स्वामी आहेत. बहुत काये लिहिणे लोभ असो दिल्हा पाहिजे हे विनंती. श्रीमंतांचे सेवेसी पत्र लिला आहे. त्याजमध्ये पागेचा मजकूर आपणास लिला आहे तो नाही. आपण सविस्तर सांगावा लिला कार्य करावे. राहिला यैवज व पुढील वेगमीविसी सनद रा सिवाजीपंतास घेऊन पाठवावी हे विनंती.

¶Mukundrao Shripat to Mahipatrao Dada: regrets he has been detained owing to illness and that the squadron dispatched by him with all possible haste has been prevented from reaching the Peshwa's camp at Bagalkot through an unfortunate mistake of his clerk. The writer wonders how his clerk Bhikajipant could allow this to happen.

श्री

श्रीमंत राजश्री पंतप्रधान
स्वामीचे सेवेसी

सेवक मुकुंद श्रीपत साष्टांग दंडवत सेवेसी विज्ञापना छ १८ रबिलाखरपवेतो स्वामीचे कृपाद्विष्टीकडून सेवकाचे वर्तमान येथास्थित असे विशेष. सेवकाचे शरीरी आडीचमास समाधान नाही. हिमज्वर येतो. पागा स्वामीनी लस्करात आणविली. आजेप्रमाण पागा रवाना केली आहे. सेवकाचे शरीरी काही स्वस्तता वाटलेवरी सेवेसी हाजीर होतो. पागेकडील लोकाचे दीडमाही रोजमुरेचा यैवज व चंदीचा यैवजाविसी राजश्री सिवाजीपंतास सरकारची सनद सादर जाहाली आहे त्याप्रमाण देत आले. आजी आडीच महिने बेगमीचा व रोजमुरेचा यैवज रु २२९० सवारीन हजार पावेतो तटला आहे. देत नाही. आजी पावेतो कर्ज करून चालविले. हाली मौजे नागजेस पनास पंचावन घोडी आहेत. लाचे चंदीचे नियकृत्य चालले पाहिजे. राजश्री सिवाजीपंत याचे कारभारी त्रिवकपंत येथे आहेत त्यास हाटकावे. ते म्हणतात जे बाबाचे आजेसिवाये देत नाही. स्वामीने दोन गाव पागेकडे दिले आहेत त्याचा यैवज म्हणावा तरी चवदा पंधरासे रुा पावतो होईल तो यैवज आखेर सालापर्यंत वसूल होईल. सदरहू यैवज लागवडाचेच बेगमीस पाहिजे. हजार रुाची नेमणूक लागवडाची दरसाल आहे यास्तव राहिला यैवज व पुढील बेगमीची आज्ञा राजश्री सिवाजी-पंताकडून करवणार स्वामी समर्थ आहेत. हे चाकरीचे दिवस आण सेवकाची अवस्था येसी. चाकरी करून धण्याजवळून उर्जित करून घ्यावे हा हेत असतां सेवकाचे प्राक्तनास उपाये काये ? याउपर स्वामीचे चरण द्वुष्टीस पडतील तो मुदीन असे. सेवेसी श्रुत होई हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat writes to the Peshwa about his illness and complains about the dilatoriness of Shivajipant in making the payment for the expenses of his detachment as instructed by the Peshwa.

श्रीमंगलमूर्ति.

श्रीमंत राजश्री बाबासाहेब
स्वामीचे सेवेसी

आज्ञाधारक विसाजी बाबूराव कृतानेक साष्टांग नमस्कार विनंती. येथील कुशल छ २ माहे जमादिलावल मुकाम गुती स्वामीचे कृपेकरून सेवक येथास्थित

असे. विज्ञापना ऐसी जे. स्वामीनां राजश्री मुरारराव हैंदुराव घोरपडे ममलकत-मदार यासी पत्र मुदाईम काशीद्जोडी बरोबरी पत्र पाठविले तें सेवकाने रायास प्रविष्ट केले. पत्र पाहोन बोलिले जे यापूर्वी मोगलांनीं विदाड केले त्याचा परिणाम कोठं लागला? आताहि लागणार नाहीं. आम्हीच यावें म्हणोन लिहिले त्यासी आम्हास तुंगभद्रा उत्तरणेच नाहीं, कृष्णा तों आम्ही कधीं उत्तरेन या प्रांतास फौज घेऊन गेलेंच नाहीं. हस्कोठें घेतलें म्हणोन आपली फौज पाठवावी तर आमचा निभाव होणार नाहीं. मडकशिरे या प्रांतीं त्यांहीं आले तर मुलुकाची आशा आम्हास नाहीं. गड किले आमर्चीं स्थळें मजबूत आहेत. सरकारची फौज दोनी च्यार हजार आली असती तर फौजेस फौज समील होऊन पठाण पाळेगार यांसी तंबी करूये, आम्हीच त्यास तंबी करावें तर सरंजाम थोडका. रायास उत्तर दिलहे जे, पूर्वी आपणच बोलत होता. शाहाजादे आले तर टकर घेऊं ऐसे म्हणत असतां तें बोलणे कोठेच नाहीं. समयास फौज पाठवावी, उपरालाहि करावा हें उचित म्हणोन रायाशीं भाषण केले. सरकारची फौज आली म्हणजे सर्वत्राचं पापपत्र होऊन येईल. तिकडे फौजा गुंतल्यासुळे यांस संद जाली आहे. गुरुमकोडा पाहडी किल्डा त्यासहि कडपेकर यांनी वेब लाविला आहे. शिरियास बसालतजंग व हैदरनाईक मिलोन आले आहेत. पेठ तों झांबडली, रत्नागिरीची पेठहि झांबडली. शिरे प्रांतीं तमाम मुलक लुटिला. रायाच्या तालुकियांत उपद्रव देणार म्हणोन रायानीं नवाब बसालतजंग व हैदर नाइकास व मोहदिनखान यांसी पत्रे लेहून पाठविलीं. आमचा आपला स्नेह, त्याहीमध्ये आम्हास कोठें जानच नाहीं, आपली मर्जी रक्षणे जरूर, याजकरितां वकील पाठविले. फौज पाठऊन देणे म्हणोन लिहिले तर फौजिचे समजावीस जालियानंतर फौज पाठऊन देतों म्हणून लिहिले आहे. अनुसंधान राखिले आहे. कोळहारचे दिलावरखान यास नजरवंद करून कोळहार मीर फैजुला यासी दिघले. अलावत खैरखान या समागमे फौज देऊन वज्रकरूर उदरीफ कोळास पाठविणार. कदुर व उदरीफ कोळायांत जकिरा, दारूं गोळी सरंजाम राजश्री लक्षणपेती मजबुरी केली, तीनच्यार महिने दम धरितील. राजश्री मुकुंदरावजीपाशीं च्यारसें मावळे व तीनशीं स्वारनिशी हैदर नाइकाच्या गोटांतच आहेत, त्यास निरोप जाला नाहीं. इसकोठे मीर फैजुला यासी दिलहें. अबसकुलीखान पळोन बाळापूर बळकाऊन सरंजाम करून दोनीच्यार महिने दम धरून जुजणार, याकडे गेले नाहीत. तूर्त शिरियासच महसरा दिल्हा. रायास कितेक प्रकारे सांगितले परंतु रायाच्या चितास येत नाहीं. इनसखान यास बोलाऊन तालिमरीचे शेडदुर्गास मोरचे लाविले आहे, आपले कार्यास तत्पर आहेत. च्वांकडून फितुरच आहे. यासुळे पठाण पाळेगार

वरकडांनी पांये पसरले आहेत; त्यांचे पारिपत्य श्रीमंत स्वामीच्या पुण्यप्रतापें होऊन येईल. फरासांची जहाजे आली हें वर्तमान इंगरेजास कळलियावर हेहि जहाजे वेऊन दरियांत गेले. फराशिसार्ही इंगरेजार्ही जुंज होत आहे. महमद अलीखान यांनी थेंद्र जेर केले आहे. खंदकांसी मोरचे गेले. जेर जाले म्हणोन बसालतजंग व हैदर नाईक यांनी जावे म्हणोन निश्चय केल्यास फिरंगी भारी सरंजाम पाहोन जाण्याची होईना म्हणोन शिरियाकडे आले; शिरेहि दोनीच्यार महिने जुंजले. दारुगोळी सरंजाम मातवर आहे, इतकियांत फौजाहि येतील, पारपत्ये होऊन येईल. इसकोटे तों येक प्रकार जाला, गुरुमकोऱ्याहून राजश्री भगवंतपंत यांनी रायास पत्र लिहिले जें तीन महिनेपर्यंत उपराळा होत नाही. तर या समयांत उपराळा करावा. सरवरखान याजपाईं हजार राऊत गाडदी हजार आहेत. पेठेचे वाणाचे आंत राये राहेले. गुरुमकोऱ्याभवत्यां चौकिया आहेत. रोज जुंज होत आहे. या समयास फौज आली पाहिजे. सेवेसी श्रुत होय हे विज्ञाति.

¶Visaji Baburao informs Babasaheb (Balvantrao Mehendale) that Murarao Ghorpade is unwilling to proceed against Haidar in spite of the latter's raiding activities.

No. 276]

[September 1760]

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री
लक्ष्मणपंत आणा स्वामी गोसावी यांसि.

पौध्य विसाजी कृष्ण कृतानेक नमस्कार विनंती उपरी येथील कुशल जाणून स्वकील कुशल लिहीत असिले पाहिजे. विशेष. आपणाकडील बहुत दिवस पत्र येऊन वर्तमान कलत नाही. तरी यैसे न करावे. सदैव पत्री परामर्ष करीत जावा. यानंतर इकडील वर्तमान तरी श्रीरांगपटणची खंडणी गुदस्तां राजश्री गोपालरावजीनी करार केला होता, त्याप्रांत द्यावयास संवस्थानिक रुजू असतां, हैदर नाईक त्यांचे कांही येक चालू न देतां गतवर्षी गोपालरायाजवल लढाई दिल्ही होती, त्यामुळे फारच शेर होऊन बेहोष जाहाला होता आणि खंडणी न

द्यावी यैसी विचार करून आपले सामानसुमान तयार करून खबरदारीने पटणच्या शुक्रवार पेठेत वसिला होता. दारू गोली वैरे सरंजाम हे मबलग. यास्तव केवळ त्यासी हुंजिनच म्ह * * * * * ठीक पडणार नाही. वरसातीचे दिवस व माणूसहि * * का करावे, सामदामेकरूनच कार्य करावे या अर्थे सवस्थानिकासहि थोडे वहुत सांगोन पाठवावयाचे ते पाठजन मागाहून च्यार पाच हजार फौज निवडक घावडावाखाले * * * * * उतम प्रकारे करावे. या उद्येशे पाठविलीं. तों फौज पे * * * * च सरकारची फौज आली. याउपरी आपला प्राण वाच्त नाही व हुंजल्यानीहि पुरी पडणार नाही यैसे आवसान सोडून बाइकामुळे टाकून रात्रीचा येकटा पद्धन बैंगद्वारास गेला. तेथेहि जाऊन पारपत्य करावे या पैरवीत आहो. हेता होईल तें खरें. सारांश शेर तो जाहाला होता खराच. परंतु धण्याच्या प्रतापापुढे त्यास टिकाव धरवतो यैसे नाही. त्यामुळे भयभीत होऊन पद्धन गेला. जाहाले वर्तमान आपणास कलावे म्हणोन लिहिले असे. सविस्तर वृत्त सरकारात व राजश्री बलवंतराव बावास लिहिले आहे त्यावरून कलेल. दुसाला खंडणी व घासदाणा व सरकारची ठाणी जगदेव सरकारचे नव माहाल व किले आनेलाल ही ठाणी सोडून द्यावी याप्रा संस्थानिकानी करार केला आहे. प्रस्तुत फौज पटणास आहे. भूकणजी हरिपंतहि तेथे गेले आहेत. सन सितैन व इहिदे दुसाला राजश्री गोपाळराव यानी खंडणी केल्याप्रा व तीन लक्ष रुा घासदाणा व ठाणी सोडून घेऊन फौज लौकरच येईल. आम्ही हुसकोटियावर आहो. हैदर नाइकास साहा कोसाची तफावत आहे. परंतु उगाच दहोसाने (?) बसला आहे. * सरंजाम आहे व घाटावाली याची फौज फुलचरीबाल्यास कुम(क) * * * होती त्यातील आरधी फौजे इंग्रजानी बुडविली व पटणकर आम्ही येक जालो याजमुळे कोणीकडे इलाज चालेनासा जाहाला आहे. नाही तरी उगाच राहावयाचा माणूस नव्हे. श्रीमंताच्या प्रतापे मोठे येश आले. संतोषाचे वर्तमान आपणास कलावे म्हणोन लिला असे. निरंतर पत्र पा परामर्श करीत आसिले (पाहिजे) बहुत काये लिला * * * * * * * * लोम असो दिल्हा पाहिजे. राजश्री भिकाजीपंत आपले लोकसुधा घोडीपढी खुशाल आहेत. चिंता न करावी. त्याचेहि चालवावयास चुकत नाही. कलेल तसे चा * * * बहुत काये लिला हे विनंती.

“Visaji Krishna to Lakshmanpant Anna (Panse ?) announcing his victory over Haidar Ali, who retreated towards Bangalore in disorder.

पौ छ २५ रमजान सन इहिदे
मुा अरणी प्रां सावनूर

श्री

राजश्री विसाजी कृष्ण व हरि गोपाळ गोसावी यांसी

मुा इहिदे सतैन मया व अलफ. तुम्ही विनंतीपत्र पाठविलें ते पावळे. श्रीरंग-पटणचे खंडणीचा सारा ऐवज व आणखीहि संस्थाने खंडाळ त्याचा ऐवज हुजूर पाठवावयाविर्सी आज्ञा, त्यास पटणचा सुस्त कारभार. ऐवजाची विलहे व्हावयास दिवसगत लागली. याजकरितां हुशकोटियावर तीन याहिने राहोन खराब जालो. महर्गता फार, दोन दीड पायलीची धारण. पहिली विजापूरपरियेंत लूट मिळत होती, तेब्हा एकदोन रो(ज)मरे देऊन चालविले. आपाढमासापासोन आजतां दरमहा तीन रोजमरे सिवाय अजंबाब कोण्हास दिलही तन्ही पुरे पडत नाही. घोडी-पिढी मेली. खराबी फार जाली. पटणचे खंडणीचे ऐवजपौ साडेसा लक्षाच्या हुंड्या पेशाजी पाठविल्या आहेत. बाकी पाच लक्ष यावे त्याचा हवाला भुखणजी हरिदत्त यांणी घेतला, त्यापौ दोनसवादोन लक्ष वसूल जाले ते दरमहाचे खंचीत पडले. फौजेस अद्यापि रवानगी तक्रूब दिलहे नाही. व नालबंदीहि मागतां लोकांनी सरदारचे घरी नित्य उठोन गवगवा आरंभिला आहे. पाच लक्षांपैकी बाकी येणे त्या ऐवजीं रवानगी व तक्रूब देतो व नालबंदी पौ काहीं न दिल्हे तरी लोक उठोन जातील, सरकारकामास धका वसेल, याजकरितां मागील बाकी-साकी मुलकांत राहिली आहे त्याऐवजी थोडीबहुत नालबंदी देऊन चालीस लाविता नालबंदीचा झाहून ऐवज देत नाही. स्वामिंचे आज्ञाचे लक्ष राखून वर्तणूक करितो. सदासिव सखाराम याचा गुदस्ताचे नालबंदीचा ऐवज वगैरे वरातचा देणे आहे त्याप्रमाणे बोडीचा प्रकार येथे नसता तरी आज्ञेप्रो दोच्यार लक्ष रुपये रोकड पाठवितों म्हणून विस्तरें लिहिले ते कलले. ऐवजास फौजेस नालबंदी व तक्रूब देणे ते तूर्त नच घावें ऐसी तुम्हास आज्ञा गेली असता, लोकांनी गवगवा केला, तन्मुळे तुम्ही लोकांची समजावीस थोडे बहुत देऊन हुजूरच्या लक्षाप्रमाणे वर्तणूक केली असली तर उत्तम आहे. सारांश येदा फारच वोढ जाहाली. तुम्ही जाणतच आहां. जे करणे ते फार विचारें करावें. छ ९ रजव बहुत काय लिहिणे?

“Visaji Krishna Biniwale and Hari Gopal (Supkar Deshpande) are ordered to remit all collections of revenue to Poona and not to expend them on the armies in the Karnatak.

No. 278]

[13-3-1761

पौ छ ६ रमजान चूळ
मास इहिदे सितैन

श्री

अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य
राजश्री विसाजी कृष्ण व हरि गोपाल
गोसावी यांसी

सेवक रघुनाथ बाजीराव नमस्कार सुा इहिदे सितैन मया व अलफ. रा
भास्करराव दादाजी नरगुंदकर याणी बलवंतराव आपाजी यांची ठाणी वेतली
आहेत व किला वेतला आहे. याजमुळे बलवंतराव तुम्हाकडे येऊन किला व
ठाणी याविसीं सांगोन उपद्रव ठाणियास द्यावयाचा मजकूर करितील तरी न
आईकावा. याकरितां पत्र सादर केलें असे. तरी तुम्हीं भास्कररायाचे
ठाणियास व किल्यास उपद्रव येकंदर न लावणे. जाणिजे छ ९ साबान बहुत
काये लिहिणे. (लेखनसीमा.)

¶Raghunathrao instructs Visaji Krishna and Hari Gopal not to molest the
territory and fort belonging to Bhaskarrao Nargundkar.

No. 279]

[13-4-1761

पौ छ २१ रजब

श्रीसुवाराज

राजश्री व्यंकटराव नारायेण
मामलेदार पा हुबळी गोसांवी यासी

६ अखंडितलक्ष्मीआलंकृत राजमान्य श्रो मुरारजी हिंदुराव घोरपडे ममल-
कतमदार राम राम उपरी. येथील कुशल जाणून स्वकीये लेखन करणे विशेष.
तुम्ही परगणे मजकूरची मामलत केलीसे हुजूर विदित जाले. उतम केले.
तेथील सरकारचा यैवज प्रतिवरषी सुराळित पावत आला. तुमच्या मारफतीचा
कारभार आसोन यैवजास दिनमेके न व्हावा. राजश्री पंतप्रधान याची सनद

तुमच्या नावची सालाबादप्रो यैवज यावयाविषी आली ती पेशाजी तुम्हाकडे रवाना केली होती. पावलीच आसेल. तुमचे घराणे पुरातनपासोन पदरचे. तुम्ही सरकारकामास आंतर न करिता सनदप्रा यैवजाची विलहे करून दिलीच आसेल. राजश्री गोपालराव श्रीनिवास याजकडे पा मजकूर बा यैवजाची रवासुदगी जाहाली आहे. तरी राजश्री नरसिंगराव चंदो याचे विद्यमाने यैवज झाडेनिसी मारनिलेकडे पावता करणे. येविषई दिवसगत न [शिक्का] करणे. येतद्विषई राजश्री श्रीनिवासराव चिटनीस लिहितील त्यावरून कळेल. यैवज तूर्त पोहचवणे. रा छ ७ रमजान बहुत काय लिहिणे ?

पैवस्ति छ २८ रमजान सन
इहिदे सितैन मया आलफै

¶Murarrao Ghorpade asks Vyankatrao Narayan to administer the province of Hubli in pursuance of the Peshwa's sanad and to send in the amounts collected.

No. 280]

[29-5-1761

श्री

राजश्रिया विराजित राजमान्य राजश्री
भिकाजी गोविंद स्वामी गो यांसि

पोऱ्य विसाजी कृष्ण नमस्कार विनंती उपरी. येथील कुशाळ जाणून स्वकुशल लिहीत गेले पाहिजे विशेष. तुम्हाकडून सांप्रत पत्र येऊन वर्तमान कळत नाहीं तरी ऐसे न करितां निरंतर पत्र पाठज्ञन साकल्य वृत्त लिहीत जावें. यानंतर तुमच्या तालुक्यास अजीजखान उपद्रव देणार म्हणोन राजश्री त्रिवकराव मामा आले त्याही सागितले त्यावरून तुमची कुमक करावयाविसी सरकारच्या मामलेदारास व संवस्थानिकास सरकारचीं पत्रे पाठविलीं आहेत. ज्याचीं त्याजकडे पाठज्ञन देणे. तुम्ही व राजश्री आमणाजीबाबा उभयताहि शहाणे मनुष्य आहांत. बहुत सावधतेने राहून किल्याचा व ठाण्याठुण्याचा व मुलकाचा वगैरे बंदोबस्ती

+ पत्र ७ रमजानचे असल्यामुळे ही पैवस्ती बरोबर असावी. आरम्भी २१ रज्ब मूळांत दिलेली चूक आहे.

यथास्थित करून ज्यांत सरकारकाम आणि तुमचे चाकरीचा मजुरा ते गोष्ट करावी. वरकड सविस्तर आमणाजीवावाच्या पत्रावरून कलेल. सर्व एक-चितेकरून राहोन सरकार कुम(क) करणे. रा छ २३ सवाल सन इहिदे सितैन. बहुत काय लिहिणे? लोभ असो दीजे हे विनंती.

¶Visaji Krishna to Bhikaji Govind, informing him of the writer's despatch of letters to several officials to render succour to the addressee against the inroads of Aziz Khan.

No. 281]

[10-6-1761

छ २८ जिलकाद इसने

श्री

श्रीमंत राजश्री पंत प्रधान
स्वामीचे शेवेशी

विनंती शेवक मुकुंद श्रीपत साष्टांग दंडवत विज्ञापना. ता छ ६ जिलकाद-पर्यंत स्वामीचे कृपादृष्टीकडून शेवकाचें वर्तमान व प्रांत मजकुरचें येथास्तित असे विशेष. इकडील वर्तमान राजश्री विसाजी कृष्ण कूच करून तुंगभद्रजवल गेलियावर इकडील पालेगार वगैरे यांनी नानाप्रकारे आवया उठऊन सरकारचे जागे आहेत तेथें केवल मर्यादा टाकून वर्तणूक करू लागले आहेत. कडपे प्रांती कडपेकर पठाण यांने दुरबुधीस प्रवर्तून दीनपाड व हसनापूर दोनी किले मातवर घेतले व कंदकूर ताळुक गुरुमकोडा येथील ठाणे गुमनाड पालेवाल्याने मोर्चे देऊन घेतले. हाली कडपेकर पठाण जमाव मातवर करून राचोटीवर येका दोहां दिवसी येऊन वेढा घालावा; त्यानंतर गुरुमकोडेयास यांवै यैसा मनसवा केला आहे. कितेक पालेगार त्यास सामील होऊन राजकारण करणार; ऐसियासी कुमकेविशीं हुजूर लिहिणे ते लेहून पाठवावै आणि तुम्ही जमावसुधां जलदीने यावै म्हणोन राजश्री भगवंत त्रिंबक पत्रे वरचवर पाठवीत आहेत. जगदेव सरकार येथील वर्तमान अजीजखान हैदर नाईक याजकडून रुसकत घेऊन आलियाचा बाहना करून अमुरास येऊन पांचसे स्वार व साहासे बार व दोन तोफा व सामान सिध करून राजश्री आमनाजी भीमराव बंनवाडीत आपल्या जमावानसी असतां याजवर चालून गेला. लडाई जाली. आमनाजी भीवराव सिकस्त खाऊन किल्यांत गेले. अजीजखान आपल्या सामानानसी फौजसुधा पेठत राहून किल्यास मोर्चेबंदी केली त्याजवरून मशारनिलेनी दोन तीन कारकून व पत्रे पाठविली आहेत. त्याणी येऊन जलदीने कुम(क) करावी. नाही तर

आमनार्जी भीवराव जिवानसी जातांत आणि धन्याचे जागे राहत नाही म्हणोन सेवकाजवल निकड करीत वैसले आहेत. वज्रकरूराकडील वर्तमान नवाब बसाळतजंग येक दोन महिनेपासोन बालापूर वगैरे प्रांती राहून काळक्रमणा केली. त्यानंतर कूच करून रायदुर्गाचे सुमारे जाऊन तेथून येकायिकी करून वज्रकरूचे तालुक्यास जाऊन हडप नगल वगैरे ठाणी घेतली. उदपरकोळा वज्रकरू दोन किल्याची मजबुदी करून रा लक्षण वेकाजी बैसल आहेत. अविष्यांकडील वर्कील येऊन लक्ष्य रुपये रोख देणे ठाणी सोडून जातो म्हणोन सागितले. जाब मशारनिलेनी दिल्हा की आपल जवल ऐवज नाही म्हणोन पष्ट यास सांगितले, त्याजवरून पुढे राजकारण काये करणार हे कलत नाही. या गोष्टीस तेथील कुमकेस राजश्री विसाजी कृष्ण देशास गेले त्यावरून सेवकाचे नांवी मशारनिलेचे लिहिले आले आहे कीं येकामेंकास कुम(क) जाहाली पाहिजे. जलदीने कुमक करावी म्हणोन दोन पत्रे आली. सेवकाकडील वर्तमान घंटमुदी मडगू व मुनकलकर पालेगार मर्यादा टाकून कोल्हार तालुक्यांतील गांव खेडी लुटून कितेक गांवची गुरे नेली. त्यावरून रयत धाशत खाऊन मुळुक सोडून जाऊ लागली. त्याच्या पारपल्यास पाच सातसे फौजिचे सामान असल्यासिवाय गांठ पडत नाही. येथे राजश्री विसाजीपंत यांही पागांसुधां सवासें स्वाराची नेमणूक करून दिल्ही आहे. सदरहू जमावसहित चिरंजीव राजश्री रावजी माहदेव याजसमागमे देऊन पालेगाराचे सरहदेस पाठविले आहेत. हे जाऊन नित्य उठून त्याजकडील बातमी आणून स्वारी सिकारी करून आपले तालुक्याचा बच्याव करून तेथील शेहास गुंतले आहेत. हैदरनाईक यांजकडील वर्तमान अलीकडे जमाव पाच हजार स्वार व आठ हजार बार व च्यालीस तोफा व सामान मातवर करून पटणकराची ठाणी तमाम घेतली. फरल पटण मात्र कर्तव्य(?) व खंडेराव बनाजी याजकडे आहे. हाली नाईक मजकूर पटणाजवल येऊन उतरून तेथील लोकांस फितूर करणार आहे. हैदरनाईक याजकडील मिर्जा कबीरवेग वेंगरूली राहातो. त्याजकडे जमाव पाच साहासें स्वारं व पाचसे बार व तीन तोफा व कर्नाटकी प्यांदे दोन हजार येणेप्रो सामान करून नेलवंगल वगैरे ठाणी खंडेराव बनाजी कडील तमाम घेतली. देवनहलीत कर्तव्यांचे ठाणे होतें तेहि घेतले. देवनहलीचे तालुकियाचे ठाण मातवर बुदीगिरा येथून येक कौसावर आहे; तेथे कबीरवेगचा अमल आहे. पूर्वीपासोन हैदरनाईकाचे व सेवकाचे अंतरंगी कटाक्ष आहे ते सेवेसी श्रुतव्य आहे. ते काबूवर आहेत. त्याच्या चितांत मनसवा आहे कीं होसकोटे पाहून बाहेर पडतांच बातमी राखून दगा करावा म्हणोन हे वर्तमान परस्परे बातमी येत आहे. कडप्याकडे व जगदेव सरकार याजकडे व वज्रकरू-

कडे येकापेक्षा येकान निकड केली आहे. कुमक करावी तो येथील विचार या प्रकारचा; कुमक न जाहाली तर जागे जातात: तूर्त आमनाजीराव याजकडील निकड पाहातां उपाये दिसत नाही. राजश्री विसाजीपंत याहीं सिबंदीची नैमणूक व बंदोवस्त या रीतीने केली आहे, तो मजकूर कोठंपर्यंत सेवेसी विनंती करावी? याउपर हुजरून जलदीने फैजेची रवानगी जाहाली तरीच इकडील मामलेदार याचा परिणाम लागतो, नाही तर धण्याचं पुण्य सामर्थ्य मस्तकी असतां जे होणार ते होईल. सेवकांचे वर्तमान सरकार कामावर जीवापेक्षा अंगेजी करून तरतुदीस चुकणार नाही. निदान समई सरकार कामावर जीव खर्चून उतराई व्हावें हाच निश्चय केला आहे. येथे नूतन सिबंदी ठेऊन जमाव करून जावे तरी इकडील चाकरीचे लोक तमाम पेशाजीचे हैदरनाईकाकडे चाकरीस गेले. कर्नाटकी थोडे बहुत प्यावे मिलतात त्यांकडून परिणाम लागणार नाही. हुजरून फैजेची रवानगी जाहत्यासिवाय मुळुकांतील फितूर जात नाहीं; येविशी आज्ञा करणार धणी समर्थ आहेत. चौकडील तालुक्यांत दंगा जाहला आहे त्यामुळे वसुलास खलेल पडिले आहे. आमणाजी भीवराव येथून च्यार मजली; त्याचे कुमकेस जावें तर च्यारांसे स्वार पाहिजेत. आपले तालुक्यांत सुभता असावी तेव्हा तेथे बेलाशक जावे ते नाही. दोन कोसावर आम्हास शत्रू कवीरबेग वेंगरूलकर दिंा हैदरनाईक समये पाहात आहे; आण कजिया येकयेक दिवस लटकाच उत्पन्न करीत आहे. आम्ही समयावर दुष्ट देऊन क्षमा करीत आहे. किले मजकुरीहून बाहेर पडोन पाच सात कोसावर गेल्यास माघारे येऊन किल्यात दाखल होणे भरवंसा नाहीं. अस्तंनीत आग असते तैसा प्रकार प्राप्त जाहला आहे. हजार स्वार देसीचे येथे असते तर कोणहि गोष्टीचे संकट न पडते. गुरुमकुंडा सरकार जगदेवगड वज्रकरूर हे सरकारचे तालुके; येथे राजकारण कोणहि ठिकाणी प्राप्त होते. तेथे सेवक जाऊन कुमक करिता अजीजखान याची विशाद काये? त्यार्णी येऊन वेकैदी केली; आम्ही तमाशा पाहावा यापेक्षां मरण वरे. परंतु धण्याचा बदनक्ष पाहणे हे जिणे व्येर्थ आहे. स्वामीकडून येस्तेयारी फौजा येऊन सरदार येतात, त्यार्णी हे अर्थ पुढील ध्यानांत आणून फैजेची बेहबुदी करून देऊन माणोस पाहून त्यास हे काम सांगावे ते होत नाही. तेणमुळे धण्याचे कामास धका बैसोन बदनक्ष व अनिहित धण्याचे होते. हे प्रांते राहणाराचे जीवावर येते. त्याहीमध्ये येदा हिंदुस्थानाकडील वर्तमाने पालेगाराने नानाप्रकारे उठज्ञन सेर जाहाले आहेत तो प्रकार सेवेसी कोठवर त्याहावा? आम्ही सेवक लोक आमचा प्राण आहेपावेतो अंगेजीस न चुकावे. धण्याचे कामावर निमकहरामी न करावी इतकी निष्ठा असावी. पुढे

धण्याचे प्रत्यास येईल ते खे. सारांश पाच हजार फौज जलदीने पाठविली तर सरकारचा अमल राहातो. सविस्तर वर्तमान राजकी मल्हारराव रास्ते व महिपतराव कवडे याजकडे वर्तमान लेहून पाठविले आहे ते येऊन पावल्यावर उतम आहे. सेवेसी श्रुत होये हे विज्ञापना.

¶Mukund Shripat to the Peshwa, writing from the south mentions, among other items, the rising of some of the petty chieftains soon after the departure of Visaji Krishna, the fighting between Aziz Khan and Amnaji Bhimrao and the capture of some places by Basalatjang. The writer also complains about the inadequate arrangements made by Visaji Krishna for the defence of the conquered country and requests the addressee to send more men and money without which he adds the aggressive attitude of Haider and others could not be checked.

No. 282]

[(Dasara) 8-10-1761]

* * * * *

(पहिला कांहीं भाग गहाळ).

ला आहे, महणोन पत्रे आली. आम्हाकडील वर्तमान तरी विजयादशमीच्या मुहूर्ते डेरा बाहेर दिल्हा. लोकांची तयारी केली. अंगप्रस्थाने निघावें तरी धारवाडाकडील मजकूर कोणे रीतीचा हा पाहून निघावें, इतका गुंता. हजार स्वार ठेविले. चांगलीं पतके ठेविलीं. नालबंदी स्वामीनी देविली ती विदितच आहे. रसदेचे ऐवजीं कोपलचे रुपये देविले. त्यास पन्नास रुपयांस राऊत मिळत नाहीत. माणूस चांगले असावें. सरकारची चाकरी व्हावी. मागील गुदस्तांच्या नालबंदीच्या वराता देविल्या, त्या अस्यापि पावल्या नाहीत. बाकी गुदस्तांची व सालमजकूर मिळोन लाख रुपये तूर्ती लागेल. हरकैसे करून तयारी केली. गुंता म्हणावयासी धारवाडची फौज व रसद घेऊन अति सत्वर यावें. याजकरितां माणसे जलदी पाठविलीं आहेत. त्याजकडील उत्तर येतांच निघोन येतों. त्याचे निघणे होत असिलें तरी च्यार दिवस बाट पाहातों. नाहीं तरी आम्ही निघोन येतों. त्यास कोणत्या सुमारे यावें ते ल्याहावें. आमचा खाजगत गुंता काडीचा नाहीं. त्याजकडील उत्तर येतांच निघोन येतों. दसरेस निघावें देसा करार करून आलों होतों, त्याप्रमाणे आज निघावयास तयार जाहालों. परंतु राजश्री ताल्याकडील मजकूर समजला नाहीं, यास्तव गुंतोन पडलों आहे.

त्यांचें उत्तर येतांच येतों. कोणे सुमारे यावें तें आज्ञा करावी. राजश्री उदाजी चव्हाण यांस घेऊन यावें म्हणोन आज्ञा, त्यास त्यांजकडें कारकून पाठविले आहेत, त्याजकडील उत्तर कलतें, तदनंतर अथणीस जातों. भेटी घेऊन यांस घेऊन येतों. सध्यां राजश्री रताजी चव्हाण व उदाजी या उभयेतांस गोटेकरितां कजिया लागला आहे. परस्परें कलह जाहाला आहे. उभयेतांची समजाविशी करून समागमे घेऊन येतों. त्यांणेहि हजारपर्यंत फौज ठेविली आहे. करवीरा-कडेहि राजकारण लागले आहे. उदवाचे मतें फौज ठेवावी, करवीरवासीयांनी लाख दोन लाख रुपये द्यावे. परमारं फौज ठेवावी, सरकारचें बोलणे जाहाले आहे. तिकडें येतों म्हणोन तालामाला पाहावया तरतुदेंत आहेत, त्यास आम्ही जाऊन येत्न करणे ती करून समागमे घेऊन येतों. राजश्री मुरारराव यांजकडील वर्तमान तरी करवीरचे दोन च्यार कारकून व कोडाजी भोसले गेले आहेत. च्यार महिने जाऊन जाहाले येतों म्हणोन ठेऊन घेतले आहेत. कडेपेकर व कनोलकर यांस बोलोन बसालतजंग यांसी राजकारण करून सान्यांचें येक चित्त करून घडीन आले तरी मोगलांकडील पेंच पाहून इकडे लबाडी करावी या तजविंत आहेत. करवीरवासिनी पनालेस जाऊन राजा निर्माण केला आहे. त्यास घेऊन करवीरवास विजयादशमीचे दिवशीं सर्वांचे जोहार आपले निसवतीचे करविले. दोन च्यार दुकाने लुटविली. आपल्या आनंदांत राज्यकारभार करीत आहेत. या रानीं सान्यांनी मिळोन आपले जागां वळ धरिले आहे. राजकारणे करावयास आळस करीत नाहीं. तदुतर रायाकडील राजश्री नागोजी-राव तेथें आले आहेत. त्यासी च्यार गोष्टी कार्याकारण बोलोन ते म्हणतात तें ध्यानास आणून च्यार दिवस कालहरणावरी घालवावे. नागोजीराव ममतेचे आहेत. परंतु त्याचे यजमान कुचेष्टेंत आहेत. यास्तव त्याच्या यजमानाचे मुदि असतील ते देतों घेतों म्हणोन बोलोन ममतेस गुंतवावें. सान्यांची मिळोन दृष्टी मोगलाकडे आहे. सान्यांचें मतें पेशार्वाई दौलत पेंचास आली ऐसे समजोन घरोघर मनसवे करितात. आपली वाजी हातीं येईपर्यंत सर्वांसी कार्याकारण बोलोन ममतेस रक्खावें. इतके असोन मुरारराव लबाडी करूं लागले तरी फौजहि पाठवावी लागेल. तूर्त इतका मनसबा नाहीं, परंतु सुचली विनंती लिहिली आहे. [पुढील पांच सात ओळी फाटल्या.] न लबाड बोलावें परंतु जमाव फोडावा म्हणजे राजकारण ठुटतें. म्हणजे दिंदे व नरहुंदे दोनहि पतके मोकळीं होतील. मामलतीतील बखेडा भोडेल. नवलगुंदकर देसाई यांणी लबाडी केली आहे. पुढे मनसबेनसार पारपत्य करावें या विचारे कारकून आणविले आहेत. जमाव त्याचा न फुटला तरी मामलत बुडाली. ठाणी मात्र जतन करावी इतका मजकूर आहे. आमचा जमाव त्यार

जाहाला होता. आणखी मेलविंगे तें मेलजन नरगुंदकर व हे दोघांमधे जाऊन राहून तोड फोडवै; परंतु स्वामीकडे यावयाची निकड, आणि आळेखेरीज करतां न ये. मामलत व दोन्ही पतके येणेची बुडालीं, असा प्रकार घडला आहे. शिंदे मनोलीकर याणी लवाडी मांडिली आहे. वाटेसाहि कजिया करितात. इतकं व्हावयास कारण काय? मामलेदार यांचे वजन हल्के पडले. रयतेची रजावंदी नाहीं या विचारे या थरास आले. कोपलची रसद आम्ही कर्जवाम करून घेतली. परंतु कर्नाटकांत जागा म्हणावयास कोपल इतर स्थळे सहजांतील आहेत, तेथील बंदोबस्ती पाहिजे. पेसजी नेमणूक आहे ती विदितच आहे. त्याखेरीज दोनशे माणूस आम्ही ठेऊन पाठविलें, परंतु त्या जाग्यास माणूस फार पाहिजे. जागा नाजूक आहे. माणूस ठेवावें तरी विश्वास नाहीं. याजकरिता तिकडील सरकारचे निसवताची दोन च्यारशे माणूस पाठविल्या जाग्याचा बंदोबस्त होईल. आम्ही करावयाचे रीतीने केलाच आहे. घडोन आल्यास कांही माणूस पाठून घावें. च्हांकडे खर्चच जाहाला आहे. कैसा परिणाम लागतो हें न कळे. स्वामीच्या पुण्येकरून सर्वहि परिहार होईल. आम्ही शेवक लोक आपल्या जीवापेक्षां कर्जियांत पडलों. सालमजकूरचे नालवंदीस तीस हजार पर्यंत कर्ज केले. सामान चांगले ठेविले आहे. दर्शनांती कळेल. आपल्या वचनावरी जें करणे तें केले आहे. शेवा मात्र करावी. ऊर्जित करणार स्वामी धणी आहेत. च्यार दिवस दोनहि पतके व रसदेची तरतूद करून या म्हटल्यास तसें करूं, अगर यावयाची आळा जाहाली तरी येतो. इतकियांत धारवाडाकडील मजकूरहि कळतो; परंतु तेथील विचार पाहतां लौकर उलगडा होईलसा दिसत नाहीं. आठ च्यार रोजांत उलगडेसारिखे असलियास राहून घेऊन येतों, नाहीं तरी शेवक सेवेसी येत आहे. राजपत्नी करवीर याच्या मतें जें आहे तें आपणच आहों. वरकड कलतच आहे. मुरारराव याचा कारकून करवीरास आणऊन आपलीं पत्रे व राजपत्नीचीं जाधवराव व मोगल यांस पाठविलीं; तिकडून वांचे यांस आलीं. याप्रमाणे धाव-तीत अहेत. होणे कलतच आहे परंतु येत्न करणार करितात. राजश्री शेषीपंतांची खानगी करवीराहून जाहाली आहे. लौकरीच येऊन पोहचतील. यांसी चित्त शुद्ध नाहीं. आम्ही आल्यास वीस रोज जाहाले, परंतु माणूस देखील कोणी न पाठविला. याप्रमाणे त्यांचा राग आहे. आम्ही होऊन पत्र पाठविले होतें; उत्तर मात्र आले ऐसा प्रकार आहे. समय पाहातात. होईल वर्तमान तें मागाहून लिहितो. धारवाडचीं पत्रे आलीं तीं यैनजिनस राजश्री विष्णुपंताकडे पाठविलीं आहेत. त्यावरून सविस्तर कळेल. तेणेप्रमाणे खानगी करणाराची करावी. तात्याची मामलत लक्ष्यमणपंताची दोनहि बुडतात. शिंदी मनस्वी ठेविली आहे. पैसा

सरकारचा येणार नाही. भलता कोणी आला तरी ठांणीं जातील. तमाम देसक बदलेले आहेत. रायानी पांच हजार प्यादा स्वार मेलऊन बखेडा मांडिला आहे. वाईचा मजकूर क्षणिक. आम्ही जाऊन साज्यास ठिकाणी ठेवावें तरी स्वाभाविकडे यावयाची निकड. करवीरचा राजा विजयादशमीस *

¶This incomplete letter gives news from various quarters in the south, viz. a quarrel between Udaji and Rataji Chavans regarding the claims for Gote, the progress of affairs between Murarao and the Raja of Kolhapur, the plans of Jijabai for installing a new Ruler on the Kolhapur Gadi and the efforts of several men to supplant the influence of the Peshwa under the impression that his power was gradually coming to an end, and other affairs in the south regarding the Desais of Nargund and others. The letter mentions that Jijabai is installing a new King at Kolhapur and that the Peshwa's rule is seriously threatened. This must determine the date of the letter to be after Sambhaji's death (20-12-1760) and the disaster of Panipat.

Selection No. 28

INDEX

[N.B.—Figures indicate the numbers of letters]

A

Abaji Naik—brother of Babuji Naik Joshi—22.
Abas Kuli Khan—275.
Abdul Aziz Khan—12.
Abdul Hussen Khan—Vakil deputed to Satara by the Nizam—28, 30.
Abdul Majid Khan, Nawab of Savanur—33, an action with Kolhapur force 38; 41, 63, attacks Nasarjang 64; withholds payment of tribute to the Peshwa, given the suba of Shira 71-76; 78, 79, 88, besieged by the Peshwa 121; 122; 130, receives the Imperial farmans 132; 135, capitulates 140; defeated and killed at Kadappa 146; 198.
Abdul Mosam Khan—241.
Abdul Nabi Khan—Nawab of Kadappa—22, ordered to join Muzaffarjang against Babuji Naik 32; 33, 57, 64, wounded 74, 75, 76, 84 117, 148, his encounter with Murarao 177.
Abdul Razak Khan—18.
Abdul Vahab Khan—83, 84, 96, attacks Kupam and is defeated 99; 100.
Abdul Khair Khan—28, 40, 48, 50, 55.
Adoni, ruler of—joins Nawab of Savanur and others and betrays Nasarjang 64, aids Murarao 117.
Ahmad Shah Abdali (Pathan)—defeats and captures the emperor of Delhi 124.
Ali Dost Khan—Nawab of Arcot—defeated and killed by Raghuji Bhonsle 11; 29.
Ali Khan—262.
Alivardi Khan—hostilities with Raghuji Bhonsle 29.
Amanulla Beg—27.
Ambaji Jivaji—252.
Amnaji (Bhimrao) Bawa—280, 281.

A—contd.

Amritrao Shankar—Peshwa's agent with Murarao—5, tries to conciliate Murarao with the Peshwa 119; 158, 166, 171-176, 186, 199, death in an action 217, 247, 249.
Anandrao—251.
Anandrao Gopal—engaged in the affair of Seringapatam 254.
Anandrao Nimbalkar—183.
Anvar Khan—48.
Anvaruddi Khan—22, 29, 33, 48, 59.
Antaji Narayan Fadnis—166.
Appaji Balaji—a clerk of Kasirao Deshpande—sent to the Peshwa 161.
Appaji Jivaji—Peshwa's vakil at Pondichery 70, 89.
Appaji Ramchandra—260.
Appaji Shitole—4.
Asaf Jah—15, 16, 17A, 19, 28, 31, 32, 33, 43, 49, 50, 51, 253.
Asamal Khan—148.
Aziz Khan—244, 280, 281.

B

Baba Khan—168.
Babuji Naik—goes on hunger strike 2; 20, retires to Baramati 22; plans for his ousting 29; 32, dissatisfied on account of his claim for Karnatak being superseded 34; refused tribute by the Nawab 40; taken by surprise forts of Elur and Bedur 42; intrigues at Shahu's court to secure Karnatak 56, 57, loses Karnatak to the Peshwa 65, 79; 95, 260.
Baburao—58.
Baburao Dadaji—79.
Baburao Mankeshvar—129.

B—contd.

Bagaji—Pilaji's agent with the Nizam—44, 48, 49, 51, 53, 54.

Bahadar Khan—Nawab of Karnool—22, 33, 57, 64, puts Muzaffarjang to death and is himself killed in the action 74 ; 75, 76.

Bahalkar Jamidar—19.

Bahirji Balkavde—defends Bitinga 12.

Bahirji Salgar—39.

Bajipant—killed at Kadappa 146.

Bajirao Ballal—1, 4, 8, 10, friendly relations with Sadulla Khan, Nawab of Arcot, and his death and the subsequent repercussions in the Karnatak 11 ; 28, 33.

Bajirao (Bhagvantrao) Ramchandra—28.

Bakar Ali Khan—88.

Balaji Bajirao—19, learns of Raghujī's activities against him in the Karnatak 11 ; 12, 14, 15, 17, 18, 19, 20, 21, advises the Nizam to oppose Babuji Naik in the Karnatak 22, 23, 24, learns of the Amdha fort surrendered 25 ; disagreement with the queen 28 ; 29, 30, 31, 32, 37, 39, 40, 42, 44, 47, 48, 49, 50, 51, 54, 56, 57, 58, 59, 60, 61, secures Karnatak for himself 63 ; 72, 73, 74, 81, 87, sends an envoy to the French to secure trained troops and ammunition 92, 93 ; 95, marches homeward 95 ; 96, 97 ; 98, 101, 102, 103, 104, 106, 110, 114, 117, requested to send a powerful army to Savanur 117 ; learns of Murarrao's willingness to visit the Peshwa 119, invests Savanur 121 ; 123, 125, congratulated on his success at Savanur 130, 138, his victorious march in the Karnatak 140, 141, 147, learns of the Nawab planning an expedition in the Karnatak 148 ; 153, 157, 158, 160, 161, 163, 167, 168, 169, 170, 170-175, effects an agreement with Murarrao 182, 185 ; 186, 187, tries to secure expert gunners, e.g., Muzaffar Khan and Sumersing 188 ; 191, 192, 193, 202, 203, 204, 206, 211, 212, 217, 230, 246, 247, 253, 255, 258, 259, 262, 264, 267, 268, 271, 272, 274, 279, 281.

Balaji Devrao—216.

Balkrishna Shastri—attacks Tirupati 87.

Baloji Sindia—115, 248.

B—contd.

Balvant Ganpat Mehendale—77, 109, 179, 185, 190, 192, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 205, 210, 239, 243, 244, 248, 256, 258, 275, 276.

Banaji Madhavrao—18, 24, 30, 81, negotiating tribute from Seringapatam 112, 114, 210, 219, 223, 225, 226, 227-229, 231, 233, 235, deputed to Seringapatam for negotiations 242, 245, 249.

Bapuji Mahadev Hingne—18, 179.

Bapuji Narayan—24.

Basalatjang—70, 77, 215, 269, 275.

Basavalingappa—Diwan of Bednur—removed from office 193-4 ; his daughter married to the Raja of Bednur 221.

Basvant Khoje—56.

Bhagvant Ganesh—Peshwa's news-writer—148.

Bhagvant Govind—sardar of Murarrao—sent by Murarrao to aid the Nawab of Savanur 117, captures Mudagad 165.

Bhagvant Naik, son of Ramji Naik—56.

Bhagvantpant—241, 248, 269.

Bhagvantrao Kadam—198.

Bhaskarrao Nargundkar—278.

Bhagvantrao Pratinidhi—165.

Bhagvantrao Ramchandra Amaty—28.

Bhagvantrao Tamaji—Sambhaji's Vakil to the Nawab of Savanur—37, 66.

Bhagvant Trimbak—reports the siege of Gurrum Konda 115 ; gives account of the doings of various chiefs and palegars in the Karnatak 244 ; 281.

Bhanajipant—191.

Bhavanji Jadhav—47.

Bhikaji Govind—280.

Bhikaji Vankde—15, 43.

Bhiubai—daughter of Balaji Vishvanath and wife of Abeji Naik—2.

Bhivrao Panshe—179.

Bhujangrao Ghorpade—younger brother of Murarrao Ghorpade—killed in an action near Tripadi with Mohammed Ali and Clive 98 ; 100, 162.

Bhukhanji Kasidas—272.

Bidnur, Raja of—invests Mirjangad 62 ; 156, 165.

B—contd.

Bussey—despatched to Basalatjang to secure help against the English 70, 84, 86, 91, 98, 100, 124, 126, 127, receives overtures from Muzaffar Khan 131, 132; 137, dismissed from the Nizam's service 140, departs from Hyderabad 148; 150, 183, 186, 205, 210, 249, 269, 270.

C

Champatrai—Diwan of Anavaruddin—59, 83.

Chandasahel—30, 66, posted in the rear of Muzaffarjang's army 60; appointed Nawab of Arcot 71; defeated and killed in the siege of Trichinopoly 82, 84, 85; 98.

Chen Basavappa—death 194.

Chandrasen Jadhav—50, 51.

Chimnaji Ballal alias Chimnaji Appa—1, 6, 8, death 9, 10, 41, 51, 130.

Chimnaji Krishna—104.

Chitradurg, ruler of—114.

Clive—his success over the French 84; defeats the French and Murarao near Tripadi 98.

D

Dadajirao—41.

Dajiba Nimbalkar—127.

Daji Narayan—257.

Dalel Khan—declines to take part in the fratricidal struggle 60.

Dargah Kuli Khan—39, 48.

Daulatrao Ghorpade—elder brother of Murarao—4, joins Abdul Majid Khan against Kolhapur forces 38; 57, 65, 118, 245.

Daulatrao Murar—1.

Devraj Dalvai of Seringapatam—84, 193.

Devappa of Bednur—murdered 156.

Devji Mohite—61.

Devrao Bavaji—251.

Devrao Meghsam Lapate—2, 56.

Dhondo Mankeshwar—deputed to Shirrangpattan for peace-negotiations 245.

Dilavar Khan—arrives in the Nizam's camp from Savanur 152; 153, 182.

Dilavar Khan of Shira—42, 95, 191.

D—contd.

Dinanath Govind—150.

Dulabaji Balal—41.

Dupleix, Governor of Pondicherry—supports Muzaffarjang 59; sends succour to Muzaffarjang 60; perplexed by the arrival of Ghaziuddin in the Deccan 84; desires friendship of the Peshwa 84, 90; welcomes the Peshwa's agent and promises supply of ammunition 92, 93, 94, 95; 96, 97, objects to the Peshwa's sending an envoy to the English 97; 103.

Dilavar Khan of Kolhar—275.

E

Ekoji Raje—243.

English (The)—contest with the French 70; 77, open negotiations with Ghaziuddin 83, support Mohammad Ali 84; defeat a French fleet 87; 90, 93, help Mohammad Ali to capture places in Arcot 96; inflict a defeat on the French and Murarao 98; 123, occupy Vijaydurg 140; 237, 269, war with the French 275, 276.

F

Fatesing—son of Kunwar Bahadur of Sinnar 22, 24.

Fatesing Bhonsle—2, 3, 8, 9, 11, 34; 56, 57, 59, 151.

Fauz Ali Khan—268.

Fauz Inas Khan—in the service of Murarao 175.

French (The)—contest with the English 70; 77, 84; defeated at sea by the English 87; besiege Mohammad Ali at Tripadi 94, 95; defeated by the English near Tripadi 98; 123, 150, attack Tanjore but are repulsed 237.

G

Ganim (Ganu) Miya—Nawab of Kadappa (cousin of Abdul Nabi Khan)—126, 146, 198, 241, 244.

Gangadhar Bajirao—169.

Gangadhar Parashram—248.

G—contd.

Ghansham Narayan Mantri—2.

Ghaziuddin (Senior)—arrives in the Deccan 82 ; 84.

Giridharrao—156.

Gopal Girdhar—245.

Gopalrao Govind Patwardhan—retires from the Karnatak 70, 109, moving towards Mysore 114 ; expected to arrive in the Karnatak 126, plunders Ghorpade's artillery 131, 133 ; 136, cantones in the Karnatal 138 ; 151, 156, 170, 172, 173, 174, 179, 205, 206, 211, 220, 222, 223, 224-229, 231, 234-237, 241, 242, 245, 247-249, issues instructions for marches 252, his halt at Chenapattan 254 ; 255, 259, 261 ; his explanation for not attacking Mardangad 262, receives succour from Murarao 263 ; 266, 276.

Gopalrao Shrinivas—279.

Govind Ballal (not Kher)—a Shenvi clerk posted at Sondha 68, 69, 71.

Govindrao—Diwan of Muzaffar Khan—131, 189.

Govindrao More—killadar of Kopal—sends allegiance to Shahu 7.

Govindrao Pandhre—32.

Govind Ram—38, 130.

Govind Sakhdev—258.

Govind Sidheshwar—19, 27.

Govind Shamrao—207.

Gulam Mohidin—killadar of Ratelhalli—208.

H

Haibatrao Shankar—217.

Haidar Ali—81, 242, 245, 264, 269, raids Murarao's province 275, 276, 281.

Haidar Jang—127, 131, 183.

Hammantrao Nimbalkar—148.

Harba Bapu—198.

Hari Gopal Deshpande, Supekar—277, 278.

Hari Krishna—12, 13.

Hari Ram Herwadkar—38, 41.

Hari Vithal—45.

Hasanudi Khan—brother of Muzaffar Khan—84, effects escape from Devanapattan 102.

Hidayet Mohiddin Khan—See Muzaffarjang.

Hindurao Ghorpade—7.

Hussen Dost Khan—an officer at Tanjore—his treachery against the Raja 59.

Indroji Kadam—198.

Innis Khan—206, 265, 269, 275.

Ishwarsing—reception by the Emperor 50.

Ismail Khan Bakshi—148.

J

Janardan Ballal—reports the investment of Savanur 121 ; informs Sagunabai of the Peshwa's success at Savanur 140.

Jagannathpant—122.

Jagannathrao Shriniwas—Diwan of Rustum Dil Khan Gardi—190.

Jane Begum (wife of Dupleix) 93, persuades the Governor to court the Peshwa's friendship 95 ; sends dress to the Peshwa and his wife 100 ; 103.

Jagjivanrao Krishna—245.

Jagjivan Parashram alias Dadoba Pratinidhi—intriguing secretly with the Nizam 28 ; sends robes to Abdul Khair Khan 40.

Janoji Bhonsle—125.

Janoji Charge—visits the Nizam on behalf of Tarabai 82.

Janoji Nimbalkar—18, 31, 39, 40, 44, 48, 53, defeats Diwan of Chandasaheb 60.

Javji Gavli—121.

Jayaji Sindia—accompanies Ghaziuddin to the Deccan 82 ; 84.

Jethigraj—palegar of Kudatni—175.

Jijabai—Rani of Kolhapur—38, desires Murarao to undertake the conquest of Karnatak 57, 63.

Johara Bagam—40.

Junedin—mother of Salabatjang—88.

K

Kadappa—ruler of—See under Abdul Nabikhan.

Kamaludi Khan—28.

Karim Khan—captain of the guards—152.

Karnool—ruler of—22, 33, 57, 64, kills Muzaffarjang but is afterwards killed 74, 75, 117, 148.

K—contd.

Kashivrao Amaji Deshpande of Kolhapur—161.
 Kazi Dayem—59, 60.
 Keshavrao—253.
 Keshavrao Lakshman Panse—64.
 Keshavrao Raghunath—65, 159, 160, 163, 167, 168.
 Khanderao Nimbaji—218.
 Khando Chimnaji Mankar—reinforces Bitinga 12; 41, 121.
 Khandoji More—104.
 Khandoji Nimbalkar—162.
 Khandopant—clerk of Bapuji Mahadev Hingne—18.
 Kheloji More—38.
 Khudavand Khan—43.
 Khvaja Nazmudin Khan—21.
 Kitturkar—37.
 Konapa Naik—56.
 Konherrao—Vakil of Muzaffarjang—136.
 Kopal—ruler of—117.
 Krishnacharya—Peshwa's envoy at Madras 5, 81, 87, death 89.
 Krishnarao Ballal Kale—70.
 Krishnaji Naik Joshi—10, 11, 70.
 Krishnarao Bhagvant—249.
 Krishnappa Kalbulkari—105.
 Krishnarao Tamaji—recommended to the attention of Balvantrao Mehendale 190.
 Kusaji Bhonsle—7.
 Kusaji Godse—38.

L

Lakshmanpant—192, 241, 267, 275.
 Lakshmanrao—251.
 Lakshman Hari—179, 245.
 Lakshman Timaji—news-agent at Chennapatnam—reports a naval fight between the English and the French 87; 89.
 Lally—French General—70.
 Law—French officer—124.
 Loyaji Pandhare—32, 51.
 Luma Koli—of Amvda—promises to surrender the fort 24.

M

Mahadaji Ambaji alias Baba Purandare—108, 112, illness 113; 151.
 Mahadaji Mukund—vakil in the employ of Kolhapur 38.
 Mahadaji Ram—in the employ of Murarao—80, 179.
 Mahadshet Virkar—236.
 Madhavrao Somnath—captures Bagalkot 122.
 Mahipat Pralhad Phanse—2, 61, 146.
 Mahipaji Ram of Sondha—36, 68, 69, 71, 72.
 Mahipatrao—248, learns about the movements of Gopalrao Patvardhan 254, 256, 273.
 Malhar Bhikaji Raste—retires from the Karnatak 70, 125, 126, cantones in the Karnatak 138, 205, 206, 211, 222, 223, 229; 231, 233, 234-237, 241-243, 249, issues instructions for marches 252, 254, 255.
 Malhar Dadaji Barve—12, reports the siege of Amvda to the Peshwa 24; reports the surrender of Amvda 26.
 Malhar Mukund—Banker—127, 208.
 Malharpan Chitnis—191.
 Malhar Raghunath—179, 192, 195, 265.
 Malharrao Holkar—accompanies Ghaziuddin to the Deccan 82; 84, 119, 138, 153, 191.
 Malhar Tukdev alias Dadoba Purandare—38.
 Manaji More—7, 38, 83.
 Manaji Paygude—120.
 Manajirao (Jagtap)—general of the Raja of Tanjore 83.
 Mankoji Bhapkar—27.
 Mankoji Nimbalkar—211.
 Manvar Khan of Karnool—244.
 Mir Kasam Khan—48, 50.
 Mir Mohammad Khan—60.
 Mir Sharif—son of Nizam-ul-mulk—suffers from small-pox 32.
 Mirza Bakar—22, helps Said Lashkar Khan in the siege of Amvda 24; 25.
 Misar Killis, i.e. Mr. Clive—98.
 Mahafuz Khan—brother of Mohammad Ali—joins Nasarjang 59; 81.
 Mohasen Khan—244.
 Mohammad Alam Gardi—115, 142, 143.
 Mohammad Shah—Emperor of Delhi—reported to be dying 47.

M—contd.

Mohammad Ali Khan—besieged in the fort of Trichinopoli 58 ; 77, 81, tries to secure the favour of Ghaziuddin 83 ; declines to deliver Trichinopoli to Murarao 84 ; sheltered by the English 87 ; defends himself from Murarao 88 ; 90, surrounded by the French at Tripadi 93 ; 94, 95, 96, captures posts in the province of Arcot with the English help 96 ; defeats the French with the English support 98 ; reduced to great straits 100 ; takes refuge at Chidambaram 101 ; 123, 186, 237, requests the Peshwa to supply best scents to him 239.

Mohammad Shah—Emperor of Delhi—47.

Mohidin Khan of Chikodi—deputed to the Portuguese to bring ammunition 270, 275.

Moro Narayan—245.

Moropant—28, 59, 60, 80, 156.

Mudhoji Bhonsle—124.

Mukund Shripat—Peshwa's agent with Murarao—114, 115, reports interviews with Ghorpade 127-129, 131-135 ; 142, 147, 154, 184, 187, writes about the movements of the Nawab of Savanur 189, 218, complains about the difficulties in revenue collection 238 ; 243, describes a sharp engagement with the Marathas 248, 271, 272, illness 274, 281.

Munawar Khan—84.

Murarao Ghorpade—7, 8, urges his claims for the Karnatak 35 ; dissatisfied with the activities of Babuji Naik in the Karnatak 57 ; 60, sends troops to Raidurg 61, assigned the conquest of the Karnatak by the Raja of Kolhapur 63 ; sends troops towards Savanur 64 ; complements the Peshwa on having secured the Karnatak 65 ; thwarting the Peshwa's agent at Savanur 67 ; his help solicited by the French 70 ; 77, intrigues against the Peshwa 79 ; defeats Chandasaheb 82 ; falls out with Mohammad Ali 84, announces his victory over Chandasaheb 85 ; 87, his double-dealing 88 ; 90, surrounds Mohammad Ali 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97 ; defeated near Tripadi 98 ; renewes the siege 100 ; 101, despatches envoy to the Peshwa 108 ; allies himself with Savanur against the Peshwa 117 ; agrees to visit the Peshwa 119 ; joins the Nawab of Savanur against the Peshwa 121, 122 ;

M—contd.

Murarao Ghorpade—contd.

surrenders and agrees to work in behalf of the Peshwa 127 ; 131-135, deputes his agent to the Peshwa 138, visits the Peshwa and offers his submission 140 ; 141, 148, 149, starts negotiations with the Peshwa 153 ; 154, 155, falls out with Muzaffar Khan 157 ; 158, assures Bhausaheb of his co-operation and friendship 159 ; 160-162, 165, 166, 167, 169, 170, goes to Kanakgiri 171, his journey to Raidurg 172, proposes to meet the Peshwa 173 ; halts at Shira 175, 176, his encounter with the Nawab of Kadappa 177 ; pays the army and makes them ready 179 ; encamps at Devsugur 181 ; terms of agreement with the Peshwa 182, 183, 185, 187, 188, receives money for his troops 192 ; 195, 196, 206, 207, his engagements with the Raja of Dharur 212, 213, desires to go to Poona for settling his disputes with the Peshwa 230 ; 240, 241, 246, 250, 255, sends succour to Gopalrao 263, 264, 265, 267, 269, 270, 275, 279, 282.

Murlidas—Banker of Seringapatam—257.

Murtaza Khan—grandson of Sadullakan and killadar of Vellore—84, appointed Nawab of Arcot through French influence 93, 97, 98 ; defeats Abdul Wahab Khan 99 ; 103.

Musavi Khan—18.

Musted Khan—86.

Muzaffarjang—18, despatched to oust Babuji Naik from Karnatak 29, 33 ; 43, marches upon Trichinopoli and levies tribute from Tanjore 58 ; advances against Nasarjang and gives an encounter 60 ; efforts to secure Murarao as his ally 61 ; his successes over Nasarjang 64 ; marching towards the capital 71, 72, killed in an affray by the Pathan Nawabs 74, 75, 76.

Muzaffar Khan Gardi—59, 84, 115, joins the Nawab of Savanur against the Peshwa 121, 122, reduced to great straits and desires to be reinstated into Peshwa's service 127, 131-136, 140, quarrels with Murarao 142, 143, 145, 149, rebellious attitude of his troops 154, threatened by Murarao 157, 164, 186, 187, 267, 270.

N

Nagoji Patil—reports a light engagement 14.
 Nagoji Shriniwas Chitnis—2, 119, deputed to the Peshwa by Murarao 138; 142, 169, 172, 176, 191, 206, 211, 230, 255, 282.
 Nagopant—241, 247.
 Nago Ram Bhagvat—Peshwa's envoy with the Nizam—15, 16, 29, 48, 49, 51, 86, 244.
 Nago Rao—deputed to Basalatjang by the French 70.
 Najabuddin Khan Khoje—21.
 Nandraj Dalvai—Diwan of Seringapatam 77, 81, 84, attacks Mohammad Ali 91; 93, advised to submit to the Peshwa 94; 96, 97, 100, 101, 193, 197, 201, 270.
 Narayan Tukdev—Peshwa's agent with Murarao Ghorpade—reports conversation with Murarao 35; 36, 159, 163, 168, 246.
 Naro Anant—268.
 Naro Appaji (Khire) Tulsibagwale—61.
 Naro Bhikaji Shenvi—273.
 Naro Ganesh—105.
 Naro Gangadhar *alias* Ayaba Mujumdar—10.
 Naroji More—104.
 Naro Ram Mantri—7.
 Naro Shankar—117.
 Naro Vithal—in the employ of Nago Ram Bhagvat—reports the Nizam's movements 5; 47.
 Narsappa Naik—258.
 Narsingrao—Murarao's vakil—79, 184.
 Narsingrao—in the employ of the Pratinidhi—deputed to the Nizam 28.
 Narsingrao Barge—165, 250.
 Narsingrao Chando—279.
 Narsingrao Keshav—191.
 Nasarjang—6, 15, 16, 17, 17a, 21, learns of the capture of Amvda 25, 27, looks to the Peshwa for support 28; 30, 31, leads an expedition into Karnatak 33; opposes Babuji Naik 36; 37, 43, 44, 45, 48, 49, 50, 51, 52, 53, desires Murarao's co-operation in the Karnatak 57; marching south against Muzaffarjang 59, 60, 63; killed 64.
 Nasarjang (Junior)—250.
 Niraji Anant—245.
 Nizam Ali Khan—261, 269.

N—contd.

Nizam-ul-mulk—2, 9, 10, 11, arranges for an attack on Bitinga 12; 15, 16, 17a, 23, illness 25; 28, mobilises his forces 31; 33, inspects the artillery 39; 43, 44, 45, 46, contemplates an attack on the Peshwa 46-50; 51, 52, 215.
 Nyamatulla Khan—Nawab of Adoni—117, 203.

P

Pam Naik—177.
 Pandurang Shamraj—107; 128.
 Pandurang Vishram—105.
 Parashram Mahadev—Peshwa's vakil with Salabatjang—86, arranges an interview between Bhagvant Ganesh and Shah Navaz Khan 148.
 Pattanshet of Bankapur—gives his son in adoption to the queen of Bednur 194.
 Pilaji Jadhav—subhedar—15, 16, 20, 44, 45, 46, 51.

R

Raghavacharya—87.
 Ragho Babaji—190, 248.
 Raghoba Naik Venalal—in the service of Raja of Tanjore 123.
 Raghuji Babaji—220.
 Raghuji Bhonsle—2, 3, 8, jubilant over Chimaji Appa's death 9; incites Safdar Ali Khan against the Peshwa 10; 20, 21, 22, 23, 28, hostilities with Alavardi Khan 29; 30, 31, 34, 35, 37.
 Raghunath Bajirao *alias* Dadasaheb—145, 278.
 Raghunath Ganesh—17a, 18, reports the siege of Amvda 21, 22, 23, 27, 28, reports the Nizam's march to Aurangabad 27; 28, 30, 31, 32, 33.
 Rahimtulla—249.
 Rajaram Prananath—245.
 Raja Tamaji—Peshwa's news-agent in the Karnatak—63.
 Rajaji Thorat—39.
 Ramaji Bawa Chitnis—69, 147, 254.
 Ramajipant Gadgil—Fatesing's Diwan—56.
 Ramchandra Annaji—104, 107.

R—contd.

Ramchandra Bawaji—18, 61, 62, 69, 112, 113, 115, in charge of the Taluka Basavpattan 138, 147, reports the revolution at Bednur 209.

Ramchandra Hari Patwardhan—13.

Ramchandra Jadhavrao—60, 127, 183.

Ramdaspant—visits the Peshwa 35 ; 84, 190.

Ramrai—112.

Ramraja Chhatrapati—accession 59, assigns Karnatak to the Peshwa 65.

Ramrao—Ambassador from Seringapatam 235, 251.

Ramrao of Gadwal—Peshwa's *vakil* at Seringapatam 81, 84.

Ramray Nagnath—news-agent—83.

Ranoji Ghorpade—Senapati in the service of Kolhapur—skirmish with Daulatrao 4 ; 8.

Ranoji Naik—81.

Rataji Chavan—differences with his brother Udaji 282.

Ravji Mahadev—281.

Reza Khan—70.

Rumi Khan—86.

Rustumrao Pandhre—32 ; 40, 47, 51.

S

Sadashiv Chimnaji *alias* Bhausaheb—3, 5, 13, 15, 28, learns of Babuji Naik's discomfiture 36 ; 41, 42, 43, 47, 50, reported to have led an expedition to Seringapatam 54, 56, activities in the Karnatak 57 ; 58, 61, 63, 65, 80, 83, 110, 113, 114, 118, 159, 160, 162, 193, 202, 204, 230, 246, 261, 263, 267.

Sadulla Khan—Nawab of Arcot—11, 93, 98, 103.

Safdar Ali Khan—Nawab of Arcot—refuses to pay tribute on learning of Chimaji's death 9, 10, 11.

Safdarjang of Adoni—259.

Sagunabai—wife of Janardan Bajirao—learns of the Peshwa's success at Savanur 140.

Sagunabai—Shahu's junior queen—3, 34.

Said Karim Gardi—59, 60.

Said Lashkar Khan—deputed by the Nizam to attack Bitinga 12 ; 18, 19, 20, besieges the fort of Amvda 21, 22, 23, 24 ; captures Amvda 25, 26 ; 28, 32, 48, 49, 50, 55.

S—contd.

Said Sharif Khan—Nizam's officer at Elichpur—23, 28, 48, 50, 51.

Said Takki—99.

Sakhoba Naik—239.

Sakwarbai—senior queen of Shahu—arranges to send Fatesing and Raghujii on Karnatak campaign 3, 34, negotiates secretly with Nasarjang 28 ; 56.

Salabatjang—77, 81, 82, confounded at the arrival of Ghaziuddin in the Deccan 84 ; receives Imperial Firman 86 ; sends an expedition towards Seringapatam 88 ; appoints Murtajakhan as the Nawab of Arcot 93 ; 98, 127 ; 132, supports the Peshwa against the Savanur Nawab 140 ; 186, 207, 215.

Sambhaji—Raja of Kolhapur—1, 28, 37, assigns the conquest of Karnatak to Murarao 63 ; transfers Savanur to the Peshwa 66.

Sambhaji Baji Ghorpade—renowned *shiledar* of Miraj—killed at Kadappa 146.

Samsher Bahadar—88.

Sarvarkhan—275.

Seringapatam, Raja of—besieges Devanhalli 42 ; 82, 238, 254, captures Chenapattam 256.

Shahji Supekar—148.

Shah Nawaz Khan—86, 127, 148, receives overtures of peace from the Nawab of Savanur 152, 183.

Shahu Chhatrapati—pacifies Babuji Naik 2 ; 33, displeased with Fatesing Bhonsle 56, death reported in the Karnatak 59.

Shamji Govind Takle—13.

Shamrao Bhivrao—Peshwa's agent—deputed to Bussy 137 ; to Kadappa 146.

Shamrao Yadav—reports news from the camp of Muzaffarjang 59, 60 ; reports news from Pondicherry 84 ; 90, 91, reports his reception by the French Governor 92, 93, 94, 96, reports the despatch of troops and ammunition by Dupleix 97 ; 98, 100, 102, 103.

Shankraji Narayan—2.

Shesharao—diwan of Chandasaheb—surprised by Nasarjang's advance guards and killed 60.

Shesho Narayan—110.

Shivaji Ballal—128.

Shivaji Hari—56.

S—contd.

Shivajipant—273, 274.
 Shivaji Trimal—Sambhaji's vakil with Murarao—63, 66.
 Shivlingappa—appointed diwan of Bednur 193, 221, 258.
 Shivrambawa Ghorpade—206, 255, asked to assist Patwardhan 263.
 Shrivrao Shankar—37, 67, 69, 72, 76, 82, 156, 250.
 Shrinivasacharya—87.
 Shrinivasrao—Murarao's agent with the Peshwa—35, 36, 65, 80, 108, 159, 166, 240, 242, 246, 267, 279.
 Shriniwas Giridharrao—Diwan of the Nawab of Savanur 38.
 Shrinivasrao Vyanktesh of Bangalore—his treachery with the Marathas 248.
 Shripatrao Pratinidhi—8.
 Shripatrao Vithal—84, 252.
 Shukrulla Khan—124.
 Shujayet Khan—an envoy from Dupleix to the Peshwa—99; adopts Christianity 100; 103.
 Shetiba Kharade—Holkar's sardar—116, conciliates Murarao Ghorpade 127, 133–136; returns to Poona after escorting Murarao Ghorpade to Sondur 138, 141, 142, 144, 154, persuades Muzaffar Khan to accept the Peshwa's service 139; 141, brings about a cleavage between Murarao Ghorpade and Muzaffar Khan 142; 143, 157, wins over Murarao to Maratha cause 183, 189, 191.
 Siddeshwar Ganesh—29.
 Silim Khan—88, intercedes on behalf of Ganu Miya 126, 146, 210, 215, 241, 244.
 Siyadat Khan—13.
 Sobhagsing—12, 22.
 Somshekhar Naik—193.
 Sonji Bhapkar—198, receives the Sardeshmukhi of Beed 201; 260.
 Subarao—245.
 Subhanji More—killadar of Kopal—7.
 Subhanji Sindia, Sena Khaskhel—6, 38, joins Kolhapur forces and pushes to Sondha 41.
 Subhanrao Ghorpade—son of Murarao—watches Babuji Naik's movements 57; 65, 83, 149, 180.
 Subbarao Shrinivas Chitnis—192, 206, 216.

S—contd.

Sultani Nimbalkar—15, 18, 44.
 Sumersing Gardi—in the service of Muzaffar-khan 115, 142, enters the Peshwa's service 143; 188.

T

Tamaji Chando—news-agent at Seringapatam—reports murder of Nandraj Dalvai 170.
 Tanjore, Raja of (Pratapsinh)—capitulates to Muzaffarjang 58; defeats Chandasaheb 82, advised to support Ghaziuddin 83; harassed by Chandasaheb 85; shelters Mohammad Ali Khan 101, 123, defeats the French 237.
 Tarabai—intrigues against the Peshwa 64, 66; 72, 82, 85, creates trouble round about Satara 95.
 Trimalrao—diwan of Abdul Majid Khan—5, 88, intercedes on behalf of Ganu Miya 126, 210, 215, sent to Silim Khan 244.
 Trimbak Girmaji—Peshwa's agent with the Nawab of Savanur 37, tries to secure the balance of tribute 66–69; 71–76, reports his success in the mission 78, 79.
 Trimbak Krishna—45, 46.
 Trimbak Sadashiv alias Nana Purandare—3, 56.
 Trimbakrao Vishvanath Pethe—164, 217.
 Tulaji Angria—140.
 Tulsaji Naik—132.
 Tubaji Anant Kavnaikar—162, 163, 167, 168, 181.
 Tukoji Chavan—148.

U

Udaji Chavan—29, 35, differences with his brother Rataji 282.
 Udhav Vireshvar—259.
 Umabai Dabhade—28.

V

Vasudev Dikshit—55.
 Vasudev Hari—24, 26.
 Venkatpati Naik Girappa Naik Dalvai—his delay in paying the Peshwa's tribute 178.

V—contd.

Virmaji—dowager queen of Bednur—193, reprimanded by Balvantrao Mehendale 194.

Visaji Baburao—Peshwa's news-agent at Gutti—119, 138; 158, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 191, 192, 206, 267, reports Murarao's unwillingness to attack Haidar 275.

Visaji Krishna Biniwale—45; 46, 52, 53, reports settlement of Bednur, Basavapattan and Chitradurg 113; captures various places in Mysore 114, reports the victory at Kadappa 146; 193, 198, writes to the Peshwa about tributes from Karnool and Bednur 202, writes of his achievements in the Karnatak 210; 211, 214, submits to the Peshwa his programme in the Karnatak 216; 239, 265, 266, 269, 272, 276, 277, 278, 280, 281.

Visaji Narayan—104, 105, 107, 117, reports the aggressive attitude of the Nizam 203.

Vishnu Nayak—80.

Vithal Anant—159, 163.

Vithal Shivdev—117, 119, 151.

Vithal Vishram of Savantwadi—61, reports occupation of Bahadurbhenda 104, 105, occupies Parakramgad 106; settles the country round about Bahadurbhenda 107; reports his activities in the Karnatak 111.

V—contd.

Vyankatrao Barki—sardar of Mysore—imprisoned by Mohommad Ali 96.

Vyankatrao Narhari—195.

Vyankat Narayan—an envoy from Mysore—96.

Vyankatrao Narayan—mamlatdar of Hubli 279.

Vyankatrao Narayan Ghorpade—4, 6, reports an affray with Abdul Majid Khan 38; 41.

Vyankaji Shivdev—Peshwa's news-agent with the Nawab of Arcot—9, 10, 11.

Y

Yadavrao—192.

Yamaji Shivdev—2, 8.

Yashvantrao Lakshman—reports the movements of Murarao 212.

Yashvantrao Mahimaji—Peshwa's agent to Sondha—68, 69.

Yashvantrao Pawar—151, 164.

Yashvantrao Potnis—2, 56.

Yesaji Ram—262.

Z

Zulpakarjang—269.

